Arhimandrit Teofil Părăian

ALTE GÂNDURI BUNE PENTRU GÂNDURI BUNE

2004

Despre sutaşul din Capernaum şi despre femeia canaaneancă

Luni, 21 august 1997

Să ne întreţinem acum asupra unor lucruri cu care se începe viaţa duhovnicească, care uneori par neînsemnate dar, în realitate sunt foarte însemnate, şi în orice caz nu pot fi neglijate, pentru că numai de la puţin poţi ajunge la mult. Este interesant de observat că Domnul nostru Iisus Hristos, după câte aflăm noi din Evanghelia lăsată nouă de Sfinţii Evanghelişti, nu a urmărit niciodată performanţe, ci a avut în vedere pe omul obişnuit, pe omul cu puteri de multe ori împuţinate, şi a dat omului posibilitatea să se străduiască ca să intre în împărăţia lui Dumnezeu. Bineînţeles că Sfânta Evanghelie nu a fost scrisă ca noi să ne orientăm în privinţa unor oameni plăcuţi lui Dumnezeu dar, din felul cum e scrisă, ne putem întâlni în gând şi în simţire cu oameni pe care i-a apreciat Mântuitorul nostru Iisus Hristos ca buni, am putea zice oameni plăcuţi lui Dumnezeu, deci ne va fi cuvântul despre oameni plăcuţi lui Dumnezeu, din Evanghelie.

În această dimineaţă ne vom opri cu gândul asupra a doi oameni plăcuţi lui Dumnezeu, pe care îi întâlnim în cuprinsul Evangheliei, şi anume asupra sutaşului din Capernaum şi asupra femeii canaanence; mâine ne va fi cuvântul despre tânărul bogat; miercuri vom vorbi despre samarineanul milostiv şi despre samarineanul recunoscător; joi va fi vorba despre Sfântul Iosif din Arimateea şi despre femeile mironosiţe, şi apoi vom vedea, vom găsi ceva de spus şi pentru ziua de vineri.

Începem cu sutaşul din Capernaum. Să ştiţi că nu este un început întâmplător... De ce îl punem noi pe sutaşul din Capernaum înaintea altora? Ştiţi de ce? Pentru că sutaşul din Capernaum a fost omul de care s-a minunat Domnul Hristos. Îmi place tare mult gândul acesta că sutaşul din Capernaum a fost omul de care s-a minunat Domnul Hristos. Domnul Hristos, în vremea propovăduirii sale, a avut prilejul să se minuneze de un om ca sutaşul din Capernaum, a avut prilejul să mărturisească despre femeia cananeancă faptul că avea o credinţă mare, a avut prilejul să se uite cu drag la tânărul bogat, a avut prilejul să recomande pe samarineanul milostiv ca să fie urmat, a avut prilejul să preţuiască pe samarineanul recunoscător. Pe Iosif din Arimateea îl preţuim noi, şi pe femeile mironosiţe tot noi le preţuim şi le lăudăm, pentru că nu avem un cuvânt anume al Domnului nostru Iisus Hristos din care să înţelegem că El Însuşi ni-i recomandă pe aceştia.

Începutul îl facem deci cu sutaşul din Capernaum. Despre sutaşul din Capernaum, adică despre un căpitan care locuia în Capernaum şi care nu era evreu, citim în Sfânta Evanghelie în două locuri, în relatări puţin diferite. Nu o să facem paralelă între cele două relatări - între cea din Sfânta Evanghelie de la Matei, capitolul opt, şi cea din Sfânta Evanghelie de la Luca, capitolul şapte -, care într-un fel se completează una pe alta şi puţin se şi diferenţiază. Pe noi ne interesează ce putem noi învăţa din relatările respective şi ce putem face noi ca să fim asemenea sutaşului din Capernaum. Fac aici o paranteză, un ocoliş cum zic eu. Să ştiţi că Domnul Hristos a avut în vedere totdeauna faptul că vorbeşte mulţimilor, că vorbeşte lumii întregi, că vorbeşte oamenilor comuni, că vorbeşte oamenilor care nu pot fi angajaţi la performanţe, la lucruri extraordinare. A avut Domnul Hristos în vedere lucrul acesta şi a fost cu înţelegere - am zice noi astăzi - faţă de

neputinţa omenească. În timp ce Sfântul Ioan Botezătorul era un pustnic, pe care Domnul Hristos l-a prezentat ca pe cel mai mare dintre cei născuţi din femeie, Domnul Hristos nu a făcut ceea ce a făcut Sfântul Ioan Botezătorul, adică nu a rămas în pustie, nu I-a fost viaţa în pustie, ci I-a fost viaţa între oameni. Domnul Hristos, chiar dacă ştia că Sfântul Ioan Botezătorul nu a băut nici un fel de băutură ameţitoare, El a mâncat şi a băut împreună cu oamenii, încât oamenii se întrebau cum se poate ca El să mănânce şi să bea cu vameşii şi cu păcătoşii (Cf. Matei 9,11) şi ziceau că este om mâncăcios şi băutor de vin (Cf. Matei 11,19), ceea ce nu s-ar fi putut spune despre Sfântul Ioan Botezătorul, însă Domnul Hristos a ştiut că vorbeşte lumii întregi, nu vorbeşte unei categorii de oameni. Şi fiind vorba acum despre sutaşul din Capernaum, acest om poate fi recomandat tuturor oamenilor. Toţi oamenii pot face, dacă se silesc, ceea ce a făcut sutaşul din Capernaum şi fiecare om poate avea virtuţile sutaşului din Capernaum.

Sutaş înseamnă ofiţer mai mare peste o sută de ostaşi. Din Sfânta Evanghelie de la Matei ştim că sutaşul din Capernaum s-a prezentat la Domnul Hristos informându-L de o situaţie din casa lui, şi anume a zis: “Sluga mea - servitorul meu, sclavul meu - zace în casă, bolnav, şi se chinuieşte cumplit” (Matei 8,6). Domnul Hristos, dintr-o dată, S-a oferit să-l ajute şi a zis: “Venind, îl voi tămădui”(Matei 8,7). Sutaşul însă, pentru că ştia că unui evreu nu îi este îngăduit să intre într-o casă de neevrei (şi el nu era un evreu) -, a zis: “Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperişul meu” (Matei 8,8). Nu a zis “Doamne, nu s-ar cădea să vii sub acoperişul meu, că doar ştii că eşti evreu şi că nu Ţi-e îngăduit să vii”, ci a zis: “Doamne, nu sunt vrednic - adică: eu nu sunt vrednic să intri, dacă ai veni ar fi bine, dar nu sunt vrednic, nu îndrăznesc să te chem să vii în casa mea - ...ci zi numai cu cuvântul şi se va face sănătos servitorul meu”. Şi a venit cu o motivare la ceea ce a spus mai înainte şi a zis aşa: “Că şi eu sunt om sub stăpânire şi am sub minte ostaşi, şi-i spune unuia: Du-te, şi el se duce; şi-i spun altuia Vino, şi el vine; şi-i spun slugii mele: Fă aceasta, şi el face” (Matei 8,9). Cu aceste cuvinte îşi arată credinţa în puterea Mântuitorului de a face minuni de la depărtare. Ai zis, Doamne, că vii la mine, nu trebuie să vii la mine, zi doar cu cuvântul şi se va face sănătos servitorul meu. Că aşa cum eu, în ordinea materială, pot determina anumite lucruri, şi Tu, în ordinea spirituală, poţi determina anumite lucruri, prin cuvânt. Cuvântul meu e lucrător, şi Cuvântul Tău e lucrător. Cuvântul meu este lucrător în nişte limite restrânse, însă Tu ai Cuvânt care are putere mare. Şi fiind la începutul propovăduirii Domnului Hristos nu putea să ştie prea multe sutaşul din Capernaum despre Domnul Hristos dar, totuşi, a avut încredinţarea aceasta că Domnul Hristos, prin cuvânt, poate să facă minunea de a-l vindeca pe servitorul lui. După ce a spus cuvintele acestea, Domnul Hristos, spune Sfântul Evanghelist Matei, “S-a minunat” (Matei 9,10). În Sfânta Evanghelie de la Luca este scris: “S-a mirat”. E acelaşi lucru “S-a minunat” şi “S-a mirat”. Poate că este mai potrivit să zicem “S-a minunat” pentru că parcă spune mai mult. Şi când zici că sutaşul din Capernaum este omul de care S-a mirat Domnul Hristos, parcă nu spui atât cât ai spune - ce spune Sfântul Evanghelist Matei: că S-a minunat de el. Şi a zis celor care erau împreună cu El atunci: “Nici în Israel n-am găsit atâta credinţă” (Luca 7,9) ; adică, în Israel, la poporul ales, era de aşteptat să se găsească cineva şi să zică: “Doamne, zi numai cu cuvântul şi se va tămădui servitorul meu”, ori credinţa aceasta nu a găsit-o în Israel, dar a găsit-o la unul de neam străin. Este scris mai departe, şi asta ne dă de fapt încredinţare despre faptul că sutaşul din Capernaum a ajuns în împărăţia lui Dumnezeu, spune Sfântul Evanghelist că a zis Domnul Hristos: “Mulţi de la răsărit şi de la apus vor veni şi vor sta la masă în împărăţia lui Dumnezeu, cu Avraam, cu Isaac şi cu Iacov, pe când fii împărăţiei vor merge în întunericul cel mai din afară; acolo unde este plângerea şi scrâşnirea dinţilor” Matei (9,11-12). Apoi se adaugă că servitorul sutaşului s-a vindecat.

Iubiţi credincioşi, dacă analizăm cele scrise în Sfânta Evanghelie, aflăm că sutaşul din Capernaum a fost un om care avea credinţă, o credinţă întemeiată, o credinţă neclintită, o credinţă lucrătoare, şi pentru că credinţa întotdeauna este unită cu nădejdea, este sigur că sutaşul a avut şi nădejde. Pentru că cine se roagă, are nădejde că i se împlineşte rugăciunea. Sfântul Ioan, care a scris "Scara", spune că rugăciunea este secure împotriva deznădăjduirii (nimiceşte deznădejdea) şi este arătarea nădejdii. Deci, sutaşul din Capernaum avea credinţă, pentru că a prezentat Domnului Hristos situaţia pe care o avea în vedere în stil de rugăciune, L-a rugat pe Domnul Hristos; nu ni se spune cum L-a rugat, dar prezentându-şi situaţia, îşi dorea vindecarea servitorului. Asta înseamnă că avea credinţă lucrătoare în rugăciune, şi avea, în acelaşi timp, şi nădejde. Şi mai avea o virtute, iubirea. În Sfânta Evanghelie de la Luca se spune că sutaşul din Capernaum îl iubea pe servitorul lui. E scris expres: "îl iubea pe servitorul lui" Luca (7,???). Deci mai avea o virtute, pe lângă credinţă şi nădejde, şi anume iubirea, iubirea faţă de om. Noi nu ştim nuanţele iubirii sutaşului, dar ştim că îşi iubea servitorul, îşi iubea sclavul şi asta este mare lucru când ne gândim la împrejurările în care el îşi manifesta iubirea faţă de servitorul său, pentru că sclavii erau dispreţuiţi de stăpânii lor. Stăpânii lor puteau să-i omoare şi nu dădeau socoteală la nimeni. Or, sutaşul din Capernaum iubea pe servitorul său care era bolnav - şi bolnav îl iubea - şi nu se gândea că nu mai poate face treabă, şi deci să-l neglijeze, să-l lase la o parte: "îl iubea", spune Sfântul Evanghelist Luca. Şi mai avea sutaşul din Capernaum încă o virtute şi anume smerenia: "Doamne, nu sunt vrednic să intri în casa mea". Aceste patru virtuţi trebuie să le aibă toţi doritorii de împărăţia lui Dumnezeu: credinţă - credinţă lucrătoare, o credinţă rugătoare (noi mai ştim că credinţa trebuie să fie şi mărturisitoare; în cazul sutaşului nu ni se spune şi despre credinţa lui mărturisitoare, dar ni se spune de o credinţă întemeiată, şi să ştiţi iubiţi credincioşi că nu era o credinţă de performanţă. Ştiţi cine a avut o credinţă de performanţă? aceia care au intrat în foc, în cuptorul Babilonului, cu încredinţarea că Dumnezeu îi păzeşte şi de foc şi ştiau că focul arde şi credeau că pe ei n-o să-i ardă, şi de fapt nu i-a ars. O credinţă de felul acesta nu au mulţi. Şi nu credinţa aceasta o cere Domnul Hristos de la omul care vrea să intre în împărăţia lui Dumnezeu, ci credinţa sutaşului din Capernaum), smerenie, nădejde şi iubire. Mulţi sunt ca sutaşul, care au credinţă cât a avut sutaşul, mulţi sunt ca sutaşul, care au nădejde cât a avut sutaşul, mulţi sunt ca sutaşul, care au iubire cât a avut sutaşul, nu iubire de performanţă, cum spune Sfântul Isaac Sirul că: "Cel care are dragoste de oameni, chiar dacă ar fi de zeci de ori pe zi ars pentru dragostea de oameni, tot nu încetează în ceea ce priveşte dragostea de oameni"???. Sutaşul din Capernaum n-avea iubirea aceasta pe care o are în vedere Sfântul Isaac Sirul. Deci avea o iubire obişnuită, iubire lucrătoare în orice caz, faţă de servitorul său. Şi avea smerenie, smerenie în sensul că i-a adus mărire Mântuitorului, cât ştia el despre Domnul Hristos. El nu ştia cât ştim noi, ştia mai puţin, dar ştia totuşi.

Aceste patru virtuţi trebuie să le aibă toţi creştinii. Însă să ştiţi că dacă ne orientăm după cele scrise în Sfânta Evanghelie de la Luca mai aflăm ceva frumos despre sutaşul din Capernaum. Ceva foarte frumos! Şi anume, se spune că bătrânii iudeilor au zis către Domnul Hristos: "Vrednic este să-i faci aceasta - adică să-i vindeci servitorul - pentru că iubeşte neamul nostru şi sinagoga chiar el ne-a zidit-o" (Luca 7,4-5). E ceva uimitor de frumos! Adică, sutaşul iubeşte "neamul nostru", iubeşte pe evrei, iubeşte pe cei care au credinţă în Dumnezeu, iubeşte pe cei din sânul cărora S-a arătat Domnul Hristos: "E vrednic să-i faci aceasta pentru că iubeşte neamul nostru". Şi n-are o iubire nelucrătoare, "că sinagoga chiar el a zidit-o"! Adică, nu s-a gândit «nu le-o zidesc, că nu sunt de credinţa mea», ci cu puterea lui, cu averea lui, a zidit sinagogă pentru evrei. Ar trebui să ne gândim mai mult la acest cuvânt din Sfânta Evanghelie care îl prezintă pe sutaş, când

suntem dispreţuitori de oameni, când îi respingem, când îi împingem pentru că nu sunt de credinţa noastră. Uite, sutaşul din Capernaum nu a făcut aşa cum facem noi, ci a făcut cum a vrut Domnul Hristos, care a primit osteneala sutaşului, şi El l-a primit pe sutaş, că dacă S-a minunat de el, nu se poate să nu-l fi primit. Sigur l-a primit, ca să fie în împărăţia lui Dumnezeu. De aceea, se spune că mulţi de la răsărit şi de la apus vor veni şi vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac şi cu Iacov, în împărăţia Cerurilor. Aceasta o spune ca să se atragă atenţia că oameni ca sutaşul din Capernaum intră în împărăţia lui Dumnezeu, deci oameni care au credinţă, oameni care au nădejde, oameni care au iubire, oameni care au smerenie şi oameni care au îngăduinţă şi înţelegere faţă de alţii care nu sunt de un gând cu ei.

Se tot vorbeşte despre democraţie, iubiţi credincioşi! Şi e firesc să se vorbească. Să ştiţi că sutaşul din Capernaum a fost un democrat adevărat. Nu a avut pe nimeni de împins, nu a avut pe nimeni de respins, nu a avut pe nimeni de asuprit, nu a avut pe nimeni de împins în jos, ci a fost un om cu înţelegere, un om cu dorinţa de a-i odihni pe oameni, de a-i ajuta pe oameni. Aşa trebuie să fie omul de care se minunează Domnul Hristos, că, dacă suntem şi noi ca sutaşul din Capernaum, şi de noi se minunează Domnul Hristos. Noi, însă, trebuie să recunoaştem, deşi credinţa sutaşului nu este cea mai mare credinţă cu putinţă, totuşi n-avem nici credinţa sutaşului. Cu noi se aseamănă mai mult, trebuie să recunoaştem, sau noi ne asemănăm mai mult, cu tatăl fiului care era lunatic, care zicea către Domnul Hristos, după ce a avut o înfrângere (citiţi în Sfânta Evanghelie de la Marcu, capitolul nouă), după ce l-a dus pe fiul său la apostoli, care nu l-au putut ajuta, s-a dus şi la Domnul Hristos, sperând că Domnul Hristos îl ajută mai mult decât ucenicii săi, şi a zis: "De poţi ceva, ajută-ne nouă, fie-Ţi milă de noi" (Marcu 9,22), adică: nu sunt sigur că poţi, s-ar putea să poţi, s-ar putea să nu poţi, dar dacă poţi totuşi, ajută-ne, fie-Ţi milă de noi. Şi Domnul Hristos i-a zis: "Dacă poţi crede, toate sunt cu putinţă pentru cel credincios". Şi omul a zis cu lacrimi: "Cred, Doamne - şi a adăugat -, ajută necredinţei mele". Deci şi cred şi nu cred. Cred, pentru că am venit cu credinţă, nu cred pentru că credinţa mea este ameninţată de îndoială, este amestecată cu îndoială. Cred, pentru că Te rog. Ştiu sigur că, dacă ar fi vorba să mă ajuţi pentru credinţa câtă o am, nu m-ai ajuta, dar, Te rog, ajută necredinţei mele. Împlineşte dorinţele credinţei mele, fă-mă credincios, dă-mi atâta credinţă câtă ar trebui să o am. Şi nu ni se spune în Sfânta Evanghelie că Domnul Hristos a zis: "dacă n-ai credinţă cât trebuie pentru asta, nu te ajut", ci l-a vindecat pe fiul lui cu câtă credinţă a avut tatăl, cu credinţă aşa împuţinată, cu credinţa ştirbită, cu credinţa umbrită, totuşi l-a ajutat pe tatăl, vindecându-i fiul, l-a ajutat pe fiul, bucurându-l pe tatăl. Şi să ştiţi că pentru noi este o mare bucurie, că există aşa ceva în Sfânta Evanghelie, pentru că avem nădejde şi noi, noi aceştia oscilanţi în ale credinţei, noi aceştia cu împuţinarea credinţei, avem nădejde. Sau, când auzim de Iair, că, dacă a aflat că fiica lui a murit, - şi-l sfătuiau unii să nu-l mai ostenească pe Învăţătorul -, a început să se clatine în credinţă, şi Domnul Hristos i-a zis: "Crede numai şi se va mântui!" (Luca 8,50). Deci, i-a trebuit un sprijin pentru credinţa lui. Iată că i-a ajutat Domnul Hristos şi pe oameni cu care ne asemănăm noi. Însă, vrem măcar atâta credinţă să avem, câtă a avut sutaşul din Capernaum. Şi noi avem credinţă, iubiţi credincioşi! Iată, suntem la biserică, am stat atâta la rugăciune, ne-am rugat, chiar dacă ne-a fost şi mintea împrăştiată, totuşi am stăruit în biserică, totuşi am avut nădejde la mila lui Dumnezeu, şi avem nădejde la mila lui Dumnezeu, avem atâta credinţă câtă ne trebuie să fim în biserică, să fim aici în rosturile acestea, dar gândiţi-vă că sunt atâţia care nu ar putea rezista la o astfel de slujbă, nu ar putea sta atâta timp în biserică, sunt atâţia care nu au credinţa pe care o avem noi. Deci, avem credinţă. Interesant ar fi de ştiut pentru fiecare dintre noi, nu unii despre alţii, dacă avem credinţa sutaşului din Capernaum, dacă avem

nădejdea sutaşului din Capernaum, dacă avem iubirea sutaşului din Capernaum, dacă avem înţelegerea faţă de alţii, cum a avut sutaşul din Capernaum, dacă avem nume bun, ca să poată spune cineva că suntem vrednici de a ne ajuta Dumnezeu, cum a avut sutaşul din Capernaum.

Frate bun, şi am putea spune geamăn, soră, de fapt, cu sutaşul din Capernaum este femeia cananeancă. O femeie din Siros-Fenicia cu care s-a întâlnit Domnul Hristos, când a mers prin părţile Tirului şi ale Sidonului. Se spune în Sfânta Evanghelie de la Matei despre aceasta, în capitolul cincisprezece şi în Sfânta Evanghelie de la Marcu, în capitolul şapte. Sunt două relatări despre femeia cananeancă. În amândouă relatările se spune că femeia avea o fiică demonizată - şi nu o slujnică, ci o fiică demonizată - şi s-a dus la Domnul Hristos cu rugămintea să-i vindece fiica. Nu se ştie dacă femeia cananeancă s-a gândit dacă trebuie sau nu trebuie să meargă Domnul Hristos în casa ei, ci a spus doar: "Miluieşte-mă, Doamne, Fiul lui David! Fiica mea este rău chinuită de un diavol!" (Matei 15,22) – de un demon, de un drac, pentru că sunt cuvinte asemănătoare, sunt cuvinte care exprimă acelaşi lucru, în termeni diferiţi, care exprimă pe vrăjmaşul mântuirii, pe împotrivitorul, pe satana, pe cel rău, pe ispititorul, pe balaurul cel mare: "este rău chinuită de un diavol", este rău chinuită de un demon. Şi Domnul Hristos nu i-a răspuns nici un cuvânt. Femeia nu s-a lăsat. A început să strige. Domnul Hristos a trecut. Ea în urma lor, în urma Mântuitorului şi a ucenicilor, a stăruit şi a strigat în continuare. Aici îmi aduc aminte de altcineva care a strigat şi-l opreau oamenii, zicându-i să tacă. În Sfânta Evanghelie de la Marcu, în legătură cu vindecarea unui orb la Ierihon, se spune că, trecând oamenii în mulţime, el a auzit pe oameni trecând, şi a întrebat: "Ce este?", şi dacă a aflat că trece Iisus din Nazaret, a început să strige: "Iisuse, Fiul lui David, miluieşte-mă!". Oamenii îl opreau să strige, el însă striga tot mai tare, tot mai tare, şi atunci Domnul Hristos a poruncit să-l aducă la El. Oamenii care au mers la el ca să-l aducă la Domnul Hristos au zis aşa către omul lipsit de vedere: "Îndrăzneşte, scoală-te! Te cheamă"(Marcu 10,49). "Ai încredere, scoală-te, te cheamă" este un cuvânt care ar putea fi pus ca motto pentru întreaga Evanghelie: Ai încredere; scoală-te; te cheamă.

La femeia cananeancă au intervenit ucenicii Mântuitorului şi au zis către Domnul Hristos: "Dă-i drumul, că strigă în urma noastră", uite, ne deranjează, n-are rost să ne expunem la o treabă din asta, să strige cineva după noi. Şi-atunci Domnul Hristos le-a spus: "Nu sunt trimis decât către oile cele pierdute ale casei lui Israel". Femeia s-a apropiat de Domnul Hristos - nu se ştie dacă a auzit sau nu a auzit răspunsul Domnului Hristos -, s-a închinat Domnului Hristos şi a zis: "Doamne ajută-mă.". Iată, aceasta poate fi cea mai scurtă rugăciune: «Doamne ajută-mă!». E mai scurtă decât "Miluieşte-mă, Doamne, Fiul lui David! Fiica mea este rău chinuită de un diavol!" - "Doamne, ajută-mă!". Şi Domnul Hristos i-a zis ca răspuns la acest «Doamne, ajută-mă!» că nu este bine să iei pâinea copiilor şi să o arunci câinilor. Şi atunci femeia s-a gândit deodată şi dat un răspuns pe care Domnul Hristos l-a primit foarte bine. Sigur îl ştia, şi sigur că de aceea a făcut Domnul Hristos câte a făcut, ca să poată fi scoasă în evidenţă credinţa femeii. Ea a zis: "Doamne, dar şi câinii mănâncă din fărâmiturile care cad de la masa stăpânilor". Cu alte cuvinte, nu cer pâinea copiilor, cer fărâmiturile care cad - oricum cad -, numai fărâmituri îmi trebuie, nu-mi trebuie pâinea copiilor. Atunci, Domnul Hristos i-a spus: "O, femeie, mare este credinţa ta, fie ţie precum voieşti!". Şi se spune în Sfânta Evanghelie că în clipa aceea s-a făcut sănătoasă fiica ei, iar Sfântul Evanghelist Marcu spune că a găsit-o acasă dormind şi demonul ieşise din ea (Cf. Marcu 7,30).

Iată, iubiţi credincioşi, nişte lucruri care nu sunt lucruri de performanţă, ci sunt lucruri de început, sunt lucrurile începătorului, care pot fi depăşite, pot duce la mai mult, dar, deocamdată, cu acestea se începe: cu stăruinţa în credinţă, cu stăruinţa în rugăciune,

cu stăruinţa pe lângă Mântuitorul nostru Iisus Hristos. În legătură cu acestea, am mai putea aduce un cuvânt din Sfânta Evanghelie de la Luca, din capitolul şaptesprezece, unde se spune că a zis Domnul Hristos către ucenicii săi: "De-ţi va greşi fratele tău, ceartă-l, şi dacă se va întoarce, iartă-l. Şi chiar de-ţi va greşi de şapte ori într-o zi şi de şapte ori se va întoarce zicând: «Rău îmi pare!», tu să-l ierţi" (Luca 17,3-4). Şi atunci ucenicii au zis către Domnul Hristos: "Dă-ne mai multă credinţă!" (Luca 17,5). Aveau credinţă ucenicii câtă le-a trebuit să meargă împreună cu Domnul Hristos şi să-I asculte cuvântul. Aveau credinţă câtă le-a trebuit să primească darul de a face minuni. Aveau atâta credinţă câtă le-a trebuit să facă minuni ei înşişi, şi, totuşi, când le-a cerut Domnul Hristos aceasta, să ierte de şapte ori într-o zi pe cel ce greşeşte (de şapte ori de fapt nu se înţelege de şapte ori ca număr şapte, ci de câte ori e nevoie), ei au zis: "Dă-ne mai multă credinţă!", adică: "cu credinţa câtă o avem nu putem face ceea ce ceri Tu acum de la noi, să iertăm de atâtea ori pe cel care ne greşeşte şi se întoarce, bineînţeles, după ce l-am certat noi".

Deci, iubiţi credincioşi, este important să avem în vedere credinţa sutaşului, nădejdea sutaşului, iubirea sutaşului, smerenia sutaşului, consideraţia sutaşului faţă de oamenii care nu sunt de o credinţă cu el şi care au totuşi trebuinţă de ajutorul lui. Toate acestea să le avem în vedere, ca să putem fi şi noi cu Avraam, cu Isaac şi cu Iacov în împărăţia lui Dumnezeu, să fim şi noi oameni de care s-ar putea minuna Domnul nostru Iisus Hristos. Să stăruim ca femeia cananeancă, să nu ne lăsăm clintiţi în credinţa noastră, chiar şi atunci când vedem că sunt nişte împotriviri, să stăruim, să cerem de la Domnul Hristos, dacă n-avem credinţa sutaşului şi credinţa cananeencei, să cerem de la Domnul Hristos să ne înmulţească El credinţa, şi să zicem: "Dă-ne mai multă credinţă!". Şi Domnul Hristos care vrea să avem mai multă credinţă, sigur ne dă. Gândiţi-vă la împrejurarea aceea pe care o găsim tot în Sfânta Evanghelie de la Luca, în capitolul douăzeci şi doi, în legătură cu Cina cea de Taină. Se spune că a zis Domnul Hristos către Sfântul Apostol Petru: "Simone, Simone, iată satana v-a cerut pe voi să vă cearnă ca pe grâu; iar Eu M-am rugat pentru tine ca să nu piară credinţa ta şi tu, întorcându-te, oarecând, întăreşte pe fraţii tăi" (Luca 22,31-32). Deci, Domnul Hristos vrea să ne dea credinţă, cum a vrut să-i dea Sfântului Apostol Petru: "M-am rugat pentru tine ca să nu piară credinţa ta şi tu întorcându-te, oarecând, întăreşte pe fraţii tăi". Bineînţeles că Domnul Hristos a avut în vedere lepădările lui Petru, care de fapt au fost numai de-o clipă, n-au fost lepădări cu stăruinţă, nu l-au caracterizat lepădările, ci l-a caracterizat întoarcerea şi dorinţa să fie cu Domnul Hristos. Deci "Tu întorcându-te, oarecând, întăreşte pe fraţii tăi".

Iată, iubiţi credincioşi, în explicarea pildei cu semănătorul, Domnul Hristos spune că sămânţa aruncată pe pământ bătătorit reprezintă pe aceia care nu au aderenţă la cuvântul lui Dumnezeu şi zice că "vine satana şi ia cuvântul din inima lor ca nu cumva, crezând, să se mântuiască"(Luca 8,12). Adică, lupta diavolului cea mai mare este să împrăştie credinţa, să nimicească credinţa, să împuţineze credinţa, că el ştie că omul credincios e şi angajat pentru Dumnezeu. Sfântul Apostol Pavel vorbeşte despre credinţa lucrătoare prin iubire (Galateni 5,6).

Deci, iubiţi credincioşi, să rămânem cu gândurile acestea, pentru cealaltă vreme a vieţii noastre, şi să le folosim pentru binele nostru şi ca să putem fi şi noi între cei care au primire la Dumnezeu. Poate va rândui Dumnezeu să avem şi o credinţă mare ca să zică şi către noi Domnul Hristos: "Mare este credinţa ta". Poate o să avem şi noi o credinţă neclintită, ca să se minuneze Domnul Hristos de credinţa care lucrează celelalte virtuţi. Poate va rândui bunul Dumnezeu să avem o credinţă întemeiată, neclintită, cum e scris în Filocalie la Sfântul Marcu Ascetul, unde se spune: "Credinţa neclintită este un turn

întărit, şi Hristos se face toate celui ce crede". Sfântul Apostol Pavel vorbeşte despre credinţa care Îl aduce pe Domnul Hristos în inimă şi zice: "Hristos să se sălăşluiască, prin credinţă, în inimile voastre" (Ef. 3, 17) - cuvânt pe care îl citim în Epistola către Efeseni. Hristos să se sălăşluiască, prin credinţă, în inimile voastre! Şi, dacă Îl avem pe Hristos, avem tot ce ne trebuie şi altceva nu ne mai trebuie, pentru că Hristos celui ce crede se face toate. Nu ne mai trebuie distracţii, nu ne mai trebuie lucruri minore, nu ne mai trebuie lucruri care să ne ocupe sufletul, pentru că îl ocupă Hristos, şi, prin Hristos, avem tot ceea ce ne trebuie pentru a ne simţi bine, pentru a fi liniştiţi, pentru a fi bucuroşi, iar noi, din partea noastră, să facem ceea ce ştim, sau ceea ce putem ştiind că Domnul Hristos vrea cu fiecare dintre noi să aibă credinţa care duce la mântuire. Nu trebuie să fie cineva sutaş, adică ofiţer, ca să aibă credinţa sutaşului. Nu trebuie cineva să fie din Siro-Fenicia ca să aibă credinţa cananeencei. Important este să fim oameni doritori de bine, slujitori ai lui Dumnezeu, pentru că credinţa este ca şi cultura, creşte dacă faci faptele credinţei. Şi dacă nu faci faptele credinţei, şi puţina credinţă care o ai, o pierzi. Aşa cum, dacă nu te ţii de cultură, nu poţi avea cultură. Dacă faci fapte care nu te duc la cultură, ci te îndepărtează de cultură, îţi scade cultura. Aşa este şi cu credinţa. Dacă, atunci când trebuie să mergi la biserică, de pildă, nu mergi la biserică, faci o faptă împotriva credinţei; dacă, atunci când trebuie să posteşti, nu posteşti, faci o faptă împotriva credinţei; dacă, atunci când trebuie să te rogi, nu te rogi, faci o faptă împotriva credinţei. Şi degeaba zici: "Dă-ne mai multă credinţă"! Trebuie să faci şi fapte care să te apropie de Dumnezeu. Cum a fost Sfântul Apostol Toma, de pildă. Sfântul Apostol Toma ştiţi că, atunci când nu a fost cu apostolii, nu l-a văzut pe Domnul Hristos, ci l-a văzut când a fost cu apostolii. El nu s-a depărtat de apostoli, chiar dacă n-avea credinţa apostolilor. În Pateric se spune: "Apropie-te de omul care se teme de Dumnezeu şi te vei teme şi tu de Dumnezeu". Deci, trăind în apropiere de oameni credincioşi, te poţi întări şi tu în credinţă, iar depărtându-te de cele ale credinţei, îţi scade credinţa.

Dumnezeu să ne ajute să avem credinţa sutaşului şi a femeii cananeence, Dumnezeu să ne ajute ca credinţa noastră să fie lucrătoare în iubire şi să alcătuiască făptura cea nouă, pentru că în Epistola către Galateni şi în Epistola a doua către Corinteni, Sfântul Apostol Pavel spune că: "în Hristos nu preţuieşte nici tăierea împrejur, nici netăierea, ci făptura cea nouă"(Gal. 5, 6; II Cor. 5,17), adică o alcătuire a omului întemeiată pe credinţă.

Dumnezeu să ne ajute!

Despre Iisus Hristos Mântuitorul

Suntem la sfârşit de mileniu, al doilea mileniu de creştinism şi nădăjduim să trecem şi în al treilea mileniu, dacă nu cumva, de fapt, am şi trecut. După calculele care s-au făcut în legătură cu începutul erei noastre s-a constatat că era noastră este greşită cu 4 ani, cam cu 4 ani. Abia în secolul al VI-lea au ajuns oamenii la gândul să socotească anii de la naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Era noastră a început, se zice, cu naşterea lui Hristos, de aceea când se vorbeşte despre epoca de dinainte de Hristos se spune "înainte de Hristos" şi când se vorbeşte despre anii de după naşterea Domnului se spune "după Hristos".

Cel care a calculat începutul erei creştine a luat ca punct de plecare pentru era creştină naşterea Domnului, dar nu a fost destul de bine informat. E vorba de un călugăr, se zice, din părţile noastre, Dionisie Exigus şi a zis că Domnul Hristos s-a născut în anul 753 de la întemeierea Romei. Adevărul este că după cercetările care s-au făcut e sigur că la anul 753 de la întemeierea Romei Irod nu mai era. Murise. Ori în legătură cu naşterea Domnului sunt nişte evenimente care îl implică şi pe Irod şi atunci s-a ajuns la concluzia că începutul erei noastre nu este anul 753 de la întemeierea Romei, ci este anul 749 de la întemeierea Romei. Cei care socotesc anii de la întemeierea lumii, de la începutul lumii, de la creaţie, spun că până la naşterea Domnului au trecut 5508 ani – bineînţeles, calculele acestea sunt aproximative. Important este de ştiut că dacă într-adevăr începutul erei noastre, anul 1, este anul 749 de la întemeierea Romei, nu 753 de la întemeierea Romei, cum numărăm noi anii, înseamnă că am trecut, că suntem deja în mileniul 3 şi degeaba mai aşteaptă oamenii anul 2000, că a trecut anul 2000.

Ceea ce e bine să avem în vedere în legătură cu trecerea într-un nou mileniu, cu sfârşitul mileniului 2 de creştinism şi începutul mileniului 3, este că nu e foarte importantă data ca atare, clipa când se împlinesc 2000 de ani de la naşterea Domnului, pentru că calculul timpului l-au făcut oamenii. Sigur că lucrurile merg aşa, cum vedem în natură, în jurul nostru. Fiecare an are o primăvară, o vară, o toamnă, o iarnă. Cei care au socotit anii, care au împărţit anii, care au făcut calendarul, au fost oameni şi au putut să greşească şi au şi greşit, de fapt. Aşa se explică faptul că acum sunt în vigoare două calendare, un calendar vechi, neîndreptat şi un calendar nou, îndreptat. Sunt nişte lucruri pe care le fac oamenii şi atunci, făcându-le oamenii, sunt lucruri uneori bine făcute, alteori aproximativ bine făcute. De fapt şi istoria şi trecerea de la un an la altul este ca şi viaţa omului, nu există o graniţă anume în viaţa omului, nu există o graniţă anume în istorie, dar există nişte puncte de reper. Spun asta pentru că ceea ce urmează să expun este o chestiune care interesează în general ceea ce ducem dintr-un mileniu în altul, să punem anumite probleme în legătură cu Domnul Hristos după 2000 de ani, apar anumite afirmaţii prin ziare, anumite întrebări în legătură cu persoana Mântuitorului şi atunci e bine să fim edificaţi. Şi atunci am zis că în seara aceasta voi vorbi despre Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul. Vom face nişte precizări pentru cei care nu ştiu, vom face precizări pentru cei care le ştiu, ne vom opri cu gândul asupra Mânuitorului nostru.

Noi aici suntem la o tabără de rugăciune, deci Îl avem în vedere pe Domnul Hristos, chiar dacă ştim mai mult, sau mai puţin, despre El. Fiecare dintre noi am început

cu puţin şi am ajuns la mai mult. Cei care suntem mai în vârstă şi cred că eu sunt cel mai în vârstă, nu ştiu dacă este cineva aici mai în vârstă decât mine – eu am 68 de ani – ne-am trezit într-o lume care avea o altă configuraţie decât cea de astăzi, adică într-o societate care era altfel decât societatea în care v-aţi pomenit cei tineri, ne-am pomenit cu nişte lucruri pe care le-am învăţat din familie, ne-am pomenit rugându-ne, ne-am pomenit mergând la biserică în duminici şi sărbători, ne-am pomenit cu rânduielile postului, ne-am pomenit într-o societate care ştia de Dumnezeu, care ştia de Domnul nostru Iisus Hristos. Ne-am început viaţa conştientă şi mai ales educaţia şcolară cu lecţii de religie şi aşa am străbătut prin viaţă până când am ajuns să adăugăm mai mult în timpul liceului – unii dintre noi şi după aceea, la Teologie, cei ce am făcut Teologia – şi am ajuns la nişte învăţături, la nişte acumulări de cunoştinţe care, de fapt, nu întotdeauna înseamnă convingeri. Părintele Arsenie Boca avea un cuvânt care zicea că: "Cea mai lungă cale este calea care duce de la urechi la inimă", adică de la informaţie la convingere. Tot el spunea că: "Cunoştinţe teologice pot să aibă şi păgânii şi necreştinii şi nu înseamnă că dacă au cunoştinţe teologice sunt teologi, sau sunt convinşi de cunoştinţele teologice". Totuşi, nu se poate întemeia, nu se poate trăi viaţa religioasă fără cunoştinţe – întâi e cunoştinţa şi apoi e trăirea, aşa că contează.

Am zis că e bine să ne oprim cu gândul la Mântuitorul nostru, pentru noi e Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ca să avem nişte puncte de sprijin pentru credinţa noastră şi pentru ca să avem nişte puncte de reper în raport cu cei care nu au credinţa noastră. Pentru contemporanii Domnului Hristos, Domnul Hristos era un om obişnuit, sau un om deosebit. Ei se mirau de faptele pe care le făcea, se gândeau mai mult la calitatea Lui de învăţător, era socotit un om înţelept, sau de către alţii un hulitor, s-a ajuns la răstignirea Domnului nostru Iisus Hristos pentru că erau mulţi din aceia care L-au socotit împotrivitor faţă de credinţa pe care o aveau ei. La un moment dat au ajuns să spună în faţa lui Pilat: "Noi avem o lege şi după legea noastră El trebuie să moară" (Ioan 19,7). Sfântul Apostol Pavel zice că: "Dacă ar fi cunoscut oamenii înţelepciunea lui Dumnezeu nu ar fi răstignit pe Domnul slavei" (I Cor 2,7-8). L-au răstignit pe Domnul Hristos între doi tâlhari ca al treilea tâlhar, au fost destui împotrivitori, au fost destui care L-au socotit chiar posedat de puteri demoniceşti. Dacă citim Evanghelia putem să urmărim aceste lucruri în raport cu contemporanii Domnului Hristos.

Cu vremea, însă, lucrurile s-au limpezit, au fost oameni credincioşi şi în timpul când erau şi necredincioşi faţă de Domnul Hristos. Alţii şi Biserica au preluat Tradiţia creştină – pentru că gândiţi-vă că Evanghelia se propovăduia, dar nu exista o Evanghelie scrisă, sau dacă exista o Evanghelie scrisă, pentru că au început şi să existe astfel de lucruri, până la urmă patru forme ale Evangheliei, patru evanghelişti care au scris patru cărţi numite Evanghelie, sau una în patru înfăţişări. La început nu au avut circulaţie Evanghelia scrisă, mai mult a avut circulaţie Evanghelia predicată, cuvântul vorbit despre Domnul Hristos. Lucrurile nu erau foarte bine precizate, oamenii ştiau cât puteau să ştie şi atunci Biserica a preluat mai întâi tradiţia creştină, tradiţia nescrisă şi apoi Evangheliile, care sunt tot o tradiţie, dar o Tradiţie scrisă. Apoi, creştinii le-au adăugat la Scriptura Vechiului Testament ca Noul Testament, împreună cu alte scrieri ale Noului Testament şi a ajuns să aibă creştinătatea o altă Scriptură decât cea Scriptura cea Veche şi anume Noul Testament, pe care noi îl numim Scriptură, dar Sfinţii Apostoli, de exemplu, când au vorbit despre Scriptură, despre Biblie, nu s-au referit la Noul Testament, ci s-au referit la Vechiul Testament pentru că Noul Testament atunci nu exista, sau nu era răspândit ca să se poată referi la Noul Testament. De exemplu, Sfântul Apostol Pavel când zice "Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu" el se gândeşte la Vechiul Testament nu se gândeşte la Noul Testament, ori Noul Testament este mai insuflat de

Dumnezeu decât Scriptura Veche, în sensul că Domnul Hristos le-a spus apostolilor, după mărturia Sfinţilor Evanghelişti: "Mulţi prooroci au vrut să vadă ceea ce voi vedeţi şi n-au văzut" – adică minunile Mântuitorului – "şi au vrut să audă ceea ce auziţi voi şi n-au auzit" – adică cuvântul Evangheliei (Mat. 13,17). După aceea a spus Domnul Hristos: "Aţi auzit că s-a zis celor de demult" spune, anumite lucruri ce s-au zis din Vechiul Testament şi El adaugă "iar Eu zic vouă". Aşa că Noul Testament este mult mai important decât Vechiul Testament, cel puţin pentru noi, în sensul că Vechiul Testament i-a pregătit pe oameni pentru Noul Testament, iar Noul Testament este cartea creştinilor.

Biserica a preluat Tradiţia creştină nescrisă şi Tradiţia creştină scrisă şi a formulat anumite dogme în legătură cu persoana Mântuitorului. A formulat Simbolul Credinţei pe care îl avem de la Sinodul I Ecumenic şi de la Sinodul II, iar chestiunile privitoare la Domnul Hristos sunt cuprinse în partea Simbolului alcătuită la Sinodul I Ecumenic, dar Simbolul Credinţei a cuprins credinţa creştinilor de la început, nu a inventat o credinţă despre Iisus Hristos ci a formulat credinţa, a formulat adevărurile de credinţă aşa cum le avem. Mulţi dintre noi am învăţat Crezul din copilărie şi l-am zis şi nu l-am înţeles şi mulţi dintre credincioşii noştri îl zic şi nu-l înţeleg. E bine ca să se precizeze anumite lucruri şi să se pună în valoare. Eu abia la Teologie am aflat despre valorile de gând din cuprinsul slujbelor noastre deşi mergeam la biserică, aş putea să zic că m-am trezit în Biserică, viaţa mea conştientă e în legătură cu Biserica, mergeam la biserică când nu înţelegeam nimic din ce se spunea acolo. M-am dus la Cluj, la şcoală şi o dată m-au întrebat nişte colegi de acolo că "la voi se cântă <<Ca pe Împăratul>>?" şi am zis "nu se cântă". Am zis că nu se cântă pentru că nu ştiam că se cântă şi când m-am dus în vacanţă acasă am auzit "Ca pe Împăratul tuturor să-L primim". "O –zic – să mă întorc acum la şcoală să le spun la colegi că şi la noi se cântă <<Ca pe Împăratul>>". Ei, lucrurile au mers cam aşa şi în privinţa celorlalte pentru că am învăţat multe texte pe de rost, cu vremea. Ştiam Liturghia în partea care se spune de către preot şi de către credincios din copilărie, ştiam ce urmează, ştiam ce trebuie să zică, cum se răspunde. Dar nu ştiam, de exemplu, ce valoare are Antifonul al II-lea: "Unule născut, Fiule şi Cuvântul lui Dumnezeu". Abia la Teologie am început să-mi dau seama şi bineînţeles că după aceea am urmărit chestiunea aceasta şi am pus în valoare conţinutul Sfintelor Slujbe pentru credincioşi. Bineînţeles că Creştinismul a început cu slujbele noastre, pentru că dacă, de exemplu, în Triod avem o slujbă a Sfântului Grigorie Palama înseamnă că în secolul al XIV-lea încă nu era încheiat Triodul. Toate lucrurile acestea s-au adăugat şi nu au fost întotdeauna nici destul de bine înţelese pentru că aici, la noi, de pildă în România, nu s-a început cu slujbele noastre traduse în limba română, ci s-a început cu slujbe făcute în limbi străine de limba română – în limba slavonă, s-a ajuns după aceea la slujbe în limba greacă – pe care credincioşii nu le ştiau. Se vede că a circulat multă vreme chiar rugăciunea "Tatăl nostru" spusă în limba slavonă (ocinaşă), că la noi se zicea când era vorba să ne zicem rugăciunile: "Hai să zicem ocinaşele". Acum nu mai vorbeşte nimeni aşa, dar eu m-am trezit într-o societate care menţinea cumva Tradiţia în formele câte s-au putut păstra. De exemplu, acum se zice şi mai zic unii când primesc ceva: "Mulţumesc, bogdaproste"; la noi se zicea "bogdeaproştea". Era, cumva, o expresie adusă la înţelegerea oamenilor şi nu înţelegeau ce zic, dar o formulat în felul acesta, deci, în loc de "bogdaproste" – Dumnezeu să primească – ziceau "bogdeaproştea". De ce spun lucrurile acestea? Pentru că noi, totuşi, trebuie să ştim că a existat un progres în gândirea creştină, că a existat un progres în exprimările creştine, că lucrurile s-au formulat bine spre folosul tuturor, dar de la început nu a fost aşa.

Unii dintre creştinii care nu mai au slujbele noastre spun că lucrurile acestea s-au adăugat şi că nu au valoare, că trebuie să trăim creştinismul de la început şi au dreptate în

ceea ce priveşte trăirea creştină. De ce? Pentru că de multe ori oamenii când fac slujbele intră într-un sistem pe care nu-l înţeleg şi pe care nu-l trăiesc, ci au doar nişte formule de ritual. Ori, asta nu este destul pentru că cei care au făcut slujbele şi slujbele sunt, de fapt, "vuietul Duhului", până la urmă Duhul Sfânt este Autorul slujbelor. aceia au avut în vedere viaţa creştină, trăirea creştină, n-au avut în vedere nişte formule ca să se împlinească un ritual – să se împlinească, să facem o Vecernie, să facem o Utrenie, să facem o slujbă de dimineaţă, să facem o slujbă de seară, să facem o slujbă de noapte – ci o angajare, adică trăirea creştină trebuie să pornească de la slujbe, de aceea e foarte important felul cum se fac slujbele şi din punct de vedere al exprimării şi din punct de vedere al intensităţii. Adică, e o propovăduire, credinţa noastră e propovăduită, e cuprinsă în Sfintele Slujbe şi propovăduită prin împlinirea Sfintelor Slujbe. Deci, credinţa noastră creştin-ortodoxă este în cărţile de slujbă şi se exprimă. De aceea, e foarte important ca toţi care iau parte la Sfintele Slujbe să înţeleagă ce se spune şi toţi care rostesc ceva să ştie că nu spun numai pentru Dumnezeu şi pentru ei, ci pentru toţi care sunt de faţă. Acesta e un lucru foarte important, dacă cei care te ascultă nu te aud, dacă cei care te ascultă nu înţeleg slujbele, sunt nişte forme de ritual şi n-au nici o valoare reală, n-au nici o angajare a credincioşilor. De aceea e foarte important felul cum se slujeşte şi intensitatea cu care se spun lucrurile ca să le înţeleagă toţi, sau să nu înţeleagă nimeni.

La începutul creştinismului nu erau slujbe, ci erau doar întâlniri ale credincioşilor care făceau şi un fel de slujbe, dar un fel de slujbe, toate improvizate, toate făcute de ei. Erau foarte mulţi oameni care nu ştiau carte, erau foarte mulţi oameni care nu se puteau angaja la nişte lucruri deosebite, dar exista, totuşi, o angajare de slujbă. Dar, la începutul Creştinismului s-a pus, totuşi, problema raportării la Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Sfântul Apostol Pavel, ceilalţi Sfinţi Apostoli, ştim cam ce au gândit despre Domnul nostru Iisus Hristos din scrierile care au rămas de la ei. Gândiţi-vă că Sfântul Apostol Pavel a lăsat în urma lui mai multe scrieri, unele s-au pierdut, dar până la noi au ajuns 14 scrieri ale Sfântului Apostol Pavel. De unde ştim ce a gândit Sfântul Apostol Pavel despre Iisus Hristos, ce a gândit el despre faptul că el e apostol, ce a gândit despre faptul că credincioşii trebuie să ştie despre Mântuitorul, ce le-a comunicat el din convingerile lui, din gândirea lui teologică? Ştim, apoi, Sfinţi Evanghelişti că au avut în vedere legătura cu Domnul Hristos. Ştim ce a scris Sfântul Evanghelist Luca despre faptele Sfinţilor Apostoli. Dar toate acestea le-a preluat Biserica şi a format nişte dogme, nişte învăţături precise în privinţa celor care trebuie să fie ştiute de creştini.

Când creştinii erau persecutaţi au trăit, cum am zice noi acum, în ilegalitate şi nu numai în ilegalitate ci au trăit în retragere, nu o retragere în sensul că nu activau, ci într-o retragere pentru că nu voiau să iasă la iveală pentru cei care nu erau creştini şi pentru cei care nu se uneau cu ei, pentru că erau în primejdie să fie prigoniţi. Şi au fost prigoniţi. Ştiţi că Domnul Hristos a zis: "Cel ce vrea să vină după Mine să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie" şi în înţelesul acesta că era un risc să fie următor al Domnului Hristos. Adică, să-ţi iei partea de risc, în legătură cu situaţia de creştin. Şi atunci credincioşii au avut nişte parole prin care să se cunoască unii pe alţii şi nişte simboluri, nişte semne. La noi la mănăstire Părintele Arsenie a introdus acest semn care reprezintă două litere greceşti – "X" (hi) şi "P" (ro) – care e un monogram pentru Hristos, ori aşa ceva dacă exista undeva nu ştia nimeni dintre cei neiniţiaţi, nu ştiau ce înseamnă. Sau peştele: credincioşii creştini aveau un semn de recunoaştere între ei prin semnul peştelui. Făceau un semn de peşte aşa, discret, fie cu toiagul pe pământ, fie cu mâna în aer şi celălalt, dacă era cunoscător, zicea: "A, uite şi acesta e creştin, no hai să stăm de vorbă". De ce s-a ales peştele ca simbol al creştinilor, ca simbol de recunoaştere al creştinilor? Explicaţia o găsim în istoria Bisericii, însă eu am primit-o de la un preot

romano-catolic, un călugăr piarist. Când eram în Timişoara, în clasa ultimă de liceu, am întâlnit un preot care îşi pierduse vederea. A intrat în mănăstire cu un defect de vedere, în sensul că nu vedea cu un ochi, avea o dezlipire de retină şi după ce a făcut şcoală, era profesor, făcuse limbi clasice (greacă şi latină) şi şi-o pierdut vederea de tot, şi celălalt ochi şi l-a pierdut, şi în împrejurarea aceasta am ajuns în legătură cu el, Părintele Ludovic Toth, l-am învăţat să citească cu sistemul de scris Braille şi el mi-a spus atunci că cuvântul "peşte" se spune în limba greacă "ihtis" şi că literele cu care se scrie cuvântul "ihtis", luate în parte, sunt iniţialele pentru cuvintele: "Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul". Credinţa aceasta că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul, a fost credinţa de bază a tuturor creştinilor. De la asta s-a pornit. Când vorbea cineva despre Iisus Hristos ştia că este Mântuitor, că este Fiul lui Dumnezeu. Poate nu toţi ştiau în ce sens este Fiul lui Dumnezeu, ce înseamnă mântuire şi cum este Mântuitor, dar formula ca atare toţi creştinii de la bun început au avut-o: că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul.

În ceea ce priveşte numele Mântuitorului, numele Mântuitorului este Iisus. Numele acesta i l-a dat Mântuitorului îngerul, i l-a adus în lumea aceasta îngerul binevestitor, iar după ce dreptul Iosif a aflat a simţit, şi-a dat seama, că Preasfânta Fecioară Maria este însărcinată a presupus o legătură greşită şi pentru că nu era om de scandal, ci era un om drept, şi-a pus în gând, spune evanghelistul Matei: "s-o lase pe ascuns". Adică nu a vrut să o aibă mai departe, să fie logodnica lui pe mai departe şi atunci să o gândit să-şi piardă urma. Nu şi-a pierdut urma ca să nu mai fie cu Preasfânta Fecioară, pentru că îngerul binevestitor i-a spus în vis că "Fiul pe care îl va naşte Fecioara Maria este conceput de la Duhul Sfânt. E o mărturie din Evanghelia de la Matei. Şi i-a spus îngerul să o ia pe Fecioara Maria, zice: "S-o iei pe Maria ca soţia ta", ca femeia ta, pentru că ceea ce s-a zămislit este de la Duhul Sfânt şi Lui îi vei pune numele Iisus, pentru că El va mântui pe poporul Său de păcate (Mat. 1,20-21). Dreptul Iosif a luat aminte la aceasta, aluat-o pe Sfânta Fecioară în consideraţie în continuare şi I-a pus Mântuitorului numele Iisus. De fapt, numele Iisus era un nume destul de curent pe vremea aceea. Noi avem două cărţi în Vechiul Testament – una intitulată "Cartea lui Iosua" (Iosua în limba ebraică înseamnă Iisus) şi avem o carte defterocanonică, adică o carte după ce s-a încheiat canonul Vechiului Testament, o carte numită "Înţelepciunea lui Isus, fiul lui Sirah". Aşadar, Iisus a primit numele de la îngeri şi împreună cu Iisus circulă în legătură cu Mântuitorul şi numele Hristos. De fapt, Hristos nu este un nume, e o calitate. Hristos înseamnă "Unsul". În Evanghelia de la Luca, în capitolul 2, putem citi că îngerul binevestitor le-a spus păstorilor din preajma Betleemului: "Iată, vă vestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul, că vi S-a născut vouă un Mântuitor, care este Hristos Domnul" (Luca 2,11). Deci şi numele de Hristos, respectiv cuvântul "Hristos", care nu este un nume ci arată o calitate însă pentru noi a devenit ca un nume, zicem Iisus Hristos şi ne gândim la Mântuitorul. Nu ne mai gândim la amănuntele acestea că Iisus e Mântuitorul, că Iisus înseamnă "Mântuitorul", că Hristos înseamnă "Unsul", că în Vechiul Testament erau unşi proorocii, împăraţii şi preoţii, primeau rostuirea lor de prooroci, de împăraţi, de preoţi, printr-un ceremonial care se făcea şi cu ungere şi în felul acesta ungerea îi arăta pe oamenii care au o situaţie deosebită, o situaţie de conducători spirituali, ori Domnul nostru Iisus Hristos a cuprins în fiinţa Sa cele trei calităţi: cea de prooroc, cea de împărat şi cea de preot, în persoana Sa şi este Unsul prin excelenţă. Noi nu ne mai gândim la aceasta, ci zicem simplu "Doamne, Iisuse Hristoase" şi ne gândim la Mântuitorul nostru fără să mai analizăm, dar e bine totuşi să ştim. Cuvântul "Hristos" este cuvânt grecesc, de la "hrion" care înseamnă "ungere". Şi aşa l-au cunoscut ucenicii şi mai departe urmaşii lor, pe Iisus Hristos. În Evanghelia de la Matei e scris: "Cartea

neamului lui Iisus Hristos". Împreună au fost cuvintele acestea rostite de Sfinţii Apostoli, sau unul dintre ele. De exemplu Sfântul Apostol Pavel zice că: "Hristos, ieri şi astăzi şi în veci, este acelaşi" (Evrei 13,8), ceea ce înseamnă că ori zici Iisus, ori zici Hristos, e acelaşi lucru, sau poţi zice Iisus Hristos şi spui atunci numele şi calitatea Mântuitorului, calitate devenită nume chiar de la început. Noi întrebuinţăm, de obicei, când vorbim, nu atât numele de Iisus cât numele de Hristos. Zicem Domnul Hristos, de pildă, nu zicem Iisus, Domnul Iisus. Sunt şi credincioşi, mai ales de alte nuanţe creştine, care zic Iisus, Domnul Iisus. Nouă parcă ni-i mai la îndemână şi în Tradiţia ortodoxă s-a fixat mai mult numele lui Hristos şi când vorbim noi zicem de obicei Domnul Hristos şi zicem aşa, cu reverenţă. Acum să ştiţi că greşesc aceia care adaugă când nu trebuie adăugat şi de fapt nu trebuie adăugat când citeşti din Evanghelie, de pildă. Am fost la un schit unde mai marele de acolo a citit din Evanghelia de la Matei istorisirea cu femeia canaaneancă şi în loc să zică "În vremea aceea s-a dus Iisus prin părţile Tirului şi ale Sidonului" , a zis "În vremea aceea s-a dus Domnul Iisus prin părţile Tirului şi ale Sidonului" şi, mai departe, că "Şi a zis Iisus: O, femeie mare este credinţa ta!", "Şi a zis Domnul Iisus: O, femeie mare este credinţa ta!", corectând pe Sfântul Evanghelist. Nu se poate. Din Evanghelie citeşti ce-i scris, nu adaugi tu nimic. Când vorbeşti despre Domnul Hristos, când vorbeşti despre El, când ţii o predică, când te referi la un cuvânt, atunci poţi şi e corect să zici nu numai simplu "Hristos a zis", ci "Domnul Hristos a zis". Deşi se poate zice şi "Hristos a zis", pentru că cuvântul "Hristos" cuprinde şi noţiunea de Domn şi anume zicem: "Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând şi celor din morminte viaţă dăruindu-le" şi nu zicem "Domnul Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând" şi nu este nici o vină pentru că Biserica ne învaţă să zicem: "Hristos a înviat din morţi cu moartea pe moarte călcând", sau "Hristos a înviat!" şi nu "Domnul Hristos a înviat!". Dar e frumos şi e bine să se zică, când e cazul şi unde e cazul să se zică "Domnul Hristos", "Domnul Hristos spune", "Domnul Hristos ne-a mântuit", Domnul Hristos trebuie să fie în prim-planul gândirii noastre. Deci, nişte lucruri care sunt bune, sunt adevărate şi este bine să le avem în vedere mai ales. Sfântul Apostol Pavel spune: "Nimeni nu poate să zică lui Hristos Domn, decât în Duhul Sfânt" (I Cor. 12,3). Când Îl recunoşti ca Domn înseamnă că Îl ştii mai presus de tine – numele "Domn" era un nume care se dădea lui Dumnezeu, ori Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu. Fiul lui Dumnezeu în înţelesul Fiu de o fiinţă cu Tatăl.

Lucrurile acestea le-au înţeles oamenii şi din cele scrise în Evanghelie, pentru că e scris acolo despre "Fiul, Unul născut pe care L-a trimis Tatăl să mântuiască lumea". Fiul, Unul născut, pentru că în Scriptură se vorbeşte şi despre "fii ai lui Dumnezeu", iar celor care au crezut în El "le-a dat putere să se facă fii ai lui Dumnezeu" (Ioan 1,12). Este un cuvânt pe care îl citim în prologul Evangheliei de la Ioan. Deci, e scris despre Fiul, unul născut al lui Dumnezeu şi e scris despre fii lui Dumnezeu. E o deosebire între Fiul şi fii lui Dumnezeu. Fii lui Dumnezeu sunt oamenii, oamenii pe care Dumnezeu îi primeşte ca fii ai Săi, îi adoptă, dar nu îi adoptă ci îi face, îi schimbă, îi face din făpturi, fii. Cum anume? În Sfânta Evanghelie de la Ioan se spune că celor care au crezut le-a dat putere să fie fii ai lui Dumnezeu, nu numai i-a acceptat ca fii ai lui Dumnezeu, ci le-a dat putere să fie fii ai lui Dumnezeu.

Sfântul Simeon Noul Teolog are un imn între imnele care ne-au rămas de la el, un imn în care zice – vorbind cu Domnul Hristos – "Cum Te împreuni cu robii, fii ai Tatălui de-i faci?" Deci, nu numai îi primeşti, îi cumulezi cumva la ceilalţi pe care îi numeşti fii ai Tăi Doamne, ci zice "Cum te împreuni cu robii?". Adică, Tu, care eşti Dumnezeu Te uneşti cu robii tăi şi-i faci din robi fii, nu numai că îi accepţi ca fii, îi transformi, îi faci fii – "Cum Te împreuni cu robii, fii ai Tatălui de-i faci?". Este un cuvânt în care Sfântul

Simeon Noul teolog îşi arată admiraţia faţă de Domnul Hristos şi zice: “Cum de foc eşti ce ţâşneşte şi eşti val răcoritor?” – cum eşti foc şi eşti şi răcoare? “Cum de foc eşti ce ţâşneşte şi eşti val răcoritor? / Cum de arzi – ca foc – şi-alini îndată?” – deci şi arzi şi alini, deci Tu care eşti foc arzi, Tu care eşti val răcoritor alini. “Cum de arzi şi-alini îndată? Cum mă faci nemuritor?” –pe mine muritorul mă faci nemuritor. Cum? “Cum de foc eşti ce ţâşneşte şi eşti val răcoritor? / Cum de arzi şi-alini îndată? Cum mă faci nemuritor? / Cum de faci din vameşi, îngeri şi întunericul, lumină?” – din vameşi, din păcătoşi, faci apostoli, faci îngeri pe care îi trimiţi, pentru că cuvântul “înger” înseamnă şi “trimis”. “Cum de faci din vameşi, îngeri şi întunericul, lumină?” – cum de faci din întuneric, lumină, cum inunzi întunericul cu lumină şi nu mai e întuneric? “Cum de scoţi din iad şi cum de curăţeşti pe cei din tină?” – deci, Dumnezeu are putere să scoată din iad, a scos din iad şi scoate din iad până la a doua venire a Lui, scoate Domnul Hristos din iad pe cei pentru care se roagă Biserica să fie scoşi din iad. “Cum de scoţi din iad şi cum de curăţeşti pe cei din tină? / Cum tragi bezna în lumină?” – cum faci de nu mai există beznă? “Cum tragi bezna în lumină? Cum de noaptea o cuprinzi? / Cum de mă prefaci cu totul?” – pe mine mă schimbi – “Cum de mă prefaci cu totul? Inima cum o aprinzi?”. Şi acum urmează “Cum Te împreuni cu robii, fii ai Tatălui de-i faci?” – cum Te împreuni cu robii, deci ai o acţiune venind către acela pe care îl faci fiu, nu numai îl primeşti ca fiu al Tău. “Cum Te împreuni cu robii, fii ai Tatălui de-i faci? / Cum de-i arzi de dor rănindu-i? Cum de iarăşi îi împaci? / Cum de rabzi şi suferi Doamne? Cum nu răsplăteşti îndată? / Cum de vezi cele ce-n taină numai Ţie Ţi se-arată? / Cum, fiind aşa departe – bineînţeles, nu spaţial, ci să zicem aşa, moral – vezi ce facem fiecare? / Doamne, robilor tăi dă-le îndelunga Ta răbdare.”.

Ce deosebire este între Fiul de o fiinţă a lui Dumnezeu şi fii lui Dumnezeu făcuţi fii din robi? Este deosebirea că Fiul, Unul născut, este de o fiinţă, este Dumnezeu, pe când oamenii sunt oameni pe care Dumnezeu îi uneşte cu Sine, îi face ai Săi, oameni rămânând. Adică, niciodată omul nu devine Dumnezeu, ci omul rămâne om, dar se poate uni cu Dumnezeu aşa cum Dumnezeu a devenit om fără să-şi piardă calitatea de Dumnezeu şi este om şi Dumnezeu. Niciodată firea omenească şi cea dumnezeiască nu se despart, Fiul lui Dumnezeu Cel de o fiinţă întrupându-se nu mai poate fi numai Fiu al lui Dumnezeu, ci trebuie să fie şi om. Nu se mai desparte firea omenească de firea dumnezeiască niciodată în persoana Domnului Hristos, iar unirea s-a făcut în pântecele Preasfintei Fecioare şi de aceea maica Domnului este numită Născătoare de Dumnezeu.

Fiul lui Dumnezeu, care S-a făcut om, S-a arătat între oameni mai mult ca om şi nu şi-a arătat niciodată dumnezeirea în plinătatea ei, pentru că: “Nu poate om să vadă pe Dumnezeu şi să trăiască” e scris în Scriptură. A găsit modalitatea de a veni între oameni şi de a se manifesta ca om purtător de Dumnezeu şi ca Dumnezeu purtător de om. Asta înseamnă Fiul lui Dumnezeu. Cât au gândit cei de demult la aceasta, cum au înţeles cei de demult aceasta nu ştim, dar ştim ce precizează Biserica în legătură cu aceasta. Ce precizează? Că Fiul lui Dumnezeu e Dumnezeu adevărat şi se spune în Simbolul Credinţei: “Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut” – adică nu creat, ci născut. Cum se întâmplă aceasta? Cum poate să nască Dumnezeu? Cum se poate naşte cineva din Dumnezeu? Nu ştim e o formulă care vrea să pună în evidenţă “de-o-fiinţimea” Fiului lui Dumnezeu cu Dumnezeu Tatăl, care vrea să pună în evidenţă faptul că Fiul lui Dumnezeu e altceva decât omul care se uneşte cu Dumnezeu.

Nu naşterea, în sine, vrea să ne-o pună în atenţie Biserica, pentru că aşa ceva nu poate înţelege nimeni, cred că nici îngerii nu pot să înţeleagă cele mai presus de ei şi acestea sunt lucruri mai presus de ei, dar Biserica a găsit modalitatea aceasta de a exprima adevărul că Fiul lui Dumnezeu, care S-a făcut om, este de o fiinţă, nu este o

creatură a lui Dumnezeu, o creatură distinsă de celelalte creaturi, ci este chiar Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat. Să ştiţi că ereticii, în general, au vrut să elucideze tainele lui Dumnezeu, au vrut să le aducă la măsura înţelegerii omeneşti şi atunci au zis: "Nu se poate ca Dumnezeu să aibă un Fiu şi dacă Dumnezeu, totuşi, are un Fiu, apoi Fiul acela este o creatură distinsă – aşa ziceau arienii – şi este numită Fiu al lui Dumnezeu". Ori, Biserica a învăţat altceva, iar ceea ce învaţă Biserica nu poate fi înţeles. Ceea ce învaţă ereticii este o aducere la nivelul gândirii umane a unor lucruri care sunt mai presus de logică, sunt în supralogic, ori supralogicul nu poate fi adus în logic. Mintea omenească nu poate pătrunde lucrurile lui Dumnezeu. Doar ştiţi că în Evanghelie este scris că a zis Domnul Hristos către Sfântul Apostol Petru, care L-a mărturisit ca Fiul lui Dumnezeu Celui viu: "Tu eşti Hristos, Fiul lui Dumnezeu Celui viu" (Matei 16,16), a zis: "Fericit eşti Simone, fiul lui Iona, că nu trup şi sânge ţi-a descoperit ţie aceasta – deci nu cu puterea firii, nu cu raţiunea ai ajuns la înţelegerea aceasta – ci Tatăl Meu Cel din ceruri" (Matei 16,17) ţi-a descoperit lucruri mai presus de fire, ţi-a descoperit lucruri suprafireşti. Ori, dacă vrei să înţelegi în logic, să deduci în logic supralogicul, cobori supralogicul şi atunci nu mai este o taină. Noi zicem că "deofiinţimea" Fiului cu Tatăl este o taină şi ei zic că lucrurile acestea se explică aşa şi aşa. Când explici o taină, taina nu mai e taină şi în cazul acesta ai coborât taina , ai coborât misterul la înţelegerea omenească. Asta au vrut să facă ereticii şi mai ales prin asta s-au distins ei de cei care cred adevărul propovăduit de Biserică, prin faptul că au căutat să înţeleagă, să explice, să lămurească nişte lucruri mai presus de lămurire. Poate vă mai aduceţi aminte, cei care aţi fost anul trecut, v-am spus în legătură cu înălţarea Domnului Iisus Hristos. Se încearcă nişte explicaţii, cum să o înălţat cu trupul, cum a ajuns în sânul Sfintei Treimi ş.a.m.d. Orice explicaţie de felul acesta înseamnă renunţare la credinţă, înseamnă a aduce taina la netaină, a face din taină netaină, ori Biserica noastră este o Biserică a tainelor pe care le înţelegem sau le primim prin credinţă, credinţa fiind uşa tainelor şi atunci, fiind uşa tainelor, le primim prin credinţă, le simţim şi avem certitudinea tainei fără să o înţelegem. Cum a ieşit Domnul Hristos prin piatra pecetluită, nestricând peceţile? Cum a ieşit? Păi numai El ştie cum a ieşit şi Biserica ne spune lucrul acesta fără să ni-l explice, pentru că aşa ceva nu se poate întâmpla în gândirea noastră materială, dar se spune undeva în Scriptură că a zis Domnul Hristos: "Ceea ce-i cu neputinţă la oameni este cu putinţă la Dumnezeu" (Cf. Marcu 10,27). Dacă crezi în Dumnezeu, crezi şi în minunile lui Dumnezeu şi dacă cobori măsurile lui Dumnezeu la măsurile omului, minunile nu mai sunt minuni, tainele nu mai sunt taine. "Taina nu suferă ispitire" se spune într-o alcătuire de la slujba sărbătoririi naşterii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, că vorbind cu Maica Domnului zicem "De Dumnezeu Născătoare Fecioară, ceea ce ai născut pe Mântuitorul, pierdut-ai blestemul cel dintâi al Evei, Maică fiind a bunăvoinţei Tatălui şi ai purtat în braţe pe Dumnezeu Cuvântul întrupat" şi apoi vine cu lămurirea aceasta: "Taina nu suferă ispitire". Deci, e vorba de o taină. Că ai purtat pe Mântuitorul, că ai depărtat blestemul, că ai purtat în braţe pe Dumnezeu Cuvântul întrupat, e o taină. Să ştiţi că "taina nu suferă ispitire, numai cu credinţă toţi o slăvim strigând cu tine şi zicând: Negrăite, Doamne, mărire Ţie!". Asta se face în faţa tainei. Aduci mărire lui Dumnezeu pentru neînţelegerea tainei, pentru că taina e taină. Vă pun în vedere lucrul acesta pentru că s-ar putea întâmpla să vă întâlniţi cu oameni care vor să vă explice tainele, cu oameni care nu se gândesc la taine. Eu, de exemplu, când eram la Timişoara în anii `47 – `48, am ajuns în legătură cu un cerc de antropozofi. Nici nu vă pot spune, nu vreau să scot prin gura mea ce spuneau ei despre naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, de pildă. Ca să nu mai fie taină zămislirea de la Duhul Sfânt. Voiau să aducă la raţiune şi atunci mintea nu mă slujea să mă gândesc ce prăpăstii spun ei, ce gunoaie îmi bagă în suflet pe care să le port

apoi cealaltă vreme a vieţii mele. Norocul meu de la Dumnezeu că am făcut Teologia şi că am citit învăţături ale Sfinţilor Părinţi, m-am putut orienta altfel şi că am nesocotit ce spuneau ei. Zice Sfântul Apostol Pavel: "Ceea ce fac ei, lucrurile întunericului, ruşine este a le şi grăi". Nu îndrăznesc să spun ce-au spus ei, ce mi-au băgat prin urechi în minte, ei care aşa credeau. Nu se poate şi o să ajungeţi şi voi, poate mulţi dintre voi, să vi se dea explicaţii, să se încerce nişte lămuriri, nu vă luaţi după ei. Să ştiţi că numai nelămurind tainele suntem în cuprinsul credinţei noastre, în cuprinsul Bisericii noastre, pentru că taina nu suferă ispitire, taina nu poate fi cercetată. Zic unii că nu este corect ce se spune: "crede şi nu cerceta!", că să cercetezi. Sunt şi eu de acord să cercetezi, dar să crezi şi fără să cercetezi pentru că lucrurile mai presus de fire nu le poţi cerceta. Cum să cercetezi, de exemplu, astăzi, după atâta vreme, lucruri care s-au întâmplat pe vremea Mântuitorului? Cum poţi să cercetezi, de pildă, facerea lumii? Nu mai poţi cerceta. Poţi să crezi în facerea lumii, dar nu mai poţi să cercetezi cum a fost la facerea lumii, că n-a fost nimeni, cum zicea Eminescu: "N-a fost ochi care să vadă, nici minte să priceapă". Aşa că noi credem, primim prin credinţă, faptul că Fiul lui Dumnezeu este Fiul lui Dumnezeu de o fiinţă cu Tatăl. Cum s-a ajuns la aceasta? Nu ştim. Ştim că lucrurile se prezintă aşa cum ni le prezintă Biserica, nu cum le-au prezentat ereticii, nu cum le prezintă antropozofii, nu cum le prezintă teozofii, nu cum le prezintă yoghinii ş.a.m.d. Biserica noastră ne conduce să ştim ce trebuie să ştim despre Mântuitorul.

Şi, în sfârşit, Iisus Hristos, deci Mântuitorul, Unsul, Fiul lui Dumnezeu de o fiinţă, este Mântuitorul nostru. Prin ce ne mântuieşte Domnul Hristos? E foarte important să ştim că Domnul Hristos este Mântuitorul nostru pentru că mântuirea nu ne-o realizăm noi, ci ne-o dă Domnul Hristos în măsura în care ne angajăm şi noi, din partea noastră, pentru mântuire. Mântuirea, în general, se consideră a fi un dar, un dar de la Dumnezeu, de la Mântuitorul. Nu ne mântuim noi, din puterea noastră. Sfântul Apostol Pavel în epistolele lui, mai ales în Epistola către Galateni şi în Epistola către Romani, vorbeşte despre faptul că mântuirea o primim şi că "omul nu se mântuieşte prin faptele legii". Ce înseamnă asta? Cei vechi credeau că oamenii se mântuiesc în măsura în care împlineau legea lui Dumnezeu. Îşi propuneau să împlinească legea lui Dumnezeu şi era foarte bine şi credeau că dacă împlinesc legea lui Dumnezeu, toate poruncile şi îndemnurile din legea lui Dumnezeu, sunt mântuiţi. Sfântul Apostol Pavel zice că: "Mântuirea vine prin credinţă, nu prin faptele legii". Adică, dacă nu crezi în Hristos nu te mântuieşti, nu te mântuieşti tu prin faptele legii, prin ceea ce poţi face tu, ci mântuirea vine prin Hristos, Hristos ne mântuieşte, nu ne mântuim noi în faţa lui Hristos, ci ne mântuieşte Hristos pe noi, Hristos este Mântuitorul nostru. Asta vrea să spună Sfântul Apostol Pavel, nu că faptele nu au nici o importanţă. Şi faptele au importanţă, dar faptele singure, fără Hristos, n-au cum să te mântuiască. Nu te mântuieşti prin faptele pe care le faci pe baza poruncilor şi îndemnurilor din lege, ci te mântuieşti prin intervenţia Domnului Hristos, Domnul Hristos te mântuieşte. Cei care cred în reîncarnare, de pildă, spun că există o evoluţie a sufletului, că în fiecare viaţă în care vii în lumea aceasta câştigi ceva pozitiv, ai un plus pe care îl duci în viaţa următoare şi, după aceea, din viaţa următoare în cealaltă şi în felul acesta te mântuieşti. Ei nimicesc acţiunea mântuitoare a Fiului lui Dumnezeu. Atunci de ce s-a întrupat Fiul lui Dumnezeu dacă omul se poate mântui fără ajutorul Lui? De ce să o răstignit Domnul Hristos dacă nu este nevoie de jertfa Lui şi e nevoie doar de ciclu evolutiv? De ce a înviat Domnul Hristos dacă învierea Lui nu înseamnă nimic pentru noi, că noi oricum ne mântuim dacă trăim mai multe vieţi şi ne statornicim în bine? Mai departe, de ce să o înălţat Domnul Hristos şi pentru a noastră mântuire? Să ştiţi că mântuirea de obicei noi zicem că s-a realizat prin jertfa Domnului Hristos şi este drept, dar nu este destul. Mântuirea s-a realizat prin întruparea Fiului lui Dumnezeu şi de aceea

la slujbele de la Crăciun se vorbeşte despre înnoirea omului, omul devenind Dumnezeu nu schimbându-se din om în Dumnezeu, ci unindu-se cu Dumnezeu şi fiind şi el cumva şi om şi Dumnezeu, firea omenească înaintând până acolo unde este firea omenească a Domnului Hristos. Atâta i s-a rânduit omului să ajungă. Apoi, mântuirea se realizează prin întrupare, prin jertfă, prin învierea Domnului Hristos, se realizează prin înălţarea Domnului Hristos. Sunt patru momente care privesc în special mântuirea şi anume: întruparea Fiului lui Dumnezeu, jertfa Fiului lui Dumnezeu, învierea Fiului lui Dumnezeu după firea omenească şi înălţarea la cer a Fiului lui Dumnezeu, care este şi înălţarea noastră. Noi suntem candidaţi la înălţare.

Cu gânduri din acestea am intrat, dacă am intrat, sau intrăm, dacă vom intra în mileniul al III-lea. Cu gândul că Iisus este Mântuitor, că Hristos este Alesul, Unsul, că Fiul lui Dumnezeu este de o fiinţă cu Tatăl şi de o fiinţă cu oamenii, şi cu Dumnezeu Tatăl şi cu oamenii, că Fiul lui Dumnezeu este Mântuitorul nostru, intervenind la mântuirea noastră până în aşa măsură că "intră în alcătuirea mădularelor noastre". Anul trecut am vorbit despre "Taina Tainelor", despre Sfânta Euharistie, despre Sfânta Cuminecătură, prin care Fiul lui Dumnezeu îşi face loc în existenţa noastră, a găsit modalitatea să se apropie de noi în modul cel mai real şi cel mai adânc, cel mai intim şi să ne transforme lăuntric să devenim fii ai lui Dumnezeu care nu mai păcătuiesc, ci au trecut de starea de păcat.

Prin urmare, stimaţi ascultători, ştim acum ce trebuie să înţelegem prin Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul. Rămâne doar să ne facem receptivi pentru lucrurile acestea printr-o viaţă care să ne sensibilizeze pentru înţelegerea acestor lucruri, pentru primirea lor în suflet ca Taine prin care ne mântuim, ca Taine ale credinţei noastre.

Vă mulţumesc!

La sfintele slujbe trebuie să participăm cu toţii

Luni, 21 iulie 1997

"Domnului să ne rugăm" ne angajează la slujbă, nu suntem numai spectatori. De fapt, chiar nu suntem spectatori, ci suntem împreună rugători şi atunci, dacă nu ştim pentru ce să ne rugăm, nu avem pentru ce să ne rugăm, zicem "Doamne miluieşte-ne" în gol.

La noi la mănăstire a fost acum, de curând, un grup de elevi de la Şcoala de Cântăreţi din Bucureşti şi ne-au făcut nişte demonstraţii de ce ştiu ei. Au cântat frumos, numai că şi-au arătat şi cunoştinţele pe care nu era cazul să şi le arate. Şi anume, au cântat în limba greacă "Cuvine-se cu adevărat", "Sfinte Dumnezeule" şi apoi, la urmă, le-am spus: "Măi fraţilor, ce-aţi făcut voi nu este o rugăciune ci o demonstraţie". Altceva e rugăciunea şi altceva demonstraţia. Noi n-avem nevoie de demonstraţii, noi avem nevoie de rugăciuni. Şi dacă zici în limbă străină, noi ştim ce zici, dar de ce să zici în limbă străină când poţi să zici în limba pe care o vorbim noi şi între noi şi cu Dumnezeu.

Aş dori apoi, dacă se poate, să ştiu câţi dintre voi câţi sunteţi aici, studenţi şi nestudenţi, ştiţi să cântaţi, ştiţi să daţi răspunsurile la Sfânta Liturghie? Va trebui să găsească cei de aici, de la mănăstire, posibilitatea să se cânte o Liturghie pe care o ştiu cei mai mulţi, de exemplu cea pe glasul VIII şi să ne angajăm cu toţii la slujbă, pentru că altfel dă impresia de ritualism. Sau, cântă unul şi acela destul de încet şi mârâie alţii pe lângă el şi-l astupă şi cu ce putea să se audă. N-am nimic, e frumos să ţii un ison, dar să se audă foarte bine textul cântat. De aceea se rosteşte, ca să se angajeze toţi. Şi dacă se poate, câţi ştiţi să cântaţi, conduşi de cei care sunt la strană, să cântaţi toţi. Pentru că, altfel, deranjează faptul că unul cântă şi restul nu ştiu dacă şi ascultă, sau dacă au ce asculta. Şi la intensitate mai mare, adică nu încet, că nu vorbeşti numai cu Dumnezeu, pentru că dacă ai vorbi numai cu Dumnezeu atunci ai putea să vorbeşti numai în gând, căci Dumnezeu îţi aude şi gândurile, ci noi vorbim cu toţii şi atunci cântarea trebuie să fie la o anumită intensitate, pentru că biserica nu este prea mare, dar, totuşi, nu se aude. Aş vrea ca în zilele acestea pe care le trăim aici să fie un şuvoi de putere de cântare. Cei de la Timişoara, care aţi mai cântat la strană, angajaţi-vă, nu numai în sensul acesta că citiţi sau cântaţi numai când vi se dă ceva, ci şi în sensul de a răspunde la cele zise de preot cu "Doamne miluieşte", cu toţii cu "Dă Doamne", cu toţii cu "Ţie Doamne", cu toţii cu "Amin", cu toţii. Şi-apoi la Sfânta Liturghie toate câte se ştiu cânta să se cânte. Câţi mai mulţi să se angajeze la slujire, pentru că la biserică nu slujeşte numai preotul, nu slujeşte numai cântăreţul, ci toţi credincioşii. Orice credincios trebuie să se socotească slujitor. Mergem să slujim la măsurile noastre, fiecare slujim la măsurile noastre. Nu mergem să ascultăm o slujbă, ci mergem să facem o slujbă. Nu mergem să ascultăm pe unii ce ştiu şi ce pot, ci mergem să participăm cu toţii. Deci, se poate şi eu vă pun în vedere treaba aceasta, să participaţi cu toate puterile voastre nu numai cu gândurile, ci şi cu cuvintele, pentru că am zis că slujbele sunt vuietul Duhului. Aşa cum avem aici aproape o apă care vuieşte, aşa trebuie să vuim şi noi. Duhul Sfânt vorbeşte prin glasurile noastre. El nu are un glas al Lui, sau nu ştim noi ce glas are Duhul Sfânt. Ştim că are o putere de influenţă, de intrare în conştiinţa oamenilor, ştim că a creat textele liturgice, pe care le folosim. Noi

îi împrumutăm Duhului Sfânt glasurile noastre şi cântăm şi slujim. Slujbele pe care le facem nu le facem numai pentru noi, ci le facem pentru întreaga Biserică şi pentru întreaga umanitate, pentru lumea aceasta. Sfântul Ioan, cel ce a scris "Scara", spune că: "rugăciunea este întărirea lumii, rugăciunea ţine lumea". Atunci să participăm cu toţii, să ţinem lumea şi noi, cu ajutorul lui Dumnezeu să participăm şi noi ca lumea aceasta să nu fie osândită, ci să fie iertată.

Domnul Hristos a spus că nu a venit să osândească lumea ci să mântuiască lumea. Mântuirea lumii este şi contribuţia noastră la rugăciune, la partea de slujire. Deci, dacă vă puteţi angaja, vă rog foarte frumos să vă angajaţi şi îi rog şi pe cei de la mănăstire, cât suntem noi aici să se cânte o liturghie care se presupune că o ştiu toţi. Şi apoi, după ce plecăm noi de aici, faceţi ce vreţi.

Despre tânărul cel bogat

Ne oprim cu gândul asupra unui om drag Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Dacă auzim că a existat un om de care i-a fost drag Domnului Hristos, este firesc ca fiecare dintre noi să ne întrebăm cine e acesta şi ce a făcut el, că să facem şi noi la fel şi că să-i fie drag Domnului Hristos şi de noi. Şi poate că ne surprinde când aflăm că omul drag Mântuitorului nostru Iisus Hristos a fost un om contestat de mulţi, un om pe care-l judecă mulţi, un om pe care nu-l înţeleg mulţi, şi totuşi, Domnului Hristos i-a fost drag de el. Cine citeşte Sfânta Evanghelie de la Matei, şi ajunge la capitolul 19, află despre un tânăr bogat care dorea să ştie ce trebuie să facă să moştenească viaţa de veci. Şi i-a pus aceasta întrebare Domnului Hristos. Dacă citim evanghelia de la Marcu şi ajungem la capitolul 10, ne întâlnim tot cu o relatare despre tânărul cel bogat. Şi dacă citim Sfânta Evanghelie de la Luca şi ajungem la capitolul 18, şi acolo ne întâlnim cu tânărul cel bogat. Dintre cei trei evanghelişti care au scris despre tânărul cel bogat, unul singur, cel care de regulă da amănunte când e vorba despre relatările care le face, unul singur ne spune că de tânărul cel bogat i-a fost drag Domnului Hristos. Având noi această informaţie, este firesc să ne întrebăm de ce i-a fost drag Domnului Hristos de tânărul cel bogat - că noi ştim despre tânărul cel bogat şi ceva ce nu-l favorizează.

Iubiţi credincioşi, Sfinţii Evanghelişti, când au scris despre tânărul cel bogat, au ţinut să se ştie de către cititorii lor, şi nu de către noi - pentru că Evanghelia nu a fost scrisă pentru noi, ci a fost scrisă pentru contemporanii Evangheliştilor, însa a vrut Dumnezeu că să ajungă şi la noi, si-i bine că a ajuns. Aşadar, au vrut scriitorii Evangheliilor să se ştie că un om, unul nu foarte tânăr dar, nici trecut mult de tinereţe, s-a dus la Domnul Hristos, a îngenuncheat înaintea Lui şi a zis: "Învăţătorule bune, ce să fac ca să moştenesc viaţa de veci?" (Matei 19, 16). Deci era preocupat de un lucru de care nu prea sunt preocupaţi tinerii. "Ce să fac că să moştenesc viaţa de veci?". Şi domnul Hristos i-a răspuns scurt - după relatarea Sfântului Evenghelist Matei: "Dacă vrei să intri în viaţă păzeşte poruncile" (Matei 19,17). E un răspuns scurt şi un răspuns deplin. Ceilalţi Sfinţi Evanghelişti ne spun ce porunci i-a pus înainte Domnul Hristos, deci nu ne spun ca Sfântul Evanghelist Matei: "Dacă vrei să intri în viaţă păzeşte poruncile", ci că tânărul a întrebat: "Care porunci?". Şi apoi, Domnul Hristos i-a spus poruncile care trebuie să le păzească. Însa nu acesta este lucrul de căpetenie. Lucrul de căpetenie este faptul că în viaţă, aşa cum dorea tânărul ca să ajungă, nu poate intra nimeni, nu poate ajunge nimeni decât împlinind poruncile. "Dacă vrei să intri în viaţă păzeşte poruncile". Şi atunci tânărul a întrebat: "Care porunci?". Iar Domnul Hristos i-a spus: "Să nu desfrânezi, să nu ucizi, să nu furi, să nu fii mărturie mincinoasă, cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta". (Mt. 19, 18-19) Acestea sunt porunci din decalog, din cele zece porunci şi le găsim în fiecare referat despre tânărul cel bogat. Sfântul Evanghelist Luca pe acestea le pomeneşte. Sfântul Evanghelist Matei mai adaugă încă ceva: "Să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi", iar Sfântul Evanghelist Marcu mai adaugă pe lângă cele cinci porunci: "Să nu înşeli pe nimeni". Dacă luăm toate referatele evanghelice şi căutăm să aflăm ce cere Dumnezeu de la omul care vrea să intre în viaţă, aflăm doar de şapte porunci. Cinci dintre cele zece porunci şi încă două care nu sunt cuprinse în cele zece.

Tânărul, când a auzit ce porunci trebuie să împlinească a dat un răspuns pe care sigur Domnul Hristos l-a înţeles că fiind adevărat, şi anume a zis: “Toate acestea le-am păzit din tinereţea mea” (Mt. 19, 20). Am putea zice noi :” De când mă ştiu le-am păzit”. Şi-atunci - ne spune Sfântul Evanghelist Marcu - Domnul Hristos a privit la dansul şi i-a fost drag de el. (cf. Marcu 10, 21). Acum ştim de ce i-a fost drag Domnului Hristos de tânărul cel bogat. I-a fost drag pentru că era preocupat de viaţa de veci, pentru că s-a dus la Domnul Hristos că să primească cuvânt în legătură cu ceea ce trebuie să împlinească pentru a ajunge la viaţa de veci şi pentru că a putut spune ceea ce nu pot spune mulţi, că a împlinit poruncile acestea, pe toate le-a împlinit: “Toate acestea le-am împlinit”. Şi atunci Domnul Hristos a privit la dânsul şi I-a fost drag de el.

Iubiţi credincioşi, eu citesc Noul Testament cam de pe la 13 ani şi jumătate. N-am citit sistematic, în fiecare zi câte doua capitole, aşa cum zic eu ca să citească cei care se lasă îndrumaţi de mine. Dar totuşi am citit şi multe lucruri din Noul Testament le cunoşteam fără să fi făcut seminarul, pentru că eu am făcut liceul. Când m-am dus la teologie, ştiam multe lucruri pe care puteam şi să nu le ştiu, să le învăţ la Teologie, şi se mirau colegii mei de cunoştinţele pe care le aveam de Noul Testament. Dar, ceva curios! Nu m-am oprit niciodată cu gândul asupra afirmaţiei Sfântului Evanghelist Marcu, că Domnul Hristos a privit la tânărul acesta şi i-a fost drag de el. Eram student la teologie, cred că eram în anul II, şi a venit la noi la curs mitropolitul de atunci, mitropolitul Nicolae Bălan, şi a venit vorba de tânărul cel bogat. Cred că el a abătut cumva vorba ca să ajungem la tânărul cel bogat, şi-a zis: “Daţi-mi un Noul Testament”. Şi ne-a citit din Noul Testament cuvântul acesta că i-a fost drag Domnului Hristos de tânărul cel bogat. De atunci mi s-a implantat şi în inimă şi în minte şi nu mi-a mai ieşit de acolo niciodată faptul că a existat un om de care i-a fost drag Domnului Hristos, un om pe care l-a iubit Domnul Hristos, un om vrednic de pomenire şi acela a fost tânărul cel bogat.

Până aici, toate-s bune. Dar Domnul Hristos i-a spus tânărului bogat şi ceva ce el nu a mai putut împlini, în condiţia de atunci. La starea lui de atunci nu a mai putut împlini. A zis: “Dacă vrei să fii desăvârşit, vindeţi averile, împarte săracilor, ia-ţi crucea, vino şi urmează mie” (Matei 19, 21). Şi tânărul a plecat întristat din faţa Domnului Hristos - se spune în Evanghelie - pentru că avea multe avuţii. Nu s-a putut lepăda de ele. Poate s-a lepădat mai târziu, nu ştim, pentru că Sfânta Evanghelie nu vrea să ne prezinte pe tânărul cel bogat, ci vrea să ne prezinte un caz. Şi atunci ucenicii L-au auzit pe Domnul Hristos spunând: “Cât de greu va intra omul bogat în împărăţia Cerurilor”. Mai degrabă va intra cămila prin urechile acului sau funia prin urechile acului, decât bogatul în împărăţia Cerurilor” (Mt. 19, 23). Bineînţeles că noi ştim că au existat bogaţi care au intrat în împărăţia Cerurilor. Iov, de pildă. Câtă avuţie a avut Iov şi câtă a pierdut, şi după aceea i-a dat Dumnezeu altă bogăţie şi nu a zis nimeni că Iov nu a intrat în împărăţia Cerurilor. Şi Avraam şi Isaac şi Iacov au fost oameni bogaţi, cu multă avuţie şi Dumnezeu se numeşte “Dumnezeul lui Avraam, lui Isaac şi lui Iacov” (Mt. 22, 32), ceea ce înseamnă că, totuşi, au fost bogaţi care au intrat în împărăţia lui Dumnezeu. Totuşi, Domnul Hristos ne avertizează că e bine atunci când nu cauţi multă bogăţie, când te mulţumeşti cu mai puţin şi atunci mai uşor intri în împărăţia Cerurilor. Dar, oare bogatul a intrat în împărăţia lui Dumnezeu dacă nu a împlinit şi celelalte câte i-a spus Domnul Hristos că ar mai fi cazul să le împlinească? Sigur a intrat în împărăţia lui Dumnezeu, pentru că dacă Domnul Hristos i-a spus: “De vrei să intri în viaţă, păzeşte poruncile.”, şi el le-a păzit, nu a mai avut nici o piedică să intre în împărăţia lui Dumnezeu. Iar dacă Domnului Hristos i-a fost drag de el, atunci i-a fost drag totdeauna, că Domnul Hristos nu-şi schimbă iubirea, nu-şi mută iubirea de la un om dacă acela rămâne statornic în ceea ce-l recomanda pentru viaţa de veci, pentru împărăţia lui Dumnezeu.

Interesant este că ucenicii au rămas uimiţi când Domnul Hristos a zis: "Cu greu vor intra bogaţii în împărăţia lui Dumnezeu". Şi au pus o întrebare care ne interesează şi pe noi, zicând: "Atunci, cine poate să se mântuiască?" (Matei 19, 25). Şi Domnul Hristos a dat un răspuns care ne dă multă bucurie, spunând că: "Ceea ce e cu neputinţa la oameni, cu putinţă este la Dumnezeu" (Mt. 19, 26). Deci Dumnezeu te poate mântui şi dacă nu împlineşti tot ceea ce trebuie să împlineşti. Te poate mântui pentru bunătatea Lui, pentru mila Lui, pentru iubirea Lui. Părintele Arsenie Boca - Dumnezeu să-l odihnească - avea un cuvânt pe care eu l-am găsit pentru prima dată în felul următor, într-o însemnare a părintelui: "Iubirea lui Dumnezeu pentru cel mai mare păcătos este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt faţă de Dumnezeu". Într-o altă variantă este: "Dorul lui Dumnezeu de cel mai mare păcătos este mai mare decât dorul celui mai mare sfânt faţă de Dumnezeu". Dumnezeu este Iubire, şi pentru că este Iubire Îşi revarsă iubirea şi vrea să ne primească, şi numai acela care nu vrea el să fie cuprins în iubirea lui Dumnezeu, numai acela nu ajunge în împărăţia lui Dumnezeu. Altfel, ajungem în împărăţia lui Dumnezeu, pentru că: "Ceea ce e cu neputinţa la oameni, cu putinţă este la Dumnezeu". Adică dacă ar fi din puterile noastre să ne mântuim, nu ne putem mântui, dar dacă vrem să ne mântuim prin puterea lui Dumnezeu, putem să ne mântuim şi de fapt ne şi mântuim. Ne ajută Dumnezeu. Ce nu poate omul, poate Dumnezeu şi-i ajută. Bineînţeles, asta nu trebuie să ne ducă cu gândul că am putea să nu mai facem anumite lucruri că doar Dumnezeu pe toţi ne ajută. Dacă suntem sinceri şi ne angajam măcar ca tânărul cel bogat, să împlinim poruncile, câte le-a zis Domnul Hristos că trebuie împlinite, acelea neapărat trebuie împlinite: să nu desfrânezi, să nu ucizi, să nu furi, să nu fii mărturie mincinoasă, să cinsteşti pe tatăl tău şi pe mama ta, să nu înşeli pe nimeni, să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi. Sunt nişte lucruri de neapărată trebuinţă. Acestea le-a spus Domnul Hristos că sunt necesare, deci acestea neapărat trebuie împlinite.

"Că la Dumnezeu toate sunt cu putinţă" a spus Domnul Hristos, după aceea, cu prilejul convorbirii cu tânărul cel bogat şi cu ucenicii Săi, dar cuvântul acesta îl găsim şi la Bunavestire, când îngerul binevestitor i-a spus Preasfintei Fecioare Maria cum anume va ajunge să-L nască pe Mântuitorul, când a zis: "Duhul Sfânt se va pogora peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri, de aceea şi sfântul care se va naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema" (Lc. 1, 35). I-a dat vestea că Elisabeta, rudenia sa, urmează să nască copil la bătrâneţe, că e deja însărcinată şi spune mai departe că: "la Dumnezeu nici un lucru nu este cu neputinţă" (Lc. 1, 37).

Iată două cuvinte care ne dau mult curaj, care ne dau multă încredere, care ne fac să fim încrezători în bunătatea lui Dumnezeu. Şi Dumnezeu nu poate fi altfel decât bun, şi Dumnezeu "pe cei drepţi îi iubeşte şi pe cei păcătoşi îi miluieşte", spunem de atâtea ori la rugăciunile noastre. Trebuie să avem această nădejde. Nu pentru înmulţirea păcatelor, ci că să credem în iertare, dacă am făcut păcate.

Deci, iubiţi credincioşi, iată un om de care i-a fost drag Domnului Hristos. Nici în cazul acesta nu este vorba de o performanţă. Va spuneam ieri că sutaşul din Capernaum nu a avut nişte virtuţi de performanţă, nici credinţa şi nici iubire de performanţă, a fost începător în credinţă şi în iubire, dar le-a avut ca realităţi lucrătoare, şi aşa este şi cu tânărul cel bogat. Nu este un om de performanţă. Nu este un om ca şi care să nu mai poată ajunge altul sau un om ca şi care puţini pot ajunge, ci este un om ca şi care ar putea ajunge mulţi, şi cât mai mulţi ar trebui să ne silim să ajungem, împlinind poruncile acestea şi altele; câte sunt de trebuinţă şi câte ştim noi că le putem împlini. Să le avem în vedere, să le împlinim după puterea noastră, dar în orice caz, acestea să le împlinim şi să fim preocupaţi de o viata sfântă, de o viata curata, şi atunci şi pe noi Domnul Hristos ne primeşte în iubirea Sa, îşi revarsă iubirea Sa şi peste noi, ne învăluie cu iubirea Sa şi pe

noi, aşa cum facem şi noi, la măsurile noastre. Ştiţi că a zis Domnul Hristos: “Care dintre voi, tată fiind, dacă îi va cere fiul pâine, el să îi dea piatră sau dacă îi va cere peşte, el să-i dea şarpe sau dacă îi va cere un ou, el să îi dea scorpie? Dacă voi, răi fiind, ştiţi să daţi fiilor voştri cele bune, cu atât mai mult Tatăl vostru Cel din ceruri” (Lc. 11, 11) - care nu este rău, e bun. Şi e aşa de bun încât “răsare soarele şi peste cei buni şi peste cei răi, şi trimite ploaia şi peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi” (Mt. 5, 45). Îşi revarsă bunătatea! Sfântul Maxim Mărturisitorul, spune că aşa cum soarelui îi este propriu să lumineze şi să ne încălzească, aşa îi este propriu lui Dumnezeu să facă bine. Noi credem aceasta şi avem încredinţarea că, dacă facem cât de cât spre bine şi dacă ne silim spre mai mult bine, Domnul Hristos ne primeşte în iubirea Lui pentru că El este iubire şi nu poate fi altceva decât iubire şi atunci i-ar fi drag Domnului Hristos şi de noi, cum I-a fost drag de tânărul cel bogat. Amin.

Despre Împărăţia lui Dumnezeu sau Împărăţia cerurilor

Marţi, 22 iulie 1997

Am spus, încă de aseară, că astăzi va fi vorba despre împărăţia lui Dumnezeu, sau despre împărăţia Cerurilor. E acelaşi lucru cu termeni diferiţi. Cu termeni diferiţi se prezintă aceeaşi realitate. împărăţia Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care poate fi numită foarte bine şi împărăţia lui Dumnezeu şi împărăţia Cerurilor. De ce sunt termeni diferiţi pentru aceeaşi realitate? Pentru că evreii ezitau să pomenească numele lui Dumnezeu. Când găseau în Scriptură termenul (numele lui Dumnezeu) "Iahve" sau "Iehova", ei ziceau "Adonai". Adică, ocoleau să pomenească numele lui Dumnezeu, socotindu-se nevrednici de a pomeni numele lui Dumnezeu, socotind numele lui Dumnezeu prea mare pentru a fi purtat prin gurile oamenilor. Şi de aceea, în acest context de gândire, Sf. Ev. Matei, care era evreu şi a scris pentru evrei Evanghelia şi a scris-o , de fapt, în limba cunoscută de evrei, deci nu în limba greacă, cum au fost scrise celelalte scrieri ale Noului Testament, el a folosit cuvântul împărăţia Cerurilor. După aceea, Evanghelia s-a tradus în limba greacă la scurtă vreme (celelalte Evanghelii au fost scrise de la început în limba greacă). În limba greacă "Împărăţia Cerurilor" se exprimă prin cuvintele "Ti Basileia Ton Uranon" (în greacă). Ceilalţi evanghelişti, care nu aveau o ezitare de a pomeni numele lui Dumnezeu şi care n-au scris pentru oameni care aveau o ezitare să pomenească numele lui Dumnezeu, în loc de "Împărăţia Cerurilor" au întrebuinţat, de cele mai multe ori, cuvântul "Împărăţia lui Dumnezeu", în limba greacă "Ti Basileia Ton Theon". Spun cuvintele acestea în limba greacă pentru că Noul Testament, de fapt, s-a scris şi s-a răspândit în limba greacă. După aceea s-a tradus în alte limbi, însă iniţial cărţile au fost scrise în limba greacă, limba greacă fiind atunci limbă internaţională, limbă diplomatică, limba pe care o cunoşteau cei mai mulţi care se preocupau de studiu, aşa cum ar fi acum limba engleză şi cum a fost odinioară limba franceză. Limba greacă, in care s-a scris Noul Testament, este o limbă numită "Kaim dialectos" (gr.), adică dialectul comun, o limbă pe care o cunoşteau cei mulţi.

Sfinţii Evanghelişti au întrebuinţat pentru realitatea Împărăţiei lui Dumnezeu, pentru realitatea Împărăţiei Cerurilor, cuvântul care li s-a părut lor mai potrivit; de fapt, mai găsim cuvântul "Împărăţia Cerurilor" şi în Evangheliile celelalte, nu numai în Evanghelia de la Matei, dar în Evanghelia de la Matei se întrebuinţează curent cuvântul "Împărăţia Cerurilor". Există nişte cărţi, numite "Concordanţe", cărţi care prezintă idei din Noul Testament, sau cuvinte din Noul Testament sau din întreaga Biblie şi prezintă cuvintele respective unde se găsesc peste tot. Deci, dacă ai o concordanţă şi vrei să ştii unde este scris "Împărăţia Cerurilor", te uiţi în Concordanţă, dacă e în limba greacă, după termenul "Ti Basileia Ton Uranon" (gr.) şi atunci găseşti toate locurile din Noul Testament în care se pomeneşte împărăţia Cerurilor. Dacă te interesează de câte ori apare în Noul Testament cuvântul "Împărăţia lui Dumnezeu", te uiţi la "Ti Basileia Ton Theon" şi găseşti toate textele (capitolul, versetul) şi poţi să numeri de câte ori e pomenită împărăţia lui Dumnezeu. E un avantaj al omului modern, lucrul acesta că poţi să ştii unde sunt textele respective. Bineînţeles, acest lucru a fost făcut de către oameni competenţi

pentru treaba aceasta, au fost colective de oameni care au făcut aceste concordanţe. Eu am cunoscut, când eram la teologie, în limba greacă, o concordanţă făcută la un anumit Nou Testament – pentru că sunt mai multe ediţii de Nou Testament – şi lucrurile nu se potriveau sută la sută, depinzând de cei care au scris ediţiile care au fost făcute şi era făcută concordanţa respectivă în limba greacă, adică pentru cuvintele greceşti din Noul Testament. Era făcută de un german, unul Schmolert. Spun asta ca să ne dăm seama de preocupările pe care le-au avut oamenii. Concordanţele sunt şi pentru idei. Eu, de exemplu, am în limba germană o concordanţă în sistemul Braille, care pot să-l citesc eu cu mâinile, se numeşte Taschen Konkordanzen – adică, concordanţă de buzunar, o concordanţă mică – şi e o concordanţă după idei. De exemplu, dacă mă interesează pe mine problema pocăinţei, caut la "busse" (în limba germană pocăinţă se numeşte "busse") şi acolo îmi spune unde se găseşte cuvântul "pocăinţă", dar pe ideea pocăinţei. De exemplu, ce este pocăinţa, pocăinţa ca mijloc de îndreptare, pocăinţa propovăduită de Domnul Hristos, pocăinţa propovăduită de Sfinţii Apostoli. Foarte practică această carte. Şi dacă mă interesează unde se scrie despre apostoli, despre smerenie, despre bucurie, caut acolo şi după ideile care sunt prezentate acolo şi după texte, pot să alcătuiesc imediat o predică, sau pot să alcătuiesc imediat o prezentare despre chestiunea respectivă. Nu prea folosesc eu mult asta, căci cunosc foarte bine Noul Testament şi mă descurc eu şi fără concordanţe. Dar pentru cineva care nu este destul de bine introdus în Noul Testament e foarte binevenită. Şi să ştiţi că, de fapt, concordanţe de felul acesta sunt şi pentru întreaga Biblie şi sunt şi concordanţe după cuvintele evreieşti, dacă-i vorba de Vechiul Testament. Foarte interesant şi foarte bine. Şi acum, mai nou, există posibilitatea de a face concordanţă cu calculatoarele. Cu computerele se pot urmări cuvintele. Aşa că, noi oamenii moderni, dacă-i vorba de studiu, suntem avantajaţi faţă de oamenii cei de demult, care nu ştiau de concordanţe, care nu ştiau de cărţi de sinteză. De exemplu, eu mai am în limba germană, la fel, tot o carte din asta pe care o pot citi eu singur, fără mijlocitor, o carte intitulată "Biblische Gestalten" – adică "Figuri Biblice". Dacă mă interesează Patriarhul Iacob, mă uit la Iacob, dacă mă interesează apostolul Iacob, mă uit la apostolul Iacob, dacă mă interesează, să zicem, Iosif din Arimateea, caut la Iosif din Arimateea. Şi cartea e făcută pe grupuri de persoane, adică ştiu unde să caut Iosif din Arimateea la grupul care prezintă martori ai pătimirii, să zicem, martori ai pătimirilor Domnului Hristos.

Aşa deci, este vorba de împărăţia lui Dumnezeu şi împărăţia Cerurilor, care prezintă aceeaşi realitate, realitate pe care oamenii din vremea în care s-a propovăduit Evanghelia, la început când s-a scris Evanghelia, când s-a propovăduit Cuvântul lui Dumnezeu, scris şi nescris în Evanghelie, înţelegeau ceva prin împărăţia lui Dumnezeu, înţelegeau ceva prin împărăţia Cerurilor. Noi, cei de astăzi, ne-am îndepărtat foarte mult de începuturile creştinismului şi nu mai avem noţiunile destul de bine conturate, destul de bine precizate. Se pune problema, de pildă, ce au înţeles cei de demult, sau ce trebuie să înţelegem noi prin împărăţia lui Dumnezeu, sau prin împărăţia Cerurilor. Cum cărţile Noului Testament au fost cărţi ocazionale, deci n-au fost cărţi scrise la masa de lucru, ca un studiu, există, totuşi, în Noul Testament şi o carte studiu. Cei care aţi făcut teologia trebuie să ştiţi că Epistola către Romani e o carte studiu, nu este o carte ocazională cum sunt, de pildă, Epistola întâia sau a doua către Corinteni, sau epistola către Galateni, sau Evanghelia de la Matei, sau Evanghelia de la Luca. Toate cărţile Noului Testament sunt cărţi ocazionale, cu deosebire de Epistola către Romani, care este o carte scrisă la masa de lucru, anume pentru ca Sf. Ap. Pavel să-şi exprime concepţiile lui despre Hristos, despre mântuire, să cuprindă în ea îndemnuri, să rezolve nişte chestiuni care nu se puneau direct aşa cum se puneau, de exemplu, chestiunile pe care le-a tratat în Epistola I către

Corinteni, să zicem. Şi-i interesant că, chiar în Epistola către Romani, este şi o definiţie a Împărăţiei lui Dumnezeu, a Împărăţiei Cerurilor. Întâmplător e lucrul acesta, Sf. Ap. Pavel nu s-a gândit să scrie, dar fiind în rostul acesta de a scrie, de a-şi exprima ideile cu o ocazie oarecare, adică gândindu-se la un lucru oarecare, a scris şi cuvintele pe care le găsim în Epistola către Romani (14,17): "Nu este împărăţia lui Dumnezeu mâncare sau băutură, ci dreptate, pace şi bucurie întru Duhul Sfânt". E o definiţie a Împărăţiei lui Dumnezeu, doar o definiţie, nu cu pretenţia de a cuprinde împărăţia lui Dumnezeu. Să zicem aşa, e o referire, o apreciere în legătură cu împărăţia lui Dumnezeu. Şi de ce pune Sf. Ap. Pavel problema aceasta? Pentru că era vorba despre carnea jertfită idolilor. Pot sau nu pot să mănânce creştinii carne jertfită idolilor? Acum, carnea-i carne şi jertfită şi nejertfită, numai că cei care mai credeau în idoli, cei care aveau influenţă din credinţa lor de odinioară, puteau să mănânce carne jertfită idolilor ca o carne jertfită idolilor, nu numai carne ca atare. Şi atunci, Sf. Ap. Pavel le spune că pot să mănânce carne jertfită idolilor, deşi în Faptele Apostolilor găsim o scrisoare pe care au trimis-o apostolii din Ierusalim comunităţilor creştine de pe vremea aceea în care le spunea să nu mănânce carne jertfită idolilor. Sf. Ap. Pavel are opinia că creştini pot să mănânce carne jertfită idolilor, dar să n-o mănânce ca o carne jertfită idolilor, ci să o mănânce pur şi simplu ca şi carne. Dacă mănânci carne jertfită idolilor ca jertfită idolilor, îţi îngreuiezi cumva propria ta conştiinţă, creştin fiind – cam aşa vede Sf. Ap. Pavel – sau poţi să fi de sminteală celorlalţi care nu aşteaptă ca tu, creştin fiind, să mai mănânci carne jertfită idolilor. Şi atunci, Sf. Ap. Pavel soluţionează chestiunea aşa, că poţi să mănânci carne jertfită idolilor, fără nici o problemă, dacă nu sminteşti pe cineva prin acest lucru, sau dacă tu însuţi eşti limpede în conştiinţa ta mâncând carne jertfită idolilor. Şi cu ocazia aceasta, în contextul acesta, Sf. Ap. Pavel face afirmaţia că: "Împărăţia lui Dumnezeu nu este mâncare şi băutură", deci nu trebuie neapărat să te referi la mâncare şi la băutură, ci să şti că împărăţia lui Dumnezeu e altceva decât mâncare şi băutură. Bineînţeles că atunci nu era o rânduială a postului, că miercurea e zi de post, că vinerea e zi de post, că lunea este sau poate să fie zi de post. Nu se punea problema, încă nu erau lucrurile acestea conturate, nu erau precizate. Lucrurile acestea s-au rânduit în timp. Şi Sf. Ap. Pavel, care spune în altă parte că "Mâncarea nu ne va pune pe noi înaintea lui Dumnezeu, că nici dacă mâncăm n-avem câştig, nici dacă nu mâncăm n-avem pagubă" (I Cor. 9,)– din punct de vedere spiritual adică, nu din punct de vedere fizic, organic, că dacă nu mănânci apoi vezi tu că n-ai mâncat. Dar Sf. Ap. Pavel pune chestiunea în raport cu înaintarea spirituală. Atunci zice: "Nu este împărăţia lui Dumnezeu mâncare sau băutură", deci să lăsăm chestiunea aceasta a mâncării şi băuturii şi să ştim că împărăţia lui Dumnezeu este "dreptate, pace şi bucurie în Duhul Sfânt". E o definiţie nedefinită, la drept vorbind, pentru că dacă i s-ar fi cerut Sf. Ap. Pavel într-o altă împrejurare să spună ce este împărăţia lui Dumnezeu, poate că nu ar fi zis "Împărăţia lui Dumnezeu este dreptate, pace şi bucurie în Duhul Sfânt", dar spunând lucrul acesta el are în vedere nişte lucruri care se potrivesc, în orice caz, cu împărăţia lui Dumnezeu. Ca să fi în împărăţia lui Dumnezeu, în cuprinsul Împărăţiei lui Dumnezeu, ca să fi sub stăpânirea lui Dumnezeu, ca să-l ai pe Dumnezeu Împărat, trebuie să fi om drept, să ai dreptate, să cauţi dreptatea în sensul de a deveni drept, de a fi drept. Să ai pacea sufletească, care, de fapt, înseamnă în mare parte nepătimire – Sf. Marcu Ascetul, în Filocalie, are cuvântul că "pacea este nepătimirea" – să treci de păcate, de patimi, de deprinderile în păcat, de deprinderile păcătoase. Pentru că patima ce-i? Patima este o statornicie în rău, o statornicie în păcat, este un resort de păcătuire. Păcat este fapta izolată, ca călcare a legii lui Dumnezeu cu deplină voinţă şi ştiinţă, iar patima este o deprindere păcătoasă care te angajează mereu întru a păcătui. De exemplu, cineva care are patima beţiei, să zicem, el, de fapt, doreşte să

se îmbete, caută băutura, îi pornit pe treaba asta, deci nu mai face păcate izolate că să o îmbătat o dată, ci se îmbată mereu. Şi dacă se îmbată mereu înseamnă că are patima beţiei şi patima e pricină de fapte păcătoase, e pricină de păcat. Şi Sf. Ap. Pavel spune în Epistola I către Corinteni, că beţivii nu intră în împărăţia lui Dumnezeu.(I Cor. 6,10) Sf. Ioan Gură de Aur are aşa o întrebare retorică, că ar zice cineva: "Cum, beţivii nu intră în împărăţia lui Dumnezeu?" şi Sf. Ioan Gură de Aur răspunde "Ceartă-te cu Pavel, nu-mi spune mie, că el a zis că beţivii nu intră în împărăţia lui Dumnezeu". Bineînţeles că nu numai beţivii nu intră în împărăţia lui Dumnezeu, nici desfrânaţii nu intră în împărăţia lui Dumnezeu, în orice fel ar fi desfrânarea. Nu se pune problema numai a desfrânării prin acte sexuale normale , cu femei, ci se pune problema şi a altor desfrânări pe care le face omul şi care depărtează pe cel care le face de împărăţia lui Dumnezeu. Domnul Hristos a spus că pentru a intra în viaţă trebuie să îndeplineşti poruncile, între care şi să nu te desfrânezi, să nu curveşti. împărăţia lui Dumnezeu, împărăţia Cerurilor, a făcut obiectul propovăduirii Domnului Hristos şi a Sf. Ioan Botezătorul. Sf. Ioan Botezătorul, ca pregătitor al oamenilor pentru a intra în împărăţia lui Dumnezeu, pentru a înţelege, pentru a primi împărăţia lui Dumnezeu, pentru a dori împărăţia lui Dumnezeu, le spunea oamenilor: "Pocăiţi-vă, căci s-a apropiat împărăţia Cerurilor", deci Sf. Ioan Botezătorul a fost propovăduitor al Împărăţiei Cerurilor. Domnul Hristos la fel, a vorbit mult despre împărăţia Cerurilor, mai mult decât Apostolii. Din scrierile Sf. Apostoli n-avem multe informaţii despre propovăduirea lor având ca obiect împărăţia lui Dumnezeu. Întâmplător, găsim afirmaţii, dar nu găsim o propovăduire statornică. Propovăduirea Împărăţiei lui Dumnezeu a făcut-o Domnul Hristos şi i-a îndemnat, de fapt, şi pe ucenici. De exemplu, în capitolul 10 din Evanghelia de la Matei, citim că a zis Domnul Hristos către ucenicii lui, după ce le-a dat putere asupra duhurilor necurate ca să le scoată afară, i-a trimis la propovăduire şi a zis: "În calea păgânilor să nu mergeţi şi în cetăţi de samarineni să nu intraţi, ci mergeţi mai mult către oile cele pierdute ale Casei lui Israel" şi zice "Pe unde veţi merge propovăduiţi zicând că s-a apropiat împărăţia Cerurilor". Deci, le-a dat în grijă ucenicilor să propovăduiască împărăţia Cerurilor. Acum, adevărat că noi nu ştim propovăduirea ucenicilor, pentru că nu avem mărturii directe de la ei. Ştim, de exemplu, ce ne informează Sf. Ev. Luca, pentru că Evanghelia de la Luca nu a fost destinată să ajungă în secolul al XX-lea şi nici o Evanghelie nu a fost destinată să ajungă în secolul al XX-lea. Biserica a preluat scrierile acestea şi le-a categorisit ca inspirate , le-a catalogat şi le-a pus la îndemâna credincioşilor. S-a citit la cult din Evanghelii şi ele au ajuns până la noi. Să zicem aşa, norocul nostru de la Dumnezeu că or ajuns până la noi, că puteau să se oprească la primul cititor. Sf. Ev. Luca a scris pentru un singur om, pentru un om de vază din Roma, pentru un om care vroia să cunoască despre Domnul Hristos, să ştie ceva despre Domnul Hristos, vroia să cunoască învăţătura Domnului Hristos şi Sf. Ev. Luca a scris Evanghelia ca să informeze pe un om anume. Şi uite ce ne informează şi pe noi toţi, pe fiecare dintre noi. Şi e foarte interesantă Evanghelia de la Luca, are un iz social special, faţă de celelalte Evanghelii. Sf. Ev. Luca a fost un om cult, un om care a ştiut ce să aleagă, un om care a ştiut ce să pună în faţa celui căruia i-a scris. Nu a vorbit în general, ci a vorbit în special, referindu-se anume la acela către care i-a fost cuvântul, un om pe nume Teofil. Unii zic că, de fapt, el nu a scris pentru o persoană, ci a scris pentru mai mulţi, dar a găsit noţiunea aceasta "Teofil" care înseamnă "Iubitor de Dumnezeu" şi să pună în evidenţă iubirea de Dumnezeu. În sfârşit, acestea sunt teorii. Pe noi nu ne interesează asta, pe noi ne interesează faptul că Sf. Ev. Luca a ştiut ce să aleagă şi s-a referit special la un om care avea o situaţie specială. Propovăduirea Mântuitorului nostru Iisus Hristos se grupează cumva în jurul Împărăţiei Cerurilor, în jurul Împărăţiei lui Dumnezeu. Domnul Hristos a spus şi pilde care se referă

la împărăţia Cerurilor. De pildă, ca început al propovăduirii Domnului Hristos, a fost aceeaşi afirmaţie pe care a făcut-o Sf. Ioan Botezătorul: "Pocăiţi-vă căci s-a apropiat împărăţia Cerurilor". Dacă cineva urmăreşte citind Sfânta Evanghelie, mai la început bineînţeles, hai să vedem care sunt cele dintâi cuvinte de propovăduire ale Domnului Hristos, îşi dă seama că cele dintâi cuvinte de propovăduire, după Sf. Evanghelie de la Matei, de pildă, sunt: cuvintele: "Pocăiţi-vă căci s-a apropiat împărăţia Cerurilor". Aceleaşi cuvinte le-a spus şi Sf. Ioan Botezătorul. Dar dacă ar veni vorba acum de cele dintâi vorbe de propovăduire, am putea să ne gândim care sunt cele dintâi cuvinte rostite de Domnul Hristos, câte din cele care ni s-au păstrat în Evanghelie. Cele dintâi cuvinte rostite de Domnul Hristos, rămase în cuprinsul Evangheliei, ajunse până la noi, sunt cuvintele: "Ce este de Mă căutaţi, nu ştiaţi că în casa Tatălui Meu (sau în cele ale Tatălui Meu) se cade să fiu?" (Luca 2,49), cuvinte pe care le-a spus Maicii Domnului şi dreptului Iosif când l-au găsit în Ierusalim, în templul din Ierusalim, Domnul Hristos având vârsta (ca vârstă omenească) de 12 ani atunci. Maica Domnului a zis: "Fiule, de ce ne-ai făcut nouă acestea? Tatăl Tău şi eu, îngrijoraţi, te căutăm.", şi Domnul Hristos a zis "Ce este de Mă căutaţi, că doar trebuia să ştiţi că în cele ale Tatălui Meu trebuie să fiu (sau în casa Tatălui Meu trebuie să fiu)." Aici trebuia să Mă căutaţi şi dacă M-aţi fi căutat aici, aici M-aţi fi găsit, dar voi M-aţi căutat în altă parte. Acestea sunt cele dintâi cuvinte ale Domnului Hristos păstrate în Evanghelie. Dar, în Sf. Evanghelie de la Matei (că cercetăm aceasta după Sf. Evanghelie de la Matei), cele dintâi cuvinte ale Domnul Hristos sunt spuse cu ocazia Botezului Domnului Hristos, când Sf. Ioan Botezătorul nu voia să-L boteze, socotindu-se nevrednic, şi atunci a zis Domnul Hristos "Lasă acum că ni se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea". Deci, dacă de dreptate ţine şi aceasta să mă botez, hai să împlinim şi aceasta, ca să împlinim toată dreptatea. Să ştiţi că asta poate fi considerat şi ca un fel de program pentru împărăţia lui Dumnezeu, în sensul că dacă a zis Domnul Hristos ca cele dintâi cuvinte pe care le găsim în Sf. Evanghelie de la Luca: "În cele ale Tatălui Meu Mi se cădea să fiu (sau "Mi se cade să fiu")", asta este un fel de punct de plecare. Noi trebuie să fim mereu în legătură cu Dumnezeu şi fiind în legătură cu Dumnezeu putem să ne facem un program religios, putem să fim într-o acţiune în care Dumnezeu este în primul plan al gândirii noastre, în planul existenţei noastre. Şi în continuare, tot ca program de viaţă poate fi luat şi cuvântul de la Sf. Evanghelie de la Matei, ca cel dintâi cuvânt spus de Domnul Hristos şi anume: "Lasă acum, că ni se cade nouă să împlinim toată dreptatea" (Matei 3,15). E tot un cuvânt care ne îndeamnă la a tot ce ni se cere, toată dreptatea, nu mai o parte din dreptate, să căutăm desăvârşirea. Desăvârşirea nu numai în înaintare, ci desăvârşirea şi în deplinătatea împlinirii poruncilor, îndemnurilor. De pildă, tot în legătură cu împărăţia Cerurilor, în Evanghelia de la Matei, în capitolul 5, versetul 20, citim că a zis Domnul Hristos: "Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât dreptatea cărturarilor şi fariseilor nu veţi intra în împărăţia Cerurilor". Deci, încă o dată dreptatea. Dar aici dreptatea e luată în consideraţie mai mult în ceea ce priveşte progresul în dreptate. Fariseii aveau o dreptate din afară, noi trebuie să avem o dreptate dinlăuntru. Adică, fariseii curăţau partea din afară a paharului şi a blidului, noi trebuie să curăţăm şi partea dinlăuntru. Fariseii se îngrijeau de o ţinută demnă în faţa oamenilor, cât puteau şti oamenii şi nu se îngrijeau de o ţinută interioară în faţa ochilor lui Dumnezeu, iar Domnul Hristos vrea ca noi să avem o ţinută interioară din care să decurgă ţinuta exterioară. Deci, Domnul Hristos a avut în vedere împărăţia lui Dumnezeu, împărăţia Cerurilor, şi nu numai că a avut-o în vedere, dar a fost preocupat – noi cunoaştem nişte pilde, nişte parabole, de fapt. Pilda este un exemplu de urmat, cum ar fi de exemplu pilda samarineanului milostiv, iar parabola este o asemănare. Sunt nişte parabole în legătură cu împărăţia lui Dumnezeu – de exemplu, parabola cu sămânţa cea

bună şi cu neghina. Chiar azi dimineaţă s-a citit la Sf. Liturghie despre sămânţa cea bună şi despre neghină. Zice Domnul Hristos: "Asemenea este împărăţia Cerurilor cu un om care a semănat în ţarina sa sămânţă bună, dar a venit duşmanul şi a semănat neghină" (Cf. Mat. 13,24-25). Aceasta este o pildă, de fapt o parabolă, în legătură cu împărăţia Cerurilor. Parabola aceasta cu sămânţa şi neghina este precedată de parabola cu semănătorul pe care a şi explicat-o Domnul Hristos. De fapt, nu este singura, sunt două, numai că parabola aceasta cu semănătorul nu începe cu "Asemenea este împărăţia Cerurilor cu un semănător care a semănat", ci începe altfel şi anume: "Ieşit-a semănătorul să semene sămânţa sa", dar oricum, este vorba despre împărăţia lui Dumnezeu, e o parabolă. Şi apoi mai are explicată Domnul Hristos şi parabola cu sămânţa cea bună şi cu neghina, care o găsim numai în Sf. Evanghelie de la Matei. Deci, Domnul Hristos are două parabole pe care le-a şi explicat. Celelalte parabole nu le-a explicat. În Sf. Evanghelie de la Matei, în capitolul 13, sunt cuprinse mai multe parabole privind împărăţia lui Dumnezeu şi anume: parabola cu semănătorul – de fapt să ştiţi că nu se ţine seama de noţiunile acestea foarte clar şi foarte precis. Unii zic pilda semănătorului, alţii pot să zică parabola semănătorului, unii zic pilda cu sămânţa şi neghina, alţii zic parabola cu sămânţa şi neghina. Nu sunt foarte precizate lucrurile, dar dacă vrem să fim la obiect, atunci trebuie să spunem că cea cu sămânţa şi neghina este o parabolă, nu o pildă. Sunt mai multe de felul acesta, este una cu aluatul care dospeşte toată frământătura, alta cu grăuntele de muştar din care creşte o plantă mare, un fel de tufă, un fel de pomişor în care îşi pot face cuibul păsările cerului; este o parabolă cu năvodul , în care se adună peşti şi buni şi răi; mai este una cu comoara ascunsă în ţarină, în care e vorba despre un om care a găsit o comoară într-o ţarină şi a cumpărat ţarina ca să aibă şi comoara din ţarină – e foarte interesant şi frumos; sau parabola cu mărgăritarul cel bun, cu un negustor care caută mărgăritare bune şi când găseşte unul bun le vinde pe toate celelalte şi cumpără mărgăritarul cel bun; acea parabolă cu vistieria – că omul cu cunoştinţă despre împărăţia lui Dumnezeu este asemenea celui ce scoate din vistieria sa nouă şi vechi. Toate acestea ne lămuresc cumva împărăţia Cerurilor, împărăţia lui Dumnezeu, ne spun ceva despre împărăţia aceasta, adică despre realitatea aceasta în care Dumnezeu este în prim plan, în prim-planul gândirii, este Cel la care ne raportăm pentru prima dată. Pentru că în progresul religios este necesar ca omul să-L aibă în vedere pe Dumnezeu, să n-aibă în vedere altceva. De pildă, în legătură cu rugăciunea, sau cu postul, sau cu milostenia, în Evanghelia de la Matei s-au păstrat nişte cuvinte ale Domnului Hristos, care lămureşte că cineva care face milostenie de dragul oamenilor, sau cu ochii la oameni, că doar-doar va fi văzut de cineva şi va fi lăudat, acela nu-L are în vedere pe Dumnezeu, ci se are în vedere pe sine şi pe oameni şi n-are folos spiritual din milostenia pe care o face. Mai departe vorbeşte despre oameni care se roagă lui Dumnezeu ca să fie văzuţi de oameni şi că îşi iau plata cuvenită, în sensul că dacă nu se gândesc la Dumnezeu nu pot avea folos din ceea ce fac în faţa oamenilor fără gândul la Dumnezeu, sau mai mult cu gândul la oameni, sau când e vorba de post, la fel, spune că să nu fim ca făţarnicii care îşi întunecă feţele lor ca să aibă ceilalţi un semn că ei postesc şi zice Domnul Hristos că n-au plată pentru fapta lor, adică nu pot avea un progres real în înaintarea spirituală pentru că nu se gândesc la Dumnezeu. Şi Domnul Hristos corectează acestea, aceste tendinţe ale unor oameni de a se pune în evidenţă prin fapte bune care nu sunt bune în realitate pentru că nu sunt acoperite cu smerenie, cum se zice în Pateric, şi în cazul acesta nu au răsplată de la Dumnezeu. Şi zice Domnul Hristos că: "Tu când faci milostenie să nu ştie stânga ta ce face dreapta ta", adică milostenia, zice, să fie în ascuns şi Tatăl care vede în ascuns îţi va răsplăti ţie. (Matei 6,6) Postul la fel, să fie post în faţa lui Dumnezeu şi Dumnezeu care vede în ascuns îţi va răsplăti ţie. Rugăciunea să fie la fel: "Intră în cămara ta şi închizând

uşa ta, roagă-te Tatălui tău în ascuns şi Tatăl, care vede în ascuns, îţi va răsplăti ţie".

Acestea sunt gânduri în legătură cu împărăţia lui Dumnezeu, în acest sens că, în prim-planul gândirii noastre, în prim-planul existenţei noastre, în raport cu atitudinile noastre, Dumnezeu este întâi şi apoi omul. Spun de mai multe ori la oameni: "Întâi Dumnezeu şi apoi omul". Dacă întâi e Dumnezeu şi apoi omul, omul e la locul lui şi te raportezi bine şi la oameni. Domnul Hristos a spus că: "Cel ce iubeşte pe tatăl său sau pe mama sa mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine". Asta nu exclude iubirea faţă de părinţi, dimpotrivă, o afirmă. Numai că Domnul Hristos vrea să spună că cine ar asculta de părinţii care l-ar îndemna la lucruri rele şi nu ascultă de Domnul Hristos, înseamnă că pe Domnul Hristos îl are pe plan secundar şi pe părinţi îi are pe plan principal. Şi aşa ceva nu duce unde trebuie să ducă, nu duce la împărăţia lui Dumnezeu, ci duce la depărtarea de Dumnezeu. Şi toate acestea trebuie avute în vedere.

Bineînţeles că propovăduirea Domnul Hristos nu a fost făcută ca cineva să facă un studiu despre împărăţia lui Dumnezeu, dar sunt nişte afirmaţii, nişte referiri care ne dau o perspectivă. Adică, noi dacă vrem să ştim ce-a învăţat Domnul Hristos despre împărăţia lui Dumnezeu şi luăm Evanghelia şi citim cu gândul "Hai să vedem ce se spune despre împărăţia lui Dumnezeu!", găsim foarte multe afirmaţii care, după aceea, noi le putem pune într-un sistem şi facem un studiu pentru alţii şi pentru noi, că dacă te ocupi de o chestiune anume o ştii mai bine decât dacă nu te ocupi de ea. Când citeşti Noul Testament aşa numai să-l citeşti, de pravilă, cum am zice, e una şi când, citind de pravilă, şi urmăreşti ceva anume din Scriptura Noului Testament, atunci ţi se lămuresc nişte chestiuni. De exemplu, dacă ai citi Noul Testament cu gândul: "Hai să vedem ce se spune în Noul Testament despre păcat!". Foarte interesant, să ai în vedere o chestiune anume şi când găseşti acolo noţiunea "păcat", sau când găseşti înfierate anumite păcate, să zici: "Doamne, uite vezi!". Că noi vorbim de atâtea şi atâtea păcate şi fel de fel de păcate şi nu se mai satură oamenii de amănunte când îi vorba de păcate, dar ce păcate anume a înfierat Domnul Hristos? Toate păcatele, bineînţeles, dar de ce fel de păcate s-a ocupat şi pe ce a pus accent în mod special? Sunt trei păcate şi anume: necredinţa în Dumnezeu, făţărnicia şi sminteala. Adică sminteala în sensul de a deruta de la credinţă. Deci întâi necredinţa. De ce? Pentru că legătura cu Dumnezeu, legătura cu împărăţia Cerurilor se realizează prin credinţă. Dacă nu crezi în Evanghelie nu poţi ajunge în împărăţia lui Dumnezeu. În Sf. Evanghelie de la Marcu, cele dintâi cuvinte scrise în legătură cu propovăduirea Domnului Hristos, cele dintâi cuvinte ale Domnul Hristos păstrate în Sf. Evanghelie de la Marcu, sunt cuvintele: "S-a împlinit vremea şi s-a apropiat împărăţia lui Dumnezeu. Pocăiţi-vă şi credeţi în Evanghelie!" (Marcu 1,15). Şi e foarte interesant că ceva asemănător găsim şi la sfârşitul Evangheliei de la Marcu. Vedeţi că este important să faci nişte legături. Când poţi face legăturile? Când le ai şi în cap gândurile acestea şi le poţi avea dacă te ocupi de ele. Eu la Teologie m-am ocupat în mod special de Noul Testament şi pentru că cunoşteam destul de bine Noul Testament dinainte de a mă duce la Teologie, dar m-am ocupat şi pentru că l-am socotit principal şi mi-am agonisit de atunci foarte multe gânduri care mi-or folosit în viaţă. Şi după aceea, citind şi alte studii în legătură cu Noul Testament şi cărţi din acestea, de exemplu "Care sunt cele dintâi cuvinte rostite de Domnul Hristos", m-am gândit în legătură cu care sunt cele din urmă cuvinte rostite de Domnul Hristos. Am citit o predică, tot în limba germană, intitulată "Predică la Înălţarea Domnului" şi acolo era Testamentul Domnului Hristos. Care sunt cele din urmă cuvinte pe care le-a rostit Domnul Hristos? Şi în legătură cu asta m-am gândit: "Dar bine, dacă ştim care sunt cele din urmă, dar cele dintâi care-s?". Şi aşa se fac nişte legături şi e interesant că în Sf. Evanghelie de la Marcu cele dintâi cuvinte de propovăduire reţinute în Sf. Evanghelie de la Marcu sunt îndemnătoare la credinţă: "Credeţi în Evanghelie!". Ce

înseamnă asta “Credeţi în Evanghelie!”? Nu înseamnă “Credeţi în Evanghelia de la Marcu”, sau “Credeţi în Evanghelia de la Matei!”, ci credeţi în propovăduirea creştină. Sf. Ap. Pavel nu a scris nici o evanghelie, sau ştiţi voi o evanghelie scrisă de Sf. Ap. Pavel? Nu. Ştim epistole ale Sf. Ap. Pavel nu în înţelesul de evanghelie, cum e Evanghelia de la Marcu. Şi când a zis Domnul Hristos “Credeţi în Evanghelie!”, n-a zis “Credeţi într-o carte a Evangheliei”, că nu exista aşa ceva. Cărţile Evangheliei s-au scris după Înălţarea la cer a Domnul Hristos. Unii zic ă cele dintâi informaţii în legătură cu învierea Domnul Hristos, au fost cele dintâi informaţii scrise , cele din Epistola I către Corinteni a Sf. Ap. Pavel, capitolul 15. N-au dreptate, dar în orice caz a fost între cele dintâi informaţii, cele scrise în Epistola I către Corinteni, în capitolul 15. Evangheliile s-au scris după aceea, aşa că Domnul Hristos nu putea să aibă în vedere Evangheliile, o avut în vedere propovăduirea creştină. Şi în sensul acesta Sf. Ap. Pavel are o Evanghelie. Şi mai departe zice la sfârşitul Evangheliei de la Marcu, citim că a zis Domnul Hristos: “Propovăduiţi Evanghelia la toată făptura”. Care Evanghelie? Propovăduirea creştină. La toată făptura. Şi zice mai departe: “Cel ce va crede şi se a boteza se va mântui şi cel ce nu va crede se va osândi”.

Deci, la începutul propovăduirii şi la sfârşitul propovăduirii, aşa cum o găsim în Sf. Evanghelie de la Marcu, propovăduirea Domnului Hristos este credinţa, în principal. “Propovăduiţi Evanghelia!”. “Cel ce va crede şi se va boteza se va mântui şi cel ce nu va crede se va osândi”. Nu poţi intra în legătură cu împărăţia lui Dumnezeu, nu poţi face parte din împărăţia lui Dumnezeu decât având credinţă în Domnul Hristos prin care o venit împărăţia lui Dumnezeu, având o angajare prin credinţă. De aceea unul din cele mai mari păcate este socotit a fi necredinţa în Dumnezeu. “Cel ce nu crede se va osândi”. Deci nu numai că nu va avea profit de pe urma credinţei – profitul pe care îl au cei care cred, nu-l va avea – ci va fi şi osândit pentru că nu crede: “Cel ce nu crede se va osândi”. Deci, necredinţa e socotită a fi cel dintâi păcat pe care l-a înfierat Domnul Hristos. După aceea sminteala, derutarea de la credinţă. De ce? Pentru că dacă cineva crede în Domnul Hristos şi altul îl derutează de la credinţă, îl rătăceşte, îl face să nu mai creadă, zice Domnul Hristos că păcatul acesta este mai mare chiar decât uciderea sau sinuciderea, în sensul că zice: “Dacă cineva sminteşte pe unul din aceşti mai mici, ar fi mai bine de el să-şi lege o piatră de moară de gât, sau să-i lege cineva o piatră de moară de gât şi să fie aruncat în mare” (cf. Mat. 18,6). Să se înece, să nu mai existe decât să producă sminteală. De ce? Pentru că dacă nu mai există el, odată cu el moare şi necredinţa lui. Dar dacă rămâne în viaţă şi propovăduieşte necredinţa lui, în cazul acesta se răspândeşte păcatul lui, trece şi la altul şi merge mai departe, poate din generaţie în generaţie. Să ne gândim aşa la nişte autori din aceştia care au scris împotriva credinţei, de exemplu Voltaire, sau Karl Marx, Engels, aceştia care au fost atei convinşi şi care au răspândit cumva ateismul. Păi răspândirea ateismului nu s-a terminat odată cu ei, ci a continuat, s-a căutat să fie cât mai mulţi de concepţie materialistă, de concepţie ateistă. Ne gândim, de exemplu, la Uniunea Sovietică, sau la Albania care a fost declarat stat ateu – cel dintâi stat ateu din lume, declarat – şi care a prigonit pe preoţi, pe creştini. Toate lucrurile acestea s-au întâmplat pentru că au fost nişte răspânditori de neghină. Ne gândim la neghină, la ţarina de grâu şi cu neghină, e foarte simplu să te gândeşti aşa, dar asta reprezintă ceva. De altfel, în tălmăcirea pe care o dă Domnul Hristos pildei sau parabolei cu neghina, cu sămânţa cea bună şi cu neghina, spune: “Ţarina-i lumea”. Dacă lumea e ţarina, atunci smintelile, răutăţile devierile, întortocherile câte sunt în lumea aceasta, provenind de undeva, sunt neghina veacului acestuia şi sunt lucrurile care derutează, sunt smintelile pe care le fac oamenii – de fapt sminteală asta înseamnă, derutare. Îl faci pe om să nu mai ştie ce să creadă, chiar dacă nu crede ce-i spui tu, dar începe să se clatine în

propria sa credinţă. Bine, asta se întâmplă până când omul are o credinţă neclintită, pentru că sunt şi oameni care au credinţă neclintită. Ei, cei care au o credinţă neclintită nu mai pot fi scoşi din convingerile lor, de aceea au existat martiri ai creştinătăţii. Dar, aş vrea să ştiţi şi să nu uităm – după ce ştim să nu uităm – că nu numai ortodocşii au avut martiri. Au avut martiri şi ereticii, au fost martiri ai ereticilor, bineînţeles, consideraţi de eretici ca martirii lor. Au fost eretici care au suferit pentru credinţa lor, n-au fost numai cei cu dreaptă credinţă care au suferit. Cine a vrut să sufere pentru o idee, a avut o idee şi a ţinut-o şi-o avut-o întrupată în el ca o convingere, acela a murit pentru ideea respectivă. Au fost şi comunişti care au murit pentru ideile lor materialiste, comuniste. Noi cam uităm de lucrurile acestea şi cam neglijăm lucrurile acestea, ca şi când creştinii au fost singurii care au avut de suferit şi care au suferit pentru Hristos. Da, pentru Hristos au suferit creştinii, dar pentru ideile lor au suferit şi alţii care n-au fost creştini şi păgânii au suferit pentru ideile lor dacă li s-a cerut lucrul acesta. De exemplu, în Spania a fost cândva un război între comunişti şi naţionalişti. Au murit destui şi dintre comunişti. aceştia au murit pentru ideile lor. Creştinii şi naţionaliştii au murit pentru ideea creştină. Fiecare a murit pentru ceva, pentru idealul lui. Dumnezeu este acela care hotărăşte a cui jertfă se primeşte şi a cui moarte îi moarte cu valoare şi a căruia îi moarte fără valoare. Dar, adevărul este că dacă omul e angajat pentru o idee, poate să moară pentru idee, poate să şi trăiască pentru idee. Pentru noi e important nu să murim pentru o idee, ci pentru noi e important să trăim pentru o idee, pentru idealul nostru, pentru ideile noastre. Deci, noi avem ideile acestea cu împărăţia lui Dumnezeu, dar dacă le avem atunci trebuie să fim angajaţi să cerem împărăţia lui Dumnezeu. Noi cerem împărăţia lui Dumnezeu în rugăciune: "Vie împărăţia Ta". Ne-o învăţat Domnul Hristos. Cei mai mulţi nu cer nimic, ci rostesc o rugăciune. Zic: "Vie împărăţia Ta" ca şi când nu ar cere nimic. Dar, de fapt, cererea aceasta obligă, angajează. Ce pot eu să fac ca să vie împărăţia lui Dumnezeu? Cel puţin în jurul meu, în casa mea, în familia mea, în obştea din care fac parte. Cu ce contribui eu personal să vină împărăţia lui Dumnezeu, să fie Dumnezeu în prim-plan, să fie Dumnezeu considerat ca ceea ce este El, sau ca ceea ce poate gândi omul că este Dumnezeu. Pentru că noi niciodată, în mărginitul nostru, nu putem să cuprindem dumnezeirea, să cuprindem fiinţa lui Dumnezeu. nimeni nu ştie care-i fiinţa lui Dumnezeu, în ce constă, ce este esenţa lui Dumnezeu. Nu ştie nimeni. Nici îngerii nu ştiu.

Noi spunem că îngerii Îl văd pe Dumnezeu. sigur că văd mai mult decât vedem noi, ştiu mai mult decât ştim noi. Se vorbeşte de heruvimii cei cu mulţi ochi. De ce se vorbeşte de heruvimi cu mulţi ochi? Pentru că vrea să se pună în evidenţă cunoştinţa cea mare despre Dumnezeu pe care o au heruvimii. E vorba de organe în sensul că … dacă-i vorba, noi nu putem, noi numai ne închipuim nişte lucruri şi ni le închipuim pe baza unor revelaţii, dar noi nu ştim de fapt cum se prezintă un suflet care nu e îmbrăcat în trup, cum se prezintă un înger despre care zicem noi că are aripi. Mai mult, simbolic vorbim despre aripile îngerilor, sau despre aripile serafimilor, despre ochii heruvimilor. acestea sunt nişte lucruri pe care le aduce cineva, le-a adus cineva în sfera gândirii noastre ca să înţelegem ceva din ceea ce este taină. Până la urmă, toate lucrurile acestea tot taine sunt. Şi atunci, e important ca cerând noi împărăţia lui Dumnezeu – dacă o cerem într-adevăr – să fim şi preocupaţi de realizarea ei. Să fim preocupaţi de a face ceva pozitiv, pentru că creştinismul e pozitiv. Noi ar trebui să vorbim cândva (şi poate ne-o ajuta Dumnezeu de-om mai avea viaţă să vorbim) ceva despre pozitivismul gândirii creştine, pozitivismul vieţii creştine. Creştinul nu este un om care nu face rău, şi-i destul să nu facă rău, că asta ar fi la nivelul mortului, că mortul nu face nici un rău, dar nu face nici bine. Ori creştinismul este o angajare pozitivă, o angajare în bine, nu este destul să nu faci rău,

trebuie să faci binele. Domnul Hristos spune în consideraţiile care sunt în Evanghelie în legătură cu judecata de apoi. Se spune că a zis: “Veniţi binecuvântaţii Tatălui Meu, că am fost gol şi M-aţi îmbrăcat, am fost flămând şi M-aţi hrănit, …” ş.a.m.d. Deci, aţi făcut ceva pozitiv. Şi altora le spune: “Duceţi-vă de la Mine blestemaţilor în focul veşnic, că am fost flămând şi nu Mi-aţi dat să mănânc”, adică aţi fost nepăsători, n-aţi intervenit cu ceva, n-aţi făcut ceva pozitiv. Creştinismul este ceva pozitiv, împărăţia lui Dumnezeu este ceva pozitiv. Părintele Arsenie are undeva afirmaţia aceasta că: “Noi nu suntem visători ai Împărăţiei lui Dumnezeu”, ci trebuie să fim oameni angajaţi pentru împărăţia lui Dumnezeu. dar, poate că lucrurile acestea le vom lămuri cumva şi mâine în legătură cu omul Împărăţiei lui Dumnezeu. Aş vrea să se reţină însă, să se ştie şi să se reţină şi faptul că împărăţia lui Dumnezeu nu este ceva care începe odată cu moartea, ceva de dincolo de lumea aceasta, ci împărăţia lui Dumnezeu este ceva ce începe odată cu convertirea, odată cu angajarea faţă de Dumnezeu. Noi suntem în împărăţia lui Dumnezeu în măsura în care avem o legătură cu Dumnezeu, o legătură cu Domnul Hristos, avem pe Domnul Hristos în prim-planul gândirii şi în prim-planul simţirii noastre, adică Domnul Hristos a intrat în componenţa fiinţei noastre. Dacă suntem angajaţi pozitiv pentru împlinirea Evangheliei, atunci înseamnă că suntem în împărăţia lui Dumnezeu.

Slujbele noastre, mai ales Sf. Liturghie este împărăţia lui Dumnezeu în mijlocul nostru. Domnul Hristos a fost întrebat de oamenii din vremea sa: “Când vine împărăţia lui Dumnezeu?”. Şi Domnul Hristos a spus: “Împărăţia lui Dumnezeu nu vine pe văzute, ci împărăţia lui Dumnezeu este în mijlocul vostru, sau este înlăuntrul vostru” (Luca 17, 20,21). Este adevărat că vorbeşte şi despre ceva viitor, împărăţia lui Dumnezeu ca ceva ce se întâmplă în viitor, de exemplu atunci când a zis: “Sunt unii dintre cei ce stau aici care nu vor gusta moartea până ce nu vor vedea împărăţia lui Dumnezeu – sau până nu vor vedea pe Fiul Omului venind întru putere”. Deci, împărăţia lui Dumnezeu este şi ceva ce se aşteaptă, în sensul că în plinătatea ei împărăţia lui Dumnezeu este ceva care nu se poate atinge în lumea aceasta. Şi prin moarte trecem în împărăţia lui Dumnezeu, dar trecem din împărăţie în Împărăţie. Din împărăţia cea de pe pământ în împărăţia cea din cer. Dar angajarea, ca atare – şi asta este important – angajarea pentru împărăţia lui Dumnezeu realizează nişte stări sufleteşti în care Domnul Hristos se revelează, intră în câmpul conştiinţei noastre, adică din subconştient, din inconştient, Domnul Hristos vine în planul conştiinţei, sau în planul conştienţei şi în cazul acesta împărăţia lui Dumnezeu este o realitate simţită. Ce înseamnă asta că “Sunt unii de aici care nu vor gusta moartea până ce vor vedea împărăţia lui Dumnezeu venind întru putere”? Înseamnă că împărăţia lui Dumnezeu, în care credem, devine o realitate simţită în existenţa noastră, ne simţim în împărăţia lui Dumnezeu, simţim împărăţia lui Dumnezeu în noi, simţim pe Dumnezeu ca Împărat: “ Ca pe Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel în chip nevăzut, înconjurat de cetele îngereşti”. De-aia “să lepădăm de la noi toată grija cea lumească”, ca să-L primim pe Împăratul tuturor şi de aceea Îl putem primi, pentru că închipuim pe heruvimi, aducând înainte de a simţi prezenţa Împăratului, poate de multe ori înainte de aceasta, aducem, închipuind noi pe heruvimi, aducem lui Dumnezeu întreit sfântă cântare.

La toate acestea ne ajută Biserica, Sfintele Taine ale Bisericii, împărtăşirea cu Trupul şi Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos, de fapt cu Domnul Hristos, cât putem noi cuprinde din El, că s-a pus de atâtea ori problema, şi-o pus-o şi Sf. Grigorie Palama şi dă explicaţii, că harul este cel care vine, că noi nu ne putem atinge de Dumnezeu. eu cred că Domnul Hristos o ştiut toate lucrurile acestea şi când o spus totuşi că: “Cine mănâncă Trupul Meu şi bea Sângele Meu are viaţă veşnică” şi că “cine nu mănâncă Trupul şi Sângele Meu n-are viaţă veşnică” (Ioan 6, 54), că “Trupul Meu e

adevărată mâncare şi sângele Meu adevărată băutură" şi toate lucrurile acestea când le-a spus, Domnul Hristos a ştiut cum se realizează. Şi dacă-i vorba să răspundem la întrebarea aceasta: "Cum vine Domnul Hristos în existenţa noastră? Cum a venit la botez? Cum vine la Sf. Împărtăşanie?", răspunsul este foarte simplu: aşa cum ştie El. Nu cum ştim noi, pentru că noi nu ştim cum. E mai bine să ne mărturisim neştiinţa decât să căutăm nişte explicaţii, nişte lămuriri în chestiunea aceasta. Cei care L-au ascultat pe Domnul Hristos au început ca să-şi arate nedumeririle şi au zis: "Cum poate Acesta să ne dea trupul Lui să-L mâncăm?" (Ioan 6, 52). Şi Domnul Hristos i-a auzit şi nu a răspuns la întrebarea asta: "Uite-aşa şi uite-aşa.", ci a spus mai departe: "Cine nu mănâncă trupul Meu, n-are viaţă, cine mănâncă trupul Meu are viaţă". Deci, rămânem în sfera tainei. Eu asta aş vrea să reţineţi de la mine. Şi-n ceea ce priveşte tainele credinţei, şi în ceea ce priveşte tainele harului, şi în ceea ce priveşte tainele Scripturii, în toate privinţele să ştim că noi suntem într-o Biserică a tainelor şi că taina nu poate fi lămurită şi dacă-ncercăm să o lămurim tot n-o lămurim. Şi de aceea Domnul Hristos nu ne-a dat o explicaţie, pentru că explicaţia o poţi avea în măsura în care te angajezi în lucrarea care îţi descoperă tainele. Niciodată n-o să ajungem în situaţia de a cunoaşte tainele, de a se desfiinţa tainele. Deci, împărăţia lui Dumnezeu este şi o realitate şi o taină, este şi ceva prezent şi ceva viitor, şi ceva de acum şi ceva din veşnicie.

Cine n-are pace şi n-are bucurie în suflet să ştie că n-are nici împărăţia lui Dumnezeu în suflet. împărăţia lui Dumnezeu e un ospăţ. Un ospăţ e un prilej de bucurie. Cine n-are bucurie în suflet, din credinţă nu din succese, pentru că există şi bucurii în afară de sfera credinţei, există bucurii din lumea aceasta. Iei un examen, să zicem, eşti bucuros că l-ai luat. Şi când n-ai fost destul de bine pregătit şi că totuşi l-ai luat, eşti şi mai bucuros. Bucuria aceasta e o bucurie de succes şi să ştiţi că Dumnezeu binecuvântează şi bucuria aceasta, din lumea aceasta. Dar, există o bucurie a credinţei, o bucurie pe care nu ţi-o poate da altcineva decât Dumnezeu şi nu ţi-o poate aduce altceva decât credinţa în Dumnezeu.

Eu am vrut doar să punctez nişte lucruri în legătură cu împărăţia Cerurilor, cu împărăţia lui Dumnezeu, lucruri pe care le vom completa cu cuvântarea de mâine seară – nădăjduim să ne ajute Dumnezeu să o putem ţine – în legătură cu omul Împărăţiei lui Dumnezeu, adică cum trebuie să fie omul ca să aibă în el împărăţia lui Dumnezeu, sau ca să intre în sfera Împărăţiei lui Dumnezeu. Cum trebuie să fie alcătuit? Ce anume trebuie să aibă? Ce trebuie să aibă în vedere? Cum trebuie să se angajeze omul ca să fie om al Împărăţiei lui Dumnezeu, ca să fie membru al Împărăţiei lui Dumnezeu? Dar aceasta, mâine seară şi deocamdată, pentru seara aceasta, vă mulţumesc că m-aţi lăsat să mă mai desfăşor o dată.

- Părinte, am avea nişte întrebări.

- Da, se poate.

- Ne-aţi pomenit şi dimineaţă despre cartea cu sfintele femei care au fost, în viaţa de dinainte, desfrânate. Ce părere aveţi sfinţia voastră despre cartea aceasta?

- Dar de ce mă întrebaţi ce părere am?

- Dacă ne-o recomandaţi …

- Nu, eu nu v-o recomand. Am vrut să ştiu dac-o citit-o cineva, pentru că mie nu mi-a plăcut, nu cartea, în general, dar nu mi-or plăcut nişte afirmaţii făcute în legătură cu Sfânta Maria Magdalena şi aş fi vrut să ştiu dacă pe cei care au citit cartea aceasta, sau dacă au citit despre Sfânta Maria Magdalena, i-au şocat afirmaţiile pe care le face cineva, adică autoarea, dar aducând în discuţie, aducând în atenţie de fapt, lucrurile pe care eu aş fi vrut să nu le spună nimănui, niciodată.

- Dar credeţi că este folositoare, duhovniceşte?

- Bine, ea poate să fie şi folositoare, în sensul că pune problema aceasta a oamenilor, a femeilor care din păcătoase au devenit sfinte, cum e Sf. Taisia, Sf. Pelagia, Sf. Maria Egipteanca, deşi ca Sf. Maria Egipteanca nu poate face altcineva, dar, în orice caz, e pusă problema în sensul acesta, că din păcătoşi, din desfrânaţi, pot ajunge şi oameni sfinţi. Şi e pomenită şi Sf. Maria Magdalena. Pe mine m-au şocat nişte lucruri. Eu chiar am rugat pe cineva să mi-a imprime pe casete. Am ascultat-o toată. A doua oară cred că n-o mai ascult. Mi-ajunge, că mă interesează numai ideea, nu amănuntele şi lucrurile acestea le mai putem citi şi în sinaxare. Însă, în legătură cu Sf. Maria Magdalena, eu vă spun drept că am rămas … au fost două afirmaţii acolo pe care nu aş fi vrut să le facă nimeni niciodată. Şi nici eu, dacă ar fi fost vorba să traduc cartea aceasta, nu aş fi tradus-o, anume ca să nu fie afirmaţiile respective; să nu fie ele şi atunci nu aş fi tradus nici cartea. Şi fiind astăzi ziua Sf. Maria Magdalena m-am gândit să întreb dacă cineva dintre voi o citit cartea şi dacă l-o şocat cum m-o şocat pe mine şi pe alţii, de altfel.

Î:- Care este părerea sfinţiei voastre despre asociaţia "Oastea Domnului"?

R: - Măi, mai întâi de toate aş vrea să ştiu dacă e vre-un ostaş pe-aici.

Î:- Nu este.

R: - Ca să-mi pot spune părerea aşa, că eu totdeauna am avut probleme cu "Oastea Domnului". Am fost la Timişoara şi când am fost prima dată m-o întrebat cineva despre "Oastea Domnului" şi când am ieşit de pe-acolo a venit un ostaş şi a zis că: "Părinte, toate or fost bune", dar asta despre Oaste n-a fost bună. Şi după aceea m-o pârât şi la Preasfinţitul Serafim şi Preasfinţitul Serafim a zis că dacă mă mai duc o dată la Timişoara, să le spun că totuşi, uite, sunt altfel lucrurile decât le-am spus rândul trecut, să îndulcesc o ţâră treburile şi-apăi m-am mai dus şi n-am mai îndulcit nimic, că mi-a fost frică că tot nu se-ndulcesc. Care-i situaţia? Dragă, eu cu "Oastea Domnului", aş putea zice că în "Oastea Domnului" mi-am început eu activitatea predicatorială. Tare aş vrea să ştiu ce le-am spus eu pe vremea aceea la oameni. Probabil că ceva am ştiut, că fără să şti nu zici. Când am vorbit prima dată, când m-am dus la Teologie şi am aflat că totuşi, trebuie să ai nişte cunoştinţe, să intri în Tradiţia Bisericii, şi-am mai predicat o dată la "Oastea Domnului", o singură dată cât am fost student la Teologie, în anul I. Mi se zbăteau genunchii de mi-era frică să nu cad jos. Atât am fost de nesigur. Mă gândeam că oare e ceva să mă sprijin, dac-o fi să cad, să nu cad. Care-i situaţia cu "Oastea Domnului"? "Oastea Domnului" a fost iniţiată de părintele Iosif Trifa – aţi putea citi în privinţa aceasta o carte: "Iisus, mărturia mea", de Traian Dorz, doar că are trei volume cartea. Eu am citit numai volumul unu şi volumul doi şi am pe casete şi volumul trei. Că un admirator al lui Traian Dorz – de fapt, să ştiţi că şi mie-mi place Traian Dorz – mi-a imprimat pe casete. Am dat eu casetele şi el s-a oferit să le imprime. Şi Traian Dorz o lucrat foarte mult cu părintele Trifa. El a înfiinţat "Oastea Domnului" cu dorinţa de a-i angaja pe oameni mai mult în raportul cu Domnul Hristos. Adică, Domnul Hristos să nu fie un nume pe care îl folosim la rugăciune şi cu care, după aceea, să nu mai avem nici o treabă, îl punem undeva deoparte şi îl găsim noi când ne rugăm, ci să fie oamenii conştienţi de legătura cu Domnul Hristos. Şi el a pus două probleme de angajare a oamenilor, la început şi anume: să nu mai fumeze şi să nu mai bea, să nu se îmbete. Şi cu asta o început. După aceea s-a ajuns la altele şi la altele. Au avut publicaţii, s-au făcut grupări, adunări care erau după slujbă, duminica dupămasa şi peste săptămână. Când m-am dus eu la Teologie, în '48-'49, anul acela încă se ţineau adunările "Oastei Domnului" – de sub patronajul Bisericii – se ţineau în aula Institutului Teologic, în aula Facultăţii de Teologie. Şi-am participat şi eu la multe adunări de felul acesta – că se adunau miercurea

seara, vinerea seara şi duminica dupămasa. Mai veneau şi preoţi care predicau, dar predicau laici şi unii dintre ei predicau foarte frumos. Aveau talent la predică. Era unul Deac, care aşa frumos vorbea şi duios. Numai, ce se întâmplă? Cineva îmi spunea atunci că îi place la "Oastea Domnului", dar totuşi ceva nu este bine, în sensul că Maica Domnului nu este pomenită. Maica Domnului e neglijată în predicile care se ţin şi asta, după aceea, am băgat şi eu de seamă. Când am vorbit acum vreo câţiva ani în catedrală la Sibiu, la o seară duhovnicească, organizată de Liga Tineretului din Sibiu, am vorbit şi despre Maica Domnului, a fost pur şi simplu o revelaţie. Chiar mi-a spus cineva: "Părinte, să ştiţi că până acum nu a vorbit nimeni despre Maica Domnului aici, în catedrală, în afară de sărbătorile Maicii Domnului. Dar aşa, la o ocazie din asta, nu a vorbit nimeni despre Maica Domnului". În Ortodoxie, Maica Domnului e foarte în atenţia credincioşilor. Vedeţi că la fiecare ectenie se zice şi: "Pe Preasfânta, Curata, Preabinecuvântata, mărita Stăpâna noastră". După aceea, ce mai este la "Oastea Domnului"? La "Oastea Domnului" vorbesc laicii şi laicii n-au voie să vorbească în Biserică. Cei care nu au hirotonie nu sunt aplicaţi să vorbească. Apoi, ostaşii Domnului ţin mai mult la adunările lor decât la slujbele Bisericii şi la rânduiala Bisericii. Sunt cam centrifugi, sunt cam ieşiţi din sfera de gândire a Bisericii noastre. De aceea, mulţi dintre ei au ajuns în sfera neoprotestanţilor. La Cluj, acum, există o ramură de "Oastea Domnului" care nu mai e în Biserica Ortodoxă. În Biserica Ortodoxă există două ramuri de "Oastea Domnului" – una care ţine cu Biserica şi care-i condusă de părintele Mihoc, la Sibiu, părintele Mihoc fiind dintr-o familie de ostaşi; şi alta pe la Simeria, care îi puţin aşa mai depărtată de Biserică, dar totuşi nu este ieşită din Biserică. Eu am fost la o întrunire a reprezentanţilor "Oastei Domnului" ţinută la Arad. Întâmplător am ajuns acolo prin Preasfinţitul Serafim, care o venit din Germania. Eu eram la o conferinţă în Arad şi în timp ce vorbeam a sosit Preasfinţitul şi am stat de vorbă şi a zis: "Uite, poimâine – deci nu mâine, poimâine – e o adunare aici cu reprezentanţii "Oastei Domnului" " şi dacă vreau să rămân şi eu şi apoi poate mergem împreună la Sibiu, de la Arad. Am acceptat invitaţia şi am fost. Şi îmi pare bine că am fost. Şi acolo am văzut prea puţină reverenţă faţă de autoritatea bisericească, faţă de preoţi, faţă de preoţie, faţă de episcopi. Parcă-s prea despărţiţi. Toate acestea mă fac să n-am încredere în "Oastea Domnului" şi unde este mă rog să meargă înainte, dar unde nu este nu cred că este cazul să se înfiinţeze, dacă nu e cineva care să fie foarte cu multă grijă şi să aibă multă autoritate ca preot şi să dirijeze. Pentru că altfel, dacă te gândeşti la o adunare de "Oastea Domnului" şi o adunare de baptişti, de pildă, sau adventişti, aproape că este acelaşi lucru. Or, cei de la "Oastea Domnului" predică cam cum îi taie capul, cam cum se pricep ei. Eu l-am auzit pe unul din Alămor, de lângă satul meu, vorbind foarte frumos şi făcând nişte aprecieri în legătură cu nişte lucruri pe care noi nici nu le pomenim. De exemplu, capitolul 8 din Epistola către Romani cu: "să ucidem cu duhul faptele trupului" şi nişte lucruri foarte frumoase. Dar, până la urmă şi el o ajuns la baptişti şi, atunci, e o punte cumva spre baptism, spre penticostali, spre neoprotestanţi în general. Aşa că nu zic că nu or fi între ei oameni buni şi oameni hotărâţi pentru Dumnezeu. Şi "Oastea Domnului" de fapt s-a dezbinat până la urmă la Sibiu: unii au rămas cu mitropolitul Nicolae Bălan, părintele Trifa s-a retras cu grupul lui în altă parte şi până la urmă părintele Trifa a fost caterisit. E adevărat că acum se spune că a fost caterisit pe nedrept, că mitropolitul a fost orgolios şi că l-a nedreptăţit numai pentru simplul motiv că nu a fost foarte docil şi … dar, mă rog, acestea sunt alte chestiuni. Realitatea asta este că s-a făcut o dezbinare, că lucrurile n-au mers foarte lin, că a fost partea omenească mai tare decât partea creştină, partea concepţiei creştine. Nu ştiu de ascultare, pe ei numai să-i lauzi.

Î:- Părinte, care aspecte îi apropie de stilul protestant?

R: - Păi, faptul că vorbesc laicii, în primul rând, faptul că nu îi interesează atât de mult Sfintele Taine, Sfintele Slujbe, îi interesează mai mult cuvântul Scripturii. Cineva din Mediaş îmi spune o dată că se duce la adunări din acestea de la baptişti. Şi am întrebat de ce. O femeie. Zice: "Părinte, să ştiţi că-mi place, îmi place cum vorbesc, îmi place cum angajează pe oameni, îmi place cum pun chestiunile. La noi nu se pun aşa.". Sau cineva – un părinte din Ucea de Jos, care a fost şi profesor de Teologie, părintele Glăjar – spune că s-a dus unul de la ei, se ducea mereu într-un sat vecin la adventişti şi îi spunea părintelui Glăjar: "Dar dumneata de ce nu vorbeşti ca ăia?". Adică, ei au, totuşi, o angajare, o angajare în stilul lor şi în felul acesta îi atrage. Şi aceştia, care deja sunt porniţi, cu "Oastea Domnului" sunt mai proprii pentru a fi în legătură cu ei şi a trece de la ortodocşi la secte. Renunţă, pentru că nu pun preţ pe ceea ce avem noi. De pildă, o mătuşă de-a mea era într-un fel racolată, adică voiau să o racoleze baptiştii. Şi ea a zis aşa: "Eu de Maica Domnului nu mă las. Eu de Cruce nu mă las. Eu de Biserică nu mă las. Mie-mi place când aud clopotele şi toaca.". Deci, sunt unii oameni care nu renunţă, dar sunt unii oameni care - şi mama, Dumnezeu să o odihnească, zicea: "Apăi, că tot ale lui Dumnezeu zic şi ei, şi pocăiţii tot de-a lui Dumnezeu spun". Oamenii n-au ajuns în situaţia aceasta de a-şi da seama de adevăr şi de neadevăr. Sau, bunica mea – mama tână, cum îi ziceam noi – era femeie neştiutoare de carte, mama lui tata. Mama lui mama a mai umblat şi pe la Sibiu, a fost servitoare pe la case de nemţi, ştia şi nemţeşte şi era mai iscusită. Îi ziceam mama bună. Când să o făcut "Oastea Domnului", la noi o apărut "Oastea Domnului" – preotul, după ce făcea vecernia în biserică, se ducea cu credincioşii (mai ales femei) la şcoală într-o sală de clasă, se aşezau în bănci şi acolo cântau cântări care or apărut atunci de la "Oastea Domnului": "A venit demult de sus Păstorul cel Bun, Iisus", "Mai lângă Domnul meu", "Iisus al meu, tovarăş bun", "Înaintea Ta, Iisus iubit" şi altele. Mie-mi plăcea tare mult, că mă duceam şi eu cu mama bună. Eu nu aveam încă şase ani jumate când s-a întâmplat ce urmează să vă spun, că nu plecasem încă la şcoală – n-aveam încă şase ani jumate, că eu la şase ani jumate am plecat la şcoală. Nu ştiu câţi ani oi fi avut, cred că în jur de şase ani. Şi zice o dată mama lui mama către mine: "Zi-i către mama tână – deci către cuscre ei, către cuscra lui mama bună – zi-i către mama tână să vie şi dumneaei la adunare la şcoală". Şi eu, ca copilul: "Hai mamă tână şi dumneata la şcoală la adunare!" – aşa ziceau ei că se duc, la adunare. Şi mama tână, neştiutoare de carte cum era, a zis aşa, o vorbă pe care eu atunci n-am înţeles-o, dar am reţinut-o: "Dragă, eu nu-mi las legea". Deci ea o considerat că dacă se duce acolo la şcoală e cumva ca şi când s-ar lepăda de credinţa ei de odinioară, pentru că aşa ceva nu a mai existat până acum. Acum există o credinţă, o lege nouă, o credinţă nouă, există ceva ce nu a fost, nu este în tradiţia Bisericii, deci eu, dacă mă duc acolo, înseamnă că-mi las legea. Aşa a gândit ea. Aşa ar trebui să se gândească toţi ortodocşii, chiar dacă merg la "Oastea Domnului", să nu-şi lase legea. Dacă îţi laşi legea, ai pierdut totul, chiar dacă te duci la baptişti, chiar dacă te duci la ce ştiu eu cine şi te lauzi că " Hau, hau, că noi suntem aceia care vorbim frumos şi care …". Într-adevăr, unii dintre ei vorbesc tare frumos şi cântările sunt atractive şi la "Oastea Domnului" şi la pocăiţi, dar acela de la "Oastea Domnului" dacă se duce la pocăiţi e acelaşi lucru. Că ori el la "Oastea Domnului", ori pocăiţii la pocăiţi, la fel. Că nu vorbeşte … eu niciodată n-am auzit, doar pe părintele Pasencu l-am auzit vorbind din Filocalie, sau din cărţi din acestea, de tradiţie bisericească. Tot timpul numai Scriptura, că Domnul zice, că să ne lăsăm în braţele Domnului, că să … da' uite acestea, acestea, aşa dulceag vorbesc … să ne lăsăm în braţele Domnului, să ne deschidem inima, să intre Domnul în viaţa noastră, să … tot pe asta buchiseau. Iau părţi aşa din Scriptură, un capitol şi îl analizează, îl discută aşa cum ştiu ei, fără să aibă cultură

teologică.

Apoi era un părinte care ţinea adunările la Sibiu cu “Oastea Domnului”, în aulă, părintele Secaş. Apăi avea aşa o energie şi era hotărât şi zicea: “Să cântăm fraţilor <<Mai lângă Domnul meu>>“. Şi apoi începeau oamenii şi cântau “Mai lângă Domnul meu / Mai lângă Domnul Meu”, şi apoi zicea “Mai cu inimă, fraţilor!”. Şi apoi oamenii nu mai cântau cu inimă. Şi apoi venea la noi, la mănăstire, la “Izvorul Tămăduirii” şi zicea – am auzit eu pe oameni zicând – “Apoi dacă nu vine părintele Secaş la Izvor, la hram, apăi nici nu este Izvor”. Ştiţi, adică aşa s-au învăţat cu el, cu stilul acesta de “Mai cu inimă, fraţilor!”, “Haideţi fraţilor!”, “Ziceţi fraţilor!”. Asta-i “Oastea Domnului”.

Î:- Părinte, spuneaţi că nu se pomeneşte despre Maica Domnului, dar au cântări multe despre Maica Domnului.

R: - Dragă, acelea care le au multe nu sunt de la ei şi acum le cântă aşa, nu pentru că cred atâta în Maica Domnului, ci pentru că-s faine cântările, ştii?

Î:- Bine, şi şi-au pus şi ecusoane în piept cu Maica Domnului.

R: - Mă rog. Dar să ştiţi, că acum eu am fost acolo, nu este să zici că m-a învăţat cineva. Eu am fost la “Oastea Domnului” şi ca elev de liceu în Timişoara şi am fost la “Oastea Domnului” şi ca student la Teologie, câtă vreme s-au mai ţinut adunările în cadrul Şcolii Teologice de acolo. Că apoi, după aia, nu m-am mai dus prin alte părţi. Dar, mă rog, eu nu zic că detestă pe Maica Domnului, dar nu sunt apropiaţi de Maica Domnului. Sau unii ezită să-şi facă cruce, au influenţe din acestea sectare, că crucea e unealtă de chinuire, stau aşa la îndoială că să-şi facă, să nu-şi facă. Păi mi-or spus unii care or fost la mormântul părintelui Trifa, că i s-a ridicat caterisirea şi au fost la mormânt. Prima zi de Rusalii se face şi Liturghie acolo în cimitir, la mormântul părintelui şi zicea că s-a uitat aşa, pe la lume şi erau unii care nici nu-şi făceau cruce, sau care aveau aşa, o ezitare. Asta-i. “Oastea Domnului” pe unii îi ajută şi pe unii îi derutează.

Î:- Dar, părinte, ce părere aveţi despre melodiile care le promovează? Este oare o încercare de actualizare, în raport faţă de tradiţia muzicală a Bisericii?

R: - N-au nici o tradiţie. Cântările lor sunt cântări aşa, cam pe melodie populară. Când eram eu tânăr era o cântare – nu ştiu, nu îmi mai aduc aminte – care era pe o melodie că noi o cântam “Străjere, iubeşte-ţi cu sete – nu ştiu ce – tradiţiile neamului”, sau aşa ceva şi cântă şi ei; sau cu “O, Ardeal!” – este o cântare “O, Ardeal!”, o ştiţi, nu? – şi cântă şi ei “Simone! Simone!”, cum îi? “Paşte turma”, poate ştiţi careva, nu?

Î:- Părinte, ce părere aveţi despre faptul de a arunca în foc cărţi sectare?

R: - Bine, acum oamenii îşi arată credinţa, convingerile, aşa cum crede fiecare. Ca să nu le mai citească alţii, eu aş arunca cărţi pornografice în foc, nu cărţile sectarilor, pentru că să ştiţi că şi sectarii au cărţi bune. De exemplu Whilly Grant, care a fost şi la catedrală în Sibiu, invitat de mitropolitul nostru şi o ţinut cuvântare în catedrală, avea idei destul de bune, numai că argumentarea era numai scripturistică şi cam în sensul lor. Nu se poate spune că ei nu au nişte puncte. Ştii ce putem învăţa noi de la sectari? Putem învăţa să punem în valoare cuvântul lui Dumnezeu, adică Biblia ca atare, chemarea Domnului Hristos, prezenţa Domnului Hristos în prim plan, acestea le putem învăţa de la ei. De la catolici putem învăţa cultul euharistic, adică nu cultul, ci faptul de a se împărtăşi credincioşii mai des şi noi ne ducem cu toate ale noastre.

Î:- Dar, părinte, despre cântările acestea şi despre tablourile bisericeşti pe care le promovează ei, care nu mai sunt în Tradiţie, pot fi cinstite, de exemplu, poţi să cinsteşti un tablou din acela …? E de prost gust.

R: - Dragă, tablourile nu se cinstesc. De exemplu …

Î:- Da, dar ei le zic icoane.

R: - "Iisus mergând pe mare", "Iisus prin grâu", şi aşa mai departe; acestea nu sunt icoane. Icoanele sunt icoane în legătură cu sărbătorile: cu Naşterea Domnului, cu Înălţarea Domnului. Tablourile nu se cinstesc. Tablourile sunt aşa cum sunt şi alte tablouri: tablouri cu Mihai Viteazul, sau cu ce ştiu eu cine. Icoanele sunt în Tradiţia Bisericii Sunt icoane, de exemplu, care-ţi repugnă. Spunea părintele Dinu – Dumnezeu să-l odihnească – de mitropolitul Nicolae Bălan că nici nu a vrut să se închine la o icoană cu Maica Domnului făcută aşa într-un stil realist şi cumva scoasă în evidenţă partea umană. Biserica are o rânduială a ei când îi vorba de icoane.

Î:- Se poate asemăna cu muzica. Deci, cum au ei cântecele faţă de …

R: - Aşa este şi pictura.

Î:- Aşa este şi pictura. Şi atunci, într-adevăr, există o reţinere la a te închina la ele.

R: - Păi da, bineînţeles. Cum să te închini la ceva aşa, care îi prea uman, să zicem.

Î:- Da, dar ei le mai zic şi icoane sfinţite şi sunt aşa, cam dulcegi şi cam de prost gust.

R: - Ar trebui preoţii să nu sfinţească orice fel de icoane, ci ar trebui să sfinţească numai icoane care sunt corespunzătoare cu Tradiţia Bisericii. Când vine unul ca să-i sfinţească o icoană care nu corespunde, să spună că aşa ceva nu se sfinţeşte. Dacă vrei să o păstrezi, treaba ta, dar nu ca icoană. Eu v-am spus, că la noi, acolo la mănăstire, este o icoană, sunt nişte icoane pe lemn, pe iconostas. Şi vine unul o dată şi a intrat în vorbă cu mine şi zice: "Părinte, ce rost are să pupi scândurile acestea?". Sunt icoane pe lemn. Şi am zis: "Mă! Dacă tu pupi scânduri, să nu le pupi! Eu, să ştii, că pup icoane!". că este deosebire.

Î:- Dar nu poate să fie o formă de iconoclasm să refuzi a le cinsti …

R: - Păi, nu cred că este o formă de iconoclasm. E o reţinere. Tu cinsteşti pe Domnul Hristos sau pe Maica Domnului şi fără icoana aceea, dacă-i vorba. Îl cinsteşti cu alte icoane, deci tu nu te lepezi de icoană, ci te lepezi de un stil de icoană, care, până la urmă, nu este icoană. Pentru tine nu este icoană.

Î:- Dar nu credeţi că alterează Ortodoxia această mişcare, pentru că ideea e bună, dar aplicarea ei e prea proastă?

R: - Ce?

Î:- Mişcarea "Oastea Domnului". Mişcarea, în idee, e bună, dar felul în care se aplică nu alterează Ortodoxia?

R: - Toate ale omului sunt cum este omul, la nivelul omului, nu? Aşa că … Mă rog, fiecare îşi găseşte locul şi îşi găseşte modalitatea de a-şi manifesta concepţia. Ai văzut că buna – Dumnezeu să o odihnească –, mama tână a zis că nu-şi lasă legea. Nu şi-o lăsat legea, nu să o dus acolo unde … deşi era preotul; preotul se ducea acolo şi buna nu să o dus, c-a zis că nu este bine unde se duce preotul, că aşa ceva n-o mai existat până acum. Putea să se ducă, să zică: "No, dacă-i părintele acolo, hai să mă duc şi eu". Şi a zis: "Eu nu-mi las legea!"

Î:- Bun părinte. Vă mulţumim.

R: - Eram sigur.

Î:- Aţi vorbit minunat astăzi.

R: - Da, numa’ astăzi? Apăi atuncea …

Despre samarineanul milostiv şi samarineanul vindecat de lepră

Miercuri, 23 iulie 1997

Pilda cu samarineanul milostiv a fost spusă de Domnul Hristos în următoarea împrejurare: un învăţător de lege s-a apropiat de Domnul Hristos cu gând de ispitire, nu cu gând de a fi folosit, şi L-a întrebat: "Ce să fac să moştenesc viaţa de veci?". Domnul Hristos însă nu a luat aminte la faptul că l-a întrebat nu spre folos duhovnicesc, ci ca să-L ispitească, să vadă ce zice. Învăţătorul cel de jos, învăţătorul de lege, l-a întrebat pe Învăţătorul Cel de sus, fără să ştie că Învăţătorul pe care-L întreabă este Învăţătorul Cel de sus. Şi Domnul Hristos i-a pus învăţătorului de lege o întrebare, l-a condus pe el să spună ce trebuie să facă cineva ca să moştenească viaţa de veci. Şi a zis: "În lege ce este scris? Cum citeşti?", cu alte cuvinte: "Tu eşti învăţător de lege. Şi dacă eşti învăţător de lege, nu ştii cum se ajunge în viaţa de veci? Ar trebui să ştii". Şi învăţătorul de lege, ispititor al Mântuitorului, a ştiut şi-a dat un răspuns pe care l-a aprobat Domnul Hristos şi a zis aşa: "În Lege este scris: să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău, din toată puterea ta şi pe aproapele tău ca pe tine însuţi". De fapt, acestea nu sunt scrise aşa în Lege, dar el a făcut un rezumat al Legii, se vede că era inteligent. Şi Domnul Hristos a zis: "Fă aceasta şi vei fi viu". S-ar fi sfârşit aici convorbirea între ei dacă învăţătorul de lege nu ar mai fi pus o întrebare, de data aceasta o întrebare în privinţa căreia era nedumerire între contemporanii lui Israil?: "Cine este aproapele meu? - a zis el - Dacă e vorba să iubesc pe aproapele meu, cine-i aproapele meu?". Pentru că evreii socoteau că numai evreii sunt aproape unul de altul sau aproapele unul altuia.

Să ştiţi că mai demult, în limba română s-a tradus cuvântul "aproapele" cu cuvântul "vecinul": "Să iubeşti pe vecinul tău ca pe tine însuţi". E semnificativ lucrul acesta că s-a tradus şi cu vecinul tău. De ce? E o vorbă românească: "Mai mult te ajuţi cu un vecin de aproape decât cu un frate de departe". Deci noi suntem datori cu iubire faţă de toţi oamenii, dar suntem datori faţă de cei din jurul nostru, de cei apropiaţi ai noştri. Să n-ai nemulţumiri, să n-ai îndepărtări faţă de cei de lângă tine, din imediata ta apropiere. Se zice că: "Omul cel mai însemnat este omul de lângă tine". Nu unul de departe, ce ştiu eu, din Australia sau din Africa - deşi te poţi gândi şi la aceia şi îi poţi ajuta şi pe aceia în mod organizat, dar important este să te comporţi corect cu cei din imediata ta apropiere, cu aceia cu care te întâlneşti, cu aceia cu care vorbeşti. Eu m-am trezit într-un sat în care oamenii comunicau foarte mult unii cu alţii, şi nu spuneau ceva deosebit, dar simţeau nevoia să spună ceva. Îl vedea că vine să treacă de la câmp şi-l întreba: "Vii către casă?" şi omul zicea: "Mai oţâră"; trecea pe lângă unul şi vedea că lucră şi zicea: "Mai puteţi, mai puteţi?" şi omul zicea: "Mai oţâră". Vedea că oamenii luau apă şi ziceau: "Luaţi apă", îşi făcea vorbă cu omul.

Şi e foarte important lucrul acesta, de ce îşi făcea vorbă cu omul. Simţea nevoia să comunice, adică să nu trăiască lângă omul de lângă el fără nici o legătură cu el. Se ducea la moară şi erau acolo oameni la moară şi zicea: "Aţi venit dumneavoastră la moară? - Am venit" – doar îi vedea că-s acolo. Era un fel de comunicare cu aproapele, un fel de

iubire de aproapele, un fel de încercare de a intra în comunicare cu aproapele. Acum aproape că nu mai e aşa, pentru că, de exemplu, dacă treci pe lângă unul care-i pe tractor, degeaba îi zici: "Mai veniţi? Mai veniţi?", că nu te aude. S-au schimbat lucrurile în lumea asta, s-a schimbat şi altfel că nu mai sunt oamenii cu destul respect unii faţă de alţii. Dar important este aceasta, că omul de lângă noi, oricine-ar fi, este un om pe care l-a pus Dumnezeu lângă noi; asta-i concepţia creştină şi aşa trebuie să fie concepţia creştină, că omul care vine în legătură cu tine ţi-l trimite Dumnezeu, că nu este un lucru întâmplător, că te întâlneşti cu cineva, undeva, oriunde te-ai întâlni. Că omul acela care vine lângă tine este un om faţă de care trebuie să te raportezi, să nu fii indiferent. Bineînţeles asta se poate face în comunităţile mici. La sat se poate face pentru că se cunosc toţi oamenii, ştiu unii despre alţii, se salută, se întreabă unii pe alţii, ori la oraş nu se poate, treci pe lângă mulţi oameni şi dacă te-ai opri cu fiecare care-ţi vine în faţă n-ai mai ajunge unde ai plecat.

Noi trebuie să înţelegem lucrurile acestea şi de aceea acum au început oamenii să se organizeze cumva, nu se mai lasă la intervenţia celui de lângă ei: când e vorba de un om care trebuie dus la spital, să zicem, sau un om care trebuie ajutat într-un fel oarecare, există o salvare, există ceva – organizaţie în sensul acesta. Dar mai demult nu era aşa; şi mai ales când propovăduia Domnul Hristos nici nu erau spitale. Dar datoria aceasta de a fi unii cu alţii a fost întotdeauna, şi mai ales în creştinism este.

Şi atunci omul a întrebat pe Domnul Hristos: "Cine-i aproapele meu, dacă e vorba să iubesc şi pe aproapele meu". Şi Domnul Hristos, ca răspuns la întrebarea: "Cine-i aproapele meu?" i-a prezentat pilda cu samarineanul milostiv. Şi a spus că un om oarecare a plecat din Ierusalim la Ierihon, pe drum l-au împresurat tâlharii, l-au bătut, l-au jefuit, l-au lăsat pe marginea drumului, abia viu, aproape mort,-i acelaşi lucru în fond. Şi pe lângă el a trecut un preot întâi, deci unul care ar fi avut datoria să intervină, cunoştea legea, poate cunoştea şi el ceea ce a spus învăţătorul de lege că trebuie să iubeşti pe Dumnezeu şi să iubeşti pe aproapele tău, a trecut nepăsător; a privit aşa, a dat o privire acolo şi a trecut mai departe. a venit şi un levit, unul care urma să se facă preot şi la fel a trecut nepăsător. Şi a venit un om de la care nu se aştepta cineva să facă bine. Samarinenii să ştiţi că erau dispreţuiţi de evrei. Femeia samarineancă nu degeaba a zis către Domnul Hristos: "Cum de Tu, care eşti evreu, ceri de la mine apă, de la mine care sunt samarineancă? Cum de-ţi faci vorbă cu mine? Cum de comunici cu mine care sunt dispreţuită de evrei?" Sau cineva care voia să-l dispreţuiască pe cineva, spune Sfânta Evanghelie, că chiar şi pe Mântuitorul l-au numit samarinean: "Nu zicem noi bine că eşti samarinean şi că ai demon?" Vă puteţi închipui până unde a ajuns strâmbarea de minte a oamenilor? Şi samarineanul era călător, avea un drum, nu s-a dus să culeagă pe oamenii necăjiţi de pe drum şi a intervenit când a văzut despre ce-i vorba. S-a oprit, s-a uitat şi acum urmează ceea ce este important, zice că "i s-a făcut milă de el". Deci nu a trecut nepăsător, nu s-a uitat numai ca să se informeze, ci "i s-a făcut milă de el", şi mila a fost lucrătoare. Asta ne-ar putea aduce aminte de cuvântul Domnului Hristos: "Milă voiesc, iar nu jertfă" (Matei 9,13). Deci Domnul Hristos vrea de la toţi oamenii să fie cu milostivire, să fie cu milă, să fie cu compătimire, să fie angajaţi, interesaţi. Şi ne putem aduce aminte de cuvântul ce l-a zis Domnul Hristos: "Milă Îmi este de popor". Şi i s-a făcut milă la samarinean, pe când la preot şi la levit nu li s-a făcut nici o milă. Au trecut mai departe. I s-a făcut milă, s-a apropiat acolo, a văzut despre ce-i vorba şi el s-a gândit: "Ce pot face eu pentru acest om care are trebuinţă de ajutor, adică nu este un om care se ajută singur, un om care se descurcă singur; ce pot face eu pentru el?" Şi şi-a dat seama că ar putea face ceva. Mai întâi de toate, avea la el untdelemn şi vin. A turnat untdelemn şi vin pe răni şi i-a legat rănile, cât s-a priceput el, aşa a fost primul ajutor pe vremea

aceea, şi după aceea l-a luat şi l-a aşezat pe animalul pe care călătorea el când n-avea s-ajute pe cineva şi l-a dus la o casă de oaspeţi, la un han. Hanuri erau şi atunci, erau un fel hoteluri din vremea aceea. Şi spune mai departe evanghelistul - adică prezentând cuvântul Domnului Hristos - că a purtat grijă de el şi dimineaţa omul a mers în calea lui şi i-a dat doi dinari gazdei şi i-a spus: "Poartă grijă de el şi ce vei mai cheltui, dacă vei cheltui mai mult, eu când mă voi întoarce - că mă întorc tot pe aici – îţi voi plăti cât cheltuieşti".

Sunt aici câteva elemente care-i bine să le avem în vedere. Deci întâi mila: i s-a făcut milă. Apoi intervenţia turnând untdelemn şi vin şi legându-i rănile şi faptul că l-a dus la o casă de oaspeţi, aşezându-l pe animalul pe care îl avea el pentru călătorie, faptul că l-a îngrijit şi faptul că l-a încredinţat gazdei ca să-l îngrijească în continuare. Sunt nişte elemente care înseamnă că samarineanul milostiv a dat ceva din inima lui, a dat ceva din averea lui - untdelemn, vin şi doi dinari -, a dat ceva din comoditatea lui – în loc să meargă călare a mers pe jos -, a dat ceva din odihna lui – în loc să se odihnească, a purtat grijă de el. Deci sunt nişte elemente foarte importante care arată cumva pozitivismul creştin.

Toate acestea i le-a spus Domnul Hristos învăţătorului de lege, şi după ce i-a prezentat cele în legătură cu samarineanul milostiv, cum îl numim noi, l-a întrebat: "Au fost trei care au trecut pe lângă el: un preot, un levit şi un samarinean. Care a fost aproapele celui căzut între tâlhari?" Spaţial, am putea zice, toţi au fost aproape: şi preotul a fost aproape, şi levitul a fost aproape şi samarineanul a fost aproape, dar numai unul a fost aproape în înţelesul de a interveni pentru binele aceluia. Şi învăţătorul de lege a răspuns clar şi precis: "Cel care a avut milă de el". Deci i s-a făcut milă samarineanului. Învăţătorul de lege şi-a dat seama că din milă a făcut ce a făcut şi a zis: "Cel care a avut milă de el". Şi atunci Domnul Hristos l-a recomandat pe samarinean şi a zis: "Du-te şi fă şi tu la fel".

Deci avem un om pe care ni-l recomandă Domnul Hristos şi nouă. Nu nouă ne-a spus pilda, pilda i-a spus-o unui învăţător de lege, dar ne-o spune şi nouă şi de vreme ce a ajuns pilda până la noi, înseamnă că o auzim şi noi. Ne-o spune Sfântul Evanghelist Luca, prin Sfântul Evanghelist Luca îl auzim pe Mântuitorul vorbindu-ne nouă şi spunându-ne şi nouă că dacă îţi dai seama că aproapele celui căzut între tâlhari a fost cel care a făcut milă cu el, iată îţi spun: "Fă şi tu la fel". Adică să ai şi tu milă, să ai şi tu înţelegere, să ai şi tu ceva de oferit. Mă gândesc de multe ori că dacă oamenii ar ajunge să dea numai din prisosul lor, pentru că samarineanul milostiv nu a dat ca văduva aceea doi bani, toată averea ei, nu a dat, ci a dat ceva din ceea ce avea, a dat ceva din averea lui, din comoditatea lui, din plusul lui, i-a dat ceva. Dacă oamenii ar fi angajaţi unii faţă de alţii să dea ceea ce au în plus, să ştiţi că s-ar înmulţi foarte mult binele în lumea aceasta şi s-ar împuţina foarte mult necazurile oamenilor.

Deci: "Du-te şi fă şi tu la fel". Ce să faci? Să-ţi fie milă de cel care e în situaţia de a-ţi fi milă de el, să intervii, să-l ajuţi, să cauţi, să găseşti o modalitate de a face ceva pentru el. În Pateric e scris, între altele, că un părinte era mai mare peste zece ucenici. Şi se tot ruga lui Dumnezeu: "Doamne, fă aşa ca şi în lumea cealaltă să fim împreună, să fiu împreună cu ucenicii mei". Şi s-a descoperit părintelui că la hramul la care urma să se ducă împreună cu ucenicii, să se ducă întâi ucenicii singuri şi după aceea, după o vreme, să se ducă şi părintele, dar să nu se ducă odată cu ucenicii. Ucenicii au plecat după porunca părintelui şi pe drum au găsit un Om bolnav care stătea la marginea drumului – e tot aşa ca în pilda cu samarineanul milostiv -, L-au văzut - erau zece, vă puteţi închipui - şi după ce au văzut despre ce-i vorba au zis: "Noi suntem pe jos, n-avem ce-ţi face". Şi el, cumva, aşa, ironic, a zis: "Duceţi-vă şi vă rugaţi pentru mine". E cam ceea ce am fi noi

dispuşi să facem. E cel mai uşor lucru de făcut şi celelalte n-au importanţă, important e că noi ne putem ruga pentru ei. Şi după o vreme a venit şi părintele şi L-a văzut acolo şi-a zis: "Ce-i cu tine?" L-a-ntrebat; şi el a zis: "Uite, sunt aici, în situaţia asta cum mă vezi". Şi-atunci părintele zice: "Hai, cum fac eu să te duc, să nu te las aici". Zece ucenici n-au putut să se gândească să-l ia de acolo, să-l ajute cumva, dar el singur, părintele a zis: "Uite, te duc încet, încet, până la piatra aceea, te aşez pe piatră, mă aşez eu sub tine, te iau în spate, şi facem cumva". Şi-aşa a făcut, şi mergând aşa, a văzut că este tot mai uşor cel din spate, şi de la o vreme a simţit că nu mai are nimic în spate. Numai a auzit un glas: "Dacă vrei să fie ucenicii tăi cu tine, atunci du-te şi formează-i aşa ca să fie ca tine". Şi asta-i interesant şi foarte frumos, e semnificativ lucrul acesta. Aşa putem zice acum că dacă ne ducem noi şi găsim un bolnav se întâmplă cu noi cum s-a întâmplat cu părintele acela. Dar asta arată că omul trebuie să fie interesat, să se gândească: "Ce pot eu face pentru omul acesta de lângă mine?" Gândiţi-vă, iubiţi credincioşi, la un cuvânt pe care noi îl cam astupăm, parcă n-am vrea să-l auzim. Şi anume, când a fost vorba de înmulţirea pâinilor, ucenicii s-au dus la Domnul Hristos şi n-au ştiut că Domnul Hristos o să facă din puţină pâine multă şi o să sature mulţime mare de oameni şi-a zis: "Dă drumul la oamenii aceştia să se ducă să-şi cumpere de mâncare", deci s-or descurca ei cumva. Şi Domnul Hristos a zis: "N-au trebuinţă să se ducă, daţi-le voi să mănânce" (Mat 14, 16). Ce vrea să spună cu asta Domnul Hristos? Vrea să spună că omul trebuie să fie angajat faţă de aproapele său în înţelesul acesta, nu să se gândească: "Ce poate face el fără mine?", ci să se gândească: "Ce pot face eu pentru el?"; este foarte important. Să ştiţi că Evanghelia nu s-a trăit niciodată în lumea aceasta social în felul acesta. Niciodată. Au fost oameni singuratici care au trăit Evanghelia şi aşa, dar social, de mulţime, niciodată nu s-a trăit aşa Evanghelia în toată istoria creştinismului; adică cu gândul acesta: "Ce pot face eu pentru omul acesta care are nevoie de mine? Ce pot face eu?" De obicei s-a trăit Evanghelia în sensul acesta: "Dă drumul mulţimilor să se ducă să-şi cumpere de mâncare", nu în sensul: "Oare ce am putea face, Învăţătorule, pentru oamenii aceştia? Oare ce-am putea face să-i ajutăm?" Nu zice: "Dă drumul mulţimilor să se ducă să-şi cumpere de mâncare", ci Domnul Hristos îi corectează, este o corectură a gândirii, şi zice: "Daţi-le voi lor să mănânce". Bineînţeles că ucenicii, pentru că n-au avut (pâini), şi de fapt zice Evanghelia de la Ioan că nici cele cinci pâini care au zis că le au, nu erau ale lor, ci erau ale unui tânăr, care le-avea şi le-a pus la dispoziţia Domnului Hristos. E foarte important lucrul acesta, să te gândeşti, ca tânăr, să ai ceva de dat Domnului Hristos , şi-atunci Domnul a înmulţit peştele, i-a săturat pe atâţia oameni din puţinul care i-a fost oferit.

Ceea ce vreau eu să reţinem din această împrejurare este faptul acesta că noi trebuie să ne gândim: "Ce putem face pentru omul de lângă noi, care are trebuinţă de noi?", pentru că sunt mulţi care n-au trebuinţă de intervenţiile noastre, n-au trebuinţă de noi, dar dacă totuşi sunt şi cazuri de acestea, în care putem interveni, atunci să ne gândim clar: "Ce putem noi face pentru el?", aşa cum s-a gândit părintele acela îmbunătăţit, despre care se spune în Pateric: "Ce putem face pentru omul acesta? Uite, să-l iau, să-l pun acolo, să-l ridic, să-l iau în spate? Cum să-l las aici?" Şi-atunci a auzit glasul: "Dacă vrei să fie ucenicii tăi unde eşti tu, atunci să-i pleci, să-i aduci la situaţia de a fi şi ei ca tine. Ei zece n-au avut nici o putere şi tu unul te-ai interesat de chestiunea aceasta".

Deci "Mergi şi fă şi tu la fel" înseamnă asta: să dăm prisosul nostru, să dăm din comoditatea noastră, să dăm din averea noastră, să dăm din odihna noastră, să dăm ce este necesar, din ceea ce putem noi să oferim, adică să nu fim indiferenţi. Asta despre samarineanul milostiv sau gânduri în legătură cu samarineanul milostiv.

Şi acum despre celălalt samarinean.

Sfânta Evanghelia de la Luca şi tot în Evanghelia de la Luca este şi pilda cu samarineanul milostiv. Nu ştiu dacă vă mai aduceţi aminte careva de anii trecuţi când ziceam că tare mult m-aş bucura să mă întâlnesc cu Sfântul Evanghelist Luca, cu Sfântul Iosif din Arimatea şi cu Sfântul Ioan Gură de Aur; cu Sfântul Luca, pentru că îmi place foarte mult perspectiva în care prezintă cele în legătură cu Domnul Hristos.

Sfântul Evanghelist Luca istoriseşte o minune pe care a făcut-o Domnul Hristos când a vindecat zece bărbaţi leproşi care L-au rugat să-i ajute şi Domnul Hristos a zis: "Duceţi-vă şi vă arătaţi preoţilor". Şi ei eu plecat să se arate preoţilor. Şi pe drum s-au vindecat şi dintre cei zece unul s-a întors, văzând că s-a vindecat nu s-a mai dus să se arate preoţilor, s-a întors la Domnul Hristos, a căzut la picioarele Lui şi a dat mărire lui Dumnezeu, a dat mulţumire lui Dumnezeu. În faţa aceste situaţii, Domnul Hristos a zis aşa: "Oare nu zece s-au vindecat? Dar ceilalţi nouă unde sunt? Nu s-a găsit să vină să dea mărire lui Dumnezeu decât acest străin de neam – străin de evrei?". Şi notează Sfântul Evanghelist Luca, că acela era samarinean. Iarăşi un om pe care ar trebui să-l urmăm.

Domnul Hristos nu ni-l recomandă direct cum îl recomandă pe samarineanul milostiv, ci îl recomandă indirect, în sensul că ar fi vrut ca şi ceilalţi nouă vindecaţi să facă ceea ce a făcut samarineanul milostiv, să se întoarcă să dea mărire lui Dumnezeu, să fie recunoscători. E un lucru omenesc să fi recunoscător, să mulţumeşti, să ai mulţumire faţă de cel care te ajută. Domnul nostru Iisus Hristos a fost recunoscător faţă de femeia care I-a arătat cinstire prin ungere cu mir. Ea a făcut ceea ce a avut de făcut, şi a adăugat: "Oriunde se va propovădui Evanghelia, să se spună şi ceea ce a făcut ea spre pomenirea ei". Deci Domnul Hristos a arătat recunoştinţă pentru cinstirea care I s-a dat. Şi apoi Sfântul Vasile cel Mare, şi îmi place să aduc întotdeauna în legătură cu aceasta şi un cuvânt al Sfântului Vasile cel Mare răspunde la întrebarea: "Ce simţăminte trebuie să am faţă de acela care îmi face un bine?". Şi zice Sfântul Vasile cel Mare: "Să ai acele simţăminte pe care le-a avut Sfântul Apostol Petru când Domnul Hristos a vrut să-i spele picioarele". Adică să te socoteşti nevrednic de binefacerea pe care o primeşti.

Iubiţi credincioşi, asta aş vrea să reţinem din împrejurarea aceasta că între oamenii plăcuţi lui Dumnezeu, alături de sutaşul cel credincios, de sutaşul cel cu nădejde, de sutaşul din Capernaum cel cu iubire, de sutaşul cel cu smerenie, şi cu bunăvoinţă, alături de femeia stăruitoare, pentru că avea credinţă, de femeia care s-a supus şi a dat dreptate Mântuitorului, alături de tânărul acela de care i-a fost drag Mântuitorului, mai sunt încă doi vrednici de urmat: samarineanul milostiv şi samarineanul recunoscător. Să ne-ajute Dumnezeu să-i urmăm şi pe aceştia. Amin.

Despre omul împărăţiei cerurilor

Miercuri, 23 iulie 1997

Prea cuvioase Părinte Stareţ, stimaţi ascultători, ieri seară ne-am oprit cu gândul asupra Împărăţiei lui Dumnezeu, asupra Împărăţiei Cerurilor şi am prezentat anumite aspecte ale realităţii pe care o înfăţişăm sub numele de "Împărăţia lui Dumnezeu", sau "Împărăţia Cerurilor" şi am spus că o definiţie a Împărăţiei lui Dumnezeu a dat Sf. Ap. Pavel în "Epistola către Romani" când a spus că împărăţia lui Dumnezeu nu este mâncare sau băutură, ci este "dreptate, pace şi bucurie întru Duhul Sfânt". M-am oprit asupra acestei definiţii a Sf. Ap. Pavel, am precizat că dreptatea de care vorbeşte Sf. Ap. Pavel este de a fi oamenii din împărăţia lui Dumnezeu drepţi, am spus ceva despre nişte îndrumări în legătură cu programul din împărăţia lui Dumnezeu, nişte cuvinte care pot fi luate drept program. În legătură cu dreptatea am amintit cuvintele Mântuitorului din Sfânta Evanghelie de la Matei, cele dintâi cuvinte: "Lasă acum că ni se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea" (Matei 3,15) şi am unit cu cuvintele cele dintâi pe care le găsim în Evanghelie, ca rostite de Domnul Iisus Hristos "În cele ale Tatălui Meu mi se cade să fiu" (Luca 2,49).

Vom vorbi acum despre omul Împărăţiei lui Dumnezeu, adică vom stărui asupra felului în care trebuie să se prezinte cineva care face parte din împărăţia lui Dumnezeu, sau cineva care poartă în sine împărăţia lui Dumnezeu. Deci, vom stărui cu gândul în seara aceasta asupra omului Împărăţiei lui Dumnezeu, deci a omului care face parte din împărăţia lui Dumnezeu, care a intrat în împărăţia lui Dumnezeu, asupra omului care poartă în sine împărăţia lui Dumnezeu, pentru că Domnul Hristos a spus "Împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru".

Cele dintâi cuvinte de propovăduire ale Domnului nostru Iisus Hristos am spus că sunt cuvintele: "Pocăiţi-vă, că s-a apropiat împărăţia Cerurilor!" – aşa se prezintă cele dintâi cuvinte ale Domnului nostru Iisus Hristos în Sfânta Evanghelie de la Matei şi tot în Sfânta Evanghelie de la Matei avem şi cuvintele Sf. Ioan Botezătorul, care îi îndruma pe oameni la pocăinţă pentru împărăţia lui Dumnezeu care se apropia şi care la fel a zis: "Pocăiţi-vă, că s-a apropiat împărăţia Cerurilor!". În Sfânta Evanghelie de la Marcu cele dintâi cuvinte de propovăduire ale Domnului Hristos sunt cuvintele: "S-a împlinit vremea şi s-a apropiat împărăţia lui Dumnezeu", "pocăiţi-vă şi credeţi în Evanghelie!".

Am spus ieri de ce este nevoie de credinţă, pentru că numai prin credinţă putem intra în legătură cu adevărurile descoperite de Dumnezeu, care sunt mai presus de înţelegerea noastră şi la care nu putem ajunge din puterea firii omeneşti, ci trebuie să le primim din descoperire dumnezeiască.

Cuvintele cele dintâi de propovăduire ale Domnului nostru Iisus Hristos sunt îndemnătoare la pocăinţă, de aceea şi noi trebuie să lămurim noţiunea de pocăinţă pentru că aceasta se cere omului care vrea să facă parte din împărăţia lui Dumnezeu.

Ce este pocăinţa? Cuvântul "pocăinţă" în limba greacă se exprimă prin cuvântul "metanoia" (citit "metania"). Există două modalităţi de citire a limbii greceşti: metania şi metanoia. Prima modalitate de citire a limbii greceşti, după Reuchlin, pe care o utilizăm noi cei din partea acesta, din România, care de exemplu pe "b" îl prezintă ca "v" (alfa,

vita, gamma, delta – aşa începe alfabetul grecesc şi b în limba greacă se exprimă prin "v". "Alfabet" este de la alfa, vita, … – noi nu zicem "alfavit", ci "alfabet". De ce? Pentru că este o influenţă apuseană, după citirea lui Erasmus de Rotterdam, care citeşte pe "v" grecesc ca "b". De exemplu "Vasile" cum îi zicem noi, el îl prezintă ca "Basile", "Varnava" ca "Barnaba". De aceea, deosebirea aceasta între "metania" şi "metanoia". "Oi" unii îl citesc "i" şi alţii îl citesc "oi". Asta o spun pentru că atunci când veţi găsi diferenţele acestea să ştiţi cum se explică diferenţele.

"Metania" sau "metanoia" înseamnă trăire după minte, trăire raţională. Când zice cineva pocăinţă, numai la asta nu se gândeşte. De ce? Pentru că cuvântul nu s-a tradus din limba greacă prin "metania" şi chiar dacă ar fi fost tradus astfel, nimeni nu ar fi ştiut ce înseamnă dacă nu era explicat în limba noastră. Noi zicem "metanie", de pildă şi prin metanie înţelegem un gest religios – închinare cu plecare până la pământ şi care, de fapt, este un gest de supunere faţă de Dumnezeu. Totuşi, nu este pocăinţă. Nu s-ar putea zice că numai cei care fac metanii se pocăiesc, nici că cei care nu fac metanii nu se pocăiesc. Noţiunea "metanie" nu înseamnă propriu-zis "pocăinţă", în limba noastră cel puţin. Prin cuvântul "metanie" se mai înţelege şi plecare, în general, sau se înţelege obiectul acesta care uneori poate fi însoţit de metanii şi este suport material pentru lucrarea spirituală de menţinere în rugăciune, de repetare a rugăciunii "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul". Se mai numeşte "metanie", în limba noastră şi locul unde cineva şi-a început călugăria. Se zice că "are metania în cutare mănăstire". Adică în mănăstirea respectivă şi-a început pocăinţa, am zice noi. Însă lucrurile nu sunt, totuşi, destul de bine precizate, aşa încât trebuie o anumită lămurire a lor.

Pe noi ne interesează pocăinţa, nu atât ca expresie, ci ne interesează ca acţiune, ca lucrare. Ce trebuie să înţelegem noi prin pocăinţă? În cuprinsul Sfintei Scripturi se întrebuinţează de multe ori "pocăinţă", dar nicăieri nu este explicat. De ce? Pentru că se vede că cei care au întrebuinţat noţiunea aceasta de "pocăinţă" ştiau că ascultătorii sau cititorii lor înţeleg termenul de "pocăinţă". Sfinţii Părinţi s-au ocupat de explicarea termenului de "pocăinţă", şi anume în Pateric găsim cuvântul cuviosului Pimen că "pocăinţa este părăsirea păcatului". Aş vrea să reţineţi lucrul acesta: pocăinţa este părăsirea păcatului. Fără părăsirea păcatului nu există pocăinţă.

Pocăinţa a mai fost explicată de Sfântul Vasile cel Mare ca o stare sufletească de împotrivire faţă de păcat şi anume Sfântul Vasile cel Mare zice că: " Acela se pocăieşte care poate zice cu psalmistul: nedreptatea o urăsc şi o dispreţuiesc, iar Legea Ta o iubesc." Deci cuvintele acestea se spun în faţa lui Dumnezeu, vorbind cu Dumnezeu, cine poate zice aceasta: "nedreptatea o urăsc şi o dispreţuiesc, iar Legea Ta o iubesc", se pocăieşte. Când se spune "Pocăiţi-vă!" asta înseamnă "Părăsiţi păcatul, urâţi nedreptatea şi împliniţi Legea lui Dumnezeu!". Asta ţine de pocăinţă. Sfântul Ioan Gură de Aur, vorbind despre pocăinţă, spune că este "topirea păcatului", adică nimicitoare a păcatului. Pocăinţa, înţeleasă în sensul acesta de părăsire a păcatului, de ură faţă de păcat, de topire a păcatului, de nimicire a păcatului, poate fi însoţită şi de părerea de rău pentru păcatele făcute. Cei mai mulţi care întrebuinţează termenul de "pocăinţă" se gândesc mai ales la aspectul acesta de părere de rău pentru păcatele făcute. De ce? Pentru că în părerea de rău pentru păcatele făcute se cuprinde şi ura faţă de păcat şi se cuprinde şi nimicirea păcatului. De fapt, pocăinţa, până la urmă, este o convertire, o schimbare de direcţie. Noi vorbim de multe ori în legătură cu pocăinţa de întoarcere, să te întorci de la rău la bine. "Cel ce se întoarce, se mântuieşte" – este o vorbă. Adică, cel ce se întoarce nu din drum, ci cel ce se întoarce dintr-un anumit sistem de răutate, din sistemul de păcătuire, cel ce iese din păcat, acela se mântuieşte, îşi schimbă direcţia.

Pocăinţa este un fel de convertire, de schimbare nu numai de direcţie ci de atitudine: ceea ce ai făcut altădată rău, acum să faci bine. Zaheu Vameşul când a stat în faţa Domnului Hristos a zis: “Doamne, iată jumătate din averea mea o dau săracilor şi dacă am nedreptăţit pe cineva cu ceva întorc împătrit”. De ce a spus Zaheu că întoarce împătrit? Pentru că el se gândea la un fel de reparare a nedreptăţii făcute şi, de fapt, în Scriptură este scris că cineva care a furat un lucru trebuie să dea de patru ori mai mult faţă de ceea ce a furat. Deci, ai furat o oaie, dai patru oi. De ce s-a rânduit lucrul acesta? Nu ca să-i asuprească pe oamenii care fac rău, ci ca să-i depărteze de la rău, să-i pună în situaţia să nu facă rău pentru că urmarea este să dea de patru ori, de pildă, dacă ai furat ceva. Sfântul Ioan Botezătorul, în legătură cu îndemnul la pocăinţă, în cuvântul său de pregătire a lumii ca să-L primească pe Domnul Iisus Hristos a zis: “Faceţi roade vrednice de pocăinţă” şi a vorbit despre pomul care nu face roadă bună şi despre pomul care face roadă bună. Toate acestea arată faptul că pocăinţa nu se face în gol, adică nu numai atâta că îţi pare rău că ai făcut un rău, ci pocăinţa se face în plin, se face făcând bine în loc de rău. Nu este destul numai să nu faci rău. Psalmistul are un program de viaţă duhovnicească şi în Psalmul 33 zice: “Fereşte-te de rău şi fă binele”. Adică nu numai să te fereşti de rău, ci să faci binele, iar Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Efeseni, are un cuvânt care zice aşa: “ Cel ce a furat, să nu mai fure, ci mai vârtos să lucreze cu mâinile sale ca să aibă de unde să dea milostenie”. Ai furat cu mâinile să faci ceva ca să dai, să înmulţeşti binele cu mâinile pe care le-ai întrebuinţat atunci când ai făcut răul.

Deci, pocăinţa trebuie să fie cu roade. Roadele pocăinţei însemnând tocmai partea aceasta a pocăinţei care contribuie cu ceva spre bine după ce omul a făcut ceva rău şi în toate privinţele, la toate păcatele trebuie să ai în vedere ceea ce ai făcut cu lipsă, să faci acum, după ce ai intrat în pocăinţă, cu prisosinţă. Cel care nu a postit se angajează la post, cel care a minţit se angajează la mărturisirea adevărului, cel care a spus vorbe necuviincioase, cel care a înjurat trebuie să înmulţească vorbele cele bune. In felul acesta se face pocăinţa adevărată, fără asta nu există pocăinţă adevărată.

Şi pentru că este vorba de pocăinţă aş vrea să mai spun ceva, o idee care mie îmi place şi într-un fel pe care am luat-o în seamă în legătură cu pocăinţa, şi anume că pocăinţa nu se face cu faţa spre trecut. Este adevărat că noi avem în vedere nişte păcate pe care le-am făcut în trecut, când ne pocăim de ele, dar noi nu suntem încremeniţi cu faţa întoarsă spre trecut, ci suntem lucrători pentru un viitor mai bun. Timpul nostru, timpul real al fiecăruia dintre noi este prezentul. În prezent ne lucrăm şi binele şi răul, în prezent ne alcătuim – să ştiţi că pocăinţa înseamnă şi un fel de refacere, un fel de restaurare a omului, este un fel de creare din nou a omului spre bine şi asta se realizează în prezent cu darul lui Dumnezeu. De ce în prezent? Pentru că timpul nostru adevărat este prezentul. Noi nu putem trăi în trecut, decât prin amintire dar asta nu înseamnă că ne mutăm în trecut. De exemplu, eu după ce plec de aici dacă mă gândesc că am fost aici nu înseamnă că vin aici când mă gândesc că am fost aici, ci îmi amintesc de asta. Deci, noi nu ne putem muta în trecut, ci ne putem gândi la trecut. Nu ne putem muta nici în viitor. Viitorul nu-l vom trăi niciodată altfel decât ca prezent. Aceasta înseamnă că pocăinţa se face în prezent, dar cu faţa spre viitor, nu cu faţa spre trecut. De altfel şi alcătuirea omului este în aşa fel încât trecutul îl are în spate şi viitorul îl are în faţă: priveşte în viitor fără să se mute în viitor, se gândeşte la trecut fără să se mute în trecut, ci rămânând omul care se pocăieşte în prezent şi în prezent îşi lucrează şi trecutul şi viitorul. Cum? Trecutul fiind prezentul de altădată, viitorul fiind prezentul de mâine. Poetul Eminescu are o poezie în care spune aşa: “Cu mâine zilele-ţi adaugi / Cu ieri viaţa ta ţi-o scazi / Având cu toate acestea în faţă / De-a pururi ziua cea de azi”. Ştiţi că Domnul Hristos a zis să nu ne îngrijim de ziua de mâine pentru că ziua de mâine se va îngriji de sine, în înţelesul acesta

că dacă ne facem datoria azi, suntem asiguraţi pentru mâine. Noi cerem de la Dumnezeu "pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi", adică pâinea care ne trebuie în fiecare zi dă-ne-o nouă astăzi, adică nu să ne dea Dumnezeu pâinea care ne trebuie în toate zilele să o avem astăzi, ci pâinea noastră care este de trebuinţă în fiecare zi, care este spre fiinţă, spre existenţă, "dă-ne-o nouă astăzi". Dă-ne astăzi pâinea pentru astăzi, mâine va fi un alt astăzi pentru noi şi atunci vom zice şi mâine "pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi". Totul se rezumă la astăzi. În Pateric se spune că unui părinte îi ziceau gândurile "lasă astăzi şi te vei pocăi mâine" şi el zicea "Ba nu şi mă voi pocăi astăzi, iar mâine fie voia lui Dumnezeu". Nu amânăm pentru altă zi lucrurile pe care le putem împlini astăzi pentru că "fiecare zi are greutatea ei" zice Domnul Hristos. Aşa că pocăinţa se face în prezent, cu gândul la trecut şi cu faţa spre viitor. O chestiune foarte importantă când e vorba de pocăinţă. Dumnezeu nu vrea nişte tânguitori cu faţa spre trecut. De altfel, ca să fi cu faţa spre trecut trebuie să te întorci, trebuie să priveşti trecutul în faţă, ori trecutul nu poate fi privit decât în amintirea noastră, în înţelesul că noi purtăm trecutul în noi. Tot trecutul nostru, toată viaţa noastră o purtăm în noi. Fericitul Augustin – cred că am mai spus lucrul acesta – spune că "copilul este tatăl omului mare". Când auzi cuvântul acesta zici "nici poveste". Doar toată lumea ştie că omul mare este tatăl copilului. Dar să ştiţi că Fericitul Augustin avea dreptate: copilul este tatăl omului mare. În ce înţeles? Că nu veţi face niciodată abstracţie de copilărie, copilăria o porţi în tine, tinereţea o porţi în tine, cealaltă parte a vieţii o porţi în tine, bătrâneţea o porţi în tine. La bătrâneţe este rezumatul vieţii, nu există niciodată posibilitatea să te detaşezi din ceea ce ai fost. Toate le purtăm în noi, le asumăm în noi şi atunci pocăinţa înseamnă o convertire, o schimbare de direcţie, părăsirea păcatului, pentru că dacă vrei să nu mai păcătuieşti nu mai înmulţeşti păcatele. Se pune întrebarea dacă există posibilitatea ca cineva să nu aibă, totuşi, păcate? Păi dacă urmărim cu adevărat cele scrise în Scriptură ajungem şi la gândul acesta că există această posibilitate. Când? După ce ai lichidat păcatele de odinioară, există posibilitatea să nu mai păcătuieşti. În Sfânta Scriptură se spune, în Epistola I a Sfântului Ioan Evanghelistul, că "cel ce este născut din Dumnezeu nu mai păcătuieşte". Cum adică ajunge să nu mai păcătuiască? Cum? Aşa, că se întăreşte atât de mult în bine, încât nu mai poate face răul. In pateric este un caz – Avva Amona – se zice că din multa bunătate nu mai ştia ce este răutatea, nu se mai gândea la nimic rău. Asta este aşezarea cea bună prin pocăinţă.

In convorbirea cu Nicodim, Domnul nostru Iisus Hristos a spus că în împărăţia lui Dumnezeu nu intră, nu o vede, cel ce nu se naşte din nou. S-a considerat totdeauna că naşterea din nou este botezul, botezul în care moare omul vechi – moare fără să moară – în care omul cel vechi nu mai are putere ca om vechi, ci se transformă în om nou. Omul cel vechi este considerat, în general, omul cu păcate, iar omul cel nou este considerat omul cu virtuţi. Deci, pe omul cel vechi îl caracterizează păcatele neştiinţei, păcatele pe care le-a făcut fără să ştie că sunt păcate, de multe ori păcatele pe care le-a făcut când nu s-a raportat la Dumnezeu, că nu a ştiut de Dumnezeu. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Romani, are cuvântul: "Ce roade aveaţi atunci în vremea neştiinţei? Roade de care acum vă este ruşine." (Rom. 6, 21). Ruşinea este un chip al pocăinţei, un semn al pocăinţei.

Pocăinţa, înţeleasă aşa cum v-am prezentat-o eu acum, este necesară pentru înaintare sufletească. Deci, să reţinem: nu este vorba atât de tânguire, deşi cuvântul "pocăinţă" cuprinde cuvântul "căinţă". S-ar putea zice că toţi pe care îi ştim noi că au fost primiţi de Dumnezeu, de fapt au avut căinţă, sau dacă au avut nu ni se spune de ea. De exemplu, fiul risipitor s-a întors la tatăl lui şi tatăl lui l-a primit dintr-o dată şi nu i-a dat vreme de pocăinţă, nu i-a dat vreme de căinţă, nu a zis când l-a văzut: "Stai să aştept să văd ce face

acum când vine şi se întoarce, hai să vedem ce zice, hai să vedem.”. de ce nu a zis aşa? V-am mai zis eu la Timişoara că nu era cercetător ştiinţific, nu era un cercetător al sufletului – “să observăm, să vedem” – ci a avut inimă de tată, a fugit înaintea lui, a alergat înaintea lui şi l-a îmbrăţişat şi l-a sărutat şi l-a primit. Şi fiul risipitor, întors la tatăl, a intrat direct în şuvoiul bucuriei din casa tatălui pentru întoarcerea lui. Deci el şi-a recunoscut păcatele, dar nu se poate zice că atunci când a zis tatăl său că va face un ospăţ, nu a zis că nu se duce la ospăţ că nu este vrednic de ospăţ. Nu este aşa. Pocăinţa înseamnă, de fapt, schimbare de atitudine, poate să fie o pocăinţă fără căinţă, nu în înţelesul că nu ar fi necesară şi căinţa dacă s-ar realiza, ci în înţelesul că esenţial în pocăinţă este lepădarea păcatului, părăsirea păcatului. Cineva care face o astfel de pocăinţă de părăsire a păcatului este propriu pentru împărăţia lui Dumnezeu.

Botezul este o Sfântă Taină care nimiceşte păcatul, spovedania este dată, la fel, de Domnul Hristos pentru cei care au făcut păcate după botez. Trebuie să recunoaştem, cei mai mulţi dintre noi – eu n-am întâlnit încă un om să-mi spună altceva – cei mai mulţi dintre noi ne-am trezit în lumea aceasta ca păcătoşi, nu ca virtuoşi, deşi am fost botezaţi şi botezul a însemnat, într-un fel, schimbarea vieţii noastre, dar viaţa noastră a fost viaţă de oameni păcătoşi. Am ajuns după aceea să ne spovedim, de multe ori poate necomplet şi fără eficienţa necesară, ni s-au înmulţit păcatele în continuare. Am ajuns la o pocăinţă adevărată, ni s-a curăţit sufletul şi după aceea ne-am silit să avem o viaţă în care să nu păcătuim în sensul acesta că păcatul este călcarea Legii lui Dumnezeu cu deplină voinţă şi ştiinţă. La starea aceasta de a nu călca Legea lui Dumnezeu cu deplină voinţă şi ştiinţă pot ajunge mulţi, şi ajung toţi aceea care se silesc şi caută să ducă o viaţă curată, o viaţă sfântă.

V-am mai spus şi ieri şi o să vă mai spun poate, pentru că îmi place idea aceasta, Domnul Hristos nu ne cere performanţe. Domnul Hristos ne cere angajări reale la măsurile noastre pentru o viaţă bună, pentru o viaţă frumoasă, pentru o viaţă pe care să o poată binecuvânta El, Domnul Hristos şi o binecuvântează.

Pocăinţa şi ea însăşi înseamnă un fel de transformare, adică nu se pocăieşte acela care regretă păcatele şi nu face nimic, decât stă cu regretul acesta că a făcut cândva păcate. Şi dacă nu părăseşte păcatele, acela nu se pocăieşte. Cine părăseşte păcatele se pocăieşte în sensul că părăseşte păcatele, dar fără părăsirea păcatului nu există pocăinţă.

Cine intră în împărăţia lui Dumnezeu intră pe uşa pocăinţei, pe poarta pocăinţei, în înţelesul acesta că părăseşte păcatul, că în împărăţia lui Dumnezeu nu te poţi duce cu păcate. Noi ştim că cel dintâi moştenitor al raiului a fost un tâlhar şi zicem că cel dintâi moştenitor al raiului a fost un tâlhar pentru că a zis Domnul Hristos “Adevărat grăiesc ţie, astăzi vei fi cu Mine în rai” (Luca 23, 43).

La noi la mănăstire este o pictură cu raiul, nu este ea prea interesantă. Chiar şi zic oamenii că parcă-i mai interesant iadul – pentru că sunt mai multe prezentări acolo – decât raiul. De ce? Pentru că raiul este mai simplu, dar acolo în pictura cu raiul este scris “tâlharul”. Şi zice cineva către mine: “Părinte, şi în lumea cealaltă tot tâlharii ajung la bine?”. Adevărul este că tâlharul nu mai era tâlhar, numai că i-a zis aşa ca să se ştie despre cine este vorba. În împărăţia lui Dumnezeu intră, prin urmare, numai aceia care sunt hotărâţi pentru o viaţă pozitivă, pentru o viaţă bună, care în loc de ceea ce au făcut rău fac bine. Pocăinţa este cu virtute, adică fiecare păcat trebuie să fie înlocuit cu virtutea contrară.

Poate că aţi citit – nu ştiu cât aţi luat aminte – în Epistola către Coloseni a Sfântul Apostol Pavel, în capitolul 3 – este un capitol foarte important, unde se iau lucrurile de la început – şi se spune că mai întâi trebuie să înlături păcatele şi apoi, pentru că ai ajuns un om nou, trebuie să împlineşti virtuţile şi la virtuţi sunt puse – zice “îmbrăcaţi-vă ca aleşi

ai lui Dumnezeu, sfinţi şi prea iubiţi, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blândeţe, cu îndelungă răbdare, îngăduindu-vă unii pe alţii şi iertând unii altora, dacă are cineva vreo plângere împotriva cuiva, după cum şi Hristos v-a iertat vouă, aşa să iertaţi şi voi. Iar peste toate acestea îmbrăcaţi-vă cu dragoste, care este legătura desăvârşirii. Şi pacea lui Hristos, întru care aţi fost chemaţi ca să fiţi un singur trup, să stăpânească în inimile voastre; şi fiţi mulţumitori." (Coloseni 3, 12-15). Aceasta este faţa omului angajat spre bine, iar păcatele pe care le numeşte Sfântul Apostol Pavel şi care trebuie părăsite şi cu care nu intră omul în împărăţia lui Dumnezeu sunt: curvia, necurăţia, patima, pofta rea, zgârcenia şi lăcomia – care este o închinare la idoli, mândria, iuţimea, răutatea în orice chip ar fi, defăimarea şi cuvântul de ruşine. Cineva care le are pe acestea (sunt 11 păcate pomenite de Sfântul Apostol Pavel, nu pentru că numai 11 păcate există în lume – astăzi a venit cineva la mine cu o listă că m-am şi săturat să-l mai ascult). Văd că oamenii merg la fel de fel de mărunţişuri, inventează, exagerează numai să scoată la păcate. Sfântul Apostol Pavel pomeneşte 11 păcate. Mai pomeneşte şi în Epistola către Romani nişte păcate, la sfârşitul capitolului 1, sau în capitolul 6, în Epistola către Corinteni, sau în capitolul 5 din Epistola către Galateni. Sfântul Apostol Pavel are în vedere aceste păcate şi apoi virtuţile. Fără virtuţi nu există împărăţia lui Dumnezeu, pentru că Domnul Hristos zice: "Cel ce nu aduce roadă bună se taie şi se aruncă în foc". Sfântul Ioan Botezătorul spune la fel, că cine nu face fapte pozitive, pomul fără roadă, pomul cu roade rele, este tăiat şi aruncat în foc.

Sunt nişte lucruri care se pun în atenţia oamenilor. Adică, cum se pun în atenţia oamenilor? Nu în înţelesul că aveau să fie cuprinse într-o carte a Evangheliei, ci în înţelesul că fiecare a vorbit , de exemplu Sfântul Ioan Botezătorul a vorbit despre lucruri care să-i angajeze pe oameni într-o viaţă pozitivă şi a spus: "Faceţi roade vrednice de pocăinţă. Băgaţi de seamă că cine nu are roade vrednice de pocăinţă, cine nu are acelea pozitive, nu poate fi în împărăţia lui Dumnezeu, nu poate fi cu Domnul Hristos ". Şi apoi au fost şi cele spuse de Domnul Hristos şi toate acestea au fost cuprinse în Evanghelie, aşa cum avem noi astăzi Evangheliile, Cartea Evangheliilor şi putem să ne facem o privire de ansamblu. Mai avem epistolele Sfinţilor Apostoli din care, iarăşi, înţelegem anumite lucruri şi toate acestea ne dau o privire de ansamblu, de a şti ce să facem ca oameni ai Împărăţiei lui Dumnezeu.

Mergem mai departe şi pomenim cuvântul care se referă la împărăţia lui Dumnezeu, scris în Evanghelia de la Matei şi spus de Domnul Hristos: "De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor şi a fariseilor nu veţi intra în împărăţia lui Dumnezeu, în împărăţia Cerurilor.". Domnul Hristos considera că fariseii au o dreptate, numai că era o dreptate exterioară, iar noi trebuie să avem o dreptate interioară. Fariseii se priveau pe ei în raport cu oamenii, cu ceea ce ştiau oamenii despre ei, iar Domnul Hristos îi priveşte pe oameni în raport cu Dumnezeu, adică îi pune pe oameni să se cerceteze pe ei în ceea ce ştiu ei despre viaţa lor, ceea ce ştie fiecare despre sine şi în raport cu Dumnezeu care cunoaşte gândurile. Nu este destul să ai o dreptate socială, exterioară, ci o dreptate interioară, adică în faţa lui Dumnezeu să fii drept, pentru că dacă nu eşti drept în faţa lui Dumnezeu încă nu eşti drept. Zice Domnul Hristos să spele fariseul mai întâi partea dinlăuntru a paharului şi a blidului şi atunci toate vor fi curate. (Mat. 23, 26) Dacă faci rânduială în minte, dacă te formezi lăuntric, celelalte sunt o consecinţă a realizărilor lăuntrice. Ori dacă împărăţia lui Dumnezeu este, cum a zis Domnul Hristos, înlăuntrul nostru, acolo trebuie să fie rânduială. Cineva care ar avea împărăţia lui Dumnezeu în afara lui şi nu are împărăţia şi înlăuntrul lui nu este în împărăţia lui Dumnezeu, în înţelesul că nici nu apreciază, nici nu înţelege împărăţia lui Dumnezeu şi poate chiar judecă, osândeşte nişte lucruri pe care nu le înţelege. Ori dacă ai

o alcătuire interioară care te recomandă în faţa lui Dumnezeu atunci împărăţia lui Dumnezeu o ai în tine şi eşti un om al Împărăţiei lui Dumnezeu, ai dreptatea de care vorbeşte Sfântul Apostol Pavel când zice că "Împărăţia lui Dumnezeu este dreptate" şi atunci, în măsura în care eşti drept, ai şi pace, ai şi linişte interioară, sufletească. Ştiţi că la Maslu este o rugăciune – rugăciunea a cincia – în care vorbim cu Domnul Hristos şi zicem "Cel ce miluieşti cu liniştirea". Unde nu este linişte sufletească nu este împărăţia lui Dumnezeu. Domnul Hristos, de câte ori s-au întâlnit oamenii cu El, a fost prilej de bucurie, prilej de linişte pentru cei care au avut o viaţă curată. Sfântul Evanghelist Marcu scrie că atunci când Domnul Hristos a coborât din Muntele Schimbării la Faţă, mulţimea uimită şi bucuroasă a alergat să i se închine. Deci, mulţimea uimită şi bucuroasă – îmi place foarte mult asta – a alergat să i se închine, îl aştepta pe Domnul Hristos, unde este Domnul Hristos acolo trebuie să fie uimire şi bucurie.

Sfântul Isaac Sirul, în Filocalie – poate aţi citit cartea Filocaliei, însă să ştiţi că mulţi citesc Filocalia numai aşa ca să zică că au citit-o – zice că "încă nu a cunoscut pe Dumnezeu cel ce nu se minunează de Dumnezeu". În faţa lui Dumnezeu nu poţi sta decât cu minunare, dacă stai altfel, să şti că nu L-ai cunoscut pe Dumnezeu. În rugăciunea Sfântului Sofronie, de la sfinţirea apei, este cuvântul: "Mare eşti Doamne şi minunate sunt lucrurile Tale şi nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor tale". Aceasta înseamnă a te minuna de Dumnezeu. Ştiţi cum îmi place mie să spun despre lucrul acesta? Îmi place să spun că este tunetul pământului. Este un tunet al cerului, dar este şi un tunet al pământului, adică un cuvânt care despică gândirea şi o înalţă şi ridică simţirea: "Mare eşti Doamne şi minunate sunt lucrurile Tale şi nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor tale". Oricât am căuta noi cuvinte, nu găsim să aducem laudă lui Dumnezeu. Noi cumva stăm în afară de Dumnezeu când ne plictisim şi rugăciunea ni se pare lungă. Un părinte de la noi de la mănăstire a fost la Sfântul Munte şi era la un părinte de la Sfântul Ipatie, un părinte pe care îl chema Antipa Dinescu şi zicea câteodată "Vai, da' lungă a mai fost slujba aceasta" – era uneori când făceau 14 ore de slujbă la privegheri, se duceau seara şi terminau dimineaţa – şi a zis că părintele acela îi răspundea: "Lungă-i lenea ta". Adevărul este că dacă nu eşti angajat, dacă eşti cumva exterior angajat ca să te întâlneşti cu Dumnezeu, încă nu te-ai întâlnit cu Dumnezeu şi cei mai mulţi dintre noi nu s-au întâlnit cu Dumnezeu. Cine poate zice ca Sfinţii Apostoli când s-au întâlnit cu Sfântul Apostol Toma: "Am văzut pe Domnul."? Ce înseamnă să vezi pe Domnul? Înseamnă să vezi că nu-L vezi, înseamnă să ştii că este mai presus de tot ceea ce ai putea vedea, dar să ai o certitudine interioară. Minunarea aceasta de Dumnezeu înseamnă de fapt a-L întâlni pe Dumnezeu, dacă te minunezi de Dumnezeu, ori cei care L-au văzut pe Domnul Hristos s-au minunat. Sfântul Apostol Petru, la Schimbarea la Faţă, când a văzut lumina care l-a învăluit pe Domnul Hristos a zis: "Doamne, hai să rămânem aici, e bine să rămânem aici pe munte, zi să fac trei colibe". De ce a zis cuvântul acesta? Pentru că s-a simţit învăluit de Domnul Hristos. Marta şi Maria când s-au întâlnit cu Domnul Hristos, când s-a dus Domnul Hristos în Betania de l-a înviat pe Lazăr, Marta a zis: "Doamne, dacă ai fi fost aici fratele meu nu ar fi murit", deci erau nişte certitudini. Noi suntem mai mult angajaţi exterior, de aceea nu se poate zice că suntem în împărăţia lui Dumnezeu. O Sfântă Liturghie nu poate să fie altceva decât o Împărăţie a lui Dumnezeu, numai că lucrurile acestea le trăim din exterior, prea din afară, nu suntem copleşiţi de prezenţa lui Dumnezeu în conştiinţa noastră.

În legătură cu împărăţia lui Dumnezeu avem şi cuvântul "Nu oricine care Îmi zice Doamne, Doamne, va intra în împărăţia lui Dumnezeu, ci acela care face voia Tatălui Meu care M-a trimis.", a zis Domnul Hristos (Mat. 7, 21). Deci, a zice doar "Doamne, Doamne", înseamnă a fi în afară de Domnul Hristos, a-L avea în faţă, a-L avea cumva în

exterior, iar când faci voia Tatălui care L-a trimis pe Domnul Hristos este un fel de prezenţă a Domnului Hristos în interior, înlăuntrul nostru. În ceea ce priveşte emoţia sufletească pentru împărăţia lui Dumnezeu, omul împărăţiei lui Dumnezeu trebuie să fie omul care a părăsit păcatul, omul care realizează virtutea, omul care se bucură de Domnul Hristos, omul care nu zice doar "Doamne, Doamne", ci împlineşte voia Tatălui ceresc, pentru că proorocul a zis "Acest popor mă cinsteşte cu buzele, dar cu inima este departe de mine – a zis Domnul". Aceasta nu înseamnă că nu ar mai trebui să zicem "Doamne, Doamne". Zicem în continuare, dar nu este destul numai atât, ci trebuie să facem şi voia Tatălui care L-a trimis pe Domnul Hristos. Apoi, în cuprinsul Evangheliei sunt şi aprecieri care privesc împărăţia lui Dumnezeu în sensul acesta că în împărăţia lui Dumnezeu intră aceia care au suflete de copil. Când zicem că cineva trebuie să aibă suflet de copil nu ne gândim la nedesăvârşirea copilului, ci ne gândim la ceea ce este pozitiv în viaţa copilului. Sunt şi destui copii răi şi nu se poate zice că aceia intră în împărăţia lui Dumnezeu pentru că sunt copii. Sunt copii care moştenesc răutăţile părinţilor, fiecare dintre noi am adus o încărcătură din străfunduri de existenţă, încărcătură pe care trebuie să o rezolvăm în noi, pe care nu am rezolvat-o de multe ori. Copilul în înţelesul de nevinovăţie, pe cât este cu putinţă – şi copii sunt mai nevinovaţi decât oamenii mari. Oamenii mari sunt mai vinovaţi decât copii. Cineva spunea şi avea dreptate, că "sfinţenia omului mare este să ajungă la nevinovăţia copilului". Un copil nu are posibilitatea să se raporteze în diferite feluri la lucruri, să tragă nişte concluzii, ci trăieşte o viaţă spontană. Domnul Hristos spune "De nu veţi fi ca pruncii nu veţi intra în împărăţia lui Dumnezeu" (Mat. 18, 3) şi Sfântul Apostol Pavel zice "în ceea ce priveşte mintea fiţi bărbaţi, iar în ceea ce priveşte răutatea fiţi copii" (cf. I Cor 14, 20). Copii dacă sunt răi nu au o răutate statornică, de fapt ei nu au nici o bunătate statornică, ci se mută de la una la alta. Domnul Hristos a luat ca etalon copilul, în înţelesul acesta că un copil este mai propriu să primească împărăţia lui Dumnezeu decât un om mare.

Hai să vă spun ceva despre mine. Când eram copil de vreo 12-13 ani mi-a citit cineva viaţa Sfântului Alexie, omul lui Dumnezeu. Vai de mine, când am auzit-o m-am înduioşat, am început să plâng de ce a păţit Sfântul Alexie, dar numai atunci când am fost copil. Când am fost mare am zis că ce-a avut el să sufere acestea, trebuia să spună "Uite, eu sunt acela de care vă băteaţi voi joc, nu are rost să mă mai batjocoriţi pentru că eu sunt cel din familia asta". Asta voiam să spun, că altfel gândeşte un om mare şi altfel un copil, ori Domnul Hristos a vrut să ne atragă atenţia asupra faptului că trebuie să ai o atitudine de copil, adică o atitudine de om care nu se împotriveşte când este vorba de adevăr şi când este vorba de revelaţie, nu se împotriveşte ci primeşte. Sfântul Isac Sirul scrie că "Casa credinţei este inima curată şi mintea de copil".

Apoi avem în Sfânta Evanghelie şi alte cuvinte ale Mântuitorului şi alte situaţii din care vedem că omul Împărăţiei Cerurilor este un om serios, un om întemeiat în credinţă, este foarte importantă credinţa când este vorba de legătura cu împărăţia lui Dumnezeu. împărăţia lui Dumnezeu este ceva care se realizează şi prin osteneala omului. Dacă ne gândim că cel dintâi moştenitor al raiului a fost un tâlhar, un tâlhar care nu mai era tâlhar, un tâlhar din care Dumnezeu prin puterea Lui a făcut un sfânt şi în împărăţia lui Dumnezeu intrăm în măsura în care ne lăsăm modelaţi de Domnul Hristos, ne lăsăm transformaţi de El, nu ne împotrivim. Gândiţi-vă la împrejurarea aceea când Sfântul Apostol Petru se împotrivea Domnului Hristos, spunând că nu este vrednic să-i spele Domnul Hristos picioarele, iar Domnul Hristos i-a spus "Ceea ce fac acum tu nu înţelegi, dar mai târziu vei înţelege" (Ioan 13, 7) şi el a zis "Nu, niciodată nu o să-mi speli picioarele", iar Domnul Hristos a zis "Dacă nu te voi spăla, nu ai parte cu mine". Deci, un om al împărăţiei lui Dumnezeu nu se împotriveşte la ceea ce vrea Dumnezeu cu el, în

măsura în care ştie ce vrea Dumnezeu cu el nu se împotriveşte, se lasă modelat, se lasă dăltuit. Domnul Hristos intervine şi cu puterea lui, adică nu numai cu bunătate, cu blândeţe ci intervine şi cu cuvânt hotărât. Să nu vă închipuiţi că Domnul Hristos a vorbit întotdeauna cu blândeţe. Ştiţi că zice "Vai vouă cărturarilor şi fariseilor făţarnici" – asta nu se poate spune cu blândeţe şi a zis de atâtea ori. De ce? Pentru că trebuie să ai şi vorba hotărâtă, nu înseamnă că dacă eşti om al împărăţiei lui Dumnezeu trebuie să fi totdeauna moale, trebuie să fi blând. Nu. Ci după împrejurări, eşti blând când trebuie să fi blând, eşti aspru când trebuie să fii aspru. Sfântul Apostol Pavel îi spune lui Timotei: "mustră, ceartă, îndeamnă", deci nu numai "îndeamnă", ci şi "mustră" (II Tim. 4, 3). Domnul Hristos însuşi a zis: "De-ţi va greşi fratele tău mustră-l între tine şi el şi dacă se va întoarce, iartă-l" (Mat. 18, 15; Luca 17, 3) şi nu zice: "Dacă îţi va greşi fratele tău iartă-l", ci "mustră-l, schimbă-l, ajută-l să nu mai fie aşa". Aşa trebuie să fie omul împărăţiei lui Dumnezeu.

Omul împărăţiei lui Dumnezeu are, de fapt, ca model pe Domnul Hristos care a adus împărăţia lui Dumnezeu. Domnul Hristos a suferit pentru mântuirea oamenilor, s-a jertfit, a primit crucea. Şi omul împărăţiei lui Dumnezeu trebuie să primească necazurile care vin de pe urma strădaniilor de a fi mai bun. Noi aşteptăm ca lucrurile să se întâmple în afară de noi, să se întâmple de-a gata, să ajungem în împărăţia lui Dumnezeu, la ospăţul împărăţiei cu Avraam, cu Isaac şi cu Iacob. Sigur că împărăţia lui Dumnezeu este prezentată şi ca o bucurie şi de fapt este o bucurie: "Bine slugă bună şi credincioasă. Peste puţine ai fost pus, peste multe te voi pune, intră întru bucuria Domnului tău" (Mat. 25, 21), dar bucuria Domnului nu este după moarte, este aici pe pământ, de aici se începe. Raiul începe aici, pe pământ.

Era un părinte la noi la mănăstire – părintele Serafim – şi zicea "Aici ar putea să fie raiul pe pământ" şi eu ziceam "Da părinte, da' cu alţi oameni". Adică raiul nu vine numai aşa "Hai în rai!". Păi dacă te duci în rai, te plictiseşti acolo. Ştiţi povestea cu Ivan Turbincă, care întreba "Este aici tutun? Lăutari sunt? Nu. Păi atunci aici nu este de mine". Trebuie să fi format pentru rai, să fi modelat pentru rai. Aşa vine raiul, într-un suflet de rai, nu într-un suflet împotrivitor. Bucuria este o chestiune esenţială în viaţa creştină, adică Domnul Hristos vrea să ne dea bucurie. Gândiţi-vă, de pildă, că începutul vieţii pământeşti după naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos este marcat de faptul că îngerul binevestitor le-a spus păstorilor din Betleem: "Vă vestesc bucurie mare, care va fi pentru tot poporul că vi s-a născut vouă Mântuitor care este Hristos Domnul" (Luca 2, 10,11). Gândiţi-vă: bucurie mare!

Haideţi să facem acum o legătură între naşterea Domnului Hristos şi înălţarea Domnului Hristos. Voi ştiţi ce este scris în Evanghelie în legătură cu înălţarea Domnului Hristos? Dacă ar fi să daţi acum un examen, ştiţi ce este scris în Evanghelia după Luca în legătură cu Înălţarea Domnului Iisus Hristos? Este puţin de tot, dar este foarte important. Este scris acolo aşa – tare îmi place mie lucrul acesta, nici nu vă puteţi închipui cât mă bucur de câte ori mă gândesc la asta – zice că Domnul Hristos i-a luat pe ucenici şi i-a dus spre Betania şi acolo Şi-a ridicat mâinile şi i-a binecuvântat. Şi pe când îi binecuvânta, S-a despărţit de ei şi S-a înălţat la cer (cf. Luca 24, 50,51). Aşa mult îmi place afirmaţia aceasta a Sfântului Evanghelist Luca – e singura afirmaţie de felul acesta, de fapt din toată Scriptura cât o avem noi – că Domnul Iisus Hristos S-a înălţat la cer binecuvântând pe om. Şi-a ridicat mâinile şi i-a binecuvântat şi pe când îi binecuvânta S-a depărtat de ei şi S-a înălţat la cer. Pe când îi binecuvânta. Deci ultimul gest pe care l-a făcut Domnul Hristos aici pe pământ pentru oameni, a fost binecuvântarea Lui. Să ştiţi că toate binecuvântările pe care le primim noi în biserică prin mijlocire preoţească, de fapt, sunt prelungiri a acelei binecuvântări de la înălţarea Domnul Hristos.

Ce a adus binecuvântarea Domnului?

Citim mai departe în Sfânta Evanghelie că ucenicii s-au închinat Lui. Deci, binecuvântarea Domnului aduce închinarea omului. Noi facem semne de închinare, dar să ştiţi că nu ne închinăm de fiecare dată când facem semne de închinare. Închinarea este altceva. Sfântul Isaac Sirul vorbeşte despre o rugăciune în care ţi se taie cuvântul de pe buze, o închinăciune totală.

În vremea noastră se vorbeşte mult despre rugăciunea lui Iisus. Când pomenim de această rugăciune unii spun "A, ştiu, rugăciunea inimii!". Dar cine ajunge la rugăciunea inimii? Ce înseamnă aceasta "rugăciunea inimii"? Nu înseamnă pur şi simplu repetarea rugăciunii "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul.". Asta nu este rugăciunea inimii, e o rugăciune oarecare. Rugăciunea inimii este atunci când te cuprinde rugăciunea aşa încât nici nu mai ştii ce se întâmplă în jurul tău. Atunci ai ajuns la rugăciunea inimii. Până ştii ce zice unul şi că greşeşte la strană, chiar dacă zici "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul.", nu ai ajuns la rugăciunea inimii. La rugăciunea inimii ajungi când nu mai ştii ce se întâmplă cu tine. Nu aşa, că-ţi vine somnul şi nu mai ştii ce-i în jur. Mi se întâmplă şi mie câteodată că stau şi mă trezesc şi atunci mă gândesc: "Oare unde oi fi eu acum?". Asta nu e ceva deosebit. Atunci când ajungi la o rugăciune, astfel încât să te întâlneşti cu Dumnezeu, nu-ţi mai trebuie nimic. Până îţi mai trebuie ceva distracţie şi până îţi mai trebuie piese de teatru, încă nu ai ajuns la rugăciunea adâncă. Venea preotul Serafim la mine şi zicea: "Nu vii la cină?", "Dar ce mănânci?" Ziceam: "O piesă" că ascultam o piesă la radio, să zicem. Ei, până eşti aşa încă, nu eşti unde trebuie să fii. Dumnezeu ştie dacă vom fi vreodată acolo unde ştim noi că ar trebui să fie cineva, dar Dumnezeu este cu noi. Nouă nu ne este frică că nu ne ducem în rai dacă urmărim lucrul acesta. Deci Domnul Hristos şi-a ridicat mâinile şi i-a binecuvântat. Oamenii au primit binecuvântarea şi s-au închinat Domnului Hristos cu închinare reală. Şi mai departe în Scriptură scrie că s-au întors în Ierusalim – fiţi atenţi! – cu o bucurie mare.

La naşterea Domnului Hristos li s-a spus ciobanilor: "Vă vestesc vouă bucurie mare!", iar Apostolii s-au întors de la Muntele Înălţării cu bucurie mare. Şi scrie mai departe, în Scriptură, că erau întotdeauna în Templu lăudând şi binecuvântând pe Dumnezeu. Lauda şi binecuvântarea izvorăsc din bucuria cea mare, din binecuvântare. Deci, binecuvântarea Domnului duce la închinarea omului, care aduce bucurie, laudă şi mulţumire, iar lauda şi mulţumirea pe care o aduceau ei era izvorâtă din bucurie. Sfântul Isaac Sirul are un cuvânt în scrierile sale care zice aşa: "rugăciunea este o bucurie care înalţă mulţumire".

Noi ne cam rugăm mai mult cu rugăciune de cerere şi este bine pentru că şi de acestea avem trebuinţă. Dar cât ne rugăm cu rugăciuni de mulţumire, cu rugăciuni de preamărire şi mai ales, cu rugăciuni izvorâte din noi înşine, nu ca cuvinte, ci ca simţire?

Omul împărăţiei lui Dumnezeu trebuie să fie un om al bucuriei, un om al nădejdii, un om al încrederii în Dumnezeu, un om care ştie de Dumnezeu, un om care nu se desparte de Dumnezeu, un om care nu poate fi altfel decât cu Dumnezeu. "Vei pune numele lui Emanuel care înseamnă: Cu noi este Dumnezeu" (cf. Mat. 1, 23). Dumnezeu este cu noi, numai că noi nu avem sensibilitatea, nu avem receptivitate pentru asta.

Ştiţi cum trebuie să fie omul împărăţiei lui Dumnezeu?

Cam cum erau Sfinţii Apostoli care au ţinut seama de Domnul Hristos , care au scris – Sfântul Apostol Pavel, de exemplu, spune: "Ocărâţi, noi binecuvântăm; prigoniţi, noi răbdăm; huliţi, noi mângâiem." (I Cor. 4, 12,13). Dacă eşti aşa, eşti pe calea împărăţiei lui Dumnezeu, eşti omul Împărăţiei lui Dumnezeu.

Să ştiţi că eu cu asta nu am epuizat subiectul. Dar am vrut doar să vă dau nişte

sugestii. Să ne gândim, să ne cercetăm pe noi înşine în ceea ce priveşte raportul nostru cu împărăţia lui Dumnezeu, ce simţim noi în legătură cu prezenţa Domnului Hristos în noi, ce comportare avem noi care ne aseamănă cu Domnul Hristos, care ne aseamănăm cu Apostolii Domnului Hristos? Iată, ocărâţi fiind de oameni, noi binecuvântăm. Când binecuvântezi răspunzând la ocară cu binecuvântare, e nădejde de bine, eşti pe cale bună. Prigoniţi, noi răbdăm. Răbdăm pentru că "cel ce va răbda până la sfârşit acela se va mântui" (Mat. 10, 22). Este mai mare lucru să rabzi necazul decât să n-ai necaz, dacă-i vorba. Dar Dumnezeu ne împarte la fiecare, ştie Dumnezeu ce să ne dea. Şi Dumnezeu care îngăduie ispita, zice Sfântul Apostol Pavel, face şi albie ispitei (cf. I Cor. 10, 13), căci de multe ori un om care suferă, un om care are necazuri, până la urmă nu mai suferă. Oamenii îl consideră ca pe unul care suferă şi el ştie că nu suferă, ci este normalul lui, este viaţa pe care o are şi atunci nu mai suferă nimic: adică nu trebuie, ştiu eu, să-i aduci osanale pentru că suferă şi ştie cum să sufere şi când colo el nu suferă nimic, pentru că ia rezolvat Dumnezeu în aşa fel i-a rezolvat credinţa că nu mai suferă. Zicea un doctor, care a lucrat mult în Oastea Domnului, Ioan Suciu Sibianul, că: "Mai ales două lucruri nu poate face omul fără credinţă în Dumnezeu: să crească copii buni şi să suporte o suferinţă grea". Cu credinţa în Dumnezeu se poate şi aşa ceva: să creşti copii buni şi să suporţi o suferinţă grea. Acesta este avantajul credinţei.

Prin urmare, să ne gândim la lucruri de felul acesta, să cercetăm în Noul Testament, în special în Evanghelii, raportările care se fac în legătură cu împărăţia lui Dumnezeu, să ne cercetăm în ceea ce priveşte pocăinţa – adică cum să ne cercetăm în ceea ce priveşte pocăinţa? În sensul acesta, dacă am părăsit păcatul, dacă suntem preocupaţi să nu facem păcatul, dacă suntem preocupaţi de bine, dacă suntem apărători ai oamenilor care sunt vrednici de apărare, cum a fost Domnul Hristos când a zis: "Nu faceţi supărare femeii" (cf. Mat. 26, 10). Dacă avem atitudini din acestea de îmbunătăţire: să aducem ceva pozitiv în viaţa noastră, să nu înmulţim relele, să nu înmulţim păcatele, să nu înmulţim suferinţele, jignirile, dacă ducem o viaţă în aşa fel încât să putem fi totdeauna sub binecuvântarea lui Dumnezeu, atunci avem şi bucurie în suflet şi mulţumire, împlinim poruncile, ne silim pentru virtuţi, avem virtuţile ca ceva care ne caracterizează pornirile de la botez, care înseamnă de fapt viaţă nouă, înviere din morţi, trăim în aşa fel încât simţim şi noi înşine şi simt şi alţii că suntem în împărăţia lui Dumnezeu.

Sunt doar nişte sugestii pe care aş vrea să le duceţi mai departe, când citiţi Noul Testament, când citiţi Evanghelia. Să vă gândiţi cum anume ne raportăm fiecare dintre noi la împărăţia lui Dumnezeu, dacă suntem cum sunt copii, dacă suntem binevoitori, dacă ne asemănăm cu Sfinţii Apostoli, dacă stăruim pe lângă tainele Împărăţiei lui Dumnezeu, dacă avem inimă curată şi bună ca să crească în noi sămânţa cea bună a cuvântului lui Dumnezeu. Toate acestea sunt lucruri importante dar, mai ales, să înmulţim rugăciunea şi mai ales, să trăim rugăciunea, căci nu este destul să înmulţeşti rugăciunea şi să o faci ca pe un ritual, pur şi simplu, ci să trăim rugăciunea chiar dacă ne rugăm mai puţin, dar să căutăm să ne raportăm corect la ceea ce spunem, la ceea ce simţim sau în ce măsură ne putem racorda cu simţirea la ceea ce spunem cu cuvântul.

Dumnezeu să ne ajute să avem folos şi din această întâlnire din seara aceasta şi să nădăjduim la mai mult, să nădăjduim la roadele Împărăţiei lui Dumnezeu în viaţa noastră şi în viaţa celor din jurul nostru. Să ştiţi că o mănăstire numai aşa are înţeles: dacă este între cer şi pământ, mai aproape de cer şi mai departe de pământ şi dacă reprezintă împărăţia lui Dumnezeu aici, pe pământ, dacă este un model de Împărăţie a lui Dumnezeu, un model de societate care nu se aseamănă cu societatea din afara mănăstirii, ci se aseamănă cu societatea din cer. "Facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ. Vie împărăţia Ta." sunt lucruri pe care trebuie să le avem în vedere. Să ştiţi că rugăciunea

“Tatăl nostru” este şi un îndreptar de viaţă. Sfântul Maxim Mărturisitorul, în comentariul său la rugăciunea “Tatăl nostru” spune că rugăciunea aceasta este un îndreptar de viaţă, dacă luăm cererile dinspre sfârşit spre început: ne ferim de cel rău, ne ferim de ispite, iertăm, contribuim la pâinea cea de toate zilele prin munca noastră, contribuim la pâinea euharistică prin strădaniile noastre pozitive, contribuim la pâinea care este cuvântul lui Dumnezeu prin asumarea şi asimilarea cuvântului lui Dumnezeu, atunci se face voia lui Dumnezeu aici, pe pământ, cum se face în cer, vine împărăţia lui Dumnezeu, nu numai în exterior ci şi în interior şi suntem preamăritori de Dumnezeu şi Îl simţim pe Dumnezeu, Tatăl nostru şi pe oameni fraţii noştri şi în felul acesta trăim împărăţia lui Dumnezeu ca oameni ai Împărăţiei lui Dumnezeu, încă din această viaţă.

Dumnezeu să ne ajute!

- Părinte, credeţi că raiul este acelaşi lucru cu împărăţia lui Dumnezeu?

- Da, este acelaşi lucru. Raiul, sau împărăţia Cerurilor este acelaşi lucru, numai privite din unghiuri diferite. Adică, împărăţia Cerurilor poate să fie gândită şi altfel decât simpla răsplată a vieţii de aici, iar raiul este totdeauna – când zici rai te gândeşti la un fel de răsplată. Poeta Zorica Laţcu are o poezie intitulată “Pasărea de nea”:

Colo, spre amurg,
Ploi de aur curg,
Ceru-i o lalea.
- Tu de unde-mi vii în zbor
Răzleţită ca un dor,
Pasăre de nea?
- Eu de unde vin
E numai senin.
Colo-n depărtări,
Dincolo de zări
Este-un loc curat,
Larg şi desfătat,
Unde ochi nu plânge,
Unde n-a curs sânge,
Unde glonţ n-ajunge,
Unde nu străbate
Geamătul de frate,
Oful de vădană,
Plânsul de orfană,
Unde prin fânaţuri
Nu-s curse şi laţuri
Unde-i numai floare
Umbră şi răcoare
Că e loc curat,
Binecuvântat,
Plin de bucurie
Şi de veselie,
Loc de bucurie
Care nu se trece
Ci în veci petrece,
Unde nici o rază

Nu mai înserează.
- Pasăre de nea
Fă pe voia mea
Dorurile mele
Zboară tu cu ele
Dincolo de stele,
În ţările-acele.
- Ba, că dorul tău
Mare e şi greu.
Calea-i lungă foarte
Și nu pot să poarte
Aripi mititele
Doruri mari şi grele.
Eu de unde vin
E numai senin
Şi acolo nu-i
Dorul nimănui.

Iată, acolo unde sunt împlinirile, acolo, într-un fel, e raiul. Noi când ne gândim la rai, ne gândim la ceva de dincolo de lumea aceasta. Dacă eşti cuprins în împărăţia lui Dumnezeu eşti cuprins şi în rai. E o anticipare a raiului.

- Părinte, vă rog să ne recitaţi imnul Sfântului Simeon Noul Teolog şi să ne spuneţi unde poate fi găsit.

- Poate fi găsit nu în versuri, aşa cum vi l-am spus eu, într-o carte apărută la Craiova cu imnele Sfântului Simeon Noul Teolog, tradusă de părintele Stăniloaie, dar imnele nu sunt versificate. Eu am cunoscut nişte imne versificate de maica Teodosia – Zorica Laţcu – şi imnul pe care vi l-am spus este:

Cum de foc eşti ce ţâşneşte şi eşti val răcoritor?
Cum de arzi şi-alini îndată? Cum mă faci nemuritor?
Cum de faci din vameşi îngeri şi-ntunericul lumină?
Cum de scoţi din iad şi cum de curăţeşti pe cei din tină?
Cum tragi bezna în lumină? Cum de noaptea o cuprinzi?
Cum de mă prefaci cu totul, inima cum o aprinzi?
Cum Te împreuni cu robii, fii ai Tatălui de-i faci?
Cum de-i arzi de dor rănindu-i? Cum de iarăşi îi împaci?
Cum de rabzi şi suferi Doamne, cum nu răsplăteşti îndată?
Cum de vezi cele ce-n taină numai Ţie Ţi se-arată?
Cum, fiind aşa departe, vezi ce facem fiecare?
Doamne, robilor Tăi dă-le îndelunga Ta răbdare.

- Părinte, în legătură cu slujba de noapte, ce să facem dacă atunci ne vine somn?

- Să vă culcaţi.

- Dar unde?

- Păi aici aşa-i, că nu aveţi unde. Dragă, slujbele de noapte nu sunt mai importante decât slujbele de zi, doar atât că la slujbele de noapte eşti mai odihnit decât la o slujbă de seară. De exemplu, mie mi-ar conveni ca la noi la mănăstire să se facă slujba care se face aici dimineaţa, să se facă şi la noi tot dimineaţa, pentru că sunt mai odihnit decât seara. Seara mai şi moţăi, v-am spus că nu mai ştiu pe unde-s câteodată. Este o realitate. De ce?

Pentru că eşti obosit de toată ziua şi seara ai să faci slujbe. O faci, dar nu o faci aşa cum o faci dimineaţa. Dacă este vorba să ai o slujbă în sensul acesta, trebuie să ai tot programul rânduit astfel: să te scoli după ce ai dormit. Părintele Arsenie zicea că trebuie să dormi cel puţin şase ore de somn continuu. Vă amintiţi îndreptarul de viaţă al părintelui Arsenie: oxigen, glicogen, somn, să-ţi păstrezi hormonii şi să ai concepţie de viaţă creştină. La somn zicea că trebuie să dormi cel puţin şase ore de somn continuu în 24 de ore. Dacă nu dormi 6 ore de somn continuu nu este destul. Totul trebuie organizat astfel să ai somnul, pentru că somnul este, totuşi, o binefacere de la Dumnezeu. Se zice că este destul pentru un călugăr să doarmă un ceas, dacă vrea să fie nevoitor. Eu aş vrea să mă întâlnesc cu cel care a zis aceasta şi să-i spun că nu are dreptate.

- Şi cum să luptăm împotriva moţăielilor? Sunt acestea un păcat?

- Păi nu ai cum să lupţi împotriva moţăielilor. Moţăiala vine şi trece. De exemplu, zici că faci metanii, zici că mai faci mişcare, dar aceasta nu înseamnă că te odihneşte. Este ca şi cum ai bea cafea ca să mai poţi rezista, dar asta nu înseamnă că te-ai odihnit. Este ca şi cum ţi-ar da cineva o palmă să-ţi sară somnul şi după aceea vine iară. La noi în sat era o femeie care zicea: "Îmi vine somnul. Aducă-l Domnul!". Somnul are valoarea lui, de aceea trebuie să dormi. Nu încercaţi să faceţi performanţe din acestea ca să nu dormiţi. Pentru că în Filocalia, volumul 1, în convorbirile cu părinţii din pustia sketică, în a doua convorbire, Sfântul Moise Arapul spune că ar fi fost mai avantajat dacă ar fi dormit mult decât cum a ajuns el după osteneli din acestea de alungat somnul, pentru că a ajuns în situaţia de a cere de la Dumnezeu să-i dea puţin somn pentru că nu mai rezista. Se dereglează ceva în organism şi dacă se dereglează nu ştiu dacă mai ajungi vreodată să le poţi pune la punct.

Să ştiţi că împărăţia lui Dumnezeu nu li se dă celor care nu dorm, deşi se zice "privegheaţi şi vă rugaţi". Dar "privegheaţi" nu înseamnă "alungaţi-vă somnul", ci înseamnă "fiţi treji", adică fiţi cu luare aminte, să fiţi faţă de cele ce se întâmplă cu voi şi în jurul vostru ca şi când sunteţi treji, nu ca şi când aţi dormi printre ele. Aceasta înseamnă "privegheaţi", nu înseamnă să dormi tot mai puţin. Este o poveste, că un ţigan avea un măgar şi s-a silit să-l facă să nu mai mănânce aşa mult şi tot mai puţin îi da să mănânce, tot mai puţin şi a murit măgarul. Şi a zis atunci: "Când a fost gata învăţat să nu mai mănânce, a şi murit". Tot aşa şi cu asta: faci nişte eforturi şi-ţi dai seama că nu ai făcut ce a trebuit să faci. Fiţi pentru echilibru. Uite, sunteţi tineri, ţineţi la dreapta socoteală, ţineţi la orânduială. Faceţi eforturi de îmbunătăţire, dar nu faceţi eforturi din acestea să dormiţi puţin. Să ştiţi că mie de două lucruri nu mi-a părut rău în viaţa mea: dacă am făcut un bine şi dacă am dormit. Dacă mă aşez să dorm un ceas şi am dormit două zic: "Două am dormit, Doamne mulţumescu-ţi!".

- Părinte, vă mulţumim!

- Eram sigur.

Oameni care i-au plăcut Mântuitorului

Iosif din Arimateea, Dreptul Iosif, Femeile Mironosiţe
- conversaţie cu studenţii -
Joi, 24 iulie 1997

Preacuvioase Părinte Stareţ, preacuvioşi Părinţi, iubiţi fraţi şi iubiţi credincioşi, la oamenii plăcuţi lui Dumnezeu despre care am vorbit până acum, mai adăugăm astăzi câţiva, şi anume mai întâi pe Sfântul Iosif din Arimateea. Despre Sfântul Iosif din Arimateea aflăm în legătură cu pătimirile Domnului nostru Iisus Hristos, mai ales cu moartea Domnului nostru Iisus Hristos. Sfinţii Evanghelişti au ţinut să cuprindă în Evanghelia lor şi cele în legătură cu înmormântarea Mântuitorului, şi aşa l-am pomenit pe Sfântul Iosif din Arimateea, pe care-l pomeneşte şi Sfânta noastră Biserică în 31 iulie, şi pe care îl pomenim şi la fiecare Sfântă Liturghie în legătură cu aşezarea pe Sfânta Masă a cinstitelor daruri care urmează să se prefacă în trupul şi sângele Mântuitorului, aşezare pe care o înţelegem ca fiind închipuire a punerii în mormânt a Mântuitorului. În legătură cu această punere în mormânt, cu această amintire a punerii în mormânt a Mântuitorului e pomenit şi Sfântul Iosif din Arimateea, şi anume se spun cuvintele: "Iosif cel cu bun chip de pe lemn luând preacurat trupul Tău, cu giulgiu curat înfăşurându-L şi cu miresme în mormânt nou îngropându-L L-a pus". Amintim pe Sfântul Iosif din Arimateea pentru că el a făcut un lucru pe care numai Dumnezeu ştie cine l-ar mai fi făcut în vremea aceea, a făcut ceva ce nici ucenicii Mântuitorul nostru Iisus Hristos n-au făcut, cu toate că erau cunoscători ai puterii Mântuitorului. E adevărat că în faţa morţii Domnului nostru Iisus Hristos nimeni nu s-a gândit la învierea Lui, nici chiar Sfântul Iosif din Arimateea nu s-a gândit că Domnul Hristos va învia. Faptul că L-a aşezat într-un mormânt de piatră şi a pus piatra la uşa mormântului - cumva am putea zice că a zăvorât mormântul - arată că el, de fapt, la învierea Domnului Hristos nu s-a gândit, s-a gândit doar la ceea ce a făcut El. Mai întâi s-a gândit la moartea Mântuitorului ca realitate, şi s-a gândit la faptul că Domnul Hristos a trebuit înmormântat şi el a fost omul acela care a zis: "Îl înmormântez eu". L-a înmormântat împreună cu un fariseu pe nume Nicodim, care L-a cinstit pe Domnul Hristos şi în viaţă, şi pe care îl pomeneşte Sfântul evanghelist Ioan. Ceilalţi Evanghelişti, Sfinţii Matei, Marcu şi Iuda, îl pomenesc numai pe Sfântul Iosif din Arimateea.

Iosif din Arimateea s-a dus la Pilat după ce Domnul Hristos a murit pe cruce şi l-a rugat să-i dea autorizaţia să-l înmormânteze, să înmormânteze trupul Domnului Hristos. Pilat s-a mirat că a murit aşa curând, că se aştepta să Se mai chinuiască încă pe cruce, s-a interesat dacă a murit cu adevărat şi i-a dat autorizaţie lui Iosif să Îl înmormânteze. A înmormânta pe cineva e un lucru obişnuit, şi mai ales e un lucru obişnuit pentru cei care sunt apropiaţi celui care a murit, ori în cazul acesta era un lucru cu totul deosebit. Nu se poate zice că Sfântul Iosif din Arimateea şi Sfântul Nicodim n-au fost apropiaţi Domnului Hristos, dar gândiţi-vă - şi să ne gândim cu toţii - la înmormântarea Domnului nostru Iisus Hristos ca Cel ce a fost condamnat, ca Cel ce a fost batjocorit, hulit, ca Cel ce a fost răstignit între tâlhari, socotit fiind ca tâlhar. O astfel de înmormântare nu era un lucru foarte simplu. Sfântul evanghelist Marcu spune că Iosif a îndrăznit să se ducă la

Pilat şi să ceară să îi dea voie să înmormânteze trupul Domnului Hristos (Cf. Marcu. 15, 43). A îndrăznit! Îi trebuia o îndrăzneală într-o împrejurare de aceea când Apostolii au fugit, când Petru s-a lepădat, când oamenii erau împotrivitori faţă de Mântuitorul, când s-a creat o opinie, în sensul că a fost răstignit unul vrednic de răstignire. Nu se gândeau oamenii la o răstignire ca jertfă, la o răstignire ispăşitoare de păcate pentru oameni, ci s-au gândit la o răstignire pe care ziceau ei c-a meritat-o Cel Care a fost răstignit. Doar tâlharul de pe cruce a avut o altă opinie, când a zis către celălalt tâlhar: "Nu te temi tu de Dumnezeu, că eşti în aceeaşi osândă? Iar noi cele pe dreptate le luăm pentru faptele noastre, iar Acesta nimic rău nu a făcut" (Luca 23, 40). Cred că aşa ceva a gândit şi Iosif din Arimateea, pentru că a vrut să-L înmormânteze pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos nu ca pe un condamnat, ci ca pe unul la Care ţinea, ca pe unul pe Care Îl cinstea.

Se spune în Sfânta Evanghelie că Iosif din Arimateea era sfetnic cu bun chip. Făcea parte din Sinedriu, şi asta înseamnă că era un om de vază, nu era un om de rând, era un om de cinste între evrei, era sfetnic şi era cu bun chip. Prin aceasta ("cu bun chip") se înţelege nu atât o alcătuire fizică, cât o alcătuire morală. Avea un profil sufletesc care atrăgea atenţia. S-a dus la Pilat, a primit autorizaţia, L-a coborât pe Domnul Hristos de pe cruce, trupul Domnului Hristos l-a înfăşurat în giulgiu, împreună cu miresme, şi l-a înmormântat. Şi mai avem ceva care impune respect faţă de acest om, şi anume în Sfânta Evanghelie de la Matei se spune că mormântul în care a fost înmormântat Domnul Hristos I l-a oferit, I l-a dat Iosif din Arimateea.

Sfânta noastră Biserică îl pomeneşte pe Iosif din Arimateea în fiecare a treia duminică după Paşti, adică prima duminică după Duminica Tomii, îl pomeneşte pe el şi pe femeile mironosiţe ca cinstitoare ale Mântuitorului. O să spun ceva şi despre femeile mironosiţe imediat, numai mai întâi vreau să mai aducem aminte de un om plăcut lui Dumnezeu, pe nume tot Iosif, şi care este pomenit în legătură cu naşterea Mântuitorul. Este vorba de logodnicul Preasfintei Fecioare Maria, ce-a contat în faţa contemporanilor Mântuitorului ca bărbatul Mariei, ca tată al Domnului Hristos. Oamenii din vremea aceea ziceau că ştiu pe tatăl Său şi pe mama Sa şi vorbind despre Domnul Hristos, ziceau că: "Ştim noi pe tatăl Său şi pe mama Sa" (Ioan 6, 42) sau spuneau că este fiul lui Iosif. Domnul Hristos a contat ca fiu al lui Iosif şi al Mariei, a fost o rânduială a lui Dumnezeu să aleagă un om care să ocrotească pe Preasfânta Fecioară, ca soţ al ei. De ce? Pentru că în această condiţie, Sfânta Fecioară putea să scape de batjocura lumii. Sfânta Fecioară Maria a avut ocrotire din partea dreptului Iosif, care nu a fost tatăl Domnului Hristos, cum credeau oamenii, ci a fost ocrotitor al Domnului Hristos. Aşa învaţă Sfânta Biserică, aşa ne prezintă lucrurile Sfânta Evanghelie.

Ceea ce este interesant şi vrednic de luare aminte în legătură cu dreptul Iosif, este faptul că atunci când el a observat că Fecioara Maria, că logodnica lui, că viitoarea lui soţie este însărcinată, nefiind om de scandal, fiind om drept - spune Sfânta Evanghelie că a fost om drept şi nu a vrut să o vădească (Matei 1, 19). A fost un om delicat. Aşa de puţine lucruri ştim despre dreptul Iosif, dar iată că ştim un lucru mai mare decât tot ce s-ar putea şti într-o situaţie ca aceasta. Era un om drept şi, nevrând să o vădească, şi-a pus în gând să o lase pe ascuns. Ce înseamnă asta? Înseamnă: şi-a pus în gând să-şi piardă urma. Şi-apoi indiferent ce or zice oamenii, că or zice că el este tatăl natural al celui care urma să se nască, dar cel puţin nu a vrut să o vădească pe Preasfânta Fecioară, şi-a pus în gând să o lase pe ascuns. Asta impune foarte mult, foarte foarte mult. Nu poţi sta în faţa dreptului Iosif decât cu admiraţie, într-o astfel de împrejurare. Nevrând să o vădească, fiind el om drept şi nevrând să o vădească, şi-a pus în gând să o lase pe ascuns (cf. Matei 1, 19). Dacă numai asta am şti despre el, avem motive să ne simţim datori cu admiraţie, să simţim admiraţie faţă de dreptul Iosif. Şi sigur că pentru asta l-a cinstit şi Dumnezeu,

nu numai că l-a ales, ci l-a cinstit că i-a descoperit situaţia ca atare, realitatea ca atare, şi i-a spus îngerul binevestitor să o ia pe Maria, că ceea ce S-a zămislit în ea este de la Duhul Sfânt. A fost o taină, o taină a dreptului Iosif, întâi de toate o taină a lui Dumnezeu, o taină a Mântuitorului, o taină a Duhului Sfânt, apoi o taină a Maicii Domnului. Deci, Maica Domnului nu i-o spus dreptului Iosif: "Fii atent că eu voi naşte şi uite ce s-a întâmplat". De ce nu i-a spus? Nu ştim. Ştim însă că toate lucrurile s-au rânduit în aşa fel încât să se scoată la iveală nişte lucruri extraordinare, nişte lucruri pe care noi am fi putut să nu le ştim şi iată le ştim, şi le ştim ca să facem şi noi ceva la fel, să fim şi noi oameni drepţi, să fim şi noi oameni care să nu vrem să vădim nişte lucruri care, la drept vorbind, nu sunt ale noastre. Noi de obicei ne amestecăm în lucruri care nu ne privesc, ne băgăm în chestiuni care nu sunt ale noastre, şi dreptul Iosif nu s-a băgat într-o chestiune care nu era a lui. A preferat să fie judecat el de oameni decât să pună în atenţia oamenilor un lucru rău, pentru că nu vroia să gândească altfel decât că este un rău ceea ce s-a întâmplat. În realitate nu era un rău, ci era un bine, numai că la măsurile cunoştinţei omeneşti părea un lucru rău, şi atunci el şi-a pus în gând să-şi piardă urma. Citim cu toţii Evanghelia. Trecem peste lucrurile acestea uşor, dar nu este bine că trecem uşor. Trebuie să trecem cu seriozitatea cuvenită, să ne impropiem anumite lucruri, în cazul acesta să vedem cât de mare a fost acest Iosif, învrednicit să fie păzitorul Maicii Domnului şi ocrotitorul ei, acest Iosif care şi el a purtat în braţe pe Mântuitorul Iisus Hristos - nu se poate să nu-L fi purtat acest Iosif, om delicat. Atât de delicat încât îţi impune respect prin delicateţea lui.

Şi acum să trecem la femeile mironosiţe care şi ele au fost femei cinstitoare de Dumnezeu. Înainte de toate, ştim că femeile mironosiţe au fost gânditoare de Dumnezeu. Aşa le prezintă Biserica: "Femeile cele gânditoare de Dumnezeu în urma Ta cu miruri au alergat, pe Care ca pe un mort cu lacrimi Te cântau, bucurându-se s-au închinat Ţie, Dumnezeului Celui viu, şi Paştele cel mântuitoare ucenicilor Tăi Hristoase bine le-au vestit". Aşa se spune la Paşti. Deci femeile mironosiţe au fost cinstitoare de Dumnezeu, femeile mironosiţe au fost gânditoare de Dumnezeu, femeile mironosiţe au pregătit miresme ca să-şi arate cinstirea lor faţă de Domnul Hristos mort, că şi-au arătat unele dintre ele cinstirea tot prin miresme asupra Domnului Hristos Înviat. Ştim lucrul acesta. De unde ştim? Din Sfânta Evanghelie: femeia aceea care a uns cu mir pe Domnul Hristos, când au zis ucenicii că nu trebuia să se facă prada aceea cu mirul, ci să se fi vândut şi banii să se fi dat săracilor. Şi ştiţi că a zis Domnul Hristos: "Nu faceţi supărare femeii. Ea ce a avut de gând să facă a făcut"(Matei 26, 10 şi Marcu 14, 16). Şi a făcut. A adus cinstire Mântuitorului. Femeile mironosiţe au pregătit miresme, dar miresmele nu au fost întrebuinţate. Femeile mironosiţe le-au pregătit, le-au cumpărat, s-au dus la mormânt să ungă pe Domnul Hristos mort, nu s-au gândit că a înviat, şi Domnul Hristos înviase, dar inima lor cinstitoare rămâne un exemplu pentru noi. Femeile mironosiţe, chiar dacă n-au întrebuinţat mirul ca semn de cinstire, l-au cinstit pe Domnul Hristos în inima lor, şi-au revărsat, şi-au pus în miresme inima lor, şi-au dat prin miresme inima lor. Poate vă mai aduceţi aminte, anul trecu am vorbit despre Sfânta Maria Magdalena şi am spus că eu fac o legătură între inima cinstitoare a femeilor mironosiţe şi inima Sfântului Apostol Pavel. În legătură cu ce? cu Epistola către Filimon. În Epistola către Filimon, Sfântul Apostol Pavel are un cuvânt de recomandare pentru Onisim, şi-i spune lui Filimon - citiţi epistola ca să vă daţi seama despre ce-i vorba -: "Ţi-l trimit pe el, chiar inima mea, primeşte-l cum m-ai primi pe mine" (cf. Filimon v.12, 17). Deci "ţi-l trimit pe el", pe Onisim, dar să ştiţi că nu este Onisim, ci el este inima mea. Ori el, ori eu, e acelaşi lucru. "Ţi-l trimit pe el, chiar inima mea, primeşte-l cum m-ai primi pe mine". Dacă eu aş veni la tine şi m-ai primi cu cinste şi cu bucurie şi cu dragoste, şi m-ai odihni, şi m-ai ajuta, şi

ai face totul ca să mă simt eu bine, aşa să te gândeşti să-l primeşti pe Onisim, pe fostul tău sclav, pe omul care te-a păgubit, pe omul care a fost rău cu tine, dar acum este bun şi nu mai poate fi rău, să-l primeşti pe el cum m-ai primi pe mine. Cam aşa au gândit şi femeile mironosiţe: "Doamne, noi inima nu ne-o putem scoate din piept, că trebuie să trăim mai departe cu inima aceasta cinstitoare pe care o avem şi cu care Te cinstim în continuare, dar miresmele reprezintă inima noastră, cinstirea noastră din inimă".

Aşadar, iubiţi credincioşi, să rămânem cu gândul acesta că şi noi putem fi cinstitori ai Mântuitorului nostru Iisus Hristos Celui înviat, Care nu mai este mort, cum era în vremea când L-a înmormântat Iosif din Arimateea. Deci, cinstirea faţă de Domnul nostru Iisus Hristos este un lucru care îl putem face şi noi. Unii părinţi, de exemplu Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că mormântul Mântuitorului este inima omului şi că Domnul Hristos învia din inima omului. La Paşti, în postul Paştilor - poate unii vă aduceţi aminte, dacă vă aduceţi aminte vă rog să fiţi de acum cu luare aminte -, în săptămâna dinainte de Florii se fac multe aprecieri în legătură cu mormântul lui Lazăr, cu învierea lui Lazăr, cu piatra de pe mormânt, cu înlăturarea pietrei de pe mormânt şi se fac multe aprecieri în sensul acesta că piatra învârtoşării o avem pe inima noastră şi cerem de la Domnul Hristos să înlăture învârtoşarea ca să iese sufletul nostru mântuit la iveală cum a ieşit Lazăr din mormânt, sau ca să iasă însuşi Domnul nostru Iisus Hristos din mormântul firii noastre.

Sunt nişte gânduri ale Bisericii şi-i bine, ar fi bine să ne gândim la toate acestea, şi mai ales la cinstirea pe care I-a adus-o Mântuitorului Sfântul Iosif din Arimateea, că I-a dat mormânt Mântuitorului; să-I dăm şi noi mormânt dacă n-are, şi dacă are mormânt şi nu este trebuie mormânt, să-I dăm tron Mântuitorului nostru Iisus Hristos în inima noastră. Să-I dăm inima noastră ca să-I fie Lui tron, pe care să troneze şi să stăpânească fiinţa noastră.

Ca dreptul Iosif, logodnicul Sfintei Fecioare, am putea să fim dacă am fi delicaţi, dacă am fi doritori de a acoperi relele pe care le gândim?, şi a nu le scoate la iveală cum facem de obicei. Aduc şi acum în atenţie pe cuviosul Macarie, despre care se spune că s-a făcut dumnezeu pământesc. Parcă te ia groaza când auzi că cineva a spus despre cuviosul Macarie cel din Egipt că s-a făcut dumnezeu pământesc! Se spune mai departe de ce: că aşa cum Dumnezeu acoperea lumea, acoperea şi el păcatele oamenilor, pe care le vedea ca şi când nu le-ar fi văzut şi pe cele despre care auzea, ca şi când nu ar fi auzit de ele. Cred că e o asemănare între Sfântul şi dreptul Iosif, logodnicul Fecioarei şi Sfântul Macarie cel Mare.

Ca femeile mironosiţe putem fi şi noi dacă ne revărsăm inima noastră cinstitoare în cântare cinstitoare de Dumnezeu, în simţire cinstitoare către Mântuitorul şi dacă dorim ca noi înşine şi cei din jurul nostru să fie cinstitori ai Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Dumnezeu să ne ajute!

Predica de pe munte - îndreptar de viaţă

Joi, 24 iulie 1997

Pentru cea din urmă seară în care mai suntem împreună, în care mai sunt eu aici, am programat să ne întreţinem în jurul temei: "Predica de pe munte, îndreptar de viaţă". Ce înţelegem noi prin predica de pe munte? Înţelegem trei capitole din Sfânta Evanghelie de la Matei, capitolele 5,6 şi 7, conţinutul lor fiind ceea ce se cuprinde sub titlul: "Predica de pe munte". Este vorba de mai multe învăţături pe care le-a dat Domnul nostru Iisus Hristos şezând pe un munte. S-a suit într-un munte şi acolo a şezut şi a vorbit celor ce erau de faţă spunând învăţături, pe care le-a cuprins apoi Sfântul evanghelist Matei în ceea ce numim noi - nu Sfântul evanghelist Matei a numit aşa - numim noi "Predica de pe munte". În capitolul 6 din Sfânta Evanghelie de la Luca sunt multe din învăţăturile pe care le-a rostit Domnul Hristos în "Predica de pe munte", dar acolo apar ca predică de pe şes. Se vede că totdeauna trebuie să fie lucruri aşa care să nu se potrivească, şi să le dea de gândit oamenilor: acum cum a fost predica, pe munte ori pe şes? Sau a fost şi pe munte şi pe şes? Cred că a fost şi predică de pe munte şi predică de pe şes. În Sfânta Evanghelie de la Luca e scris că s-a dus Iisus la şes şi acolo le-a spus ucenicilor şi celor care erau de faţă nişte învăţături care se potrivesc foarte bine cu cele din predica de pe munte.

Adevărul este că Domnul Hristos, învăţăturile care le-a dat, nu le-a dat o singură dată, le-a dat undeva şi a zis: "Gata, despre asta n-am să mai spun altădată". Domnul Hristos a predicat învăţătura Lui şi o spus-o de multe ori, în multe locuri, şi a spus-o şi pe munte şi a spus-o şi pe şes, şi a spus-o şi la marginea mării, şi a spus-o şi în oraşe şi a spus-o şi în sate, şi Sfinţii Evanghelişti au adunat din învăţăturile care a u rămas până la vremea lor, pentru că numai doi dintre cei patru evanghelişti au fost ucenici ai Domnului Hristos: Sfântul Matei şi Sfântul Ioan. Ceilalţi doi n-au fost ucenici. Unii spun că Sfântul evanghelist Luca nici nu L-a cunoscut pe Domnul Hristos, nu L-a văzut, alţii spun că L-a văzut. Adevărul este că Sfântul evanghelist Luca, el însuşi mărturiseşte că a urmărit cu deamănuntul, s-a interesat de cele în legătură cu Domnul Hristos, şi a alcătuit Evanghelia lui pe mărturii, să zicem aşa, indirecte, nu directe. El a dat mărturii indirecte. A cuprins în Evanghelia sa ceea ce a aflat de la alţii. Sfântul evanghelist Matei şi Sfântul evanghelist Ioan au fost martori ai multora din cele pe care le relatează şi pe care le cuprind în Evanghelia lor, au fost martori direcţi. Sfântul evanghelist Marcu, la fel, a fost un martor indirect. A aflat multe din cele pe care le-a cuprins în Evanghelia sa de la Sfântul Apostol Petru, cu care a venit în legătură, şi căruia într-un fel i-a fost ucenic.

Sfântul evanghelist Matei, în ceea ce numim noi "Predica de pe munte", a cuprins şi alte învăţături pe care le-a spus Domnul Hristos în alte împrejurări, însă el a avut în general intenţia să cuprindă mai multe învăţături la un loc. Şi anume, cineva care citeşte Evanghelia de la Matei, şi care a studiat şi care s-a preocupat şi din punctul acesta de vedere, ştie că Sfântul evanghelist Matei în capitolele cinci, şase şi şapte a cuprins "Predica de pe munte", deci învăţături pe care le-a spus Domnul Hristos pe munte sau în altă parte, n-are importanţă pentru noi asta, e vorba de învăţături. În capitolele opt şi nouă cuprinde minuni - deci are o parte cu minuni -, în capitolul zece şi unsprezece învăţături,

în capitolul doisprezece şi învăţături şi minuni, în capitolul treisprezece pilde despre împărăţia lui Dumnezeu, mai multe la un loc, pe care Domnul Hristos poate nu le-a spus toate la un loc, toate deodată. După aceea, în alte capitole, la fel, minuni şi învăţături, şi în ultima parte a Evangheliei sale, relatări în legătură cu pătimirile Domnului Hristos şi cu învierea Domnului Hristos.

Sfântul evanghelist Marcu nu cuprinde multe învăţături în Evanghelia sa, ci mai multe minuni; Sfântul evanghelist Luca cuprinde şi învăţături şi minuni. M-aş bucura dacă aţi reţine faptul că în Sfânta Evanghelie de la Luca este o parte care e specifică Evangheliei de la Luca, şi anume din capitolul nouă spre sfârşit şi până în capitolul optsprezece, după pilda vameşului şi a fariseului, asta este specific Evangheliei de la Luca, fără să aibă locuri paralele, în general, în celelalte Evanghelii. Şi apoi Sfântul evanghelist Ioan cuprinde şi învăţături şi minuni. Noi ne vom ocupa acum de "Predica de pe munte", dar gândită ca îndreptar de viaţă, adică ce învăţăm noi din predica de pe munte pentru viaţa noastră. De ce se pune problema aceasta? Pentru că în "Predica de pe munte" sunt multe învăţături care pot fi luate drept principii, drept călăuză pentru o viaţă superioară.

"Predica de pe munte" începe cu fericirile. De nouă ori citim în Sfânta Evanghelie de la Matei cuvintele Domnului Hristos: "Fericiţi". De aceea zicem că sunt nouă fericiri. Unii zic că sunt numai opt. Şi aici este ceva, o chichiţă. Unii zic că sunt numai opt, că cele două de la nouă se potrivesc una ca alta, şi că ar fi aceleaşi. Noi zicem că sunt nouă, având în vedere faptul că Domnul Hristos a zis de nouă ori "Fericiţi". Dar să ştiţi că Domnul Hristos a mai zis "Fericiţi" şi cu alte prilejuri; sunt vreo cincisprezece fericiri, până la urmă. Pe lângă cele nouă din Predica de pe munte, cum o prezintă Sfântul evanghelist Matei mai avem a zecea, am putea noi să zicem că e a zecea fericire: "Fericiţi sunt cei ce n-au văzut şi au crezut" (Ioan 20,29). Aceste cuvinte sunt spuse în legătură cu Sfântul Apostol Toma. Apoi am putea zice că o altă fericire, să zicem noi a unsprezecea, ar fi: "Fericiţi sunt ochii voştri că văd şi urechile voastre că aud, că mulţi prooroci şi drepţi au vrut să vadă ceea ce voi vedeţi şi n-au văzut, şi să audă ceea ce voi auziţi şi n-au auzit" (Matei 13, 16,17), referindu-se Domnul Hristos la minunile şi la învăţăturile Sale. Deci şi noi suntem între acei fericiţi care avem Evanghelia, şi din Evanghelie ştim cuvinte pe care proorocii nu le-au ştiut, ştim învăţături pe care proorocii nu le-au ştiut, ştim învăţături pe care proorocii nu le-au auzit, ştim despre minuni pe care proorocii nu le-au văzut şi ochii noştri sunt fericiţi văzând prin credinţă, pentru că credinţa e un chip de vedere. Cine n-are o credinţă e ca şi când nu ar vedea. Cine nu primeşte cuvintele Mântuitorului ca şi când le-ar fi auzit el direct, nu are credinţă. Credinţa ţine loc şi de vedere şi de auzire. Te pune în legătură cu Domnul Hristos. Ştiţi că după Evanghelia care se citeşte duminică dimineaţa la utrenie, în legătură cu învierea Domnului Hristos, zicem: "Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus". Când o vedem? Când o auzim, o vedem, o simţim, credem în aceasta, şi ca şi când am fi fost noi martori ai Învierii. Direcţi, nu indirecţi. Acesta este rolul credinţei.

După aceea, o altă fericire ar putea fi: "Ferice de cel ce nu se va sminti întru Mine" (Matei 11, 6). O altă fericire ar putea fi numărată la fericirile cele nouă, fericirea pe care a spus-o Domnul Hristos lui Simon: "Fericit eşti Simone, fiul lui Iona, că nu trup şi sânge ţi-a descoperi ţie aceasta, ci Tatăl Meu Cel din ceruri" (Matei 16, 17).

Noi avem în vedere fericirile cele nouă din Evanghelie de la Matei, din Predica de pe munte, ca nişte fericiri care ar putea fi considerate trepte ale urcuşului duhovnicesc spre bucurie. N-am să mă opresc la fiecare dintre fericiri, dar atât aş vrea să am în vedere că Domnul Hristos îi fericeşte pe anumiţi oameni, pentru anumite stări în care se găsesc ei, şi îi fericeşte nu pentru că rămân în stările acelea, ci pentru că primesc ceva de la

Dumnezeu, sunt fericiţi pentru că Dumnezeu îi are în atenţie, că Dumnezeu le dă ceva, pentru că sunt în anumite stări sau pentru că au fost în anumite stări. De exemplu: "Fericiţi cei ce plâng, că aceia se vor mângâia". Este o fericire care are în vedere o făgăduinţă şi are în vedere şi o stare care încetează. Adică atunci când eşti mângâiat nu mai plângi, ţi se sfârşeşte starea de plâns, de tânguire de zbucium şi primeşti mângâiere, pe când acolo unde-i vorba de: "Fericiţi cei blânzi că aceia vor moşteni pământul", e vorba de o stare care rămâne în veşnicie. Blândeţea ţine de starea omului care e sub binecuvântarea lui Dumnezeu, care e în legătură cu Dumnezeu. Însetarea de dreptate, flămânzirea şi însetarea pentru dreptate, adică pentru a deveni drept, pentru a împlini toată dreptatea, ţine în veşnicie, şi zice Domnul Hristos, cei flămânzi şi însetaţi de dreptate, se vor sătura, adică vor ajunge să fie satisfăcuţi cu dreptatea pentru care însetează şi flămânzesc, pe care o caută. "Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu": curăţenia(curăţia) inimii este o chestiune care rămâne permanent în viaţa creştină, iar vederea lui Dumnezeu este şi ea o realitate care ţine de curăţenia inimii. Dacă vrea cineva să fie în legătură cu Dumnezeu, cel dintâi lucru pe care trebuie să-l aibă în vedere, pentru a ajunge la conştiinţa deplinătăţii, este să fie cu inima curată, să aibă inima curată. Prin inimă nu se înţelege pur şi simplu organul numit inimă, ci se înţelege interiorul omului, conştiinţa omului, şi mintea şi simţirea, toate câte ţin de adâncul existenţei umane.

Cei vechi nu aveau noţiunile precizate cum le avem noi. De exemplu, în Evanghelie citim că a zis Domnul Hristos: "Pentru ce astfel de gânduri purtaţi în inimile voastre?" (Luca 23, nu a zis "Pentru ce astfel de gânduri purtaţi în minţile voastre?". De ce? Pentru că de inimă ţinea şi mintea în concepţia de atunci, şi atunci se putea zice şi se zicea de fapt că omul gândeşte cu inima. Noi nu zicem că omul gândeşte cu inima, ci zicem că omul gândeşte cu mintea. De ce? Pentru că se ştie că mintea este cea care gândeşte şi inima este cea care simte. Şi problema aceasta a legăturii dintre minte şi inimă, coborârea minţii în inimă despre care vorbesc părinţii? În legătură cu rugăciunea de toată vremea, de fapt este unirea aceasta între gândire şi simţire. Să câştigi idei pentru sentimente şi să câştigi sentimente pentru idei. Silinţa aceasta pe care unii o au, în înţelesul acesta să-şi vâre mintea în inimă, este o silinţă zadarnică în fond. De ce? Pentru că legătură între minte şi inimă n-o faci silind firea, ci se face de la sine. Adică noi avem angajarea aceasta să ne rugăm lui Dumnezeu, şi apoi mintea îşi găseşte ea locul dacă trebuie să se unească cu inima, legătură o face Dumnezeu prin rugăciune, n-o facem noi, că n-avem cum şi n-avem de ce să mutăm mintea din locul ei unde a pus-o Dumnezeu, să o mutăm în inimă unde nu a pus-o, ci-i vorba de realizarea unei unităţi, unei unificări în existenţa umană, ca să nu fie despărţit gândul de simţire şi simţirea de gând. Asta este esenţialul.

Acum, mă iertaţi că mai fac şi nişte ocolişuri din acestea, nişte digresiuni din acestea, dar eu cred că acestea-s mai importante până la urmă decât ceea ce vă spun în principal. Şirul fericirilor se sfârşeşte cu cuvintele: "Bucuraţi-vă şi vă veseliţi că plata voastră multă este în ceruri". Deci "Bucuraţi-vă şi vă veseliţi" - Domnul Hristos este pentru bucurie. De ce? Pentru că credinţa noastră este o credinţă a bucuriei. Noi vorbim despre bucuria creştină. Şi avem dreptate să vorbim despre bucuria creştină, bine ştiind că Domnul Hristos a insistat pentru bucuria creştină. Nu a zis o singură dată: "Bucuraţi-vă şi vă veseliţi că plata voastră multă este în ceruri", ci a îndemnat la bucurie de multe ori şi în multe feluri. De pildă cunoaştem cuvintele Domnului din Evanghelia de la Ioan: "Acestea vi le spun ca bucuria Mea să fie întru voi şi ca bucuria voastră să fie deplină" (Ioan 15, 11). "Ca bucuria Mea să fie întru voi", deci să nu aveţi numai o bucurie a voastră, ci o bucurie "a Mea în voi", şi bucuria voastră să fie deplină. Orice îndrumare spre întristare este o îndrumare care nu se potriveşte cu ceea ce vrea Dumnezeu de la om.

Gândiţi-vă de pildă la faptul că atunci când mergeau cei doi înspre Emaus, în ziua învierii Domnului Hristos, şi S-a întâlnit Domnul Hristos cu ei şi S-a unit cu ei la drum, i-a întrebat: "De ce sunteţi trişti? "(Luca 24, 17). De ce i-a întrebat: "De ce sunteţi trişti? "? Pentru că erau trişti şi pentru că Domnul Hristos nu ar fi vrut să fie trişti, ci ar fi vrut să fie bucuroşi, cum au fost după ce au avut încredinţarea că s-au întâlnit cu Domnul Iisus. "De ce sunteţi trişti? " - nu trebuie să fiţi trişti. Apoi, când a înviat pe fiul văduvei din Nain, i-a spus mamei lui înainte de a-l învia: "Nu mai plânge" (Luca 7, 13). Deşi Domnul Hristos îi fericeşte şi pe cei ce plâng, spunându-le că aceia se vor mângâia, nu este îndeamnă la plâns, însă sunt de foarte multe ori situaţii în care omul plânge pentru împrejurările în care se găseşte. Plânsul e o despărţire a sufletului, o manifestare a sufletului omenesc: animalele nu plâng - omul plânge, animalele nu râd - omul râde. Poţi să plângi şi să râzi. Sunt împrejurări în care plângi, sunt împrejurări în care râzi. Sfântul Apostol Pavel are cuvântul: "Bucuraţi-vă cu cei ce se bucură, plângeţi cu cei ce plâng" (Romani 12, 15). Dar plânsul este ceva trecător. Trebuie să fie copleşit, covârşit de bucurie. Şi Domnul Hristos îşi încheie şirul fericirilor cu "Bucuraţi-vă şi vă veseliţi că plata voastră multă este în ceruri". Aşteptăm o răsplată când vom fi în cer, dar aşteptăm şi o răsplată a cerului aici pe pământ. Adică nu înseamnă neapărat că trebuie să fii în cer ca să ai răsplătirile, ci poţi să fi şi pe pământ şi să ai răsplătirile. Numai că până mai suntem pe pământ noi avem şi probleme, avem situaţii care ne arată ce nu suntem încă în cer. În "Urmarea lui Hristos", o carte din secolul al XV-lea, care are cea mai mare circulaţie după Sfânta Scriptură, se spune că "aici e locul luptelor şi dincolo e locul împlinirilor, locul cununilor".

După aceea în Predica de pe munte urmează nişte cuvinte care-i privesc în special pe ucenicii Domnului Hristos. Şi anume a spus Domnul Hristos: "voi sunteţi sarea pământului" şi "Voi sunteţi lumina lumii" (Matei 5, 13,14). Cuvintele acestea nu sunt adresate tuturor credincioşilor. Nu toţi credincioşii sunt "sarea pământului", nu toţi credincioşii sunt "lumina lumii", ci sarea pământului sunt ucenicii, sunt oamenii aleşi de Dumnezeu ca să fie ucenici şi apostoli, sunt oamenii puşi să lumineze, puşi anume să îndrepteze, să fie pildă. E adevărat că Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Filipeni, îi numeşte pe toţi credincioşii "luminători în lume" (Cf. Fil. 3). Orice credincios poate să fie şi el o lumină, dar Domnul Hristos când a zis "Voi sunteţi sarea pământului" şi "Voi sunteţi lumina lumii" i-a avut în vedere în special pe ucenicii Săi. Şi asta o înţelegem din faptul că după aceea a spus că nu poate cetatea să se ascundă deasupra muntelui stând, deci dacă e o cetate pe munte nu poate să fie nebăgată în seamă, nu poate să nu intre în atenţia oamenilor, şi zice că oamenii nu aprind lumina să o pună undeva la dos, undeva unde nu se vede, nu o acoperă cu ceva, ci o pun în sfeşnic, ca să ardă (Cf. Matei 5, 15), ca să lumineze de fapt, să ardă ca să lumineze. Gândiţi-vă, comparaţiile acestea le-a făcut Domnul Hristos într-o vreme în care nu existau mijloacele acestea de luminat pe care le avem noi, şi care de fapt sunt numai cam din secolul trecut, cu electricitate şi cu treburi din acestea. Buna mea spunea că atunci când s-a adus în satul nostru prima lampă cu petrol, stăteau oamenii aşa, cam cu frică în jurul ei de frică să nu explodeze. După aceea s-au învăţat oamenii cu lampă, au fost lămpi de petrol, era o industrie de sticlă de lampă, care astăzi nu ştiu dacă se mai găsesc pe undeva, sticle de lampă şi dacă mai trebuie din acestea. Domnul Hristos a vorbit într-o vreme în care nu exista ce ştim noi că există astăzi, şi a vorbit despre lumina care luminează, despre lumina din sfeşnic. În catacombe erau multe lumini ca să biruiască întunericul. În adunările de noapte ale creştinilor se aprindeau multe lumini. Lumânările acestea aceste pe care le aprindeam noi sunt şi un simbol, şi un fel de aducere aminte de împrejurările acelea când lumânările erau necesare şi din punct de vedere fizic, nu numai din punct de vedere spiritual.

După aceea Domnul Hristos vorbeşte în Predica de pe munte despre legea cea veche pe care a venit Domnul sHristos să o împlinească. Şi zice: "N-am venit să stric Legea, ci am venit să o împlinesc" (Matei 5, 17). Şi spune că până va rămâne cerul şi pământul se vor împlini toate, nu se va şterge nici o iotă sau o cirtă. Sunt nişte semne care însoţesc anumite litere şi sunt semne mici, care zice Domnul Hristos că toate trebuie să se împlinească. Dar Domnul Hristos a venit să împlinească Legea şi în sensul acesta ca să fie fidel legii vechi, pentru că altfel nu ar fi avut autoritate la evrei. De pildă, dacă nu ar fi fost tăiat împrejur a opta zi, n-avea ce vorbi cu evreii, că nu-L asculta nimeni. El S-a supus rânduielilor Legii Vechi, ca să poată să aibă autoritate pentru evreii care nu ascultau pe oamenii care nu erau evrei sau care nu împlineau Legea. Şi-atunci Domnul Hristos a împlinit şi El Legea. A împlinit Legea formal, adică în fond, dar şi formal? Numai că El a adus o lege care este mai presus de legea Vechiului Testament. În general nu i-a orientat pe oameni spre Vechiul Testament, ci i-a orientat pe oameni spre o altă lege, spre o lege deplină, spre Noul Testament. Nu exista un Nou Testament pe atunci, dar exista o orientare nouă, exista o împlinire ideologică, şi aceasta o are în vedere Domnul Hristos când spune, de pildă, mai întâi: "De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor şi a fariseilor, nu veţi intra în împărăţia cerurilor" (Matei 5, 20). Cuvintele acestea sunt ca un fel de legătură între: "N-am venit să stric Legea, ci am venit să o împlinesc", şi după aceea urmează cuvintele prin care Domnul Hristos arată ce adaugă El la Legea Vechiului Testament. În Vechiul Testament există o poruncă: "Să nu ucizi", una dintre poruncile decalogului. Domnul Hristos a zis: "Aţi auzit că s-a zis celor de demult: «Să nu ucizi, căci cine ucide este vrednic de osândă». Eu însă vă zic vouă: Cel ce se mânie pe fratele său este vrednic de osândă" (Matei 5, 22). Uciderea are ca punct de plecare mânia, în general. Oamenii mânioşi, oamenii răzbunători se angajează la ucideri. E vorba de uciderea oamenilor, nu este vorba de uciderea animalelor, pentru că dacă-i vorba de uciderea animalelor s-a spus cuvântul: "Scoală Petre, junghie şi mănâncă" (Fapte 10,13). Deci nu se pune problema că nu a voie să ucizi un animal. Poţi să ucizi un animal, ai stăpânire peste asta, dar să ucizi om nu este voie, şi atunci există porunca: "Să nu ucizi". Şi Domnul Hristos nu se opreşte numai la ucidere, zicând că cel care ucide este vrednic de osândă, ci zice că şi cel ce se mânie e vrednic de osândă. Şi din mânie pornesc cuvinte, cuvinte de ocară, cuvinte jignitoare. Şi atunci Domnul Hristos spune: "Cel ce va zice fratelui său: «Prostule»" (În cele mai multe traduceri ale noastre, şi mai ales în cele vechi, este un cuvânt care nu a fost tradus: "racca". Cuvântul acesta "racca" este un cuvânt de origine persană şi nu era înţeles. Evreii îl înţelegeau. Cei cu care a vorbit Domnul Hristos l-au înţeles. Cei care au tradus n-au găsit termenul corespunzător, şi atunci mai bine l-au lăsat aşa. Dar "racca" nu mai zice nimeni acum, te mânii pe cineva şi îi zici "racca"?! Nu îi zici, că nu ştii nici tu ce zici, nici el ce aude. Şi atunci nu se poate întrebuinţa, dar a rămas aşa.), "Cel ce zice racca - unii au tradus "prostule" -, este vrednic de judecata sinedriului" (Matei 5, 22). Nici sinedriul nu mai există astăzi. Sinedriul era o adunare a bătrânilor, care hotărau şi care erau un fel de complet de judecată. Deci "cine îi zice racca, e vrednic de judecata sinedriului". Cu asta noi trebuie să înţelegem nu atât ceea ce a avut în vedere Domnul Hristos în contextul social de atunci, ci ceea ce ne interesează pe noi astăzi este faptul că nu avem voie să spunem vorbe rele, defăimătoare în raport cu fraţii noştri. "Cel ce zice fratelui său nebunule vrednic este de gheena focului" (Matei 5, 22). Ce-i "gheena focului"? Astăzi nu mai zice nimeni de gheena focului, decât pomenind Evanghelia, că este scris în Evanghelie de gheena focului. Adică-i vrednic să fie aruncat în foc pentru un astfel de cuvânt, pentru că l-a făcut nebun, cum zic oamenii: "L-o făcut nebun!". Nu este corect! Creştinii n-au voie să zică astfel de cuvinte.

Zice Domnul Hristos că este vrednic de gheena focului. Ce-i asta "gheenă"? În vechime, pe acolo pe unde vorbea Domnul Hristos, pe la Ierusalim, era o vale Ghe Hinon. "Ghe" înseamnă vale şi "Hinon" se numea valea respectivă: Ghe Hinon. Şi acolo în Ghe Hinon, în Valea Hinon, se ardeau resturile din Ierusalim, era un fel de crematoriu, pentru gunoaie. Şi acolo într-una era un foc, un foc care mocnea sau un foc care se aprinde mai tare, şi Domnul Hristos a zis că este vrednic să-l arunce acolo unde-s aruncate gunoaiele: "Vrednic de gheena focului". Adică de Ghe Hinon, Valea Hinon, unde-i foc. Se pune problema că de ce trebuie orientată mânia sau de ce trebuie mântuită mânia, de ce trebuie nimicită mânia, când este împotriva oamenilor? Pentru că mânia aduce un fel de întunecare, un fel de orbire, o orbire a conştiinţei, o orbire a înţelegerii, şi în cazul acesta mânia nu serveşte, ci deserveşte. Şi Domnul Hristos, ştiind lucrul acesta, a spus mai departe: "Dacă îţi duci un dar la altar - vrei să duci o jertfă -, şi acolo îţi aduci aminte că cineva are ceva împotriva ta, du-te şi te împacă cu acela şi apoi venind, adu darul tău" (Cf. Matei 5, 23). Domnul Hristos ţine la aceasta, ca mânia să fie înlăturată, să vină în loc de nepace, împăcarea. Şi pune în vedere lucrul acesta. Şi apoi are în continuare: "Învoieşte-te cu pârâşul tău până eşti cu el pe cale, ca nu cumva să te dea judecătorului, şi judecătorul să te dea slujitorului temniţei, şi să intri în temniţă, şi nu vei scăpa de acolo până nu vei plăti cel de pe urmă ban" (Matei 5, 25, 26). Acestea sunt nişte lucruri de orientare, adică să faci în aşa fel încât să duci o viaţă ireproşabilă, o viaţă care să nu te ducă la temniţă, care să nu te depărteze de societatea în care trăieşti, să duci o viaţă de care să se poată bucura cei din jurul tău, şi de care să te poţi bucura şi tu însuţi.

Deci, cea dintâi patimă pe care o are în vedere Domnul Hristos, când este vorba de înaintarea în viaţa duhovnicească, de o rânduială în societate, este să înlături patima mâniei, din care porneşte uciderea, din care pornesc cuvintele nefolositoare, şi ar fi bine să fim cu mai multă grijă la cuvintele pe care le spunem, pentru că Domnul Hristos socoteşte grav, dacă spune că cel care zice "nebunule" e vrednic de gheena focului.

Apoi are în vedere şi o altă patimă, şi anume chestiuni legate de sexualitate, de pornirile spre acte sexuale. Mai ales asta o are în vedere când zice că cel care priveşte la o femeie cu dorinţa de împreunare cu ea, a şi făcut păcatul în inima lui. (Cf. Matei 5, 28). Cu asta Domnul Hristos vrea să înlăture relele de la rădăcină, adică orice pornire spre bine sau spre rău îşi are temeiul în conştiinţa omului, în inima omului, în simţire şi în gândire, şi dacă îţi faci rânduială în minte, îţi faci rânduială în viaţă. Nu-ţi faci rânduială în minte, nu-ţi faci rânduială în viaţă, şi de aceea Domnul Hristos atrage atenţia că şi păcatele cu gândul sunt păcate. Am vrut să fac o legătură aici cu cele scrise în Sfânta Evanghelie de la Matei, în capitolul cincisprezece şi în Sfânta Evanghelie de la Marcu, în capitolul şapte, în legătură cu cele ce îl spurcă pe om, în legătură cu cele ce-l întinează pe om, şi anume Domnul Hristos a spus că nu este păcat să mănânci cu mâinile nespălate, deşi Domnul Hristos nu este împotriva igienei, însă s-a pus o problemă în sensul acesta că există totdeauna un ritual de spălare a mâinilor, şi oamenii puneau problema aceasta că trebuie ţinu ritualul acesta. Ori Domnul Hristos nu a fost un formalist, şi le-a atras atenţia oamenilor că a mânca cu mâinile nespălate nu-l întinează pe om, nu-l întinează spiritual. Poate să aducă daune fizice, să zicem, nespălarea mâinilor, dar din punct de vedere spiritual omul nu se întinează când nu se spală pe mâini înainte de a mânca. Şi face nişte aprecieri, nu stăruie asupra lor, doar atâta vreau să spun că la urmă zice Domnul Hristos: "Din inima omului pornesc gândurile cele rele: curviile, preacurviile, furtişagurile, uciderile, uşurătate, pizma, poftele de înavuţire, acestea sunt care îl spurcă pe om" (Cf. Matei 15, 19, 20 sau Marcu 7, 21-23). Dar e interesant de observat că Domnul Hristos are în vedere forma lăuntrică a acestor fapte, deci nu are în vedere împlinirea lor, şi împlinirea întinează, dar chiar şi numai gândul cel rău întinează. Zice că din inima

omului pornesc gândurile cele rele. Şi apoi spune ce aduc gândurile cele rele, ce fel de gânduri rele pornesc din inima omului. Deci şi numai la nivelul gândului există o întinăciune, şi acestea sunt care îl spurcă pe om.

Vă atrag atenţia asupra acestor texte ca să le aveţi în vedere, poate citiţi din Noul Testament, anume ca să vedeţi ce anume îl întinează pe om. Mai departe, în legătură cu pornirile de poftă trupească, Domnul Hristos are în vedere şi căsătoria. Şi Sfântul evanghelist Matei a adus în atenţie şi cele ale căsătoriei, pentru că despre căsătorie şi despre divorţ mai este relatat în Evanghelia de la Matei, în capitolul nouăsprezece; şi spune Domnul Hristos că nu trebuie să se desfacă căsătoriile, înţelegem din ce spune Domnul Hristos întrucât căsătoria este indisolubilă, dar că totuşi există posibilitate de desfacere, în cazul când intervine o legătură extraconjugală din partea unuia dintre soţi. Atunci cel care e nevinovat poate să se despartă de cel vinovat, numai că Sfântul Apostol Pavel spune că totuşi căsătoria ţine până la moartea unuia dintre soţi. Citiţi aceasta în Epistola către Romani, capitolul şapte. În Biserica Catolică nu e admis divorţul, pe motivul că până trăiesc cei doi sunt şi legaţi înaintea lui Dumnezeu, şi atunci partea care se desparte nu e liberă, în realitate. La noi este mai multă îngăduinţă, pentru neputinţa omenească. Şi apoi, Domnul Hristos, după ce precizează lucrurile acestea în legătură cu mânia şi cu desfrâul şi cu căsătoria, desfacerea căsătoriei, vorbeşte despre importanţa cuvântului. Importanţa cuvântului e mare. Undeva se spune în Sfânta Evanghelie că a zis Domnul Hristos: “Pentru orice cuvânt deşert veţi da socoteală înaintea lui Dumnezeu” (Cf. Matei 12, 36). Ce înseamnă cuvânt deşert? Cuvânt fără noimă, cuvânt care nu aduce ceva ziditor, cuvânt care n-are un conţinut, cuvânt fără rost, care nu ridică sufletul. Zice că “Pentru orice cuvânt deşert veţi da socoteală”, iar aici Domnul Hristos afirmă “să nu vă juraţi nicidecum”, pentru că mulţi aduc un jurământ în sprijinul adevărului, şi zice Domnul Hristos “Să nu te juri nici pe cer nici pe pământ, nici pe capul tău să nu te juri”, şi spune de ce, “că nu poţi face un fir de păr alb sau negru” (Matei 5, 36). Acum un fir de păr alb sau negru nu-l poţi face, dar tot părul îl poţi face din alb negru (cu mijloacele acestea când se vopsesc, ca să aibă păr negru şi dacă l-ar avea alb) Dar Domnul Hristos are în vedere altceva, adică natural, în mod natural nu poţi face un fir de păr care-i alb, nu-l poţi face negru. Şi ca să nu te juri pe cer, că este tronul lui Dumnezeu; să nu te juri pe pământ că este aşternutul picioarelor lui Dumnezeu. În altă parte, tot în Evanghelia de la Matei, aflăm că să nu te juri nici pe Ierusalim, nici pe Templu, nici pe aurul Templului (Cf. Matei 5, 34-36). Adică în general să fie evitat jurământul, deşi jurământul se consideră şi ca un act de cult: “Lăuda-se-va tot cel ce jură întru El” (Ps. 62, 10) zicem noi la Psalmii Utreniei, vorbind cu Dumnezeu şi folosind Psalmul 62, zicem: “Lăuda-se-va tot cel ce se jură întru El”, întru Dumnezeu. Adică când aduci pe Dumnezeu în spijinul adevărului înseamnă că crezi în Dumnezeu. Cine nu crede în Dumnezeu, acela nici nu aduce pe Dumnezeu martor pentru un adevăr oarecare. Totuşi e bine să se evite jurământul. Undeva în Epistola Sfântului Apostol Iacob zice că să nu te juri nicidecum, adică nu e voie un creştin să se jure (Cf. Iacob 5, 12). Biserica noastră totuşi are şi împrejurări în care cere jurământ. Vedeţi că şi conducătorii de stat, şi funcţionarii de stat depun un jurământ, deşi nu ştiu ce însemnătate are jurământul acesta pentru unii dintre ei care fac o formalitate din acesta. Noi cei care suntem cu grijă de a nu jura, cât putem nu jurăm, nu aducem jurământul ca mijloc de statornicire a adevărului. Eu am jurat o singură dată, când mi-am luat licenţa în Teologie, că voi învăţa cum învaţă Biserica. Altfel, n-am jurat şi nici nu vreau să jur, şi dacă-i vorba, la tribunal n-am fost niciodată, nici măcar să vedem cum îi pe-acolo înăuntru, ce se face pe acolo. Dacă ştiu ce-i pe-acolo, ştiu din piese de teatru, din cărţi citite din literatură în care sunt procese. Cam ştiu ce-i pe-acolo şi dacă nu m-am dus. Şi Doamne dă să nu mă duc până la sfârşitul vieţii, că n-am ce căuta

pe acolo.

După ce Domnul Hristos are în vedere neuciderea, nemânierea, înlăturarea poftelor fără o rânduială, şi are în vedere cuvântul, seriozitatea în cuvânt, în sensul că zice Domnul Hristos: "Să fie cuvântul da, ce este da şi nu, ce este nu, şi ce-i mai mult decât aceasta de la cel rău vine"(Matei 5, 37), se referă apoi la felul în care trebuie să stai împotriva răului. Şi zice că dacă te loveşte cineva pe o parte a obrazului, să întorci pe cealaltă, adică mai bine să rabzi celui rău, decât să răsplăteşti răul cu rău (Cf. Matei 5, 39). Nu staţi împotriva celui rău. Ci dacă te loveşte cineva pe o parte a obrazului, să întorci şi cealaltă, adică să fii totdeauna dispus să rabzi mai mult rău decât ţi se face, decât să faci şi tu rău în loc de rău. Şi tot acolo zice că dacă cineva îţi ia haina, lasă-i şi cămaşa. Însă nu înseamnă literar chestiunea aceasta, ci înseamnă în sensul acesta, că totdeauna să fii gata să suferi mai mult rău decât ţi se face, şi să nu te împotriveşti răului cu rău, pentru că a te împotrivi răului cu rău nu înseamnă a opri răul, ci înseamnă a înmulţi răul, adică la răul pe care-l face el adaugi tu răul pe care-l faci tu. Şi îndeamnă Domnul Hristos să fii întotdeauna gata să faci bine. Zice că dacă-ţi cere cineva să mergi cu el o mie de paşi, să mergi două. Păi dacă-ţi cere să mergi o mie de paşi şi ajungi la locul unde a vrut el să ajungi, şi tu vrei să mergi mai departe îţi zice: "No, du-te unde vrei!". Deci nu în sensul acesta se pune problema, ci totdeauna să fii gata să faci mai mult decât ţi se cere, să fii disponibil pentru bine, să fii bun, să nu ţi se pară c-ai făcut mult. O întemeietoare de ordin călugăresc din Germania, Pauline von Malinkrodt, zicea că "iubirea nu calculează", şi tot ea zicea că "numai iubirea calculează". Adică cum e asta: iubirea nu calculează şi numai iubirea calculează? Foarte simplu: Iubirea nu calculează când dă, dar calculează când primeşte ca să dea şi mai mult. Asta este lucrarea iubirii. Când dă, dă totdeauna şi nu i se pare că a dat prea mult. Dacă vreodată ţi se pare c-ai dat prea mult şi că nu trebuia să fi dat atâta, să ştii că n-ai dat din iubire. Că iubirea e fericită când dă. În Faptele Apostolilor se relatează un cuvânt al Domnului Hristos, spus de Domnul Hristos dar comunicat de Sfântul Apostol Pavel. Se spune că a zis Domnul Hristos că "eşti mai fericit când dai decât când iei" sau "este mai fericit a da decât a lua" (Fapte 20, 35). Într-adevăr, cineva care are iubirea adevărată, iubire lucrătoare, acela-i fericit când dă. În căsătorie, de pildă, trebuie să-ţi faci o rânduială în aşa fel încât să fii fericit din fericirea celuilalt, să-l faci pe celălalt fericit şi atunci să fii fericit că este fericit celălalt. Asta înseamnă să dai, să oferi. Şi dacă ţi se pare c-ai oferit o dată prea mult şi că n-ai primit cât ar fi trebuit, înseamnă că, de fapt, tu n-ai dat din iubire. În prietenie este ca-n vasele comunicante: se toarnă într-unul şi se ridică în toate. Şi nu mai se ştie cât ai turnat şi cine a turnat şi cine nu a turnat. Aşa trebuie să fie în căsătorie, aşa trebuie să fie în relaţiile de iubire.

Şi după aceea zice Domnul Hristos: "Aţi auzit că s-a zis celor de demult: «Să iubeşti pe aproapele tău şi să urăşti pe vrăjmaşul tău», iar Eu vă zic vouă: «Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc, rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc, ca să fiţi fiii Tatălui vostru Celui din ceruri, Care răsare soarele peste cei buni şi peste cei răi, trimite ploaia peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi»" (Matei 5, 44, 45). Şi vine explicaţia: că dacă iubiţi numai pe cei care vă iubesc, nu faceţi nimic deosebit pentru că şi păgânii fac acelaşi lucru. Dacă daţi împrumut numai celor de la care aşteptaţi să vă dea împrumut - sunt nişte chestiuni sociale, sunt nişte chestiuni ale firii - la fel fac şi vameşii, vameşii fiind o categorie de oameni dispreţuiţi la evrei (Cf. Matei 5, 46). Şi încheie: "Fiţi dar voi desăvârşiţi, precum Tatăl vostru Cel din ceruri desăvârşit este" (Matei 5, 48). În ce desăvârşiţi? În toate, dar în special în iubire. De ce în special în iubire? Pentru că despre iubire e vorba. Iubiţi pe vrăjmaşii voştri ca să fiţi ca Tatăl vostru Cel din ceruri care are iubire şi răsare soarele peste cei drepţi şi peste cei

nedrepţi, trimite ploaia şi peste cei buni şi peste cei răi, deci aşa poţi să fii desăvârşit când te asemeni cu Tatăl Care acţionează în felul acesta.

Prin urmare, în capitolul cinci din Sfânta Evanghelie de la Matei, în Predica de pe munte, avem nişte relatări care privesc Fericirile ca urcuş duhovnicesc, rosturile de sare şi de lumină pe care le au apostolii. E şi un principiu aici: "Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât văzând ei faptele voastre cele bune să preamărească pe Tatăl vostru Cel din ceruri" (Matei 5, 16). Vedeţi că în toate e Dumnezeu în centru, în prim plan. Apoi: "N-am venit să stric Legea, ci să o împlinesc" (Matei 5, 17). Acum vedem cum a împlinit-o Domnul Hristos, trecând de la înlăturarea uciderii la înlăturarea mâniei, mai mult să înlături mânia decât uciderea, pentru că dacă înlături mânia la ucidere nu ajungi. După aceea, în legătură cu desfrânarea, dacă-ţi faci rânduială în minte, îţi faci rânduială în viaţă. În legătură cu cuvântul, dacă eşti serios în cuvânt nu mai ai nevoie de jurământ. Şi apoi mai departe despre angajarea spre bine, care până la urmă are în vedere şi iubirea, chiar faţă de duşmani. De ce să-l iubeşti pe duşman? E o cerinţă a creştinismului. De ce e cerinţa aceasta? Pentru că iubirea e fericire, şi cu cât eşti cu mai multă iubire, cu atât eşti mai fericit.

Şi apoi urmează nişte îndrumări în legătură cu milostenia, cu rugăciunea şi cu postul. În capitolul şase se începe cu milostenia, şi Domnul Hristos spune: "Când faci milostenie să n-o faci înaintea oamenilor, ca să fii privelişte lor şi ca să ai laudă de la oameni, ci să o faci în faţa lui Dumnezeu, să nu ştie stânga ta ce face dreapta ta" (Cf. Matei 6, 2, 3), adică să nu te lauzi cu faptele cele bune, cu faptele de milostenie, ci să le acoperi cu smerenia. Mai departe are în vedere rugăciunea: "Şi rugăciunea să o faci nu ca să te afişezi prin rugăciune, ci ca să te apropii de Dumnezeu, şi Dumnezeu să fie răsplătitorul rugăciunii" (Cf. Matei 6, 6). Şi aicea la rugăciune este şi rugăciunea Tatăl vostru. Şi zice Domnul Hristos să nu spui multe când te rogi, dar zice: "Voi aşa să vă rugaţi: Tatăl nostru care eşti în ceruri..." (Matei 6, 10-13) şi spune rugăciunea Tatăl nostru. În rugăciunea Tatăl nostru este o invocare: "Tatăl nostru Care eşti în ceruri", sunt şapte cereri şi o încheiere. Încheierea: "Că a Ta este împărăţia şi puterea şi slava, în veci. Amin!", se zice că este o încheiere care s-a adăugat mai târziu şi e scrisă pe marginea manuscriselor, deci nu e de la Domnul Hristos. Aşa cum avem noi la slujbă: "Că a Ta este împărăţia şi puterea şi slava: a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor", este o exprimare liturgică, e dată de Biserică. Şi avem şapte cereri; dintre cele şapte cereri este important de observat că una este reluată de Domnul Hristos, şi anume cea care-i condiţionată: "Şi ne iartă nouă păcatele noastre, precum iertăm şi noi greşiţilor noştri". Şi aceasta este reluată îndată după rugăciunea Tatăl nostru, căci urmează cuvintele: "Că de veţi ierta oamenilor greşelile lor şi Tatăl vostru Cel din ceruri vă va ierta vouă greşelile voastre, iar de nu veţi ierta oamenilor greşelile lor, nici Tatăl vostru Cel din ceruri nu vă va ierta vouă greşelile voastre" (Matei 6, 14, 15). E foarte important de avut în vedere lucrul acesta, pentru că felul cum e formulată cererea ne obligă la iertare, şi ne obligă la iertarea din inimă. Cum să iertăm? Adică cum ne iartă Dumnezeu? Cum zicem noi să ne ierte Dumnezeu? Să ne ierte Dumnezeu dacă iertăm, să ne ierte cum iertăm, să ne ierte Dumnezeu aşa cum iertăm noi pe oameni. Deci suntem datori cu iertarea. Şi aici iar putem face o legătură cu: "Du-te şi te împacă cu pârâşul tău", adică dacă ai ceva de iertat să ierţi. Şi Sfântul evanghelist Marcu cuprinde în Evanghelia sa, chiar dacă nu are atâtea cuvinte de învăţătură, în legătură cu rugăciunea, următoarele şi zice Domnul Hristos: "Iar când staţi de vă rugaţi, iertaţi orice aveţi împotriva cuiva ca şi Tatăl vostru Cel din ceruri să vă ierte vouă greşelile voastre" (Marcu 11, 25). E o datorie a creştinului să ierte; şi să ierte din inimă. Vedeţi la sfârşitul capitolului optsprezece din Evanghelie de la Matei, unde este pilda cu cei doi datornici, şi se spune:

“Aşa vor păţi toţi aceia care nu vor ierta din inimă greşalele oamenilor” (Cf. Matei 18, 35). Deci din inimă. Ce înseamnă să ierţi din inimă? Putem să ne dăm seama dacă ne gândim la tatăl fiului risipitor care l-a primit pe fiul risipitor iertându-l din inimă. Nu a mai pomenit nimic din relele lui, sau dacă a pomenit ceva a pomenit numai ca să scoată în evidenţă întoarcerea. Un om care iartă cu adevărat, acela e ca şi când a murit înainte de a se întâmpla răul. În Pateric este ceva în legătură cu ava Pimen, că cineva îi spunea că nu poate ierta pe altcineva, şi l-a atenţionat cumva că trebuie să fie ca şi când ar fi murit înainte de a se întâmpla lucrul respectiv, iar Sfântul Isidor Pelusiotul - m-aş bucura dacă aţi ţine minte lucrul acesta - zice că: “Răul să-l scrii pe apă”. Aţi încercat vreodată să scrieţi pe apă? Încercaţi şi vedeţi că nu se poate: n-ai cum scrie. Cum ai făcut o linie, cum s-a astupat linia. Deci, pe apă nu se poate scrie: răul să-l scrii pe apă. Să nu-l mai pomeneşti, să nu-l mai ai în vedere. Bineînţeles că la aşa ceva nu se ajunge aşa, de azi pe mâine şi ca şi când lucrul acesta ar fi foarte simplu. Nu. Nu este simplu.

Şi apoi urmează nişte consideraţii în legătură cu postul, pe care Domnul Hristos îl vrea tot aşa, să fie mijloc de îmbunătăţire sufletească, să nu fie un mijloc de arătare că tu eşti acela care posteşti, şi după aceea urmează nişte îndrumări în legătură cu agonisirea de comori în cer. Să te gândeşti la faceri de bine care să rămână şi să le găseşti în cer. Aveam un părinte la noi la mănăstire, un părinte bătrân, şi tare îmi era mie simpatic, şi când aveam câte o portocală - ştiam că este plac portocalele - îi duceam, şi el zicea: “Dumnezeu să primească! să o găseşti în împărăţia Cerurilor pe masă!”. Parcă acolo mai îmi trebuie mie portocale! Dar aşa gândea omul, zice: “S-o găseşti în împărăţia Cerurilor pe masă!”. Şi apoi vorbeşte Domnul Hristos despre neîngrijorare. Cuvinte care privesc providenţa, adică faptul că Dumnezeu poartă grijă de noi, şi atunci noi nu mai trebuie să ne îngrijorăm. Asta nu înseamnă că nu trebuie să muncim, că dă Domnul Hristos acolo nişte exemple cu crinii câmpului, cu păsările cerului care nu adună în jitniţe şi în hambare, cu crinii câmpului care sunt mai frumos îmbrăcaţi decât Solomon. (Cf. Matei 6, 26-30). Să nu ne îngrijim de ce vom mânca şi ce vom bea, să nu ne îngrijim cu ce ne vom îmbrăca, ci mai întâi să ne îngrijim de împărăţia Cerurilor. Asta nu înseamnă că nu trebuie să ne facem datoria. Ştiţi că Domnul Hristos are şi o pildă în care îi întreabă pe unii care au stat toată ziua nemunciţi (fără lucru): “De ce aţi stat toată ziua fără să munciţi?” (Matei 20, 6). Deci nu este împotriva muncii, ci-i împotriva îngrijorării. Omul care-şi face datoria astăzi, sigur are cele de trebuinţă mâine. Şi dacă nu-şi face datoria astăzi, apoi n-are nici mâine, nu pentru că a ascultat de Domnul Hristos, ci pentru că nu a ascultat de Domnul Hristos: “Ieşi-va omul la lucrul său şi la lucrarea sa până seara” (Psalm 103, 24). La evrei, şi în concepţia de atunci nu existau zile de concediu: “Mă duc la mare să mă odihnesc vreo două săptămâni”, sau trei săptămâni sau cât te odihneşti. E o cerinţă a societăţii de astăzi. Oamenii nu pot face faţă, dar cei de demult, la muncile pe care le aveau ei, n-aveau nevoie de astfel de relaxări, şi atunci fiecare zi trebuia să fie o zi de muncă. Ziua de muncă, dacă nu ţi-o împlineai ca zi de muncă, călcai legea lui Dumnezeu. Şi aşa ar trebui să gândim şi noi, de fapt, în realitate, că trebuie să facem ceva, să împlinim, să umplem şi noi fagurii cu binele. Are Vasile Militaru o poezie Rugăciune de seară, şi acolo zice: “Să pornesc la muncă sfântă cum pornesc albinele / Să pot umple ca şi ele fagurii cu binele”. Domnul Hristos ne învaţă să nu fim îngrijoraţi, să nu fim împovăraţi de griji. Asta vrea să spună Domnul Hristos, nu că să nu ne facem datoria. Sfântul Apostol Pavel, el însuşi a scris în Epistola către Tesaloniceni că: “Cine nu vrea să muncească acela nici să nu mănânce” (II Tes. 3, 10), sau că să mănânce pâinea de ei agonisită (text paralel)? Sfântul Apostol Pavel el însuşi spune că: “N-am dorit de la nimeni arginţi sau aur sau haină sau pâine, că mâinile acestea au lucrat pentru mine şi pentru tovarăşii mei” (Cf. Fapte 20, 33, 34). Deci Sfântul Apostol Pavel, care L-a înţeles

mai bine pe Domnul Hristos decât Îl înţelegem noi, a ştiut că e dator cu munca şi a muncit. Nu ştiu dacă n-am mai spus eu aici, dar am spus în multe locuri că tare mult îmi plac mâinile bătătorite. Când dau mâna cu cineva care are mâna bătătorită aşa mi-i de drag. De ce? Pentru că ştiu că omul acela nu a stat degeaba. Bătăturile nu se fac stând; la mine nu se fac. De ce nu se fac la mine? Că nu fac treabă din aceea care să fie cu bătături la mâini. Am mâini nebătătorite. Dar când l-am întâlnit pe părintele Arsenie prima dată la Sâmbăta, în 1942, apoi avea nişte mâini bătătorite, că nu ştiu cu ce şi le-a bătătorit aşa. Sigur că nu stând. Apoi, când l-am mai întâlnit sigur că nu le mai avea aşa de bătătorite, pentru că a trăit în alte împrejurări de viaţă. Un coleg de-al nostru, când a venit din vacanţă, când eram la Teologie, avea nişte mâini bătătorite de rar poţi vedea aşa mâini bătătorite! Dar înseamnă că a făcut ceva. Deci munca este o datorie, o datorie indiscutabilă. Voi sunteţi studenţi aici, cei mai mulţi. Eu să ştiţi că totdeauna m-am bucurat de oamenii care muncesc ca studenţi, care-şi iau examenele toate în prima sesiune, au o seară liberă să le poată ajuta la ai lor dacă sunt de la ţară, dacă nu, să se cunoască că muncesc. Asta-i mare lucru să-ţi faci datoria, să ştii că ziua e de muncă. Vedeţi cum zice acolo la Psalm: "Ieşi-va omul la lucrul său şi la lucrarea sa până seara" (Psalm 103, 24). Nu până pe la trei, şi după aceea ne hodinim. În sfârşit, noi privim lucrurile în contextul existenţei noastre, nu schimbăm noi societatea, dar principiile tot aceleaşi sunt.

Din capitolul şapte din Evanghelia de la Matei vreau să amintesc începutul, în special, unde-i vorba să nu judecăm, să nu vedem relele celor din jurul nostru şi ale noastre să nu le vedem: "Scoate întâi bârna din ochiul tău ca să poţi scoate după aceea paiul din ochiul fratelui tău" (Matei 7, 5). Sunt nişte cuvinte care le pune Domnul Hristos în legătură cu osândirea, cu judecarea, cu distanţarea de oameni când te crezi tu mai bun. De obicei, omul care judecă nu iubeşte; cine iubeşte este şi îngăduitor. Cine nu iubeşte observă toate relele, toate neajunsurile. Ştie el mai bine. Avem în Evanghelie de la Matei în capitolul şapte, versetul doisprezece un principiu de viaţă: "Toate câte voiţi să vi le facă vouă oamenii, faceţi-le şi voi la fel". Deci creştinismul ne angajează. Vrei să te respecte cineva, îl respecţi tu mai întâi. Vrei să te salute cineva, tu îl saluţi mai întâi. Vrei să fie cineva binevoitor faţă de tine, tu eşti binevoitor faţă de el. Deci să ne uităm totdeauna la partea noastră, la ceea ce putem face noi, şi atunci se înmulţeşte binele şi se poate aştepta din partea celorlalţi.

Şi-apoi sunt câteva cuvinte în legătură cu: "Feriţi-vă de proorocii mincinoşi, care vin la voi în piele de oaie - deci blânzi ca oile - şi pe dinăuntru sunt lupi răpitori" (Matei 7, 15). E vorba de cei care nu au acelaşi gând creştinesc, nu propovăduiesc Evanghelia aşa cum o vrea Domnul Hristos. Şi mai e şi cuvântul acesta, înainte de a încheia, că: "Nu oricine îmi va zice: «Doamne, Doamne!» va intra în împărăţia Cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu care M-a trimis" (Matei 7, 21). La urmă încheie cu un fel de comparaţie: "Cine ascultă aceste cuvinte ale Mele şi le împlineşte este asemenea omului care şi-a întemeiat casa pe stâncă şi au venit ploile şi vânturile şi au izbit în casa aceea şi n-au putut-o clinti - deci omul care împlineşte ceea ce vrea Domnul Hristos este statornic în bine -, iar cel care nu împlineşte aceste cuvinte ale Mele este asemenea celui care şi-a aşezat casa cu temelia pe nisip, şi-au venit ploile şi-au venit vânturile şi-au izbit în casa aceea şi a căzut şi năruirea ei a fost mare"(Matei 7, 27). Temelia pe nisip Sfinţii Părinţi o socot a fi nisipul părerii de sine. Atunci când ai tu o părere mai bună, când ai tu o părere de tine însuţi, în cazul acesta nu eşti întemeiat pe ceea ce vrea Domnul Hristos. Cine nu se întemeiază pe Predica de pe munte nu duce o viaţă evanghelică, chiar dacă ar face anumite lucruri, că i se pare lui că ar fi bine să facă un lucru deosebit, i se pare lui că o faptă bună anume e ceea ce ar putea face mai bine. Nu aşa. Ci toate trebuie avute în

vedere: şi nemânierea, şi înfrânarea, şi grija în cuvânt, şi neîmpotrivirea cu răul, şi rugăciunea - rugăciunea făcută fără să te afişezi prin ea -, şi milostenia fără să te afişezi prin ea, şi neîngrijoarea dar totuşi împlinirea datoriei de a munci. Şi să nu judecăm pe nimeni, să împlinim tot ce putem împlini ca să se înmulţească binele din lumea aceasta.

Toate acestea sunt principiu de viaţă şi fac din Predica de pe munte un îndreptar de viaţă.

Dumnezeu să ne ajute!

Întâlnire cu tinerii din tabără

Joi, 24 iulie 1997

Până apar eventualele întrebări aş vrea să vă spun ceva frumos, şi anume, prin anii ’70, nu ştiu ’72, ’73, am fost la Sibiu - şi asta în legătură cu pomenirea Sfintei Cristina. Am fost la Sibiu, era prin martie. Cred că, adică nu mai ştiu de ce am fost anume la Sibiu. Şi am ajuns la părintele Vasile Mihoc, care avea atunci o fetiţă, pe nume Cristina, de curând născută, şi botezată de curând de poetul Traian Dorz, care a devenit cumătru al părintelui, prin botezul fiicei părintelui Vasile Mihoc - profesor de Noul Testament la Sibiu. Şi poetul Traian Dorz a scris în versuri un mărţişor pentru Cristina, pe care mi l-a prezentat şi care mi-a plăcut foarte mult:

Să fie Cristina bună ca lumina,
Să-i fie fiinţa dreaptă ca credinţa,
Un odor frumos Domnului Hristos,
Ca să poată creşte plină de nădejde.
Şi să-i fie firea dulce ca iubirea
Un odor frumos Domnului Hristos.

Mi-au plăcut versurile acestea. Le-am învăţat imediat. Le-am ţinut minte şi le ţin minte şi sunt o podoabă de gând pe care o port în minte. Am folosit versurile acestea de multe ori, chiar şi la o slujbă de cununie unde am luat parte, unde s-a potrivit numele miresei, de exemplu Cristina, sau Florina, Simina, Dorina. Şi-a mers aşa şi am adaptat. Totdeauna le-a plăcut şi totdeauna când am în faţă, aproape totdeauna, hai să zic aşa, când am avut în faţă o “Cristina” am zis: “Să fie Cristina bună ca lumina” şi celelalte în măsura în care s-au putut. Numai că le place şi la alţii şi m-am gândit că poate vă plac şi vouă, şi să vi le spun. Tot atunci cu prilejul botezului Cristinei - care acum e studentă la Teologie, dacă nu cumva a şi terminat, şi oricum e căsătorită cu un preot -, i-a dat o Biblie şi pe Biblie a scris o dedicaţie:

Fie-ţi Cartea Domnului
Pază dulce somnului,
Soarele destinului,
Liniştea căminului,
Candelă vegherilor
Şi balsam durerilor.

Fie-ţi graiul Sfântului
Drumul legământului,
Prietenul cărărilor,
Dragostea cântărilor,
Focul rugăciunilor
Şi liman furtunilor.

Fie-ţi Sfânt Cuvântul Lui
Aurul pământului,

Miezul bucuriilor,
Plata dărniciilor,
Fericirea traiului
Şi răsplata raiului.
E excepţional de frumos.

Adică pe un Noul Testament, pe o Biblie poate fi scris aşa ceva, pentru că cuprinde cumva conţinutul Scripturii, conţinutul Noului Testament; pentru noi creştinii Noul Testament este Biblia noastră. Întreaga Biblie e Biblia noastră, însă în special Noul Testament. Vechiul Testament a fost pregătitor pentru Noul Testament, aşa că pe noi ne interesează mai puţin Vechiul Testament, în momentul în care e depăşit de Noul Testament. Deci:

"Fie-ţi Cartea Domnului - Biblia -\ Pază dulce somnului" - prin mângâierile pe care le aduce, prin faptul că te pregăteşte pentru o viaţă fără probleme, te scoate din hăţiş, din vârtej, îţi dă o linie directoare, îţi limpezeşte sufletul. Când poţi dormi bine? Atunci când n-ai probleme, când n-ai preocupări, când nu te asupreşte ceva. Ori Biblia are rostul acesta de a te scoate din asupreală: "Fie-ţi Cartea Domnului \ Pază dulce somnului". Poate s-a gândit într-un fel poetul şi la faptul că copilul doarme mult;

"Soarele destinului", deci în destinul care-l ai de la Dumnezeu, cum e dacă e să ai un soare, soarele care conduce, care te încălzeşte, care luminează

"Liniştea căminului" - un cămin liniştit într-adevăr se poate realiza pe baza învăţăturilor din Scriptură;

"Candelă vegherilor" - să fie ca o candelă, ca o veghere, ca ceva care te ţine treaz;

" Şi balsam durerilor" - când ajungi la durere să-ţi fie balsam, să ai un spor de bine pe care nu l-ai avea dacă n-ai cunoaşte Scriptura.

"Fie-ţi graiul Sfântului" - deci cuvântul lui Dumnezeu e "graiul Sfântului";

"Drumul legământului" - ai un legământ cu Dumnezeu, să-ţi fie drum al legământului;

"Prietenul cărărilor" - să te însoţească pe cărările vieţii;

"Dragostea cântărilor" - să ai o revărsare de suflet prin cântare pe baza unui conţinut sufletesc pe care l-ai realizat din cuprinsul Scripturii, din cuvântul cel veşnic al lui Dumnezeu;

"Focul rugăciunilor" - adică să fie un spor în rugăciune;

"Şi liman furtunilor" - câte furtuni vin în viaţă toate să fie mărginite pentru tine într-un liman în care te găseşti, unde furtunile nu mai au putere, chiar dacă există totuşi;

"Fie-ţi Sfânt Cuvântul Lui" - adică cuvântul Domnului Hristos, cuvântul lui Dumnezeu;

"Aurul pământului" - (…) dacă legea gurii Tale e mai scumpă decât mii de comori de aur şi de argint, înseamnă că este mai presus decât comorile de aur şi de argint, deci "aurul pământului". "Aurul pământului" nu este aşa de important cât este de importantă Scriptura;

"Miezul bucuriilor" - sunt şi bucurii omeneşti, dar ceea ce dă Scriptura e mai mult decât ceea ce dă lumea aceasta: "Nu vă asemănaţi chipului acestui veac - zice Sfântul Apostol Pavel - ci vă schimbaţi prin înnoirea minţii". Înnoirea minţii este tocmai acest lucru, care-ţi aduce miezul bucuriilor; lucrurile să fie întemeiate pe miezul bucuriilor;

"Plata dărniciilor" - angajarea în ajutorare să-ţi fie o dărnicie întemeiată pe Scriptura care nu se schimbă şi care va fi statornică;

"Fericirea traiului" - să-ţi aducă fericire în viaţă;

"Şi răsplata raiului" - să fie ca un rai înainte de rai.

Cred că într-adevăr e frumos şi pentru voi, că eu aşa am zis că e ceva frumos.

Î - Părinte, că aţi vorbit despre importanţa Scripturii, care este efectul pe care îl are Scriptura asupra minţii omului, şi de ce nu are acelaşi efect la ortodocşi şi la eretici?

R - Dragă, efectul într-un fel e acelaşi, numai că orientările nu sunt aceleaşi. La noi Biblia e preluată în slujbe. Deosebirea este aceasta, că noi Biblia n-o avem - nu pornim de la Biblie, dar Biserica a pornit de la Biblie, a creat slujbele, slujbele sunt mijlocul de legătură cu Dumnezeu, iar Biblia e cuprinsă în slujbe. Adică eu când vreau să cunosc Biblia, pot să o cunosc foarte bine din conţinutul slujbelor, atât din ce se afirmă, cât şi din ce se citeşte. Mă duc la sfânta Liturghie şi la sfânta Liturghie ni se citeşte din Apostol şi din Evanghelie şi este un mijloc de a intra în legătură cu Biblia. La sectari, la eretici, în general Biblia este punctul de plecare şi interpretarea este interpretarea pe care o dau ei. La noi Biblia ne-o dă Biserica în conţinutul slujbelor, iar interpretarea e interpretarea Bisericii, nu este interpretarea pe care o dă fiecare. Şi aşa că asta poate să fie o deosebire, şi mai ales în "Filocalie" scrie: "Bate la porţile Scripturii cu mâinile virtuţii". Trebuie să fii pregătit cumva, să ţi se îndrepte mintea, ca să poţi înţelege lucrurile mai presus de înţelegere. Şi anume, Părintele Arsenie zicea că: "În mintea strâmbă şi lucrul drept se strâmbă". Ca să nu se strâmbe Scriptura în mintea ta, trebuie să ţi se îndrepte mintea întâi, să ai grijă să ai o minte dreaptă, ca să menţină în forma ei concepţia din Scriptură. Şi noi ne rugăm, la anumite slujbe, mai ales la Utrenie spunem înainte de Evanghelie cuvintele: "Şi pentru ca să ne învrednicim noi să ascultăm Sfânta Evanghelie, pe Domnul Dumnezeul nostru să-L rugăm". Socotim un privilegiu special ca să citim, să ascultăm Evanghelia. Ne pregătim anume pentru cuvântul lui Dumnezeu. Cuvântul lui Dumnezeu nu-l poţi asculta cu preconcepţiile care nu ţin de Dumnezeu.

Î - Părinte, poate nu toţi cei de aici ştiu care-i părerea Sfinţiei voastre despre Sfânta Împărtăşanie. Ne puteţi spune câteva cuvinte?

R - În ce sens părerea mea? Eu n-am o părere specială.

Î - În sensul cum să ne raportăm noi la ea şi cum să ne apropiem, şi cum să o folosim.

R - Dragă, mai întâi de toate trebuie să ştim că Sfânta Împărtăşanie este cel mai mare dar pe care îl dă Dumnezeu omului. Dacă ar vrea Dumnezeu să dea un dar mai mare decât acesta n-are ce să dea omului. Numai că, la fel ca toate câte le dă Dumnezeu, toate ale omului sunt la nivelul omului. Deci şi primirea, şi înţelegerea, şi întrebuinţarea. Sfânta Împărtăşanie este la nivelul omului, sau la nivelul unei concepţii şi unei atitudini care s-a format în grupul respectiv, în regiunea respectivă. La începutul creştinismului, Sfânta Împărtăşanie se dădea credincioşilor care luau parte la sfânta Liturghie. Tuturor credincioşilor fără deosebire, în sensul că cei mai mulţi dintre credincioşi duceau o viaţă deosebită, şi de aceea se puteau împărtăşi. Nu erau atâtea lucruri, să zicem aşa, cumva pregătitoare pentru Sfânta Împărtăşanie, pentru că multe din ele nu existau. De exemplu, noi acum avem o rânduială de pregătire pentru Sfânta Împărtăşanie, citim nişte rugăciuni, una a Sfântului Simeon Noul Teolog. Însă Sfântul Simeon Noul Teolog a trăit în secolul X-XI - până în secolul acela nu exista rugăciunea respectivă. Sfântul Vasile cel Mare (a trăit) în secolul IV - până la Sfântul Vasile cel Mare nu exista rugăciunea. Sfântul Ioan Gură de Aur în secolul IV, la fel - până la el nu au existat rugăciunile pe care le citim noi înainte de Sfânta Împărtăşanie. Sfântul Ioan Damaschin, în secolele VII-VIII. Deci s-a tot adăugat câte ceva, şi sunt foarte bine venite, pentru că vor să creeze o atmosferă. Ori la început nu era aşa. La început oamenii se pregăteau pentru primirea Sfintei Împărtăşanii prin ceea ce făceau în viaţă, aşa cum ne pregătim pentru moarte. Întreb pe cineva, că dacă ar veni moartea acum s-ar simţi pregătit? Zice: "Nu, păi nu m-aş simţi pregătit". Aş vrea să ştiu ce ar face el ca să fie pregătit pentru moarte. Nu ai cum să te pregăteşti pentru moarte decât cum te pregăteşti pentru viaţă. Tot aşa şi cu primirea Sfintei Împărtăşanii:

ne pregătim prin participarea la slujbe, prin rugăciunile care le facem, dar mai ales prin viaţa pe care o ducem. Aş vrea să se ştie că Sfânta Împărtăşanie nu este o recompensă, ci este un mijloc, un mijloc de îmbunătăţire sufletească.

Deci noi cerem de la credincioşi o vrednicie, o învrednicire pe care o dă Dumnezeu, adică nu noi ne câştigăm învrednicirea aceasta, dar noi trăim o viaţă în aşa fel încât să ne poată binecuvânta Dumnezeu, şi dacă suntem sub binecuvântarea lui Dumnezeu prin viaţa pe care o ducem, suntem sub binecuvântarea lui Dumnezeu şi ca să ne împărtăşim, pentru că învrednicirea propriu-zisă o dă Dumnezeu. Să nu uităm niciodată că Sfânta Împărtăşanie este o hrană: "Cel ce mănâncă Trupul Meu şi bea Sângele Meu". Este "pâinea vieţii, pâinea care s-a pogorât din ceruri": "Eu sunt Pâinea vieţii, Eu sunt pâinea care s-a pogorât din ceruri". Sfânta Împărtăşanie este o pâine, este o hrană, este ceva de care ai nevoie, este ceva ce ţi se dă aşa cum ţi se dă hrana ca să trăieşti, tot aşa ţi se dă Sfânta Împărtăşanie ca să trăieşti spiritual. La Cina cea de Taină, Domnul Hristos a împărtăşit doi nevrednici, sigur nevrednici. Şi nu a zis că nu este împărtăşeşte, pentru că-s nevrednici. Cine? Iuda şi Sfântul Apostol Petru. La Sfântul Apostol Petru nu i-a spus: "Nu te împărtăşesc că şi aşa o să te lepezi de Mine", şi lui Iuda nu i-o spus: "Nu te împărtăşesc că M-ai vândut şi că o să te spânzuri până la urmă". Acesta-i un lucru la care nu prea iau aminte mulţi. E adevărat că trebuie totuşi, după Sfântul Apostol Pavel, să avem o învrednicire. Eu, când m-am dus prima dată la Sâmbăta, în 1942, în 30 august, l-am auzit pe părintele Arsenie vorbind tocmai despre chestiunea aceasta a învrednicirii de Sfânta Împărtăşanie, şi anume a adus în atenţie cuvintele Sfântul Apostol Pavel din Epistola întâia către Corinteni, capitolul 11, de la sfârşitul capitolului, că: "Să se cerceteze omul pe sine şi numai aşa să mănânce din această pâine şi să bea din acest pahar, pentru că cine mănâncă şi bea cu nevrednicie, mănâncă şi-şi bea sieşi osândă, de aceea sunt printre noi mulţi slabi şi bolnavi, şi bună parte mor". Şi părintele a comentat textul acesta. Deci aş putea zice că am pornit în viaţă cumva şi cu conştiinţa aceasta că omul trebuie să se cerceteze şi trebuie să aibă o învrednicire. Cercetarea nu o facem numai noi înşine, ci ne-o face şi duhovnicul, pentru că ne spovedim ca să ne împărtăşim şi el ştie dacă suntem în situaţia de a ne putea împărtăşi sau nu putem să ne împărtăşim pentru că avem păcate opritoare de Sfânta Împărtăşanie, şi pentru că trebuie să facem nişte eforturi să ne depăşim, şi mai ales să ne facem receptori pentru Sfânta Împărtăşanie, ca nu cumva să luăm ca şi când am lua o hrană comună, ca şi când am mânca pâine, cum zice Sfântul Ioan Scărarul în "Scară", unde vorbeşte despre nesimţire, şi unde spune că cei care-s nesimţitori, când se împărtăşesc parcă ar mânca pâine obişnuită. Toate ale omului sunt la nivelul omului, deci şi învrednicirea, şi împărtăşirea, şi simţirea şi nesimţirea, şi toate câte sunt legate de Sfânta Împărtăşanie sunt la nivelul omului, numai că, oricum ar fi, Sfânta Împărtăşanie are rostul de a ne ajuta să ne îmbunătăţim, de aceea a prezentat-o Domnul Hristos ca pâine, ca hrană, de aceea Sfânta Biserică ne dă Sfânta Împărtăşanie ca o hrană, deci nu ca o recompensă: "Hai că acesta e băiat de treabă, şi o făcut numai ce-i bine, şi deci îi dau posibilitatea să se împărtăşească, să fie cumva recompensat pentru viaţa pe care o duce", ci e un ajutor: asta nu trebuie să uităm niciodată.

Şi atunci, dacă e un ajutor, n-ai motive să amâni împărtăşirea şi să o laşi la, ştiu eu, la nişte soroace. Deşi n-o poţi da nici întâmplător. De exemplu, la mine a venit un cetăţean care mi-a spus: "Părinte, eu am făcut un păcat mare, mare de tot". Şi eu l-am întrebat: "Ce păcat? Poţi să-l spui?" Şi el atunci, cumva cu toată îndrăzneala, şi ca şi când nu ar fi făcut nici un păcat: "Păi cum să nu pot să-l spun, că doar îl ştie tot satul". Şi-am zis: "Ce s-a întâmplat?". "Am omorât pe un fiu al meu". M-a blocat când mi-a spus asta; nici nu l-am mai putut întreba în ce… adică în ce împrejurare, dar n-am putut insista. Zic:

“În ce împrejurare?” “M-am bătut cu soţia mea şi copilul a intrat între noi, l-am lovit şi a murit”. Deci el nu a vrut să-l omoare pe copilul lui. Altă dată nu ar fi repetat fapta aceasta, deci a fost o chestiune întâmplătoare. L-am întrebat dacă a făcut închisoare şi a spus că da, mi-a spus că nouă ani a făcut închisoare. Acum, cum eu nu dau niciodată, la nimeni, o amânare de la Sfânta Împărtăşanie mai mult de trei ani (Adică cum nu dau? Hai să fie şi o paranteză. Sunt unii la care le spun: “Mă, dacă tot aşa trăieşti nici la moarte nu eşti vrednic”. Deci nu pot să hotărăsc nimic dacă nu-şi schimbă viaţa, dar dacă-şi schimbă viaţa omul, şi se sileşte şi se osteneşte pentru cele bune, îi dau cel mult trei ani oprire de la Sfânta Împărtăşanie. Pentru orice. Şi unde dau părinţii 20 de ani, şi 25, şi 15, şi 10, şi 12, eu dau 3 ani. De ce? pentru că m-am orientat după un cuvânt al părintelui Stăniloae din “Dogmatica”, de la Spovedanie, unde spune că dânsul e de părere - scria atunci - să nu dăm mai mult de trei ani oprire de la Sfânta Împărtăşanie. Şi eu m-am luat după treaba asta.), şi-atunci m-am gândit: “El o făcut nouă ani, iacă de trei ori trei, l-aş putea lăsa să se împărtăşească”. M-am gândit, dar n-am zis nimic. Numai am început să-l întreb: “La biserică mergi?”, şi el zice: “Nu.”, “Te rogi dimineaţa şi seara?” - “Nu.”, “Posteşti?” - “Nu”, “Păi - zic - măi frate, păcatele acestea pe care le faci tu acum sunt mai mari decât păcatul pe care l-ai făcut într-o clipă, şi n-ai vrut să-l faci”. Ce-i păcatul? Păcatul este călcarea legii lui Dumnezeu cu deplină voinţă şi ştiinţă! Ori el a făcut un păcat care aş putea zice că într-un fel nici nu era păcat, în sensul că nu la făcut cu deplină voinţă şi ştiinţă, nu a urmărit să facă un păcat, ci a ajuns la o situaţie de păcat. Şi-atunci n-avea motive să i-l socotesc ca şi când ar fi fost un tâlhar la drumul mare, pus anume să omoare. Ar fi avut circumstanţe atenuante: dom’le, omul acesta nu a vrut să omoare, deci nu i se poate socoti gravitatea păcatului, ca atunci când ar fi urmărit, ar fi fost premeditată chestiunea. Şi atunci zic: “Măi, păcatul ‘cesta pe care l-ai făcut tu, care zici tu, nu este aşa de mare cum sunt acestea pe care le faci acum, şi anume: tu de câte ori trebuie să mergi la Biserică, nu mergi; deci eşti în păcat, faci păcat atâta timp cât stau ceilalţi la Biserică şi-şi împlinesc datoria, tu faci păcat; e vreme de rugăciune, tu nu-ţi faci rugăciunea, eşti în păcat, faci păcat; se posteşte în zi de post şi tu mănânci de dulce, faci păcat. Pe când păcatul acela l-ai făcut într-o clipă. Deci nu te poţi împărtăşi.” - “Păi până când, părinte?”, “Până când eşti aşa. Până când mai faci din acestea nu te poţi împărtăşi. Te laşi de acestea, mergi la Biserică, îţi faci rugăciunile, posteşti, împlineşti cât poţi tu împlini din ce ştim noi că trebuie împlinit…”.

A venit la mine un tânăr, mai zilele trecute, care mi-a spus că i-a dat un părinte nişte canoane pe care eu nu le dau niciodată. De ce? Pentru că eu ştiu ce pot face oamenii în condiţiile lor. Adică, noi nu trebuie să asuprim pe oameni prin nişte lucruri pe care trebuie să le facă, dar să ducă o viaţă corectă, o viaţă cinstită, şi asta îl recomandă. Şi-atunci nu se mai pune problema că dacă eşti vrednic astăzi, mâine nu mai eşti vrednic, dacă duci tot viaţa pe care ai dus-o până astăzi, să zicem. Şi-atunci se pune problema că trebuie să mai aştepţi şase săptămâni, ca să te împărtăşeşti că atâta e sorocul. Nu! Dacă te-ai împărtăşit astăzi şi vrei să te împărtăşeşti şi mâine poţi să te împărtăşeşti foarte liniştit, pentru că dacă se face liturghie, şi mâine se spune :”Luaţi mâncaţi”, şi mâine se spune: “Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste să vă apropiaţi”, şi dacă duhovnicul îţi dă voie… La mine vin unii - mai ales în postul Sfintei Marii se întâmplă asta şi în postul Paştilor - şi se spovedesc. Zic: “Când te-ai spovedit ultima dată?” Zice “Vineri - şi-i duminică -, vineri la catedrală la Sibiu - să zicem -. Păi - zice - părinte am venit să mă spovedesc şi la dumneavoastră.” Şi după ce văd eu că omul e cum trebuie şi zic: “Vrei să te împărtăşeşti?”. Şi el aşa mirat: “Dar se poate?”, “De ce să nu se poată?”, adică te-ai împărtăşit alaltăieri, şi astăzi nu se poate, că este astăzi. De ce să nu se poată? Şi-atunci omul zice “ Bine părinte, dacă îmi daţi voie mă duc şi mă împărtăşesc”. Şi eu îi

dau voie să se ducă să se împărtăşească. Ca să primească hrană, ca să primească energie, ca să primească putere.

Mulţi zic că: "A, păi stai acum încă şase săptămâni, că…". Şi se pregăteşte omul acela şase săptămâni, sau acela pe care îl opresc eu trei ani de zile de la Sfânta Împărtăşanie, tot timpul aceia trei ani se pregăteşte? Că nu se pregăteşte, numai atâta că atunci când vede că se împărtăşesc alţii, zice: "Uite, eu nu sunt la măsurile acelea, ca să mă împărtăşesc. Eu încă-s oprit încă trebuie să mai fac canon, încă trebuie să fiu preocupat, încă trebuie să doresc, încă trebuie să astup relele de odinioară, să mă feresc de ele, şi în felul acesta e ajutat". Aşa că eu, să ştiţi că sunt pentru împărtăşirea deasă pentru oamenii care vor să se împărtăşească, nu pentru ceilalţi: "No haideţi oameni buni la împărtăşire, ca să primiţi dar, ca să primiţi… că dacă eşti nepăsător faţă de dar, nu primeşti nici un dar". Biserica totdeauna zice să nu fie spre judecată sau spre osândă. De exemplu la Sfânta Liturghie, când preotul cere de la Dumnezeu Tatăl să trimită pe Duhul Sfânt, să prefacă cinstitele daruri în trupul şi sângele lui Hristos, după ce cere aceasta spune de ce anume cere. Zice aşa: "Ca să fie celor ce se vor împărtăşi spre trezirea sufletului, spre iertarea păcatelor, spre plinirea Împărăţiei cerurilor, spre îndrăznirea cea către Tine, iar nu spre judecată sau spre osândă". (Încă odată să spun: "Spre trezirea sufletului, spre iertarea păcatelor, spre împărtăşirea cu Sfântul Duh, spre plinirea Împărăţiei Cerurilor, spre îndrăznirea cea către Tine" şi adaugă îndată: "iar nu spre judecată sau spre osândă"). Deci poate să fie o împărtăşire spre judecată sau spre osândă. Când? Când omul o face de paradă. Când o face ca să vadă alţii că se împărtăşeşte. Când o face din motive străine de mântuirea lui, atunci poate să fie spre judecată sau spre osândă, spre învârtoşare sufletească. Dar când o face sincer, şi doritor de a primi har de la Dumnezeu şi de a primi putere, energie pentru o viaţă sfântă, nu e nici o piedică, poate să o facă. Bineînţeles dacă îi dă voie duhovnicul, dacă duhovnicul e cum sunt eu are noroc, că eu în general nu sunt un om din acela care zice: "A, păi lasă măi frate…". Eu mă pot împărtăşi de câte ori slujesc, sau de câte ori vreau să mă împărtăşesc, şi nu zic: "Păi nu mă împărtăşesc astăzi, că m-am împărtăşit ieri". Atunci nici la credincios nu îi pot spune: "Păi stai puţin, că dacă te-ai împărtăşit ieri ce mai vrei astăzi? ". Nu se poate. Dacă eşti cu dreaptă judecată, dacă eşti nepăsător, pentru că sunt unii duhovnici care parcă-s aceia de la Poliţie, ar vrea să-i prindă pe oameni cu ceva. Oamenii sunt cum sunt, au greutăţile lor, dar dacă sunt odată hotărâţi pentru Dumnezeu şi vor să se împărtăşească îi împărtăşesc însă nu vreau să se ajungă la nişte lucruri care nu ar fi bine nici pentru oamenii care se împărtăşesc, şi anume nu aş vrea să se împărtăşească că vreau eu să se împărtăşească. Eu vreau să se împărtăşească, dar să nu se împărtăşească pentru că vreau eu să se împărtăşească. Să se împărtăşească pentru că vor ei şi pentru că vreau eu. Dacă gândesc că îmi fac mie un favor, că a zis părintele Teofil să mă împărtăşesc, hai să mă împărtăşesc, să nu se împărtăşească. Dacă vreau să se împărtăşească că doresc ei, să se împărtăşească.

Acum, la mine vin mulţi oameni, mai ales în postul Paştilor, la spovedit, de aceia care se spovedesc în postul Paştilor. Şi eu zic, le spun de multe ori şi în predică: "Nu am încredere în aceia care se spovedesc numai în postul Paştilor. Nu am încredere în spovedania celor ce se spovedesc numai în postul Paştilor". Şi la toţi care vin în faţa mea, la spovedit, le spun, îi întreb: "Când te-ai spovedit ultima dată? ", zice: "Anul trecut în postul Paştilor". Şi totdeauna zic: "Trebuie să te spovedeşti în toate posturile, nu numai în postul Paştilor". Anul următor vine omul din nou la mine, şi zic: "Când te-ai spovedit ultima dată? " - "Anul trecut în postul Paştilor", "La cine?" - "La dumneavoastră", "Păi - zic -, măi, nu ţi-am spus să te împărtăşeşti în toate posturile? ", "Păi - zice -, mi-aţi spus părinte, dar nu m-am împărtăşit, dar acum ce să fac? ". Şi apoi mă întreb şi eu ce să fac

cu el, că nu m-a ascultat. Să-l mai amân un an? Zic către câte unul: “Tu numai în postul Paştilor te spovedeşti? “ - “Numai, că aşa ne-am pomenit”, “dar dacă într-un an nu ar mai fi postul Paştilor, în anul acela te-ai mai spovedi, te-ai mai împărtăşi? “ - “Păi - zice - nu m-am gândit la asta”, “Uite, m-am gândit eu: nu te-ai împărtăşi în anul acela, că tu ai aştepta postul Paştilor”. Deci, pe oamenii aceştia n-ai de ce să-i îndemni să se împărtăşească, n-ai de ce. Şi atunci vine omul şi tu îl îndemni să se spovedească şi nu se spovedeşte, s-ar putea împărtăşi dacă s-ar spovedi şi nu se spovedeşte, şi atunci de ce să-l îndemn eu să se împărtăşească? Dacă nu vrea el. De ce să-l îndemn? Dar dacă vrea omul să se împărtăşească, nu vreau nici să se facă o paradă din treaba asta, că haideţi oameni buni că acum este liturghie, ne împărtăşim, cum fac apusenii de exemplu. În apus, şi ortodocşii şi catolicii, fără nici un discernământ, fără nimic, se duc să se împărtăşească, că aşa estedatina. nu aş vrea să se ajungă aici la noi, la asta. Dar aş vrea ca oamenii care sunt hotărâţi pentru Dumnezeu şi care ţin, care ştiu să ţină o rânduială şi o viaţă care să-i recomande, şi care se pregătesc sufleteşte, şi aşteaptă duminica să se ducă la liturghie şi să se împărtăşească, şi pot să se împărtăşească, aşteaptă să se împărtăşească. Adică să n-aibă ezitări din acestea, că nu ştiu unde a citit el, sau nu ştiu ce părinte i-a spus că trebuie numai la anumite soroace. Da, se poate şi aşa, la anumite soroace, dar pentru oamenii care le-ai hotărât tu sorocul, altfel nu se poate. Cam acestea sunt vederile mele în legătură cu împărtăşirea şi cu Sfânta Împărtăşanie.

Î - Părinte, înainte de a ne împărtăşi trebuie să treacă anumite zile de post, să ţinem post câteva zile?

R - Dragă, eu lucrurile le văd aşa: în Liturghier e scris aşa: că oamenii se pot împărtăşi în vremea postului şi atunci dacă-i vremea postului, înseamnă că toate zilele-s de post. Dacă vrem să se împărtăşească în afară de post, când nu este post, s-ar cere un post de cel puţin trei zile. Numai că ce se întâmplă? Asta se cere numai credincioşilor şi preoţilor nu se cere. Eu cred că un preot ar trebui să postească mai tare decât credincioşii. Şi atunci poate că se cere postul acesta, aşa cumva, poate şi pentru o atenţionare a credincioşilor. Eu, la noi la mănăstire, îi împărtăşesc pe cei care vor să se împărtăşească, adică le dau voie ca să se împărtăşească dacă ţin trei zile de post pe săptămână, doar nu una după alta, ci cele trei zile de post care sunt socotite de post: miercuri şi vineri, care-s obligatorii, şi luni care-i facultativă (la noi la mănăstire se posteşte şi lunea). Şi atunci am zis că dacă cineva ţine trei zile de post după rânduiala mănăstirii noastre, poate să se împărtăşească şi dacă primeşte Sfânta Împărtăşanie după o zi care-i de nepost. De exemplu, se împărtăşeşte sâmbăta şi vrea să se împărtăşească şi duminică, nu-l mai pun ca să ţină post şi sâmbătă ca să se poată împărtăşi duminică. Asta-i un punct al meu de vedere, şi fac eu aşa, nu zic că trebuie să facă toţi aşa, dar aşa văd eu lucrurile, pentru că nici eu nu postesc anume ca să mă împărtăşesc duminica. Nu postesc şi sâmbăta ca să mă pot împărtăşi cu post.

Părintele Arsenie în Cărarea Împărăţiei zice că şi lunea-i zi de post. Dar de fapt noi ne-am trezit în lumea aceasta cu zile de post miercurea şi vinerea. Lunea ştim că e facultativă. Şi că e facultativă lunea, deci în concepţia contemporană lunea e facultativă, în ceea ce priveşte postul, o vedem de acolo că în rânduiala de spovedanie şi în îndrumările care se dau pentru preotul care dă canoane de oprire pentru Sfânta Împărtăşanie e scris aşa: “Dacă credinciosul are păcate opritoare de Sfânta Împărtăşanie, de amânare de mai mulţi ani, atunci, dacă posteşte şi lunea, adică dacă se hotărăşte să postească şi lunea, îi scazi un an. Dacă se hotărăşte să nu mănânce carne îi mai scazi un an. Dacă se hotărăşte să se facă călugăr îi mai scazi un an. Dacă se face călugăr în viaţa de obşte îi mai scazi nu an, aşa că i se împuţinează anii”. Deci dacă se spune aşa, că în cazul când posteşte şi lunea, nu numai miercurea şi vinerea, îi mai scazi un an, înseamnă

că lunea e facultativă, că nu zice că dacă posteşte miercurea şi vinerea îi scazi un an. Nu îi scazi nici un an pentru miercurea şi vinerea, că este dator să postească. Aşa că lunea rămâne totuşi facultativă. Şi atunci, dacă vin credincioşi care nu postesc şi lunea tot îi las să se împărtăşească şi fără postul de luni, şi eu să ştiţi că nu îi îndemn pe oameni să postească lunea. Adică, dacă vreau să postească mă bucur, dar nu îi îndemn. Şi atunci, dacă zice: "Părinte, am postit miercuri şi vineri", zic eu (totdeauna asta-i întrebarea mea): "Posteşti miercurea şi vinerea?" Şi-atunci omul spune, unii zic: "Da, vinerea", "Păi, zic, mai şi miercurea e tot de înălţimea vinerii. Vezi că poate posteşti şi miercurea". Ei, când zice omul că posteşte miercurea şi vinerea, nu zic: "Dacă vrei să te împărtăşeşti, de acum încolo să posteşti şi lunea". Pentru că asta ar însemna să-l împiedic de la Sfânta Împărtăşanie, într-un fel, în sensul că oamenii nu au totdeauna condiţiile ca să postească lunea. Uite, voi care sunteţi studenţi. Voi care sunteţi studenţi şi mâncaţi la cantină nu este foarte simplu să posteşti. Unii dintre voi vă gătiţi singuri, faceţi cumva să postiţi. E bine, e frumos. Dar câţi pot să facă lucrul acesta, sau cât sunt dispuşi să facă lucrul acesta? Şi atunci mă mulţumesc când sunt oameni care nu mănâncă de la ei, să postească cum pot posti. De exemplu, dacă mănâncă la cantină poate să mănânce de dulce, în zi de post, dar când mănâncă de la el să ştie că este post şi să mănânce de post, în ziua în care a mâncat de dulce. Că unii zic: "Părinte, eu dacă am gustat ceva - cineva care-i de la bucătărie, zice - am gustat ceva de dulce, mă gândesc că pot să mănânc de dulce, nu mai mănânc de post". Ori nu este aşa. Una-i să guşti, şi alta este să posteşti; una-i să mănânci când îţi dau alţii, şi alta este să îţi faci tu de dulce în zi de post. Deci e o deosebire. Noi trebuie să ne uităm şi la intenţie…

Despre mănăstire

Vineri, 25 iulie 1997

Preacuvioase părinte stareţ, cinstiţi părinţi, iubiţi fraţi şi iubiţi credincioşi, când eram student la teologie, aveam un profesor de liturgică practică şi el ne spunea că dacă faci o cununie, cu toată grija de a fi înţeles în cuvintele pe care le spui, nu mai trebuie să predici pentru că în cuprinsul cununiei este tot ce trebuie să ştie cineva care porneşte la viaţa de familie. Când spunea el lucrul acesta, şi cred că l-a spus de mai multe ori, parcă nu-mi venea să cred că este aşa. Bineînţeles, eram sigur că trebuie să faci o cununie cu înţeles, dar mă gândeam că totuşi trebuie şi o predică în care să punctezi anumite lucruri, care altfel, în cuprinsul slujbei fiind şi din multe idei, se pierd. Şi-a venit vremea de-am spus cândva o predică la o cununie, punctând anumite afirmaţii din cuprinsul cununiei şi mirii mi-au spus după aceea: "ar fi fost bine ca această predică să o spuneţi la începutul slujbei, nu la sfârşitul slujbei". Mi-am dat seama că totuşi are importanţă predica şi la cununie şi că de multe ori, cum au zis oamenii ăia, poate că e bine să predici la început, ca să ştie oamenii ce urmează.

Amintesc lucrurile acestea pentru că eu fac acum ceva care poate că ar fi trebuit să fac la început, şi anume vreau să pun în atenţie câteva chestiuni în legătură cu mănăstirea. Noi suntem aici într-o mănăstire. Noi, cei care am venit, cei care am "tăbărât" aici într-o tabără, am venit într-o mănăstire şi am trăit câteva zile în cuprinsul acestei mănăstiri, ca închinători. Cineva care vine la mănăstire se numeşte închinător al mănăstirii şi este cuprins în rugăciunile celor de la mănăstire. Pentru că oricine care vine la o mănăstire, ştie cam despre ce e vorba şi după ce mai şi stă câteva zile într-o mănăstire – de obicei într-o mănăstire, după rânduială, oamenii stau trei zile; bineînţeles dacă nu primesc o aprobare să stea mai mult, dar obişnuit aşa este -, într-o zi vii, o zi stai şi în a treia zi pleci. Noi am stat mai mult de trei zile, pentru că am avut binecuvântare să stăm mai mult de trei zile şi în timpul acesta ne-am dat seama cu toţii, şi cei care n-am ştiut cum este la o mănăstire, ne-am dat seama cum e la mănăstire. Dar poate că ar fi fost bine să se ştie nişte lucruri în legătură cu mănăstirea ca să ne putem orienta mai bine şi ca să ne putem încadra mai bine. Ni s-a cerut să luăm parte la Sfintele Slujbe, să facem ascultare în mănăstire, s-au organizat nişte cuvântări pe care le-am ţinut eu, cu subiecte pe care eu le-am socotit că sunt binevenite, că ar fi fost binevenite pentru toţi, dar până acum n-am spus nimic despre mănăstire. Acum aş vrea să răspund, întâi la întrebarea: "Ce este o mănăstire?".

Când eram copil, era o întrebare de inteligenţă, pentru copii: "Ce-i între cer şi pământ?". Şi fiecare răspundea la această întrebare gândindu-se ce-ar putea să fie între cer şi pământ. Unii ziceau că între cer şi pământ e aerul – până unde-i aer, alţii ziceau că între cer şi pământ e lumina – cât îi lumina, alţii poate ziceau altceva şi răspunsul cel din urmă, pe care îl dădea de obicei întrebătorul era că între cer şi pământ este "şi"; "cer şi pământ", nu poate zice nimeni că între cuvintele acestea nu este "şi"; e "şi". Dar acum, după ce am gândit noi câte le-am gândit, după ce am aflat noi câte am aflat, am mai putea răspunde la întrebarea aceasta, cumva cum nu răspunde nimeni, dar cumva cum ar putea răspunde toţi, anume că între cer şi pământ e biserica, căci biserica e "cerul cel de pe

pământ", şi atunci, dacă biserica e cerul cel de pe pământ, biserica privită ca locaş de închinare, se înţelege că ea este între cer şi pământ. De ce? Pentru că fiind "cer pământesc" şi făcându-se în biserică numai lucruri cereşti, înseamnă că biserica e cea mai apropiată de cer. În biserică există un altar; altarul, cuvântul "altar" vine de la cuvântul latin "alta ara", care înseamnă "loc înalt". Într-o biserică, locul cel mai înalt este altarul, de aceea în altar credincioşii nu intră decât cei care sunt rânduiţi ca să intre în altar. E cumva ca şi cum ar fi acolo cerul, unde încă nu pot ajunge cei de pe pământ, sau cei din, hai să zicem, "tinda cerului", biserica fiind un fel de tindă a cerului. Voi ştiţi că mănăstirea este şi mai mult un loc între cer şi pământ, mai puţin de pe pământ, şi mai mult din cer. Cum adică? Toată lumea ştie că mănăstirea e pe pământ. Şi atunci, fiind pe pământ, cum poate să fie mai mult în cer? Ca o înainte trăire a Împărăţiei lui Dumnezeu cea dincolo de noi. Dacă mănăstirea ar mai fi ceva de pe pământ şi numai de pe pământ, n-are rost să existe, că pământul e destul, lume e destulă, viaţă omenească comună e destulă. Şi dacă mănăstirea e ceva mai presus de pământ, e anticipare a Împărăţiei lui Dumnezeu aici pe pământ, o anticipare a cerului aici pe pământ, atunci are rost să existe.

De obicei mănăstirea este definită ca un aşezământ de rugăciune, de învăţătură şi de muncă în care trăiesc călugării. Deci, un aşezământ de rugăciune, de învăţătură şi de muncă. Mai întâi de toate, un aşezământ de rugăciune. De ce de rugăciune? Călugării sunt cunoscuţi ca oameni care se roagă şi mai ales ca oameni care se roagă. Studii pot face alţii mai bine decât fac călugării, muncă pot presta alţii mai mult decât călugării. Dar ceea ce îl caracterizează pe un călugăr în conştiinţa bisericii şi în conştiinţa credincioşilor, în conştiinţa oamenilor care nu ştiu prea multe despre călugărie, este faptul că se roagă, că sunt rugători. De unde vine cuvântul "călugăr"? Ştiţi voi, iubiţi credincioşi, ce înseamnă cuvântul "călugăr"?

Mai întâi de toate, când zice cineva "călugăr" are o imagine a călugărului: un om îmbrăcat în veştminte deosebite de veştmintele celorlalţi. Dar nu asta-i călugăria, deşi o călugărie fără veştminte călugăreşti am putea zice că nici nu se poate. Oricum, cine zice "călugăr" se gândeşte la un om care are alt port decât portul celor mulţi. Ce înseamnă asta? Înseamnă că trebuie să aibă şi altă viaţă decât viaţa celor mulţi, şi mai ales altă viaţă decât viaţa celor care nu vieţuiesc după Dumnezeu.

La omul care-i îmbrăcat cum suntem îmbrăcaţi noi, călugării, oamenii îi zic "călugăr" sau îi zic "monah". De unde vine cuvântul "călugăr" şi ce înseamnă? Cuvântul "călugăr", româneşte, este traducerea unui cuvânt grecesc care se spune "calos gheron", calos însemnând "frumos" şi "gheron" însemnând "bătrân"; "calos gheron", când zici aşa în greceşte, oamenii înţeleg "bătrân frumos", şi când zic "călugăr", româneşte, nu înţelegi "bătrân frumos" pentru că nu ştii, dar dacă ţi se spune că cuvântul "călugăr" vine de la "calos gheron", atunci tu, călugăre şi ceilalţi care nu sunt călugări, tu şi toţi trebuie să ştie că un călugăr trebuie să aibă înţelepciune de bătrân şi o viaţă frumoasă. De obicei, la o înţelepciune bătrânească se ajunge printr-o viaţă frumoasă. Pomenesc din nou cuvântul că la slujba cununiei se spune pentru cei ce se căsătoresc aşa: "să petreacă viaţa lor fără prihană şi să ajungă la bătrâneţi fericite, cu inimă curată, împlinind poruncile Tale". E extraordinar de frumos. Deci: "Binevoieşte să-şi petreacă ei – cine ei? mirii –, pe care i-ai ales Tu unul pentru altul, să-şi petreacă viaţa fără prihană" – ce înseamnă asta, fără prihană? În chip ireproşabil, o viaţă curată, o viaţă cinstită". "Binevoieşte – deci ajută-i pe ei – să-şi petreacă viaţa lor fără prihană şi să ajungă - pentru că au viaţă fără prihană – să ajungă bătrâneţi fericite - prin ce mijloc? – cu inimă curată, împlinind poruncile Tale". Fără împlinirea poruncilor lui Dumnezeu nu se poate ajunge la bătrâneţi fericite. Fără tinereţi cinstite nu se poate ajunge la bătrâneţi fericite, de aceea li se pune în vedere şi e necesară în cazul acesta predica de la cununie, să le spui: "Măi oameni buni, să ştiţi că

fericire şi bătrâneţe fericită vă dorim în condiţia aceasta: să aveţi tinereţe cinstite, cât le puteţi avea dacă n-aţi fost cinstiţi până acum". Să vă trăiţi viaţa fără prihană, adică în chip ireproşabil, să duceţi o viaţă care să nu poată fi discutată şi vorbită de rău. Şi atunci, împlinind poruncile lui Dumnezeu cu inimă curată, puteţi ajunge la bătrâneţi fericite. Apoi să ştiţi că şi pentru călugări, pentru bătrâneţi fericite de la tinereţe – călugării tineri au tot nume de bătrâni: "bătrân frumos", şi el e tânăr, e tânăr frumos, şi noi îi zicem "bătrân frumos"; de ce "bătrân frumos", la tinereţe? Pentru că are ceva din podoaba bătrâneţii. Şi anume ce? Înţelepciunea. O înţelepciune bătrânească primită la tinereţe pentru că s-a angajat la împlinirea poruncilor, s-a angajat la o viaţă cinstită, la o viaţă fără prihană, şi atunci de la tinereţe e "calos gheron", "bătrân frumos".

Se mai spune despre călugăr că este "monah". Există şi cuvântul acesta, "monah". Ce înseamnă "monah"? Înseamnă singuratic. De ce singuratic? că este urât de lume, că nu îi place cu oamenii? Nu, ci ca să câştige singurătate, ca să poată fi cu Dumnezeu, să nu se mai gândească la lucruri de împrăştiere din lumea aceasta, ci să se gândească la lucruri care ţin de o viaţă sfântă. În Pateric se spune: "monahul de aceea este monah, adică singuratic, pentru ca pururea să vorbească el cu Dumnezeu". Când te faci călugăr primeşti metanii, şi metaniile sunt un suport material pentru lucrarea spirituală, pentru a zice mereu: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul", şi când primeşti metaniile se spune aşa: "Fratele nostru cutare primeşte Sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu, spre rugăciunea din tot ceasul către Hristos, că eşti dator – i se spune călugărului, că eşti dator – în toată vremea a avea în minte, în inimă, în cuget şi în gura ta numele Domnului Iisus şi a zice: << Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul >>". De ce singur? Ca să poată zice: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul". De aceea se numeşte monahul monah, că totdeauna să vorbească el cu Dumnezeu. Dar cuvântul "mănăstire" de unde vine? În limba greacă, cuvântul "mănăstire" se spune "moni" şi înseamnă singurătate, ceva unic. Ştiţi cuvântul "Monica", de exemplu, numele "Monica" pe româneşte înseamnă însingurată, singuratică, una care-i singură. Şi de la şcoală, de plante monocelulare, adică plante cu o singură celulă. "Moni" înseamnă ceva în singurătate, ceva însingurat, ceva unu, ceva care nu este împreună cu ceilalţi. În limba română, cuvântul mănăstire vine de la "monastire" şi în cărţile vechi aşa este şi scris: "monastire". Noi zicem "mănăstire" sau "mănăstire". Se poate spune şi aşa, şi aşa: e corect. Avem deci "monos", în "mănăstire" e cuvântul "monos", adică "unul" şi mai avem cuvântul "staru", care e de origine slavă şi înseamnă "bătrân". Deci ar fi ceva singuratic, ceva "unu pentru bătrâni", bineînţeles nu azil de bătrâni, ci pentru bătrâni frumoşi, pentru bătrâni cu înţelepciune. Să ştiţi că atunci când zicem călugăr şi zicem "bătrân frumos", nu ne gândim la neputinţele bătrâneţii. Chiar dacă în poveştile noastre populare se spune "tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte", adică fără bătrâneţe în înţeles de neputinţele bătrâneţii. Dacă poate fi tânăr şi la bătrâneţe, atunci eşti bătrân aşa cum trebuie să fie bătrâneţea. Deci e vorba de un loc unde trăiesc bătrânii ca înţelepţi, bătrânii poporului – se vorbeşte în Scriptură de bătrânii poporului. Ce înseamnă asta? Oamenii înţelepţi, oamenii vrednici de cinste pentru bătrâneţea lor. Deci mănăstire înseamnă ceva unic, ceva singur, unde trăiesc bătrânii frumoşi. Ei pot fi foarte bine şi tineri, dar în orice caz sunt călugări care ţin seama şi de poruncile lui Dumnezeu şi de sfaturile evanghelice şi de tot ce pot ţine seama ca să nu mai trăiască aici pe pământ ca pe pământ, ci să trăiască aici pe pământ ca în cer şi atunci mănăstirea în felul acesta e mutată cumva de pe pământ în cer, sau e cerul cel de pe pământ. Şi atunci putem zice foarte bine că între cer şi pământ e mănăstirea. În Sfânta Evanghelie se spune că: "Dumnezeu zice că nu este Dumnezeul celor morţi ci al celor vii" (Marcu 12,27), deci şi al celor morţi într-

un fel. Şi am pomenit noi într-un fel de curând, zilele trecute, că în împărăţia lui Dumnezeu vor merge unii şi vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac şi cu Iacov. Lucrul acesta, spiritual vorbind, se poate întâmpla şi se întâmplă în mănăstire. Cei din mănăstire care duc o viaţă corectă sunt în împărăţia lui Dumnezeu. Şi când se face Sfânta Liturghie, că împărăţia lui Dumnezeu de pe pământ este şi Sfânta Liturghie, începe cu cuvintele "Binecuvântată este împărăţia Tatălui, a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor". Care împărăţie? Care se desfăşoară cu noi şi cu contribuţia noastră aici pe pământ.

Împrejurarea în care s-au spus cuvintele acestea a fost că unii au zis cum va fin în ceea ce priveşte relaţiile de căsătorie, relaţiile matrimoniale în împărăţia lui Dumnezeu , şi atunci Domnul Hristos le-a spus: "Vă rătăciţi neştiind Scripturile, că în împărăţia lui Dumnezeu nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sunt ca îngerii din ceruri".(Cf. Matei 22,29-30) În felul acesta anticipă cei care trăiesc în mănăstire împărăţia cerurilor şi în felul acesta nu se însoară, nici nu se mărită, ci sunt ca îngerii din ceruri, sau ar vrea să fie ca îngerii din ceruri. Numai ca să fii ca îngerii din ceruri trebuie să faci nişte lucruri care să te apropie de îngeri. Ce fac îngerii? Îl laudă pe Dumnezeu. Ce fac călugării? Şi ei trebuie să-L laude pe Dumnezeu. Ce fac îngerii? Se supun voii lui Dumnezeu. Ce fac călugării? Se supun şi ei voii lui Dumnezeu. Deci trebuie să fie o apropiere între călugări şi îngeri, pentru că altfel călugării nu sunt nici cu împărăţia lui Dumnezeu şi nici cu lumea asta. Dacă sunt împăştiaţi la ale lumii şi dacă caută cele pământeşti în loc să caute cele cereşti.

Iubiţi credincioşi, am spus că mănăstirea-i definită ca aşezământ de rugăciune. La mănăstire se face multă rugăciune, mult mai multă decât se face în altă parte. La mănăstire se face rugăciune de program în biserică, rugăciune personală în chilie şi rugăciune de toată vremea: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul", sau chiar şi alte rugăciuni pe care le spune omul în conştiinţa lui, în gândul lui. Mai este mănăstirea şi un loc de învăţătură. Să ştiţi că cel mai mult învăţăm dacă vrem să învăţăm ce trebuie să înveţe cineva în mănăstire, cel mai mult învăţăm de la Sfintele Slujbe. De aceea eu ţin din toate puterile mele să se facă slujbe frumos, să se facă slujbe clar, ca să putem învăţa din ele. De exemplu, despre Sfânta Ana, ce-am putut învăţa noi din tropar? Că s-a spus că Sfânta Ana e gânditoare de Dumnezeu. Şi noi trebuie să fim gânditori de Dumnezeu. E un plus de învăţătură, pentru cei care n-au ştiut despre asta, că Sfânta Ana a fost gânditoare de Dumnezeu. Orice călugăr trebuie să fie gânditor de Dumnezeu, orice creştin trebuie să fie gânditor de Dumnezeu şi să-L aibă pe Dumnezeu în gând. Când eram copil, Dumnezeu să o odihnească în pace pe buna, când îi venea un gând mai deosebit zicea: "Mi-a adus Dumnezeu un gând". Deci Îl vedea pe Dumnezeu lucrător chiar şi în gânduri. Până şi în gânduri îl vedea pe Dumnezeu lucrător. Trebuie să avem un simţământ al prezenţei lui Dumnezeu. Aş vrea să remarc ceva, ceva ce nu se prea ştie şi nu se prea are în vedere şi anume că cei care au făcut mănăstiri în pustie, de exemplu Sfântul Pahomie, când a făcut mănăstirea ştiţi ce-a făcut cu mănăstirea? După ce-a făcut biserică şi-a făcut chilii, ca să fie mănăstire, a-mprejmuit mănăstirea cu un zid. Putea să n-o împrejmuiască, că doar în pustie de ce să o mai împrejmuieşti – mănăstirea cu zid -, că doar toată pustia poate fi socotită împrejmuitoare de mănăstire. Cu cine să te întâlneşti în afară de mănăstire, în pustie fiind? Şi totuşi a înconjurat mănăstirea cu zid. De ce? Să se ştie unde-i mănăstirea şi să se ştie unde nu este mănăstirea. Să se ştie unde începe mănăstirea şi unde se sfârşeşte lumea. Să ştiţi iubiţii credincioşi, cinstiţi părinţi şi fraţi că este lucru foarte important lucrul acesta: nici gândurile nu trebuie să ţi le laşi să treacă de poarta mănăstirii şi din cât poţi să stai acolo unde e binecuvântarea lui Dumnezeu, acolo unde-i loc sfinţit şi loc mai presus de lume, şi

de câte ori pleci undeva din mănăstire să ştii că nu eşti în rosturile tale, că nu acolo te făgăduieşti când te faci călugăr, ci când te faci călugăr spui că vei rămânea în mănăstire până la cea mai de pe urmă suflare a ta. Şi atunci de ce să părăseşti mănăstirea pentru lumea aceasta? Sunt trebuinţe ale mănăstirii în care pleacă cineva ca din ascultare. Dar să-ţi doreşti tu, vieţuitor în mănăstire, ca să te duci undeva în afară de mănăstire, înseamnă că nu ştii ce e mănăstirea, nu ştii ce trebuie să faci în mănăstire. Toată lumea ştie, toţi călugării ştiu că atunci când pleci din mănăstire nu-ţi mai poţi face pravila, că atunci când pleci din mănăstire vezi lucruri pe care n-ai vrea să le vezi şi care la tine nu le vezi, că te-ntinezi. Undeva în Urmarea lui Hristos e scris: "De câte ori am plecat între oameni, de-atâtea ori m-am întors mai puţin om". Un cuvânt care-l găsim în Urmarea lui Hristos. Mănăstirea este şi loc de muncă şi la călugări munca nu este atât un mijloc de existenţă, cât un mijloc de mântuire. Munceşti ca să te mântuieşti, nu munceşti ca să te hrăneşti. Poate munceşti şi ca să te hrăneşti şi este corect să munceşti ca să te hrăneşti, să nu primeşti mâncare în dar, să nu primeşti mâncare pentru care nu eşti vrednice, pentru că n-ai câştigat-o. Se spune undeva în Pateric că erau la o masă mai mulţi părinţi şi zice că unul a râs. Acum, poate că este o exagerare să nu râzi dacă-i vorba. Şi zice un părinte: "Oare ce-i în inima fratelui acestuia, că râde în loc să plângă că primeşte mâncare din ostenelile altuia?". Trebuie gândite lucrurile în felul acesta, pentru că dacă le gândeşti aşa, că trebuie să te osteneşti pentru ceea ce îţi trebuie, că numai aşa eşti vrednic de hrana pe care o primeşti, dacă faci şi tu ceva pentru ea, atunci gândeşti cum gândesc călugării cei buni. Se spune în Pateric, de pildă, despre unul că făcea coşuri şi le dădea drumul pe apă. Ca să facă totuşi ceva, să aibă totuşi o îndeletnicire, să nu stea fără lucru. Când eram eu copil, era o vorbă în familia noastră: "Nu sta fără lucru că este păcat".

Deci aceasta este definiţia mănăstirii, ca aşezământ de rugăciune, de învăţătură şi de muncă. Se poate studia şi la mănăstire cu binecuvântare, se poate găsi timp şi pentru studiu, dar nu pentru studiu de performanţă, ci pentru îmbunătăţire sufletească, pentru agonisire, pentru podoabele de gând pe care le pot aduce prin studiul scrierilor sfinte, prin învăţăturile sfinte. De aceea se şi citeşte la masă cuvânt de învăţătură, ca să agonisim ceva, să nu rămânem goi, să nu rămânem fără conţinut.

Iubiţi credincioşi, pe lângă această definiţie mai am şi eu una, şi anume îmi place să spun despre mănăstire că este tinda raiului, casa lui Dumnezeu, poarta cerului şi locul împlinirilor. Deci patru afirmaţii sunt în cuvântul acesta. Ce este mănăstirea? Întâi şi-ntâi tinda raiului. Aşa cum la o casă există un fel de tindă a raiului, nu mai există decât prag din tindă până-n casă. Deci, când suntem în mănăstire suntem aproape de rai. Când suntem în mănăstire suntem în tinda raiului. Când suntem în mănăstire suntem aproape de cer. Şi mai este mănăstirea, în toate ale ei, casa lui Dumnezeu. În mănăstire şi biserica e a lui Dumnezeu şi chiliile sunt ale lui Dumnezeu şi curtea e a lui Dumnezeu, aşa trebuie gândită mănăstirea. Ai trecut de poarta mănăstirii în mănăstire, să ştii unde ai intrat: în tinda raiului, în casa lui Dumnezeu. Şi când ieşi să ştii de unde ai ieşit şi unde ai intrat: ai intrat în lumea aceasta, în lumea obişnuită pe care călugărul n-are de ce să o dorească. Şi dacă doreşte, încă nu este în rosturile lui. Dacă doreşte performanţe şi afirmare şi să-l ştie lumea cum îi el şi ce ştie şi ce face şi ce învaţă şi ce cunoştinţe are, dacă caută lucrul acesta anume, îi rău, iar dacă nu-l caută, şi totuşi se realizează, nu este nici un rău, îi bine. Dar să avem conştiinţa aceasta: că noi acum suntem în cuprinsul lui Dumnezeu, nu că dincolo nu e Dumnezeu, ci dincolo e Dumnezeu, Dumnezeu e pretutindeni. Pretutindeni poţi să faci o casă a lui Dumnezeu. Din propria ta casă poţi să faci o casă a lui Dumnezeu. Dar ce este mănăstirea? E un lucru unic. Deci mănăstirea e casa lui Dumnezeu. Ce mai este mănăstirea? Am zis poarta cerului, casa lui Dumnezeu şi poarta cerului. E locul unde se îmbină cerul şi pământul. Unde se îmbină cerul şi pământul? La drept vorbind nicăieri,

într-un fel nicăieri şi într-un alt fel în orice loc şi în orice suflet se poate îmbina cerul cu pământul. Când priveşti la orizont vezi un loc unde zici că se uneşte cerul cu pământul; dacă te duci acolo unde ai văzut tu că se uneşte cerul cu pământul vezi că se uneşte în altă parte cerul cu pământul, vezi că se uneşte cerul cu pământul la orizont, la linia orizontului. Dar undeva trebuie să se unească cerul cu pământul, şi mai ales la mănăstire se uneşte cerul cu pământul. Îi poarta cerului. Când intri pe poarta mănăstirii într-un fel intri în cerul cel de pe pământ şi intri pe poarta cerului. Acum, cuvintele acestea: "casa lui Dumnezeu" şi "poarta cerului", ştiţi unde le găsim? În Scriptură, în Cartea Facerii, acolo unde e vorba de un vis al lui Iacob, unde se spune că patriarhul Iacob şi-a pus căpătâi să doarmă, că apusese soarele (în condiţiile lor de atunci, după apusul soarelui trebuia neapărat să te culci, că n-aveai ce face, n-aveai cum să-ţi duci viaţa şi pe întuneric), şi-a aşezat căpătâi să doarmă, că apusese soarele. Se părea că era o scară care unea cerul cu pământul. Şi pe scara aceea se urcau şi se coborau îngerii lui Dumnezeu. Şi când s-a trezit din somn a zis aşa: "Domnul era în locul acesta şi eu n-am ştiut. Nu este altceva aici decât casa lui Dumnezeu şi aceasta este poarta cerului."(Cf. Facere 28, 16,17). O tâlcuire a acestui pasaj am găsit-o la un cugetător de Dumnezeu care zicea că scara aceea pe care a văzut-o Iacob, ca toate scările, are două laturi legate între ele cu trepte, sau treptele fac legătura cu laturile scării. Şi îngerii lui Dumnezeu urcau şi se coborau pe treptele scării. Şi zice el că o latură a scării este rugăciunea prin care omul merge către Dumnezeu, iar cealaltă latură a scării pe care coborau îngerii sunt Sfintele Taine prin care Dumnezeu vine la om, iar treptele sunt virtuţile. Şi cei care urcă şi se coboară sunt oameni cu inimi îngereşti, cum ar fi călugării, sau îngeri cu trupuri omeneşti, care-s tot călugării. Bineînţeles, să ştiţi că eu nu idealizez, că gata, călugării sunt îngeri, călugării au inimi îngereşti, gata, călugării urcă la Dumnezeu şi aşa mai departe; suntem şi noi nişte păcătoşi. Aveam noi la mănăstire un părinte tare cumsecade, părintele Serafim Popescu şi ziceam: "Părinte" – adică venea vorba de anumite lucruri în legătură cu viaţa lui şi ziceam - "Părinte, noi vă ţinem pe Sfinţia voastră ca pe-un sfânt". Şi el zicea: "Mă, te bat!". Şi eu: "Da, părinte, vă ţinem ca pe un sfânt". "Mă vrei să te bat?", zicea. Bineînţeles că nu ne-ar fi bătut, că era sfânt, sfinţii nu bat. Şi ziceam: "Părinte, dar ce sunteţi?". Şi zicea: "Un amărât de păcătos". Bineînţeles că dacă îl întrebam ce păcate face, nu putea zice nici un păcat, că nu făcea păcate. Că va fi avut şi el vreun gând răzleţ vreodată, acestea nu sunt păcate. Sunt insuficienţe, sunt nedesăvârşiri, sunt neputinţe. Ce-s păcatele? Păcatele sunt fapte pe care le face omul sau gânduri pe care le are omul cu deplină voinţă şi ştiinţă împotriva voii lui Dumnezeu; acelea-s păcate. Ori părintele a ajuns la o stare de te minunai de existenţa lui şi de viaţa lui şi de cuvintele lui şi de toate: nu avea nici o autoritate, nu grupa în jurul lui oameni, dar aşa, când îl vedeai, te minunai de el. Şi ziceam: "Părinte, vă ţinem ca pe-un sfânt" "Ce, mă, te bat, vrei să te bat?" "Părinte, dar ce sunteţi?" "Un amărât de păcătos".

Să ştiţi, iubiţi credincioşi că şi noi suntem nişte amărâţi de păcătoşi. Nu este o formulă, realitatea asta este. Noi nu considerăm că, gata, acum suntem îngeri. L-am întrebat odată pe un părinte de la Sfântul Munte, părintele Dometie Trihenea, care a fost pe la noi la mănăstire: "Cum sunt părinţii de la Sfântul Munte?". Zice: "Dragă, să nu-ţi închipui că la Sfântul Munte sunt oameni veniţi din cer pe pământ. Sunt oameni ca toţi oamenii, care au şi bune, au şi rele, pot avea virtuţi, pot avea şi patimi. Sunt oameni ca oamenii". Deci eu nu idealizez, dar în orice caz, nu pot considera că un om care a intrat în mănăstire mai poate fi ca ceilalţi oameni dintre care a plecat.

Iubiţi credincioşi, şi acum vine lucrul cel mai înalt din definiţia asta care-am dat-o eu mănăstirii, anume că mănăstirea e locul împlinirilor. Am putea zice acum aşa, cu o vorbă obişnuită: aviz amatorilor! Deci, ce este mănăstirea? Pe lângă că este tinda raiului,

pe lângă că este casa lui Dumnezeu, pe lângă că este poarta cerului, ce mai este? Locul împlinirilor. Deci nu este locul dorinţelor, ci locul împlinirilor, locul unde s-au împlinit dorinţele. Nu ştiu, s-ar putea întâmpla să lungesc puţin, iertaţi-mă că până la anul apoi nu mai lungesc şi nu că vreau eu să lungesc, dar parcă îmi pare rău să nu vă spun ceva care zic eu că e important.

Poetul Traian Dorz a scris o poezie intitulată Am trecut. Conţinutul acestei poezii este în aşa fel ca şi când cineva este pe pragul morţii şi zice poezia gândindu-se la viaţa care a trecut. Nu ştiu dacă ajunge cineva să o zică la moarte, dar e aşa poezia alcătuită:

Am trecut de cel din urmă vârf ce ne desparte
Şi de-abia te văd în vale, ţară de departe;
Unde-am stat şi-am plâns atâta, ţară de departe.
(vorbeşte cu ţara pe care o părăseşte)

Am avut în tine doruri fără de-mplinire,
Suferinţe fără număr, plâns şi fericire;
Poate-atât cât nimeni altul, plâns şi fericire.

Am avut duşmani în tine, răul să-mi dorească,
Dar au fost şi-atâtea inimi dragi să mă iubească;
Scumpe şi duioase inimi, dragi să mă iubească.

O, pământule pe care am trăit o viaţă,
Azi te las, rămâi în urmă, tot mai mic prin ceaţă;
Mai în urmă, mai departe, tot mai mic prin ceaţă.

Eu mă duc în ţara scumpă, sus, mai sus de stele,
Unde-i mirele şi-alesul dorurilor mele;
După care-au plâns o viaţă dorurile mele.

Faţa ta îndurerată (e vorba de pământ) nu voi mai privi-o:
Lume, suferinţă, lacrimi, plânsule - Adio!
De-azi suntem pe veşnicie despărţiţi. Adio!

Iubiţi credincioşi, dacă poezia aceasta n-o poate spune cineva pe pragul morţii, o poate spune cineva pe pragul mănăstirii, când se hotărăşte să fie la mănăstire şi trebuie să gândească în felul acesta: “Am trecut de cel din urmă vârf ce ne desparte / Şi de-abia te văd în vale, ţară de departe” - pe care vreau să te uit într-un fel, deşi n-o să te uit niciodată în rugăciunile mele, dar să te uit după chipul tău, după nerânduielile, după păcatele care sunt acolo – “Unde-am stat şi-am plâns atâta, ţară de departe” – de acum o să-mi fi departe. Deşi să ştiţi, iubiţi credincioşi, că într-un fel nimic nu poate fi departe. Cum nu poate fi departe nimic? Păi dacă porţi ceva în suflet, nu mai ai cum să te depărtezi. Şi eu sunt aici şi mănăstirea la care mă întorc îi departe în kilometri, dar o am în mine, o port în mine, n-o pot nega, n-o pot scoate din suflet. Satul de unde am pornit eu e departe de mănăstirea unde stau eu, dar nu este departe totuşi, câtă vreme îl am în suflet, câtă vreme îl am în mine. Dar zicem noi totuşi că este departe, în sensul că preocupările sunt altele la mănăstire. Mai departe zicem: “Am avut în tine doruri fără de-mplinire” – dorul de mănăstire, să zicem, a fost fără de împlinire până am plecat la mănăstire - “Suferinţe fără număr, plâns şi fericire / Poate-atât cât nimeni altul, plâns şi fericire. / Am avut duşmani în tine, răul să-mi dorească,” – sunt mulţi oameni care au

duşmani care le doresc răul - “Dar au fost şi-atâtea inimi dragi să mă iubească;” – gândiţi-vă, cinstiţi părinţi, la inimile părinţilor voştri, la inimile fraţilor voştri, care nu v-au putut şi nu ne-au putut urma unde suntem noi “Scumpe şi duioase inimi, dragi să mă iubească.” – şi care mă iubesc şi după ce nu mai sunt acolo. Noi avem nişte legături nerupte, neîntrerupte. Nu ne trebuie telefon ca să vorbim cu ei. Suntem în inimile lor şi ei în inimile noastre.

Te port în suflet putem zice faţă de fiecare care ne iubeşte şi pe care îl iubim:

Te port în suflet ca pe-un vas de preţ;
Ca pe-o comoară-nchisă cu peceţi
Te port în trup, în sânii albi şi grei
Cum poartă rodia sămânţa ei
Te port în minte ca pe un imn sfinţit,
Un cântec vechi cu crai din răsărit
Şi port la gât nepreţuit şirag
Strânsoarea caldă-a braţului tău drag
Te port în mine tainic ca pe-un vis
În cer înalt din noapte te-am închis
Te port, lumină rumenă de zori
Cum poartă florile mireasma lor,
Te port pe buze ca pe-un fagur plin,
O poamă aurită de smochin
Te port în braţe horbote subţiri,
Mănunchi legat cu grijă fir cu fir
Cum poartă rodul floare de cais,
Adânc te port în trupul meu şi în vis.

Asta face iubirea. Dacă te-ai despărţit de nişte oameni pe care-i iubeşti, nu te desparţi niciodată, nu te poţi despărţii. Şi dac-ar vrea ei să te împingă, nu poţi să nu-i ai în suflet. Deci, cine-a venit la mănăstire, cine e la mănăstire, cine-i cu rosturi de mănăstire, plecat dintre ai săi undeva unde-i mai mult decât dacă ar fi rămas acolo, şi-o venit în împărăţia lui Dumnezeu cea de pe pământ, “unde e ţara mai presus de stele”. Să ştiţi, iubiţi credincioşi, că mănăstirea într-un fel e mai presus de stele, că seamănă cu cele ce sunt mai presus de stele. “Unde-i Mirele şi-alesul dorurilor mele” - unde ne-ntâlnim cu Domnul Hristos. Câtă vreme nu s-a întâlnit cu Domnul Hristos mai are nemulţumiri, zbucium, răutate, tulburare, că este aşa, că trebuie altfel, că nu este bine, că hai să facem, că nu ştiu ce. De ce? Pentru că n-are o împlinire lăuntrică. Dar când ai o împlinire lăuntrică, toate le vezi bine, pentru că Îl ai pe Hristos în tine şi nu-ţi mai trebuie că aia nu este bine, că aia trebuie altfel, că aia hai să o facem aşa, că aia nu ştiu ce, că acela nu este bun, că acela ar trebui să facă aşa, nu mai cum trebuie să faci tu nu te gândeşti, numai cum trebuie să facă alţii. În cazul acesta ai trecut de poarta mănăstirii, dar n-ai ajuns în mănăstire încă: “O, pământule pe care am trăit o viaţă, / Azi te las, rămâi în urmă…” - şi celelalte - “Lume, suferinţă, lacrimi, plânsule - Adio! / De-azi suntem pe veşnicie despărţiţi. Adio!”, am intrat pe locul împlinirilor. Sigur că şi în locul împlinirilor poate să lăcrimeze omul şi să plângă, pentru nedesăvârşirile cuiva, sau chiar să aibă lacrimi de bucurie. Toate acestea sunt lucruri bune, sunt lucruri folositoare şi intră în componenţa unei trăiri religioase, călugăreşti, adevărate.

Şi-acum, iubiţi credincioşi, haideţi să mai spunem ceva: cum poate cineva, fiind în mănăstire, să dovedească că viaţa lui este alta decât viaţa celor pe care i-a lăsat în urmă?

Cum? Dacă se orientează după Domnul Hristos. Ce-a făcut Domnul Hristos? Se spune undeva: "Învăţaţi-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi avea odihnă sufletelor voastre". "Învăţaţi-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi avea odihnă sufletelor voastre", trebuie să fim ca Domnul Hristos; are tot poetul Traian Dorz o poezie: "De ziua ta". Nu ştiu dac-o mai ştiu. Acolo, la urmă, zice: "Mereu mai plin de-avânt, mai credincios / Mai bun, mai drept, mai sfânt, mai ca Hristos". Trebuie să ne asemănăm cu Domnul Hristos ca să avem linişte sufletească. Domnul Hristos a fost blând şi noi trebuie să fim blânzi. Domnul Hristos a fost smerit, şi noi trebuie să fim smeriţi. Şi smerenia aduce odihnă. În Pateric se spune: "Cel ce se prihăneşte, în tot locul are odihnă". Deci, de câte ori n-avem odihnă, să ştim că ceva nu este în regulă, că nu suntem smeriţi, că dacă am fi smeriţi am avea odihnă şi mai ales în "locul împlinirilor".

Şi-apoi să ştiţi că Domnul Hristos a zis: "Ştiţi că împăraţii pământului îi stăpânesc pe ei şi cei mari ai lor îi conduc. Dar între voi să nu fie aşa, ci care vrea să fie mai mare să fie slujitorul vostru, că şi Fiul Omului nu a venit în lume ca să I se slujească ci să-şi de-a sufletul ca preţ de răscumpărare pentru mulţi" (Matei 20, 26-28). Deci Domnul Hristos atrage atenţia "să nu fie între voi cum este între oameni, care nu ştiu de Dumnezeu sau care ştiu prea puţin de Dumnezeu, ci între voi să fie aşa cum v-am învăţat Eu". Şi anume, "cel care vrea să fie mai mare să fie slujitorul vostru, cel care vrea să fie întâi, să fie mai smerit decât toţi. De nu vă veţi întoarce ca să fiţi ca pruncii, nu veţi intra în împărăţia lui Dumnezeu". Ar trebui şi în mănăstire să fie o emulaţie, o întrecere. O întrecere în a fi smerit, nu aşa că te pleci şi zici: "Binecuvântaţi", şi pe urmă te duci şi-l vorbeşti de rău pe acela care te-o binecuvântat, nu aşa, că "io-s cel mai mare păcătos" ş.a.m.d.. Nu. Dar în simţire să te simţi în legătură cu cel care te binecuvântează şi să nu uiţi niciodată că nu tu l-ai binecuvântat pe el, ci el te-a binecuvântat pe tine. Să nu uiţi niciodată că ai primit din puterea dată lui iertarea păcatelor, să nu uiţi niciodată că ai primit din mâinile lui Trupul şi Sângele Domnului Hristos şi acestea să te preocupe şi aşa să te gândeşti şi aşa să vieţuieşti şi aşa să slujeşti şi aşa să faci, cum a zis Domnul Hristos: "Învăţaţi-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima" (Matei 11,29) şi că " Fiul Omului nu a venit în lume ca să I se slujească", să se ţină seama de El. ci a venit să slujească El "şi să-şi de-a sufletul ca preţ de răscumpărare pentru mulţi". Altfel, să ştiţi, că de multe ori poţi să-ţi pierzi vremea la mănăstire. Eu cred că mi-a dat Dumnezeu gândurile acestea acum, de despărţire. De despărţire nedespărţită, pentru că plec şi vă iau pe toţi în suflet cu mine şi să ştiţi că rămân aici şi după ce plec, că nu mai poţi pleca de tot de unde ai fost.

Deci, iubiţi credincioşi, să ne mai gândim ce-i călugărul - "bătrân frumos". Ce-i călugărul? Monah. De ce-i singuratic? Pentru ca să fie mai mult cu Dumnezeu, să ne gândim că mănăstirea-i înconjurată de zid şi de gard şi de toate ca să se ştie unde-i mănăstire şi unde nu este mănăstire. Să ne gândim că mănăstirea e aşezământ de rugăciune, de învăţătură şi de muncă, că este tinda raiului, casa lui Dumnezeu, poarta cerului şi locul împlinirilor, să facem ce putem ca să fim împlinitori şi să putem să fim biruitori asupra răului şi să fim împlinitori ai binelui, ca să avem bucuria pe care o dă Dumnezeu. Mai ales pentru călugări s-a spus că: "Nu este nimeni care a lăsat tată sau mamă, sau fraţi sau surori, sau femeie sau copii, sau ţarină, care să nu ia însutit încă în veacul de acum, iar în cel ce va să vie, viaţă veşnică". Trebuie să se împlinească cu noi asta. Dacă nu se împlineşte asta cu noi, încă n-am făcut ce trebuie, încă există nişte carenţe în existenţa noastră.

Acum, cei care am fost aici, la mănăstire, ştim mai multe decât am ştiut când am venit, ştim mai mult despre mănăstire decât am ştiut până când am auzit cuvintele acestea şi despre viaţa îmbunătăţită, despre viaţa sfântă.

Dumnezeu să ne-ajute!

Predică la Sfântul Ilie

Luni, 20 iulie 1998

"Dacă vreţi să ştiţi, el este Ilie, cel ce va să fie"

Întru numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.
Prea Cuvioase părinte Stareţ, cinstiţi părinţi, iubiţi fraţi şi iubiţi credincioşi.

Sunt aici, cred, pentru că aşa a binevoit Dumnezeu. Mi-am făcut de multă vreme planuri că voi veni aici pentru vremea de acum, şi iată că au fost rânduite lucrurile în aşa fel, să ne putem întâlni, şi în această zi de sărbătoare. Numai Dumnezeu ştie dacă, prezenţa mea aici, acum, este fără vină. Pentru că rostul meu şi locul meu nu e aici. Rostul meu şi locul meu e la mănăstirea unde sunt de 45 de ani, la mănăstirea de la Sâmbăta, la mănăstirea "Brâncoveanu". Şi poate că astăzi m-au căutat unii acolo, şi au zis: "De ce nu stă acasă, îl căutăm aici şi el pleacă". Şi m-am gândit şi la latura aceasta, şi cu toate acestea, am zis că poate-i bine să fiu aici. Poate-i mai puţin bine pentru unii şi-i mai bine pentru alţii, şi pentru mine-i oricum dacă-i vorba, pentru că lui Dumnezeu îi poţi sluji unde te găseşti. Nu e un loc anume de slujire, şi alt loc în care nu Îi mai poţi sluji lui Dumnezeu. Unde eşti, acolo aduci mărire lui Dumnezeu.

În ziua de astăzi, la Sfântul Ilie, unde suntem acolo aducem cinstire Sfântului Ilie. Şi aducem cinstire Sfântului Ilie, pentru că aşa ne învaţă Biserica noastră. Noi ne-am pomenit cu această cinstire. Poate că, cei mai mulţi dintre noi, întâi i-am adus cinstire Sfântului Ilie după puterea noastră şi apoi am aflat cine e Sfântul Ilie. Şi unii dintre noi poate c-am aflat despre Sfântul Ilie altceva decât ar fi trebuit să ştim întâi. Şi poate că am învăţat lucruri care nu se potrivesc cu Sfântul Ilie, lucruri pe care le spune poporul nostru. Ai mei de acasă, Dumnezeu să-i odihnească, ziceau că, "Sfântul Ilie niciodată nu ştie când este ziua lui". Ziceau că nu ştie Sfântul Ilie când i-e ziua pentru că, dacă ar şti când e ziua lui, ar potopi lumea. Şi învăţam eu când eram copil, de la ai mei, că-L întreabă Sfântul Ilie pe Dumnezeu: "Doamne! Când e ziua mea?". Şi dacă e în apropiere de ziua lui, zice Dumnezeu către el: "Ho, Ho, Ilie! Păi cât mai este până atunci …". Şi după ce trece ziua lui, şi vede Sfântul Ilie că nu i-a spus că uite-i ziua lui, zice: "Doamne, dar nu mai vine-odată ziua mea?!". Şi zice Dumnezeu către Sfântul Ilie: "Ho, Ilie, de când a trecut!". De ce s-a ajuns la gândul acesta, iubiţi credincioşi? Pentru că noi îl cinstim pe Sfântul Ilie totuşi, nu ca pe unul care nu ştie când e ziua lui, nu ca pe unul care ar potopi lumea. S-a făcut vorba aceasta pentru că, Sfântul Ilie a fost râvnitor pentru Dumnezeu. Mai râvnitor decât alţi prooroci. Poate că unul dintre cei mai râvnitori, şi poate că nu este întâmplător, că dintre toţi proorocii Vechiului Testament, care totuşi se prăznuiesc în zilele anului, Sfântul proroc Ilie este singurul care se pomeneşte cu sărbătorire. Îl pomenim noi şi pe Sfântul proroc Isaia, şi îl ştim ca pe un mare proroc, îl pomenim şi pe Sfântul Ieremia, şi pe Iezechil, şi pe Daniil, şi pe Moise, pomenim şi pe proorocii mici: pe Naum, Avacum, Maliachi, pomenim atâţia şi atâţia din Vechiul Testament, dar cu sărbătorire numai pe unul: pe Sfântul Ilie. De ce? Nu ştim. Ştim că aşa e rânduiala Bisericii noastre. Şi îl pomenim şi-l cinstim. Şi mai ales îl pomenim şi-l cinstim ca râvnitor pentru Dumnezeu, acesta e lucrul de căpetenie iubiţi credincioşi. Dacă ştim ceva

despre Sfântul Ilie mai mult, e bine, dar dacă ştim numai lucrul acesta, că a fost râvnitor pentru Dumnezeu, a dorit ca Dumnezeu să fie în prim-planul gândirii oamenilor, a vrut ca Dumnezeu să fie cinstit, nu idolii, la care au început să se închine oamenii de pe vremea lui, şi a fost râvnitor pentru Dumnezeu, şi a pedepsit pe împotrivitori, e destul.

Bineînţeles că râvna lui nu se potriveşte cu râvna creştină. Noi altfel vedem râvna pentru Dumnezeu. Dar, cu toate acestea cinstim şi pe Sfântul Ilie, râvnitorul pentru Dumnezeu, cinstim şi pe Sfântul Ilie, cu râvna pe care a avut-o el la vremea lui.

Prin urmare, suntem aici astăzi, ca unii care îl cinstim pe Sfântul Ilie. Îl cinstim cum l-am cinstit anii trecuţi, cum îl cinstim de când ne ştim, poate, unii dintre noi, şi nu ne este frică de Sfântul Ilie. Nu ne este frică pentru că, dacă suntem cum trebuie, Sfântul Ilie se bucură de noi, şi nu ne pedepseşte. Am zis că râvna creştină e altfel. Cunoaştem o împrejurare din viaţa Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi a ucenicilor Săi, o întâmplare, la care nu ne prea gândim – şi ar fi bine să ne gândim cât mai mult – şi nu s-au gândit oamenii de-a lungul istoriei, nu s-au gândit şi de aceea de multe ori au făcut greşeli. În Sfânta Evanghelie de la Luca, la sfârşitul capitolului al 9-lea, citim că, odată, Domnul Hristos cu ucenicii Lui, trecând prin Samaria au vrut să rămână peste noapte, dar ucenicii Domnului au vrut să rânduiască lucrurile în aşa fel încât să fie primit Domnul Hristos de oamenii din satul acela şi fiţi atenţi iubiţi credincioşi: oamenii n-au vrut să-l primească. Oare au mai fost împrejurări de felul acesta, că oamenii n-au vrut să-l primească pe Domnul Hristos? Da, au mai fost! Ieri a fost săptămâna de când s-a citit din Sfânta Evanghelie despre nişte oameni care nu l-au primit pe Domnul Hristos. Domnul Hristos a făcut o minune şi le-a făcut şi o pagubă. De fapt nu Domnul Hristos le-a făcut paguba, ci Domnul Hristos doar a dat prilejul pagubei. Şi anume doi îndrăciţi, au fost sloboziţi de puterea dracilor, şi dracii au zis: "Dacă ne scoţi din oamenii aceştia, lasă-ne să ne ducem în turma de porci." (cf. Matei 8,31), că era o turmă de porci la păşune. Şi i-a lăsat. Şi atunci dracii au intrat în porci, porcii au sărit de pe ţărmul mării în mare şi s-au înecat toţi. Şi le-a făcut pagubă, bineînţeles la cei care erau stăpânii porcilor. Şi atunci, au fost anunţaţi cei din cetate de cele ce s-au întâmplat şi-au ieşit – şi spune Sfânta Evanghelie – că L-au rugat pe Domnul Hristos să plece din hotarele lor. (cf. Matei 8,34) Şi Domnul Hristos s-a dus liniştit, s-a suit în corabie şi a trecut dincolo. Nu i-a pedepsit cum poate i-ar fi pedepsit Sfântul Ilie. Am zis că în Sfânta Evanghelie de la Luca citim că, oamenii din Samaria, din satul acela, nu ni se spune cum se numea satul, n-au vrut să-L primească pe Domnul Hristos. Şi atunci doi dintre ucenicii Domnului Hristos, tot râvnitori ca Sfântul Ilie, râvnitori să-i pedepsească pe cei care s-au împotrivit Domnului Hristos, care, de fapt nu s-au împotrivit, dar n-au vrut să fie cu Domnul Hristos, au zis către Domnul Hristos, ei "fii tunetului" – că aşa se numeau; e vorba de Sfinţii Apostoli Iacob şi Ioan, fii lui Zevedei, "fii tunetului".Vă puteţi închipui că dacă au primit ei numele de "fii tunetului", înseamnă c-au fost aspri, că tunetul în general nu-ţi dă linişte, îţi dă teamă. Când eram noi copii ne învăţau părinţii, Dumnezeu să-i odihnească, să ne facem cruce când durduie – că la noi se zicea că "durduie", tună adică – şi ziceau: "Când durduie şi fulgeră, să vă faceţi cruce!". Deci fii tunetului erau ca tunetul, aduceau şi o oarecare teamă şi o oarecare groază în jurul lor. Şi fii tunetului – Sfinţii Apostoli Iacob şi Ioan, cei ca tunetul – au zis: "Doamne! Vrei să zicem să se coboare foc din cer şi să-i mistuiască cum a făcut altădată Ilie?". Şi Domnul Hristos nu i-a aprobat. Şi poate că într-un fel, nu l-a aprobat nici pe Ilie. C-a zis: "Nu ştiţi fii cărui Duh sunteţi!" (Luca 9,55). Deci, voi aveţi legătură cu un duh, dar nu cu Duhul Meu. Înţeleg râvnă pentru bine, dar nu cu răutate, nu cu înlăturare, ci cu grija de a nu se răspândi răul, de a opri răul din desfăşurarea lui. Da! Dar nu aşa ca să-i nimiciţi cu foc din cer. Şi zice Domnul Hristos: "Nu ştiţi fii cărui Duh sunteţi", şi a completat, că "Fiul Omului" – adică Domnul Hristos e Fiul Omului, nu

orice om e Fiul Omului, ci Fiul Omului e titlu mesianic pe care l-a avut Domnul Hristos – că "Fiul Omului nu a venit să piardă sufletele, a venit să le mântuiască". Deci vreţi să fiţi râvnitori, atunci fiţi râvnitori în înţelesul de a-i ajuta pe oamenii aceştia să nu mai fie răi, să fie buni, să nu fie neprimitori ci să fie primitori. Deci asta să o faceţi, şi-atunci nu sunteţi în Duh cu Ilie, ci sunteţi în Duhul Meu. Şi în Duhul Meu trebuie să fiţi. Poate că atunci când Sfântul Ilie a fost râvnitor, în felul acesta de a-i nimici pe oameni, de a mistui cu foc pe oameni, atunci se potrivea lucrul acesta, după felul cum gândeau oamenii de atunci. Dar acum nu se mai potriveşte. Şi lucrul acesta iubiţi credincioşi, nu l-au înţeles oamenii în istorie. Să ştiţi că s-au luptat oamenii unii cu alţii pentru credinţă, pentru că nu erau de aceeaşi credinţă, au ţinut războaie îndelungate unii cu alţii chiar dacă, sigur, au avut şi alte patimi, şi alte motive de ceartă, dar au pus în faţă cumva, gândul acesta că cei răi trebuie nimiciţi, că cei răi trebuie pedepsiţi, că cei răi trebuie arşi cu foc. Da, trebuie arşi cu foc, dar nu cu focul material, ci cu focul iubirii, încălziţi cu foc, aduşi în iubire. Trebuie să-i facem să fie şi ei cu iubire, să aibă şi ei foc în ei. Tot Sfântul Evanghelist Luca, are în cuprinsul Evangheliei sale o istorisire, că a zis Domnul Hristos: "Foc am venit să arunc pe pământ. Şi cât aş vrea să fie acum aprins, dar am un botez cu care trebuie să Mă botez, şi abia aştept ca să se împlinească". (Luca 12,49) Ce foc? Focul iubirii, focul luminii, focul fericirii, focul care schimbă spre bine pentru că, focul, iubiţi credincioşi preface în el însuşi cele pe care le arde. Ştiţi că dacă bagi lemne în foc, dacă bagi paie în foc, dacă bagi hârtie în foc, dacă bagi ceva ce arde, nu mai rămâne ce ai băgat în foc, ci se preface în foc, se înteţeşte focul mai tare, arde mai tare focul. Şi aşa că ceea ce bagi în foc, primeşte puterea focului, se schimbă în ceea ce este focul. Şi dacă Domnul Hristos a venit în lumea aceasta să arunce foc pe pământ, focul iubirii, totul trebuie să se schimbe în iubire. Nu-n pedeapsă, nu în ură, nu în răutate, nu în foc care arde ca pedeapsă, ci în foc care schimbă, care preface în ceea ce este el, în iubire. Acest lucru e un lucru foarte însemnat, şi-i bine să ştim lucrul acesta, noi cei care îl cinstim astă pe Sfântul Ilie. Că dacă Sfântul Ilie a cerut foc din cer şi-a venit foc din cer şi i-a mistuit pe împotrivitori, şi Domnul Hristos, Cel din cer, a venit pe pământ să aducă foc, dar altfel de foc. Şi cumva trebuie să ardă în flăcări lumea aceasta, în flăcările iubirii, în flăcările înţelegerii, în flăcările apropierii, în flăcările dorinţei de bine. Că aşa vrea Domnul Hristos, care şi-a arătat iubirea pe cruce – de vreme ce a zis: "Am un botez cu care trebuie să Mă botez" – botezul sângelui – adică jertfa Lui de pe cruce a fost făcută din iubire, pentru iubire, pentru înmulţirea iubirii, iubirii între oameni. Şi totuşi cât de puţină iubire este astăzi între oameni! De ce? Pentru că nu înţeleg oamenii că iubirea mântuieşte lumea, nu răutatea. Răutatea înmulţeşte răutatea, răutatea aduce mai multă răutate. N-are nimeni nici un folos din răutate. Dar din iubire? Din bunătate? Toată lumea are bucurie din iubire, toată lumea are bucurie din iertare, toată lumea are bucurie din bună înţelegere. Ştiţi la cununie cum se roagă preotul pentru cei ce se cunună: "Să li se dea lor dragoste desăvârşită, paşnică şi ajutor. Să fie binecuvântaţi ei în deplină înţelegere şi în credinţă tare. Să li se dea lor pace şi bună înţelegere". Toate acestea pentru că aşa se trăieşte o viaţă frumoasă, o viaţă luminată, o viaţă fericită şi fericitoare. Fără asta nu există fericire. Fără asta există teamă, există frica de pedeapsă. Bineînţeles că dacă ducem o viaţă care să-I placă lui Dumnezeu, n-are Dumnezeu de ce să ne pedepsească vreodată. Şi cerem iertare de la Dumnezeu, şi de multe ori Dumnezeu ne iartă şi de cele ce am greşit, cu condiţia să iertăm şi noi- Şi se înmulţeşte iubirea şi se înmulţeşte fericirea, şi se înmulţeşte mântuirea, şi pe Sfântul Ilie îl cinstim ca pe unul, care a făcut bine la vremea lui, dar pe care acum, nu l-ar mai lăsa Domnul Hristos, să facă ce-a făcut atunci când a cerut foc din cer să-i mistuiască pe alţii, iar spune şi lui ceea ce le-a spus la cei doi ucenici ai săi, la fii tunetului: "Nu şti al cărui Duh eşti: Fiul Omului nu a venit să piardă

sufletele, ci a venit să le mântuiască". Aceasta să învăţăm noi astăzi, în ziua Sfântului Ilie. A făcut şi Sfântul Ilie mult bine. Înainte de toate s-a împotrivit răului, s-a împotrivit închinătorilor la idoli. De ce? Pentru că cel mai mare păcat pe care îl puteau face oamenii pe vremea aceea era să-L lase pe Dumnezeul cel adevărat, şi să se închine la dumnezei făcuţi de mâini omeneşti, şi să zică, cum a zis pe vreme lui Moise, Aron, când a făcut viţelul de aur: "No, acesta-i dumnezeul tău". Sfântul Ilie nu a putut răbda aşa ceva, a zis că trebuie să fie oamenii cu credinţă la Dumnezeu, că oamenii trebuie să slujească adevăratului Dumnezeu, şi să nu se ducă după idoli. Au avut oamenii de suferit, pe vremea aceea. Nu a plouat trei ani şi şase luni şi s-au împuţinat cele de trebuinţă. Au suferit oamenii pentru că abia prin suferinţă s-au putut trezi, câţi s-au putut trezi. Şi Sfântul Ilie aşa vedea lucrurile pe vremea aceea, şi noi îl cinstim cu slujbele pe care le facem în ziua Sfântului Ilie, şi-apoi ne mai aducem aminte de Sfântul Ilie şi în alte împrejurări. Gândiţi-vă de pildă la Schimbarea la faţă. Ce se spune? Că era de faţă acolo, pe muntele schimbării la faţă, unde Domnul Hristos şi-a arătat mărirea Sa, în lumină, când faţa Lui a strălucit ca soarele, când veşmintele Lui s-au făcut albe ca zăpada, cum înălbitor nu poate înălbi pe lume (cf. Marcu 9,3). Atunci au fost de faţă acolo trei ucenici ai Domnului Hristos: cei doi fii ai tunetului, cei doi care ar fi vrut să aducă foc din cer să mistuiască pe oamenii care n-au vrut să-L primească pe Domnul Hristos, Sfinţii Apostoli Iacob şi Ioan, şi Sfântul Apostol Petru. aceştia trei s-au întâlnit cu doi care nu mai erau în lumea aceasta pământească, ci erau dincolo. Cei doi din Vechiul Testament deşi trecuseră din lumea aceasta au rămas vii pentru că aşa se întâmplă totdeauna: omul moare şi nu moare, şi moare şi trăieşte, trăieşte şi după moarte, moare după trup şi trăieşte după suflet. Moise şi Ilie au murit la vremea lor. Adică Moise a murit la vremea lui şi Ilie a fost răpit la cer, a fost răpit într-o căruţă de foc. Aşa au văzut oamenii răpirea Sfântului Ilie ca şi când ar fi fost o căruţă de foc şi învăluit de foc, proorocul cel de foc, proorocul care a adus foc, s-a înălţat la cer în foc. Dar nu în focul care arde, nu în focul care mistuie, ci în focul care preschimbă ceea ce se pune în foc. Deci Sfântul Ilie a fost ridicat în focul iubirii lui Dumnezeu, şi focul iubirii lui Dumnezeu l-a făcut şi pe el iubitor de oameni. Chiar dacă oamenii în credinţele lor populare spun că Sfântul Ilie ar fi pedepsitor şi acum. E o credinţă a oamenilor, nu e o credinţă a Bisericii, şi această credinţă pune în atenţie faptul că Sfântul Prooroc Ilie a fost râvnitor.

Iubiţi credincioşi, şi noi trebuie să fim râvnitori, dar nu nimicitori. Sfântul Prooroc Ilie a fost râvnitor ca nimicitor. Noi trebuie să fim râvnitori ca schimbători spre bine, să-i schimbăm pe oameni spre bine, să-i facem buni, în măsura în care putem face noi lucrul acesta, că până la urmă sunt o mulţime de lucruri pe care nu le putem face ci le poate face numai Dumnezeu. Omeneşte de multe ori n-ai ce face, dar Dumnezeu poate să schimbe totul spre bine, şi avem nădejde la mila lui Dumnezeu.

Iubiţi credincioşi, Sf. Apostol Petru s-a simţit aşa de bine pe muntele Schimbării la Faţă, pe muntele Taborului, încât a zis: "Doamne, dacă vrei eu aş face trei colibe aici, să rămânem pe muntele acesta, una Ţie, una lui Moise şi una lui Ilie" (cf. Marcu 9,5) Lui Moise şi lui Ilie nu le trebuiau colibe, pentru că ei, de fapt, nu erau din lumea aceasta, nu aveau nevoie de un adăpost oarecare. Ei erau de dincolo de lumea aceasta şi s-au întors acolo de unde au venit. Au venit doar să dea mărturie despre Domnul Hristos, să fie de faţă când Domnul Hristos şi-a arătat mărirea Sa întru lumină, şi apoi s-au retras la locurile pe care şi le-au pregătit ei în viaţă şi pe care le-a rânduit Dumnezeu să le aibă, după viaţa pe care au dus-o. Şi-a rămas numai Iacob şi Ioan şi Petru, care s-au dus după aceea şi s-au întâlnit cu ucenicii ceilalţi, şi şi-au dus viaţa mai departe, aici pe pământ, până la vremea când i-a chemat Dumnezeu să se mute şi ei din lumea aceasta. Pe acelaşi munte al Schimbării la Faţă i-a umbrit un nor luminos, şi ei au căzut cu feţele la pământ,

au auzit din nor un glas: “Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru care bine am voit, pe acesta să-L ascultaţi”. (Marcu 9,7) Glasul era glasul Tatălui, norul era Duhul Sfânt, iar Domnul Hristos era Fiul lui Dumnezeu care s-a făcut om, deci Sfânta Treime a fost de faţă pe Muntele Taborului, însoţind treimea de ucenici, şi pe Moise şi pe Ilie, care şi ei au fost de faţă şi care au dispărut odată cu norul cel luminos.

Iubiţi credincioşi, să fim pe mai departe cinstitori ai Sfântului Ilie, dar să învăţăm de la Domnul Hristos, să nu chemăm foc din cer să nimicească pe neascultători, pe împotrivitori, pe cei răuvoitori, ci să chemăm focul iubirii pe care a vrut Domnul Hristos să-L aducă pe Pământ şi pe care, de fapt, L-a adus pe Pământ, şi care de multe ori nu arde şi din pricină că nu adăugăm şi noi iubirea noastră la ceea ce a adus sau a vrut să aducă Domnul Hristos, aici, pe Pământ. Să fim buni, să fim iertători, să fim înţelegători, să n-avem duşmănii, să nu înmulţim ura, să nu înmulţim răul şi-atunci, darul lui Dumnezeu va fi cu noi, şi se va bucura de noi sigur şi Sfântul Ilie.

Iubiţi credincioşi, când îngerul binevestitor i-a spus dreptului Zaharia că va avea un copil – mai presus de aşteptările lui – va avea un copil pe care şi l-a dorit, că soţia lui va naşte un copil de care se vor bucura mulţi, a spus că el v-a merge înaintea Domnului cu duhul, şi cu puterea lui Ilie. (cf. Luca 1,17) E vorba de Sf. Ioan Botezătorul, care şi el a fost râvnitor, şi el a propovăduit o pedeapsă asupra răufăcătorilor, şi el a spus că: “securea stă la rădăcina pomului şi orice pom care nu face roadă bună se taie şi se aruncă în foc”. (Matei 3,10) Şi el s-a mirat de Domnul Hristos că vrea altceva decât pedepsirea oamenilor, că vrea mântuirea oamenilor. De aceea a lucrat cu duhul şi cu puterea lui Ilie şi unii cred că Sf. Ioan Botezătorul a fost un alt Ilie, că a fost Ilie într-o altă înfăţişare. Biserica nu învaţă aşa. Domnul Hristos e adevărat că spune cu privire la Sf. Ioan Botezătorul că: “Dacă vreţi să ştiţi el este Ilie, cel ce va să vie.” (Matei 11,14), dar în înţelesul acesta că va avea duhul şi puterea lui Ilie. Că va fi râvnitor ca Ilie, că va fi şi el un fel de mistuitor al răului. Totuşi, Sf. Ioan Botezătorul a fost mult mai potolit, chiar dacă şi el a vrut nimicirea răului, cum vrem şi noi. Însă, iubiţi credincioşi, totdeauna când e vorba să nimicim răul, să-l nimicim din noi. Nu putem scoate răul din alţii câtă vreme nu scoatem răul din noi, şi dacă noi avem rău în noi şi vrem să scoatem cu răutatea pe răutate, să auzim pe părinţii din Pateric care zic că: “răutate pe răutate n-o scoate nicidecum”, sau, altfel spus că: “Drac pe drac nu scoate”. Domnul Hristos a scos pe draci din oameni cu puterea dumnezeiască. Aşa se poate. Dar cu putere drăcească n-ai cum scoate pe draci, ci doar se înmulţeşte răutatea. Aşa că de câte ori vă vine să vă certaţi, de câte ori vă vine să vă urâţi, de câte ori vă vine să vă duşmăniţi între voi, de atâtea ori să vă gândiţi că “Drac pe drac nu scoate”, că numai cu iubire, numai cu bună înţelegere, se poate ajunge la linişte sufletească, şi-atunci dacă ajungem la linişte sufletească, suntem aşa cum vrea Domnul Hristos să fim. Să ne revărsăm iubirea, câtă o avem, şi-apoi să se înmulţească iubirea din câtă o revărsăm, şi sigur va fi mai bine pe Pământ. Noi am vrea să se schimbe lucrurile în ţara aceasta. E firesc! Dorim lucrul acesta, dar nu putem face altceva decât să începem cu noi; acolo unde suntem noi, să fie mai multă linişte, să fie mai multă bucurie, să fie mai multă înţelegere, să fie mai multă iubire, să fie mai multă înţelegere faţă de neputinţa omenească, să nu facem răul ca să nu pătimim răul. Pentru că de obicei sunt oameni care se angajează să facă răul unii faţă de alţii şi ei suferă răul. Dacă-l porneşti pe cineva să spună vorbe rele apoi auzi şi tu vorbe rele. Dacă-l porneşti pe cineva să spună necuviinţe, şi tu te împărtăşeşti de necuviinţele spuse de acela. Aşa încât, din cât putem, să fim cu grijă să înmulţim binele, să înmulţim bucuria, să înmulţim înţelegerea, să înmulţim pacea dintre noi, scoţând din noi toate pornirile cele rele, fiindu-ne ruşine când facem lucruri din acelea prin care se înmulţeşte răul.

Prin urmare, iubiţi credincioşi, ca cinstitori ai Sfântului Ilie, după rânduiala

Bisericii, să dorim şi noi să se împuţineze răul şi să se nimicească răul din lumea aceasta. Să începem însă cu noi, să scoatem răutatea din inima noastră şi să nu ne mulţumim numai că nu mai avem răutate, ci să dorim să avem şi bunătate. Avem trebuinţă şi de bunătate, nu numai de nerăutate. Bineînţeles că cu asta se începe: cu nerăutatea.

Dumnezeu să ne ajute, prin rugăciunile Sf. Prooroc Ilie, să aducem şi noi foc din cer, focul iubirii, focul Mântuitorului, în viaţa noastră, în jurul nostru, ca să se bucure Domnul nostru Iisus Hristos că suntem fiii lui adevăraţi, fii înmulţitori de iubire şi nu de răutate.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu prin rugăciunile Maicii Preacurate şi ale tuturor sfinţilor, să înmulţim binele, pentru noi şi pentru alţii, şi atunci darul lui Dumnezeu va fi cu noi, de acum şi până-n veac. Amin.

Mărire Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Amin.

Despre fericire

Luni, 20 iulie 1998

Prea Cuvioase părinte Stareţ, cinstiţi părinţi, iubiţi fraţi şi iubiţi credincioşi

M-am gândit că, dat fiind faptul că toţi oamenii îşi doresc fericirea, cuvântul meu cel dintâi în această împrejurare, la această întâlnire de rugăciune şi de muncă, organizată aici la mănăstire, să fie: Despre Fericire. De fapt n-am de gând să analizez cuvântul "fericire", n-am de gând să conduc pe cineva la a înţelege prin cuvinte ce înseamnă fericire, ci voi vorbi mai multe despre calea care duce la fericire. Azi dimineaţă, când am făcut cunoştinţă cu cei care aţi venit aici, mi-am dat seama că de data aceasta mă găsesc în faţa unor oameni cu pretenţii, deşi nu şi-au arătat pretenţiile. Oamenii au pretenţii în sensul că unii au terminat o facultate, au făcut cursurile de master, alţii sunt la doctorat, alţii sunt la a doua facultate, şi mi-am zis: "Domnule, oamenii aceştia, chiar dacă nu au pretenţii exprimate, au pretenţii prin formarea lor". Deci n-o să-mi fie foarte uşor să stau în faţa unor oameni de cultură, unor oameni care au deja cunoştinţe, care ştiu să întâmpine anumite afirmaţii, oameni care doresc mult de la cei care le vorbesc, oameni care pot să îşi spună cuvântul în legătură cu ceea ce li se spune, pentru că altceva este să primeşti tot ce ţi se spune pentru că nu ai cu ce să întâmpini ceea ce ţi se spune – aşa cum se întâmplă, de pildă, când eşti copil, când eşti elev, chiar când eşti student şi nu eşti încă format, primeşti ceea ce ţi se spune. După ce ţi-ai format o opinie, un punct de vedere, după ce ţi-ai acumulat anumite lucruri, ai tras anumite concluzii, ceea ce ţi se spune întâmpini altfel decât omul care nu are cu ce să întâmpine ceea ce i se comunică. Prin urmare, aveţi dreptul să mă criticaţi, aveţi competenţa să o faceţi, şi să dea Dumnezeu să n-aveţi ce să replicaţi. Dar, în orice caz, fiecare poate să îşi spună cuvântul în faţa cuvântul meu, aprobând sau dezaprobând, sau dorind să completeze ceva, sau dorind ca eu să completez ceva. Sunt lucruri care se întâmplă între oameni ca cei ce suntem acum, aici. Fiecare dintre noi are o competenţă a lui: eu am competenţa de a vă spune anumite lucruri, voi aveţi competenţa de a primi sau de a respinge ceea ce vă spun eu. Sper să nu fie cazul de respingere.

Deci, iubiţi credincioşi, cuvântul îmi va fi despre fericire. Să zicem, mai precis, despre calea care duce la fericire. Ar putea întreba cineva, pe bună dreptate, în faţa acestei exprimări, în faţa acestei teme: "Eu personal, merg pe calea fericirii? Până unde am ajuns şi dacă am realizat ceva în legătură cu aceasta?". E o vorbă românească: "Te spune faţa cum ţi-i viaţa". Eu cred că sunt lucruri care se exprimă şi fără cuvinte, şi chiar dacă ochii mei sunt neexpresivi, spun unii că parcă s-au mutat expresivităţile care nu se pot exprim prin ochi, în expresivitatea feţei. Deci, s-ar putea înţelege din aceasta, că n-am stat pe loc. Cât mai am ca să fiu fericit? Numai Dumnezeu ştie, Cel Care dă fericirea. Eu personal consider că, dacă eşti mulţumit cu ceea ce ai realizat, dacă eşti mulţumit cu ceea ce ai, dacă te angajezi la mai mult numai pentru că ştii că există şi mai mult, eşti deja fericit. Eşti fericit când eşti împlinit. Şi eu am spus de mai multe ori şi în mai multe locuri că mănăstirea este "locul împlinirilor". Şi spun că cine nu se împlineşte în condiţiile de mănăstire, încă nu trăieşte cu toată existenţa lui în mănăstire. Cineva care s-a întâlnit cu

Domnul Hristos, cineva care are conştiinţa că este purtător de Hristos, hristofor, n-are ce să mai caute în afară de Hristos. Iar dacă nu-ţi ajunge Hristos înseamnă că încă nu te-ai întâlnit cu Hristos, şi cauţi împliniri în lucruri neesenţiale şi în lucruri care, de fapt, nu sunt dătătoare de fericire. De ce? Pentru că tot ceea ce este creat de om, chiar pentru împlinirea omului, în realitate nu-l poate împlini pe om, pentru că nu te poate împlini ceva inferior ţie. Dacă crezi un lucru, sigur că lucrul pe care îl crezi este mai prejos de tine, şi atunci nu poţi fi mulţumit cu un lucru care n-are rostul de a te împlini. Când, însă, ştii că fericirea vine de undeva de sus, şi omul este fiinţa care priveşte în sus, nu priveşte în jos – animalele privesc în jos, sunt create de Dumnezeu să privească în jos, pentru că locul lor este pământul; om în limba greacă se spune "antropos" şi antropos înseamnă "privitor în sus" – deci omul nu poate să fie mulţumit privind în jos, că nu este creat să fie privitor în jos. Ci omul este fiinţa care priveşte în sus, e creat să privească în sus, adică mai presus de el însuşi, chiar dacă într-un fel susul lui este, să zicem aşa, în mijlocul lui, în mijlocul pieptului său acolo unde este locul întâlnirii omului cu Dumnezeu, locul descoperirii lui Dumnezeu. Ca privitori în sus, ştim că ne împlinim prin ceea ce dă Dumnezeu, prin ceea ce ne dă Domnul Hristos, prin ceea ce ne dă Mântuitorului nostru. Şi-atunci calea pe care mergem este calea de a ne întâlni cu Domnul Hristos. Şi când ne întâlnim cu Domnul Hristos ajungem la una din manifestările fericirii, şi anume la bucurie, pentru că Domnul Hristos, după ce şi-a rostit Fericirile a zis: "Bucuraţi-vă şi vă veseliţi, că plata voastră multă este în ceruri", şi cu alt prilej a zis: "Acestea vi le spun ca bucuria Mea să fie întru voi şi ca bucuria voastră să fie deplină"(Ioan 15,11). Şi a zis Domnul Hristos: "Iarăşi mă veţi vedea şi se va bucura inima voastră, şi bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi"(Ioan 16,22). Iar ucenicii, când s-au întâlni cu Domnul Hristos, s-au bucurat, văzându-L după sfânta Sa Înviere. Bucuria face parte din fericire, şi poate că este expresia fericirii, într-o anumită latură a ei. Când te bucuri, nu te mai gândeşti la altceva, mai presus de bucurie. Bucuria este fericirea ta.

Cuvântul meu din această seară ar putea fi intitulat şi Urcuşul bucuriei, pentru că dacă avem în vedere, în urmărirea căii care duce la fericire, dacă avem în vedere Fericirile rostite de Domnul nostru Iisus Hristos, ca să împlinim condiţiile fericirii, ajungem la împlinirea îndemnului: "Bucuraţi-vă şi vă veseliţi, că plata voastră multă este în ceruri", şi ajungem, de fapt, la un chip al fericirii. Nu trebuie să citeşti mult din Sfânta Evanghelie de la Matei până să te întâlneşti cu ceea ce numim noi Fericirile, care sunt cuprinse în partea din Sfânta Evanghelie de la Matei pe care o numim Predica de pe munte. Chiar cu aceasta şi începe adunarea de învăţături pe care le prezintă Sfântul Evanghelist Matei, aşa cum îi este lui obiceiul, să cumuleze mai multe lucruri de acelaşi fel, laolaltă, cum e predica de pe munte din capitolele V, VI şi VII din Evanghelia de la Matei, sau cum sunt pildele Mântuitorului în legătură cu împărăţia Cerurilor care alcătuiesc al treisprezecelea capitol din Sfânta Evanghelie de la Matei. La fel alte învăţături cum sunt învăţăturile cuprinse în Sfânta Evanghelie de la Matei, în capitolele X şi XI, despre care nu avem siguranţa că au fost spuse deodată, dar ştim că Sfântul Evanghelist are predilecţia aceasta de a aduna învăţături mai multe, minuni mai multe, în legătură cu una sau alta din învăţăturile Domnului Hristos, cu una sau alta din minunile Mântuitorului, cu una sau alta din pildele Mântuitorului. Aşa este şi cu ceea ce numim noi Fericirile Domnului. Că au fost spuse odată sau că au fost spuse în mai multe împrejurări, nu ştiu; ceea ce ştim noi este că în Sfânta Evanghelie de la Matei avem de nouă ori cuvântul "fericiţi" spus de Domnul nostru Iisus Hristos. Unii dintre cei care au avut în vedere Fericirile, dintre cei care fac exegeză biblică, au zis că, de fapt, nu sunt nouă fericiri, ci sunt opt fericiri, pentru că ultimele două fericiri formează o singură fericire, şi cea de-a noua fericire, la drept vorbind, este fără făgăduinţă, nu este ca

celelalte prezentate de Mântuitorul. În cazul acesta ar fi opt şi nu ar fi nouă. Asta-i o chestiune, ca să zicem aşa, de studiu, de amănunt. Noi vom lua în consideraţie cele nouă fericiri, pentru că Domnul Hristos a spus de nouă ori "fericiţi", sau cel puţin în Sfânta Evanghelie de la Matei, acolo unde sunt prezentate Fericirile, sau unde-i prezentată lista de fericire, avem cuvântul "fericiţi" spus de Domnul nostru Iisus Hristos de nouă ori.

Şirul fericirilor din Sfânta Evanghelie de la Matei începe cu: "Fericiţi cei săraci cu duhul, că a acelora este împărăţia Cerurilor"(Matei 5, 3). Ştim că Domnul Hristos a venit să întemeieze împărăţia Cerurilor, că ne-a lăsat o rugăciune în care cerem să vină împărăţia lui Dumnezeu, că a spus care sunt condiţiile de intrare în împărăţia Cerurilor, condiţii pe care le găsim citând cele patru Sfinte Evanghelii, în special Evangheliile numite sinoptice, în care se vorbeşte, în mai multe locuri, despre împărăţia Cerurilor sau despre împărăţia lui Dumnezeu. Şi acest lucru avându-l în vedere, ştim care sunt mijloacele prin care cineva poate ajunge, în împărăţia lui Dumnezeu, sau mijloacele prin care împărăţia lui Dumnezeu se manifestă în sufletul omului. Pentru că noi vorbim şi de o intrare în împărăţia lui Dumnezeu şi vorbim şi despre o venire a împărăţiei lui Dumnezeu în om, şi de o împărăţie pe care o aşteptăm, şi de o împărăţie pe care o primim. "Vie împărăţia Ta" este o cerere, o dorinţă, în care ne exprimăm dorul nostru după împărăţia lui Dumnezeu. Cine cere un lucru înseamnă că încă nu-l are. Când îl ai nu-l mai ceri. Când ai conştiinţa că împărăţia lui Dumnezeu a venit în tine, poţi să nu mai ceri împărăţia lui Dumnezeu, sau dacă ceri împărăţia lui Dumnezeu, ceri să vină împărăţia lui Dumnezeu cu mai multă putere, să fie o realitate copleşitoare, o realitate mai puternică, mai simţită. Cererea aceasta "Vie împărăţia Ta" este o cerere pe care nu ne dăm seama că Domnul Hristos o împlineşte, de fapt, la fiecare Sfântă Liturghie, care este împărăţia lui Dumnezeu între noi, împărăţia lui Dumnezeu cu noi, împărăţia lui Dumnezeu desfăşurată împreună cu noi, în faţa noastră, pentru că Sfânta Liturghie începe cu cuvintele: "Binecuvântată este împărăţia Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh. Acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin". Ceea ce ne rămâne nouă este disponibilitatea noastră pentru împărăţia lui Dumnezeu, care obiectiv este în mijlocul nostru, şi chiar înlăuntrul nostru. Au întrebat odată pe Domnul Hristos nişte farisei: "Când vine împărăţia lui Dumnezeu?" şi Domnul Hristos a spus: "Împărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru"(Luca 17, 20). Deci, cea dintâi fericire este: "Fericiţi cei săraci cu duhul, că a acelora este împărăţia Cerurilor". Vrea cineva să aibă împărăţia Cerurilor? Vrea cineva să fie în împărăţia Cerurilor? Vrea cineva să poarte împărăţia Cerurilor cu sine însuşi? Trebuie să fie sărac cu duhul. Ce înseamnă sărac cu duhul? Înseamnă să fie un om smerit, să fie un om nemulţumit de cât a realizat, să fie un om angajat pentru mai mult şi pentru mai bine, să fie un om care se deschide tot mai mult pentru ceea ce dă Dumnezeu. În Sfânta Evanghelie de la Ioan este scris că "Dumnezeu nu dă Duhul cu măsură" (Ioan 3, 34), asta înseamnă că Dumnezeu revarsă Duhul său cum revarsă aerul, şi fiecare îşi ia cât poate el să cuprindă în sine.

Numai Dumnezeu ştie cine are mai multă aderenţă la împărăţia lui Dumnezeu, şi câte daruri trebuie să aibă omul, pentru că Sfântul Apostol Pavel scriind corintenilor, le spune că darurile extraordinare pe care le dă Duhul Sfânt – harismele – le primesc oamenii, le primesc aşa cum vrea Dumnezeu să le primească, aşa cum le dă Dumnezeu, că nu toate harismele le are acelaşi om, ci harismele sunt darurile lui Dumnezeu date în Biserică. De ce? Pentru că oamenii în Biserică se completează unii pe alţii: unul are darul învăţăturii, altul are darul prezicerii, altul are darul facerii de minuni, altul are darul vindecărilor şi aşa mai departe. Nu toate darurile sunt la acelaşi om, chiar dacă Dumnezeu nu dă Duhul cu măsură. Noi de fapt nici nu trebuie să căutăm unul sau altul din darurile lui Dumnezeu, ci trebuie să ne facem disponibile pentru Dumnezeu, şi

Dumnezeu ne dă nouă, fiecăruia, ce ştie El că e necesar pentru noi, şi ce ştie El că e necesar pentru cei din jurul nostru, pe care Dumnezeu i-a pus în faţa noastră, i-a pus în atenţia noastră, ca să îi putem folosi.

Deci, săraci cu duhul sunt aceia care vor tot mai mult şi tot mai bine, tot mai corect, oameni care sunt deschişi pentru mântuire, pentru desăvârşire, pentru îndumnezeire. Oamenii aceia care nu sunt mulţumiţi cu cât au făcut şi vor să realizeze mai mult, pentru Dumnezeu şi nu pentru ei. Nu pentru a fi puşi ei în atenţia altora, ci pentru a fi pus Dumnezeu prin ei în atenţia altora. aceştia ajung în împărăţia Cerurilor, ajung să aibă împărăţia Cerurilor în ei. Ce înseamnă asta? Ajung să Îl aibă în prim planul vieţii lor pe Dumnezeu, pe Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Care S-a făcut om şi prin care ajungem în legătură cu Dumnezeu Tatăl şi în legătură cu Dumnezeu Duhul Sfânt.

Îi fericeşte apoi Domnul Hristos pe cei ce plâng, nu pentru că plâng, ci pentru că nu rămân în plâns, ci ajung să aibă mângâiere. Domnul Hristos le-a spus ucenicilor Săi că le va trimite, după înălţarea Lui la cer, un alt Mângâietor, Care să fie întotdeauna cu ei. Şi acesta este Duhul Sfânt. Am citit undeva că cuvântul "paracletos" de fapt nu înseamnă Mângâietor, ci înseamnă Mijlocitor, înseamnă un fel de avocat, însă în realitate, în traducerile noastre româneşti, peste tot unde e vorba de Duhul Sfânt care lucrează în sufletele credincioşilor, este tradus cuvântul "paracletos" ca Mângâietor. Deci se vor mângâia cei ce plâng, pentru că nu vor rămâne în plâns, adică Domnul Hristos de fapt nu este pentru o viaţă în care plânsul apare ca ceva esenţial. Când a mers spre Emaus, cu cei doi călători, i-a întrebat: "De ce sunteţi trişti?"(Cf. Luca 24, 17). Domnul Hristos nu vrea ca omul să fie trist, ci vrea ca omul să fie bucuros, şi lucrul acesta îl înţelegem din faptul că cei doi care au mers spre Emaus, vorbind cu Domnul Hristos, au început să aibă în suflet o bucurie pe care şi-au şi exprimat-o, că le ardea inima în ei când le vorbea Domnul Hristos pe cale (cf. Luca 24, 32). Deci, Domnul Hristos vrea ca să le dea oamenilor fericirea şi le spune celor ce plâng, indiferent care-i motivul pentru care plâng, că nu vor rămâne în plâns, ci se vor mângâia. Sfântul Isaac Sirul vorbeşte despre două feluri de lacrimi: lacrimi de pocăinţă şi lacrimi de bucurie. "Lacrimile, zice el, sunt puse între minte şi trup, ca semn în trup despre aşezarea minţii". E foarte frumos. Deci "Lacrimile sunt puse între minte şi trup, ca semn în trup despre aşezarea minţii". De obicei, oamenii plâng când au ceva nemulţumiri. Există şi un plâns făcător de bucurie, de care vorbeşte Sfântul Ioan Scărarul. Pe noi nu ne interesează atât lacrimile cât ne interesează aşezarea sufletească izvorâtoare de lacrimi. Se vor mângâia cei ce plâng, cei care plâng pentru pierderi în lumea aceasta, pentru pagube, şi ăia, în măsura în care se întâlnesc cu Domnul Hristos, ajung la mângâiere, pentru că ajung să ştie că nu sunt esenţiale lucrurile acelea pentru care plâng şi încetează din plâns. Se simt mângâiaţi aceia care, întristaţi fiind pentru păcate, ajung la iertare, de exemplu fiul risipitor. Despre fiul risipitor nu se spune că a plâns când s-a întors la tatăl său, ci numai că şi-a recunoscut vina şi că tatăl său i-a dat prilej de bucurie. Şi nu a zis că trebuie să plângă ca să-şi dovedească aşezarea de vinovat. Ci sigur că fiul risipitor, întors la tatăl, a intrat în şuvoiul de bucurie pe care l-a creat tatăl şi care nu trebuia să fie umbrit de vreo nemulţumire.

"Fericiţi sunt cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul". Blândeţea este o virtute, o virtute care se opune mâniei. În alcătuirea fiinţei umane există şi o pornire de mânie, capacitatea omului de a se mânia şi aceasta spun părinţii cei duhovniceşti că e pusă ca să stăm împotriva răului, împotriva păcatului, şi că nu trebuie să ne mâniem pe oameni, ci să ne mâniem pe lipsa noastră de angajare într-o viaţă în care răul să nu mai existe. De fapt, Sfântul Ioan Casian, care a scris "Cuvântul despre cele opt gânduri ale răutăţii" şi vorbeşte şi de mânie, zice că de fapt noi nu ar trebui să ne mâniem, pentru că dacă pui pe

ochi foiţă de aur sau foiţă de plumb tot nu vezi. Mânia întunecă mintea. Şi ca să nu ajungem la întunecare de minte, e bine să nu ne mâniem, să avem blândeţe, iar Domnul Hristos a spus: "Învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima, şi veţi avea odihnă sufletelor voastre"(Matei 11, 29). Nu le făgăduieşte odihnă celor mânioşi, ci le făgăduieşte odihnă celor blânzi, iar pe El se prezintă ca "blând şi smerit cu inima" şi îi îndeamnă pe ascultătorii Săi să fie şi ei blânzi şi smeriţi cu inima. Deci nu numai la suprafaţă, ci în conştiinţă, în adâncurile conştiinţei, să fie blânzi şi smeriţi cu inima. Îmi aduc aminte iarăşi de un cuvânt al Sfântului Isaac Sirul. Sfântul Isaac Sirul zice că atâta vreme cât ceri un lucru, nu-l ai, atâta vreme cât îl cauţi, nu-l ai. Deci, un om mânios nu are blândeţe, şi dacă vrea să aibă blândeţe trebuie să caute blândeţea şi să o dorească, să o urmărească, şi dacă ajunge să o aibă atunci n-o mai caută, pentru că, în mod firesc, acţionează pe baza blândeţii. Sfântul Ioan Scărarul spune, parafrazând cumva cuvintele Domnului, şi interpretând că a zis Domnul: "Învăţaţi-vă nu de la înger, nu de la om, nu din carte, ci de la Mine, de la lucrarea Mea cea din voi, că blând sunt şi smerit cu inima, şi veţi avea odihnă sufletelor voastre". Când ajungem să avem blândeţe şi smerenie ne asemănăm cu Domnul Hristos, cel blând şi smerit – şi noi trebuie să purtăm în noi chipul Domnului Hristos – şi atunci avem odihnă. Iar odihna este dovada că suntem mai presus de lumea aceasta, deci moştenim pământul, pământul rămânând undeva departe de noi, pentru că noi suntem deasupra lui, suntem în regiunea cerului.

"Fericiţi sunt cei flămânzi şi însetoşaţi de dreptate, că aceia se vor sătura". împărăţia lui Dumnezeu fiind locul împlinirilor, fiind condiţia împlinirilor, cei care au o râvnă pentru dreptate, pentru faptul de a fi drepţi - că asta înseamnă dreptate; ştiţi cuvântul pe care l-a spus Domnul Hristos la botezul său când Sfântul Ioan Botezătorul zicea: "Eu am trebuinţă să mă botez şi Tu vii la mine?"(Matei 3, 14). Domnul Hristos a zis: "Lasă acum, că ni se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea"(Matei 3, 15). Adică dacă vrem să fim drepţi, trebuie să împlinim totul, "să împlinim toată dreptatea", fără ştirbiri, fără reţinere, fără rezervă. Să împlinim "toată dreptatea"! Deci cineva care este însetat de a fi drept, doritor de a fi drept, căutător de a avea starea de dreptate, acela se satură în împărăţia lui Dumnezeu de dreptate, pentru că împărăţia lui Dumnezeu este şi împărăţia dreptăţii, împărăţia celor drepţi. Noi cerem pentru cei care trec din lumea aceasta să fie odihniţi cu drepţii şi cu sfinţii. Cerem pentru ei împărăţia lui Dumnezeu, mila lui Dumnezeu şi împărăţia Cerurilor, pentru că acolo este împlinirea şi acolo este dreptatea.

Mai este o fericire care priveşte dreptatea, cea de a opta fericire, şi anume: "Fericiţi cei prigoniţi pentru dreptate, că a acelora este împărăţia Cerurilor". Adică, cei care sunt statornici întru dreptate, în acţiunea de a avea starea de drepţi, aceia ajung în împărăţia lui Dumnezeu pentru că au condiţia de a simţi prezenţa Împărăţiei lui Dumnezeu, care este împărăţia drepţilor, nu împărăţia păcătoşilor.

"Fericiţi cei milostivi, că aceia se vor milui". Milă de la Dumnezeu primesc aceia care şi ei sunt milostivi, şi ei sunt binevoitori, şi ei sunt revărsători, învăluitori, odihnitori de oameni, pentru că milostenia nu trebuie înţeleasă numai că dai ceva din ceea ce îţi prisoseşte, ci dai ceva din tine, din inima ta. Sfântul Isaac Sirul zice că "atunci când faci un dar cuiva, veselia feţei tale să fie mai mare decât darul pe care îl dai", adică să nu-l înfricoşezi pe omul căruia îi dai ceva, ci veselia feţei tale să fie mai mare decât dorul, să-i dai ceva din tine, din inima ta, să te dăruieşti pe tine însuţi, în darul pe care-l oferi. Şi aceia vor primi milă de la Dumnezeu, mila pe care noi o cerem mereu când zicem: "Doamne miluieşte, Doamne miluieşte" şi care e de fapt izvorâtă din conştiinţa noastră că avem trebuinţă de mila lui Dumnezeu. Ca să avem mila lui Dumnezeu trebuie să fim şi noi asemănători cu Dumnezeu cel milostiv şi, cât putem, cât ne lasă inima, cât ne lasă puterile, aşezarea sufletească, să fim binevoitori, să fim înţelegători, să fim iertători, toate

acestea ţinând de milă. Cu vremea s-au făcut nişte aprecieri de performanţă a milostivirii. De exemplu, cine citeşte scrierile Sfântului Isaac Sirul găseşte acolo nişte cuvinte care arată că inima milostivă o are acela care e binevoitor, iertător, iubitor faţă de toată făptura, chiar faţă de duşmanii adevărului, chiar faţă de animale, chiar faţă de târâtoare, chiar faţă de vrăjmaşii lui Dumnezeu, de diavoli şi faţă de toată lumea are primire în suflet şi suspină pentru împlinirea făpturilor, pentru binele făpturilor lui Dumnezeu. Bineînţeles că la aşa ceva ajung puţini şi numai Dumnezeu ştie cine ajunge. Noi, de fapt, trebuie să fim deschişi pentru mai mult şi mai bine, dar până unde ajungem nu se ştie, nu ştim nici noi şi nu ştiu nici alţii. Dar nu trebuie să ne facem probleme dacă nu am ajuns la măsuri de felul acesta, pentru că Dumnezeu primeşte pe om aşa cum este el, dacă are intenţii bune, şi Dumnezeu nu a fixat un barem oarecare, să zică: "De aici încolo se intră în împărăţia lui Dumnezeu şi până aici nu eşti în împărăţia lui Dumnezeu, nu există posibilitatea să intri în împărăţia lui Dumnezeu". Există însă, totuşi, nişte ziceri în Scriptură, la Sfântul Apostol Pavel, în Epistola I către Corinteni, capitolul şase, versetele nouă-unsprezece, unde se spune că anumite categorii de oameni nu intră în împărăţia lui Dumnezeu. E sigură că nu intră în împărăţia lui Dumnezeu: desfrânaţii – în orice chip ar face desfrânările, iubitorii de avere, cei răi de gură, cei beţivi, lacomii nu intră în împărăţia lui Dumnezeu. E sigur lucru acesta, dar nu se spune nicăieri câtă curăţire sufletească trebuie să aibă cineva, de unde începe capacitatea omului de a se încadra în împărăţia lui Dumnezeu, ca să zicem că de acolo începe. De pildă, nu numai acolo se intră în împărăţia lui Dumnezeu de unde Sfântul Isaac Sirul zice că e inima milostivă. Să ne gândim la aceea că, în firea omenească, fiinţa cea mai capabilă de bine, când nu este denaturalizată, bineînţeles, este mama. Numai că şi mama este mamă numai faţă de copii ei, nu este mamă faţă de toţi oamenii. Deci, capacitatea binevoitoare a mamei e restrânsă ca lărgime, dar e profundă ca adâncime. Şi la aceasta ar trebuie să ajungă cineva, creştin fiind, şi ar trebui să şi depăşească situaţia de mamă, însă nu ştiu cine poate zică că a ajuns măcar la măsura de mamă. Numai mamele ajung la măsura de mamă. Ceilalţi oameni nu au capacitatea aceasta de a fi în situaţia de mamă. Pe mine m-a impresionat foarte mult o situaţie din viaţa mea, Dumnezeu să o odihnească pe mama, când şi-a manifestat inima de mamă. A venit la noi la mănăstire, şi la noi la mănăstire a fost o - hai să-i zicem pe nume – rebeliune. Asta a fost în 1954. Şi s-au manifestat nişte patimi care se vroiau în slujba lui Dumnezeu, dar bineînţeles că n-au fost în slujba lui Dumnezeu, pentru că Dumnezeu nu poate fi apărat prin mijloace omeneşti: prin răzvrătire, prin mânie. Şi mama, Dumnezeu să o odihnească, s-a nimerit chiar atunci la noi. Şi-a văzut situaţia asta nefirească. Şi-a zis către mine: "Apoi, dacă n-oi mai putea rămânea aici, să vii acasă, că doar tu ai unde veni!" Ei! Ce om străin, ce om, în afară de mama, ar fi putut zice vorba asta: "Apoi, dacă nu este mai putea rămânea aici, să vii acasă, că doar tu ai unde veni!" Aşa ceva a vrut Domnul Hristos să pună în evidenţă când a zis, către Ierusalimul răzvrătit: "Ierusalime, Ierusalime, care ucizi pe prooroci. De câte ori am vrut să adun pe fii tăi, cum adună găina puii săi sub aripi, dar n-aţi vrut. De aceea iată vi se lasă casa pustie, iar pe Mine nu Mă veţi mai vedea decât atunci când veţi zice: «Binecuvântat este cel ce vine întru numele Domnului»"(Matei 23, 39). Deci, atunci când veţi fi convertiţi. Domnul Hristos are faţă de noi şi inimă de mamă, şi inimă de tată, are şi inimă de prieten, şi inimă de frate, are tot ce trebuie să aibă omul mântuit, omul aproape de Dumnezeu.

Mai departe, fericeşte Domnul Hristos pe cei curaţi cu inima. Aşa de multe ori uităm lucrul acesta, că zice Domnul Hristos: "Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu".

Iubiţi credincioşi, e un lucru pe care n-are trebui să-l uităm niciodată. Cei mai mulţi dintre noi căutăm să facem studii, nu mă gândesc la cei care fac studii laice, studii de

teologie, de pildă. Să ştie anumite lucruri care li se cer, ca să aibă o teză de doctorat, ca să aibă titlul de doctor în teologie. N-am nimic împotrivă, dar să ştiţi că pe Dumnezeu nu-L găsim prin studiu. Sunt atâţia care au făcut studii şi totuşi nu sunt aproape de Dumnezeu. În privinţa aceasta, îmi aduc aminte că am fost odată la părintele Arsenie, la Bucureşti. Cu părintele Arsenie Boca eu m-am întâlnit de două ori, am avut două convorbiri esenţiale, între care cea de-a doua a cuprins şi afirmaţia părintelui că: "Teologie pot face şi necredincioşii", pot să aibă cunoştinţe teologice şi necredincioşii. Aveam un cunoscut care ştia multă teologie, nu era teolog, şi soacra lui zicea despre el: "Ştie, dar nu crede!" E una să ştii şi alta să crezi. Părintele Arsenie zicea că: "Cea mai lungă cale e calea care duce de la urechi la inimă". Asta înseamnă calea care duce de la informaţie la convingere. Domnul Hristos ne spune altceva decât să facem studii. Ne spune să fim curaţi cu inima: "Fericiţi cei curaţi cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu". Condiţia cunoaşterii lui Dumnezeu este curăţia sufletului, nu informarea teologică.

Iubiţi credincioşi, curăţia inimii e condiţia întâlnirii cu Domnul Hristos. Cineva care n-are inimă curată Îl poate critica şi pe Domnul Hristos. Au făcut asta fariseii şi cărturarii, care de pildă au zis: "Acesta huleşte: cine poate să ierte păcatele decât unul Dumnezeu?"(Marcu 2, 7) sau au zis: "Noi avem o lege şi după legea noastră trebuie să moară, că S-a făcut pe Sine Fiu al lui Dumnezeu"(Ioan 19, 7). De ce au spus asta? Pentru că n-au cunoscut pe "Domnul slavei", cum zice Sfântul Apostol Pavel în Epistola I către Corinteni, că "dacă ar fi cunoscut înţelepciunea lui Dumnezeu nu ar fi răstignit pe Domnul slavei"(I Cor 2, 8). Cei curaţi cu inima însă, care au inimă de copil - cum zice Sfântul Isaac Sirul: "Casa credinţei este mintea curată şi inima de copil" -, cine are această stare se poate bucura de prezenţa Domnului Hristos, Îl întâlneşte pe Domnul Hristos în cuvintele Sale, când citeşte Evanghelia Îl întâlneşte pe Domnul Hristos în Sfintele Taine, când se împărtăşeşte cu trupul şi sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi împărtăşirea nu e o faptă care după aceea aduce indiferenţa, ci ne aduce angajare în legătură cu Domnul Hristos; Îl întâlneşte pe Domnul Hristos în rugăciune, nu se roagă în gol, nu se roagă spunând cuvinte pe care le spune şi cu greu, şi de multe ori se şi plictiseşte şi i se pare că se roagă mult. Ci unul care s-a întâlnit cu Domnul Hristos cu adevărat, acela vrea ca să rămână cu Domnul Hristos şi zice ca Sfântul Apostol Petru: "Doamne, bine ne este nouă aici. Să rămânem aici. Să fac trei colibe – pe muntele Taborului"(cf. Matei 17, 4). Nu a zis că este cam mult, că stăm cam de mult aici. De ce? Pentru că simte ceva din darul lui Dumnezeu, se simte în prezenţa lui Dumnezeu. Când a zis Domnul Hristos către ucenici: "Voi nu plecaţi?" – că au plecat unii, n-au înţeles cuvintele spuse de Domnul Hristos, erau prea înalte, prea profunde faţă de ceea ce puteau ei cuprinde, şi s-au depărtat de Domnul Hristos – atunci Domnul Hristos i-a întrebat pe ucenicii lui, cei rămaşi lângă el, pe cei doisprezece: "Voi nu plecaţi? Voi nu vă duceţi?"(Ioan 6, 67).

Şi Marta şi Maria întâlnindu-se cu Domnul Hristos aveau conştiinţa că unde-i Domnul Hristos acolo-i tot binele, acolo-i lucrare sfânta, lucrare deosebită. Bineînţeles că noi trebuie să fim reali şi să vedem lucrurile cum sunt ele adică degeaba vrem noi să fie altfel. Noi suntem la măsurile la care suntem şi aşteptăm mila lui Dumnezeu şi dacă n-o primim în înţelesul acesta de a-L vedea pe Dumnezeu în lumea aceasta sperăm să o primim în veşnicie. Oricum Dumnezeu trebuie să se descopere omului şi se descoperă omului la măsurile capacităţii omului de a-L înţelege pe Domnul Hristos. La măsura curăţiei inimii. Domnul Hristos poate fi văzut în înţelesul că avem conştiinţa că nu poate fi văzut. Cea mai adevărată cunoştinţă de Dumnezeu este cunoştinţa că Dumnezeu nu poate fi văzut, nu poate fi cuprins în limitele omului. Ci Dumnezeu este mai presus de ceea ce poate omul cugeta şi spune. Este mai presus, este negrăit, este infinit. Asta-i

adevărata vedere a lui Dumnezeu, conştiinţa că nu-L poţi vedea pe Dumnezeu, că Dumnezeu e mai presus de ceea ce poate omul cuprinde. Dar asta nu ţi-o dă decât curăţia inimii.

"Fericiţi sunt făcătorii de pace că aceia fii lui Dumnezeu se vor chema". Domnul Hristos ca Fiul al lui Dumnezeu a căutat să împace, să adune cele risipite, să împace. Şi a făcut lucrul acesta, şi-l face pe mai departe chiar dacă citim în Sfânta Evanghelie că a zis Domnul Hristos că nu a venit să aducă pace ci sabie. De fapt nu cu scopul acesta a venit, ci venirea Lui a adus sabie între oameni şi s-au certat oamenii din pricina necredinţei, sau din pricină că unii credeau şi alţii nu credeau. Făcătorii de pace, cei care caută să înmulţească binele, să niveleze asperităţile dintre oameni în măsura în care pot realiza lucrul acesta, fac lucru asemănător cu cel realizat cu Fiul lui Dumnezeu şi atunci şi ei fii lui Dumnezeu se vor chema.

Apoi venim la cuvintele "fericiţi sunt cei prigoniţi pentru dreptate" pe care le-am pomenit înainte. Şi apoi ultima zicere cu fericiri este: "fericiţi veţi fi când vă vor batjocori pe voi şi vă vor prigoni şi vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, minţind, şi asta, pentru mine", din pricina Mea, adică pentru că sunteţi ai mei oamenii vă vor desconsidera, oamenii vă vor batjocori, oamenii vă vor prigoni iar dacă voi sunteţi statornici în legătura cu Mine sunteţi fericiţi. Şi apoi a adăugat: "Bucuraţi-vă şi veseliţi că plata voastră multă este în ceruri".

Iubiţi credincioşi, acestea sunt fericirile rostite de Domnul, aşa cum le găsim în Evanghelia de la Matei, şi care ne arată că condiţiile fericirii sunt: să fii nemulţumit cu ceea ce ai realizat, să nu te opreşti niciodată în drumul înaintării; să urmăreşti mângâierea pe care o dă Domnul Hristos dacă eşti în întristare, să nu rămâi în întristare; după aceea să fii blând, neapărat blând şi nu mânios; să fii doritor de situaţia de a fi drept; să fii milostiv; să fii curat cu inima, curat, să ajungi la curăţia inimii în aşa fel încât să nu mai fie în tine întunecări care să schimonosească chipul lui Dumnezeu în tine şi să schimonosească chipul Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care nu se poate reflecta într-un suflet întinat; apoi să fii făcător de pace, doritor de pace, să nu aduci răutate; statornic întru dreptate şi atunci când eşti ocărât şi prigonit şi batjocorit pentru că aparţi Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Acestea ar fi condiţiile fericiri. Să ştiţi că noi acestea toate trebuie să le împlinim. Adică nu aşa că eu dacă sunt sărac cu duhul sigur că ajung în împărăţia cerurilor că la asta trebuie să adăugăm şi blândeţea, şi la asta trebuie să adăugăm şi milostenia, şi la asta trebuie să adăugăm şi curăţia inimii, şi la asta trebuie să adăugăm şi dorinţa de a face pace şi statornicia în bine câtă o avem. Toate acestea trebuia să le împlinim. Deci, noi creştinii trebuie să împlinim toate poruncile, nu aşa că împlinesc una şi celelalte le las că mi-ajunge una. Nu se poate. Totdeauna trebuie să urmăreşti deplinătatea. "Lasă acum că ni se cuvine nouă să împlinim toată dreptatea".

Iubiţi credincioşi, mai sunt şi alte fericiri. Eu voi mai aminti câteva din Noul Testament care sunt presărate pe ici pe dincolo în cuprinsul Sfintei Evanghelii. Şi anume: a zecea fericire este fericirea rostită de Domnul Hristos în faţa Sfântului Apostol Toma: "Căci mai văzut Tomo ai crezut, fericiţi sunt cei ce n-au văzut şi au crezut" (Ioan 20,29). Fericiţi sunt cei ce n-au văzut şi au crezut" ar zice unii că e a zecea fericire după cele nouă. Eu aş zice că am putea să o punem chiar ca prima fericire pentru că cine are credinţă le poate avea şi pe celelalte şi cine n-are credinţă nu este fericit pentru că nu crede, acela nu poate ajunge în viaţă … Dar, hai să zicem aşa cum zic şi alţii, e a zecea fericire. Acum nu mai ştiu cum să le număr pe celelalte că de celelalte nu a mai zis nimeni că e a unsprezecea, a douăsprezecea. Le voi spune aşa de-a valma toate care îmi vin. Sfântul Apostol Petru l-a mărturisit pe Domnul Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu. Când Domnul Hristos i-a întrebat pe ucenici: "Voi cine ziceţi că sunt?", Sfântul Apostol Petru a

zis: “Tu eşti Hristos …”, iar Domnul Hristos a întâmpinat această afirmaţie a Sfântului Apostol Petru cu cuvintele: “Fericit eşti, Simone, fiul lui Iona, că nu trup şi sânge ţi-a descoperit ţie aceasta ci Tatăl Meu Cel din ceruri”. Asta înseamnă că fericiţi sunt cei care au cunoştinţe de Dumnezeu, cei ce se bucură de descoperirea lui Dumnezeu. Când îţi descoperă Dumnezeu ceva eşti fericit. Să ştiţi că sunt mulţi oameni care-i încurcă pe alţii şi care spun lucruri care nu se potrivesc cu ceea ce spune Dumnezeu, cu ceea ce ştim noi din Evanghelie. Dumnezeu e Tatăl nostru, Dumnezeu e fratele nostru, Dumnezeu e Mântuitorul nostru, Dumnezeu ne iubeşte, Dumnezeu ne primeşte. Lucrurile acestea prea puţin se pun în evidenţă. Cei mai mulţi pun în evidenţă faptul că Dumnezeu ne pedepseşte, că Dumnezeu ne trimite în iad şi aşa mai departe. Nu este aşa iubiţi credincioşi! Dumnnzeu nu a creat iadul. Nicăieri în Scriptură nu se spune că Dumnezeu a creat iadul, şi că e făcut omul pentru draci şi pentru iad. Şi apoi dacă e aşa cum zicem noi că dracii îi chinuiesc pe oameni în iad înseamnă că dracii sunt mai presus de om dacă ei au puterea să-i chinuiască pe oameni. Ori nu este aşa. Trebuie să sufere. Dacă suferă omul trebuie să sufere şi dracii. Şi suferă fiecare la măsurile lui pentru că fiecare dintre cei care ajung în iad îşi crează el însuşi iadul. Nu-l crează Dumnezeu. Ci omul singur îşi crează iadul lui şi se chinuie în iadul pe care şi l-a creat lui. Sunt atâţia oameni zbugiumaţi, sunt atâţia oameni nemulţumiţi, sunt atâţia oameni care îşi trăiesc în aşa fel o parte din viaţă în aşa fel încât să şi-o facă insuportabilă pe cealaltă parte de viaţă. aceia ajung în iad înainte de iad. Noi trebuie să Îl avem în vedere pe Dumnezeu aşa cum ni-L prezintă Domnul Iisus ca Tatăl nostru, mai bun decât părinţii noştri cei pământeşti …aveam încredere …, ştiam că mă ajută, ştiam că se interesează de mine, aşa ca un Tată. Lucrurile acestea noi trebuie să le avem în vedere. Şi acum ştim că Domnul Hristos este cel care ne iubeşte şi ne mântuieşte.

În faţa Mântuitorului nostru

Marţi, 21 iulie 1998

"Cel ce nu crede în Mine va rămâne în păcat"

Prea Cuvioase Părinte Stareţ, cinstiţi părinţi, iubiţi fraţi, iubiţi credincioşi,

Pentru astăzi, am socotit că este bine să stăruim puţin cu gândul asupra temei: "În faţa Mântuitorului nostru". Va fi vorba despre felul cum ne raportăm noi la Domnul nostru Iisus Hristos, despre legătura noastră cu Domnul Hristos ca Mântuitor al nostru.

Am putea începe cu o chemare, care ni se face la sfintele slujbe, şi anume, să ne închinăm Mântuitorului: "Veniţi să ne închinăm Împăratului nostru Dumnezeu. Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos Împăratul nostru Dumnezeu. Veniţi să ne închinăm şi să cădem la însuşi Hristos Împăratul şi Dumnezeul nostru". E o chemare pe care o auzim de obicei când începem să citim psalmii. Chemarea aceasta o spunem şi când citim psalmii, deci când nu avem oameni în jurul nostru pe care să-i chemăm, totuşi zicem aşa: "Veniţi să ne închinăm Împăratului nostru Dumnezeu. Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos Împăratul nostru Dumnezeu. Veniţi să ne închinăm şi să cădem la însuşi Hristos Împăratul şi Dumnezeul nostru". Şi asta o zicem către noi. Şi părinţii cei duhovniceşti spun că e vorba de supunerea tuturor gândurilor în faţa măreţiei Domnului nostru Iisus Hristos. La Sfânta Liturghie de asemenea zicem: " Veniţi să ne închinăm şi să cădem la Hristos", şi adăugăm – apoi vorbim cu Domnul Hristos – "mântuieşte-ne pe noi Fiul lui Dumnezeu Cel ce ai înviat din morţi sau Cel ce eşti minunat întru sfinţi – pe noi cei ce-Ţi cântăm Ţie: Aliluia!". Prin aceasta se stabileşte un raport între noi, credincioşii, şi Domnul Hristos pe care Îl avem în faţă, Îl avem în conştiinţa noastră, ne ştim în faţa Mântuitorului.

De fapt oamenii au gândit despre Mântuitorul de la început că este Mântuitor. "Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om pentru noi şi pentru a noastră mântuire" mărturisim în Simbolul Credinţei. Cei de demult, când creştinismul era prigonit şi creştinii erau prigoniţi, aveau o parolă, un semn de recunoaştere între ei. Şi anume, semnul de cunoaştere al creştinilor era peştele. Dacă se întâlneau doi oameni, şi unul dintre ei era creştin şi celălalt nu era, cel care era creştin schiţa un semn de peşte, o formă de peşte şi cel care nu era creştin nu ştia despre ce este vorba, - nici nu-şi dădea seama, nici nu băga de seamă -, pe când dacă era creştin se prindea dintr-odată şi ştia că are în faţă un creştin. De ce s-a ales peştele ca parolă, ca semn distinctiv al creştinilor? Pentru că în limba greacă cuvântul peşte se exprimă prin cuvântul IHTIS. Se compune acest cuvânt din iniţialele unei mărturisiri creştine, şi anume: Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul. IHTIS – I de la Iisus, H de la Hristos, T de la Theou (Dumnezeu), I de la Ios (fiu, grecii spun al Lui Dumnezeu Fiu pentru că aşa e topica grecească) şi S de la Sotir (Mântuitor). În felul acesta, cineva care schiţa un semn de peşte făcea şi mărturisirea că el crede că Iisus Hristos, Cel care a trăit cândva în Palestina şi a fost socotit locuitor în Nazaret, Iisus Hristos din Nazaret, nu este un om de rând, ci este Fiul lui Dumnezeu. Bineînţeles nu era o lămurire deplină a ceea ce înseamnă Fiul lui Dumnezeu pentru că

Fiul lui Dumnezeu nu înseamnă numai Fiul lui Dumnezeu de o fiinţă cu Dumnezeu Tatăl, ci înseamnă şi unul dintre fii lui Dumnezeu, adică oamenii plăcuţi lui Dumnezeu.

Cu gândurile acestea s-a început creştinismul, cu gândurile acestea au străbătut oamenii creştini prin istoria Bisericii şi s-a ajuns până la noi: că Iisus este Hristos. De ce? Pentru că deşi sunt alăturate aceste două cuvinte: Iisus Hristos, încât ,de obicei, oamenii cred că e vorba de un nume, sau de două nume, în realitate nu este vorba de două nume, ci e vorba de un nume lângă care se adaugă o calitate. Numele Mântuitorului este Iisus. De obicei se asociază cu numele de Iisus cuvântul Hristos, care înseamnă Unsul. Iisus înseamnă Mântuitorul. Dreptul Iosif, când era neliniştit constatând că Fecioara pe care a luat-o în grija lui şi pe care avea să o ocrotească şi căreia urma să-i fie soţ este însărcinată, a fost vestit de înger că Cel care urma să se nască din ea este Iisus, Mântuitorul lumii. Noi nu trebuie să ne speriem de lucrurile acestea. Ci trebuie să le spunem pe nume. Realitatea este că Dreptul Iosif a luat pe Prea Sfânta Fecioară Maria ca Sfânta Fecioară Maria să aibă o familie, să facă parte dintr-o familie, să se ştie că are un soţ, ca să fie ocrotită şi ca să se ştie de către cei care nu ştiau ce trebuia să ştie, că Fiul care S-a născut din Sfânta Fecioară Maria era de fapt fiul lui Iosif. Se găsesc de multe ori în Evanghelie cuvinte în care, contemporanii Domnului Hristos se raportează la Mântuitorul nu că este Mântuitor ci spunând că este fiul lui Iosif: "Noi ştim pe acesta care este fiul lui Iosif. Cum poate acesta să ne dea trupul Său să-l mâncăm? (Ioan 6,42,52). El zice că a venit din cer şi noi ştim că este fiul lui Iosif. Cum se poate aşa ceva? Este sau nu este din cer? Este sau nu este fiul lui Iosif?" Lucrurile acestea le-a rânduit Dumnezeu aşa şi Biserica vine cu lămurirea pentru noi cei credincioşi, că Prea Sfânta Fecioară Maria a născut mai presus de fire şi că Mântuitorul S-a conceput în Ea de la Duhul Sfânt, adică prin intervenţia Duhului Sfânt, însă să nu se creadă de cineva că Duhul Sfânt a apărut ca un bărbat. Nu! Ci Duhul Sfânt a apărut cu lucrarea Lui în Prea Sfânta Fecioară. Învăţătura aceasta a Bisericii se întemeiază pe Evanghelie. Noi îi găsim temei în Evanghelie în sensul că Sfântul Evanghelist Luca în Evanghelia sa istoriseşte despre Bunavestire, despre faptul că un înger binevestitor i-a spus Prea Sfintei Fecioare Maria că ea ar putea să fie mama Mântuitorului. Or, Prea Sfinta Fecioară Maria a pus o întrebare atunci: "Cum va putea fi aceasta de vreme ce eu nu ştiu de bărbat?" (Luca 1,34). Prin urmare, Maica Domnului, respectiv Prea Sfânta Fecioară Maria a întrebat pe îngerul binevestitor cum poate să fie aşa ceva pentru că ea nu cunoaşte pe cele premergătoare maternităţii. Cum să fie mamă, dacă nu e soţie, să zicem? Dacă nu are o unire firească cu cineva care poate să fie tată? Şi atunci îngerul binevestitor i-a spus: "Duhul Sfânt se va pogorî peste tine şi puterea Celui Prea Înalt te va umbri, de aceea şi Sfântul care se va naşte din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema". (Luca 1,35) Şi Maica Domnului, Prea Sfânta Fecioară a acceptat aceasta şi S-a născut din ea – mai presus de fire – Mântuitorul lumii care este Dumnezeu adevărat născut din veşnicie din Dumnezeu, şi om adevărat, născut în vremelnicie pentru veşnicie, din Prea Sfânta Fecioară Maria. Însă Domnul Hristos a apărut în lumea aceasta într-o familie – asta trebuie să o avem în vedere, oricât s-ar feri cineva să spună lucrul acesta, şi oricât ar crede că ar impieta cumva sau că ar aduce ştiu eu ce gânduri, când e vorba că Maica Domnului, totuşi, a fost într-o familie şi a contat ca o soţie, ca o mamă, care era unită cu cineva care apărea ca tată al Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Evanghelia este cea care ne îndrumă la aceste gânduri, dar vine Biserica şi ne spune ceva mai presus de obişnuit. Ne spune că, de pildă, Dreptul Iosif a aflat de la îngerul binevestitor că Cel care se va naşte din cea pe care şi el a luat-o ca să o aibă drept soţie a conceput de la Duhul Sfânt. Oamenii ceilalţi nu puteau să ştie lucrul acesta, şi nu aveau cum să ştie, şi Maica Domnului a fost totdeauna reţinută, şi Maica Domnului nu s-a afişat, şi Maica Domnului nu a pus în evidenţă nişte lucruri de

taină ale vieţii ei. Aşa că după aceea lucrurile s-au lămurit tot prin lucrarea Duhului Sfânt, prin învăţătura Bisericii şi noi aşa credem şi aşa mărturisim. Dar cei vechi nu puteau crede cum credem noi, adică cei vechi – contemporanii Domnului nostru Iisus Hristos care considerau că ştiu de unde e Domnul Hristos, şi că ştiu al cui Fiu este şi aşa mai departe. Faptul că Domnul Hristos este Dumnezeu adevărat şi om adevărat, om născut din Prea Sfânta Fecioară Maria, dar unit cu Dumnezeu Cel adevărat şi care S-a născut din Dumnezeu din veşnicie este o taină. Eu v-am spus acum doi ani despre taina întrupării. E o taină, un mister, e ceva necuprins de noi, ceva ce nu putem noi să înţelegem. Taina rămâne taină şi dacă o descoperim, dacă o înţelegem nu mai e taină. Or aceasta este o taină pe care o înţelegem doar în parte: "Taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută, prin tine, Născătoare de Dumnezeu, celor de pe pământ s-a arătat Dumnezeu întru unire neamestecată întrupându-se şi crucea de bună voie pentru noi primind, prin care înviind pe cel întâi zidit a mântuit din moarte sufletele noastre". aşa esteînvăţătura Bisericii noastre. Deci, dreptul Iosif a aflat de la îngerul binevestitor că Cel care urma să se nască din Prea Sfânta Fecioară Maria s-a conceput în chip mai presus de fire prin lucrarea Duhului Sfânt. Asta o ştim noi, asta o mărturisim noi, aşa înţelegem pe Domnul Hristos ca Mântuitor al nostru şi lucrurile acestea s-au lămurit în decursul veacurilor, prin lucrarea Duhului Sfânt în Biserică. Şi mai spunem în mărturisirea aceasta, mai spuneau cei de odinioară în mărturisirea aceasta că Domnul Hristos este şi Mântuitor. Îngerul binevestitor i-a spus Dreptului Iosif, de care mie tare, tare mult îmi place, nici nu vă pot spune eu şi nu vă puteţi închipui cât de mult ţin eu la Dreptul Iosif; ştiţi de ce? Ar putea zice cineva "ştiu". Şi asta aşa este. Mie îmi place pentru delicateţea lui. A avut Dreptul Iosif o delicateţe la care ar trebui să ne gândim şi noi, să o avem şi noi. Cum anume? Când şi-a dat seama că Prea Sfânta Fecioară Maria, pe care el nu o considera Prea Sfânta Fecioară, ci o considera o fecioară de rând, a început să fie mamă, a început să aibă în pântecele ei pe cel pe care avea să-l nască, pentru că nu a fost om de scandal, pentru că a fost om de treabă, zice în Sfânta Evanghelie de la Matei: "şi-a pus în gând să o lase pe ascuns" (Matei 1,19). Adică şi-a pus în gând să-şi piardă urma şi să rămână Fecioara vinovată dacă e vinovată cum o considera el, să rămână vinovată şi să se considere că şi el e vinovat că de aceea şi-a pierdut urma. E ceva extraordinar de frumos! Adică: "N-a vrut să o vădească.", zice Sfântul Evanghelist, ci el fiind om drept şi-a pus în gând să o lase pe ascuns. Eu cred că măcar acum consideraţi şi voi delicateţea aceasta peste care poate că aţi trecut de multe ori fără să vă opriţi. Adevărul este că Dreptul Iosif a fost un om excepţional. Nu ştim multe despre el, dar dacă numai asta am şti-o, deja am avea motive să-i fim cinstitori; şi suntem de fapt cinstitori şi ai Dreptului Iosif.

Deci, oamenii L-au întâlnit pe Domnul Hristos, L-au avut în vedere nu atât ca Mântuitor, ci L-au avut în vedere ca învăţător. Asta au ştiut oamenii despre El. Deşi Dreptul Iosif a aflat de la înger că Cel ce S-a zămislit în Prea Sfânta Fecioară este Mântuitorul lumii deoarece îngerul i-a zis: "Îi vei pune numele Iisus pentru că El va mântui pe poporul său de păcate". (Matei 1,21) Gândiţi-vă, cui şi cât şi până unde s-a putut întinde informaţia Dreptului Iosif? Câţi l-ar fi crezut dacă el ar fi spus lucrul acesta dacă taina aceasta a sufletului lui ar fi făcut-o vădită. Sigur că ar fi râs lumea de el şi nu ar fi putut ajunge la convingerea că aşa estecum zice el. De aceea nu s-a făcut caz de lucrul acesta.

Apoi în Sfânta Evanghelie de la Luca mai avem o informaţie, şi anume că atunci când S-a născut Domnul Hristos în Bethleem, un înger binevestitor le-a spus unor ciobani din apropiere că le vesteşte bucurie mare: "Iată vă binevestesc vouă bucurie mare, care va fi pentru tot poporul, că vi S-a născut vouă un Mântuitor care este Hristos Domnul". (Luca 2, 10,11) Ei luat aminte la aceasta, nu ştim cât s-au gândit, nu ştim cât au

răspândit, cum au răspândit ei lucrul acesta, însă nouă ne-a rămas în Evanghelie şi să zicem aşa: "norocul nostru că ne-a rămas în Evanghelie", pentru că Evanghelia de la Luca nu a scris-o Sfântul Evanghelist Luca ca să ajungă până la noi. A rânduit Dumnezeu să ajungă până la noi. Sfântul Evanghelist Luca a scris Evanghelia lui pentru un om, pentru un singur om, pe nume Teofil. Un om de vază din Roma, care voia să ştie despre Iisus din Nazaret şi l-a rugat pe Sfântul Evanghelist Luca să-i scrie ce ştie el despre Iisus. Sfântul Evanghelist s-a informat şi între câte le-a scris în Evanghelie să ştie acel Teofil, de odinioară, este şi faptul că un înger binevestitor le-a spus ciobanilor din apropierea staulului unde S-a născut Domnul Hristos că le binevesteşte o bucurie mare, care va fi pentru tot poporul că li s-a născut un Mântuitor, şi că Mântuitorul acesta este Hristos Domnul. Hristos am zis că este o calitate. Ce înseamnă Hristos? Dacă Iisus înseamnă Mântuitor şi e un nume, şi era nume – ştiţi de Iisus fiul lui Navi, sau Iosua, ştiţi de Iisus fiul lui Sirah, numele acesta era un nume destul de răspândit în vremea aceea. În aşteptarea Mântuitorului îşi luau oamenii nume de Mântuitor fără să fie mântuitori! Şi apoi pentru că Iisus Mântuitorul a fost considerat întotdeauna ca un om ales, de către cei care au crezut în el în special, L-au numit la scurtă vreme Hristos. Sfânta Evanghelie de la Matei, de pildă, începe cu cuvintele: "Cartea neamului lui Iisus Hristos" (Matei 1,1). Deci, pe vremea Sfântului Evanghelist Matei, când scria Sfântul Evanghelist Matei, Iisus din Nazaret era numit Iisus Hristos. Ce înseamnă Hristos? Înseamnă Uns, adică Ales. Ales şi consacrat. Ales prin ungere. Erau unşi şi exista un ceremonial de ungere, de scoatere din comun a unor oameni prin ceremonialul acesta de ungere. Şi anume, ungere aveau: împăraţii, preoţii şi proorocii. Se spune, de exemplu în Sfânta Scriptură că Samuil l-a uns pe David rege. Domnul Hristos este şi Împărat este şi Preot şi Prooroc şi, chiar dacă nu a fost uns formal, ca Ales se numea "Uns". Deci, când zicem Iisus Hristos, am putea zice tot aşa de bine: Mântuitorul Unsul sau Mântuitorul Alesul. Noi zicem Iisus Hristos şi înţelegem un nume de fapt, în general, dar e bine să ştim şi ce înseamnă, ca în felul acesta să ne raportăm şi mai bine la Iisus Hristos. Contemporanii Mântuitorului nostru Iisus Hristos L-au avut în vedere pe Domnul Hristos mai ales ca învăţător. Oamenii se raportau la El ca la un învăţător. Ştiau că el spune învăţături, că îi îndeamnă pe oameni, că le descoperă oamenilor anumite lucruri, şi Îl ascultau. Şi unii dintre ei aveau treabă cu El ca învăţător. De pildă, ştim că un tânăr bogat s-a dus la Domnul Hristos şi a zis: "Învăţătorule bune, ce să fac ca să moştenesc viaţa de veci?". L-a întrebat ca pe un învăţător, care ştie mai multe decât ştia tânărul bogat: "Ce să fac ca să moştenesc viaţa de veci?". Domnul Hristos i-a răspuns. Altă datp se duce la Domnul Hristos un învăţător de lege şi la fel, zice: "Învăţătorule ce să fac ca să moştenesc viaţa de veci?". (Luca 10,25) I-a dat şi lui Domnul Hristos un răspuns. Maria Magdalena, când L-a întâlnit pe Domnul Hristos, în grădina unde era mormântul din care înviase Domnul Hristos, când L-a cunoscut pe Domnul Hristos, I-a zis doar: "Rabuni!, adică Învăţătorule!". (Ioan 20,16). A fost un caz când, vorbind Domnul Hristos ucenicilor – tot Sfântul Evanghelist Luca ne spune aceasta – vorbind mulţimii, la un moment dat cineva a zis: "Învăţătorule, spune fratelui meu să împartă partea de moştenire cu mine." (Luca 12,13), ca şi când ar fi zis: "Doar suntem doi fraţi, nu este unul care să fie apucător. Învăţătorule, ai autoritate, zi să împartă averea cu mine că el nu vrea să-şi împlinească datoria asta". Se vede că şi pe vremea aceea erau răutăţi din acestea, de care sunt acum. Şi Domnul Hristos nu a dat răspuns la aceasta cum ar fi aşteptat acela, că i-a spus o învăţătură, că viaţa cuiva nu stă în prisosul bogăţiilor ci că omul trebuie să se îmbogăţească în Dumnezeu. (Cf. Luca 12,21) Deci, Domnul Hristos a avut totdeauna conştiinţa aceasta că El vorbeşte în faţa veşniciei. Acesta este un lucru foarte important. Domnul Hristos a spus cuvinte veşnice! Chiar şi acelea care ni se par nouă ocazionale, la

drept vorbind sunt cuvinte veşnice.

S-ar putea întâmpla să se lungească puţin, dar nu pot să nu vă spun că, cu prilejul înmulţirii pâinilor, înainte de a înmulţi pâinile, Domnul Hristos a fost atenţionat de ucenicii Săi că mulţimea de oameni care este acolo nu are de mâncare, şi că ar trebui să-i lase pe oameni să se ducă să-şi cumpere hrană, să-şi cumpere bucate. (Cf Matei 14,15) Domnul Hristos atunci a zis un cuvânt, am zice noi ocazional, şi totuşi un cuvânt veşnic. Domnul Hristos despre cuvântul Său a spus aşa: "Cerul şi pământul vor trece dar cuvintele Mele nu vor trece". (Matei 24,35) Cuvântul ocazional – care considerăm noi că este ocazional, şi care totuşi e veşnic – a fost acesta: "Nu au trebuinţă să se ducă; daţi-le voi lor să mănânce". (Matei 14,16) Iubiţi credincioşi, cuvântul acesta este un cuvânt de îndrumare, şi anume, cuvânt de îndrumare în înţelesul acesta că, atunci când ai în faţă un om, pe care l-ai putea ajuta, să nu te gândeşti ce ar putea face el fără tine, sau ce ar putea face alţii pentru el fără tine, ci să te gândeşti totdeauna ce ar trebui să faci tu însuţi pentru el. Adică, Domnul Hristos vrea să ne angajeze unii pentru alţii mai mult, cu mai multă seriozitate, cu mai multă băgare de seamă. E un cuvânt ocazional care totuşi e cuvânt veşnic, care ne-a rămas în Evanghelie – fiţi atenţi! – în trei locuri: Matei 14,16; Marcu 6,37; Luca 9,13. Trei din cei patru evanghelişti spun cuvântul acesta, că a zis Domnul Hristos: "n-au trebuinţă să se ducă; daţi-le voi lor să mănânce". Sfântul Evanghelist Ioan a scris şi el despre înmulţirea pâinilor dar el nu a mai amintit de acest cuvânt. În sfârşit! Nu este important că este în trei locuri, că este într-un loc, important este că s-a insistat asupra acestui fapt.

Învăţătorul care este Domnul Hristos avea însă o calitate pe care nu o aveau ceilalţi învăţători: nu era simplu informator, ci era un învăţător care aducea ceva din cer pe pământ. Le spunea oamenilor lucruri pe care oamenii de rând nu le puteau spune. Şi oameni au băgat de seamă lucrul acesta, şi pentru că au băgat de seamă Îl ascultau. E adevărat că au fost şi împotrivitori, au fost şi ispititori, au fost şi oameni care L-au condamnat pe Domnul Hristos, dar mulţi dintre cei care-L ascultau rămâneau uimiţi de învăţătura Lui. Şi-ntr-un fel era firesc să fie uimiţi şi pentru faptul că Domnul Hristos spunea nişte lucruri cu autoritate Lui. De pildă, vă puteţi închipui cum au sunat în conştiinţa ascultătorilor Săi cuvinte ca acestea: "Aţi auzit că s-a zis celor de demult (…), iar Eu vă zic vouă" (Cf. Matei 5,21-22). Deci în Scriptură e scris aşa, şi Eu sunt mai mare decât Scriptura şi vă spun altceva, vin cu nişte completări. Era o îndrăzneală de neînchipuit, - pe care o putea avea numai cel care venea din cer pe pământ – să vii tu şi să corectezi cumva ceea ce ştiau oamenii din Scriptură ca adevărat. Şi era adevărat şi ceea ce era scris în Scriptură, dar Domnul Hristos a venit cu ceva nou, cu o Evanghelie nouă, cu iubirea, a venit cu porunca iubirii: "Poruncă nouă vă dau vouă, să vă iubiţi unii pe alţii"(Ioan 15,17). Şi toate acestea ţin de situaţia Domnului Hristos ca învăţător. Şi noi, dacă vrem să-L avem pe Domnul Hristos ca Mântuitor, trebuie să-L avem ca învăţător. Întâi să ne supunem cu mintea, ca Sfântul Apostol Petru, când încă nu era Apostol al Domnului Hristos, dar când, într-un fel, era pregătit ca să-L asculte pe Domnul Hristos la "pescuirea minunată". Cum era pregătit? Dintre cei patru ucenici ai Mântuitorului nostru Iisus Hristos, pe care i-a chemat la Marea Tiberiadei – i-a chemat Domnul Hristos să fie ucenici – trei, poate toţi patru, dar trei oricum au fost ucenici ai Sfântului Ioan Botezătorul şi L-au cunoscut pe Domnul Hristos înainte de a-i chema la Apostolie, deci erau cumva pregătiţi (Ioan 1). Noi nu trebuie să vedem în toate locurile din Scriptură minuni, şi să înţelegem lucrurile că neapărat a fost un dar, o minune. Au putut fi şi minuni şi au putut fi şi lucruri pregătite. De exemplu, faptul acesta că dintre ucenicii Domnului, adică dintre cei chemaţi la ucenicie: Iacob şi Ioan şi Petru şi Andrei, Andrei, Petru şi Ioan sigur au fost ucenici ai Sfântului Ioan Botezătorul. De Iacob nu suntem

siguri. În orice caz era şi Iacob într-o atmosferă din aceasta favorabilă Mântuitorului, şi atunci când Domnul Hristos a zis: "Veniţi după Mine." (Matei 4,19) ei au şi plecat, au lăsat toate şi au urmat Domnului Hristos. Cu acel prilej a zis Domnul: "Aruncaţi mrejele ca să pescuiţi" (Luca 5,4) şi a zis Sfântul Apostol Petru de mai târziu – adică Simon de atunci: "Doamne, toată noaptea ne-am trudit şi n-am prins nimic dar pentru cuvântul Tău arunc mreaja în mare" (Luca 5,5). Pentru că zici Tu. Asta este ucenicie, să te pleci cu mintea. Părintele Arsenie avea o vorbă: "că noi avem mintea care discută cu Dumnezeu, în loc să se supună fără discuţie". Deci, ce avem noi? O minte care nu se supune, ci o minte care se împotriveşte, discută cu Dumnezeu, în loc să se supună fără discuţie. Sfântul Apostol Petru, atunci a avut mintea care s-a supus. A zis: "Doamne, toată noaptea ne-am trudit şi n-am prins nimic, dar pentru cuvântul Tău; deşi părerea mea este că nu ar mai avea nici un rost să pescuiesc – pentru cuvântul Tău însă – pentru că zici Tu arunc mreaja în mare". Şi a scos mulţime de peşte. De ce? Pentru că l-a ascultat pe Domnul Hristos. Iată că Învăţătorul care era Domnul Hristos, nu era numai Învăţător, ci era şi făcător de minuni. Cine nu-L are pe Domnul Hristos ca învăţător, nu-L poate avea ca Mântuitor.

Iubiţi credincioşi, să ştiţi că noi, de cele mai multe ori când stăm în faţa Domnului Hristos, stăm în faţa Mântuitorului, nu în faţa Învăţătorului. Cam uităm de învăţătura Domnului Hristos, şi aşteptăm numai mântuirea. Ori Domnul Hristos vrea să facem şi acte de supunere. Maria şi Marta, când L-au întâlnit pe Domnul Hristos, înainte de învierea lui Lazăr – Care era pregătit să-l învieze pe Lazăr – au zis: "Învăţătorule, de ai fi fost Tu aici fratele meu nu ar fi murit" (Ioan 11,21). Şi Domnul Hristos a zis: "Fratele tău va învia.", şi Marta a zis: "Ştiu că va învia, la a doua venire (la învierea din morţi)". Şi Domnul Hristos a zis: "Eu sunt învierea şi viaţa; cel ce crede în Mine chiar dacă va muri viu va fi şi cel ce crede în Mine nu va vedea moartea în veac. Crezi tu aceasta?". (Ioan 11,23-25)

Prin urmare, iubiţi credincioşi, asta este ceea ce trebuie să reţinem noi, că pentru a-L avea pe Domnul Hristos ca Mântuitor trebuie să-L avem ca Învăţător.

Noi ne-am pomenit în faţa Mântuitorului, ca Mântuitor, în faţa lui Iisus Hristos ca Mântuitor. Poate că de multe ori n-am ştiut că Domnul Hristos este învăţător, dar am ştiut că Domnul Hristos ne poate ajuta, şi ne ajută de fapt, şi am cerut ajutorul Domnului Hristos, care este şi Mântuitor. Domnul Hristos, de fapt, S-a prezentat pe Sine Însuşi ca Mântuitor; în casa lui Zaheu, de pildă, când a zis: " Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, că şi acesta este fiul lui Avraam. Căci Fiul Omului a venit să caute şi să mântuiască pe cel pierdut".(Luca 19,9-10). Le-a spus oamenilor: "Cel ce nu crede în Mine va rămâne în păcat". Le-a spus credincioşilor că mântuirea vine prin El. Oamenii au înţeles lucrul acesta. De pildă, în istorisirea despre femeia samarineancă, se spune că au zis oamenii, adresându-se femeii: "Acum credem nu numai pentru cuvântul tău, ci şi pentru că noi înşine am văzut şi am crezut că Acesta este Hristos, Mântuitorul lumii". (Ioan 4,42) Deci, oamenii au avut conştiinţa că mântuirea vine prin Hristos. Cei care au crezut în Domnul Hristos L-au primit ca învăţător şi L-au ştiut şi ca Mântuitor. Cine nu-L primeşte pe Domnul Hristos ca învăţător nu-L poate avea ca Mântuitor. Noi credem că Domnul Hristos este Mântuitor şi credem aceasta pentru că aşa ne-a fost prezentat de la început în Biserică, şi raportarea noastră cea mai adevărată şi cea mai des întâlnită este raportarea la Mântuitorul, la Cel care mântuieşte. Cum mântuieşte? Ce face? Ne eliberează de ceea ce stă împotriva înaintării noastre spre bine. "El va mântui pe poporul Său de păcate." (Matei 1,21), a zis îngerul binevestitor către Dreptul Iosif. "El va mântui pe poporul Său de păcate." Primul lucru de care trebuie să scăpăm când e vorba să ne apropiem de Dumnezeu este să scăpăm de păcate. De vina păcatului şi de puterea

păcatului. Păcatul are două înfăţişări. Dar, mai întâi, ce este păcatul? Păcatul este călcarea legii lui Dumnezeu cu deplină voinţă şi ştiinţă. (Cf. 1 Ioan 3,4) Sunt unii oameni care spun că în fiecare clipă facem un păcat. Să ştiţi că n-au dreptate. Nu este adevărat! Nu în fiecare clipă facem un păcat. De ce? Pentru că nu facem rele în fiecare clipă şi dacă totuşi facem şi rele, dar nu în fiecare clipă, relele pe care le facem nu întotdeauna sunt păcate. Există păcate, există greşeli, există insuficienţe, există neputinţe, există devieri de la bine. Sunt felurite nuanţe când e vorba de negativele din viaţa noastră, dar păcat facem numai atunci când, "cu deplină voinţă şi ştiinţă", călcăm legea lui Dumnezeu, călcăm o poruncă a lui Dumnezeu. Atunci facem păcat. Ce-i greşeala? Greşeala este o faptă rea, pe care o facem din ne-luare-aminte, deci nu cu intenţia să facem rău. De pildă, în 29 august este o zi de post: Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul – sărbătoare cu post. Poate că cineva nu ştie că este poate în 29 august şi mănâncă de dulce într-o zi de post. Aceasta nu este păcat ci greşeală. Păcat e atunci când, într-o zi care şti că e de post, tu mănânci de dulce, pentru că nu vrei să şti că este zi de post. Atunci e păcat. Cel care face greşeala – în cazul acesta, de pildă, cum am dat exemplul de mai sus – dacă i se spune: "Măi frate, păi cum mănânci tu de dulce că astăzi e zi de post?", atunci el îşi dă seama şi zice: "Domne, păi n-am ştiut. Păi stai să nu mai mănânc de dulce". Şi nu-şi continuă mâncarea de dulce în zi de post, pentru că a aflat că nu face bine. Aceasta-i greşeala. Nu mai vorbesc despre celelalte nuanţe, numai asta aş vrea să se ştie că păcatele ne depărtează de Dumnezeu pentru că dacă facem rele anume pentru că nu vrem să ştim de Dumnezeu, în cazul acesta, relele ne asupresc, devin patimi, şi patimile se fac stăpânii noştri. Şi Domnul Hristos mântuieşte şi de patimi, şi de puterea păcatului, dar în măsura în care omul îşi recunoaşte păcatele, îşi recunoaşte patimile, şi cere ajutorul de la Mântuitorul, adică nu vrea să se mântuiască prin puterile lui. Aş vrea să fac aici o paranteză, un ocoliş. Există acum nişte idei, aduse din Extremul Orient, idei în legătură cu evoluţia spirituală. Anume, că omul trebuie să facă nişte experienţe ale lui, şi în măsura în care se convinge prin experienţe că anumite lucruri sunt negative, se lasă de ele, şi face şi alte experienţe, şi aşa evoluează prin cicluri de întrupări, de reîntrupări, şi se ajunge la mântuire. Asta înseamnă să te mântuieşti fără mântuitor. Ori, aşa ceva noi nu ştim, şi nici nu vrem să ştim. De ce? Pentru că noi avem un Mântuitor şi mântuirea vine prin Mântuitorul. Deci, cerem ajutor de la Mântuitorul. Şi-L rugăm pe Domnul Hristos două lucruri: întâi, să ne ierte păcatele – şi Domnul Hristos a dat posibilitatea aceasta de iertare a păcatelor şi prin Taina Sfintei Spovedanii, care-i anume pentru iertarea păcatelor – şi ne dă iertarea păcatelor, pentru că El este Cel care iartă păcatele. Deci, cerem de la Mântuitorul iertarea păcatelor. Însă iertarea păcatelor nu înseamnă şi eliberarea de păcat, pentru că iertarea păcatelor înseamnă iertarea de vina păcatului. Dar păcatul are şi o înfăţişare ontologică. Adică, are ceva asemănător cu o boală: intră în structura fiinţei umane şi o face neputincioasă faţă de bine. Se zice că cea mai grea urmare a păcatelor este necredinţa în Dumnezeu. Îţi împuţinează credinţa, te depărtează de Dumnezeu, îţi astupă credinţa. Şi cel mai mare păcat dintre câte păcate sunt, zice Sfântul Antonie cel Mare în Filocalie, este "necredinţa şi necunoştinţa de Dumnezeu". Acesta e cel mai mare păcat, pentru că din acesta urmează celelalte păcate. Cine crede în Dumnezeu nu-şi permite să facă rele. Poate să ajungă la nişte păcate din neputinţă, să zicem, din ne-luare-aminte. Poate să ajungă la nişte păcate în înţelesul că nu are destulă opoziţie faţă de păcat, şi acestea le iartă Dumnezeu. Dar, când ajunge omul într-un sistem de păcătuire, atunci greu poate să mai iasă din sfera păcatului, şi în cazul acesta nu-L mai are pe Domnul Hristos ca Mântuitor. Însă pe noi ne interesează şi partea aceasta a libertăţii sufleteşti. Ştiţi că în Sfânta Evanghelie de la Ioan e scris că a zis Domnul către iudeii care crezuseră în El: "Dacă rămâneţi în cuvântul Meu, sunteţi cu adevărat ucenicii mei; Şi veţi cunoaşte adevărul iar adevărul vă va face liberi".

(Ioan 8,31-32) Cine-i ucenic al Domnului Hristos? Cel ce cunoaşte adevărul. Cel ce cunoaşte adevărul ajunge la libertate. La libertate nu poţi ajunge decât atunci când păcatul nu mai are putere asupra ta, când ţi-a ajutat Domnul Hristos să birui păcatul şi ca acţiune negativă. Atunci ajungi la mântuirea de păcate, şi lucrul acesta există, e posibil. Sfântul Apostol Pavel, în Epistola I către Corinteni, capitolul 6, versetele 9-11 spune ce fel de oameni nu intră în împărăţia lui Dumnezeu şi după aceea zice: "Aşa aţi fost unii dintre voi, dar v-aţi curăţit, v-aţi spălat, v-aţi îndreptat". Aţi fost păcătoşi – nu mai sunteţi păcătoşi. Aţi avut vină – nu mai aveţi vină. Aţi avut asuprire – nu mai aveţi asuprire. De ce? Pentru că Mântuitorul v-a ajutat să scăpaţi de ceea ce este negativ în sufletul vostru.

Iubiţi credincioşi, aceasta este ceea ce aş vrea să reţinem noi şi ceea ce aş vrea să avem în vedere când ne raportăm la Domnul Hristos. Sigur că, dorind să fim ajutaţi de Domnul Hristos, trebuie să ocolim şi noi pricinile. Sunt oameni care, de pildă, îşi înmulţesc ispitele, îşi înmulţesc negativele, neocolind pricinile păcatelor, pricinile patimilor. aceştia sunt lăsaţi de Dumnezeu să se izbească de nesăbuinţa lor. Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Romani – citiţi sfârşitul capitolului întâi din Epistola către Romani – spune că pe cei care nu ţin seama de Dumnezeu şi fac relele pe care le pomeneşte Sfântul Apostol "îi lasă Dumnezeu la mintea lor nesăbuită" (Romani 1,28). Îi lasă să se izbească de ei înşişi. Asta este prima pedeapsă a păcatului. Iar prima îndreptare este să recunoşti păcatul ca păcat, şi să ceri ajutorul Mântuitorului care ne mântuieşte. A venit anume Fiul lui Dumnezeu, S-a făcut anume om, ca să ne ajute la mântuire. Iar mântuirea nu înseamnă, pur şi simplu, înlăturarea păcatului, înlăturarea neştiinţei, înlăturarea fricii de moarte, ci înseamnă, în acelaşi timp şi îndrăznirea în bine. În locul patimilor de odinioară să ajungi la virtuţile care stau împotriva patimilor, să ajungi la o pocăinţă lucrătoare, la o pocăinţă luminătoare şi asta este ceea ce înseamnă "mântuire". Deci, mântuirea nu este, pur şi simplu, să scoţi din tine răutăţile, ci înseamnă şi să implantezi bunătăţile, să implantezi virtuţile pentru care e făcut omul. Eu v-aş atrage atenţia asupra capitolului al treilea din Epistola către Coloseni, unde e scris că Sfântul Apostol Pavel, adică Sfântul Apostol Pavel îşi spune cuvânt către Coloseni, anume: "să lepădaţi toate acestea", - şi spune ce anume: patimile, răutăţile. Şi zice: "Omorâţi mădularele voastre cele pământeşti: curvia, necurăţia, patima, pofta rea şi zgârcenia sau lăcomia, care este închinare la idoli. Lepădaţi şi voi toate acestea: mânia, iuţimea, răutatea, defăimarea, cuvântul de ruşine". (Coloseni 3,5,8) Mai departe îndeamnă să lepădăm minciuna şi apoi zice: "Şi îmbrăcaţi-vă ca aleşi ai lui Dumnezeu, sfinţi şi prea iubiţi". (Coloseni 3,12) Cu ce? Cu "milostivirile îndurărilor, cu bunătate, cu blândeţe, cu smerenie, cu îngăduinţă. Dacă are cineva ceva împotriva cuiva precum Hristos v-a iertat vouă asemenea iertaţi şi voi. Iar peste toate, înveşmântaţi-vă cu iubire, care este legătura desăvârşirii, şi pacea lui Hristos, care covârşeşte toată mintea, să stăpânească în inimile voastre". (Coloseni 3,12-14) Aici se arată ce înseamnă mântuirea. Ce înseamnă mântuirea? Înlăturarea vinei pentru păcat, înlăturarea păcatului – ca putere negativă în existenţa umană, apoi realizarea virtuţilor, care trebuie să-l caracterizeze pe omul cel nou, pe făptura cea nouă.

Cum stăm noi în faţa Mântuitorului? Cu conştiinţa aceasta trebuie să stăm, şi în orice caz, să-L avem pe Mântuitorul în vedere ca învăţător, să învăţăm de la El ce avem de făcut, să-L avem pe Mântuitorul ca învăţător şi ca Mântuitor. Şi să-L căutăm ca mântuitor prin rugăciune. Această rugăciune scurtă, "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul", este o rugăciune în care se are în vedere şi mântuirea, pentru că mila lui Dumnezeu se arată în toate aspectele existenţei umane, deci în toate aspectele vieţii cerem mântuire de la Domnul Hristos, Mântuitorul nostru. Asta înseamnă că şi mântuirea e cuprinsă în miluire. Avem două cuvinte, două noţiuni diferite:

una care înseamnă eliberarea, înlăturarea păcatului, eliberarea de păcat,- şi asta-i mântuirea. Asta înseamnă mântuire: eliberare, scăpare de ceva potrivnic. Şi avem şi miluire care înseamnă să avem mila lui Dumnezeu în toate aspectele vieţii noastre, nu numai în ceea ce priveşte mântuirea de păcat. Să folosim această rugăciune pe cât putem, ca să ni se facă lumină în suflet, ca să ni se facă limpezirea minţii, ca să ni se facă senin în conştiinţă şi să-L simţim pe Domnul Hristos ca Mântuitor al sufletelor noastre şi să ne simţim şi noi în faţa Lui şi să ştim că şi El este în faţa noastră.

Dumnezeu să ne ajute!

Întrebare: Părinte, vorbeaţi despre o prezenţă ontologică a păcatului în om.

Răspuns: Da.

Întrebare: Vă rugăm să ne detaliaţi cum se manifestă această prezenţă ontologică şi cât rămân patimile în om.

Răspuns: Păcatul îşi face lucrarea lui şi atunci nu este numai aceasta că te face vinovat, ci te slăbănogeşte, îţi dă o neputinţă, te face incapabil de a te raporta corect la realitate. E ca o boală, ca o boală pe care o ai şi dacă nu este vindecată, degeaba te declară cineva sănătos căci, totuşi, eşti bolnav, şi atunci trebuie să urmăreşti însănătoşirea. Numai când scapă omul şi de slăbiciunile aduse de pe urma păcatului, atunci e vindecat cu adevărat. Fără asta nu există vindecare. Or, Domnul Hristos a venit şi pentru vindecarea de pe urma păcatului, pentru vindecarea slăbiciunii, nu numai pentru ştergerea vinei pentru păcat. De obicei, când ajunge omul la virtutea potrivnică păcatului, atunci poate să spună că a lichidat păcatul. Dacă în loc de mânie, are blândeţe; în loc de lăcomie, are înfrânare; în loc de lene, are hărnicie. Atunci s-a lichidat păcatul şi sub forma lui ontologică.

Întrebare: Deci, trebuie să treacă vreme îndelungată ca cineva să scape sau să se vindece de o patimă, nu se poate vindeca ca prin minune, cum ar veni?

Răspuns: De obicei, trebuie să treacă vreme şi trebuie să fie preocupare pentru schimbarea omului. Ocolirea pricinilor – bineînţeles, nu mai adaugi alte impresii care te derutează, sau care îţi dau confuzii. Trebuie să fie o preocupare, adică nu trebuie să aştepţi asta aşa ca un lucru ce vine de la sine: vrei să fi bun şi eşti bun, vrei să fi înţelept şi eşti înţelept.

Întrebare: Şi se ajunge la vindecare deplină?

Răspuns: Se ajunge, bineînţeles că se ajunge. Cu puterea lui Dumnezeu, ce nu se poate face? Orice lucru pozitiv se poate.

Întrebare: Mai e valabilă în ziua de astăzi acea formulă a Liturghiei despre cei chemaţi? Deci, astăzi se mai respectă? Cei necreştini mai ies de la Liturghie când li se spune?

Răspuns: Ar trebui să iasă. Nu ştiu unde se aplică, că în general în Biserica Ortodoxă copiii sunt botezaţi şi atunci … Sunt puţini care rămân de nu se botează, şi aceia ar trebui la formula aceasta, la îndemnul "Cei chemaţi, ieşiţi.", să iasă din biserică.

Întrebare: Şi aceasta s-ar aplica şi pentru creştini care nu sunt ortodocşi?

Răspuns: Da, sigur că da. Creştinii care nu sunt ortodocşi, de exemplu, la Sfântul Munte nu iau parte, nu îi lasă la Liturghie. Dar, depinde. Există şi o iconomie a Bisericii, ar trebui la Liturghie să fie numai ortodocşi, şi numai ortodocşi care s-ar putea şi împărtăşi, adică la o măsură de viaţă duhovnicească superioară, nu numai că-s număraţi la ortodocşi. Nu se mai poate realiza lucrul acesta, pentru că sunt aşa de mulţi oameni care nu ar putea lua parte la Sfânta Liturghie, încât, până la urmă, nu mai ai cu cine rămâne.

Întrebare: Cu rugăciunea de toată vremea se poate scăpa şi de lenevie sau trebuie

aplicată altă metodă?

Răspuns: De orice se scapă.

Întrebare: Dar, trebuie să stai cumva? De exemplu, dacă stai tot în pat şi zici: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul".

Răspuns: Dacă stai în pat şi zici: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul", poate îţi vine gândul să nu mai stai în pat. Rugăciunea aceasta se poate spune oriunde şi oricând, adică şi în pat, şi în picioare, şi şezând, şi mergând, în sensul acesta că n-are un regim special. Dar, se recomandă totuşi, să o faci ca rugăciune, şi atunci n-ai motive să stai în pat şi să zici: "Doamne, Iisuse". Doar dacă te trezeşti noaptea şi zici: "Măi, să mai stau o ţâră că poate-mi vine somnul, că am dormit prea puţin!". În sensul acesta, stai până-ţi mai vine somnul, zici "Doamne Iisuse", nu pierzi vremea fără rugăciune.

Întrebare: Părinte, în cazul acesta e lenevire, dacă mai stai în pat?

Răspuns: Dar de ce să fie?

întrebare: Dacă, de exemplu, tu ai nevoie de mai mult somn – să zicem – şi nu-ţi faci somnul, şi te trezeşti cumva …

Răspuns: şi nu te simţi odihnit …

Întrebare: … şi nu te simţi odihnit …

Răspuns: Nu, nu este nici o lenevire. E lenevire, dacă stai în pat până la amiază, în loc să te scoli dimineaţa, atunci e lenevire. Dar, dacă dormi cel puţin 6 ore de somn continuu -, poate că nu-ţi ajung 6, îţi trebuie 7. Dar de la 7 până la 12 mai este … Sunt unii care stau în pat aşa în neştire. Seara se uită la televizor până la 12-1, şi după aceea se culcă şi stau până la 12 ziua … Nu este corect, pentru că ziua îi făcută de Dumnezeu să munceşti în ea.

Întrebare: Te poţi gândi şi la altceva?, sau în momentul în care te-ai gândit la altceva …

Răspuns: Mintea, aşa cum o ştim noi, este lucrătoare, nu stă pe un singur gând. Trebuie să fi foarte concentrat ca să stai mai mult la un gând. Şi atunci când stai la un gând, să zicem, sunt nişte asociaţii de idei care se cheamă unele pe altele, şi nu s-ar putea zice că asta este o insuficienţă, e ceva rău. Pentru că, oglinda sufletului e rugăciunea, ori un om care se duce cu maşina şi s-ar gândi numai la un lucru, nu vede ce-i în jurul lui, nu poate lua atitudini, nu se poate raporta. Deci, mintea e făcută de Dumnezeu ca să fie lucrătoare şi împrăştiată. Ceea ce e important la rugăciune, este să ţinem mintea în gânduri bune, şi în gânduri care se asociază cu rugăciunea propriu-zisă. Ca să ajungi la o rugăciune total desprinsă de toate, nici nu ştiu cine ar putea zice c-a ajuns. Roagă-te cum poţi ca să ajungi să te rogi cum trebuie.

Întrebare: Părinte, omul are în mod firesc tendinţa de a-şi justifica în mod raţional patimile. Sau patimile au tendinţa de a se justifica raţional în om. Cum poate atunci omul să identifice, să zicem, care gânduri sunt practic o justificare a anumitor patimi?

Răspuns: Patimile nu au o justificare raţională. Omul poate să-şi găsească nişte justificări pentru împlinirea lor, dar patimile nu au o justificare raţională obiectivă, pentru că nu sunt conforme cu voia lui Dumnezeu. Şi atunci împotriva patimilor trebuie luptat. Justificările acestea personale sunt numai pentru cel care nu se interesează să scape de patimi, ci se interesează să-şi întărească patimile. Zice că "Doar toată lumea face aşa", de exemplu, şi asta este, de exemplu o justificare. Ori porunca lui Dumnezeu e alta decât ce fac cei mulţi. Noi trebuie să ne orientăm după voia lui Dumnezeu. La mine vin oameni la spovedit şi caută ei aşa să-mi spună nu ştiu ce şi eu spun: "Măi frate, nu eu îţi spun că nu este bine. Dumnezeu îmi spune şi mie că nu este bine treaba asta".

În faţa sfântului potir

Marţi, 21 iulie 1998

Prea Cuvioase Părinte Stareţ, cinstiţi părinţi, iubiţi fraţi şi iubiţi credincioşi,

Pentru seara aceasta vom stărui puţin cu gândul asupra temei: "În faţa Sfântului Potir".

Îmi încep expunerea cu un fapt şi cu o amintire. Faptul este cunoscut de toţi. Este vorba despre aceea că, la Sfânta Liturghie, după ce se citeşte Sfânta Evanghelie, cartea din care s-a citit – deci Sfânta Evanghelie – este pusă pe Sfânta Masă, undeva mai la o parte, asta după ce a stat, la începutul Sfintei Liturghii, în faţă, în centru. Şi se întâmplă acest lucru ca să se facă loc cinstitelor daruri, care se prefac în Trupul şi Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Este un fapt care ne conduce la gândul că Sfânta Evanghelie trebuie să ne apropie de Domnul Hristos, că Sfânta Evanghelie ne conduce la Domnul Hristos, că Sfânta Evanghelie ni-L aduce pe Domnul Hristos în atenţie şi ne dă posibilitatea ca Domnul Hristos să fie lucrător în viaţa noastră. Este lucrător Domnul Hristos în viaţa noastră şi prin cuvântul Său, şi la Sfânta Euharistie nu putem ajunge decât prin cuvântul Domnului Hristos. Întâi e cuvântul de învăţătură, şi apoi este unirea tainică cu Domnul Hristos. Acesta este faptul.

Şi acum o amintire. În anul 1942, în ziua de 30 august, fiind la mănăstirea de la Sâmbăta, la mănăstirea "Brâncoveanu", care îşi începea pe atunci existenţa prin vieţuitorii din cuprinsul ei, se adunase anumită lume pentru faima părintelui Arsenie Boca. Eu m-am dus acolo cu gândul să mă fac călugăr. Atunci, bineînţeles, era prea devreme, şi nu s-a putut, dar cu prilejul acesta l-am auzit pe părintele Arsenie vorbind, ţinând o predică. O predică în legătură cu nunta fiului de împărat – pericopa evanghelică care s-a citit atunci fiind pilda cu nunta fiului de împărat, cuprinsă în Sfânta Evanghelie de la Matei, capitolul 22, de la versetul 1 până la versetul 14, inclusiv, unde era vorba de haina de nunta. Părintele a vorbit impresionant de frumos şi de convingător, şi în legătură cu ceea ce a spus, referindu-se la Sfânta Evanghelie, a mai spus şi alte două lucruri. Şi anume ceva despre responsabilitatea preotului – ca străjer pus de Dumnezeu ca să-i avertizeze pe oameni despre păcatele lor, despre pedepsele care vin de pe urma păcatelor, pus de Dumnezeu să-i îndrepte pe oameni, responsabilitatea lui fiind legată de datoria de a le spune oamenilor primejdia care îi aşteaptă dacă nu fac voia lui Dumnezeu. Străjerul are rostul de a-i anunţa pe oameni când vine primejdia, şi e scris în cartea proorocului Iezechiel că: "Iată, Fiul Omului, Te-am pus străjer. Dacă vei spune oamenilor primejdia care vine şi oamenii nu vor lua aminte să şti că ei vor pieri, iar tu te vei mântui. Iar dacă nu vei spune şi oamenii vor pieri sângele lor se va cere din palma Ta." (Cf. Iezechiel 3, 18-20) Şi al treilea lucru pe care l-a spus a fost un cuvânt al Sfântului Apostol Pavel din epistola întâi către Corinteni de la sfârşitul capitolului 11, anume că "să se cerceteze omul pe sine şi numai aşa să mănânce din această pâine şi să bea din acest pahar, că cine mănâncă şi bea cu nevrednicie, mănâncă şi bea sieşi osândă. De aceea printre voi sunt mulţi slabi şi bolnavi şi bună parte mor". (1 Corinteni 11, 28-30) Aşa era textul pe care l-a citit părintele din Scriptură, şi asupra căruia a stăruit, insistând asupra faptului că

oamenii trebuie să fie cu grijă împărtăşindu-se cu Sfintele Taine, să se cerceteze pe ei înşişi, pentru că altfel, în loc să se folosească, pot să se păgubească.

Am adus aminte de aceste două lucruri şi în continuare vreau să insistăm asupra faptului de a ne împărtăşi cu cele ce sunt în Sfântul Potir. Fiecare Sfântă Liturghie are rostul de a se preface în cuprinsul ei, pâinea şi vinul pregătite pentru Sfânta Liturghie – prescura şi vinul pregătite, cinstitele daruri ce sunt puse înainte – să se prefacă în Trupul şi Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos cu scopul precis să se împărtăşească credincioşii. Deci, Sfânta Liturghie nu este un ritual, ci este o realitate în care credincioşii au posibilitatea să se unească cu Trupul şi Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos pentru că acesta este scopul Sfintei Liturghii. Sfântul Nicolae Cabasila, în "Tâlcuirea Sfintei Liturghii", spune că scopul Sfintei Liturghii este să avem în faţă cinstitele daruri – Trupul şi Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Sfintele Taine – cu care să se împărtăşească credincioşii. Sunt şi multe Sfinte Liturghii la care se împărtăşeşte numai preotul, şi nu este destul. Sunt şi multe Sfinte Liturghii la care nu se împărtăşeşte nici un credincios şi e rău pentru că în cazul acesta Sfânta Liturghie devine un fel de ritual ca şi când s-ar face o înscenare. E adevărat că credincioşii au posibilitatea la Sfânta Liturghie să primească şi binecuvântări şi se pot împărtăşi de daruri din cele ale Bisericii şi dintre cele ale lui Dumnezeu dintre cele ale lui Dumnezeu în Biserică şi fără să se împărtăşească cu Trupul şi Sângele Domnului. Dar la fiecare Sfântă Liturghie există o chemare, o chemare precisă şi anume: "Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste să vă apropiaţi – sau apropiaţi-vă". E chemarea la apropiere de împărtăşire şi arătarea condiţiei de împărtăşire. Tot la Sfânta Liturghie se face pomenire de cuvintele spuse de Domnul Hristos: "Luaţi, mâncaţi, acesta este trupul Meu, care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor" şi "Beţi dintru acesta toţi, acesta este sângele Meu, al legii celei noi, care pentru voi şi pentru mulţi se varsă, spre iertarea păcatelor". Cuvinte care nouă ne apar ca o chemare pentru că chemarea a fost în faţa ucenicilor Mântuitorului, dar care în contextul în care apar în Liturghie nu sunt o chemare ci sunt o amintire despre Cina cea de Taină. Pentru că se spune că în noaptea în care a fost vândut Domnul Hristos, şi mai ales pe Sine S-a dat spre viaţa lumii, luând pâine în cinstitele, sfintele, preacuratele şi fără prihană mâinile Sale, sfinţind, binecuvântând şi frângând a dat ucenicilor Săi zicând: "Luaţi, mâncaţi, acesta este trupul Meu, care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor". De asemenea şi paharul după Cină zicând: "Beţi dintru acesta toţi, acesta este sângele Meu, al legii celei noi, care pentru voi şi pentru mulţi se varsă, spre iertarea păcatelor". Deci se amintesc cuvintele acestea şi nu sunt o chemare dar pentru credincioşii care le aud sunt ca o chemare.

Mulţi dintre credincioşi nu se împărtăşesc cu gândul că ar fi nevrednici şi că deci "să nu se osândească". Or, în realitatea, vrednicia ne-o dă Dumnezeu nu ne-o dăm noi. E drept că Sfântul Apostol Pavel zice că: "să se cerceteze omul pe sine şi numai aşa să mănânce din această pâine şi să bea din acest pahar" (1 Corinteni 11, 28), deci există posibilitatea de împărtăşire cu nevrednicie, atunci când cineva e nepăsător, când cineva s-ar împărtăşi numai de paradă, numai să-l vadă oamenii că se împărtăşeşte, când s-ar împărtăşi numai aşa ca să împlinească o regulă, o rânduială. În cazul acesta, când ar fi o astfel de amestecare, ar fi şi o nevrednicie. Or, când omul ştie că vrednic nu poate să fie niciodată, niciodată nu poate să zică: "acum sunt vrednic", în cazul acesta se poate împărtăşi cu gândul că Dumnezeu din nevrednici face vrednici. Domnul Hristos când a rânduit această Taină, a rânduit-o ca să le fie oamenilor de folos, ca să le dea posibilitatea oamenilor să primească putere de viaţă. A spus clar: "Cine mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu are viaţă veşnică" (Ioan 6,54) şi că "pâinea aceasta care s-a pogorât din cer este mai mare decât mana pe care au mâncat-o evrei în pustie" (Ioan 6,58). A spus

Domnul Hristos că cine nu mănâncă din această pâine şi nu bea din acest pahar nu are viaţă veşnică. Sfânta Biserică are posibilitatea să le ofere credincioşilor la fiecare Sfântă Liturghie – de câte ori se face Sfânta Liturghie – posibilitatea de a se împărtăşi. Cu ce? Cu trupul şi sângele Mântuitorului! De fapt cine se împărtăşeşte cu trupul şi sângele Mântuitorului se împărtăşeşte cu Mântuitorul însuşi, cu Mântuitorul întreg, şi primeşte din ceea ce oferă Mântuitorul prin trupul şi sângele Său, Îl primeşte pe Mântuitorul cât poate el să primească. Cum se întâmplă lucrul acesta, cum există posibilitatea ca credincioşii să se împărtăşească cu trupul şi sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cu Mântuitorul însuşi, cât poate omul să primească din această Taină – care e Taină şi rămâne Taină – noi nu ştim. Nu ştim pentru că nu ni s-a descoperit. Oamenii din vremea Mântuitorului, oamenii care L-au auzit pe Domnul Hristos spunând: "Eu sunt pâinea care s-a pogorât din cer" (Ioan 6,45 şi urm.) s-au întrebat: "Cum poate acesta să-şi dea trupul Său să-l mâncăm? că zice: "Cine mănâncă trupul Meu şi bea sângele Meu are viaţă veşnică". Cum poate să ne dea nouă trupul Său să-l mâncăm? Doar noi ştim cine-i El. Ştim că este fiul lui Iosif. Cum poate să ne dea trupul Său să-L mâncăm? Şi Domnul Hristos nu a răspuns la această întrebare decât afirmând în continuare că asta-i realitatea: cine mănâncă trupul Lui şi bea sângele Lui are viaţă veşnică. Atâta tot. De ce nu a dat o explicaţie? Nu ştim. Poate că nu a dat o explicaţie pentru că oamenii nu puteau să înţeleagă explicaţia pe care le-ar fi dat-o Domnul Hristos. Ştiind noi lucrul acesta nici noi nu căutăm o explicaţie, ci ne plecăm în faţa Tainei. Ceea ce ar trebui să ne preocupe pe noi este gândul de a înţelege măreţia acestui fapt. Întâi măreţia faptului că există posibilitatea de împărtăşire, şi în al doilea rând măreţia faptului de împărtăşire şi grija de a duce o viaţă în aşa fel încât să ne putem împărtăşi.

În faţa Sfântului Potir a rânduit Sfânta noastră Biserică, să spună credincioşii care se împărtăşesc mărturisirea credinţei în Domnul Hristos: "Cred Doamne şi mărturisesc că Tu eşti cu adevărat Hristos Fiul lui Dumnezeu Celui viu Care ai venit în lume să mântuieşti pe cei păcătoşi", cu adaosul, "dintre care cel dintâi sunt eu". (I Tim. 1,15) Deci, o mărturisire de credinţă, şi o mărturisire de smerenie. Cuvintele sunt ale Sfântului Apostol Pavel: "că Hristos a venit să mântuiască pe cei păcătoşi, dintre care cel dintâi sunt eu". (I Tim. 1,115) Sigur că lucrurile nu trebuie privite matematic. Matematic vorbind, un singur om poate să fie cel mai păcătos dintre toţi. Ci, privind lucrurile moral, adică fiecare ne socotim a fi păcătoşi, şi nu ca sfinţi ne împărtăşim, deşi se spune în Sfânta Liturghie: "Să luăm aminte, sfintele sfinţilor". Sfintele care se dau sfinţilor, sfintele care vreau să facă sfinţi. Cu scopul acesta ne împărtăşim: să devenim sfinţi, pentru că ne împărtăşim cu "dumnezeieştile, sfintele, preacuratele, nemuritoarele, cereştile şi de viaţă făcătoarele, înfricoşătoarele lui Hristos taine".

Mai anii trecuţi, ar fi vreo 4,5 ani de-atunci, s-a nimerit să fiu la o consfătuire în legătură cu "Oastea Domnului" de aici de la noi din ţară, cu reprezentanţi ai "Oastei Domnului", o întrunire care a avut loc la Arad – unde mă găseam şi eu la acea consfătuire. Şi acolo a venit vorba despre un cetăţean care era şi el de faţă, şi i s-a adus învinuirea – nu ştiu cine a adus învinuirea, un coleg al lui, cineva – că fiind el subinginer, ar fi vrut să facă, sau ar fi făcut chiar analiza Sfintelor Taine din Potir să vadă dacă e trupul şi sângele Mântuitorului. Săracul om! Când a auzit aşa ceva, a rămas uimit. Nici nu s-a putut gândi la aşa ceva vreodată – a şi plâns omul de necaz că se poate spune despre el aşa ceva. Însă mie mi-a prins tare bine lucrul acesta, nu că l-a învinuit, ci că s-a pus o astfel de problemă. Bineînţeles că orice analiză ai face, nu găseşti decât ceea ce este din punct de vedere material, din punct de vedere al credinţei fiind însă altceva. Şi-anume, pentru credinţa noastră, ceea ce primim noi împărtăşindu-ne este Trupul şi Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Însă mie mi-a prins bine pentru că din aceasta

mi-a venit în minte că, de fapt, Biserica are un buletin de analiză a ceea ce este în potir. Şi prezintă şapte calităţi a ceea ce este în potir. Şi anume, zice aşa: "Drepţi primind dumnezeieştile, sfintele, preacuratele, nemuritoarele, cereştile, de viaţă făcătoarele şi înfricoşătoarele lui Hristos Taine, cu vrednicie să mulţumim Domnului". Acesta-i buletinul de analiză. Ce este în Sfântul Potir? Trupul şi Sângele Domnului Hristos – Sfintele Taine. Cum sunt Sfintele Taine? Dumnezeieşti – în primul rând dumnezeieşti. nu sunt lucruri pământeşti ca să le priveşti în perspectiva pământească, în perspectiva pământului. Lucrurile Dumnezeieşti numai Dumnezeu le ştie. Nouă ni s-a dat posibilitatea să ne împărtăşim cu lucruri dumnezeieşti, fiind noi pământeşti. Putem să coborâm, şi coboară mulţi, dumnezeieştile Taine la măsuri scăzute şi la măsuri foarte scăzute, pentru că sunt ei înşişi scăzuţi. Dar nu cu rostul acesta au fost date Sfintele Taine, ci cu rostul de a-i îndumnezei pe oameni, pe oameni care se unesc cu dumnezeieştile Taine. Dacă sunt dumnezeieşti, sunt sfinte. Nu poate să fie ceva dumnezeiesc şi să nu fie sfânt. Ce înseamnă sfânt? Un lucru sfânt, un om sfânt, este ceva pus deoparte pentru Dumnezeu, este ceva consacrat pentru Dumnezeu. Deci, dumnezeieştile Taine sunt sfinte, sunt ceva ieşite din comunul vieţii acesteia pământeşti, de aceea noi, pentru că suntem totuşi scăzuţi cu gândurile, cu viaţa, nu putem înţelege măreţia Sfintelor Taine, dar ştim că sunt sfinte şi trebuie să le primim ca sfinte, chiar dacă noi am gândi altceva despre ele sau chiar dacă n-am avea o sensibilitate faţă de ceea ce este sfânt.

Dumnezeieştile Sfintele Taine sunt preacurate. Sunt preacurate pentru că numai ce-i curat, ce-i preacurat poate fi sfânt. Sunt nemuritoare, adică ele nu se nimicesc. Aşa cum Domnul Hristos este nemuritor în El însuşi, în fiinţa Lui, nu poate muri, aşa şi Sfintele Taine nu pot să dispară, ci ele rămân undeva în existenţa omului, în Univers, rămân în cel care s-a împărtăşit cu Sfintele Taine, rămân în veşnicie. Face Dumnezeu aşa ca ele să nu se risipească, să nu se termine niciodată. Fiind dumnezeieşti, sfinte, preacurate, nemuritoare sunt cereşti. Nu sunt pământeşti, nu sunt lucrurile pământului. Sunt făcătoare de viaţă, dau viaţă. De fapt, şi hrana care o mâncăm noi, pentru existenţa fizică, este făcătoare şi dătătoare de viaţă. Cum hrana pentru viaţa fizică este făcătoare de viaţă, e dătătoare de viaţă – asta-i valoarea hranei (Sfântul Apostol Pavel spune în Epistola către Efeseni că "nimeni nu şi-a urât vreodată trupul său, ci-l hrăneşte şi-l încălzeşte" (Efeseni 5,29), hrana fiind o condiţie a existenţei, fiind făcătoare de viaţă) – tot aşa şi în latura sufletească, Sfintele Taine sunt făcătoare de viaţă, de viaţă superioară, de viaţă sfântă, de viaţă din Hristos şi în Hristos.

Mai departe, spunem despre Sfintele Taine că sunt înfricoşătoare. Cuvântul acesta "înfricoşător", cred că nu este cel mai potrivit cuvânt ca să definim Sfintele Taine, ci ar fi mult mai potrivit să spunem că cinstitele daruri, prefăcute în Sfintele Taine, sunt uimitoare, uluitoare, copleşitoare. Asta înseamnă "înfricoşătoare". Nu că te ia frica în faţa lor, ci te ia uimirea. Noi acum, ştiind lucrurile acestea şi având în vedere cele pe care le avem în faţa noastră împărtăşindu-ne, şi, după aceea, noi înşine devenind potire – după ce ne-am împărtăşit din Potir – trebuie să ne gândim la faptul acesta că am primit în noi: dumnezeieşti, sfinte, preacurate, nemuritoare, de viaţă făcătoare, înfricoşătoare Taine ale lui Hristos. Şi asta ni se şi pune în atenţie: să mulţumim Domnului pentru că le-am primit, nu pentru că există undeva. Că ai putea să ai şi tu parte de ele cândva, ştiu eu, când o să te socoteşti vrednic, sau când o să vină o vreme când se mai împărtăşesc şi alţii, că parcă nu îndrăzneşti să te împărtăşeşti numai tu, că e curios să te împărtăşeşti numai tu. Şi atunci lasă că o să te împărtăşeşti tu odată şi odată. Asta ar fi un fel de neglijare, un fel de desconsiderare a Sfintelor Taine. Acestea sunt lucruri pe care noi le primim în noi, ne zidim prin ele. Noi ştim că într-o rugăciune de mulţumire pentru împărtăşirea cu

Sfintele Taine – în rugăciunea a treia – se spune, ca rugăciune după ce ai primit Sfintele Taine, rugăciune către Mântuitorul: "intră în alcătuirea mădularelor mele", deci chiar şi pentru viaţa fizică vrem ca împărtăşirea cu Sfintele Taine să se răspândească în noi, să devină Domnul Hristos, Fiul lui Dumnezeu care S-a făcut om în istorie, cu care S-a unit firea dumnezeiească – să devină om în noi; să se continue întruparea în noi, să se reverse în noi, să se răspândească în noi, aşa încât oricare din părţile existenţei noastre, din părţile trupului nostru, să fie unite cu Domnul Hristos. Domnul Hristos să reverse în alcătuirea mădularelor noastre, să intre în alcătuirea noastră, să intre în "rărunchi şi în inimă", adică în cele mai adânci părţi ale (existenţei) fiinţei noastre. Deci, vorbim de împărtăşirea omului şi în suflet şi în trup cu Domnul Hristos, pentru că cinstitele Taine noi le primim în trup, ca să le primim în suflet. Nu este vorba despre o împărtăşire spirituală care începe cu sufletul, ci-i vorba despre o împărtăşire fizică, care trece apoi şi la suflet. De aceea noi credem în ajutorul de tămăduire al Sfintelor Taine.

Sunt zece binefaceri pe care le pomeneşte Biserica în prima rugăciune de mulţumire, după primirea Sfintelor Taine, unde după ce spunem că Domnul Hristos este tămăduitor al sufletelor şi al trupurilor noastre şi că Sfintele Taine sunt şi spre tămăduire, zicem: "Dă să-mi fie şi mie Acestea – adică Sfintele Taine cu care m-am împărtăşit – să-mi fie şi mie spre tămăduirea sufletului şi a trupului, spre alungarea a tot potrivnicului, spre luminarea ochilor inimii mele, spre împăcarea sufleteştilor mele puteri, spre credinţă neînfruntată, spre dragoste nefăţarnică, spre împlinirea înţelepciunii, spre paza poruncilor Tale, spre adăugirea harului Tău cel dumnezeiesc şi spre (unirea) dobândirea împărăţiei Tale". Sunt zece lucrări ale Sfintelor Taine în om. Tămăduirea sufletului şi a trupului, împăcarea sufleteştilor mele puteri, adică înlăturarea dezordinii din noi. Apoi alungarea a tot potrivnicului – în altă rugăciune zicem: "ca de foc să fugă de mine tot lucrul rău, toată patima. Cerem mai departe să ne fie spre credinţă adevărată, credinţă neînfruntată, credinţă care nu poate fi contrazisă, spre luminarea ochilor inimii mele, spre împăcarea sufleteştilor mele puteri, spre dragoste nefăţarnică, spre plinirea înţelepciunii, spre înmulţirea înţelepciunii. Ce înseamnă "spre plinirea înţelepciunii"? Înseamnă că dacă suntem înţelepţi să devenim şi mai înţelepţi. Spre paza poruncilor Tale – să fim mai întăriţi în împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Spre adăugirea harului tău cel dumnezeiesc – să mai primim încă şi mai mult har, şi spre (unirea) dobândirea împărăţiei Tale. Noi le citim acestea, de multe ori le citim, şi le citim repede şi le uităm, şi nu le băgăm în seamă, însă analizate puţin ne dau multă bucurie. Cerem ca Sfintele Taine să ne ajute să fim mai buni, mai înţelepţi: "îmbunătăţeşte-mă, spală-mă, curăţeşte-mă, îndreptează-mă, luminează-mă, arată-mă sălaş numai Duhului Sfânt şi să nu mai fiu sălaş păcatului". Cerem şi ajutorul Maicii Domnului, mulţumim Maicii Domnului că am avut posibilitatea de împărtăşire. Toate lucrurile acestea trebuie să le avem în vedere şi să ne folosim de ele.

Acum, întrebarea este: când am putea noi să zicem că suntem vrednici de aceste daruri? Răspunsul e foarte simplu: niciodată. Şi atunci, când ne putem împărtăşi? Ne putem împărtăşi când primim îngăduinţa de la duhovnic să ne împărtăşim – trecând pe la duhovnicul care ştie aşezarea sufletului nostru – şi după aceea putem să ne împărtăşim cu toată încrederea "spre iertarea păcatelor şi spre viaţa de veci", aşa cum se spune când ne împărtăşim sau cum se spune la rugăciunea de chemare a Duhului Sfânt peste cinstitele daruri care se prefac în Trupul şi Sângele Mântuitorului. După ce se cere aceasta de la Dumnezeu, preotul spune de ce anume se împărtăşesc credincioşii, de ce le cere anume şi zice: "ca să le fie lor spre trezirea sufletului, spre iertarea păcatelor, spre împărtăşirea cu Duhul Sfânt, spre plinirea împărăţiei cerurilor, spre îndrăzneala cea către Tine, iar nu spre judecată sau spre osândă".

Deci, învrednicirea ne-o dă Dumnezeu, în măsura în care ducem o viaţă care să ne recomande pentru împărtăşire. Sunt unii care ezită vreme îndelungată. Eu, să ştiţi, că nici nu trag de oameni să se împărtăşească. Trag de oameni să se spovedească. Şi pentru că nu vor să se spovedească bineînţeles că nu vor să se împărtăşească. În Postul Paştilor, de pildă, vin oameni care s-au spovedit la mine anul trecut în Postul Paştilor, şi dacă-i întreb când s-au spovedit mai pe urmă zic că în Postul Paştilor anul trecut. Şi eu zic "La cine te-ai spovedit"? – "La dumneavoastră". – Nu ţi-am spus să te spovedeşti în toate posturile? – "Mi-aţi spus, părinte, dar acum ce să fac că nu m-am spovedit?" Asta înseamnă că nu îl interesează, că dacă l-ar interesa pe om, ar putea să se împărtăşească în toate posturile şi ar putea să se împărtăşească şi mai des. Noi nu suntem pentru a-i opri pe oameni de la Sfânta Împărtăşanie. Dorim să se împărtăşească dar în condiţiile care se cer, totuşi. Nu putem să trecem peste Sfântul Apostol Pavel, trebuie să facă omul şi o pocăinţă pentru păcatele pe care le-a făcut, dar după ce a intrat – cum am zice noi – în normal, atunci poate să se împărtăşească când doreşte, de câte ori doreşte. Zic unii că trebuie o pregătire pentru asta. Ştiţi care e pregătirea? Pregătirea este viaţa superioară pe care o duce omul. Ne pregătim pentru împărtăşire cum ne pregătim pentru viaţa superioară. Cum ne pregătim pentru moarte, aşa ne pregătim şi pentru împărtăşire. Cu viaţa pe care o ducem, fiind (luători-aminte) cu luare-aminte, gândindu-ne că urmează să ne împărtăşim, şi ne împărtăşim ca să primim putere. Greşesc toţi aceia care socotesc că în orice condiţii se poate împărtăşi cineva, pentru că Sfântul Apostol Pavel nu zice aşa şi nici Sfinţii Părinţi nu zic aşa. Totuşi nu trebuie să punem nici nişte piedici oamenilor să nu se împărtăşească că nu ştim când, de fapt, vor fi mai vrednici decât în clipa de faţă.

Deci, în faţa Sfântului Potir trebuie să fim cu luare-aminte, cu cinstirea cuvenită, cu dorinţa de a ne împărtăşi. Să fim conştienţi de măreţia Sfintelor Taine, să cerem să ne dea Dumnezeu conştiinţa măreţiei Sfintelor Taine. Să ne mai gândim şi noi singuri la cuvinte din Sfânta Liturghie, cuvintele pe care le-am pomenit mai înainte, şi să împlinim condiţia aceasta ca să primim Sfintele Taine: "Cu frică de Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste să vă apropiaţi!". Dacă le avem pe acestea, e nădejde de bine. Şi atunci darul lui Dumnezeu va fi cu noi, rugăciunile Maicii Domnului ne vor ocroti, bunătatea lui Dumnezeu – care ne-a dat aceste sfinte daruri, şi ne-a dat posibilitatea aceasta – va fi cu noi.

Sfânta Liturghie se face anume pentru împărtăşire. Credincioşii e bine să ia parte la Sfânta Liturghie şi, luând parte la Sfânta Liturghie să-şi dorească să se împărtăşească. Să se pregătească cum pot ei să se pregătească, însă să nu-şi facă piedici că n-au putut citi toate rugăciunile câte se cer, pentru că şi rugăciunile - dacă-i vorba – s-au adăugat în timp. În secolele X-XI, s-a adăugat rugăciunea Sfântului Simeon Noul Teolog, pe care cei dinainte nu au citit-o pentru că n-au ştiut-o, n-au avut-o. Sau în secolul al şaptelea, rugăciunea Sfântului Ioan Damaschin, care nu a fost în secolul al treilea, şi aşa mai departe. Nu trebuie să ne facem nişte piedici în sensul acesta. Ceea ce putem face, facem, dar să dorim. Eu vă recomand să citiţi cartea a patra din "Urmarea lui Hristos" unde se insistă pentru împărtăşire, pentru învrednicire, pentru atenţia în legătură cu împărtăşirea cu dumnezeieştile Taine. S-a cam părăsit dorinţa de a se împărtăşi credincioşii. Stau întrebători unii, gândind dacă e bine să se împărtăşească mai des. Atunci, dacă nu este bine, de ce se mai face Sfânta Liturghie? Atunci, facem Liturghie rar, că oamenii şi aşa se împărtăşesc rar. Dacă facem Liturghie des, pot să se împărtăşească oamenii des. De ce să fie defavorizaţi credincioşii şi favorizaţi numai preoţii care oricum trebuie să se împărtăşească, pentru că fără împărtăşirea preotului nu se poate face Sfânta Liturghie. Dar, de fapt, nici fără împărtăşirea credincioşilor nu prea are rost o Sfântă Liturghie dat fiind faptul că agneţul este şi cu partea din care se împărtăşesc credincioşii. Nu există

Liturghie numai cu partea din agneţ cu care se împărtăşesc preoţii. Aşa că e deschisă posibilitatea să se împărtăşească credincioşii, numai să dorească, să caute, să se roage pentru asta, să ceară ajutor de la Dumnezeu, să trăiască o viaţă care să îi recomande şi atunci există această posibilitate pe care o dă Biserica. Sunt unii credincioşi, şi preoţii nefiind cu luare-aminte, ţin seama de graba credincioşilor şi îi împărtăşesc cu Sfintele Taine din chivot, care sunt păstrate peste an pentru împărtăşirea bolnavilor. Îi împărtăşesc în afară de Liturghie pentru că se grăbesc credincioşii. Nu este corect! Pentru Dumnezeu trebuie să-ţi faci vreme. Nu poţi astăzi, poţi altădată, trebuie să poţi cândva. Şi dacă ar fi aşa, că credincioşii se pot împărtăşi cu Sfintele pregătite pentru împărtăşirea bolnavilor atunci nu ar mai avea rost să se facă Sfânta Liturghie. Nici Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfinţite, în post, nici cealaltă Liturghie – pentru că avem unde să ne împărtăşim. Or, aşa nu este corect. Sfintele care se pregătesc pentru bolnavi sunt numai pentru bolnavi – pentru cei care nu pot lua parte la Sfânta Liturghie, pentru cei care se împărtăşesc acasă din motive de felul acesta: că nu pot lua parte la Sfânta Liturghie, că nu se pot deplasa. Ceilalţi trebuie să se împărtăşească cu împărtăşanie pregătită anume la Sfânta Liturghie. Nu trebuie nici să bagatelizăm, nici să socotim că acum putem să ne împărtăşim oriunde şi oricând, ci să căutăm să împlinim lucrul acesta după rânduială şi mai ales după sfatul duhovnicului. Duhovnicul nu are motive să respingă pe cineva care este în rânduială. Sunt păcate opritoare de la Sfânta Împărtăşanie pentru o vreme. Asta e altceva. Se ţine seama şi de lucrul acesta. Să se ferească oamenii de păcate opritoare de la Sfânta Împărtăşanie şi atunci se pot împărtăşi fără probleme. Dacă nu se feresc şi dacă fac păcate care sunt opritoare, atunci sigur că şi preotul duhovnic trebuie să fie cu luare aminte şi să îi oprească pentru o vreme oarecare, mai mult pentru verificare şi pentru smerenie. Credincioşii însă să-şi dorească faptul acesta de a se apropia de Dumnezeu, de a se folosi de darurile Bisericii, de a avea la îndemână pentru viaţa lor cele ce s-au dat pentru viaţă.

Oamenii s-au certat în decursul veacurilor pentru că n-au înţeles ceea ce nu se poate înţelege. Au fost atâţia oameni care au căutat să explice cum anume se poate realiza împărtăşirea, cum vine Domnul Hristos în conştiinţa oamenilor. Noi nu facem aşa ceva. Biserica Ortodoxă nu face aşa ceva, ci ne spune cu ce ne împărtăşim şi noi trebuie să facem lucrul acesta dar nu căutăm o explicaţie, pentru că o explicaţie u există. Nu se poate găsi o explicaţie. Dumnezeu care ne-a dat Sfintele Taine ştie cum vine în conştiinţa noastră, ştie cum lucrează în noi, ştie cum arde spinii tuturor păcatelor, ştie cum îşi face sălaş în conştiinţa noastră. El ştie cum, noi nu ştim cum, dar ştim că-Şi face loc în noi, că vrea să se alcătuiască în mădularele noastre, că vrea să fie în cuprinsul fiinţei noastre. Toate acestea le ştie Domnul Hristos. Aşa că noi, în faţa Sfântului Potir, trebuie să fim numai cu smerenie, trebuie să fim cu credinţă, cu dragoste, cu frică de Dumnezeu, adică nu cu nepăsare, ci cu consideraţie, cu respectul cât îl putem avea noi. Am vrut să zic cu respectul cuvenit, însă respectul cuvenit numai Dumnezeu ştie cine îl are şi când îl are. Dar, să ne gândim că ceea ce nu putem face noi, poate Dumnezeu: “la Dumnezeu toate sunt cu putinţă”. (Luca 1,37) Zice îngerul binevestitor că: “La Dumnezeu nimic nu e cu neputinţă”. “La Dumnezeu toate sunt cu putinţă”, a zis Domnul Hristos cu prilejul întâlnirii cu tânărul bogat, când au întrebat Sfinţii Apostoli că: “Cine poate să se mântuiască?” şi a zis Mântuitorul că “ceea ce nu este cu putinţă la oameni e cu putinţă la Dumnezeu”. (Matei 19,26) Adică nu se poate ca Domnul Hristos, care ne-a dat Sfintele Taine, să ne învinuiască apoi că le-am primit. Ci, vina o purtăm noi în conştiinţa noastră, în cazul că ştim că cu adevărat nu suntem vrednici şi totuşi ne împărtăşim ca şi când am fi vrednici. În cazul în care, de exemplu, când eşti într-un sistem de păcătuire, faci nişte lucruri pe care le faci mereu şi cu nepăsare şi după aceea te împărtăşeşti, în cazul acesta

nu este bine. Însă dacă cineva crede în puterea lui Dumnezeu, în mila lui Dumnezeu, în bunătatea lui Dumnezeu, în ajutorul Maicii Domnului şi care, după puterea lui, duce o viaţă îngrijită, în faţa Sfântului Potir trebuie să se simtă îndemnat de a se împărtăşi.

Vă rog să luaţi aminte la lucrurile acestea. S-au şi scris acum, în ultima vreme, de exemplu este o carte de Schmemann, în care se insistă pentru împărtăşire. Este o carte tradusă din greceşte care, de asemenea, pune problema împărtăşirii mai dese a credincioşilor, şi tot pe baza aceasta a faptului că împărtăşirea cu Sfintele Taine ne-a dat-o Domnul Hristos spre folosul nostru. Însă sunt unii care se împărtăşesc numai ca să facă şi ei ce fac ceilalţi oameni, în înţelesul că nu i-ar interesa lucrul acesta, dar că, totuşi, ajungând acolo şi văzând că se împărtăşesc şi alţii, se împărtăşesc şi ei, ca şi când lucrul acesta estre un lucru comun. Aşa ceva nu e bine. Sfântul Ioan Gură de Aur spune că: “pe cei care îi ştim noi nevrednici, îi respingem noi”. Dacă îi ştim sau dacă i-am şti i-am, respinge. În cazul acesta nu se poate împărtăşi omul aşa numai că e o modă a împărtăşirii. Cin trebuie să fim cu grijă, cu luare-aminte, cu dorinţă de îmbunătăţire, şi atunci ne ajută Dumnezeu, ne ajută Maica Domnului cu ocrotirea ei, ne ajută sfinţii lui Dumnezeu, ne ajută preoţii cu rugăciunile lor, cu dezlegările care le dau. Şi atunci toate se fac spre binele nostru şi spre folosul nostru.

Dumnezeu să ne ajute!

În faţa vieţii şi a morţii

Miercuri, 22 iulie 1998

Prea Cuvioase Părinte Stareţ, cinstiţi părinţi şi iubiţi credincioşi,

Pentru această dimineaţă am socotit că e bine să ne oprim cu gândul asupra unei teme în legătură cu viaţa noastră. A fost vorba aseară despre faptul că dumnezeieştile Taine sunt şi făcătoare de viaţă. Am avut în vedere viaţa spirituală, şi am socotit că pentru acum ar fi potrivit să stăruim cu gândul asupra felului cum stăm noi în faţa vieţii. Am zis aşa: "În faţa vieţii şi a morţii". De ce? Pentru că fiecare din noi trebuie să avem nişte atitudini precise în faţa vieţii. Adevărul este că viaţa o primim, o trăim, fără să ştim de ce am primit-o, fără să ştim de ce o trăim. Înainte cu vreun sfert de veac, o revistă din Olanda a lansat o întrebare, un fel de întrebare pentru un concurs, cu un răspuns pe care l-ar fi putut da fiecare care a primit acea întrebare. Întrebarea era: "Care-i scopul vieţii pe pământ?" S-a angajat la această lucrare de răspuns, de cercetare, şi Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Antonie, şi a trimis la mai mulţi oameni pe care i-a crezut că sunt potriviţi să răspundă la această întrebare. Mi-a trimis şi mie întrebarea, şi scria acolo că, pe cel mult două pagini, să dau răspunsul. E greu să dai un răspuns la o astfel de întrebare. Bineînţeles că ceva am răspuns eu, deşi n-am avut conştiinţa că am răspuns la întrebare, că acesta-i răspunsul adevărat. Dar totuşi, a fost un răspuns care nu poate fi contestat, chiar dacă nu este deplin. Şi anume, răspunsul meu a fost că: "trăim pentru că ne-am pomenit trăind". Şi asta-i realitatea. Fiecare dintre noi am venit de unde am venit, Dumnezeu ştie de unde, El care ne-a creat. Biserica zice, într-o alcătuire de la slujba pentru ci răposaţi: "Cela ce cu mâna Ta dintru nefiinţă m-ai zidit, şi cu chipul Tău cel dumnezeiesc m-ai cinstit". Deci am venit din nefiinţă la fiinţă. Cred că persoana care ar putea să fie întrebată despre existenţa noastră – cea mai potrivită persoană care ar putea răspunde la întrebarea în legătură cu existenţa noastră – este mama noastră. Şi dacă am fi întrebat-o, cu toate că alcătuirea noastră s-a petrecut în ea, nu poate să spună nimic decât că a fost un fel de asistentă la această realizare. Poetul Nichifor Crainic are o poezie intitulată "laudă" în care, între altele,spune:

"Sunt duh, învelit în nălucă de humă,
Sunt om, odrăslit dintr-un tată şi-o mumă,
Dar Sunt nerăspunsă-ntrebare.".

Şi mai departe:

"Nici maica nu ştie ce tainică normă,
Îmi dete din carne-i vremelnică formă,
Neant înflorit în minune."

Existenţa noastră i-a preocupat pe alţii şi numai mai târziu a venit vremea să ne dăm şi noi seama de existenţa noastră, să facem deosebire între noi şi alţii, între noi şi lucrurile înconjurătoare. Asta înseamnă că viaţa noastră este mai presus de noi. Ne-am

încadrat în rânduielile de existenţă ale oamenilor. Ne-am hrănit – mai întâi ne-au hrănit alţii – după aceea ne-am hrănit noi înşine, şi am continuat să existăm. Şi mergem aşa înainte, până când va veni vremea să trecem din lumea aceasta. După credinţa noastră, va veni vremea să nu mai fim în lume aşa cum suntem acum. Fiecare mâncare pe care o mâncăm se adaugă la ceea ce suntem noi şi ne prelungeşte viaţa. Aşa a rânduit Dumnezeu pentru noi şi nu numai pentru noi, ci şi pentru celelalte vieţuitoare, pentru tot ce trăieşte în lumea aceasta.

Deci ne-am pomenit în lumea aceasta trăind şi nu ştim cum este când nu trăieşti. Vedem pe oameni murind în jurul nostru – e o chestiune a altora, nu e o chestiune a noastră. Aşa că, nu ştim cum va fi când vom muri noi înşine. Credinţa noastră este că nu murim de tot. Că după suflet trăim în veşnicie. Că sufletul n-are moarte – nici la moarte, nici după moarte -, că sufletul este veşnic, că sufletul are viaţă neîntreruptă. Trupul are viaţă întreruptă, în sensul că, la un moment dat, tot ce trăieşte moare, iar în ceea ce ne priveşte pe noi, noi credem că trupul se va realcătui cândva – la a doua venire a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Aşa cum s-a alcătuit pentru existenţa noastră vremelnică, se va realcătui şi pentru existenţa noastră veşnică. E o credinţă a noastră, e o descoperire a lui Dumnezeu, e o descoperire a celor sfinţi şi noi credem lucrul acesta. Deci viaţa noastră este ceva mai presus de noi. Ceva la care participăm. Ceva în care ne-am pomenit, pentru că ne-am pomenit trăind. Şi dorim să trăim. Dorim să trăim, să nu murim niciodată. Poveştile noastre populare au formulată dorinţa: "Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte". E o dorinţă, pentru că după tinereţe vine bătrâneţea, deşi bătrâneţea nu este un ideal al omului. Nu ne gândim la bătrâneţea cu neputinţe, nu ne gândim la bătrâneţea care uneori poate fi o degradare a fiinţei umane, ci ne gândim chiar la bătrâneţea fericită. E ceva ce nu-şi doreşte omul, dar ceva la care totuşi ajunge. E o vorbă: "Cine trăieşte şi-mbătrâneşte". Trec anii peste noi, şi ne duc la bătrâneţe, şi după – cum zic eu către oameni când vin la mine la spovedit: "Acum bătrâni am ajuns. Ştii ce urmează!". Şi oamenii toţi ştiu ce urmează. nu ar vrea să urmeze, dar ştim cu toţii că urmează ceva. Şi nu este deloc nefiresc! Ne-am pomenit cu asta! Bătrânii mor. Tinerii trăiesc. Tinerii au în faţă viaţa cealaltă, vremea cealaltă a vieţii lor, şi au în faţă, eventual, şi bătrâneţea. Doresc, dacă nu se poate să rămână tineri, s-ajungă şi bătrâni. Numai s-ajungă şi să nu treacă din lumea aceasta. Să trăiască cât mai mult în lumea aceasta. Dealtfel aceasta e şi o dorinţă a Bisericii noastre. Biserica noastră întotdeauna a considerat că lungimea de zile e un dar de la Dumnezeu. Bineînţeles, în conştienţă, nu în neconştienţă. La cununie, de exemplu, se roagă preotul pentru cei care se căsătoresc să ajungă să vadă pe fii fiilor lor. Deci şi pe nepoţi. Şi sunt oameni care văd şi pe strănepoţi. Şi e bine. Mai ales dacă lucrurile se petrec la vremea lor pentru fiecare. Adică nu lasă să treacă vremea până să se căsătorească în timp ce alţii lasă să treacă multă vreme până să ajungă să se căsătorească şi nu au copii la vreme şi atunci bineînţeles că n-ajung să vadă pe fii fiilor lor sau mai ales n-ajung să vadă şi pe strănepoţii lor. Însă Biserica consideră că viaţa îndelungată aici pe pământ e un dar de la Dumnezeu. Tot la cununie se spune – într-o binecuvântare care se dă pentru cei care se cunună -: "Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, Treimea cea întru tot Sfântă, de-o fiinţă şi începătoare de viaţă, o dumnezeire, o împărăţie, să vă binecuvinteze pe voi, să vă dăruiască vouă viaţă îndelungată, naştere de prunci buni, spor în viaţă şi în credinţă". "Spor în viaţă şi în credinţă".

Am fost cândva în nordul Moldovei, în Bucovina, la Câmpulung Moldovenesc – eram prieten bun cu părintele Slevoacă, Dumnezeu să-l odihnească. O împrejurare nefericită m-a dus pe mine acolo, a fost nevoie de prezenţa mea acolo. Şi-acolo am auzit ceva ce n-am auzit în altă parte. Când aduceau oamenii la biserică fructe să le binecuvinteze preotul şi să le mănânce credincioşii – fructe binecuvântate – , când

aduceau ceva aşa, ca să dea la biserică, cântăreţul zicea: "Înmulţeşte-le lor Doamne anii vieţii". Acum, Dumnezeu ştie dacă se înmulţesc anii vieţii, dar e o dorinţă. Zicea: "Înmulţească-se lor anii vieţii", cum am zice noi: "Mulţi ani trăiască!". E o dorinţă a omului. Şi e o dorinţă firească, pentru că noi asta o ştim şi asta o trăim. Important este cum putem noi să ne facem vrednici de viaţă îndelungată, cum putem noi să contribuim la o viaţă lungă. Ce putem noi să facem? Personal, am urmărit chestiunea longevităţii, acolo unde am putut să o urmăresc. Şi mi-am dat seama că totuşi, ceea ce contează cel mai mult şi mai mult, este fondul ereditar, fondul vital. Adică înzestrarea nativă. Sunt oameni care nu fac ceva deosebit şi totuşi ajung la o viaţă lungă, pentru că sunt din familii care ţin mult, care nu se sfârşesc curând. E un dar de la Dumnezeu. Şi nu fac nimic deosebit. Acum se pun probleme din acestea, că trebuie să te hrăneşti aşa şi aşa, trebuie să mănânci mâncare netrecută prin foc că atunci trăieşti mult. Adică să nu mănânci fiert, prăjit, ci numai cruditäţi, şi mai ştiu eu ce. Toate acestea-s până la urmă poveşti. Pentru că aceia care totuşi au trăit mult – având un fond ereditar bun – au mâncat ce li s-a pus înainte, nu s-au gândit că: "Stai, că asta-i fiartă, să n-o mănânc că mai bine mănânc nefiartă că e cu mai multă putere vitală". Nu s-a gândit nimeni la lucruri de felul acesta. Şi totuşi, care au fost să trăiască au trăit şi trăiesc, şi au să trăiască mai departe, pe baza fondului ereditar. Pe baza a ceea ce le-a dat Dumnezeu. Pentru că "Toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit de sus este pogorând de la Tine Părintele luminilor". (Cf. Iacob 1,17) Deci şi viaţa fizică e un dar de la Dumnezeu.

Creştinismul a adus ideea de viaţă spirituală. Nu că nu era această idee şi înainte, dar a insistat asupra acestui fapt. Domnul Hristos a spus că: "Dumnezeu este Dumnezeul celor vii şi ai celor morţi". (Luca 20,38) Că Avraam, Isaac şi Iacob n-au murit. Chiar dacă au murit, nu sunt morţi, nu sunt dispăruţi. Că prin El avem viaţă veşnică. Şi de fapt avem şi un spor de viaţă în această lume, o plinătate de trăire, o plinătate care nu există la cei care nu au legătură cu Domnul Hristos. Spuneam aseară despre Sfintele Taine că sunt "izvor de viaţă", că sunt "făcătoare de viaţă", şi noi mai ştim şi alte lucruri despre care spunem că sunt făcătoare de viaţă. Gândiţi-vă, de pildă, de câte ori se spune la slujbă: "cu puterea cinstitei şi de viaţă făcătoare cruci". De câte ori auzim noi la slujbe spunându-se că: "Duhul este făcător de viaţă". În Simbolul Credinţei zicem: "şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viaţă făcător". Spunem la sfintele slujbe, de pildă: "Cu harul şi cu îndurările şi cu iubirea de oameni a Unuia născut Fiului Tău, cu care împreună eşti binecuvântat, cu Preasfântul, şi Bunul şi de viaţă făcătorul Tău Duh". Deci, pe Sfântul Duh îl ştim făcător de viaţă. Crucea – puterea crucii – o ştim făcătoare de viaţă. Porunca lui Dumnezeu ştim că "este viaţă veşnică". (Ioan 12,50) Ştim că Sfintele Taine – Trupul şi Sângele Domnului nostru Iisus Hristos – sunt dătătoare de viaţă, aduc un spor de viaţă, chiar dacă nu în lungime, sigur în adâncime şi în înălţime. Dau o putere de viaţă, dau o plinătate, dau o mulţumire omului care trăieşte o viaţă fizică şi pe viaţa lui fizică se adaugă şi viaţa lui spirituală. Domnul Hristos a spus: "Cuvintele Mele sunt duh şi sunt viaţă". (Ioan 6,63), iar Sfântul Apostol Petru a spus: "Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieţii celei veşnice" (Ioan 6,68).

Toate acestea pentru noi au mare importanţă, în înţelesul acesta că, dacă trăim o viaţă în aşa fel încât să ne poată binecuvânta Dumnezeu şi să ne poată înmulţi Dumnezeu viaţa, şi în lungime şi în lărgime, în realitate stăm în faţa vieţii cu dorinţă de viaţă îndelungată, cu dorinţă de prisosire a vieţii. Domnul Hristos a spus că: "Eu am venit ca oile Mele să aibă viaţă şi să o aibă din belşug". (Ioan 10,10) Să aibă o viaţă plină, o viaţă străbătută de bucurie, o viaţă care este viaţă aşa cum doresc oamenii ca să fie viaţa. Toate acestea le avem în vedere, şi e bine să le avem în vedere şi pentru că dorim lucrul acesta în mod firesc. Ca viaţa să fie îndelungată, dacă ne ţine Dumnezeu şi sănătatea şi mintea.

A fost odată la noi la mănăstire un profesor – poate c-aţi citit careva o carte intitulată “Pe baricadele vieţii”, scrisă de Onisifor Ghibu, că despre el e vorba. El a fost profesor de pedagogie la Universitatea din Cluj, însă pensionat cam devreme – că s-a schimbat ţara şi el a fost din ţara veche şi nu l-au mai ţinut – şi-a fost la noi la mănăstire, şi când ne-am despărţit a zis către mine: “Părinte Teofil, să-ţi ţină Dumnezeu mintea şi sănătatea!”. Tare de multe ori m-am gândit la vorba asta: “mintea şi sănătatea”. Nu a zis: “sănătatea şi mintea”, ci “mintea şi sănătatea”. Întâi mintea. De ce? Pentru că omul e om mai ales prin faptul că are minte, că gândeşte, că se poate raporta corect la viaţă. Dacă ne ţine Dumnezeu mintea şi sănătatea, poate să fie viaţa cât de lungă, aici pe pământ că odată şi-odată tot trecem noi din viaţa aceasta. A venit odată la noi la mănăstire un preot din Munţii Apuseni, de la Brad. A fost el coleg cândva cu un consătean al meu, îl ştiam încă de când era student la Teologie, dar a venit pe la noi nu ştiu prin ce împrejurare, la mănăstire, şi părintele Serafim – Dumnezeu să-l odihnească – nu ştiu cum a abătut vorba în legătură cu moartea. Şi părintele acela – Dumnezeu să-l odihnească c-a murit cam curând, nu a ajuns la bătrâneţe adânci – a zis: “Părinte, să ştiţi că mie nu mi-i lăcomie să mor!”. Mi-a plăcut tare mult expresia aceasta: “Nu mi-i lăcomie să mor”. “Că dacă voi muri, tot mort voi fi”, a zis el mai departe. Şi părintele Serafim – Dumnezeu să-l odihnească – zicea: “Măi frate, numai o dată se moare!”. O sigură dată mori, nu mori de mai multe ori, ca să zici că mori şi mai trăieşti. Numai o dată se moare şi Dumnezeu ştie când. Noi ştim ce ni se spune despre viaţa de dincolo de lumea aceasta. De răsplată, de judecată, de toate câte le ştim şi câte le avem în vedere, însă cu toate acestea sunt puţini oameni care îşi doresc moartea. Adică, moartea şi-o doresc, poate, sfinţii. De exemplu Sfântul Apostol Pavel care zicea că dacă s-ar muta din lumea aceasta ar fi mai mult cu Domnul, şi că preferă să moară, dar sper să trăiască încă, aici pe pământ, ca să fie de ajutor credincioşilor. (Cf. Filip. 1,23-24) Şi deci Sfântul Apostol Pavel, - sfinţii - poate că dorea să moară, ca să fie mai mult cu Domnul. Şi oamenii foarte necăjiţi, oamenii care au probleme mari, greutăţi în viaţă, şi unii dintre aceia doresc moartea – oamenii care s-au săturat de lumea aceasta. Dar aşa ceva nu se întâmplă cu un credincios, pentru că un credincios ştie că viaţa e în mâinile lui Dumnezeu.

Deci noi ne-am pomenit trăind:

“Nici maica nu ştie ce tainică normă,
Îmi dete din carne-i vremelnică formă,
Neant înflorit în minune.”

Asta-mi place foarte mult. Adică omul este o minune. Vine din nimic, sau din aproape nimic – care totuşi e mult, acel nimic – deci începutul, conceperea omului, nu se poate vedea, abia se vede şi cu microscopul, aşa că poţi să zici că e nimic. Şi totuşi se realizează o fiinţă umană, o persoană, cu atâtea posibilităţi şi cu atâtea şi atâtea calităţi şi, e drept, şi cu atâtea şi atâtea defecte. Psalmistul dădea slavă lui Dumnezeu zicând: “Te slăvesc Doamne, că sunt minunat întocmit.” (Ps. 138,14) Ceea ce trebuie să facem noi este să ne păstrăm viaţa şi să ne divizăm viaţa. să o trăim în aşa fel încât să ne putem bucura de clipa prezentă, şi de ceea ce urmează şi de toată cealaltă vreme a vieţii noastre, pentru că nu toţi ştiu să trăiască viaţa în aşa fel încât să fie fericiţi în cealaltă parte a vieţii lor. Părintele Arsenie şi părintele Serafim ziceau că: “Unii oameni îşi trăiesc o parte din viaţă în aşa fel încât să şi-o facă imposibil de suportat cealaltă vreme a vieţii lor”. Ceea ce trebuie să ştim noi este aceasta: că viaţa e de la Dumnezeu, că ne-am pomenit trăind ca să trăim cât putem să trăim, şi că, de fapt, din partea noastră nu este nimic. Adică noi nu contribuim cu nimic în organismul nostru ca să trăim, doar că ne încadrăm în regulile de viaţă din această lume. Ne odihnim – când e de odihnă, muncim când e de muncă, ne

hrănim, când e de hrană, şi aşa mai departe. Adică toate acestea noi le împlinim, şi toate acestea se adaugă la ceea ce suntem noi, şi devenim prin ele. Şi-apoi vine şi vremea să ne despărţim de lumea aceasta. Unii ştiu, simt, unii se pregătesc, pe alţii îi surprinde moartea. Dumnezeu ştie de fiecare cum trece din lumea aceasta, ce-i rânduit pentru el în legătură cu trecerea din lumea aceasta. Sufletele noastre sunt în mâna lui Dumnezeu.

Am venit în lumea aceasta fără să ştim şi credem c-am venit prin puterea lui Dumnezeu, Care din nefiinţă la fiinţă ne-a adus, ne-a înzestrat cu chipul Său cel dumnezeiesc: "Cipul măririi Tale celei negrăite sut, măcar că port ranele păcatelor.". Dorim să fim ajutaţi de Dumnezeu, să înlăturăm de pe sufletul nostru ceea ce schimonoseşte sau întunecă chipul, ca să fim aşa cum ne vrea Dumnezeu, aşa cum, de fapt, am vrea şi noi de multe ori, fără să putem să facem ceea ce ar aduce această luminare a chipului lui Dumnezeu din noi. Ne-a adus Dumnezeu din nefiinţă la fiinţă, ne-a învrednicit de Evanghelie, de darurile Bisericii, de Sfintele Taine. Toate acestea sunt sporitoare de viaţă. Şi cu toate acestea vine şi vremea când vom trece din această viaţă. Parcă nu ne vine să credem. Vedem că se întâmplă aceasta în jurul nostru şi parcă ne-ar veni să credem că numai cu alţii se întâmplă aşa şi cu noi n-o să se-ntâmple. Dar o să se-ntâmple, fără-ndoială. Va veni o vreme când cei din jurul nostru vor face cu noi ceea ce au făcut cu ceilalţi care au trecut din această viaţă. Important este să ne pregătim în aşa fel în viaţa aceasta ca să putem trece frumos din lumea aceasta. Vorbea cineva – parcă Victor Hugo – despre arta de a deveni bunic. Să trăieşti aşa ca să îmbătrâneşti frumos. Să fi un bătrân frumos. Dacă se poate încă de la tinereţe, să ai calităţile bătrânului, virtuţile, înţelepciunea unui om în vârstă. Să fii de la tinereţe aşa, ca să poţi să fii cum trebuie şi la bătrâneţe, şi în faţa morţii. În Pateric se spune că: "în ce te găseşte moartea, în aceea te duci dincolo". De aceea e foarte important, pentru că nu ştim clipa morţii. Să trăim tot timpul în aşa fel încât să putem muri în orice clipă. Şi dacă trăim aşa, nu este nici o problemă moartea, pentru că la Paşti avem un cuvânt care zice aşa că: "Din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce-I cântăm cântare de biruinţă". Se consideră că viaţa aceasta pământească, oricât ar fi de plină şi oricât ar fi de dorită, e depăşită de viaţa de dincolo de moarte, unde va primi omul mult mai mult decât poate primi în această viaţă. Asta-i credinţa noastră. Noi trăim cu gândul acesta. În orice caz, aici pe pământ suntem confruntaţi cu tot felul de împotriviri. Suntem confruntaţi cu tot felul de situaţii nedorite şi nu putem să fim totdeauna mulţumiţi. Se vorbeşte despre o odihnă de dincolo: "Cu sfinţii odihneşte Hristoase sufletele adormiţilor robilor Tăi.", "Încă ne rugăm pentru odihna sufletelor robilor Tăi", "Tu eşti Învierea şi viaţa şi odihna robilor Tăi."

Deci, odihna este dincolo de lumea aceasta, chiar dacă există şi-o odihnă în lumea aceasta. Nu o odihnă în înţelesul că nu mai faci nimic, ci o odihnă pe care o dă Dumnezeu sufletului care-I slujeşte. De pildă, avem cuvântul acela al Mântuitorului: "Învăţaţi-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima, şi veţi avea odihnă sufletelor voastre." E vorba de odihna din virtuţi. Domnul Hristos promite odihnă celor blânzi şi smeriţi. Dacă suntem şi noi blânzi şi smeriţi cu inima vom avea odihnă sufletelor noastre. Odihnă încă în lumea aceasta. În faţa morţii noi, de obicei, ne gândim la viaţă, în înţelesul că nu credem că moartea este dispariţia vieţii, ci dispariţia unui chip de vieţuire. Însă în realitate, lucrurile merg mai departe. Omul este după suflet ceea ce este în viaţă şi de aceea credem că fiecare dintre cei care au trecut din această viaţă – cei apropiaţi nouă – ne-au dus şi pe noi cu ei în sufletul lor. Şi noi îi ţinem în sufletul nostru, exact cum au fost când au trăit. De exemplu, eu dacă mă gândesc la părinţii mei, nu mă gândesc la părinţii mei cei morţi, ci mă gândesc la părinţii mei cei vii, deşi ştiu c-au murit. Dar locul lor din sufletul meu a rămas acelaşi. Nu şi-au schimbat locul prin moarte. I-am aşezat în

cimitir, nu îi mai caut la casa părintească, dar, îi caut în suflet, acolo unde şi-au aşezat ei fiinţa lor. Aşa este şi cu prietenii. Aşa a fost şi cu părintele Ştefan Slevoacă care a fost un om cu care eu m-am avut tare bine chiar dacă ne-a adunat o împrejurare nedorită nici de mine, nici de părintele. O fiică de-a lui, la 11 ani, s-a îmbolnăvit de meningită şi şi-a pierdut vederea. Şi după aceea, la o vreme, când a avut fiica părintelui 13 ani, a aflat de mine, ne-am întâlnit şi am căutat să-i fiu de folos. Şi s-a întemeiat o prietenie pe care nici moartea nu a putut-o nimici, nu a putut-o anula. Şi, la înmormântarea părintelui Slevoacă, mi-am început cuvântul în felul următor: "Dacă m-ar întreba cineva acum de ce am venit eu aici, aş zice că am venit la înmormântarea unui prieten al meu. La înmormântarea părintelui Ştefan Slevoacă. Şi dacă m-ar întreba cine sunt eu, aş răspunde: Eu sunt unul din prietenii părintelui Slevoacă." Şi-ar putea zice cineva: "Bine, dar cum să fi prieten cu morţii?" Poţi să fi prieten cu morţii tot aşa bine cum ai fost în viaţă, doar că nu mai poţi comunica. Însă sentimentele de iubire şi de respect – care sunt baza prietenie – sigur se derulează exact cum s-au derulat în viaţă, din partea celui care a trecut din lumea aceasta, pentru că el tot aşa simte legătura cu cei din lumea aceasta, iar noi cei din viaţa aceasta pământească simţim legătura cu ei, pe care n-o ştirbeşte moartea. De ce spun lucrurile acestea? Pentru că am zis că noi trebuie să stăm şi în faţa vieţii şi în faţa morţii. Şi în faţa vieţii trebuie să stăm cu seriozitatea cuvenită. Trebuie să urmărim ceea ce ştim noi că vrea Dumnezeu să urmărească fiecare om. Şi în faţa morţii stăm cu aceleaşi sentimente cu care stăm în faţa vieţii, şi mai ales în faţa morţii celor care au trecut din această viaţă.

Aşa că, iubiţi credincioşi, să stăm în faţa vieţii cu tot ceea ce ţine de noi. Să stăm în faţa vieţii cu credinţa noastră în Cel ce este învierea şi viaţa. Să stăm în faţa vieţii cu faptele noastre cele bune, care uşurează viaţa şi aduc uşurarea şi celor din jurul nostru. Să stăm în faţa vieţii cu puterea cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci, cu Duhul Sfânt dătător de viaţă, cu Sfintele Taine făcătoare de viaţă, cu porunca lui Dumnezeu care este viaţă veşnică, cu cuvântul lui Dumnezeu care-i duh şi viaţă. Toate acestea să le avem în vedere, să le împlinim după putere, şi atunci ne pregătim şi pentru moarte. Am mai întrebat eu pe unii şi pe alţii, când eram tânăr – i-am întrebat pe bătrâni – cum se simt ei la bătrâneţe: mai aproape de moarte decât s-au simţit la tinereţe? S-au se simt tot aşa de departe de moarte cum se simte omul la tinereţe când numai la moarte nu se gândeşte, chiar dacă există o regulă: pentru împuţinarea păcatelor să ne gândim la moarte, să ne gândim că nu moştenim pământul acesta. Sfântul Ioan Scărarul zice că: "Să te gândeşti la moarte, să-ţi închipui ca-i fi mort în sicriu." Să ştiţi că şi eu îmi închipui c-aş fi în sicriu, dar nu mort, ci numai viu. Nu-mi pot închipui cum e să fi mort în sicriu. Mă pot gândi aşa: că m-a pus cineva într-un sicriu sau că m-am aşezat eu într-un sicriu şi stau acolo, viu. La aşa ceva mă pot gândi. Dar să mă gândesc că voi fi mort în sicriu, asta nu pot! Şi cred că nu poate nimeni. Şi ziceau bătrânii pe care i-am întrebat eu atunci, oameni serioşi, că nu se simt la bătrâneţe mai aproape de moarte decât s-au simţit la tinereţe. Mama mea, Dumnezeu să o odihnească, avea o vorbă. Când îşi uita ceva deplin, zicea: "Mi-am uitat ca de moarte". Apoi să ştiţi, că acum şi eu, bătrânul, de 70 de ani, pot spune că nu mă simt mai aproape de moarte decât, poate, m-aş fi simţit când eram de 20 de ani. Nu mă simt! De ce? Pentru că nu este firesc să moară cineva! Este firesc în condiţiile existenţei noastre, dar nu este firesc să moară omul, pentru că Dumnezeu nu l-a făcut pentru moarte, ci l-a făcut pentru viaţă. Citiţi în Cartea înţelepciunii lui Solomon unde se spune că: "Dumnezeu nu a creat moartea." nu a creat Dumnezeu moartea şi totuşi moartea există. Cum? Există ca un fenomen. Există ca ceva ce se întâmplă, fără să fi fost creat de cineva. Un filosof dintre cei moderni, Heidegger, zicea că: "Noi suntem creaţi pentru moarte." Oricine care vine în lumea aceasta are ca final al vieţii pământeşti moartea. Se poate zice că Dumnezeu l-a creat pe om ca să moară. Nu este aşa, pentru că noi ştim din

Scriptură că Dumnezeu ar fi vrut ca omul să nu moară. Dar de fapt nu numai omul moare, tot ce-i viu moare într-un fel. Dar noi credem c-am fost creaţi pentru viaţă şi argumentul nostru că am fost creaţi pentru viaţă este faptul că nu simţim că murim. Nu simţim, n-avem conştiinţa morţii, n-avem o experienţă a morţii, n-avem o experienţă a nimicirii, ci avem o experienţă a vieţii. Şi avem simţământul că viaţa asta care pulsează în noi rămâne în veşnicie. Şi, de fapt va rămâne în veşnicie, chiar dacă trecem prin moarte, şi moartea – spunea episcopul Vasile Coman de la Oradea într-o predică a lui -, că moartea de fapt e "ca o virgulă în fraza vieţii". Aşa cum într-o frază, virgula se pune şi se continua după aceea fraza, tot aşa este şi moartea, în raport cu viaţa: este o virgulă în fraza vieţii. Adică e ceva ce desparte un chip de viaţă de alt chip de viaţă. Atâta tot. Iar argumentul – spun eu acum, nu l-a spus episcopul -, argumentul că moartea nu este ceva firesc, că nu l-a creat Dumnezeu pe om ca să moară, este faptul că omul nu simte că moare. Ştie că moare, se gândeşte că moare, afirmă că va muri, dar nu simte că moare. Asta înseamnă că omul nu este creat pentru moarte. Atunci cum ne pregătim pentru moarte? Că zic unii dacă-i întrebi: "Eşti pregătit pentru moarte?", -"A, păi, nu sunt pregătit". Şi atunci se pune întrebarea: Când zici tu că eşti pregătit pentru moarte? Ce trebuie să faci anume ca să fii pregătit pentru moarte? Ce să faci? Când poţi zice: "Uite, acum sunt pregătit pentru moarte! Poate veni moartea."? Unii oameni se pregătesc, şi-i firesc să se pregătească, cu haine de-nmormântare, cu lucruri care trebuie la înmormântare, pentru că e un eveniment care trebuie marcat. Se pregătesc şi-i bine! E corect! E frumos! Asta nu înseamnă însă pregătire pentru moarte, pentru a muri. Şi atunci cum ne pregătim pentru moarte? Foarte simplu, iubiţi credincioşi. Ne pregătim pentru moarte cum ne pregătim pentru viaţă. Prin ceea ce facem în viaţă, ne pregătim pentru moarte. Ar putea zice cineva: "Nu ştiu dacă gândeşte bine." Adică eu pentru viaţă, de exemplu, mă pregătesc cu o şcoală, mă pregătesc cu o facultate, şi asta îmi trebuie la moarte? Dac-aş muri, mi-ar mai trebui facultatea?

Iubiţi credincioşi, să ştiţi că şi cu facultatea te pregăteşti pentru moarte, pentru că nu este acelaşi lucru să mori având o facultate, deşi nu eşti întrebat acolo, însă există o transformare a sufletului, o îmbunătăţire a sufletului, o îmbunătăţire a gândirii, o înnobilare a sufletului, care se realizează prin şcoală. Şi cultura are putere înnobilatoare de suflet. Şi-atunci îţi foloseşte şi la moarte şi mai ales îţi foloseşte la moarte seriozitatea cu care te-ai angajat să faci o şcoală. Seriozitatea cu care ţi-ai împlinit profesional ceea ce ai avut de făcut în această viaţă. Vine vremea pensionării, de pildă. Te pensionezi, şi nu mai ai rosturile sociale, şi-atunci ai putea să te pregăteşti şi altfel pentru moarte. Însă, în general, noi ne ducem cu ceea ce suntem, cu ceea ce am devenit, cu ceea ce am acumulat în această viaţă. Sunt nişte valori morale pe care trebuie să le avem în vedere, şi e bine să le avem în vedere, pentru că cu faptele cele bune ne ducem dincolo, şi ne ducem şi cu cele rele. Nu în înţelesul că o să fie acolo în faţa noastră nişte lucruri pe care le-am făcut şi o să le vadă unii şi alţii. Nu! Ci toate acestea se alcătuiesc în existenţa noastră şi ceea ce suntem noi în viaţă, vom fi şi la moarte. Şi după moarte, toate acumulările pe care le-am făcut în viaţă, pozitive şi negative, le ducem cu noi, înscrise fiind în cartea vieţii. O să vă spun ceva despre asta deseară, când voi vorbi despre felul cum stăm în faţa viitorului şi în faţa veşniciei. Deocamdată atâta aş vrea să reţinem, că şi pentru a trăi frumos, şi pentru a muri frumos, trebuie să ne angajăm la o viaţă pe care să o binecuvânteze Dumnezeu, la o viaţă cu care să ne putem prezenta înaintea lui Dumnezeu şi în viaţă şi la moarte, să fim atenţi la felul în care ne trăim viaţa, şi atunci fiecare cu ceea ce am devenit până la vremea la care vom trece din această viaţă, prin moarte, care este "virgula din fraza vieţii".

Dumnezeu să ne ajute!

Întrebare: Spuneaţi că omul nu este făcut să moară. Este oarecum asta având în vedere şi faptul că el urmează să învieze cu tot cu trup, deci să-şi petreacă veşnicia cu tot cu trup?

Răspuns: Omul nu este creat să moară în sensul acesta că scopul ultim al existenţei umane nu este moartea, ci este viaţa veşnică. Şi-atunci, moartea a intervenit în lumea aceasta, pe urma păcatului. Şi moare omul şi nu moare, în sensul acesta că e şi muritor şi nemuritor. Dar Dumnezeu ar fi vrut ca omul să nu moară nici fizic. Însă, acum moare, şi murim cu toţii, şi murim şi cei mântuiţi, şi mor şi cei sfinţi, şi toţi murim. Aşa a rânduit Dumnezeu. Şi Maica Domnului a murit. Şi Domnul Hristos a murit pe cruce pentru mântuirea noastră. Deci moartea nu este întâmplătoare, ci o realitate care ţine de toată existenţa umană. Dar nu acesta a fost scopul iniţial. Şi-atunci scopul iniţial a rămas, totuşi, în sensul acesta că după suflet omul nu moare, deci omul e şi muritor şi nemuritor. Şi la sfârşitul lumii, se va reface – deci va învia – şi trupul, ca omul să fie în întregimea lui nemuritor după ce moartea va fi biruită, va fi nimicită de biruinţă, după cuvântul Sf. Ap. Pavel. (Cf. I Cor. 15,54)

Întrebare: Şi tainele nu rămân în veşnicie. Cum sunt căsătoria şi celelalte. Nu rămân şi după înviere?

Răspuns: Nu, pentru că căsătoria este pentru vremelnicie. Te pregăteşte şi căsătoria pentru veşnicie, dar căsătoria ca taină a unirii între soţ şi soţie nu rămâne în veşnicie, decât dacă vreau cei căsătoriţi să rămână. Dar, ei nu desfiinţează taina prin moarte. De exemplu, am cunoscut pe cineva la Timişoara, o femeie care avea un soţ şi soţul i-a murit pe front. Şi ea a zis: "Eu nu mă mai căsătoresc, pentru că eu mă consider soţia celui care a murit." Sau, cineva de la Câmpulung Moldovenesc, care la fel, îşi aştepta încă soţul, despre care ştia că este dispărut pe front. Şi zicea că dacă va veni vreodată, va fi cum a fost ei înainte de a pleca. Dar, altfel, căsătoria ca taină nu obligă. Adică, Sf. Ap. Pavel spune că partea rămasă în viaţă poate să se căsătorească, n-are nici o piedică, numai dacă s-ar despărţi de soţ – să zicem soţia – şi s-ar căsători cu altcineva trăind încă soţul ei, atunci greşeşte. (Cf. Rom 7,2-3) Dar, murind soţul atunci nu greşeşte, pentru că taina nu obligă pentru veşnicie. De aceea ziceam ieri că greşesc preoţii aceia care zic: "Se cunună robul lui Dumnezeu cu roaba lui Dumnezeu în numele Tatălui şi-al Fiului şi-al Sfântului Duh. Acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin". Nu este adevărat! Adică unirea e pe vremelnicie, nu pe veşnicie. Şi de fapt în Molitfelnic nici nu scrie la formula de cununie: "Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin".

Întrebare: De ce a rânduit Dumnezeu să fie petrecerea omului în veşnicie, cu tot cu trup? De ce să nu petreacă numai cu sufletul, ca îngerii, de exemplu?

Răspuns: Pentru că omul nu este deplin dacă-i numai cu sufletul. Deplinătatea umană este suflet şi trup. Domnul Hristos, Fiul lui Dumnezeu, când S-a întrupat a luat şi suflet şi trup, nu numai suflet, sau numai trup, pentru că asta-i fiinţa umană, compusă din suflet şi din trup.

Întrebare: Părinte, mulţi oameni îşi fac astăzi din comoditate un scop al vieţii.

Răspuns: Da.

Întrebare: Şi există un progres tehnic. Mijloacele tehnice de astăzi îi permit lucrul acesta.

Răspuns: Da.

Întrebare: Se poate vorbi în istorie de un progres spiritual? Sau aceleaşi au fost problemele întotdeauna?

Răspuns: Problemele cred că au fost aceleaşi întotdeauna, numai că acum, în vremea noastră, sunt nişte comodităţi care înlesnesc mai mult iubirea de plăcere, care nu

existau mai demult. Chiar îi spuneam lui Sebastian că îmi aduc aminte de mama mea, cât a lucrat ea pentru viaţa noastră, pentru existenţa familiei noastre. Toată îmbrăcămintea o aveam din mâinile ei. Torcea lâna, ţesea, făcea? pentru haine, pânză pentru lenjerie, tot, tot ,tot ce aveam trebuinţă se făcea în casă, afară de încălţăminte, pe care n-o putea realiza ei. Şi la fel şi mâncarea. Totul era din munca mâinilor părinţilor. Aşa era atunci. Că nu ar fi avut vreme, de exemplu, chiar dacă exista televizor, nu ar fi avut vreme să se uite la televizor. Iar acum oamenii au vreme pentru că nu muncesc.

În faţa viitorului şi a veşniciei

Miercuri, 22 iulie 1998

Preacuvioase Părinte Stareţ, cinstiţi părinţi, iubiţi fraţi şi iubiţi credincioşi, am vorbit până acum, cu prilejul acestei tabere de rugăciune şi de muncă, despre Fericiri, am vorbit cu tema În faţa Mântuitorului nostru Iisus Hristos, În faţa Sfântului Potir; azi dimineaţă a fost tema În faţa vieţii şi a morţii, şi seara aceasta, cea de-a cincea cuvântare este În faţa viitorului şi a veşniciei. M-am gândit la această temă întrucât tabăra aceasta este o tabără de tineri, tabără de studenţi, tabără de intelectuali, şi tinereţea este vremea în care omul se pregăteşte pentru viaţă, se pregăteşte pentru viitor. De altfel, prin însăşi alcătuirea lui, omul stă cu faţa spre viitor. Când ne gândim la trecut, ne gândim la ceva ce avem în spatele nostru; când ne gândim la viitor, ne gândim la ceva ce avem în faţa noastră, iar noi suntem între trecut şi viitor, între trecutul cât îl avem, între viitorul cât îl sperăm, iar locul nostru este între trecut şi viitor, este în prezent. Am învăţat la şcoală că verbul are trei timpuri principale: trecut, prezent şi viitor, sau, dacă vreţi, prezent, trecut şi viitor. Nu ni s-a spus la şcoală, dar am aflat cu vremea, că, chiar dacă vorbim despre trei forme ale timpului - trecut, prezent şi viitor -, în realitate timpul nostru real este un prezent continuu. Niciodată nu ne putem detaşa din prezent în trecut sau în viitor, ci suntem cumva pironiţi în prezent. Avem gândul la cele ce au fost, ne gândim la trecutul nostru, dar trecutul nostru a fost prezentul de altădată. Ne pregătim pentru viitorul nostru, dar viitorul nu-l vom trăi niciodată ca viitor, ci totdeauna îl vom trăi ca prezent. Asta înseamnă că viitorul, de fapt, este o noţiune teoretică. Însă, practic, noi pentru viitor ne pregătim, pentru prezentul de mâine, pentru prezentul de poimâine, pentru prezentul din cealaltă vreme a vieţii noastre. Prezentul are valoare în înţelesul că tot ceea ce realizăm, realizăm în prezent. În credinţa noastră creştină se pune mare accent pe pocăinţă. Pocăinţa se face în prezent, însă cu faţa spre viitor, nu cu faţa spre trecut, chiar dacă avem în vedere, în pocăinţa noastră, care în esenţă este părăsirea păcatului sau este îndreptarea noastră, o preocupare de îndreptare, preocupare de întărire în bine, preocuparea aceasta este o preocupare din prezent. Unii cred că pocăinţa se face cu faţa spre trecut, dar nu este aşa. Nu se face cu faţa spre trecut. Dacă ar fi vorba să facem ceva cu faţa spre trecut, ar trebui să ne întoarcem într-o altă poziţie, gândindu-ne la trecut. Ori pocăinţa nu este o lucrare, un fel de încremenire cu faţa spre trecut, ci este o lucrare din prezent, cu faţa spre viitor. Adică, îmbunătăţirea o dorim în prezent şi o căutăm în prezent pentru cealaltă vreme a vieţii noastre. De altfel, se şi spune la slujbele noastre: “Cealaltă vreme a vieţii noastre în pace şi întru pocăinţă a o săvârşi - la Domnul să cerem”. Să cerem ajutor de la Dumnezeu ca să putem să ne schimbăm viaţa spre bine.

La tinereţe, omul se gândeşte la viitor; la bătrâneţe, omul are în vedere trecutul. E firesc să fie aşa, pentru că trecutul celor bătrâni e mai lung decât trecutul celor tineri, şi trecutul celor bătrâni trage în cumpănă. De obicei bătrânii nu-şi mai fac socoteli pentru viitor, eventual se pot gândi la veşnicie, se pot gândi la cele de dincolo de lumea aceasta, dat în orice caz disponibilităţile de la bătrâneţe sunt mai mici, mai restrânse, mai reduse decât cele de la tinereţe.

În ceea ce priveşte viitorul pentru fiecare dintre noi şi pregătirea pentru viitor, ea se

realizează şi din partea societăţii în care trăim, şi se realizează şi din parte noastră. Noi înşine suntem preocupaţi de viitorul nostru, sunt preocupaţi de viitorul nostru oamenii din jurul nostru, cei care se ocupă de noi: părinţii noştri, familia noastră, societatea în care trăim, prin instituţiile ei, prin şcoală, prin Biserică, se preocupă de viitorul nostru. Şi apoi, în măsura în care ne angajăm conştient în viaţă, ne preocupăm şi noi înşine de viitorul nostru, de pregătirea pentru un viitor mai bun decât prezentul, mai bun decât trecutul, dar uităm că viitorul nostru depinde în cea mai mare măsură de realizările noastre până în prezent, deci şi de trecut, şi angajarea noastră pentru viitor, pentru veşnicie, se realizează în prezent.

Fericitul Augustin spune că: "Copilul este tatăl omului mare". E un paradox. Toată lumea ştie că omul mare este tatăl copilului şi asta am aştepta noi să spună Fericitul Augustin. Dacă ar spune Fericitul Augustin aşa, ar însemna că nu ne spune ceva nou, ne spune ceva ce ştie toată lumea, ceva ce nu trebuie neapărat spus. Ori, Fericitul Augustin zice altceva, şi spune adevărul când zice: "Copilul este tatăl omului mare"; prin aceasta vrea să pună în evidenţă faptul că noi nu putem face niciodată abstracţie de ceea ce am fost. Cumulăm în noi tot trecutul nostru. La tinereţe cumulăm copilăria, în cealaltă vreme a vieţii cumulăm tinereţea, iar la bătrâneţe avem rezultatul întregii vieţi.

Nu ştiu dacă aţi observat că cei mai apropiaţi dintre oameni sunt copiii. Copiii sunt aşa de apropiaţi unii de alţii ca structură, ca formă existenţială, încât aproape că nu poţi face deosebire între un băiat şi o fetiţă, nici ca voce, nici ca figură. Cu vremea însă se conturează fiecare în ceea ce este şi, într-un fel, se distanţează. La tinereţe, oamenii sunt destul de apropiaţi ca figură, parc-ar fi acelaşi om aproape, acelaşi tânăr. Îţi dai seama că este vorba de un tânăr, şi tinerii sunt mult apropiaţi unii de alţii. După aceea încep distanţările mai mari, iar la bătrâneţe sunt oamenii cei mai depărtaţi, şi ca figură, şi ca structură, şi ca cumulare, şi ca gândire, şi ca toate. Cei mai distanţaţi între ei sunt bătrânii. De ce? Pentru că fiecare a devenit altfel, a devenit ceea ce este prin ceea ce a învăţat, prin ceea ce a făcut, prin ceea ce a lucrat, prin ceea ce a trăit. Ajunge omul la bătrâneţe să fie distanţat de ceilalţi oameni, pentru că fiecare a trăit altfel, fiecare a gândit altfel, şi bătrâneţea în general, trebuie să recunoaştem, nu este un ideal. Nu este un ideal al omului să fie bătrân, chiar dacă bătrâneţea nu e o stare în care avem în vedere în principal şi în special neputinţa. Sunt bătrâneţe cu neputinţe - ştim lucrul acesta şi vedem în jurul nostru atâţia oameni care au ajuns la bătrâneţe cu neputinţe. În acest sens se spune: "Bătrâţe haine grele, ce nu aş da să scap de ele". E un fel de vorbă a tinerilor în faţa bătrâneţii, deşi cred că nu prea se potriveşte pentru că oamenii de multe ori, aşa cu neputinţe, tot se bucură de viaţa de la bătrâneţe.

La tinereţe omul are un avantaj faţă de bătrâneţe şi anume avantajul că e preocupat de viitor şi e capabil de a-şi forma un viitor, de a-şi dirija viaţa spre un viitor pe care îl are în vedere. La bătrâneţe omul a devenit; nu mai este posibil să se schimbe. Noi suntem cinstitori ai bătrânilor, în sensul că aşa ne învaţă societatea, şi ştim că Dumnezeu e reprezentat în general, în icoane, ca cel vechi de zile, ca un bătrân, ceea ce înseamnă că are şi bătrâneţea darurile ei, şi mai ales bătrâneţea fericită, bătrâneţea cu lumină, bătrâneţea luminată. Ştim de dreptul Simion, care era cumva sătul de lumea aceasta, bucuros că s-a întâlnit cu Mântuitorul, nu-şi mai dorea altceva. Poate că era un fel de neputinţă când a zis: "Slobozeşte pe robul tău, Stăpâne, după cuvântul Tău în pace"(Cf. Luca 2,29): acum mi-am ajuns idealul, acum pot să termin cu viaţa. Ori, la tinereţe nu zice nimeni că ar vrea să i se sfârşească viaţa la tinereţe, ci zice altceva, că ar vrea să ajungă să fie tânăr şi la bătrâneţe. Deşi în realitate lucrul acesta nu se poate, în înţelesul că la bătrâneţe omul este conturat, la bătrâneţe nu mai este preocupat de viitor cum este preocupat la tinereţe. Are tinereţea avantajul că e vecină cu copilăria, iar sfinţenia

creştină este înţeleasă de multe ori ca ajungere la ceea ce are copilăria pozitiv, la nevinovăţia copilărească. Şi poate, mai mult, nu atâta la nevinovăţie, pentru că şi copii au destule pete pe suflet, dar la faptul că copilul este spontan, nu e statornic în rău. Aici se bat copiii, aici se împacă, ceea ce nu se întâmplă la bătrâneţe şi la cealaltă vreme a vieţii, când ajungi să te baţi cu cineva, şi-apoi nu te mai împaci aşa uşor. Totuşi e un dar de la Dumnezeu să nu fii departe de începuturile frumoase, de începuturile cele bune. Sfântul Apostol Pavel vorbeşte şi despre o lepădare a chipului copilăresc şi zice: "Când eram copil, gândeam ca un copil, simţeam ca un copil, vorbeam ca un copil; când m-am făcut bărbat, am lepădat chipul copilăriei" (I Cor. 13,11): adică nu este stă bine unui bărbat să fie ca şi copii, iar din punct de vedere sufletesc, dacă cineva ar fi la măsurile copilăreşti, în bărbăţie ar fi o scădere, ar fi o boală. Ceea ce ne interesează pe noi şi ceea ce trebuie să păstrăm e nevinovăţia copilărească, dar depăşită de maturitatea tânărului.

Cu ce ne prezentăm noi în faţa viitorului? Cum ne pregătim pentru viitor? Ce hotărăşte viitorul fiecăruia dintre noi?

În faţa viitorului stăm cu realizările de până în prezent, stăm cu trecutul. De fapt, stăm nu numai cu trecutul, dar stăm şi cu altceva. Stăm cu noi înşine, cu structura noastră, cu ceea ce suntem, cu ceea ce ne-a lăsat Dumnezeu ca specific existenţa. Fiecare om vine în lumea aceasta ca alt om, ca o fiinţă nouă, ca o persoană ca şi care nu a mai fost alta înaintea ei. Vine cu o noutate, cu ceva ce este numai el. Asta se explică prin faptul că fiecare dintre oameni vine din doi oameni. Doi contribuie să existe unul sau să existe mai mulţi, dar fiecare fiind un unicat. Doi părinţi aduc un copil şi copilul pe care-l aduc doi părinţi nu reprezintă un singur părinte, ci reprezintă doi părinţi. De fapt, reprezintă de multe ori mai mult decât doi părinţi. Noi nu ştim până unde se întind rădăcinile existenţei unui om. Părintele Arsenie zicea că: "Copilul este oglinda părinţilor", şi aceasta este adevărat şi în înţelesul că copilul seamănă cu părinţi care l-au adus pe lume nu numai din punct de vedere fizic, ci seamănă şi din punct de vedere sufletesc. Cineva care ştie lucrul acesta - că copilul este oglinda părinţilor -, părinte fiind, se poate vedea pe sine în copilul său, în copii săi, ca părinte. Un copil, ştiind că este oglinda părinţilor săi, îşi poate da seama, în măsura în care-şi cunoaşte părinţii, bunicii, până unde se poate întinde cunoştinţa - îşi poate da seama ce anume reprezintă el din ceea ce au fost părinţii lui. Mai sunt şi unele mutaţii, dar în general aşa se întâmplă.

Fiecare dintre noi aducem ceva din străfunduri de existenţă. Dumnezeu ştie până unde se întind rădăcinile noastre, până unde se întinde spectrul vital. Pentru că aşa cum lumina este compusă din mai multe culori care formează lumina, şi poate fi descompusă în culorile din care e formată lumina, tot aşa există şi un spectru vital. Fiecare dintre noi am adus în lumea aceasta, în noi, pe cei dinaintea noastră, şi de aceea suntem un unicat care la rândul nostru putem să contribuim la venirea în lumea aceasta a altor oameni, cu specificul nostru, cu contururile pe care le avem noi.

Eu m-am cercetat pe mine însumi şi mi-am dat seama de multă vreme că sunt - totdeauna când spun eu lucrul acesta, în general ascultătorii râd şi o să râdeţi şi voi, de altfel -, că sunt o ediţie masculină a mamei mele. Adică reprezint mai mult pe mama mea decât pe tatăl meu, dar realitatea este că reprezint şi pe unul şi pe altul. Aşa a rânduit Dumnezeu, să reprezentăm pe cei dinaintea noastră şi mergem în faţa viitorului cu ceea ce au pus ei în noi, pozitiv şi negativ, pentru că avem şi încărcături. Şi mai ales cu încărcăturile noastre ne întâlnim noi când ne preocupăm de noi înşine.

Părintele Arsenie, Dumnezeu să-l odihnească, când m-am spovedit eu la el - aveam atunci treisprezece ani şi jumătate - mi-a pus o întrebare care m-a mirat, şi anume a întrebat:"Ţi-a venit vreodată în gând să omori un om?" De fapt nu-mi venise nici până atunci, şi nu mi-a venit nici de atunci încoace - n-am avut o înclinare de felul acesta, deşi

când eram copil eram rău. Dar nu de-o răutate în felul acesta. Buna mea, Dumnezeu să o odihnească, mama lui tata, care şi ea era cam rea, şi nu mă prea potriveam eu cu ea, zicea către mine, când se necăjea pe mine: "Hoheriule şi mişelule!" Şi nici nu ştiam ce-i "hoheriul" şi nici nu ştiam ce-i "mişelul", dar îmi dădeam seama din tonul ei că ceva nu este bine. Cu vremea am aflat că "hoheriu" e hingher, care adună câinii şi le ia pielea. Era o defăimare pe care mi-a aducea. Dar nu ştia că "hoheriul" îşi are rădăcini şi în ea. Noi venim cu o încărcătură de felul acesta, fiecare din noi, unii mai mult, alţii mai puţin. Norocul de la Dumnezeu a celor care vin cu mai puţină încărcătură negativă, dar venim toţi şi cu treburi din acestea. Şi eu, când am început să mă preocup de mine însumi - la tinereţe a fost asta, adică atunci când părintele (Arsenie) m-a întrebat dacă mi-a venit în minte să omor un om - mi-a spus să zic: "Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte-mă pe mine păcătosul". O rugăciune prin care se mântuiesc călugării - cum zicea el - şi am aflat şi eu mai târziu despre asta. Adică ştiam că aşa o numeşte părintele, rugăciunea cu care se mântuiesc călugării, şi cu care scormoneşti în tine însuţi când începi să o zici cu intensitate şi cu preocupare, cu angajare. Dacă o zici de două-trei ori nu simţi nimic, nu cunoşti nimic, dar dacă o zici, de exemplu, o jumătate de ceas într-una: "Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte-mă pe mine păcătosul", mai ales la început îţi dai seama aşa, ca de-un viespar în tine cu furtuni de gând, cu împotriviri, cu gânduri necuviincioase, cu fel de fel de lucruri pe care nu le-ai realizat tu. Adunăm şi noi în sufletul nostru fel de fel de lucruri negative, şi mai ales în vremea noastră când sunt atâtea şi atâtea impresii care odinioară nu existau. Pe stradă, la televizor, la film, la video, la fel de fel de lucruri din acestea poţi să vezi o mulţime de lucruri care intră în tine. Şi-apoi stai cu ele în faţa viitorului. Vine la mine unul şi zice: "Părinte, dumneavoastră ziceţi să mă duc la biserică, dar nu vă puteţi închipui dumneavoastră ce duc eu în biserică; când mă duc eu la biserică, ce gânduri îmi vin mie în biserică". Şi eu am zis: "Nu este nimic. Cu acelea cu tot te duci la biserică, pentru că rezolvarea nu poate fi altundeva decât în biserică şi în legătură cu Dumnezeu".

Deci încărcătura aceasta este o chestiune de care nu poate face nimeni abstracţie şi pe care o poate purta cineva în el fără să ştie că o are, dacă nu este preocupat. Şi mai ales la rugăciune ajunge omul să se întâlnească cu el însuşi. Înainte de a ne întâlni cu Dumnezeu ne întâlnim cu noi înşine. Acesta este primul rezultat al rugăciunii. Şi ne întâlnim cu partea negativă din noi, cu partea nedorită din noi, pe care au pus-o alţii în noi fără să-şi dea seama, şi pe care o purtăm în noi fără să vrem. Cu asta stăm noi în faţa viitorului, şi dacă vrem să avem un viitor luminat, un viitor curat, limpezit, trebuie să ne preocupăm de a scoate din noi rădăcinile răutăţilor pe care altfel le ducem în continuare în viaţă, şi pe care le întindem în viaţa noastră, aşa cum se întâmplă cu cei mai mulţi oameni care duc de la tinereţe până la bătrâneţe anumite patimi, anumite răutăţi. Şi să ştiţi că la bătrâneţe oamenii sunt mai răi decât la tinereţe. Deosebirea este însă că nu mai au puterea de a se manifesta cu răutatea pe care o poartă în ei, în cazul în care nu şi-au rezolvat răutăţile. În general, dorinţa este ca să fim buni şi să fim buni de la tinereţe până la bătrâneţe, să ajungem la bătrâneţe să fim mai buni decât la tinereţe, numai că la tinereţe răutăţile nu sunt aşa bătrâne ca la bătrâneţe - dacă sunt şi la bătrâneţe răutăţi. Şi atunci e mai uşor să scoţi o răutate în copilărie, dacă ştii şi poţi, şi în tinereţe, decât să o scoţi dacă a îmbătrânit cu tine.

În faţa viitorului trebuie să fim cu grijă în sensul ca să rezolvăm nişte lucruri din rădăcină, din rădăcina lor. Să le scoatem din suflet ca să nu ne mai întâlnim cu ele. Şi lucrul acesta se poate face pentru că nu-l facem noi. Noi ne angajăm pentru binele nostru, dar îl face Dumnezeu. De ce zicem: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul"? Nu zicem: "Las', Doamne, că mă descurc eu şi

singur", ci zicem: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul" pentru că ştim că avem nevoie de ajutorul lui Dumnezeu. Fără de ajutorul lui Dumnezeu nu putem să ne desprindem de noi înşine, nu putem să ne detaşăm de ceea ce am devenit până în clipa de faţă. Sfântul Ioan care a scris Scara spune că: "Rugăcinea este judecată şi judecătorie şi scaunul judecătorului înainte de judecata viitoare". Bineînţeles că cei care zic un Tatăl nostru seara şi nu zic poate nici o rugăciune dimineaţa şi fac numai o cruce şi zic "Doamne ajută" şi care nu se roagă nici la masă şi care nu sunt preocupaţi într-o angajare de rugăciune, nu pot niciodată să-şi dea seama ce au în ei, în conştiinţa lor, în străfundurile fiinţei lor. Numai cine se ocupă, cineva care se roagă, cineva care se roagă conştient, adică nu numai citeşte rugăciuni - că este deosebire între a citi rugăciuni şi între a te ruga, e deosebire între a spune formula de rugăciune - chiar un Tatăl nostru de exemplu; dacă zici un Tatăl nostru ca şi când ai spune o poezie nu te-ai rugat, ci trebuie să zici Tatăl nostru ca să primeşti de la Dumnezeu ceea ce e cuprins în rugăciunea Tatăl nostru -, atunci te rogi, când te angajezi, când ai conştiinţa că vorbeşti cu Dumnezeu, atunci te rogi când zici: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul", nu mecanic, ci având în vedere ceea ce urmăreşti, ceea ce se urmăreşte prin această rugăciune îndesită. Când se face cineva călugăr şi primeşte metaniile, adică obiectul acesta care se numeşte metanii , se spune aşa: "Fratele nostru primeşte Sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu spre rugăciunea din tot ceasul către Hristos". Sabia Duhului, care este "Cuvântul lui Dumnezeu"(Cf. Efes 6,17), este numele Domnului Hristos , "spre rugăciunea din tot ceasul către Hristos", adică spre o rugăciune îndesită. Şi apoi, adresându-se slujitorul candidatului căruia îi dă obiectul acesta, îi spune aşa: "Că eşti dator în toată vremea a avea în minte, în inimă, în cuget şi în gura ta numele Domnului Iisus şi a zice: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul". Deci eşti dator. Dacă nu zici, nu-ţi împlineşti o datorie. Bineînţeles că nu toată viaţa omului constă din aceasta. Dar aceasta este lucrarea cea mai la îndemână. Şi-apoi, dacă înmulţeşti rugăciunea, şi dacă o zici eventual lipită de respiraţie, ca să aibă valoare de respiraţie, ca să ai o respiraţie spirituală cum ai respiraţia fizică, căci la fel cum cineva care nu respiră fizic moare, tot aşa şi cineva care nu respiră sufleteşte îşi împuţinează puterea sufletească, şi eventual moare sufleteşte. Dar oricum e un mijloc, un mijloc de aducere aminte de Dumnezeu, şi aducerea aceasta aminte de Dumnezeu ne pune în legătură cu Dumnezeu, nu însă înainte de a ne întâlni cu noi înşine, care vrem ca în viitor să nu mai fim aşa cum suntem în prezent, dacă n-am ajuns încă să ne eliberăm de rele. Pentru că sunt oameni care pot să fie şi în viitor, şi în veşnicie cum au ajuns în prezent.

Sunt multe lucruri care se rezolvă. Să ştiţi că eu nu sunt un om care-s negativist, aşa ca să zic: "Totdeauna suntem asupriţi de rele". Nu este adevărat. Omul poate ajunge să-şi rezolve anumite lucruri, să nu mai aibă înclinări rele, sau înclinările rele câte le-ar mai avea să n-aibă putere în el, să se nimicească. Cum zice Sfântul Marcu Ascetul, de pildă, că: "În inima iubitoare de osteneală, gândul cel rău nu rămâne, aşa cum nu rămâne focul în apă" - când pui un foc în apă se şterge dintr-o dată. Dacă ai inimă iubitoare de osteneală, nu stau gândurile rele, chiar dacă vin. Şi vin şi gânduri rele. De unde vin gândurile rele? Spune Domnul Hristos: din inima omului.

Sfântul Pimen a fost întrebat de cineva: "Cum pot să opresc gândurile rele să nu-mi vină?" Şi el a zis că să oprească vântul: "Întinde braţele şi pieptul şi opreşte vântul". Şi atunci fratele a zis: "Bine, dar nu pot opri vântul" - am mai opri noi câteodată vântul, dar nu putem -; şi atunci cuviosul Pimen a zis: "Aşa cum nu poţi opri vântul să nu bată, tot aşa nu poţi să opreşti gândul rău ca să nu vină. Dar altceva poţi să faci, şi anume: cu un gând bun să înlături gândul cel rău". Aceasta-i lucrarea noastră. Iar rugăciunea aceasta:

“Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul”, spusă adeseori, devine un fel de reflex, devine un paravan, un gând principal, care face nelucrătoare gândurile cele rele, care ar vrea să se înstăpânească în suflet. Acum, noi nu trebuie să fim exclusivişti, în înţelesul acesta, că nici un fel de gând nu trebuie să-l primim în suflet. Atunci înseamnă că nici gândurile acestea pe care vi le spune eu nu ar trebui să le primiţi în suflet, dacă aţi fi exclusivişti. Nici voi nu sunteţi însă exclusivişti. Noi selectăm gândurile, adică nu primim gândurile cele rele, gândurile aducătoare de tulburare, de nelinişte, de nemulţumire, Dumnezeu fiind Dumnezeu care miluieşte cu liniştirea, Domnul Hristos făgăduind odihna celor care au blândeţe şi smerenie, care sunt blânzi şi smeriţi cu inima(Cf. Matei 11, 28-30). Deci noi primim gânduri: gândurile de la slujbe, gândurile din Evanghelie, şi noi vrem să avem mintea lui Hristos (I Cor. 2, 16). Cine poate avea mintea lui Hristos? Cel care are gândurile lui Hristos. Unde găsim noi gândurile lui Hristos? Le găsim din citirea Evangheliei: în Evanghelie sunt gândurile Domnului Hristos, în Epistolele Sfinţilor Apostoli sunt gândurile Sfinţilor Apostoli, în cărţile duhovniceşti sunt gândurile părinţilor duhovniceşti, în slujbele noastre sunt gândurile Bisericii... Şi toate acestea au rostul să împodobească existenţa noastră lăuntrică şi să facă nelucrătoare gândurile cele rele, după ce ne-am strămutat de la moarte la viaţă şi de pe pământ la cer. Când am ajuns la starea aceasta, având gândurile lui Hristos, deci mintea lui Hristos, având gândurile Sfinţilor Apostoli, deci mintea luminată ca a Sfinţilor Apostoli, nu mai avem probleme. Nu mai avem nelinişte, suntem fericiţi, suntem luminaţi cu gândul şi cu viaţa, pentru că ne-am pregătit viitorul frumos, prin prezentul pe care l-am folosit ca să ne formăm un trecut cu care să ne putem prezenta oriunde şi oricând.

Sunt oameni care au trăit o viaţă neîngrijită şi care au adăugat la ei multe negative şi din impresiilor din viaţa lor au devenit prin gândurile lor, au devenit prin faptele lor negative. aceia au trecut negativ, care trebuie astupat, trebuie înlăturat, trebuie adăugat peste el un trecut pozitiv. Ce mai putem noi să facem asupra trecutului? Asupra trecutului nu mai putem face nimic altceva decât să-l astupăm, dacă nu ne convine. Şi anume, să-l astupăm cu un trecut pozitiv. La relele de odinioară să adăugăm cele bune din prezent, şi apoi trăind pe această linie a prezentului organizat, a prezentului luminat, cu vremea ajungem să nu mai ştim de trecutul pe care-l purtăm în minte. Şi, de fapt, îl purtăm nu numai în minte, îl purtăm în noi, intră în existenţa noastră, intră în alcătuirea mădularelor noastre. Noi vorbim de o Carte a Vieţii. Ştiţi că se spune că oamenii sunt scrişi în Cartea Vieţii sau nu sunt scrişi în Cartea Vieţii. Să ştiţi că nu există o carte a vieţii în afară de om, ci omul însuşi este cartea vieţii lui. Intră toate ale noastre în noi, şi cele pozitive şi cele negative. Intră în noi şi ne formează. Noi suntem ceea ce am devenit. Şi-am devenit organizat sau neorganizat, că şi dacă nu eşti preocupat de tine însuţi, tot devii. Devii prin faptul că trăieşti, prin faptul că te desfăşori, prin faptul că merge viaţa înainte, şi devii. Devii ceea ce ai făcut, ceea ce ai acumulat, ceea ce ai citit, ceea ce ai vizionat, toate acestea se adună în tine, şi acestea sunt cartea vieţii omului. Carte pe care o poţi citi şi tu, pe care o pot citi şi alţii şi mai ales o citeşte Dumnezeu. Aşa că la Judecata Particulară şi la Judecata de Apoi fiecare dintre noi ne vom prezenta cu ceea ce am devenit, cu ceea ce am acumulat. Aceasta-i cartea vieţii noastre.

Relele pe care le aducem din străfunduri de existenţă, încărcătura negativă pe care o aducem de la înaintaşii noştrii, în special de la părinţii noştrii, şi asta trebuie rezolvată. Şi o rezolvăm tot în felul acesta, adică preocupaţi de îmbunătăţirea noastră, pentru că acele rele nu sunt ale noastre, ci sunt ale altora puse în noi, ale altora pe care le-am primit şi pe care trebuie să le rezolvăm noi, pentru că dacă nu le rezolvăm, n-ajungem la linişte, n-ajungem la viitorul dorit. Asta din punct de vedere moral, din punct de vedere al

preocupării de îmbunătăţire sufletească, pentru că celelalte, de exemplu, faptul că faci o şcoală şi te pregăteşti profesional pentru viitor cu o meserie, cu o deprindere acumulată prin şcoală, asta-i cu totul altceva, toate şi asta contează pentru că până la urmă toate se adună, toate se cumulează în existenţa umană, şi cu toate mergem şi înaintea oamenilor şi înaintea lui Dumnezeu. De exemplu, zicem despre cineva că este profesor, că este doctor, că este inginer, că este funcţionar, că este militar ş.a.m.d. Dacă zicem asta, noi ştim ce zicem nu numai din punctul de vedere al structurii lui, adică ce devine, ce a devenit el sau ce devine prin funcţia pe care o împlineşte. Şi acestea se adună în faţa lui Dumnezeu şi în faţa oamenilor. Şi cu acestea stăm în faţa viitorului, şi cu acestea stăm în faţa veşniciei, aşa că este foarte important să-şi găsească omul ceva de făcut cu care poate rămâne în veşnicie şi cu care poate străbate prin viaţă.

Sunt nişte gânduri pe care aş vrea să le aveţi în vedere, mai ales tinerii, pentru că tinerilor le stă viaţa în faţă. Noi bătrânii avem trecutul în spate, şi îl ducem. Îl ducem pentru că şi trecutul ne-a adus pe noi unde suntem. Şi dacă avem un trecut luminat, dăm slavă lui Dumnezeu. Noi cei în vârstă nu mai avem atâta preocupare de viitor cât au tinerii, dar avem o statornicie, eventual, în bine, dacă ne-am rânduit viaţa spre bine.

Ne prezentăm în faţa lui Dumnezeu cu realizările noastre din punct de vedere spiritual mai ales la rugăciune. Şi cum suntem la rugăciunea aşa suntem noi de fapt în faţa lui Dumnezeu, pentru că părinţii cei duhovniceşti spun că "rugăciunea este oglinda sufletului". Dacă vrea cineva să ştie ce legătură are cu Dumnezeu, ce legătură are cu oamenii, ce legătură are cu lumea aceasta, ce aşezare sufletească are din punct de vedere spiritual, să-şi cerceteze rugăciunea, felul cum înlătură sau nu înlătură gândurile care îi vin în rugăciune, şi atunci ştie ce-a realizat până în clipa de faţă. Fiecare clipă a vieţii noastre într-un fel este şi rezumatul vieţii noastre până în clipa de faţă. Fiecare rugăciune a noastră este un termometru, un barometru al stării noastre sufleteşti, şi dacă fiecare clipă este un rezumat al vieţii noastre înseamnă că bătrâneţea este ultimul rezumat. La bătrâneţe suntem rezumatul întregii vieţi pe care am trăit-o până la bătrâneţe, preocupaţi sau nepreocupaţi de îmbunătăţire, preocupaţi sau nepreocupaţi de viitorul care îl trăim ca prezent, după ce ne-am gândit că e bine să avem cândva linişte sufletească, să nu mai fim asupriţi de rele, să fim în linişte, să fim ca bătrânii cei binecuvântaţi de Dumnezeu.

Deci stimaţi ascultători, vreau să rămâneţi cu gândurile acestea că în prezent ne pregătim pentru viitor, că trecutul l-am trăit ca prezent, că veşnicia o avem în vedere prin ceea ce devenim şi că nu putem face abstracţie de ceea ce am fost, că avem de luptat şi cu negativul cu care ne întâlnim în viaţa noastră, chiar din copilărie, şi pe care îl simţim la tinereţe, cu negativul care a intrat în componenţa vieţii noastre, că, cu cât suntem mai preocupaţi de binele nostru şi mai angajaţi spre bine, cu ajutorul lui Dumnezeu, ne realizăm pe noi înşine, şi realizându-ne pe noi înşine îi ajutăm - dacă ne-am realizat cum trebuie - şi pe cei din jurul nostru, nu numai cu sfatul, ci chiar cu existenţa noastră: "În jurul tău să poţi / Să-i fericeşti pe toţi".

Mântuitorul nostru ne ajută să biruim răul pentru că a venit să biruiască păcatul şi moartea, şi-atunci avem nădejde că va veni o vreme - şi poate pentru unii a şi venit vremea - când au ajuns la linişte sufletească, când rămân neclintiţi în bine, chiar dacă n-au ajuns şi la performanţe, pentru că performanţele, ca toate performanţele, nu sunt ale tuturor. Însă Dumnezeu ne primeşte cu ceea ce putem noi să facem, şi cu ceea ce ne oferă El în această viaţă. Ceea ce este important este cuvântul acela de la Maslu - şi-i bine să-l avem în vedere -: "Cel ce miluieşti cu liniştirea". Liniştea sufletească este dovada unei aşezări bune şi unei preocupări de bine, şi darul lui Dumnezeu este acela care ne dă de fapt mulţumirea sufletească şi ne face vrednici de Dumnezeu şi vrednici de veşnicia fericită. Pentru că o veşnicie vom avea cu toţii, fără îndoială. Numai că o veşnicie fericită

o pot avea cei care au o viaţă cinstită, o viaţă pe care o poate binecuvânta Dumnezeu.

Eu îi îndemn mereu pe oameni să trăiască în aşa fel ca să poată Dumnezeu să-i binecuvânteze. Ştiţi că ultimul gest pe care l-a făcut Dumnezeu aici pe pământ, când S-a înălţat la Cer, a fost acel că i-a binecuvântat pe Sfinţii Apostoli care erau de faţă; S-a înălţat la Cer binecuvântându-i. Binecuvântarea Domnului aduce închinarea omului şi binecuvântarea Domnului şi închinarea omului aduce apoi bucuria cea mare cu care s-au întors ucenicii în Ierusalim, fiind în Templu şi binecuvântând şi lăudând pe Dumnezeu (Cf. Luca 24,33 FA 2, 46,47). Este ceea ce trebuie să facem noi în toate zilele vieţii noastre ca să avem şi un trecut frumos şi un prezent plăcut şi un viitor aşa cum vrea Dumnezeu să ni-l dea şi aşa cum ni l-a pregătit Dumnezeu. Iar veşnicia va fi după viaţa pe care o ducem în această lume.

Dumnezeu să ne ajute să fim preocupaţi de îmbunătăţirea noastră sufletească. Să scriem în cartea vieţii noastre ceea ce am vrea să putem citi şi noi, şi ceea ce am dori să citească Dumnezeu spre binele nostru. Să acumulăm în existenţa noastră cât mai mult bine, ca să ne asemănăm cu bunul Dumnezeu şi să înlăturăm din viaţa noastră tot răul, după principiul Sfântului Apostol Pavel: Nu te lăsa biruit de rău, ci biruieşte răul cu binele (Rom 12,21), sau după programul acela al psalmistului din Psalmul 33: "Fereşte-te de rău şi fă binele, Caută pacea şi o urmează" (Ps. 33,13).

Dumnezeu să ne ajute!

Î: - Spuneaţi undeva că "măsura sfinţeniei este măsura bunătăţii". Am vrea să vă întrebăm aici în legătură cu anumite performanţe pe care le-au avut anumiţi părinţi, adică facerea de minuni, vindecarea bolnavilor sau chiar harismele, care erau în vremea primilor creştini?

R: - Harismele sunt daruri pe care le dă Dumnezeu Bisericii, nu le dă unui om. Poate cineva să fie vrednic de Dumnezeu şi să fie între sfinţii cei mari şi totuşi să nu facă minuni. Gândiţi-vă la cuvântul din Sfânta Evanghelie de la Ioan, că ziceau oamenii despre Sfântul Ioan Botezătorul că "Acesta nu a făcut nici o minune, dar cele ce le-a spus el s-au împlinit"(Ioan 10,41). Deci Sfântul Ioan Botezătorul, care este cel mai mare dintre sfinţi, nu a făcut nici o minune. Minunile, în general, nu sunt semnul sfinţeniei, ci sunt semnul darului lui Dumnezeu pentru folosul Bisericii. Aşa că noi nici nu trebuie să urmărim daruri de felul acesta. Un creştin adevărat şi un om care urmează voia lui Dumnezeu îşi doreşte un singur lucru: să-i slujească lui Dumnezeu şi să facă Dumnezeu ce vrea cu el şi atunci zice: "Doamne, fie voia Ta!" În momentul în care doreşti să faci minuni înseamnă că nu doreşti să-i slujeşti lui Dumnezeu, ci doreşti să te afirmi pe tine cumva. Şi eu mă gândesc de multe ori că dacă aş putea i-aş vindeca pe mulţi bolnavi, şi m-aş bucura foarte mult să am posibilitatea asta, dar dacă nu mi-a dat-o Dumnezeu, înseamnă că nu este în rostul meu aşa ceva.

Î: Care credeţi că ar fi patimile dominante la tineri?

R: La tineri, patimile dominante sunt cele care ţin de sexualitate; pornirile acestea spre împlinirea plăcerii sexuale. Acestea sunt cele mai răspândite şi cele mai dătătoare de nelinişte, şi asta din cauză că aşa estefăcut omul, ca să aibă şi această funcţie, şi să aibă şi această preocupare - care de fapt este în structura omului -, numai că porunca lui Dumnezeu este să disciplinăm această pornire. Şi ca să o poţi disciplina trebuie să-ţi iei nişte măsuri de prevedere - mai ales în vremea noastră, în care există atâta neluare aminte la îmbrăcăminte, atâtea filme excitante, atâtea reviste care nu ar trebuie să existe -, toate acestea vin cumva în întâmpinarea pornirilor care sunt existenţa, în structura umană - şi nu numai în structura umană, de altfel, ci şi în structura fizică a animalelor. Şi asta trebuie disciplinată. Trebuie să-ţi iei măsuri de prevedere.

Gândiţi-vă că părinţii cei de demult, în special cei care s-au făcut călugări - că nu mă gândesc la alţii - s-au retras, au căutat să stea în locuri în care să nu fie excitaţi. De exemplu, ava Sisoe i-a spus ucenicului său să-l ducă unde nu este femeie. Asta nu pentru că femeia e totdeauna o pricină de ispită, ci pentru că poate fi pentru unii o pricină de ispită. Şi atunci trebuie găsite modalităţi care să nu favorizeze. Pentru că totuşi, până la urmă, felul cum te raportezi la ceva contează. De exemplu, în Antologia Sanscrită - v-am spus eu şi la Timişoara - sunt nişte versuri:

Câinele-a văzut o fată,
Carne!-a zis, bătându-şi dinţii;
Şi-şi priveau părinţii fata:
Floare!-au zis, plângând, părinţii;
Şi-a văzut-o un călugăr:
Bestie!-a strigat ascetul;

Şi-un poet văzut-a fata:
Înger! a şoptit poetul.

Deci, fiecare se raportează într-un fel oarecare şi gândeşte ceea ce gândeşte el. Gândeşte ceea ce este el, la măsurile respective.

Î: În legătură de patima desfrânării la tineri, un profesor universitar de la Facultatea de Teologie îi avertiza pe tineri asupra păcatului desfrânării, şi îi avertiza cu cuvântul că o haină spălată nu mai e niciodată nouă. Sfinţia Voastră ce credeţi: poate Dumnezeu să spele o haină de aşa manieră încât să fie nouă?

R: Dumnezeu poate toate. Şi-atunci sigur că poate să o facă să fie albă. Dar noi nu trebuie să ne gândim la ce poate Dumnezeu, ci să ne gândim ce trebuie să facem noi, ca să nu-L punem pe Dumnezeu să facă ce poate El face. Bineînţeles, lucrurile stau în felul următor: fiecare dintre noi, în faţa lui Dumnezeu şi în faţa viitorului şi în faţa societăţii şi în faţa noastră înşine trebuie să fim în aşa fel încât să pornim de unde suntem. Adică dacă nu suntem cum ar vrea alţii să fim sau cum am fi vrut noi să fim. În rugăciunea a doua de la maslu se zice: “Tu eşti Cel Ce ai zis: «De câte ori vei cădea, scoală-te şi te vei mântui»“. Deci Dumnezeu, Domnul Hristos a zis: “Tu eşti”. Noi zicem către Domnul Hristos c-a zis: “Tu eşti Cel Ce ai zis: «De câte ori vei cădea, scoală-te şi te vei mântui»“. Aşa că noi, ştiind că-L avem pe Domnul Hristos ca Mântuitor, contăm pe lucrul acesta, dar nu făcând păcatele, pe care nu le dorim acum sau pe care le gândim altfel acum decât atunci când le-am făcut, ci făcând pocăinţă.

Avem nădejde la darul lui Dumnezeu, la mila lui Dumnezeu Care poate să schimbe viaţa omului şi poate să facă nelucrătoare lucruri care ar trebui să aducă pedeapsa lui Dumnezeu. Dar pentru asta trebuie să fim cu grijă. Un părinte de la Timişeni, părintele Ioan Negruţiu - vorba asta a ajuns la mine prin intermediari -, a zis către un tânăr: “Dacă se va întâmpla vreodată să cazi, să fi atent să cazi cu faţa în sus”, adică să nu uiţi de Dumnezeu.

Î: Un părinte din Pateric, dacă-mi amintesc bine, spunea că de va vrea omul şi în trei ceasuri ajunge la măsură dumnezeiască. Chiar până la urmă greutatea asta care apasă, greutatea trecutului care poate să apese asupra omului, oricât de mare ar fi, până la urmă depinde de ardoarea unui suflet?

R: Nu poţi avea mai mult decât ai. Adică fiecare dintre noi avem dorinţa. Hai să luăm practic. Când eram tânăr, de exemplu, îmi doream să am un aparat de radio cu galenă. Acasă la noi, la părinţii mei - veneam vara în vacanţă, eram obişnuit cu aparat de

radio de la şcoală, şi-aşa-mi doream să am un aparat de radio cu galenă - nu-l puteam convinge pe tata să-mi facă rost, că nu costa mult. Dar tata zicea: "Apăi, de-ăla stăm noi acum în loc". Adică dacă nu îi trebuia lui, credea că nu-mi trebuie nici mie. Dar nu asta voiam să vă spun. Ci dorinţa aceea pe care am avut-o eu atunci, la tinereţe, n-o mai pot avea la bătrâneţe. Acum nu mai pot dori ceva cu puterea pe care am avut-o atunci, de a dori un aparat de radio cu galenă. Se schimbă lucrurile. Adică nu poţi sta în faţa lui Dumnezeu altfel decât cu ceea ce eşti. Cred că e şi o exagerare în cuvântul acesta: că de va vrea omul de dimineaţă până seara ajunge la măsură dumnezeiască. Eu aş vrea să vreau şi să şi ajung.

Î: Dar ştiţi că e şi o altă pildă în care se povesteşte de părintele - nu mai îmi amintesc - Ioan Colov sau Teodor al Fermei, care merge şi o scoate pe desfrânată din oraş, şi pe drum, de fapt noaptea, se culcă în deşert şi în timpul nopţii ea moare şi vede sufletul ei înălţat de îngeri...

R: Şi-a zis că un ceas al pocăinţei ei a însemnat mai mult decât pocăinţa îndelungată a altora.

Î: Da. Şi ea fusese desfrânată de profesie, deci avusese nişte greutăţi ale trecutului ...

R: Bine, dar acestea sunt nişte taine până la urmă. Tu n-ai vrea tot aşa, să ai o stare din asta, în care de dimineaţa până seara să ajungi la măsura dumnezeiască?

Î: De asta şi întreb.

R: Teoretic da, se poate ajunge. Dar cum putem să ne angajăm la lucrarea aceasta ca să ajungem măsură dumnezeiască nu ştim. E un dar de la Dumnezeu, probabil. Ştiu şi eu? Părinţii au spus lucrurile pe care le-au gândit şi au rămas de pe vremea lor şi noi le avem în vedere. Şi eu, de multe ori, m-am gândit la lucrul acesta: "Doamne, eu aş vrea să ajung la măsură dumnezeiască". Dar, cu vremea câtă o am eu, nu pot ajunge, şi-atunci nu pot ajunge nu numai de dimineaţa până seara, poate o viaţă întreagă nu pot ajunge.

Î: Părinte, foarte mulţi tineri din vremea de astăzi suferă de o împuţinare a puterilor sufleteşti. Cu ce s-ar putea angaja ca să le crească entuziasmul, şi în general puterile sufleteşti?

R: Eu cred că în mare măsură puterile sufleteşti depind de ereditatea omului, adică de ceea ce a pus Dumnezeu în om. Şi dacă nu ţi-a dat Dumnezeu o putere sufletească mare, poate că ţi-ar putea, şi ţi-ar da de fapt, prin rugăciune. Dar esenţialul - eu aşa mi-am dat seama din toată experienţa mea de-o viaţă întreagă - e că pe ceea ce se poate conta în mod esenţial în viaţa omului este structura omului. Cum e omul lăsat de Dumnezeu, cu capacităţile acelea lucrează şi el şi cu acelea lucrezi şi tu pentru el, pentru binele lui.

Î: Deci Dumnezeu nu forţează, să zicem, măsura omului.

R: Nu. Dumnezeu l-a lăsat pe om, l-a creat pe om cu anumite capacităţi şi necazul cel mare este că noi nu putem explica - şi-i o taină - de ce aduce omul şi negative, nu numai pozitive în lumea aceasta. Şi-aşa că fiecare dintre oameni lucrează cu ceea ce este el. Eu, de exemplu, ca structură, sunt mult mai raţional, sunt mai mult intelectual, cerebral. Zicea Părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească: "Mă, la tine nu s-a făcut legătura între minte şi inimă. La tine mintea e mai înaintată şi inima mai după minte". Şi eu mă gândeam de multe ori că uite ce bine ar fi să am şi eu o inimă ca a Părintelui Serafim. Ziceam eu mai demult, şi mai zic şi-acum de fapt, că dacă s-ar putea face un om din doi, tare mult mi-ar fi plăcut mie un om cu mintea părintelui Arsenie şi cu inima părintelui Serafim.

Î: Şi credeţi că omul nu are datoria să forţeze, să zicem, capacităţile lui personale? Adică, poate numai să îmbunătăţească calităţile pe care le are sau poate să le şi depăşească?

R: Dacă-i vorba de progres, progresul e şi cu depăşire. Dar noi nu ştim până unde se

poate întinde capacitatea omului. Adică eu, dacă la mine e aşa cum a zis părintele Serafim, că mintea-i mai întărită şi inima e mai slăbănoagă - de fapt şi doctorii spun că am inimă slabă -, nu ştiu cum aş putea face ca să fiu sentimental, dacă nu sunt sentimental. Mi-ar conveni, mi-aş dori, mi-ar place, mă bucur şi eu de multe lucruri frumoase, nu sunt chiar aşa de bătucit să nu simt bucuria, dar nu sunt la măsurile acelea la care îl vedeam eu pe părintele Serafim aşa cum vibra el sau maica Teodosia, Dumnezeu să o odihnească. Îi părea aşa de bine când spuneam o poezie scrisă de ea: de ce nu m-aş putea bucura şi eu aşa de tare?

Î: Părinte, dacă tot e vorba de maica Teodosia, vă rugăm să ne spuneţi nişte poezii, şi v-aş ruga să începeţi cu poezia Crucile:

R:
Înspre tărâmul celălalt
E loc închis cu gard înalt.
Dar am văzut printre uluci
Atâtea cruci, atâtea cruci.

Părea tot locul ţintirim,
Păzit cu zbor de heruvim,
Cu cruci de piatră, albe, mari,
Cu cruci de brad şi de stejar,

Şi cruci de aur şi de fier:
Sclipeau ca semnele pe cer.
Atâtea cruci mi s-au părut
Că toate una s-au făcut:

O cruce mare străjuia
Sub greul ei Un Om zăcea:
«-Tu cum de poţi să le mai duci
Atâtea cruci, atâtea cruci?»

Î: Să mai ziceţi!
R: De exemplu, Un oaspe:

Străinul care-aseară-a poposit la noi
L-am ospătat cu pâine, cu vin şi cu măsline.
I-am aşternut în grabă-un pat de frunze moi
N-am întrebat nici cine-i şi nici de unde vine.

Făcuse cale lungă străinul până-n sat,
Cu poala hainei mele i-am şters de praf piciorul,
Ulei de levănţică pe plete i-am turnat,
Cu vin bătrân şi dulce umplutu-i-am ulciorul.

Era frumos, cu barba ca floarea de alun,
Cu ochii plini de vraja tăriilor albastre.

Eu mi-am adus aminte de veacul cel străbun:
Oare vreun zeu să şadă pe prispa casei noastre?

El mi-a vorbit: «-Surioară!», dar nu ştiu ce mi-a spus
Că radia-i de dulce pe buza lui cuvântul,
Ca murmurul de ape, ca freamătul de sus,
Din pomi cu floarea albă când îi adie vântul.

Vorbea despre iubirea cea fără de păcat,
De-o patimă curată ca flacăra de soare,
Despre o jertfă sfântă pe-altarul nepătat,
Spunea despre durerea de-a pururi roditoare.

Şi mi-a pătruns în suflet şi chipul lui cel drag,
Şi vraja nesfârşită din vorba lui domoală,
În liniştea de seară torceam fuioru-n prag
Şi lacrimi mari căzură din ochii mei în poală.

Străinul care-aseară-a poposit la noi
Mi-a tulburat odihna cu sete negrăită,
Am stat o noapte-ntreagă alături amândoi,
Dar el nu-ntinse mâna spre floarea dăruită.

Cu dragoste de frate mi-a mulţumit în zori
Când a plecat străinul pe drumul ud de rouă
Şi mi-au rămas în urmă ca mirul curs din flori
Cuvintele lui stranii şi blânde: «Pace vouă!».

L-am urmărit în zare cu gene arse-n plâns,
Privind lumina albă cum îi juca în plete,
Şi aşternutul moale cu dor în pumn l-am strâns,
Lăsând mireasma caldă de frunze să mă-mbete.

Cred că cu asta s-ar potrivi şi Cer nou:

Grăit-am ieri prin lacrimi cu Domnul şi I-am spus:
“-De noi cum nu Ţi-e silă, preascumpul meu Iisus?
Cum nu-Ţi întorci Tu faţa cu silă de la noi,
Şi cum mai vrei să suferi făptura de noroi?
Cum vrei să calce-n lume piciorul Tău curat,
Cel care peste aripi de îngeri a călcat?
Cum poala preacurată, Stăpâne, n-o fereşti
În tină omenească să nu Ţi-o murdăreşti?
Cum poţi să suferi, Doamne, miros de putregai,
Când ai tămâia dulce-a crinilor din rai?
Cum suferi bezna noastră, Tu Soare strălucit?
Cum poţi să rabzi ocara, Tu Doamne preaiubit?
Şi cum, fiind căldura iubirilor cereşti,
În iadul meu, Stăpâne, Tu vrei să locuieşti?
Ca Petru, ani de-a rândul Te-am izgonit mereu:
Ieşi de la mine, Doamne, căci păcătos sunt eu!

Dar n-ai plecat. Ba încă, cu pasul Tău curat,
Ai coborât tot cerul în iadul meu spurcat.
Cu pasul Tău pe mine de tot m-ai curăţit,

Cu raza Ta tot chipul Tu mi l-ai strălucit,
Cu focul Tău pe mine cel rece m-ai aprins
Şi peste sărăcia-mi goală ai întins
Un colţ al hainei Tale; şi m-ai făcut bogat,
Mi-ai dat inel, coroană, porfiră de-mpărat,
Mi-ai încăput în suflet, Tu, Cel Neîncăput,
Şi sufletul meu, iată, Tu cer nou l-ai făcut.
În sufletul meu astăzi, Tu însuţi locuieşti
Cu Maica Preacurată, cu cetele cereşti.
Şi pentru toate-acestea, Iisuse Preaiubit,
În cerul nou din suflet să fi în veci slăvit!

Î: Părinte, am dori să ne spuneţi ceva despre identitatea maicii Teodosia.

R: Maica Teodosia a trăit în Braşov până la vremea facultăţii. S-a născut în 1917. A făcut facultatea la Universitatea din Cluj, studiind filologie clasică, greacă şi latină, şi limba şi literatura franceză. După terminarea facultăţii o rămas la facultate ca cercetător ştiinţific, ceva de felul acesta. În Sibiu a trăit din ’40 până în ’45. După aceea s-a întors la Cluj până în ’48. Între timp l-a cunoscut pe părintele Arsenie, la Sâmbăta, s-a apropiat de părintele Arsenie şi s-a hotărât să se facă călugăriţă, şi-a ajuns la mănăstirea Vladimireşti, în ’48. A plecat din mănăstirea Vladimireşti când au fost scoase afară vieţuitoarele, în ’56. A fost la închisoare vreo trei ani şi-apoi s-a întors şi a locuit pe la Brăila, cu o maică care o avut-o în chilie, a ajutat-o pe maica Teodosia, pentru că ea nu putea să se îngrijească singură. O pieptăna, o spăla pe cap, etc. Ea avea o infirmitate: tot timpul mişca. Dacă lua o foaie în mână ţi-era frică că o rupe. Tot timpul era aşa, într-o mişcare, în mişcări dezordonate. Şi vorbea foarte greu, parcă îţi era greu să o întrebi ceva, c-aveai impresia că face nişte eforturi peste fire ca să răspundă.

Î: Dumneavoastră când aţi cunoscut-o?

R: Eu am cunoscut-o în ’54, la Vladimireşti. Şi apoi am întâlnit-o de multe ori, că ea după aceea s-a stabilit în ’70 în Braşov, şi venea, stătea câte o lună-două pe la noi la mănăstire, toamna în special, şi lucram cu ea. Am bătut la maşină după dictatul ei nişte predici traduse din greceşte, predici la pildele Mântuitorului, predici la minunile Mântuitorului. Şi ne-am avut bine. O dată m-am dus la Sibiu, că mi s-a stricat maşina de scris, şi m-am dus să repar maşina, şi-am zis: “Maică, până vin să faci o poezie!” Şi când am venit, am găsit o poezie fainã:

Doamne, încă să nu-mi dai
Frumuseţile din Rai
Şi încă nu-mi dărui
Ale slavei bucurii
Nu mă-ndemn încă să-ţi cer
Fericirile din cer
Până când prin lume-ţi duci
Tu povara Sfintei Cruci
Până când însângerat

Şi lovit şi înspinat

Treci pe calea cu dureri
Fericire cum să-ţi cer?
Dă-mi, Stăpâne, Crucea Ta
Şi mă-nvaţă-a-o purta
Şi în inimă cu jale
Dă-mi durerea Maicii Tale
Şi în piept cu frângere
Dă-mi a Maicii plângere
Dă-mi, Stăpâne, să-Ţi sărut
Urma paşilor în lut
Şi mai dă-mi cu sârg
S-alerg, tălpile să Ţi le şterg
Cu iubirea mea duioasă
Ca femeia păcătoasă.

Aşa mult mi-a plăcut!

Şi după aceea, odată, când făceam pâine, şi frământam pâine, a venit pe-acolo şi imediat a făcut o poezie:

Doamne, Sfântul Tău Cuvânt
Este pe acest pământ
Aluat pe care-L pui
În făina gândului
Şi faci gândul să dospească
Dospitura cea cerească
Tu, Care toate le poţi
Pentru toate pentru toţi
Pune-n mine aluat
Să dospesc neîncetat
Şi preasfântul Tău Cuvânt
În covată să-l frământ
Şi-n cuptorul cel cu foc
Al durerilor, să-l coc
Şi să fac sfinte prescuri
Pentru cuminecături.

O carte care va apare acum - cred că este şi tipărită deja la Timişoara, cu conferinţele pe care le-am ţinut la Timişoara, 15 conferinţe, va fi intitulată Prescuri pentru cuminecături. De aici am luat ideea pentru titlul “Prescuri pentru cuminecături”.

Î: Părinte, iertaţi-mă că vă întreb,

Î: Părinte, cunoaşteţi nume ca, eu ştiu, eventual maica Teodosia, care ar putea fi înscrise pe o eventuală listă de aşteptare a canonizărilor în Biserica Ortodoxă Română?

R: Nu.

Î: Deci nici maica Teodosia? Nici părintele Arsenie Boca?

R: Nici. Dragă, maica Teodosia a fost un talent, dar era o femeie dificilă. Aşa că eu nu o recomand.

Î: Dar ştiţi că se spune despre Sfântul Vasile cel Mare că era un om foarte dificil?

R: Dragă, asta-i altceva. Eu nu o compar cu nimeni, dar eu ştiu, eu, de exemplu, am recomandat-o unor creştini din Braşov să o ajute, şi le-am spus: “Dar fiţi atenţi că maica-i dificilă”. Şi ei au luat-o aşa dificilă cum era şi au ajutat-o. Şi au suportat ceea ce era de

suportat, dar în sfârşit, ea, cu infirmitatea ei, era dificilă. Era dificilă, ca fel de a vedea lucrurile, de a gândi, de a ...

Î: Nici părintele Arsenie Boca?

R: Părintele Arsenie Boca a fost un om cu o înzestrare nativă excepţională. A fost o personalitate puternică, a fost un om ca şi care eu n-am mai întâlnit pe altcineva lucrând în Biserică. Adică, fiind călugăr, fiind preot, a avut un ascendent, a avut o capacitate de a mişca masele, a avut nişe lucruri pe care de fapt le întâlneşti şi la altfel de oameni, care nu sunt angajaţi în Biserică. De exemplu, Corneliu Zelea Codreanu a fost un om cu personalitate puternică. A mişcat o ţară întreagă, fără să fie un om religios. Aşa că acestea sunt nişte lucruri care nu sunt rezultatul unor eforturi, ci sunt nişte lucruri pe care le-au adus oamenii în această lume. Dacă eu aş vrea să fiu ca părintele Arsenie sau ca Corneliu Zelea Codreanu, nu pot să fiu. De ce nu pot să fiu? Pentru că nu sunt înzestrat de la Dumnezeu cu astfel de capacităţi. Deci ei nu şi le-au câştigat printr-un efort din acesta de asceză. Nu zic că părintele Arsenie, de exemplu, nu a fost un om care nu a tras de el. Sigur că a tras şi el de el. Când l-am întâlnit eu pe părintele Arsenie avea nişte mâini bătătorite , de aşa ceva mai rar. Mie totdeauna mi-au plăcut mâinile bătătorite. Şi dacă-mi aduc aminte de mâinile bătătorite ale părintelui Arsenie, ştiu că nu a stat degeaba. Deşi, când l-am întâlnit a doua oară nu mai avea mâini bătătorite, că nu a mai avut unde a le bătători. Deci eu cred că părintele Arsenie a tras şi de el însuşi. Dar pe mine nu m-a copleşit niciodată părintele Arsenie, aşa, să zic: “Domnule, uite un om de acesta îmi trebuie mie!”. Mie mi-a convenit mai mult părintele Serafim, pentru că a fost potrivit pentru trebuinţele mele personale, însă părintele Serafim nu a fost o personalitate puternică, dar a fost un om sincer, un om odihnitor, un om liniştit, un om învăluitor, un om care te făcea să te simţi bine în preajma lui. Dar, dacă bătea un cui, de exemplu, ori îl strâmba, ori trebuia să-l scoţi şi să-l baţi altfel.

Î: Dar asta nu este impediment la sfinţenie.

R: Nu este impediment la sfinţenie, dar vreau să spun că era o altfel de structură. Şi-apoi să ştii că, de exemplu, părintele Serafim pe mine m-a impresionat în felul acesta, şi ne-a ajutat, şi mi-a plăcut. Dar era la noi la mănăstire, un părinte care acum-i la Sfântul Munte, părintele Modest Mircea. Acesta - Dumnezeu să-i ajute - se tot uita la mine cum de-l apreciez eu aşa de mult pe părintele Serafim.

Î: Dar de ce nu este canonizabil părintele Serafim? După părerea Sfinţiei Voastre?

R: Dragă, eu nu ştiu că este canonizabil sau că nu este canonizabil, dar eu personal m-am bucurat de părintele Serafim aşa cum a fost. Eu ziceam: “Părinte, noi vă ţinem pe Sfinţia Voastră ca pe un sfânt”, şi zicea: “Mă, te bat”; “Da, da, părinte. Vă ţinem ca pe un sfânt”, “Mă, vrei să te bat” făcea; “Dar ce sunteţi?”, “Un amărât de păcătos” făcea; “Dar ce păcate faceţi?”. Nu mai ştiu ce păcate face, că nu făcea nici un păcat. Adică el era un om - Dumnezeu să-l odihnească - era un om spontan. Avea ceva copilăresc în el. În ultima vreme cam uita, şi nu mai prea făcea legături. Zicea “Copile! Eu mă bucur de succesele tale cum mă bucur de succesele mele”. Şi eu ştiam că este aşa. Adică nu era un om cu invidie. Nu puteai să aranjezi cu el... Aveam un părinte acolo la noi la mănăstire, părintele Ioan Dinu, un om rău domnule, şi zicea către părintele Serafim, îl întreba un lucru, şi părintele îi răspundea, după aceea îl mai întreba, ca la securitate, îl mai întreba şi a doua oară acelaşi lucru. Şi îi răspundea părintele altfel, dar nu că voia să-i spună altfel; el nu mai ştia ce-a răspuns şi aşa era. Şi zicea părintele Dinu: “Vicleanul! Că l-am întrebat din nou şi-a zis aşa, şi-acum zice aşa. Păi cum e acum?”.

Aşa că opiniile sunt diferite, deci nu te poţi lua după treaba asta. Dar mie, aşa ca om, părintele Serafim mi s-a pus la suflet. Eu aş vrea să mă întâlnesc cu el în toată ziua. Ne şi întâlneam. Şi venea la mine la chilie, câteodată, acum mai pe sfârşitul vieţii, noaptea pe la

două. Doar nu mergeam la biserică aşa de noapte: “Copile! Nu mergem la biserică?”. Ziceam: “Părinte! Păi numai la Paşti mergem aşa devreme”. Dar zicea: “Iartă-mă. Iartă-mă”. Păi eu îl iertam, că mă culcam şi-mi venea somnul imediat, nu mă deranja; mă aranjam eu la loc. Dar asta, ştii, mi se pare curios.

Î: Când spuneaţi că-l ţineţi de sfânt, glumeaţi? Acum nu-l ţineţi de sfânt?

R: Pe cine?

Î: Pe părintele Serafim.

R: Eu ziceam că-l ţin de sfânt, aşa mai glumeam cu el. Acum, adevărul este că eu oricum m-am bucurat de părintele. Dar chiar aşa ca să zic că este sfânt, parcă-i cam mult.

Î: Nici părintele Paisie Olaru?

R: Nu-l ştiu eu pe părintele Paisie Olaru, nu l-am cunoscut de-aproape, ca să-l ştiu. Am o scenă din viaţa părintelui. Odată m-am dus la Sihăstria şi-am vrut să mă spovedesc, şi m-a refuzat. Dar de fapt aşa făceau părinţii pe-acolo. Erau şi prea ocupaţi şi n-aveau vreme de toţi câţi vroiau să se spovedească la ei. Şi, în sfârşit, eu m-am spovedit la alt părinte, şi după aceea îi cam părea rău la părintele Paisie, că dacă ştia, poate până la urmă tot mă spovedea. Eu n-am luat-o în seamă treaba asta ca ceva rău. Când m-am întâlnit ultima dată cu el, în ’87 - asta a fost a doua oară, deci - era pe pat. Îşi rupsese piciorul şi stătea pe pat, şi de pe pat mi-a citit o rugăciune. Şi eu am stat aşa, cu capul aproape, şi el aşa s-a bucurat că s-a întâlnit cu mine, că eu nu ştiu de ce s-a bucurat, că nu se bucură toţi. Şi aşa îmi ţinea mâinile pe după cap, aşa cum stăteam eu cu capul plecat, şi atâta s-a bucurat omul acesta de nu ştiu cine s-a mai bucurat de mine cum s-a bucurat el atunci de mine. E o scenă, e un fapt, dar aşa în ansamblu, e mult să zici că omul acesta e sfânt. Nu ştiu dacă. Trebuie să ai nişte temeiuri, nu aşa că-ţi vine ţie că no, îi sfânt.

Î: Părintele Dometie de la Râmeţ?

R: Nu l-am cunoscut.

Î: Părinte, ne-aţi spus despre maica Teodosia, despre părintele Arsenie. E mult dacă vă cerem să ne spuneţi ceva despre dumneavoastră? Despre începuturile dumneavoastră?

R: Apoi despre mine, n-am ceva deosebit de spus. Despre mine poate vor spune alţii, vor exagera alţii despre mine. Eu am început, m-am trezit în lumea aceasta, în sfera aceasta, a gândirii religioase. Însă v-am spus că am fost rău, aşa că deja aveţi nişte elemente, nu? Cum zicea buna: “Hoheriule şi mişelule!”. Sau aveam o vecină acolo, îi zicea nănaşă la mama, dar nu mama era nănaşa, ci soacra lui mama, mama lui tata. Şi făcea: “Nănaşe, acesta nu este botezat bine !”. Să-l duci la popa să-i mai citească ceva, că nu i le-a zis toate. Acestea sunt începuturile mele. Ştiu că am fost lacom de bani. M-am dus odată, când ne-o dus părinţii mei la Maglavit - tata m-a dus, a stat cu mine vreo câteva zile - şi a zis tata că: “Hai să punem doi lei de la tine. Să punem că poate se primeşte”. Parcă şi-acum îmi pare rău după banii ăia. Aşa mi-a părut de rău. Nu ştiu de ce am fost aşa lacom, cu cine oi fi semănat, cu buna poate. Aveam o bunică, şi eu eram la un târg, la Ocna Sibiului - eram copil aşa de 8-9 ani. Ne-am dus la târg, la Ocna. Şi unul striga pe acolo: “Limonată! Limonată! Un leu paharul”. Eu am vrut limonată. No, mi-a cumpărat de un leu, am băut limonată. Şi după aceea a strigat tot acela: “Sirop de zmeură”. Şi-am vrut şi de-ăla. Şi vine buna: “Nu, c-ai mai băut de acela”, şi nu ştiu ce. Şi el strigă, de acolo - acela cu limonata, cu siropul -: “Uite la bătrâna cât e de zgârcită!”. Aşa c-oi fi semănat cu cineva. Buna, dacă zicea cineva de vreun nepot că seamănă cu ea zicea: “Numai de-ar semăna cu mine, că-i bine”.

Î: Părinte, se poate ca prin faptele noastre să ne afectăm copii. Deci, mă refer chiar la handicapuri fizice şi psihice?

R: Nu ştiu. Lucrurile acestea sunt din înlănţuiri. Citiţi la părintele Arsenie “Ereditate şi spirit”, că acolo face el nişte aprecieri în legătură cu asta. Părintele Arsenie a avut şi

preocupări de medicină, şi el a făcut nişte legături pe care alţii fără preocupări din acestea nu le fac. Nu găseşti în toată literatura creştină aprecieri de felul acesta, dar la părintele sunt nişte aprecieri în sensul acesta, că părinţii răspund de copii. De exemplu, cineva a întrebat de o persoană bolnavă pe părintele Arsenie, şi el a zis: "Părinţii ei au vină asupra ei". Făcea părintele nişte aprecieri pe care alţii nu le făceau. De ce? Pentru că avea preocupări de felul acesta. Noi ne angajăm cu toate ale noastre, cu capacitatea noastră şi rezultatele sunt cele care le vedem. Nimeni nu doreşte să aducă copii deficitari şi deficienţi în lumea aceasta, dar uite că sunt, şi suntem, şi ce să facem? Ne ducem viaţa pe care o avem.

Î: Ne puteţi spune un cuvânt despre bărbăţie, despre personalitate şi despre nevoia ca fiecare din noi să avem o taină, eventual să o ştie numai duhovnicul.

R: Bineînţeles că se poate, cum să nu. Bărbăţia o are fiecare cum este structurat de Dumnezeu. Sunt unii oameni care-s puternici, ca structură, ca viaţă; sunt alţii care-s mai puţin angajaţi. Nu toţi oamenii sunt la fel. Acestea sunt nişte lucruri pe care nu le poate determina omul. Degeaba vreau să fiu eu ca părintele Serafim. Nu pot să fiu ca el, că mi-a spus el de ce nu pot să fiu ca el. Inima mea e mai slabă. Gata! Eu lucrez cu capacitatea mea. Zicea părintele câteodată, dacă nu eram de-o părere cu el, că: "Mă, tu..." nu ştiu ce, şi-apoi eu ziceam: "Părinte, ce vreţi să fie aici: doi Serafimi sau un Serafim şi-un Teofil?". Adică, dac-aveam opinii diferite însemna că nu eram unul, ci erau doi. Bine, dar aşa, de certat, nu ne-am certat niciodată, că n-aveam de ce. Şi ce-am mai constatat? Prietenii părintelui erau şi prietenii mei, şi prietenii mei erau prietenii părintelui. Când venea un prieten al părintelui, mă căuta totdeauna şi pe mine. Dacă venea un prieten al meu, se interesa de părintele Serafim, şi îl căuta şi vorbea cu el, şi era părintele foarte revărsător. Râdea părintele Serafim aşa cu o poftă, de gândeai că se desface. A fost un om sincer, un om cumsecade. Să dea Dumnezeu să fie mulţi, mulţi ca el.

Î: Nici râsul nu este un impediment la sfinţenie!

R: Bineînţeles. N-am zis că acestea sunt impedimente, ci vreau să spun că nu aş avea nimic împotrivă să fie părintele Serafim numărat în rândul sfinţilor, numai că eu personal nu-mi pot lua răspunderea aceasta să zic: "Aveţi grijă că părintele Serafim nu trebuie neglijat". Adică în sensul acesta, eu, dacă recomand ceva, trebuie să am siguranţa. Nu pot să zic că nu mi-ar conveni, sau că sfinţii ar trebui să fie altfel de cum a fost părintele Serafim. Dacă-i omul sincer, într-un fel e şi sfânt, nu?

Î: Părintele Arsenie Boca a avut harisme speciale?

R: Nu ştiu dacă a avut harisme speciale.

Î: Se tot spune că făcea minuni, că era văzător cu Duhul.

R: Părintele Arsenie ştia anumite lucruri - de unde le ştia, nu ştiu -, el ştia anumite lucruri şi făcea uz de ele. Când se nimerea, spunea nişte verdicte pe care nimeni nu le spunea: sau nu îndrăznea să le spună, sau nu le ştia. Ori el spunea dintr-o dată. Numai ce se întâmplă? Părintele se ocupa şi de nişte lucruri de care nu trebuie să se ocupe cineva. Anume: mergea cineva la el şi zicea: "Părinte, uitaţi, vorbesc cu o fată. Aş vrea să ştiu dacă e bine sau nu e bine să mă căsătoresc cu fata respectivă? ". Era un preot, un candidat la preoţie. Şi părintele a zis: "Mă, n-o lua". No bun, nu a luat-o. s-a dus cu alta, şi părintele a zis: "Ia-o". Şi a luat-o. dar nu a fost aşa de bine cum a gândit el că va fi dacă i-a recomandat-o părintele Arsenie, şi nu a dus-o bine. Şi-i tot părea rău că de ce nu s-a căsătorit cu aceea care a zis părintele să n-o ia. Deci, sunt nişte lucruri care nu ştiu dacă totdeauna îi bine să le zici. Eu am spus că dacă mă căsătoream nu-ntrebam pe nimeni. Dacă-mi plăcea fata, hai la cununie. Întrebi, te încurcă şi îţi faci probleme după aceea. Părintele mai cunoştea, de exemplu, cum era el şi-un om care a făcut artă, pictură, ştia şi de pe fizionomie despre patimile care îl luptau pe om sau care-l stăpâneau pe un om. Şi-

avea curajul acesta de a spune: “Bă, uite, n-o să trăieşti bine cu cutare”.

Despre avantajele ortodoxiei

Joi, 23 iulie 1998

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh Amin.

Cinstiţi părinţi, iubiţi fraţi, iubiţi credincioşi, pentru seara aceasta am anunţat că voi vorbi despre adevărurile de credinţă ale bisericii noastre ortodoxe, adevăruri contestate de cei care nu sunt de o credinţă cu noi, de cei pe care noi îi numim eterodocşi, adică străini de ortodoxie.

Duminică, înainte de a pleca încoace, la noi la mănăstire la Sâmbăta, a venit un preot cu un grup de credincioşi dintr-un sat de pe lângă Braşov, care m-a rugat să le spun credincioşilor unele lucruri contestate de sectari; zicea că acolo în parohia lor sunt două case de rugăciuni, una de creştini după Evanghelie şi una de penticostali. M-am conformat şi le-am spus câte ceva credincioşilor care au venit atunci, dar m-am gândit că şi aici ar fi bine să stăruim cu gândul asupra unora din adevărurile de bază ale credinţei noastre, care sunt gândite altfel de cei care cred altfel decât noi.

Cel dintâi adevăr de credinţă în privinţa căruia gândurile altora se deosebesc de gândurile noastre este cinstirea Maicii Domnului. E foarte curios că oameni care se socotesc slujitori lui Dumnezeu şi doritori de Dumnezeu şi cinstitori ai Mântuitorului nostru Iisus Hristos pot să separe pe Domnul Hristos de maica lui, de Maica Domnului.

Noi suntem cinstitori ai Maicii Domnului. Am putea zice că am cinstit-o pe Maica Domnului înainte de a şti ceva despre cinstirea Maicii Domnului. Pentru că aceasta ţine esenţial de ortodoxie. Nu se poate să fii ortodox şi să nu fii cinstitor al Maicii Domnului şi mai ales nu se poate să-I slujeşti Domnului Hristos în ortodoxie fără să te raportezi şi la Maica Domnului.

Slujbele bisericii noastre sunt în aşa fel alcătuite încât Maica Domnului are un loc central, un loc lângă Domnul Hristos. Pomeniri, liste de sfinţi se fac în felul următor: “Hristos, Adevăratul Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Sale, cu puterea cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci, cu rugăciunile Sfântului, slăvitului Prooroc Înaintemergător şi Botezător Ioan, ale sfinţilor, slăviţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli, ale sfinţilor, bunilor biruitori mucenici, ale Preacuvioşilor şi de Dumnezeu purtătorilor părinţilor noştri ş.a.m.d..

Deci, după Domnul Hristos întâi este Maica Domnului. Foarte multe sunt alcătuirile cinstitoare pentru Maica Domnului. Eu îmi aduc aminte, când eram copil, am învăţat o rugăciune către Maica Domnului pe care o spuneam şi pe care n-o înţelegeam. Şi cred că aşa se întâmplă cu toţi copii, pentru că nu putem înţelege în copilărie lucruri care nu sunt alcătuite pentru copii; nu înţelegem nici noţiunile ca atare, dar cu vremea, înaintând cu viaţa şi cu înţelegerea, ne dăm seama de comorile de gândire ale ortodoxiei. De pildă, o alcătuire ca aceasta: “Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea ta, că tu, Fecioară neispitită de nuntă, ai avut în pântece pe Dumnezeu Cel peste toate şi ai născut Fiu pe Cel fără de ani, Care dăruieşte pace tuturor celor ce te laudă pe tine”.

E o alcătuire pe care, de fapt, o auzim la Sfintele Slujbe, pe care poate de multe ori nu o băgăm în seamă, pentru că apare în grupuri de idei care vine unele peste altele şi nu putem să ne dăm seama de valoarea acestor alcătuiri. Dar, luate separat şi gândite, ne

dăm seama de însemnătatea acestor lucruri. De pildă: “ Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea Ta”. Vorbim cu Maica Domnului direct, aşa cum vorbim cu Dumnezeu, aşa cum vorbim cu Domnul Hristos, aşa cum vorbim şi cu alţi sfinţi direct, şi-i spunem Maicii Domnului ceva, îi spunem că are mărire, că mărirea e dumnezeiască, că mărirea ei e cunoscută, recunoscută, că cei care au minte omenească şi minte îngerească se uimesc de mărirea Maicii Domnului. “Spăimântatu-s-au toate de dumnezeiască mărirea Ta, că tu, Fecioară, neispitită de nuntă” – fecioară ai născut şi fecioară ai rămas Maica Mântuitorului - “ ai avut în pântece pe Dumnezeu cel peste toate şi ai născut fiu pe Cel fără de ani” – pe cel care nu are vârstă, Cel care-i mai presus de minte şi de cuvânt.

Într-o altă alcătuire zicem, vorbind cu Maica Domnului: “Pe tine Maica lui Dumnezeu cea mai presus de minte şi de cuvânt care ai născut negrăit sub ani pe Cel fără de ani, credincioşii cu un gând te mărim”. Dumnezeu care S-a născut din Preasfânta Fecioară Maria îi dă Maicii Domnului calitatea de Maică a Domnului şi calitatea de Născătoare de Dumnezeu. Deci: “Ai născut pe Dumnezeul cel peste toate, Cel ce dăruieşte pace tuturor celor ce te laudă pe tine”. Deci noi ca lăudători ai Maicii Domnului avem pace de la Mântuitorul nostru Iisus Hristos Care S-a născut din ea, pentru că Maica Domnului a născut pe Mântuitorului nostru Iisus Hristos ca Om, nu simplu, ci ca Dumnezeu. Adică Fiul lui Dumnezeu, Care înainte nu era şi om, S-a făcut om – deci nu mai este Dumnezeu simplu, ci este Dumnezeu-om – şi omul Care S-a născut din Sfânta Fecioară Maria nu este om simplu, ci este om unit cu Dumnezeu, de aceea Maica Domnului este Născătoare de Dumnezeu.

Pentru noi lucrurile acestea sunt firești. Vin însă alţii care gândesc altfel şi nu zic aşa cum zicem noi, nu o cinstesc pe Maica Domnului, nu se raportează la Maica Domnului, nu o laudă pe Maica Domnului şi nu se minunează de Maica Domnului şi printre altele spun că Maica Domnului este o femeie ca toate femeile. Parcă îţi e şi groază să rosteşti aşa ceva. Eu cred că cineva care e luminat de Duhul Sfânt nu poate să facă altceva decât ce-a făcut Sfânta Elisabeta, plină fiind de Duhul Sfânt, când s-a întâlnit cu Preasfânta Fecioara Maria, care îl purta în pântecele ei pe Mântuitorului lumii şi care a zis: “Binecuvântată eşti tu între femei şi binecuvântat este rodul pântecelui tău. Şi de unde mie cinstea aceasta, ca să vină Maica Domnului meu la mine?” (Luca 1, 42-43). Cuvintele acestea sunt cuvinte spuse sub inspiraţia Duhul Sfânt. Cine zice altfel nu are lumină de la Duhul Sfânt, nu are îndrumare de la Duhul Sfânt. Cuvintele Sfintei Elisabeta se potrivesc cu cuvintele pe care le-a spus îngerul binevestitor când i-a spus Preasfintei Fecioare Maria că va naşte pe Mântuitorul şi când i-a zis întâmpinând-o: “Bucură-te cea plină de dar, Domnul este cu tine. Binecuvântată eşti tu între femei”. (Luca 1, 28)

Dacă lucrurile acestea sunt aşa de lămurite e curios cum pot venii oamenii să spună că Maica Domnului este o femeie ca toate femeile. Fără îndoială că este şi femeie ca toate femeile, pentru că dacă nu ar fi fost femeie ca toate femeile nu ar fi putut naşte un fiu. Dar este mai presus decât oricare dintre femei, pentru că îngerul binevestitor şi Duhul Sfânt au spus: “Binecuvântată eşti tu între femei”. Aceasta ar fi o temelie teologică a cinstirii Maicii Domnului. Însă noi trebuie să recunoaştem că n-am pornit cu temeiuri teologice la cinstirea Maicii Domnului, ci am pornit cu practica cinstirii Maicii Domnului. Pentru noi este firesc acest lucru. E firesc să facem ceea ce au făcut alţii dinaintea noastră, ceea ce au făcut părinţii noştri, ceea ce au făcut bunicii noştri. E firesc să ne gândim la Maica Domnului cu evlavie. E firesc să spunem cuvinte cinstitoare pentru Maica Domnului, cuvintele bisericii, cuvintele luate din vuietul Duhului, din ceea ce dă Duhul Sfânt, şi mergem înainte cu această încredinţare. Cei care nu gândesc ca noi, ci gândesc altfel nu s-ar putea zice că sunt împotrivitori faţă de Maica Domnului, numai

că nu sunt cinstitori ai Maica Domnului. Însă pentru noi, cinstirea Maicii Domnului este o chestiune esenţială. Nu poţi fi ortodox dacă nu eşti cinstitor al Maicii Domnului. E adevărat că printre cinstitorii Maicii Domnului de multe ori sunt unii care exagerează. Cunoaşteţi expresii ale credincioşilor care zic: "Mi-a ajutat Maica Domnului", în loc să zică: "Mi-a ajutat Domnul Hristos". Eventual să zică: "Mi-a ajutat Domnul Hristos" prin rugăciunile Maicii Domnului. Sunt apoi credincioşi care zic, de pildă: "Doamne, Maica Domnului". Nu e corect. Nicăieri într-o carte de slujbă, într-o carte de rugăciuni, nu găsim "Doamne, Maica Domnului". Cuvântul "Doamne" se foloseşte doar în legătură cu Dumnezeu Tatăl, la Dumnezeu Fiul, la Dumnezeu Duhul Sfânt, dar numai în legătură cu persoanele Sfintei Treimi. Maica Domnului este cinstită de noi după rânduiala Bisericii, cu cuvintele Bisericii, fiind mijlocitoare. La rugăciunile pe care le adresăm Maicii Domnului când spunem: "Preasfântă Născătoare de Dumnezeu miluieşte-ne pe noi". Cerem ajutor Maicii Domnului, cerem mijlocirile Maicii Domnului, intervenţia Maicii Domnului. Ne raportăm la Maica Domnului, aducându-i cinstirea cuvenită: "Cuvine-se cu adevărat, să te fericim pe tine, Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită şi prea nevinovată şi Maica Dumnezeului nostru", cuvinte despre care se ştie că au fost aduse din cer pe pământ pentru cinstirea Maica Domnului, la Sfântul Munte, unde i s-au dictat unui călugăr şi care s-au răspândit împreună cu alcătuirea Sfântului Cosma Melodul: "Ceea ce eşti mai cinstită decât Heruvimii şi mai mărită fără de asemănare decât Serafimii, care fără stricăciune pe Dumnezeu Cuvântul ai născut, pe tine cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu, te mărim" şi au circulat în Biserica noastră.

De obicei noi ne gândim la Maica Domnului în legătură cu Domnul Hristos şi la Domnul Hristos în legătură cu Maica Domnului. Alcătuirile de la slujbele noastre chiar unesc gândul la Maica Domnului cu gândul la Domnul Hristos şi invers. M-aş gândi la o alcătuire pe care o întâlnim Duminica la sfârşitul Utreniei: "Preabinecuvântată eşti Născătoare de Dumnezeu Fecioară, căci prin Cel Ce S-a întrupat din tine, iadul s-a robit, Adam s-a chemat, blestemul s-a pierdut, Eva s-a mântuit, moartea s-a omorât şi noi am înviat. Pentru aceasta cântând strigăm: Bine eşti cuvântat Hristoase Dumnezeul nostru, cel ce bine ai voit aşa, mărire ţie". Deci deodată privim pe Maica Domnului şi pe Mântuitorul Hristos. Pe Maica Domnului o numim "preabinecuvântată", iar pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos Îl întâmpinăm cu cuvintele: "Bine eşti cuvântat". Spunem despre Maica Domnului că Fiul ei e Domnul Hristos Care a fost pricina unor binefaceri de care ne-am învrednicit noi. "Prin Cel Ce S-a întrupat din tine" – vorbim noi cu Maica Domnului, spunem că iadul s-a robit. Iadul există în continuare, dar cu împuţinare, cu înghesuire. În iad nu mai ajung toţi în mod obligatoriu. Merg în iad numai cei vrednici de iad şi de aceea putem zice că iadul s-a robit. Sfântul Ioan Gură de Aur, în cuvântul său de la Paşti zice vorbind cu Domnul Hristos: "Iadul s-a amărât întâmpinându-te pe Tine jos". S-a amărât că s-a stricat, s-a amărât că s-a batjocorit, s-a amărât că s-a legat, s-a amărât că s-a omorât. A luat pământ şi s-a întâmpinat cu Cerul. A luat ce a văzut şi a căzut între ce nu a văzut. "Unde-ţi este moarte boldul? Unde-ţi este iadule biruinţa? Înviat-a Hristos şi tu te-ai surpat. Înviat-a Hristos şi au căzut dracii. Înviat-a Hristos, să se bucure îngerii. Înviat-a Hristos şi viaţa vieţuieşte. Înviind Hristos, începătură celor din mormânt s-a făcut". E un dialog al Sfântului Ioan Gură de Aur, un fel de vorbire cu iadul în care exprimă că iadul s-a robit prin Cel Ce S-a întrupat din Maica Domnului prin Fiul lui Dumnezeu Care S-a pogorât la iad. Credinţa noastră este că atunci când Domnul Hristos a murit pe cruce şi a fost aşezat în mormânt, cu sufletul îndumnezeit s-a pogorât la iad, şi că dumnezeirea era pretutindenea. Deci şi în mormânt cu trupul şi în iad cu sufletul şi în Rai cu tâlharul cel mântuit, şi de aceea Fiul lui Dumnezeu s-a arătat biruitor al morţii şi a înviat din morţi.

Într-o altă alcătuire de la slujbele noastre, vorbind cu Domnul Hristos, zicem: "Când te-ai pogorât la moarte Cel Ce eşti. Viaţa cea fără de moarte, atunci iadul l-ai omorât cu strălucirea Dumnezeirii, iar când ai înviat pe cei morţi din cele de dedesubt – din iad, considerându-se iadul ca fiind undeva jos, undeva sub pământ – toate puterile cereşti au strigat: Dătătorule de viaţă, Hristoase Dumnezeule, mărire Ţie".

Într-o altă alcătuire de la Sfintele Paşti spunem: "Pogorâtu-Te-ai la în cele de mai jos ale pământului şi ai sfărâmat încuietorile cele veşnice care ţineau pe cei legaţi Hristoase şi precum Iona din chit a treia zi ai înviat din mormânt, ai nimicit iadul cu lucirea Dumnezeirii cela ce eşti viaţa cea fără de moarte". Fiul lui Dumnezeu doar în firea omenească a putut să moară despărţindu-se sufletul de trup, dar rămânând împreună cu dumnezeirea. Atunci iadul l-ai omorât cu strălucirea Dumnezeirii, l-ai nimicit, l-ai făcut neputincios, iar când ai înviat pe cei morţi din cele de dedesubt toate puterile cereşti au strigat: "Dătătorule de viaţă, Hristoase Dumnezeul nostru, mărire ţie".

Lucrurile acestea noi le spunem la slujbă nu atât ca să se împlinească o slujbă, ci ca să le gândim, să le înţelegem, să ne trăim viaţa în chip superior, să ne închinăm şi să învăţăm sfintele slujbe ale Bisericii noastre, fiind prilej de rugăciune şi prilej de învăţătură. Dacă cineva e orientat bine, dacă i se atrage atenţia, poate să înveţe de la sfintele Slujbe fără să-i predice niciodată cineva cuvânt de propovăduire, ci urmărind cuprinsul sfintei slujbe. Iată, de pildă, cele ce v-am spus sunt alcătuiri din care poţi învăţa ceva. Poţi învăţa că Maica Domnului e mai presus decât heruvimii şi serafimii. Spunem lucrul acesta vorbind cu Maica Domnului. Cei care o consideră pe Maica Domnului o femeie de rând, o femeie ca toate femeile, înseamnă că nici pe Domnul Hristos nu-L preţuiesc. În mod firesc mama cuiva, a oricăruia dintre noi, nu e o femeie ca toate femeile, ci e una dintre femei, în înţelesul că faţă de noi înşine are o raportare specială. Tot aşa este mama unui prieten al nostru, al unei rudenii, al unui coleg al nostru. Mama oricăruia dintre noi, mama oricărei persoane pe care o cunoaştem are o legătură cu cel pe care îl avem în vedere, şi atunci nu mai este o femeie ca toate femeile, ci este o femeie care are o situaţie specială, mama noastră fiind o mama noastră, nu altceva. Se spune că un copil s-a pierdut de mama lui şi îşi căuta mama întrebând: "N-aţi văzut-o pe mama? N-aţi văzut pe mama?" Şi cineva îi spune: "Măi copile, am văzut o femeie trecând pe aici!" Şi el îi răspunde: "Eu nu caut o femeie, o caut pe mama". Mama e unică. Nu numai că mama e unică ci şi soţia trebuie să fie unică şi de asemenea şi sora e unică, pentru cel care are o soră. Fiecare soră, dacă are mai multe surori, e unică în felul ei, având o raportare specială.

În Sfânta Evanghelie scrie că îngerul binevestitor a cinstit pe Maica Domnului, că Sfânta Elisabeta a cinstit pe Maica Domnului care este locaş al Preasfintei Treimi, al lui Dumnezeu Tatăl, al lui Dumnezeu Fiul, al lui Dumnezeu Duhul Sfânt. Lucrul acesta îl aflăm în Sfânta Evanghelie. Preasfânta Maria, aflând că ar putea să fie mama Mântuitorului, a întrebat pe îngerul binevestitor: "Cum va fi aceasta de vreme ce eu nu ştiu de bărbat?" (Luca 1,34) - deci nu cunosc cele premergătoare maternităţii, cum aş putea să fiu eu mamă? Atunci îngerul binevestitor i-a descoperit zicând: "Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri; de aceea şi Sfântul Ce Se va naşte din tine Fiul lui Dumnezeu Se va chema"(Luca 1,35). Din aceasta aflăm că Maica Domnului este locaş al Sfintei Treimi şi este locaş al Sfintei Treimi pentru că dacă Domnul Hristos născându-Se din Preasfânta Fecioară Maria s-a separat de ea după trup, totuşi a rămas în legătură cu Maica Domnului pentru că Maica Domnului nu L-a purtat pe Domnul Hristos numai în braţele sale, numai în pântecele ei, ci L-a purtat în inima ei, iar de inima Maica Domnului Domnul Hristos niciodată nu S-a despărţit. În chip firesc se ştie că mamele poartă pe copii lor şi în inima lor. Aşa s-a întâmplat cu Maica Domnului

şi aşa se întâmplă cu Maica Domnului în veşnicie, unde e Domnul Hristos de faţă acolo e şi Dumnezeu Tatăl şi Dumnezeu Duhul Sfânt. Noi o considerăm pe Maica Domnului, conduşi în gândirea noastră de Sfânta Biserică, drept locaş al Preasfintei Treimi, iar într-o alcătuire de la Sfântul Maslu – şi care mie îmi place foarte mult – vorbind cu Maica Domnului zicem: "Pe tine Preacurată, palat al Împăratului ceresc, ceea ce eşti mult lăudată, te rog curăţeşte-mi mintea mea de tot felul de păcate şi o fă locaş înfrumuseţat al Treimii celei Dumnezeieşti, ca să laud şi să măresc puterea şi mila ta cea nemăsurată, fiind mântuit eu netrebnicul robul tău". Pornim de la încredinţarea că suntem robi netrebnici ai Maica Domnului. Ne considerăm ca având minte întinată de tot felul de păcate şi ştim că în această situaţie nu putem înţelege măreţiile Maicii Domnului, deci n-o putem lăuda cum trebuie pentru măreţiile ei, pentru mila şi puterea cea nemăsurată a Maicii Domnului şi de aceea cerem ajutor Maicii Domnului să ne facă "locaş înfrumuseţat al Treimii dumnezeieşti". Ştim apoi tot din Sfânta Evanghelie că o femeie a ridicat glas din popor şi către Domnul Hristos a zis: "Fericit este pântecele care Te-a purtat şi pieptul la care ai supt"(Luca 11,27), cuvinte adresate Mântuitorului nostru Iisus Hristos, dar având în vedere şi pe Maica Domnului. Am înţeles cu toţii însemnătatea cinstirii Maicii Domnului aşa că nu avem ce să învăţăm de la cei ce nu cinstesc pe Maica Domnului.

În legătură cu credinţa noastră trebuie să pomenim şi despre "puterea cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci". Noi suntem cinstitori ai crucii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, ne-am pomenit în lumea aceasta făcându-ne cruce. Am învăţat să facem semnul crucii. Eu personal nu ştiu când m-au învăţat ai mei să fac semnul crucii şi când mi-au spus să duc mâna la frunte şi să zic "În numele Tatălui" şi la piept "şi-al Fiului" şi la umeri "şi al Sfântului Duh". Ne-am pomenit cu asta aşa cum ne-am pomenit cu rugăciunea Tatăl nostru, cum m-am pomenit cu Îngerelul. Erau lucruri care ţineau de începuturile vieţii conştiente. Avem şi rugăciuni care pomenesc crucea Mântuitorului:

Cruce-n casă, cruce-n masă
Îngeri împrejur de casă
Dumnezeu cu noi la masă.

Sau:
Cruce-n cer
Cruce-n pământ
Cruce-n locul în care mă culc.
Sau:
Sfântă cruce – armă dulce –
Fii cu mine pe unde m-oi duce.
Sau:
Pe Preasfânta cruce-o fac
Şi mă culc noaptea cu drag
Şi o fac pe trupul meu
În numele lui Dumnezeu
Biserică cerească, cântare îngerească
Dumnezeu de boale să mă păzească
Şi să ne mântuiască. Amin.

Acestea sunt rugăciuni din copilărie, rugăciuni pe care le spuneam seara în prezenţa părinţilor, cu care ne sfârşeam ziua, toate acestea ţinând de Ortodoxia noastră. Părinţii tatălui meu nu ştiau carte, erau mulţi oameni pe vremea aceea care nu ştiau carte, nu ştiau nici să-şi scrie numele, dar aveau evlavie. Ştiau rugăciuni, se rugau mai mult decât

oamenii care astăzi ştiu carte, dar nu mai au preocupări de evlavie. Nu aveau temeiuri teologice pentru împlinirea unor lucruri de exemplu pentru Post sau pentru mergerea la Biserică. Nici nu îi interesa. De exemplu, am întrebat-o pe bunica mea: "Mamă tână', de ce mergem la Biserică?" Şi ea zicea: "Apoi cum să nu mergem la Biserică, că doar aşa estelegea?". "De ce postim?" - "Cum să nu postim, că doar aşa estelegea?". Erau nişte lucruri de la sine înţelese. Apoi au venit prin sat unii care s-au socotit deştepţi şi le-au zis oamenilor că n-are rost să posteşti. Posteşti când vrei tu să posteşti, nu miercurea şi vinerea. Bineînţeles că oamenii care au ştiut de legea lui Dumnezeu, care au ştiut de tradiţie, care au ştiut că s-au pomenit în lumea aceasta cu nişte gânduri, n-au stat de vorbă cu ei.

Eu le mai spun acum la oameni – mai ales că acum pe la blocuri vin Martorii lui Iehova care sunt tare înfigăreţi, băgăcioşi şi sună la oameni să le spună mesaje de la Domnul Hristos – să zică către unul din acesta când vine la ei: "No hai aici să stăm de vorbă. Zi după mine: Cuvine-se cu adevărat", şi o să vadă că sigur n-o să zică. Când îl vezi că cârneşte, să nu stai de vorbă cu el. De ce să stai de vorbă cu unul care nu este cinstitor al Maicii Domnului? În Pateric se spune că s-a dus la un Părinte un drac în chip de călugăr şi a bătut la uşă să intre şi părintele a zis: "Zi: Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh. Şi el a zis: Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.". Şi nu l-a primit călugărul; a zis că dacă nu zice "Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh" n-are ce vorbi cu el… Şi a dispărut vrăjmaşul.

Deci nu l-a lăsat să intre şi tot aşa să nu îi lăsăm să intre nici noi pe oamenii care se ţin că-s buni, că-s martorii lui Dumnezeu, dar nu sunt de credinţa noastră. Dar să ştiţi că noi suntem mai martori decât "martorii", numai că dăm altfel de mărturie. Nici nu poţi să nu fii martor al lui Dumnezeu.

Domnul Hristos, când S-a înălţat la cer, a zis ucenicilor: "Îmi veţi fi Mie martori în Ierusalim şi în toată Iudeea şi în Samaria şi până la marginea Pământului"(Fapte 1,8). Şi ucenicii au dat mărturie despre Domnul Hristos şi dăm şi noi mărturie. Dar cum dăm mărturie? Eventual cu viaţa noastră cât putem, cu sărbătorile vieţii noastre, pe care ei nu le au. Noi avem sărbătoarea naşterii Maicii Domnului, învierea Domnului Hristos, avem mărturie despre pogorârea Duhului Sfânt şi ei nu au aşa ceva. Deci noi suntem mai martori decât ei, numai că noi nu ne batem în piept că suntem martori. De ce? Pentru că suntem ortodocşi, iar dacă suntem ortodocşi avem tot ce au alţii şi punem accent pe toate lucrurile. De exemplu, baptiştii accentuează botezul. De ce? Acesta este specificul lor. Dar şi noi zicem: "Cred şi într-un botez spre iertarea păcatelor". Ne botezăm şi credem în botez. Am putea zice că şi noi suntem baptişti, numai că nu suntem baptişti ca baptiştii. Alţii sunt creştini după Evanghelie. Nu poţi fi creştin dacă nu ţii seama de Evanghelie. Alţii sunt Penticostali, cu darurile Rusaliilor, cu vorbirea în limbi. acestea sunt nişte aiureli pentru că încă pe vremea Sfântului Ioan Gură de Aur nu erau vorbitori în limbi străine, ci fiecare aduceau mărire lui Dumnezeu în limba lui, pentru că până la urmă şi cei care vorbeau în limbi, vorbeau în limbi "spunând măririle lui Dumnezeu"(FA 2,11). sigur că şi noi trebuie să vorbim într-o limbă nouă. Dar cum? Să lipsească din vocabularul nostru spurcăciunile şi vorbele urâte, necuviinţele şi înjurăturile. Limba creştinului trebuie să fie lipsită de acestea şi atunci e o limbă nouă.

Deci am zis de Sfânta Cruce. De ce punem accent pe Sfântul Cruce? Pentru că cei care contestă crucea, care nu cinstesc crucea pe care noi o cinstim şi ne-o facem şi o cântăm, zic că nu trebuie cinstită crucea ca prima unealtă cu care a fost chinuit Domnul Hristos. Pentru noi crucea este armă asupra diavolului "Doamne, armă asupra diavolului Crucea Ta ne-ai dat nouă. Că se îngrozeşte diavolul şi se cutremură, nesuferind a căuta spre puterea ei, că morţii ai sculat şi moartea ai surpat. Pentru aceasta ne închinăm

îngropării Tale şi învierii". Mai întâi de toate trebuie să ştim că Domnul Hristos S-a răstignit de bunăvoie pentru mântuirea noastră.

Crucea a devenit altar de jertfă şi să nu uităm că Domnul Hristos a lăsat să i se pomenească vărsarea sângelui Său când a zis: "Luaţi mâncaţi, Acesta este trupul Meu. Beţi dintru acesta toţi, Acesta este sângele meu. Aceasta să o faceţi întru pomenirea Mea"(cf. Luca 22, 17-20). Chiar suferinţa a vrut Domnul Hristos să I se pomenească şi bineînţeles că şi iubirea arătată prin suferinţă şi atunci noi avem motive, dar înainte de orice motive avem practica cinstirii Sfintei Cruci. Avem şi motivul acesta că dacă Domnul Hristos a lăsat să I se pomenească suferinţa, de ce să nu I se pomenească şi crucea ca altar de jertfă? "Crucii Tale ne închinăm Hristoase şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi mărim". De ce facem legătura aceasta între cruce şi înviere? Pentru că Domnul Hristos a înviat din morţi şi pentru că a fost răstignit şi crucea cuprinde şi gândul la înviere, nu cuprinde numai gândul la suferinţă, la suferinţa Mântuitorului. Ştiind că este un altar de jertfă cinstim crucea Domnului: "Crucii Tale ne închinăm Hristoase şi Sfântă Învierea Ta o lăudăm şi o mărim. Că Tu eşti Domnul nostru, afară de Tine altul nu ştim, numele Tău îl numim. Veniţi toţi credincioşii să ne închinăm Sfintei Învierii lui Hristos, că iată a venit prin Cruce bucurie la toată lumea". Iarăşi Învierea, iarăşi Crucea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul lăudăm învierea lui: "Că răstignire răbdând pentru noi cu moartea pe moarte ai stricat".

Iată nişte lucruri foarte importante pentru Ortodoxie. Dacă noi ţinem la credinţa noastră, nu ne poate clinti nimeni. Dacă nu ţinem, putem să avem şi alte credinţe şi nu este bine. Noi avem nişte rânduieli care ne susţin în credinţa noastră. Dacă o să vă duceţi vreodată la o adunare sectară veţi vedea că n-au să o pomenească niciodată pe Maica Domnului, nu o să-şi facă nimeni cruce, n-o să zică nimeni: "Mărire Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh", pentru că acestea amintesc de cruce şi atunci bineînţeles că nu poate avea părtăşie cu ei cine are credinţa noastră şi are rânduielile noastre.

Noi cinstim pe sfinţi ca prieteni ai Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Domnul Hristos a avut prieteni în lumea asta. Ştiţi vreun prieten al Mântuitorului? Sfântul Ioan Botezătorul se considera prieten al Mirelui (cf. Ioan 3, 29). Domnul Hristos a avut prieteni şi pe Lazăr din Betania şi pe surorile lui. Când surorile lui Lazăr au trimis vorbă Domnului Hristos că Lazăr este bolnav, acesta a spus ucenicilor săi: "Lazăr, prietenul nostru a adormit"(Ioan 11, 11). Aşa cum în viaţa pământească Lazăr şi Sfântul Ioan Botezătorul au fost prieteni cu Domnul Hristos şi în veşnicie rămân prieteni, pentru că nimeni nu se desparte prin moarte de prietenii săi. Când îţi moare un prieten nu-l scoţi din suflet. Îl ţii în suflet mai departe şi de aceea sfinţii, fiind prieteni ai Mântuitorului, noi îi cinstim ca prieteni ai Lui.

Să ştiţi că Mântuitorul numai când s-a rugat şi-a făcut vreme să fie singur. În general, dacă citim Sfânta Evanghelie, Îl găsim mereu cu oameni: cu Sfinţii Apostoli, cu credincioşi, cu necredincioşi, ca propovăduitor înconjurat de mulţime ca făcător de bine. Aşa că Domnul Hristos se bucură că noi îi cinstim pe cei pe care îi cinsteşte şi El. Lucrurile acestea sunt bine rânduite. Sfânta noastră Biserică, luminată de Duhul Sfânt, a rânduit slujba în care pomenim pe sfinţii lui Dumnezeu, pe prietenii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, dar nu numai pe cei care au trecut la cele veşnice ca prieteni, ci îi pomenim pe oamenii lui Dumnezeu din lumea aceasta puşi de Dumnezeu ca să-I slujească: preoţii, episcopii, diaconii, cu care se face slujbă şi prin care se pot realiza slujbele noastre.

De aceea noi suntem şi cinstitori ai slujbelor. Avem slujbe anume făcute pentru fel şi fel de împrejurări. Mai întâi slujbele din Biserică, slujbele Sfintelor Taine, slujbele înmormântării. Cineva s-a dus la o slujbă de sectari şi când s-a întors acasă a fost întrebat: "Cum a fost?" - "Păi cum să fie? nu a fost nici o slujbă, am tot aşteptat să înceapă slujba

şi nu a început nici o slujbă!" În Biserica noastră nu este aşa. Slujba este lucru de căpetenie. Spunem în cuvinte că: "Tu eşti învierea şi viaţa şi odihna adormitului robului Tău […] Hristoase Dumnezeul nostru şi Ţie mărire Îţi înălţăm". De ce înălţăm mărire Mântuitorului la înmormântare? Pentru că El este "învierea şi viaţa şi odihna" celui care a trecut la cele veşnice. Spunea mama, Dumnezeu să o odihnească, că a fost la o înmormântare de sectari şi a văzut un predicator care se tot oprea şi zicea: "Fratele nostru Ioan se suie la cer: Uitaţi-l! Uitaţi-l!". Şi zicea mama: "M-am uitat şi eu, dar n-am văzut nimic". Asta-i realitatea. Noi nu ne jucăm cu lucrurile acestea. Pentru noi, părinţii noştri sunt în noi, în iubirea noastră, chiar dacă ştim că sunt în mormânt. Noi nu ne gândim la morţi ca la morţi, noi ne gândim la morţi ca la vii. Cei ce nu sunt de o credinţă cu noi sunt împotriva slujbelor noastre, în special a Sfintei Liturghii. Ei nu au Liturghie. Ei spun că nu scrie nicăieri, nici în Biblie, să faci Sfânta Liturghie.

Noi nu ne întemeiem numai pe Biblie, noi ne întemeiem pe credinţa noastră. Biblia toţi o au, toţi creştinii au Biblie, toţi o citesc şi, cum spunea părintele Arsenie, "cu Biblia la subsuoară merg la iad". Dumnezeu ştie dacă chiar vor merge la iad, dar, în orice caz, se depărtează unii de alţii prin Biblie. Ori credinţa noastră e unită: "Unirea credinţei şi împărtăşirea Sfântului Duh cerând" - zicem noi la sfintele slujbe". Credinţa Bisericii n-o mai interpretează nimeni. O primim cum ne-o dă Biserica. Ea se întemeiază şi pe Biblie şi se întemeiază şi pe tradiţia Bisericii. A fost o vreme când nu a existat Noul Testament. Până s-a ajuns să circule Noul Testament, în condiţiile de atunci, oamenii totuşi au făcut Slujbă, s-au rugat. Biblia nu este o carte pe care a dat-o Dumnezeu omului şi a zis: "Uite, de asta să te ţii". Şi Biblia a fost făcută tot de oameni, luminaţi de Dumnezeu, la măsurile omului. Ca să citim Biblia trebuie să o ai cumva scrisă. Scrisul l-au inventat oamenii. Domnul Hristos nu a spus ucenicilor Săi să scrie ceva. El însuşi nu a scris nimic, numai a propovăduit. Dar a vrut Dumnezeu ca lucrurile să se şi scrie, să fie fixate în scris, să ajungă până la noi. Cât de mare bucurie avem că au ajuns cuvintele Domnului Hristos până la noi! Dar ca să fie înţeleasă de oameni care vorbesc româneşte, a trebuit să fie tradusă în româneşte. Domnul Hristos a vorbit limba celor care erau în jurul lui acolo în Palestina. După aceea s-au scris cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos în limba greacă, afară de Evanghelia de la Matei, care a fost scrisă întâi în limba ebraică, apoi a fost tradusă. Celelalte cărţi ale Noului Testament s-au scris tot în limba greacă pentru că era limba de circulaţie pe vremea aceea, cum e acum limba engleză.

Învăţătura noastră este altceva decât ceea ce se citeşte în Biblie. Nu găsim în biblie tot ce vrem noi să gândim. De ce? Pentru că scripturile sunt cărţi ocazionale, scrise pentru anumite situaţii, şi n-au cuprins în ele tot ce se poate ştii despre Domnul Hristos, ce se poate ştii despre Maica Domnului, care a fost întotdeauna atât de smerită. Şi a venit Biserica şi-a făcut cântări, atât de frumoase, în cinstea Maicii Domnului, pe care noi le spunem. Deci Sfânta Liturghie e altceva decât ceea ce e cuprins în Biblie. Slujba ca atare, cele două Liturghii pe care le folosim, nu le găsim în biblie, de fapt noi nici nu le căutăm unde nu sunt. Aveam un cuscru de credinţă străină de Ortodoxie care zicea că e ca mine, dar eu nu ziceam că sunt ca el. De ce? Pentru că eu îmi dădeam seama că nici el nu este ca mine şi că nici eu nu pot fi ca el. Sigur că toţi suntem trimişi de Dumnezeu şi toţi ne putem ruga, dar Domnul Hristos şi-a ales doisprezece apostoli, şi-a ales şaptezeci de ucenici, oameni anume.

Lucrurile acestea trebuie să le avem în vedere şi să ţinem la credinţa noastră. O cunoaştem cât o cunoaştem, o trăim cum o trăim şi dacă într-adevăr ţinem seama de lucrurile acestea nu ne trebuie cine ştie ce temeiuri. Ne-am pomenit aşa, mergem aşa înainte cu credinţa părinţilor, bunicilor, strămoşilor noştri.

Eu când eram copil nici nu ştiam cum se numeşte ceea ce sunt eu, că sunt ortodox.

Nu ştiam. Că şi pe bunicii mei dacă îi întreba cineva de ce credinţă sunt, nu ar fi putut spune că sunt de credinţă ortodoxă. Ar fi zis că-s de credinţa românilor, a oamenilor din satul nostru. Eram copil şi m-a întrebat cineva: ”Măi, tu ai drăguţă?”. Şi i-am zis: “Nu ştiu, stai să mă duc să o întreb pe mama”. Cam aşa era şi cu oamenii, pe care dacă i-ai fi întrebat dacă sunt ortodocşi, ar fi zis: “Stai să mă duc să întreb pe cineva pentru că nu ştiu”. Nu aveau cu ce să se confrunte cu altceva ca să spună că sunt ortodocşi. Când m-am dus la şcoală la Cluj, eram copil de vreo şase ani jumate-şapte, şi m-au întrebat colegii: “Tu ce eşti? Ce credinţă ai?”. Şi eu n-am ştiut. Şi m-au întrebat cum zic eu când îmi fac cruce. Şi am spus că zic: “În numele Tatălui şi-al Fiului şi-al Sfântului Duh”. Mi-au zis atunci că sunt ortodox. Aşa am aflat că sunt ortodox.

E bine să ştii nişte lucruri, dar cel mai bine e să fim întemeiaţi în ceea ce suntem, adică credinţa noastră este aceasta şi o ţinem pe asta. Cum se numeşte, ori ştim, ori nu ştim - deşi acum cam ştiu oamenii, pentru că s-au confruntat cu atâţia străini de credinţa noastră şi atunci trebuie să ştii ce eşti şi ce înseamnă Ortodoxia. A fi ortodox înseamnă drept măritor, adică om care ştie, care are dreaptă mărire pentru că are dreaptă credinţă. Gândiţi-vă, de pildă, că dacă n-am fi cinstitori ai Maicii Domnului n-am avea dreaptă credinţă şi n-am avea dreaptă mărire şi n-am fi ortodocşi, dacă n-am fi cinstitori ai icoanelor. O icoană pentru noi este un dar al Bisericii. Unii zic că de ce să te închini la icoane, că-s idoli. A venit o dată unul la noi la mănăstire, era mai demult, şi noi avem nişte icoane în faţa altarului şi zice către mine: “Părinte, ce rost are să pupi scândurile acestea?” Şi i-am zis: “Bă, dacă tu pupi scânduri, să nu le pupi. Să ştii că eu pup icoane, nu scânduri”. Când am vorbit eu prima dată la televiziune, cineva mi-a spus după aceea la scurtă vreme: “Părinte, să ştiţi că aşa m-am bucurat că aţi venit şi în casa noastră, bineînţeles cu imaginea şi cu cuvântul – că am pupat televizorul”. Cam aşa ceva este cu icoana: pupi o icoană, te atingi de ea şi primeşti dar de la Dumnezeu prin icoană, pentru că ştii că dincolo de icoană e cel pe care îl ai în cinstire. Ce deosebire e între icoană şi idol eu am învăţat la şcoală, la teologie. Aveam un profesor care a lucrat mult pentru apărarea ortodoxiei şi zicea aşa: “Idolul este în locul lui Dumnezeu dacă e o creaţie a omului”, adică pe mine nu mă interesează Dumnezeu, ci mă interesează idolul acesta - acesta e Dumnezeul meu, cum a zis Aaron când a făcut viţelul de aur: “Acesta-i Dumnezeu nostru”. Înseamnă că idolul e în locul lui Dumnezeu, înseamnă că e o lepădare de Dumnezeu când te închini la idoli, dar icoana ne apropie de Dumnezeu, ne aduce cu gândul la Dumnezeu, ne aduce acolo unde sunt sfinţii, acolo unde e ne dă gândul la Dumnezeu, deci nu ne desparte de Dumnezeu, ci ne apropie de Dumnezeu. Numai că oamenii gândesc fiecare cum gândesc şi cred că fac mare lucru că îi tulbură pe alţii astfel încât după aceea oamenii nici nu mai ştiu ce să creadă: dacă o fi aşa sau dacă ar avea dreptate alţii. Nu există să aibă dreptate oamenii care nu gândesc cu lucrurile sfinte, care nu gândesc cu gândurile lui Dumnezeu.

Lucruri de felul acesta mă gândesc să vă pun în atenţie. lucruri ca temeiuri pentru a ne ţine de credinţa noastră ortodoxă şi de a ne vedea de rânduielile noastre aşa cum le-am moştenit de la înaintaşii noştri, aşa cum ne-am pomenit cu ele, pentru că să ştiţi că românii totdeauna au fost de credinţă ortodoxă. Nu a existat o altă credinţă care să fie credinţa românească. După aceea au apărut şi altele. Din împrejurări politice au apărut, de exemplu, greco-catolicii, care de fapt nu sunt nici ortodocşi nici catolici, sunt un fel de două feluri şi în istorie şi-au făcut loc cu tunurile.

Mănăstirea de la Sâmbăta a fost dărâmată cu tunul pentru că a stat în calea greco-catolicilor. Asta s-a întâmplat în istorie, dar credinţa de temelie a românilor a fost întotdeauna credinţa ortodoxă. Dar noi ne-am pomenit aşa şi mergem aşa şi avem mulţumire din credinţa noastră şi nu ne mai trebuie altă credinţă. Dacă sunt alţii de altă

credinţă, Dumnezeu să-i ajute, să-i miluiască, să-i mântuiască. N-avem nimic împotrivă, nu le vrem răul, dar i-am vrea mai cu judecată, mai luminaţi, mai hotărâţi pentru binele care îl urmărim cu toţii şi care de fapt ar trebui să ne unească şi nu ar trebui să ne despartă.

Eu vă pun la inimă lucrurile acestea şi nădăjduiesc la mila lui Dumnezeu şi pentru cealaltă vreme a vieţii noastre şi mai ales dacă vom reuşi cu ajutorul lui Dumnezeu să ne întemeiem în gânduri bune, în lumină de la Dumnezeu şi binecuvântarea lui Dumnezeu să fie cu noi în toate zilele vieţii noastre. Amin.

Î: Care este consecinţa asumării Ortodoxiei în comportamentul nostru?

R: Ortodoxia se manifestă în gândire, simţire, vorbire şi comportament, adică în ţinută. Ortodoxia este credinţa care trebuie arătată. Nu o ai dacă nu o arăţi. Se zice că măsura credinţei este măsura vieţii: cum ţi-e viaţa, aşa ţi-e credinţa. Deci unde e răutate nu e ortodoxie, unde-i păcat nu este ortodoxie, unde-i necuviinţă nu este ortodoxie. Ortodoxia este mai presus de toate relele şi trebuie manifestată în toate direcţiile: şi în îmbrăcăminte şi în locurile unde îţi duci viaţa. De exemplu, unul care are credinţă nu-şi permite să intre în locuri unde nu este binecuvântarea lui Dumnezeu. A venit cineva la mine şi mi-a spus: "Părinte, aş vrea să mă spovedesc la dumneavoastră". Şi eu am zis: "De ce?" Şi zice că: "Am un drac în mine". Şi eu l-am întrebat: "Unde îl ai?" - "Prin stomac, că mişcă!" - "No bine – zic – las' că te spovedesc eu". Şi la spovedit îmi spune că a fost undeva unde era un spectacol cu femei goale. Şi-am zis: "Mă, tu n-ai un drac în stomac, tu ai mulţi în cap!" - "De ce?" zice el - "De ce te-ai dus acolo?" - "Părinte, n-am fost numai eu acolo, au fost vreo patru mii de oameni". Şi-am zis: "Toţi aveţi draci în voi!" Deci dacă eşti ortodox, Ortodoxia nu te lasă să te duci oriunde… Cum sunt discotecile, de exemplu: tot mai mulţi tineri merg la discotecă. Eu nu zic să nu asculte muzică şi muzică decentă – şi eu ascult muzică, dar nu prea am vreme – dar nu în locuri din acelea. Dacă cineva îmi spune că a fost la discotecă, îi spun: "Acum că ştii ce-i pe acolo, nu ai de ce să te mai duci şi altă dată. Vrei să ştii ce-i acolo? Acolo-i gura iadului!" Dacă vrei să ştii pe unde se coboară în iad, să ştii că pe acolo se coboară. Deci asta înseamnă comportament în rânduiala ortodoxă.

Să ştiţi că noi avem mult mai multe bucurii, pentru că unii cred că dacă se duc la locuri din acestea şi la baruri de noapte se ducă să se distreze, se duc să se simtă bine. Dar noi avem mult mai multe bucurii, bucurii care sunt esenţiale.

Î: Care-i starea relaţiilor dintre Biserica Ortodoxă şi cea Romano-catolică, şi cum consideră ortodocşii validitatea Sfintelor Taine?

R: Biserica întotdeauna a fost exclusivistă, adică a considerat că membrii ei se mântuiesc şi nu a spus nimic despre ceilalţi, dacă se mântuiesc sa nu se mântuiesc. Eventual, numai a spus că nu se mântuiesc. Realitatea este că noi nu ne putem închipui că Dumnezeu nu ar fi prezent acolo unde sunt Sfintele Tain şi preoţie, însă Biserica a avut diferite atitudini. În unele cazuri, a primit Tainele şi le-a socotit valide, în altele nu le-a socotit. De exemplu, la Sfântul Munte s-au convertit nişte catolici din Franţa – au devenit ortodocşi – şi în afară de exorcismele de la botez, toate celelalte s-au făcut, chiar dacă erau preoţi. Deci şi botezul şi mirungerea şi hirotonisirea, toate li s-au făcut, călugării de acolo zicând că vor să fie siguri. E o exagerare. Noi ştim de la şcoală că unui preot catolic, dacă ajunge la Ortodoxie, nu i se mai face hirotonia. E valabilă Taina. Cineva care a fost cununat la catolici nu i se mai administrează Taina Cununiei. Într-un fel, se recunosc Tainele, nu de către toţi şi nu totdeauna, dar în general se recunosc. Relaţiile sunt aşa ca între oameni, de prietenie, de convenienţă socială.

Era un fel de glumă care zicea: "Catolicii se întâlnesc cu protestanţii, în Apus, vorbesc despre fotbal ca să nu se certe". Noi cunoaştem un părinte de la noi care a făcut

şcoala în Elveţia, într-o şcoală catolică şi a învăţat lucruri frumoase şi noi apreciem tot ce-i pozitiv. Nu avem motive de nemulţumire şi motive de ceartă, chiar dacă oamenii se mai şi ceartă şi se ceartă pentru răutăţile lor, nu se ceartă pentru bunătăţile lor.

Î: Credeţi într-o revigorare a neamului românesc?

R: Cred şi nu cred. Adică nu pot să zic că sunt aşa de neîncrezător în bine, în general sunt încrezător în bine, dar e prea puţină preocupare de viaţă ancorată în tradiţia românească. Ceea ce ne-ar salva pe noi ca români şi ne-a salvat de-a lungul istoriei a fost faptul acesta că am ţinut la ceva ce am avut specific, la ceva ce am avut al nostru. Spre deosebire de ceilalţi, care s-au manifestat altfel, au avut altfel de port, au avut altfel de haine, au avut altfel de ţinută. Ori noi ne-am menţinut prin credinţa noastră ortodoxă, ne-am menţinut prin moralitatea noastră, ne-am menţinut prin lucruri prin care astăzi nu ne mai putem menţine.

Gândiţi-vă, de exemplu, că sunt atâţia oameni care îi învaţă pe copii să le zică la părinţi pe nume. Asta nu ţine de tradiţia românească şi asta îi coboară pe părinţi. Ei zic că vor să ajungă prieteni cu copii lor astfel încât copii să nu aibă ezitări, să nu aibă depărtări de părinţi. Dar Dumnezeu nu a zis aşa. A zis: "Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta". La noi la mănăstire a venit odată un tată cu un copil, de vreo cinci-şase ani, şi erau în curtea mănăstirii. Pe atunci trăia şi părintele Serafim. Şi îl aude părintele, şi-l aud şi eu, pe copil spunând: "Nelu, uite, vezi pasărea aceea?… Nelu, ce zici, nu plecăm?" Când a auzit părintele Serafim, nu s-a prins şi a întrebat: "Are acasă un frate Nelu?" Nu s-a prins părintele că Nelu era tatăl copilului acela. După aceea am mai cunoscut pe unii, tot aşa… Vine la mine o fată şi o întreb: "Ce-ţi mai fac părinţii?" Şi după aceea mi-am dat seama că ea le zice la părinţi pe nume şi zic: "Stai puţin că tu nu ai părinţi. Ce face Mircea şi Liliana?".

În felul acesta noi nu înaintăm ca români, ne dizolvăm încet, încet. Bineînţeles că n-o să renunţăm la limbă, dar o să renunţăm la tradiţie, şi asta-i rău.

Î: Credeţi că trebuie recuperate aceste aspecte comportamentale?

R: Sigur că trebuie.

Î: Vorbiţi-ne, în sensul acesta, despre recunoştinţă.

R: Recunştinţa este o virtute pe care trebuie să o aibă toţi creştinii. Domnul Hristos, când a vindecat pe cei zece leproşi şi s-a întors unul şi i-a dat mărire lui Dumnezeu, a zis: "Oare nu s-au vindecat zece nu unul. Ceilalţi nouă unde sunt?"(Luca 17, 17). Domnul Hristos aşteaptă recunoştinţă din partea tuturor credincioşilor. Un creştin adevărat trebuie să aibă şi recunoştinţă. Recunoştinţă faţă de toţi binefăcătorii.

Sfântul Vasile cel Mare a fost întrebat: "Cum poate cineva să-şi arate recunoştinţa faţă de un binefăcător?" Şi Sfântul Vasile a spus aşa, că "trebuie să aibă acea stare sufletească pe care a avut-o Sfântul Apostol Petru când a venit Domnul Hristos să-i spele picioarele". Să se socotească nevrednic de binefacerile pe care le primeşte. Să recunoască pe binefăcător şi binefacerile pe care le primeşte. Lucrurile acestea nu le prea gândesc oamenii pentru că viaţa lor, în general, e spontană, cum le ţâpă dinăuntru. Aveam o bunică care tuşea cam tare şi ai noştri ziceau: "Ce tuşeşti aşa tare?" Şi ea zice: "Aşa îmi ţâpă dinlăuntru!" Cam aşa e şi cu viaţa. Cum îţi vine aşa o duci. Trebuie să avem o viaţă dirijată, calculată. Trebuie să ştii: uite, acum am primit o binefacere din parte cuiva şi omul acesta s-a alcătuit la existenţa mea.

Domnul Hristos a dat poruncă Apostolilor să spună despre femeia aceea care L-a cinstit, L-a uns cu mir, că "oriunde se va propovădui Evanghelia aceasta, în toată lumea, se va spune şi ce-a făcut ea, spre pomenirea ei"(Matei 26, 13). Aceasta e recunoştinţa.

Sfântul Apostol Pavel le mulţumea oamenilor care l-au ajutat prin averile lor. Recunoştinţa e un lucru foarte important şi să ştiţi că dacă o ai eşti fericit, pentru că orice

lucru bun pe care îl faci te face şi pe tine, te alcătuieşte şi e un dar de la Dumnezeu, să fii recunoscător şi faţă de Dumnezeu, de la care vine toată darea cea bună, precum şi faţă de oameni.

Î: Credeţi că poţi să fii creştin numai cu rânduiala, dar nu şi cu comportamentul?

R: Se poate şi nu se poate. Adică unii cred că se poate şi aceia şi fac asta. Şi unii cred că nu se poate. Adică viaţa, credinţa se manifestă în afară. Măsura credinţei este măsura vieţii. Cum îţi duci viaţa aşa e şi credinţa. Dacă ai o ţinută care nu concură cu ceea ce vrea Dumnezeu, înseamnă că ai ieşit din credinţă. Nu te conduci după credinţa pe care ar trebui să o ai pentru că de fapt nu o ai.

Î: Sunt preoţi care zic că Biserica Ortodoxă e foarte închistată, că s-a habotnicit, că îndepărtează foarte mult oamenii prin lucrurile acestea, că ar trebuie să fie mai lejeră. Ce părere aveţi?

R: Lucrurile pot fi mai elastice într-adevăr, dar nu aşa încât să renunţăm la toate ca să-i câştigăm pe oameni, că nu îi câştigăm. Dacă le admiţi neputinţele şi necuviinţele lor ca să fie alături de tine, nu reuşeşti să-i câştigi. De exemplu, catolicii au introdus muzica uşoară în biserică, ca să-i câştige pe tineri. Biserica este Biserică, şi trebuie ţinută la măsurile ei, trebuie insistat pe rânduiala Bisericii. Că mai vin, că nu mai vin, asta este altă treabă. Nu poţi să faci nişte lucruri care nu se potrivesc cu ceea ce ştii că vrea Dumnezeu, cu ceea ce vrea Biserica. Nu sunt şanse să-i câştigi în felul acesta. Îi mulţumeşti momentan, dar tot aşa rămân.

Î: Vă rugăm să ne vorbiţi despre relaţia dintre credinţă şi faptă, dintre ceea ce crezi şi ceea ce faci.

R: Relaţia este directă. Ce faci arată ce crezi, ce crezi duce la ce faci. Dacă ajunge unul să facă altceva decât ce crede până la urmă ajunge să creadă ce face.

Î: Ce părere aveţi de posibilitatea venirii Papei?

R: Pe mine nu mă deranjează cu nimic. Eu să ştiţi că nu sunt un om exclusivist. Papa a mai fost şi în alte părţi şi le-au rămas doar simple amintiri. O să se adune lume multă în jurul lui. Nu este nici un deranj. Pe mine nu mă deranjează. Eu, de exemplu, asculta Radio Vatican şi când dă Papa binecuvântare eu totdeauna mă ridic în picioare.

Î: Se mântuiesc cei ce nu cinstesc pe Maica Domnului sau cei care s-au lepădat de Ortodoxie?

R: La asta nu ştiu cine ar putea răspunde. Ceea ce e cu neputinţă la oameni e cu putinţă la Dumnezeu. Dumnezeu poate toate. Eu cred că însăşi Maica Domnului se roagă pentru cei care o necinstesc să fie iertaţi, mântuiţi, aşa cum s-a rugat Domnul Hristos pe cruce pentru răstignitorii Lui. Dar chestiunea este aceasta: ei nu au bucuriile pe care le avem noi din cinstirea Maicii Domnului. De exemplu, rugăciunea aceea de mulţumire după împărtăşire, rugăciune pentru Maica Domnului: “Preasfântă Stăpâna mea, de Dumnezeu Născătoare, care eşti lumina întunecatului meu suflet, nădejdea, acoperământul, scăparea, mângâierea şi bucuria mea”. Sunt nişte lucruri pe care le-ai putea simţi în legătură cu Maica Domnului. Ce e Maica Domnului? Stăpâna mea, lumina întunecatului meu suflet, nădejdea, acoperământul, scăparea, mângâierea şi bucuria mea. Acestea sunt lucruri pe care trebuie să le simtă cineva care cinsteşte pe Maica Domnului.

Despre călugărie şi căsătorie

Joi, 23 iulie 1998

Preacuvioase părinte stareţ, preacuvioşi părinţi, iubiţi fraţi, iubiţi credincioşi. Am spus în altar că voi vorbi despre călugărie, despre viaţa comună şi părintele stareţ a zis: *"Să vedem cine se va hotărî să se facă călugăr în urma acestei cuvântări"*. Să ştiţi că eu nu urmăresc aceasta. Eu de fapt urmăresc să lămuresc nişte lucruri care e bine să le ştim cu toţii şi dacă ne hotărâm apoi să ne hotărâm pentru că ne hotărâm noi, nu pentru că ne dă cineva sugestia să ne facem călugări.

Să ştiţi că eu sunt călugăr din 1953, deci am împlinit 45 de ani de călugărie şi n-am îndemnat pe nimeni să se facă călugăr. Asta nu înseamnă că mie nu-mi place că sunt călugăr sau că m-aş gândi că cineva care se face călugăr nu ar fi mulţumit, nu ar fi fericit chiar. Nu. Ci pentru că mă gândesc aşa că asta-i o treabă pe care trebuie să şi-o rezolve fiecare şi să ştie el de ce îşi alege călugăria în loc de viaţa comună. Pentru că viaţa de familie este viaţa comună în care se mântuiesc credincioşii. Este viaţa aşa cum a vrut-o Dumnezeu, cum lăsat-o Dumnezeu. Întotdeauna mă orientez după slujbele noastre, după slujbele Bisericii noastre, şi la cununie de pildă, este o rugăciune care zice aşa:

> *"Dumnezeule Cel Sfânt, Care din ţărână ai făcut pe om, şi din coasta lui ai făcut pe femeie şi ai însoţit-o lui ca ajutor pentru că aşa a bineplăcut Slavei Tale, să nu fie omul singur pe pământ. Însuţi, Stăpâne, întinde mâna Ta din Sfânt locaşul Tău şi uneşte pe robul Tău* ...(se spune numele) *cu roaba* ...(se spune numele) *pentru că de către Tine se însoţeşte bărbatul cu femeia. Uneşte-i pe dânşii într-un gând, încununează-i într-un trup, dăruieşte-le lor roadă pântecelui, dobândire de prunci buni, că a Ta este stăpânirea şi a Ta este împărăţia şi Puterea şi Mărirea, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin".*

Eu cred că nu mai trebuie să mai spună nimeni nimic, când e vorba de viaţa de familie, dacă ştie rugăciunea aceasta, dacă ştie că Biserica spune că: "De către Tine se însoţeşte bărbatul cu femeia". Nu mai trebuie să-i mai spună nimeni că: "Să vezi totuşi, e o viaţă inferioară, că ar putea să fie altceva superior, că ar putea să fie ceva mai deosebit..." şi aşa mai departe. Da, poate fi ceva mai deosebit, poate fi ceva de excepţie, dar viaţa comună este viaţa de familie. Aşa că nu este de mirare că cei mai mulţi oameni au viaţă de familie. Şi nu este de mirare că Biserica binecuvintează viaţa de familie şi nu este de mirare că Biserica socoteşte unirea între bărbat şi femeie prin Dumnezeu ca o Sfântă Taină.

N-ar mai fi nici călugări în lumea aceasta dacă oamenii nu s-ar căsători şi nu ar avea copii şi nu ar aduce în lumea aceasta oameni care după aceea să poată fi şi candidaţi la călugărie. Mie mi-a plăcut totdeauna să fiu obiectiv şi totdeauna mi-au plăcut lucrurile clare şi mi-au plăcut totdeauna lucrurile întemeiate pe învăţătura Bisericii şi de aceea n-am fost niciodată exagerat nici într-o parte nici într-alta; şi-am zis să-şi găsească fiecare calea şi apoi pe calea pe care şi-a ales-o mergând, să-I slujească lui Dumnezeu.

Iubiţi credincioşi, totuşi există şi ceva mai presus de lumea aceasta. Aţi auzit chiar astăzi citindu-se din Apostol că: *"Dacă eşti legat de femeie să nu cauţi desfacere şi dacă nu eşti legat de femeie să nu cauţi femeie"*. Era un cuvânt al Sfântului Apostol

Pavel, Dumnezeu, ci un cuvânt al Sfântului Apostol Pavel, adresat celor care aveau posibilitatea să ducă o viaţă sau alta, sau care deja s-au angajat la o viaţă sau care se puteau angaja la altă viaţă. Apostolul Pavel însă nu este de acord cu gândul acesta, ca cineva având familie să-şi părăsească familia şi apoi să ducă o viaţă mai presus de viaţa de familie. Ci spune clar: *"Legat eşti de femeie? - Nu căuta desfacere. Dezlegat eşti de femeie? - nu căuta femeie"*. Dar spune că totuşi acesta este un lucru excepţional şi atunci nu poate să-i îndemne pe oameni să meargă toţi pe calea aceasta a desfacerii de familie. Domnul Hristos spune că: *"Nu este nimeni care a lăsat tată sau mamă sau fraţi sau surori sau ţarine, pentru Mine şi pentru Evanghelie, care să nu ia însutit în veacul acesta"*. Şi părintele Arsenie, Dumnezeu să-l odihnească, părintele Arsenie Boca, spunea: le laşi până nu le ai", adică: nu mergi pe calea aceasta, le laşi; ai putea să le ai şi nu le ai, şi în cazul acesta eşti limpede şi mergi bine. Iar dacă odată le ai, ar trebui să ţinem seama de cuvântul Sfântului Apostol Pavel: *"Legat eşti de femeie? - Nu căuta desfacere"*. Cineva care Îi slujeşte lui Dumnezeu cu adevărat în familie, n-are de ce să dorească altceva, pentru că ştie că în cadrul familiei se mântuieşte. Domnul Hristos a fost la Cana Galileii la nuntă. Şi tot într-o rugăciune de la cununie, se spune:

> *"Doamne Dumnezeul nostru, Cela Ce prin purtarea Ta de grijă, cea de mântuire, în Cana Galileii, ai arătat nunta cinstită, prin venirea Ta, Însuţi şi pe robii Tăi aceştia, pe robul Tău acesta şi pe roaba Ta aceasta, pe care ai binevoit a-i însoţi unul cu altul, păzeşte-i în pace şi bună înţelegere. Dăruieşte lor nuntă cinstită, fereşte patul lor neîntinat, binevoieşte să-şi petreacă viaţa fără de prihană şi le dăruieşte să ajungă bătrâneţe fericite, cu inimă curată, împlinind poruncile Tale"*.

Ar putea zice cineva: *"Atunci de ce te-ai făcut călugăr?"*. Şi poate c-ar avea dreptate.

Iubiţi credincioşi, Sfânta noastră Biserică este cinstitoare de călugări, este cinstitoare de oameni care se desprind de lumea aceasta ca să-I slujească şi mai mult lui Dumnezeu, dar nu dispreţuieşte viaţa comună, nu dispreţuieşte viaţa de familie, ci binecuvintează viaţa de familie. Şi atunci, fiecare îşi alege calea care crede el că i se potriveşte. Numai că oamenii sunt tot oameni, şi în viaţa de familie şi în viaţa de mănăstire.

L-am întrebat odată pe un părinte de la Sfântul Munte, un om deosebit, un om cu nume mare acolo la Sfântul Munte - părintele Dometie Trihenea. Un arhimandrit de la Sfântul Munte, care era prieten cu părintele Serafim de la noi de la mănăstire, Dumnezeu să-l odihnească şi să-i odihnească Dumnezeu pe amândoi. A venit odată la mănăstire să-l vadă pe părintele Serafim, cu care a trăit cândva la schitul Ipatie, au locuit acolo, au fost în aceeaşi unitate bisericească la schitul Ipatie din Sfântul Munte. Părintele Dometie Trihenea a avut un unchi la Sfântul Munte, părintele Diomid. Şi unchiul său l-a dus pe nepotul lui din Tilişca, de lângă Sibiu, l-a dus la Sfântul Munte, copil fiind el încă şi l-a crescut acolo la Sfântul Munte şi s-a făcut călugăr părintele Dometie Trihenea şi acolo la Sfântul Munte a trăit toată cealaltă vreme a vieţii lui. Şi venind în ţară şi ajungând la noi la mănăstire, mi-a venit mie în cap să-l întreb ceva pe părintele Dometie: *"Părinte* - zic -, *cum sunt părinţii de la Sfântul Munte?"*. Şi mi-a dat un răspuns valabil din cer până-n pământ şi-a zis aşa:

> *"Dragă, să nu-ţi închipui că la Sfântul Munte sunt oameni veniţi din cer pe pământ"*.

Acesta a fost răspunsul: la Sfântul Munte nu sunt oameni veniţi din cer pe pământ. Dar atunci ce sunt? M-a lăsat pe mine să mă gândesc şi m-am gândit eu singur: sunt oameni de pe pământ cu gândul la cer, cu dorinţă de cer, oameni care vreau să se desăvârşească, oameni care vreau să înainteze. Dar totuşi oameni care pot fi şi buni şi pot

fi şi răi. Nu se poate spune că cineva care a intrat în mănăstire e sigur că ajunge în cer, pentru că de fapt, într-un fel, e deja în cer.

Când eram copil, era o întrebare: ce-i între cer şi pământ? Şi bineînţeles că răspundeau unii şi una şi alta: că este aerul, că este lumina, că-s stelele, că este soarele, că este luna. Şi erau valabile răspunsurile acestea, dar nu era ceea ce aştepta întrebătorul. Am spus eu şi la Sub Piatră că mai sunt şi întrebări din acestea de inteligenţă. Întrebi pe cineva, de pildă, ce se întâmplă cu o piatră când o arunci în apă? Toată lumea zice: *"Se duce la fund*" - ştie că nu pluteşte piatra. Da, dar înainte de a se duce la fund se mai întâmplă ceva cu piatra şi la asta nu se gândesc oamenii. Ştiţi de ce nu se gândesc? Pentru că problema se pune aşa: ce se întâmplă cu o piatră, nu ce se întâmplă cu un obiect sau cu un lucru oarecare aruncat în apă, ci ce se întâmplă cu o piatră aruncată în apă. *"Se duce la fund"* - toată lumea răspunde aşa. Dar mai e ceva: înainte de a se duce la fund, se udă, şi asta n-o zice nimeni; o piatră aruncată în apă se udă şi-apoi se duce la fund. Exact aşa este şi cu întrebarea aceasta: ce-i între cer şi pământ? Şi răspunde fiecare om cum gândeşte şi la urmă întrebătorul, care ştie despre ce-i vorba că doar el a făcut întrebarea, zice:

"Ştiţi ce-i între cer şi pământ?" Între cer şi pământ este "şi" - la asta nu se gândeşte nimeni. Să ştiţi că mai e ceva între cer şi pământ: mănăstirea. Dacă vreţi şi biserica. Orice biserică e între cer şi pământ. Nu este numai de pe pământ, nu este numai din cer, ci este undeva între cer şi pământ. Ori, mănăstirea trebuie neapărat să fie undeva între cer şi pământ şi mai aproape de cer. **Mie îmi place să spun despre mănăstire că este tinda raiului, casa lui Dumnezeu, poarta cerului şi locul împlinirilor.** De ce? Cum am ajuns eu la gândul acesta, că mănăstirea e tinda raiului, casa lui Dumnezeu, poarta cerului şi locul împlinirilor? Jumătate din această definiţie a mănăstirii mi-a dat-o altcineva, mi-a adus-o în cap. Am citit cândva o carte despre care zicea părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească, că este o carte pe care autorul a scris-o cu faţa îndreptată către oameni. Foarte multe concesii în cartea respectivă. Şi anume, e vorba de cartea ***Îndemn la viaţa evlavioasă***, scrisă de Sfântul Francisc de Salles, un sfânt din Biserica din Apus, care a murit în anul 1619 şi care a fost foarte mare luptător împotriva protestanţilor. Şi el a scris cartea aceasta: *Îndrumare la viaţa evlavioasă*. Eu am citit-o în limba germană şi mi-a plăcut cartea. Mie pot să zic că mi-a plăcut. De ce? Poate că şi eu sunt mai pogorâtor şi dacă-s pogorâtor îmi place când oamenii sunt cam de-un gând cu mine, când şi ei sunt pogorâtori. Şi în cartea aceasta se spune, între altele, că mănăstirea este casa lui Dumnezeu şi poarta cerului. Şi la gândul acesta autorul ajunge pe temeiul unui vis al patriarhului Iacob. Patriarhul Iacob era într-o călătorie, se spune, în Cartea Facerii, şi în călătorie a ajuns la sfârşitul unei zile, cum era pe vremea aceea, când nu umblau oamenii şi noaptea, ci noaptea se odihneau, şi zice că şi-a pus căpătâi să doarmă, că apusese soarele. Şi-a avut un vis, un vis că între cer şi pământ era o scară. Acum, vorbesc unor intelectuali. Noi avem în vedere concepţia de atunci a oamenilor despre cer şi pământ, pentru că, la drept vorbind, aproape că noi nici nu ştim ce-i cerul, şi în orice caz nu ştim unde-i cerul. Fiecare dintre noi, când zicem cer, ne gândim la ceva ce este sus. Cei vechi împărţeau lumea în trei compartimente: pământul la mijloc, cerul deasupra şi iadul dedesubtul pământului. Concepţia aceasta nu mai e valabilă astăzi. Bineînţeles că cu aceasta nu s-a dărâmat gândirea creştină. Totuşi credem că există cer, că există undeva un cer. Şi există cer şi cer poate exista în sufletul nostru. Dar cei vechi şi-au închipuit că cerul este undeva sus, eventual acolo unde se vede albastru, unde se vede bolta - că de fapt bolta nu e o realitate, ci e un fenomen, e o părere, e o închipuire a omului, e ceva ce vede omul acolo sus undeva. Ştiţi că dacă priveşti în zare, vezi undeva că se uneşte cerul cu pământul: la orizont. Şi dacă te duci acolo, vezi că se uneşte în altă parte cerul cu

pământul. Ce-nseamnă aceasta? Înseamnă că de fapt cerul cu pământul nu se uneşte nicăieri, ci este de fapt o iluzie vizuală. Acum eu nu vreau să combat o astfel de chestiune, ci vreau să ne înţelegem şi să fim clari în înţelegerea unor lucruri care totuşi sunt reale. Noi credem în existenţa cerului. Spune **Sfântul Ioan Gură de Aur**:

"Noi ştim că este cer, dar nu ştim ce este".

Şi zicem, de obicei, că cerul este locaşul lui Dumnezeu. Mai ştim că şi Dumnezeu este pretutindenea, şi atunci înseamnă că pretutindenea e şi cerul dacă Dumnezeu e pretutindeni, oriunde te întorci eşti în faţa lui Dumnezeu. Oriunde te întorci, Îl ai pe Dumnezeu în faţă. Şi-atunci înseamnă că cerul poate fi oriunde şi de-aceea vorbim noi şi despre un cer nou în sufletul omului. Locaşul lui Dumnezeu în sufletul omului e tot cer. Biserica în care se fac slujbele dumnezeieşti e şi ea cer. Deci, cei vechi au înţeles că între cer şi pământ este o scară - aşa a văzut Iacob, a văzut în vis, nu a văzut în realitate. Visul lui a fost că între cer şi pământ este o scară şi pe scara aceea urcă şi coboară îngerii lui Dumnezeu. Aşa a văzut el în vis.

În realitate, visele nu sunt reale. Adică visul e o închipuire a omului. Şi când s-a trezit din somn, a zis patriarhul Iacob aşa: "Domnul era în locul acesta şi eu n-am ştiut. Nu este altceva aici decât casa lui Dumnezeu şi aceasta-i poarta cerului". Deci ideea aceasta având-o Sfântul Francisc de Salles a scris-o în cartea *Îndrumare la viaţa evlavioasă* pe care mi-a citit-o mie atunci părintele Serafim. Acum o am în limba germană, o pot citi şi eu, numai nu prea am vreme de ea. Şi la aceasta eu am mai adăugat încă două calităţi, şi anume că: mănăstirea este şi tinda raiului şi este şi locul împlinirilor. Acestea sunt scoase din capul meu.

Deci mănăstirea ar avea în definiţia ei patru elemente: casa lui Dumnezeu, poarta cerului, locul împlinirilor şi tinda raiului. Casa lui Dumnezeu şi poarta cerului care-s cele două elemente din Scriptură şi de la Sfântul Francisc de Salles - că dacă nu citeam eu acolo, puteam eu tot citi Scriptura că nu ştiu dacă-mi venea mie în cap să zic că mănăstirea e casa lui Dumnezeu şi poarta cerului. Dar dacă cineva mi-a data ideea aceasta am mai adăugat şi eu ceva şi anume că este tinda raiului şi locul împlinirilor. Cineva a zis către mine: "Să nu mai zici că mănăstirea e locul împlinirilor, că prea puţini se împlinesc în mănăstire". Adică sunt foarte mulţi oameni care nu reuşesc să ajungă la idealul acesta, la starea aceasta a mulţumirii, a împlinirii. Când mă-ntreba pe mine cineva de unde sunt, de multe ori îmi venea în minte să zic - deşi acum nu mai sunt aşa de convins de ce-mi venea mie-n minte să zic - că sunt din locul împlinirilor, că sunt de undeva de unde-i numai senin:*"Eu de unde vin e numai senin / Şi-acolo nu-i dorul nimănui"*. E o poezie scrisă de **Zorica Laţcu** către sfârşitul vieţii, intitulată: "***Pasăre de nea***":

Colo, spre amurg
Ploi de aur curg,
Ceru-i o lalea:
- lalea albastră-
"-Tu de unde-mi vii în zbor,
Răzleţită ca un dor,
Pasăre de nea?"

Îşi închipuie o pasăre albă, pasăre de nea, care se proiectează în aer pe cerul de lalea, într-un amurg în care se pare că ploi de aur curg. Şi răspunde pasărea:

"-Colo-n depărtări,
Dincolo de zări,
Este-un loc curat,
Larg şi desfătat.

Unde ochi nu plânge,
Unde n-a curs sânge,
Unde glonţ n-ajunge;
Unde nu străbate,
Geamătul de frate,
Plânsul de văduvă;
Oful de orfană,
Unde prin fânaţuri,
Nu-s curse, nici laţuri,
Unde-i numai floare,
Umbră şi răcoare;
Că e loc curat,
Binecuvântat,
Plin de bucurie,
Până în vecie.
Loc de veselie,
Şi de bucurie,
Care nu se trece,
Ci în veci petrece;
Unde nici o rază
Nu mai înserează."

Este descrierea unui loc superior, a unui loc unde-i linişte deplină - şi aşa ar trebui să fie orice mănăstire! Şi atunci, vorbitorul zice către pasăre:

"Pasăre de nea,
Fă pe voia mea,
Dorurile mele
Zboară tu cu ele;
Dincolo de stele
În ţările-acele!"
Şi răspunde pasărea:
"-Ba, că dorul tău,
Mare e şi greu!
Aripile mele,
Mări, sunt mititele,
Calea-i lungă foarte,
Şi nu pot să poarte,
Aripi mititele
Doruri mari şi grele!
Eu, de unde vin,
E numai senin,
Şi acolo nu-i,
Dorul nimănui!"

Iată, iubiţi credincioşi, o descriere care ar trebui să se potrivească cu orice mănăstire - şi s-ar potrivi dacă cei de la Sfântul Munte ar fi oameni veniţi din cer pe pământ. Şi dacă nu sunt aşa, nici acolo nu se potriveşte! Şi nu se potriveşte nici pe la noi, decât acolo unde oamenii sunt despătimiţi. De ce? Pentru că **Sfântul Ioan Scărarul** spune că:

"Nepătimirea este cerul cel de pe pământ".

Când ai ajuns la nepătimire, când ai ajuns la linişte, când ai ajuns la blândeţe, când ai ajuns la smerenie, când îl simţi pe Domnul Hristos în suflet, nu-ţi mai trebuie nimic din lumea aceasta, adică nu mai eşti preocupat de ceva anume - că dacă aşa avea lucru acela mi-ar părea bine şi aş fi împlinit -, pentru că având pe Domnul Hristos ai totul. Sunt mulţi chiar şi în mănăstiri, mulţi care de fapt nu-L au pe Hristos, sau am putea zice că nu le

ajunge Hristos. Se poate întâmpla aşa ceva? Nu. De ce? Pentru că:

Dacă Îl ai pe Hristos nu-ţi mai trebui altceva, şi dacă nu-L ai pe Hristos, atunci întrebi de una, de alta, că ce bine ar fi să ai cutare, şi hai să mă întâlnesc cu cineva şi hai să plec dincolo şi hai să văd ce mai e prin ţară, şi hai să văd ce mai e prin lume, şi hai să nu ştiu ce. Pentru că nu-ţi ajunge ceea ce ai pentru că nu ai!

Înainte cu doi ani, la noi la mănăstire, în aprilie a avut loc o întrunire cu stareţii din Eparhia Sibiului - stareţii şi stareţele. Şi Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit mi-a zis să vorbesc şi eu la această întrunire. Cuvântul a fost publicat după aceea în *"Telegraful Român"*. Şi am spus mai întâi că în mănăstirea noastră a venit cândva un om de vrednică pomenire - episcopul Nicolae Popovici - care a fost cândva la Oradea şi care a fost pensionat. S-a găsit soluţia aceasta, pentru că nu a mai convenit oamenilor de atunci, guvernului de atunci, departamentului de atunci, oamenilor bisericii de atunci, nu a mai convenit pentru că a avut o atitudine pe care alţii n-au avut-o şi omului de obicei nu îi place să fie stingherit de altul. Şi atunci l-au pensionat. L-au scos din scaun - forţat, bineînţeles -, i-au dat pensie, şi i-au găsit domiciliu la o mănăstire izolată, la Mănăstirea Cheia. El avea la noi la mănăstire pe fostul lui vicar care era stareţ la mănăstire. Nu ştiu ce s-a gândit, ce nu ar fi vrut să se mute la mănăstirea noastră - nu a fost posibil -, dar a venit până la mănăstire în ’57 sau ’58 şi ne-a vorbit în biserică. Şi în biserică a zis aşa: “Mulţi dintre cei ce se fac călugări, nu ştiu ce fac când se fac călugări”... Încă o dată:

*"**Mulţi dintre cei ce se fac călugări, nu ştiu ce fac când se fac călugări**".*

Să ştiţi că asta-i valabil şi în vremea noastră, eu cred că sunteţi în vederile mele. Mulţi care aţi văzut lucruri nepotrivite, de pe urma faptului că cei care s-au făcut călugări n-au ştiut ce fac când s-au făcut călugări. Bineînţeles că asta nu îi vizează pe cei care ştiu ce au făcut şi care ştiu cum trebuie să trăiască, şi trăiesc în aşa fel încât aduc slujbă lui Dumnezeu, chiar dacă sunt oameni de pe pământ. Am reţinut lucrul acesta, l-am spus de multe ori, şi atunci a fost aprobat, că de aceea a fost şi publicat. Asta este.

Mai departe am spus că un călugăr trebuie să fie un om bun. Orice creştin trebuie să fie om bun, dar un călugăr într-un mod special trebuie să fie bun. Şi le-am spus că am mers odată acasă şi le-am spus la ai mei că părintele Serafim, de pildă, e om bun. La aceasta ai mei au răspuns (oameni de la ţară care nu aveau cunoştinţe teologice):

“Bun să şi fie, şi dacă nu este bun n-are treabă să stea acolo!”.

Le-am spus şi alta, că un părinte de la Mănăstirea Dragomirna, duhovnicul de acolo - de fapt, pe atunci era economul mănăstirii, că era mănăstire de călugări -, când venea un frate la mănăstire şi zicea:

*“Părinte, am venit la mănăstire să fiu şi eu călugăr, să mă fac călugăr”, zicea părintele: “**Bine ai venit frate că de abia se va înmulţi rugăciunea**”. Şi după ce stătea fratele cât voia şi nu mai voia să mai rămână, se ducea la părintele şi zicea: “Părinte, m-am socotit să nu mai stau aici, să mă duc”. Şi părintele zicea: **“Du-te, frate, că de-abia se vor împuţinat ispitele”.***

Sunt nişte lucruri pe care oamenii le-au scos din experienţa lor. La noi la mănăstire era un părinte care când vedea că vrem să înmulţim florile - era o tendinţă de a înmulţi florile pe vremea aceea, aveam un parc frumos la gospodăria mănăstirii, de acum la vechea stăreţie, un parc organizat după toate rânduielile, un parc cu plante japoneze, cu fel de fel de plante frumoase, şi aveam tendinţa să înmulţim florile, şi părintele zicea când vedea asta:

“Nu înmulţiţi florile, că trebuie îngrijite”.

La floare nu îi stă bine îmburuienată. Cuvântul acesta l-aş spune şi eu acum, dar nu

m-aude nimeni:

"Nu înmulţiţi mănăstirile, că trebuie grijite şi trebuie să lucraţi cu oameni improvizaţi şi nu se ajunge unde trebuie".

Astea sunt, ca să zicem aşa, nişte părţi negative şi reale de care nu putem face abstracţie. Bineînţeles nu toată călugăria este aşa. Sunt călugări serioşi, sunt oameni care au ajuns în locul împlinirilor, sunt oameni care au făcut din mănăstire Casa lui Dumnezeu, poarta cerului, au făcut-o tinda raiului. Se simt împliniţi, nu-şi doresc altceva, se simt aşezaţi de Dumnezeu, aşezaţi acolo în locul acela, nu-şi doresc să schimbe locul, se simt utili acolo unde i-a pus Dumnezeu, nu doresc să fie în altă parte ca să fie utili. Şi asta este un dar de la Dumnezeu şi este o călugărie adevărată. Bineînţeles că, cu toate acestea, viaţa de familie nu este umbrită, şi pentru cei care vreau să ducă viaţă de familie, familia este un dar de la Dumnezeu. Un credincios care se căsătoreşte - şi ştie că s-a căsătorit în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, că legătura este prin Dumnezeu, ca să slujească lui Dumnezeu, că Dumnezeu prin căsătorie l-a încununat cu mărire şi cu cinste: *"Doamne Dumnezeu nostru cu mărire şi cu cinste încununează-i pe dânşii"* - ştie că Dumnezeu îi binecuvântează cum i-a binecuvântat pe Avraam şi pe Sara, pe Isaac şi pe Rebeca, pe Iacob şi pe toţi patriarhii, pe Moise şi pe Semfora, pe Iosif şi pe Asineta, pe Ioachim şi pe Ana, pe Zaharia şi Elisabeta. Ştiind toate acestea, fără îndoială că se poate bucura de familia lui, şi îi poate sluji lui Dumnezeu, şi el fiind în tinda raiului, în casa lui Dumnezeu, la poarta cerului şi în locul împlinirilor care este propria lui casă.

Deci fiecare trebuie să se gândească bine ce îşi doreşte, ce îşi alege, şi până la urmă să ştiţi că totuşi alegerea o face Dumnezeu. Şi dacă ai mers pe o cale nu trebuie să te mai gândeşti la altă cale, şi dacă eşti la mănăstire nu trebuie să te gândeşti că ar fi fost bine altfel, şi dacă eşti în viaţa de familie să nu te gândeşti că ar fi fost bine la mănăstire. Noi şi zicem la slujbele pentru marţi*: "Fericiţi cei pe care i-ai ales şi i-ai primit, Doamne".* Fiecare poate fi un ales al lui Dumnezeu, şi este un ales al lui Dumnezeu, este un primit de Dumnezeu, şi noi care ne-am rânduit viaţa în aşa fel încât suntem călugări, credem că ne-a ales Dumnezeu pentru viaţa aceasta.

Aş vrea în legătură cu ce v-am spus să aduc în atenţie o poezie scrisă de **Traian Dorz**, o poezie intitulată "***Am trecut***". Poezia aceasta este făcută de poetul Traian Dorz, ca să o spună omul pe pragul morţii. Nu ştiu cine are vreme de poezii pe pragul morţii, dar e sigur că cineva care este într-o mănăstire şi părăseşte lumea aceasta, nu urând-o şi dispreţuind-o - pentru că n-avem voie să urâm ce iubeşte Dumnezeu; Dumnezeu a făcut lumea şi-o iubeşte, vrea să o mântuiască, vrea să o înalţe -. Deci noi care-am plecat din lume, n-am plecat pentru că dispreţuim lumea, ci am plecat să ne găsim un loc unde-i putem sluji şi mai bine lui Dumnezeu şi cu mai mult spor, punând accent pe lucruri care acolo nu se pot realiza. Noi putem spune această poezie ca şi când am fi pe pragul morţii faţă de lume, şi pe pragul vieţii faţă de Dumnezeu. Poezia are următorul cuprins - zice omul, raportându-se la lumea din care pleacă: *"Am trecut de cel din urmă vârf ce ne desparte"* (îşi închipuie că înălţarea prin moarte este o înălţare, rămânând celelalte jos, şi tu te duci undeva sus):

Am trecut de cel din urmă vârf ce ne desparte
Şi de-abia te văd în vale, ţară de departe;
Unde-am stat şi-am plâns atâta, ţară de departe.

Am avut în tine doruri fără de-mplinire,
Suferinţe fără număr, plâns şi fericire; (deci şi plâns şi fericire)
Poate-atât cât nimeni altul, plâns şi fericire.

Şi vorbeşte mai departe cu ţara:

Am avut duşmani în tine, răul să-mi dorească,
Dar au fost şi-atâtea inimi dragi să mă iubească;
Scumpe şi duioase inimi, dragi să mă iubească.

O, pământule pe care am trăit o viaţă,
Azi te las, rămâi în urmă, tot mai mic prin ceaţă;
Mai în urmă, mai departe, tot mai mic prin ceaţă.

Eu mă duc în ţara scumpă, sus, mai sus de stele,
Unde-i mirele şi-alesul dorurilor mele;
După care-au plâns o viaţă dorurile mele.

Faţa ta îndurerată nu voi mai privi-o:
Lume, suferinţă, lacrimi, plânsule - Adio!
De-azi suntem pe veşnicie despărţiţi. Adio!

Aşa ceva trebuie să simtă cineva care-i în mănăstire, să simtă că s-a depărtat de ceea ce a fost şi e împlinit cu ceea ce are. Dacă nu este aşa, nu este unde trebuie.

Aş vrea să mai aduc aminte - am spus şi la Sub Piatră că în satul meu era o femei care cânta în şezătoare, o cunosc pe femeie, am cunoscut-o, Dumnezeu să o odihnească, şi spunea mama că lelea Stana lui Adam în şezătoare cânta aşa:

Pe dealul cu strugurii
Plimbă-să călugării,
Blăstămându-şi părinţii
De ce i-o călugărit
Şi nu i-o căsătorit.

Este un punct de vedere, este o concepţie, un stil de a vedea lucrurile - bineînţeles din partea unor oameni care nu ştiu lucrurile călugărilor -, dar cuvântul acesta şi alcătuirea aceasta vrea să spună că cei care nu se împlinesc în călugărie şi nici n-au ajuns la căsătorie sunt într-o situaţie de nemulţumire, într-o situaţie de zbucium. Nu se întâmplă lucrul acesta ca să te facă părinţii călugăr, pentru că de obicei părinţii nu doresc ca fiii lor să fie călugări. Se împotrivesc pe cât pot ei să se împotrivească. Unii dintre ei nu se împotrivesc, dar nu sunt bucuroşi. Adică oamenii vor să duci viaţa pe care au dus-o ei, să vadă de pe urma ta ceva concret. Şi de aceea nu se poate zice că sunt de vină părinţii. Dar ideea aceasta, că sunt oamenii nemulţumiţi călugări fiind, este o realitate, şi e o realitate nu pentru toţi, ci pentru unii, şi o realitate care se exprimă că de ce i-au călugărit şi nu i-au căsătorit, pentru că viaţa comună e viaţa de familie, şi aceea ar fi putut să o ducă, iar aceasta n-o pot duce. De aceea sunt destui improvizaţi, de aceea sunt destui rataţi. Noi nu suntem judecătorii oamenilor, dar să ştiţi că oamenii credincioşi nu-şi pun problema aceasta că sunt şi călugări răi. Ei când aud de un călugăr şi când văd un călugăr se bucură de existenţa lui. Oamenii serioşi îi înţeleg şi dacă se bucură de existenţa lui înseamnă că pentru ei călugării toţi sunt buni, sau nu se gândesc că ar putea fi şi altfel.

Cine îşi mai poate alege, să-şi aleagă calea. Să ştiţi că sunt oameni care nu sunt buni nici de călugărie şi nici de lumea aceasta şi mai ales aceia sunt cam aşa care zic că nu ştiu ce să facă: să mă căsătoresc sau să mă fac călugăr. Vine la mine câte cineva şi zice:

"Părinte, ce ziceţi dumneavoastră? Să mă fac călugăr?"

Şi eu zic:

"Asta mi-o spui tu mie, nu ţi-o spun eu ţie".

Să-şi aleagă omul calea care i se potriveşte şi să o trăiască cu seriozitate, şi să ştiţi că Dumnezeu nu se lasă dator. Am văzut şi împliniri, am văzut şi lucruri nefireşti, şi într-o parte şi într-alta. Nimeni nu este asigurat că dacă ar merge pe o cale are mulţumire, şi dacă merge pe altă cale n-are mulţumire. Nimeni nu este asigurat de lucrul acesta. Pentru că nu calea îl mântuieşte, ci felul în care se raportează la calea pe care şi-a ales-o.

Sfântul Ioan Gură de Aur, în predicile despre pocăinţă - pe care eu vi le recomand -, într-una din ele spune aşa:

> *"Adam în Rai fiind a căzut, şi Lot în Sodoma s-a mântuit. Iov s-a mântuit pe o grămadă de gunoi şi Saul nu s-a mântuit în palat împărătesc".*

Deci nu locul îl mântuieşte pe om, ci seriozitatea cu care se angajează la ceea ce doreşte el să facă, la ceea ce face pentru Dumnezeu.

Am spus lucrurile acestea - aşa m-a slujit mintea să le spun -, dar să ştiţi că am răspuns totuşi la o întrebare, la o dorinţă a cuiva care mi-a spus că ar fi bine ca şi aici şi la Sub Piatră să ating şi problema aceasta. Deseară dacă ne ajută Dumnezeu o să stăruim puţin asupra avantajelor ortodoxiei sau asupra adevărurilor de credinţă ortodoxă, ca să ne statornicim în aprecierea pozitivă a ceea ce alţii din jurul nostru depreciază ca nefiind lucruri esenţiale, ci fiind lucruri fără valoare. O să vedem noi că totuşi sunt esenţiale şi că e bine să le avem în vedere, nu numai aşa pentru că ne-am pomenit cu ele, ci să avem şi nişte temeiuri pentru a le pune în valoare pentru noi şi pentru alţii, adevărurile de credinţă care ţin de ortodoxie.

Dumnezeu să ne ajute!

La venirea în tabără

Î.P.S. Andrei, Arhim. Teofil Părăian, Protos. Andrei Barbu
Marţi, 13 iulie 1999

Î.P.S. Andrei: E atâta nevoie de tineri credincioşi şi de tineri doritori să schimbe o lume păcătoasă. Nu ştiu dacă veţi reuşi; noi nădăjduim, cu ajutorul lui Dumnezeu, că veţi reuşi, însă "vântul" care bate peste noi se pare că este totalmente contrar la ceea ce se întâmplă.

Întâmplător, am citit dimineaţă câteva rânduri din Pateric şi acolo Avva Dioscor zicea că în tot anul punea început bun şi se lupta cu câte o patimă. Unii dintre dumneavoastră veniţi în fiecare an aici şi vă ajută Dumnezeu să puneţi în tot anul început bun şi să puteţi face câte un pas înainte, pentru că e nevoie de aceşti paşi înainte, şi am zis că mă voi explica, că pe de o parte ne-am dori ca aceste preocupări duhovniceşti să fie din ce în ce mai serioase şi Biserica să reuşească să şi-i apropie pe tineri, să-i apropie pe toţi oamenii de Sfânta Liturghie, de cele sfinte, pentru ca să poată schimba o lume, însă, pe de altă parte, şi răul lucrează. Noi ştim că religia noastră creştină a fost numită de părintele Felea religia iubirii, plecând de la rezumatul pe care l-am putea da Evangheliei. Mântuitorul Iisus Hristos a spus lucrul acesta, ucenicilor şi oamenilor, în general, să se iubească unii pe alţii pentru că cel ce iubeşte este de la Dumnezeu, *"Dumnezeu este iubire"*, şi cel ce urăşte pe fratele său este de la cel rău. Acesta este mesajul Bisericii sau propovăduirea Bisericii, pentru că în mijlocul propovăduirii creştine stă predicarea iubirii. Am participat la o festivitate în vara aceasta, o festivitate care presupunea şi vernisarea unei expoziţii, o expoziţie, altfel, bine alcătuită cu lucrări ale tinerilor de la Liceul de Artă din Alba Iulia. Organizarea a fost bine făcută, numai că, pe lângă faptul că şi-au expus acolo operele lor de artă, au ţinut să ţină şi nişte cuvântări. Una dintre ele mi-a rămas în minte pentru că această cuvântare este dătătoare de diagnostic într-o lume care nu mai este normală, şi nici nu mai judecă corect. Discursul tânărului respectiv era cam aşa: *"Îi urăsc pe bătrâni pentru că trebuie să le cedez locul în maşină, deşi şi eu am plătit biletul. Îi urăsc pe bătrâni pentru că sunt plicticoşi, pentru că miros a transpiraţie, pentru că mă incomodează, şi îi urăsc pe bătrâni pentru că şi eu voi fi bătrân şi urăsc bătrâneţea, şi mă urăsc şi pe mine pentru că voi fi bătrân"*. Adică, toată cuvântarea se poate rezuma în aceasta că urăşte omul şi societatea omenească şi comunitatea omenească respectivă şi atunci am zis iată Evanghelia răsturnată pe dos. Domnul Iisus Hristos propovăduieşte iubirea, această societate post-modernă, post-creştină propovăduieşte reversul, propovăduieşte ura şi atunci cum nu e nevoie de tineri cuminţi şi ancoraţi în misiunea Bisericii şi doritori de sfinţenie?

Am mai spus lucrul acesta şi în două rânduri l-am creionat şi în ziarul nostru eparhial. Acum doi ani am făcut o vizită în Anglia şi printre altele, părinţii de acolo din Biserica anglicană ne-au adus la cunoştinţă cu bucurie că ei încearcă să regăsească monahismul. Spun lucrul acesta pentru că suntem la mănăstire. Încearcă să regăsească monahismul pentru că, confruntându-se cu o secularizare excesivă, îşi dau

seama că renunţând la monahism au renunţat la un izvor dătător de spiritualitate care i-ar fi putut ajuta în această luptă. Şi atunci încearcă să descopere monahismul şi deşi sunt anglicani au organizat şi mânăstiri franciscane şi mânăstiri benedictine şi e vrednică de toată lauda strădania aceasta a lor. La una dintre mânăstiri am întâlnit un părinte în vârstă care fusese zeci de ani misionar în Africa şi el se plângea de această înstrăinare a oamenilor de cele sfinte, de această secularizare şi la un moment dat a întrebat: *"Cum aţi vedea dumneavoastră redresarea, din punct de vedere spiritual, a societăţii engleze?"*. Şi eu, ca să nu-l jignesc, am zis că în Anglia există o biserică creştină şi această lucrare de duhovnicire a oamenilor trebuie să o facă biserica de aici. Probabil, s-ar fi aşteptat la un alt răspuns, pentru că ştia şi el cum ştim noi toţi că ortodoxia are faimă bună în Apus şi că tentaţia pentru ortodoxie pe mulţi oameni ajunge să îi determine să îmbrăţişeze ortodoxia. Eu, din complezenţă, i-am răspuns aşa: *"Anglia are o biserică şi Anglia va găsi mijloacele necesare pentru că Anglia este o ţară creştină"*. Şi părintele a zis: *"Nu Anglia nu mai este o ţară creştină, Anglia est o ţară post-creştină"*. Şi atunci putem lega lucrurile unul de altul. Auzim tot mereu sintagma: societate post-modernă, lume post-creştină, şi atunci ne dăm seama că această modalitate de a se exprima punând în centru ura şi nu iubirea probabil că aparţine unei societăţi numite postcreştine în care nu mai are loc Hristos. Ori, ceea ce se întâmplă la Poşaga an de an şi în alte părţi şi ceea ce încercăm noi să facem este tocmai contrariul, să rămânem aproape de valorile autentice, să rămânem la Domnul Hristos. Noi îi mulţumim părintelui Teofil că a venit şi mănăstirii că a organizat şi Îl rugăm pe Dumnezeu să vă înroureze sufletul cu har ca să adunaţi cât mai mult şi să mergeţi de aici hotărâţi să duceţi război pe viaţă şi pe moarte cu răul.

Dumnezeu să vă binecuvinteze!

Părintele Teofil: Înseamnă că şi pe mine mă urăsc, pot să o facă, Dumnezeu să-i miluiască, dar să ştie oricine care urăşte că ura nu aduce linişte. Să verşi venin înseamnă să fii bolnav, ori ura e venin. Noi suntem pentru iubire şi căutăm să înmulţim iubirea să o simţim, să o purificăm şi să o revărsăm unde ne duce peste tot şi peste toate, peste cei buni şi peste cei răi că numai aşa ne asemănăm cu Dumnezeu. Domnul Hristos a spus că: *"Dumnezeu răsare soarele peste cei buni şi peste cei răi, trimite ploaia peste cei drepţi şi peste cei nedrepţi"*. Dacă este vorba să ne asemănăm lui Dumnezeu şi noi trebuie să facem aşa ceva. Dacă Domnul Hristos a rânduit lucrul acesta să fim preocupaţi de iubire, de a înmulţi iubirea, ne-a rânduit şi calea fericirii. Cine poate iubi intră în sfera fericirii şi cine intră în sfera fericirii sigur este în sfera iubirii. Ar fi bine ca cei tineri să înveţe de la cei în vârstă pentru că cei în vârstă au acumulat o experienţă, au acumulat o învăţătură, au acumulat concluzii, au ajuns la nişte concluzii şi toate acestea pot fi preluate de cei care încă n-au trecut prin viaţă şi să le folosească. Noi oferim. Eu am venit aici ca să ofer, de fapt, toată viaţa creştină e o viaţă de oferire. Iubirea oferă, iubirea nu aşteaptă să i se ofere şi e fericit omul că poate oferi, că poate da ceva poate un gând bun, poate un cuvânt mângâietor, poate o faptă prin care dă ceva. Iubirea nu este ceva care nu se cunoaşte, ceva ce nu se simte, iubirea se comunică. Dumnezeu este asemănat cu soarele de Sfântul Maxim Mărturisitorul şi se spune în Filocalie că aşa cum soarelui îi este propriu să lumineze şi să încălzească tot aşa şi lui Dumnezeu îi este propriu să facă bine. Omul care se aseamănă lui Dumnezeu trebuie şi el să facă bine, Dumnezeu e iubire şi omul trebuie să fie iubire, dacă omul nu e iubire nu se poate asemăna cu Cel ce e iubire şi nu se poate uni cu Dumnezeu care e iubire. Părintele Arsenie Boca, Dumnezeu să-l odihnească!, -anul acesta se împlinesc zece ani de când a trecut de la viaţa aceasta pământească -, spunea că:

"Iubirea lui Dumnezeu faţă de cel mai mare păcătos e mai mare decât a celui mai mare

sfânt faţă de Dumnezeu”.

E bine să fim preocupaţi de a înmulţi iubirea pentru că numai iubirea aduce fericirea. Ura învenineză, ura îndepărtează, fărâmiţează, ura face ceea ce fac oamenii care urăsc: aduce nemulţumire, aduce nefericire, ori idealul nostru trebuie să fie *“în jurul tău să poţi să-i fericeşti pe toţi”,* şi atunci, din fericirea altuia eşti fericit şi tu; aşa că eu am venit bucuros eu nu consider că am făcut ceva deosebit, ceva ce fac cu efort, am venit cu disponibilităţile pe care le am şi le-am acumulat o viaţă întreagă până la vârsta de 70 de ani şi după 46 de ani de viaţă mănăstirească în legătură cu oamenii care au însemnat ceva. Părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească!, pe care puţini îl mai pomenesc, a fost un om extraordinar în ceea ce priveşte învăluirea, bucuria, a fost un om care s-a comunicat, care a învăţat prin exemplul său, un om care i-a învăluit pe oameni, a învăţat prin exemplul său să fim oameni ai bucuriei, să aducem bucuria, **să înmulţim bucuria, să o înmulţim asemenea Domnului Iisus Hristos, care a zis către ucenicii Săi**:

“Acestea vi le spun ca bucuria Mea să fie întru voi şi ca bucuria voastră să fie deplină”.

Deplinătatea bucuriei, deplinătatea iubirii, deplinătatea fericirii - bineînţeles că pentru lucrurile acestea trebuie să te străduieşti mai întâi, să te remodelezi pe tine însuţi fiindcă de multe ori întâlnim în noi ceea ce n-am vrea să întâlnim. Întâlnim în noi porniri rele, împotriviri faţă de bine însă numai cu ajutorul lui Dumnezeu, cu ajutorul Mântuitorului nostru Iisus Hristos ne putem mântui şi atunci iată ne întâlnim, ne bucurăm de întâlnirile de odinioară, ne întâlnim şi acum şi nădăjduim să ne mai întâlnim şi la anul şi la mulţi ani câţi va rândui Domnul Dumnezeu să ne ţină mintea şi sănătatea şi cât se va putea. Vor veni şi alte şi alte generaţii, vor veni şi după noi oameni care vor putea aduce bucurie, care vor putea aduce lumină, care vor putea aduce înţelepciune de sus, din Scriptură, din darul lui Dumnezeu şi chiar dacă lucrarea noastră va fi doar într-un cerc restrâns e totuşi un câştig pentru toată lumea pentru că până la urmă, după cuvântul **Sfântului Ioan Scărarul**:

“Rugăciunea ţine lumea”.

Eu mă bucur că sunt aici, mă bucur că am putut veni şi de data aceasta aici, mă bucur de întâlnirea cu cei de odinioară şi cu cei de acum şi nădăjduim ca totul să fie bine, cu darul lui Dumnezeu, cu rugăciunile Maicii Preacurate care ne ocroteşte şi se roagă pentru noi, cu rugăciunile sfinţilor care sunt şi ei pentru noi nişte modele şi cu binecuvântarea celor aşezaţi de Dumnezeu să ne binecuvinteze, cu binecuvântarea Înalt Prea Sfinţitului de care am fost sigur, n-am mai cerut-o; am venit la sigur că aici e binecuvântare pentru aşa ceva. Am venit şi în numele prieteniei cu cei de aici. Eu mă simt foarte apropiat de cei de aici, şi, am mai spus-o de mai multe ori, şi o mai spun şi acum:

“Toate prieteniile mele le-am programat pentru veşnicie; nu mă las de nici una!”.

Studenţii: Înalt Prea Sfinţite Părinte care credeţi c-ar trebui să fie preocupările unui tânăr pentru a putea să dospească în societatea în care trăieşte ca şi creştin?

Î.P.S. Andrei: Nu ştiu dacă le iau într-o ordine, dar preocupările unui tânăr creştin ar trebui să fie: să meargă la biserică, să se roage zilnic dimineaţa şi seara, să facă lectură în mod deosebit din Noul Testament, din Sfânta Scriptură şi să se implice în acţiuni filantropice, să ajute şi el cât poate la măsura a ceea ce are, dacă nu poate ajuta băneşte atunci cu munca lui şi să fie prietenos, cred că nu e bine să facă pe moralistul, nici pe sfântul în sensul cum se manifestau fariseii şi să fie deschis şi gata de comuniune, dar nu la păcat.

Studenţii: Credeţi că e posibilă comuniunea în viaţa din afara mănăstirii?

Î.P.S. Andrei: Da, este posibilă, la orice biserică ar trebui să fie lucrul acesta, nu?

Studenţii: Practic?

Î.P.S. Andrei: Practic dacă e vorba de comuniunea euharistică şi liturgică la orice biserică în toată duminica.

Studenţii: Care sunt lucrurile care trebuie recuperate şi care mai pot fi recuperate pentru viitor, lucruri din trecut?

Î.P.S. Andrei: Lucruri din trecut, dacă vă referiţi la biserică şi la credinţă, lucrurile rămân veşnice, cele lăsate de Mântuitorul, de Sfinţii Părinţi până la noi, adică trebuie doar să le redescoperim. De recuperat ar fi alte lucruri colaterale credinţei dar nu străine, cele legate de tradiţiile noastre care pier.

Studenţii: Care ar fi metoda?

Î.P.S. Andrei: Nu ştiu care este metoda, efectiv încercăm noi să facem.

Studenţii: Dar lucruri pe care ni le-aţi recomanda să le împlinim din tradiţie.

Î.P.S. Andrei: De exemplu, nu ştiu cât veţi putea frăţiile voastre, dar când pe scară largă un anumit fel de muzică se propagă care nu mai are nimic cu tradiţiile de dinainte, atâta cât ne stă în putinţă să punem în valoare muzica noastră, populară. Unii zic că era o valoare şi jocul dar nu cred că mai e posibilă o reîntoarcere, dar măcar muzica să rămână, poate Părintele Teofil să aibă o părere mai ancorată duhovniceşte legată de recuperarea aceasta.

Părintele Teofil: Ceea ce ne lipseşte nouă celor mai în vârstă şi celor mai tineri este faptul de a avea în prim planul vieţii noastre pe Dumnezeu cum Îl aveau cei de odinioară. Eu când eram copil trăiam într-o societate care astăzi nu mai există, în care Dumnezeu era prezent, Biserica era activă, postul era o tradiţie care se împlinea fără motivări raţionale sau fără motivări sanitare. Se ştia că asta trebuie făcut, exista şi se ştia că nu se poate altfel. Dacă i-aş fi întrebat pe-ai mei de ce postim, mi-ar fi spus: *"Cum să nu posteşti că doar toată lumea posteşte"*, sau dacă aş fi întrebat: *"De ce mergem la biserică?"*, mi-ar fi spus: *"Cum să nu mergem"*. Erau nişte lucruri ştiute, nişte lucruri trăite de oameni fără o motivare că, uite ce este la biserică că sunt binecuvântările, că este rugăciunea, că sunt cântări îngereşti. Acum tot trebuie să le spun la oameni de ce trebuie să meargă la biserică pentru că ei nu mai au o motivare să meargă şi atunci trebuie să-i găseşti o motivaţie. Şi toate lucrurile acestea de înviorare a evlaviei, a evlaviei autentice, a sfielii faţă de cele sfinte, faţă de persoanele sfinţite, toate lucrurile acestea le cam lipsesc şi acestea ar trebui puse în valoare şi luate în consideraţie.

Studenţii: Înalt Prea Sfinţia Voastră, cunosc aici studenţi la Arte Plastice, la Conservator. Pentru că a venit vorba, cum ar putea ei, cu pregătirea lor, să contribuie la îmbunătăţirea modului cum se practică astăzi pictura, muzica şi, în general vorbind, pentru că majoritatea nu sunt studenţi la Teologie, cum ar putea fi încorporată pregătirea lor laică în slujirea Bisericii?

Î.P.S. Andrei: Cei ce au darul muzicii să-i înveţe şi pe alţii să cânte să cânte frumos la Sf. Liturghie, la toate slujbele, iar cine are darul picturii să promoveze o pictură

bisericească autentică pentru că sunt foarte mulţi pictori improvizaţi şi din nefericire motivaţi financiar; creştinii dintr-o seamă de sate îi angajează să le picteze biserici. Şi ies aşa de rău… Şi atunci sigur, dacă sunt studenţi la Arte Plastice să devină pictori buni bisericeşti şi să se impună în faţa improvizaţilor.

Părintele Teofil: Se zice că pictorii odinioară erau şi evlavioşi şi teologi, apoi au ajuns numai evlavioşi şi acum sunt numai profesionişti. Să ştiţi că noi nu trebuie să fim exclusivişti, adică: "Numai muzică bisericească trebuie cântată!"; bineînţeles că în Biserică nu poţi să cânţi şi altă muzică, dar să ştiţi că mie îmi place foarte mult muzica populară, îmi place muzica populară bănăţeană, îmi place Dumitru Fărcaş la oboi. Spune lumea: "Uite este călugăr şi îi place muzica populară". Cum să nu-mi placă? Ce este frumos e frumos şi pentru călugăr şi ce nu este frumos nu este frumos pentru nimeni.

Studenţii: Cred că asistăm nu numai la o pierdere a tradiţiei religioase, ci la o pierdere a tradiţiei în general.

Părintele Teofil: Da, să se insiste cât se poate insista. Acum fiecare dintre noi avem cercul nostru; nu se poate zice că acum am fost la Poşaga şi ne ducem şi facem minuni acasă. Întâi de toate trebuie să facem minunea îndreptării vieţii noastre, să fim cu mai multă atenţie, să fim cu mai multă grijă în faţa lui Dumnezeu şi apoi vedem noi ce se poate face, că uite suntem fiecare dintr-o familie. Eu de exemplu mai am trei fraţi. Fraţii mei nu sunt oameni deosebiţi în ceea ce priveşte credinţa; fratele meu cel mic merge, din când în când, la biserică. Noi, acasă, toţi am învăţat să zicem "Tatăl nostru" la masă; ei acum nu mai zic, numai când mă duc eu acolo. În casa noastră numai 25 % este angajată în viaţa religioasă, ceilalţi ştiu de Dumnezeu, dar nu duc mai departe tradiţia din familie. Eu când mă duc în satul meu zic la oameni că sunt dintr-un sat dărâmat şi e dărâmat spiritual. Trebuie salvat ceva cât putem pentru noi şi pentru cei din jurul nostru, pentru familia noastră. Cei pentru care va rândui Dumnezeu viaţă de familie să aveţi o familie care să slujească lui Dumnezeu în toate ale ei, adică nu numai aşa cum vin unii la mine şi zic: *"Eu am crezut că chestiunea religioasă e o chestiune particulară"*. Da, sunt şi situaţii în care te rogi singur, pentru că nu se poate întotdeauna să te rogi împreună, dar trebuie avută în vedere chestiunea în familie, cu părinţii, cu copiii, soţii împreună, cum zice Zorica Laţcu: *"Când plecăm genunchii seara amândoi";* dacă nu este aşa nu este bine, nu salvezi tradiţia.

Studenţii: Dar valorile acestea autentice, creştineşti, au ele în sine destulă putere pentru a face faţă concurenţei?

Părintele Teofil: Nu au putere pentru că oamenii sunt câştigaţi pentru alte valori. Totuşi, în cercul în care te găseşti, la tine în casă, să asculţi muzică frumoasă, muzică simfonică, muzică populară; să asculţi ce este frumos, nu ce se dă pe post.

Studenţii: Părinte, dar inclusiv acţiunea aceasta de la Poşaga pare o adevărată provocare pentru mentalitatea consumistă de astăzi. Ce impact credeţi că ar putea să aibă pentru un tânăr care nu este aşa de bisericos?

Părintele Teofil: Dragă, cei care vin aici vin cu gânduri bune şi oricum pleacă cu ceva. Cei care nu sunt la un gând cu noi nu ajung pe aici sau nu stau cu noi. Aici sunt oameni câştigaţi cât de cât pentru Dumnezeu şi mai ales pentru bine, pentru o viaţă superioară, chiar dacă nu o pot duce.

Să nu ducem o viaţă desprinsă de Dumnezeu.

Pentru mulţi Dumnezeu e mai mult o idee, e o probabilitate, o posibilitate, ori pentru noi trebuie să fie o realitate. Dacă învăţăm aceasta am învăţat deja mult şi am învăţat pentru viaţă şi pentru bătrâneţe şi pentru tinereţe.

Studenţii: Înalt Prea Sfinţia Voastră, credeţi că o soluţie pentru a combate ofensiva modernităţii ar fi retragerea din faţa ei? De exemplu chiar pentru revitalizarea tradiţiei, a tradiţiei româneşti, retragerea tinerilor la sate pentru a încerca să reconstruiască satele, să reînnoade firul tradiţiei… credeţi că este o soluţie?

Î.P.S. Andrei: Nu. Cred că este fantezistă. Nu trebuie să se retragă la sate cei care sunt la oraş. Să stea la sate cei care sunt de la sat şi să încerce să redescopere tradiţia moşilor lor; nu a părinţilor, că părinţii au pierdut-o, dar a bunicilor; iar cei de la oraş să încerce să salveze tradiţia la oraş.

Părintele Teofil: Vedeţi, acum oamenii aşa s-au lăbărţat din punct de vedere spiritual încât admit şi la sat lucruri de la oraş, lucruri care nu sunt compatibile cu viaţa tradiţională de odinioară. Eu zic că, de exemplu, discoteca e gura iadului. Şi oamenii, uite, admit gura iadului şi la sat; vor să ajungă în iad sau vor să vadă prin gură cum e în iad. Noi nu ne putem opune societăţii în sensul că societatea nu o să se mai dezvolte pe alte baze, dar putem face o rânduială în viaţa noastră, în viaţa familiei noastre. Haideţi să luăm lucrurile practic. Mă duc acasă la fraţii mei. Eu le spun: "Măi, ziceţi şi voi rugăciunea că doar ştiţi cum era la noi acasă. Când ne aşezam la masă zicea careva dintre părinţi, mama, tata: "No, haidaţi la Tatal nost' să ne putem apuca să mâncăm". Nici nu ne puteam apuca să mâncăm dacă nu ziceam "Tatăl nostru". Ei se apucă să mănânce şi după aceea zic: "Ei, că n-am zis Tatăl nostru".

Î.P.S. Andrei: Şi tot nu-l zic.

Părintele Teofil: Şi tot nu-l zic. Ce să fac acum? Ce să fac cu ei, că sunt oameni cumsecade? Eu cred că până la urmă îi primeşte Dumnezeu şi aşa, că pe altă parte sunt oameni de treabă şi îşi văd de treabă; sunt oameni muncitori cu mâini bătătorite, cu mâini ostenite dar, au pierdut o rânduială, o legătură cu tradiţia noastră din casă şi apoi nu numai la noi e aşa. Chiar e un părinte pe acolo la noi, un părinte în vârstă, şi a zis: *"Uite, copiii mei nu se mai roagă"* - copiii preotului. Şi el de fapt e un om rugător. Eu i-am luat şi un interviu odată că din mulţimea de preoţi de pe acolo l-am considerat cel mai reprezentativ din punctul acesta de vedere. Şi, uite, zice: "Copiii mei nu se mai roagă".

Studenţii: Mănăstirile se găsesc în spaţiul rural. Credeţi că au şi ele o importanţă în recuperarea valorilor chiar acestora naţionale, pe lângă cele creştineşti?

Î.P.S. Andrei: Cred că mănăstirile nu pot să facă lucrul asta.

Părintele Teofil: Nu pot. Nu, sigur nu pot.

Î.P.S. Andrei: Mănăstirile să-şi facă treaba lor, ca lumea să şi-o facă. Recuperarea asta să o facă credincioşii care merg la mănăstire.

Părintele Teofil: Nu îi poţi angaja pe oameni. De exemplu, odinioară toate hainele pe care le purtam le făceam în casă. Mama torcea toată iarna, şi fuior şi lână şi de toate, şi ţesea, şi ne îmbrăca pe toţi. Acum se cumpără haine de-a gata. A venit odată cineva din Germania la noi şi voia să-i aducă unei credincioase care lucra acolo la noi la mănăstire un fel de halat negru. A spus că a căutat prin Germania şi nu a găsit că pe acolo nu se poartă. Sunt lucruri pe care nu le mai poţi avea. În sfârşit, noi nu suntem idealişti în

sensul acesta că o să aducem satul românesc la nivelul de acum 50 de ani. Nu-l mai aduce nimeni la nivelul de acum 50 de ani. Dar, aşa, pe ici pe colo, unde se poate, cât se poate, să înveţe oamenii să fie îmbrăcaţi decent. Nu zic să fie împachetaţi ca mine, dar să fie îmbrăcaţi aşa cum se cade.

Când am fost la spital la Bucureşti a venit la mine un tânăr în maiou, să-mi facă o vizită. Mă ştia de la Sâmbăta, că a fost pe la Sâmbăta şi a venit să mă vadă, şi zic: *"Măi, ce ai venit aşa golaş?"*; l-am îmbrăţişat şi am văzut că este în maiou. Zic: *"Te pomeneşti că eşti şi în pantaloni scurţi?"*. Dar, era cu un profesor de-al lui de religie şi a zis că nu este în pantaloni scurţi, numai trei sferturi. Şi a venit şi a doua zi şi a zis: *"Părinte am venit cu cămaşă şi cu pantaloni lungi"*. Zic: *"Aşa! Te învaţă!"*. Oamenii nici nu ştiu de multe ori. Este o atmosferă creată în sensul acesta şi este foarte greu de a te desprinde. Zici: *"Aşa fac toţi, aşa fac şi eu"*. Cum îl întreb pe unul la spovedit: *"Dar, cu păcatele trupeşti cum stai?"* Şi zice: *"Ca toată lumea"*. Se ştie deja că e o stare din aceasta.

Î.P.S. Andrei: O regulă?!

Părintele Teofil: Ce să facem? Dragă, noi acum dacă ne-am adunat aici şi învăţăm nişte lucruri şi ne ducem cu ele, noi nu ne gândim că acum ne ducem şi facem acolo nişte lucruri extraordinare. Facem ce putem face în condiţiile noastre, pentru noi înşine în primul rând. Să strălucim ca luminătorii în lume cum se zice la slujba Cununiei: *"Să strălucească ei ca luminătorii pe cer"*. Să strălucim cât putem noi şi poate că îi mai atragem şi pe alţii. Când vor vedea oamenii că suntem calmi, când vor vedea oamenii că nu zicem vorbe rele, toate acestea sunt lucruri care pot însemna pentru cineva care pricepe. Pentru alţii poate că nu înseamnă nimic.

Studenţii: Părinte, e al cincilea an când veniţi aici, într-un asemenea context. Simţiţi ceva deosebit de la an la an?

Părintele Teofil: Dragă, eu n-am cum să urmăresc lucrurile. Eu simt ce fac eu. Eu cred că este bine. Dar nu pot să zic că cei care au fost anul trecut se cunoaşte că au fost şi anul trecut faţă de cei care nu au fost anul trecut, că nu am cum să-i urmăresc, să-mi dau seama, dar, în nădejdea binelui facem ce facem. Adevărul este că noi ştim ce facem, nu ştim ce urmează. Am fost acum de curând în Franţa două săptămâni. Mă gândeam eu că nu a prea avut rost prezenţa mea în Franţa, dar poate că totuşi a avut. Cine ştie?! Şi mi-am câştigat nişte oameni pe care i-am apreciat ca oameni cumsecade. Oameni care, în condiţiile acelea, în vacarmul acela, mai au vreme, şi de suflet şi de Dumnezeu, şi se mai gândesc să se întâlnească în numele lui Dumnezeu, în numele Bisericii, să vină la o slujbă, să cânte la o slujbă. Tare mi-a plăcut cum au cântat oamenii la slujbe, cum au cântat cu toţii. Frumos. Sunt nişte lucruri pe care nu le-au pierdut şi poate dă Dumnezeu să nu le piardă sau dacă le pierd unii să nu le piardă toţi.

Studenţii: Înalt Prea Sfinţia Voastră, cum apreciaţi vizita Papei în România? Ce rezultate a adus?

Î.P.S. Andrei: E prea devreme să vedem ce rezultate a adus, nu? Dar, acum depinde din ce punct de vedere încercăm să facem aprecierile. Din punct de vedere politic vizita a avut un rost pozitiv.

Părintele Teofil: Da, da.

Î.P.S. Andrei: Adică, a contat că România este o ţară deschisă.

Părintele Teofil: A fost un eveniment, în orice caz.

Î.P.S. Andrei: Din punct de vedere religios aş spune că tot pozitiv. Tot pozitiv, în sensul că oricum Dumnezeu vrea apropierea oamenilor. Ce va fi mai târziu vom vedea. Părintele Teofil cum apreciază?

Părintele Teofil: Pe mine m-a întrebat unul înainte cu vreun an când se pregătea venirea Papei că ce părere am eu de venirea Papei şi eu am zis: "Eu mă bucur că vine", şi era părintele Serafim acolo şi a zis că s-a înseninat la faţă acela, şi am zis după aceea "şi pleacă". Adică, e un eveniment, e totuşi ceva, dar el nu poate rămâne aici. Şi a fost în atâtea ţări, şi ce-a fost după ce-a fost unde a fost? În Austria sau în Germania sau oriunde a fost? S-a adunat lume foarte multă cum s-a adunat şi acum la noi şi după aceea s-a împrăştiat lumea şi şi-a văzut de treabă ca şi cum nu l-a văzut pe Papa. Asta e situaţia în toate împrejurările. Dar, e totuşi ceva. Se zice că om cult este acela care a învăţat totul şi a uitat totul. Tot rămâne ceva. Nu este tot una că ai citit o carte sau nu ai citit-o, chiar dacă nu mai reţii din carte - poate o idee sau poate nici o idee până la urmă - dar, e mai mult să fi citit o carte şi să o fi uitat, decât să nu o fi citit. Tot rămâne ceva în suflet. aşa este şi cu evenimentele acestea. E un eveniment de referinţă în societatea noastră, pentru noi românii, pentru felul cum ne privesc alţii, dar, poate că nu acesta este lucrul de căpetenie.

Am considerat un lucru foarte pozitiv faptul că Biserica noastră ortodoxă a avut delicateţea să cheme, să-l invite pe Papa, nu pentru noi, pentru că Papa pentru noi este un episcop oarecare, dacă-i vorba. Eu de exemplu, când ascult Vaticanul şi când Papa dă binecuvântare niciodată nu se întâmplă să stau în altă poziţie decât în picioare, întotdeauna mă ridic în picioare, acolo în chilie unde sunt mă ridic în picioare la binecuvântarea Papei, că este un episcop, nu? Dar, pentru noi nu este Sfântul Părinte cum este pentru cei care nici nu-l consideră Sfântul Părinte. Îi spun Sfântul Părinte şi apoi nu iau aminte la el. De exemplu greco-catolicii. Nu am nimic cu ei dar, când te gândeşti că Sfântul Părinte îşi face crucea de la stânga la dreapta şi ei şi-o fac de la dreapta la stânga, ce consideraţie au faţă de Sfântul Părinte? Sau Sfântul Părinte ţine Paştile la o dată şi ei le ţin la altă dată. Ce legătură au cu Sfântul Părinte? În sfârşit, pentru ei este Sfântul Părinte. Pentru noi este un episcop oarecare dar, totuşi a fost o delicateţe din partea Bisericii noastre în sensul că le-a dat posibilitatea să se bucure de Sfântul lor Părinte aici în ţara noastră. Aceasta ar trebui să simtă; să aibă delicateţea asta să simtă că uite, totuşi, suntem buni cu ei şi ei nu sunt buni cu noi.

Î.P.S. Andrei: Da. Şi în cuvântările ce le-a ţinut au fost şi lucruri importante. De exemplu, faptul că a afirmat că avem un creştinism apostolic, că ne-a încreştinat Sfântul Apostol Andrei. Mai anii trecuţi altceva se spunea prin cercurile catolice.

Părintele Teofil: Dumnezeu să ne ajute să fim înţelepţi să înţelegem lucrurile în lumina credinţei noastre şi să fim buni. Este foarte bine să fim buni cu toţi: *"În jurul tău să poţi să-i fericeşti pe toţi"*.

Protos. Andrei: Înalt Prea Sfinţia Voastră, Prea Cuvioase Părinte, aş vrea să vă mulţumesc. Mulţumesc părinte Teofil că aţi putut să veniţi şi în anul acesta, la a cincia ediţie. Părintele Teofil poate că deşi a zis că nu ştie rezultatele dar, sigur că spovedindu-i pe toţi care trec pe aici cred că totuşi ar putea să zică că au avut folos pentru că eu din cât îi cunosc pe cei care au fost pe aici ştiu că au rămas foarte hotărâţi în Biserică, foarte hotărâţi să îi urmeze lui Dumnezeu şi să împlinească poruncile Lui. Aşa că de când ne-am propus noi la început să realizăm aceste conferinţe nu ne-am gândit că o să aibă o

sferă mai largă. Ne-am gândit că se vor folosi doar cei de aici, însă bunul Dumnezeu a vrut să fie şi altfel prin faptul că s-au făcut aceste înregistrări, care s-au răspândit; s-au răspândit apoi şi prin tipărirea unei cărţi. Nădăjduim să se tipărească şi celelalte conferinţe care au fost, şi aici ne rugăm de Înalt Prea Sfinţitul Părinte Andrei să ne ajute.

Ca şi posibilităţi organizatorice, sigur că au fost mai mediocre, ceea ce am putut noi, însă cred că acestea au fost nişte lucruri secundare şi nimeni nu ne-a băgat de vină faptul că am fost mai simpli sau de felul cum am putut noi să organizăm aici, căci toată lumea a privit lucrurile esenţiale, adică conţinutul acestor conferinţe. Mi-am dat seama, din ce am discutat cu cei care au fost aici, că toţi au plecat mulţumiţi şi cred că au plecat îmbogăţiţi de aceste expuneri ale părintelui Teofil. Sigur părintele, cu experienţa care o are, a putut să dea multe orientări şi pentru că se ocupă în general de tineri dar, de cei de la Timişoara, parcă, în special. De lucrul acesta mi-am dat seama pentru că cei de la Timişoara au fost în general destul de bine grupaţi şi au rămas foarte apropiaţi şi legaţi de părintele. Acest lucru este dovedit şi de faptul că acum au fost multe invitaţii şi pentru alte filiale ale A.S.C.O.R. însă de la Timişoara au venit cei mai mulţi. Mă bucur de faptul că au răspuns şi de la alte centre, de la Cluj, de la Bucureşti, deşi au venit mai puţini, dar, totuşi, au ţinut să vină măcar câţiva şi de acolo ceea ce înseamnă că există această comuniune între tineri. Cred că acestea sunt nişte realizări frumoase şi mă bucur că fiecare îşi lasă o mică fereastră în timpul vacanţei. Vin aici la mănăstire şi stau o săptămână şi în această săptămână se implică în programul mănăstirii, în programul de slujbă de noapte. Au contact cu slujba de noapte, cu programul de mănăstire ceea ce este important pentru ei pentru că e bine să cunoască şi latura aceasta a Bisericii şi anume, viaţa din mănăstire. Nu ştiu altfel dacă ar putea să o simtă, să o cunoască; doar când vizitează o mănăstire, însă atunci când stai mai mult timp în mănăstire, poţi să-ţi dai seama într-adevăr de ceea ce fac călugării într-o mănăstire; când petreci câteva zile la mănăstire, se poate simţi, într-adevăr, pulsul mănăstirii. Mă bucur că toţi care vin se spovedesc părintelui Teofil şi primesc îndrumările şi orientările părintelui şi rezultatele se văd. Deci, nu pot altceva să fac decât să mă simt şi eu bucuros că aceste întâlniri se poate realiza la noi la mănăstire şi mă bucur de faptul că putem şi noi să facem ceva pentru tinerii noştri.

Mulţumesc în primul rând lui Dumnezeu pentru că ne ajută să putem realiza aceste lucruri aici, şi mulţumesc Înalt Prea Sfinţiei Sale că am primit binecuvântare încă de la început şi am avut tot sprijinul din partea Arhiepiscopiei ca să putem să realizăm aceste tabere şi, sigur, mulţumesc în mod deosebit şi părintelui Teofil pentru faptul că rămâne conservator, şi an de an vine şi răspunde întotdeauna invitaţiei pe care o face A.S.C.O.R.-ul, şi pe care o face mănăstirea noastră şi, sigur, mulţumesc tuturor tinerilor care s-au rupt, să zic aşa, din vacanţa lor şi au vrut să stea o săptămână la mănăstire.

Rugăciunea liturgică

Marţi, 13 iulie 1999

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.
Prea Cuvioase părinte stareţ, cinstiţi părinţi şi fraţi şi iubiţi credincioşi. Pentru seara aceasta m-am gândit să stăruim puţin cu gândul asupra rugăciunii liturgice, asupra sfintelor slujbe ale Bisericii noastre.

Biserica noastră dreptmăritoare se legitimează pe sine prin sfintele slujbe. Este o Biserică a slujirii liturgice, Biserică doxologică, Biserica preamăririi lui Dumnezeu. A zice ortodoxie, înseamnă a zice slujire lui Dumnezeu. Biserica însăşi se cuprinde în slujirea liturgică prin învăţătura ei şi prin slujirea ei. Prin învăţătura ei în înţelesul că în sfintele slujbe cuprinde învăţătura Bisericii, dar nu o învăţătură cum se învaţă ca studiu, ci o învăţătură prezentată în mod practic.

Sfintele slujbe ne pun în legătură cu evenimentele sărbătorite, evenimentele de mântuire care au avut loc la vremea lor şi pe care noi le aducem în actualitatea noastră şi le facem lucrătoare pentru viaţa noastră. În aşa fel sunt rânduite sfintele slujbe încât cele pe care le sărbătorim la anumite sărbători nu sunt numai ale trecutului ci sunt şi ale prezentului. Sunt şi ale trecutului pentru că s-au realizat în trecut, dar sunt şi ale prezentului în sensul că se aduc în conştiinţa noastră ca şi când ele s-ar fi întâmplat sau s-ar întâmpla în vremea noastră şi cu participarea noastră. De altfel şi în Sfânta Evanghelie este Hristos în mijlocul nostru adus din trecut în prezent, evenimentele sunt aduse din trecut în prezent în Evanghelie, ca şi când aceste evenimente ar fi în vremea noastră şi noi suntem, martorii evenimentelor pe care le prezintă Sfânta Evanghelie.

Slujbele noastre sunt Evanghelia în lucrare, Evanghelia în acţiune. Sărbătorim de pildă Naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Spunem la Naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos vorbind cu Domnul Hristos:

"Naşterea Ta Hristoase Dumnezeul nostru răsărit-a lumii lumina cunoştinţei; că întru dânsa cei ce slujeau stelelor, de la stea s-au învăţat să se închine Ţie, Soarelui dreptăţii şi să Te cunoască pe Tine, Răsăritul cel de sus"

şi aducem mărire Mântuitorului şi zicem:

"Doamne, mărire Ţie!".

Deci în această alcătuire suntem îndrumaţi să aducem mărire lui Dumnezeu pentru ceea ce s-a petrecut odinioară şi pentru ceea ce are însemnătate şi pentru noi:

"Naşterea Ta Hristoase Dumnezeul nostru răsărit-a lumii lumina cunoştinţei"

Hristos ne-a adus o cunoştinţă nouă.

"Taina cea din veac ascunsă şi de îngeri neştiută prin tine Născătoare de Dumnezeu celor de pe pământ s-a arătat. Dumnezeu întru unire neamestecată întrupându-Se şi crucea de bună voie pentru noi luând prin care înviind pe cel întâi zidit, a mântuit din moarte sufletele noastre",

sunt cuvinte prin care noi vorbim cu Maica Domnului, şi spunem Maicii Domnului ceea ce ştim noi despre rolul Maicii Domnului în lucrarea de mântuire a noastră.

Naşterea, Întruparea Fiului lui Dumnezeu, Naşterea după trup a Mântuitorului nostru Iisus Hristos este o taină, o taină a credinţei noastre. De ce este taină? Pentru că şi o înţelegem, şi nu o înţelegem deplin; o şi cunoaştem şi nu o cunoaştem deplin. Ceea ce e cunoscut e mai puţin decât ceea ce nu e cunoscut.

În rânduielile de slujbă de la Naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos spunem:

"Astăzi se naşte din Fecioară Cel ce are în mână toată făptura",

că Cel ce S-a născut din Prea Sfânta Fecioară Maria este Fiul lui Dumnezeu care S-a făcut om: Dumnezeu adevărat şi om adevărat, de aceea şi Maica Domnului este Născătoare de Dumnezeu pentru că nu naşte un om simplu, ci un om unit cu Dumnezeu, nu naşte pe Dumnezeu, ci naşte pe omul unit cu Dumnezeu. Iisus Hristos ca Dumnezeu este născut din veşnicie, dar S-a unit cu fiinţa omenească în pântecele Născătoarei de Dumnezeu şi S-a întrupat şi S-a născut ca om adevărat şi Dumnezeu adevărat. E o taină. E ceva mai presus de ceea ce cunoaştem noi. Şi atunci Sfânta noastră Biserică ne conduce la gânduri înalte în legătură cu Naşterea, şi zice:

> *"Astăzi Se naşte din Fecioara, Cel ce are în mână toată făptura. Cu scutece ca un prunc este înfăşat, Cel ce din fire este nepipăit. În iesle este culcat Dumnezeu, Cel ce a întărit cerurile de demult, întru început. La sân cu lapte este hrănit Cel ce a plouat în pustiu mană poporului. Pe magi cheamă Mirele Bisericii. Darurile acestora le primeşte Fiul Fecioarei. Închinămu-ne Naşterii Tale, Hristoase. Învredniceşte-ne să vedem şi dumnezeiască Arătarea Ta".*

E o desfăşurare în conştiinţa Bisericii şi în conştiinţa credincioşilor a evenimentului mai presus de înţelegere din partea noastră şi ni se spune mai mult decât ni s-ar spune rezumativ că Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om. E prezentat Domnul Hristos ca *"Cel ce ţine în mână toată făptura"*, ca *"Cel ce din fire este nepipăit"*, ca *"Cel ce a întărit cerurile de demult, întru început"*, ca *"Cel ce a plouat în pustiu mană poporului"*, ca *"Cel ce cheamă pe magi"*, ca *"Cel ce este Mirele Bisericii"*, ca *"Cel ce primeşte darurile magilor"*. În felul acesta Sfânta noastră Biserică ne pregăteşte pentru o înţelegere mai înaltă şi o trăire mai înaltă.

Tot în legătură cu Naşterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos se spune într-o alcătuire de la sărbătoarea Naşterii vorbind cu Maica Domnului:

> *"De Dumnezeu Născătoare Fecioară, care ai născut pe Mântuitorul, şters-ai blestemul cel dintâi al Evei; că Maică te-ai fost bunăvoinţei Tatălui, purtând în braţe pe Dumnezeu-Cuvântul întrupat. Taina nu suferă ispitire; numai cu credinţă toţi o slăvim, grăind cu tine şi zicând: Netâlcuitule Doamne, mărire Ţie!"*

Este vorba de o taină mai presus de înţelegerea noastră, o taină cu consecinţe în viaţa noastră pământească şi cu rezonanţă în veşnicie. S-a pierdut blestemul, nu mai suntem sub blestem, avem bunăvoinţa Tatălui arătată către noi şi bunăvoinţa Fiului cel Unul Născut; avem pe Mântuitorul aproape, dar toate acestea sunt mai presus de înţelegerea noastră.

Toată alcătuirea slujbelor noastre este în aşa fel încât sfintele slujbe ne aduc în conştiinţă, în prezent, cele de odinioară:

> *"În Iordan botezându-Te Tu, Doamne, închinarea Treimii s-a arătat. Că glasul Părintelui a mărturisit Ţie, Fiu iubit pe Tine numindu-Te; şi Duhul, în chip de porumb, a adeverit întărirea Cuvântului. Cel ce Te-ai arătat, Hristoase Dumnezeule, şi lumea ai luminat, mărire Ţie".*

Stăm în faţa Mântuitorului, stăm în faţa lui Dumnezeu prin alcătuirile de la sfintele slujbe. Învăţăm şi ne rugăm; ne rugăm şi învăţăm. Învăţăm rugându-ne şi ne rugăm învăţând.

Învăţăm cele ce trebuie să ştim şi ne rugăm, preamărind, aducând mărire:

“Cel ce Te-ai arătat, Hristoase Dumnezeule, şi lumea ai luminat, mărire Ţie”.

Mărire Ţie Doamne! Mărire Ţie! - pentru cele ce au fost, pentru cele ce sunt, pentru cele ce s-au realizat pentru noi. Sfintele slujbe creează o atmosferă, o atmosferă pentru sărbătorirea evenimentelor ce ţin de mântuirea noastră şi ne dau posibilitatea să stăm în faţa lui Dumnezeu mai mult decât am sta din proprie iniţiativă şi mai mult decât dacă n-am avea o atmosferă creată prin sfintele slujbe. Sfintele slujbe creează o atmosferă de rugăciune, o atmosferă de reculegere, o atmosferă de simţire a prezenţei lui Dumnezeu. Ne dau posibilitatea să ne verificăm pe noi înşine în ceea ce priveşte credinţa noastră, în ceea ce priveşte activitatea noastră, pentru îmbunătăţirea sufletelor noastre. Nu ne putem închipui de exemplu ortodoxie fără slujbele noastre din Săptămâna Mare, din Săptămâna Sfintelor Patimi când, printre altele, spunem:

“Când măriţii Ucenici la spălarea Cinei s-au luminat, atunci Iuda cel rău credincios, cu iubirea de argint bolnăvindu-se s-a întunecat, şi judecătorilor fărădelege pe Tine Judecătorul cel drept, Te-a dat. Vezi dar, iubitorule de avuţii, pe cel ce pentru aceasta spânzurare şi-a agonisit. Fugi de sufletul nesăţios, cel ce a îndrăznit unele ca acestea asupra Învăţătorului. Cela ce eşti spre toţi bun, Doamne, mărire Ţie!”.

Încheierea este întotdeauna cu aducere de mărire lui Dumnezeu. De ce? Pentru că acesta este rostul slujbelor în principal: să aducem mărire lui Dumnezeu, să ne simţim în apropierea lui Dumnezeu, să căutăm ceea ce vrea Dumnezeu în viaţa noastră, pentru binele nostru.

“Când măriţii Uucenici la spălarea Cinei s-au luminat”.

Deci, la spălarea picioarelor ucenicilor Săi, ucenicii s-au luminat; dar

“Iuda cel rău credincios, cu iubirea de argint bolnăvindu-se s-a întunecat”.

Iuda s-a îmbolnăvit sufleteşte. S-a întunecat prin reaua credinţă şi prin iubirea de argint. Şi din această boală sufletească a urmat faptul de a-L fi dat judecătorilor celor fără de lege pe Judecătorul cel drept.

Noi, când spunem lucrurile acestea, vorbim cu Domnul Hristos, nu vorbim cu Iuda; nu vorbim despre Iuda singur, ci vorbim despre cele întâmplate:

“...şi judecătorilor celor fărădelege pe Tine Judecătorul cel drept, Te-a dat”.

Şi atunci, întrerupându-se puţin ideea, troparul are în vedere pe omul care ar putea fi cam la fel cu Iuda, anume iubitor de argint, necredincios, cu rea credinţă, şi zice:

“Vezi dar, iubitorule de avuţii, pe cel ce pentru aceasta spânzurare şi-a agonisit”,

deci de la reaua credinţă, de la îmbolnăvirea cu iubirea de arginţi, de la întunecare, de la faptul că L-a dat pe Mântuitorul judecătorilor celor fără de lege, s-a ajuns la spânzurare.

“Vezi dar, iubitorule de avuţii, pe cel ce pentru aceasta spânzurare şi-a agonisit. Fugi de sufletul nesăţios, cel ce a îndrăznit unele ca acestea asupra Învăţătorului”,

şi apoi se revine la Domnul Hristos şi se spune:

“Cela ce eşti spre toţi bun, Doamne, mărire Ţie!”.

Nu ne putem închipui ortodoxie fără Vinerea cea Mare când se spune:

“Pe Cel ce S-a răstignit pentru noi, veniţi toţi să-L lăudăm, că pe Acela L-a văzut Maria pe lemn şi a zis: Deşi rabzi răstignire, Tu eşti fiul şi Dumnezeul meu”.

La Schimbarea la Faţă se spune că ucenicii au văzut lumina de pe Tabor, ca să

cunoască că Cel ce S-a răstignit pe Cruce este, nu un om de rând, ci "raza Tatălui", iar în această alcătuire de la Vinerea Mare se spune:

"Pe Cel ce S-a răstignit pentru noi, veniţi toţi să-L lăudăm".

De ce? Că pe Acesta văzându-L Maria, Maica Domnului, pe cruce, I-a zis:

"Deşi rabzi răstignire Tu eşti fiul şi Dumnezeul meu".

Eşti şi om, eşti fiul meu, dar eşti şi Dumnezeul meu.

Sfintele slujbe ale Bisericii noastre ne introduc în atmosfera Învierii Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cu canonul atât de plin de bucurie şi de lumină al Sfintelor Paşti. Să ştiţi că nimeni din câţi creştini sunt în lumea aceasta, nici o biserică, nici o grupare creştină nu are adâncimile de gând pe care le avem noi în slujbele noastre:

"Acum toate s-au umplut de lumină: şi cerul şi pământul şi cele de dedesubt. Deci să prăznuiască toată făptura Învierea lui Hristos, întru Care s-a întărit".

"Cerurile după cuviinţă să se veselească şi pământul să se bucure. Şi să prăznuiască toată lumea cea văzută şi cea nevăzută; că Hristos a înviat, Bucuria cea veşnică",

Cine?

"Beselia cea veşnică!".

"Prăznuim omorârea morţii, sfărmarea iadului şi începătura altei vieţi, veşnice; şi săltând, lăudăm pe Pricinuitorul, Cel unul binecuvântat, Dumnezeul părinţilor noştri, şi preamărit".

Sunt nişte gânduri pe care le auzim la Paşti şi pe care ar fi bine să le purtăm în minte mai des decât numai la Paşti, în Săptămâna Luminată, pentru că ele au de fapt darul de a însenina gândirea noastră, de a însenina mintea noastră.

De altfel să ştiţi că ortodoxia în esenţa ei, ca trăire, este trăirea de la Paşti, o trăire de Paşti.

Noi credem că şi în veşnicie va fi o trăire de Paşti, de aceea şi zicem la Paşti:

"Paştile cele veşnice, Paştile care au deschis nouă uşile raiului".

Paştile, adică Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos ne-a deschis nouă uşile raiului, pentru că în ultimă analiză, Paşti înseamnă trecere. Ce fel de trecere? Trecere de la moarte la viaţă şi de pe pământ la cer, cum zice alcătuirea:

"Ziua Învierii, popoare să ne luminăm! Paştile Domnului, Paştile! Că din moarte la viaţă şi de pe pământ la cer, Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce cântăm cântare de biruinţă".

Dar pentru aceasta, ca să simţim lucrurile acestea, trebuie să facem ceva, să ne curăţim simţirile.

"Să ne curăţim simţirile şi să vedem pe Hristos strălucind, cu neapropiată lumină a Învierii. Şi, cântându-I cântare de biruinţă, luminat să-L auzim zicând: "Bucuraţi-vă".

Săptămâna Luminată este plină de lumină, plină de bucurie, plină de nădejde:

"Păzind peceţile întregi, Hristoase, ai înviat din mormânt, Cel ce n-ai stricat cheile Fecioarei prin naşterea Ta şi ne-ai deschis nouă uşile raiului".

Raiul ne este deschis din această lume. Noi nu trebuie să credem că prin poarta morţii intrăm în rai. Nu! Ci raiul îl trăim cu anticipare în această lume, Biserica fiind şi raiul de pe pământ şi cerul cel de pe pământ; sfintele slujbe fiind trăiri din rai, lumini din rai, iar Sfânta Liturghie fiind Împărăţia lui Dumnezeu aici pe pământ, cu participarea noastră, cu prezenţă noastră, ca împlinire a rugăciunii pe care o avem de la Domnul nostru Iisus Hristos şi în care cerem: "Vie împărăţia Ta".

La fiecare Sfântă Liturghie vine Împărăţia lui Dumnezeu aici pe pământ, pentru că îi

închipuim pe Heruvimi în taină, în mod tainic. Nu este o simplă formulă de ritual, ci este o realitate şi trebuie să devină realitate această zicere care ni se pare poate uneori doar o formulă de ritual. Trebuie să avem conştiinţa că la Sfânta Liturghie noi nu suntem numai oameni de pe pământ, ci şi închipuitori ai heruvimilor din cer, pentru că aducem Prea Sfintei Treimi întreit sfântă cântare. E o realitate la care trebuie să participăm, pe care trebuie să o simţim, pe care trebuie să o avem în vedere.

Biserica nu vorbeşte în zadar, nu vorbeşte numai aşa ca să se trezească vorbind. Când zicem: "Noi care pe Heruvimi, cu taină închipuim" spunem un adevăr, un adevăr pe care trebuie să-l avem în vedere.

"Noi, care pe Heruvimi cu taină închipuim şi Făcătoarei de viaţă Treimi întreit sfântă cântare aducem".

- Ce să facem?

"Toată grija cea lumească de la noi să o lepădăm".

- De ce? În ce scop?
- În scopul de a-L primi pe Împăratul tuturor:

"Pe Cel nevăzut înconjurat de cetele îngereşti",

căruia Îi cântăm: "Aliluia, Aliluia, Aliluia!" adică: "Lăudaţi pe Domnul".

La Sfânta Liturghie, pentru că închipuim pe Heruvimi, ne unim glasurile cu glasuri îngerilor şi zicem cântare îngerească:

"Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot! Plin este cerul şi pământul de mărirea Ta. Osana întru cei de sus! Bine este cuvântat Cel ce vine intru numele Domnului. Osana întru cei de sus!"

Sunt cuvinte de ale îngerilor aduse aici pe pământ, sunt cuvinte ale oamenilor care se unesc cu cuvintele îngerilor în cer şi pe pământ. Aceasta o face Biserica noastră, fără aceasta noi n-am putea ajunge la conştiinţa participării noastre la slujirea îngerească, la slujirea lui Dumnezeu. Dacă nu ar exista această atmosferă ar fi ceva gol.

Sfânta Liturghie pe care a descoperit-o Dumnezeu oamenilor, a dat-o Dumnezeu prin Duhul Sfânt. Ni s-a dat nouă oamenilor, nu ne-a dat-o Domnul Hristos; adică Liturghia, aşa cum o avem noi, nu o avem de la Domnul Hristos, ci o avem de la sfinţii lui Dumnezeu, de la Sfântul Vasile cel Mare, de la Sfântul Ioan Gură de Aur. S-au alcătuit în istorie şi altele şi s-au făcut cele ce sunt acum ca noi să trăim prin acestea, pentru că ortodoxia nu este întemeiată numai pe Scriptură. Sunt atâtea şi atâtea lucruri pe care le avem din tradiţia Bisericii. Apoi norma credinţei noastre este învăţătura Bisericii noastre, învăţătura cuprinsă în sfintele slujbe. De exemplu, dacă vrem să ştim unde este Maica Domnului. Putem să ştim unde este Maica Domnului? Ce să citim noi ca să aflăm unde este Maica Domnului? Nu trebuie să citim nimic dacă luăm parte la sfintele slujbe. Astfel, la Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, auzim unde este Maica Domnului:

"Pe Născătoarea de Dumnezeu cea întru rugăciuni şi întru folosinţe neadormită, nădejdea cea neschimbată, mormântul şi moartea nu au ţinut-o. Căci ca pe Maica Vieţii, la viaţă a mutat-o Cel ce S-a sălăşluit în pântecele ei cel pururea fecioresc".

- Deci, unde-i Maica Domnului?
- La Viaţă!
- De unde ştim?
- Din învăţătura Bisericii.

Poţi să răsfoieşti Sfânta Scriptură că nu găseşti în Sfânta Scriptură aşa ceva. Dar noi nu ne întemeiem numai pe Sfânta Scriptură, ne întemeiem şi pe Tradiţia Bisericii şi zicem:

"Pe Născătoarea de Dumnezeu cea întru rugăciuni neadormită".

Aşa ştim noi că Maica Domnului este neadormită întru rugăciuni, se roagă pentru noi, este pentru noi *"nădejde neschimbată",* nădejde pe care nu o schimbăm niciodată cu nenădejdea, cu deznădejdea; este nădejde statornică. Şi zicem:

"Mormântul şi moartea nu au ţinut-o".

Maica Domnului a fost aşezată în mormânt şi fiind aşezată în mormânt putea să rămână acolo, după părerea unora, ori în realitatea nu s-a întâmplat aşa. A fost înviată de Domnul nostru Iisus Hristos, a fost scoasă din mormânt prin puterea lui Dumnezeu şi a fost dusă la Viaţă, a mutat-o la Viaţă. Cine? Acela ce S-a sălăşluit în pântecele ei cel pururea fecioresc, Domnul Hristos.

Iată sfânta slujbă cum ne descoperă nouă nişte lucruri care ţin de trăirea credinţei noastre, adică aceasta este o credinţă pe care noi trebuie să o trăim. Sau, tot la Adormirea Maicii Domnului spunem:

"Întru Naştere fecioria ai păzit, întru Adormire lumea nu ai părăsit, de Dumnezeu Născătoare; mutatu-te-ai la Viaţă, fiind Maica vieţii; şi cu rugăciunile tale izbăveşti din moarte sufletele noastre".

Aşa ne îndrumă Biserica, aşa ne învaţă Biserica, aşa vorbim noi cu Dumnezeu, cu Maica Domnului, cu sfinţii lui Dumnezeu:

"Întru tine, părinte, cu osârdie s-a mântuit cel după chip; că luând crucea ai urmat lui Hristos; şi lucrând ai învăţat să nu se uite la trup, că este trecător; ci să poarte grijă de suflet, de lucrul cel nemuritor. Pentru aceasta şi cu îngerii împreună se bucură, Cuvioase (spunem numele Sfântului respectiv), *duhul tău".*

Avem încredinţarea aceasta, avem şi o pildă să urmăm lui Hristos, cu cruce. Fără cruce nu există o urmare adevărată; fără crucea silinţei de a te depăşi pe tine însuţi, de a nu rămâne la ceea ce eşti, nu există o urmare adevărată. De ce? Pentru că nouă ni s-a pus în faţă o cale nesfârşită când Domnul Hristos a spus: *"Fiţi desăvârşiţi precum Tatăl vostru cel din ceruri desăvârşit este".* Desăvârşirea e fără hotar. Tot timpul trebuie să fim preocupaţi de a fi mai buni, mai drepţi, mai înţelepţi, de a fi mai curaţi, de a fi sfinţi, de a fi mai sfinţi. Tot timpul trebuie să avem această preocupare şi la aceasta ne ajută Sfânta noastră Biserică prin toate rânduielile ei, dar mai ales prin slujbele ei.

Avem în sfânta noastră Biserică nu numai slujbe de sărbătorire a evenimentelor, ci avem şi slujbe prin care ni se oferă harul Mântuitorului: Sfintele Taine. Avem taine ale credinţei şi taine ale harului. Şi tainele harului sunt tainele credinţei, căci numai cei credincioşi se pot împărtăşi de ele, numai cei credincioşi înţeleg tainele credinţei, adevărurile de credinţă, pe care noi nu le putem înţelege deplin, cum ar fi: Întruparea Fiului lui Dumnezeu, Răstignirea Mântuitorului, Învierea din morţi, Înălţarea la ceruri. Toate aceste sunt taine mai presus de lume.

Noi, la drept vorbind, nici nu ştim ce-i cerul, dacă-i vorba. Pomenim cerul de atâtea ori. În Crez zicem că Dumnezeu Tatăl este *"făcătorul cerului şi al pământului",* zicem că Fiul lui Dumnezeu *"S-a pogorât din cer",* că Fiul lui Dumnezeu *"S-a înălţat la cer".* Pomenim de atâtea ori cerul şi, la drept vorbind, nu ştim ce este cerul. Sfântul Ioan Gură de Aur chiar şi zice:

"Noi ştim că este cer, dar nu ştim ce este".

Avem încredinţarea că va veni o vreme când vom şti ce nu ştim acum şi deocamdată ne raportăm la ceea ce ni se spune despre cer; îl înţelegem undeva sus, dar de fapt cerul nu este numai într-un loc, cerul e pretutindenea într-un fel, pentru că dacă Dumnezeu este pretutindeni şi cerul e pretutindeni; dacă Dumnezeu este în sufletul omului şi cerul este în

sufletul omului.

Despre Maica Domnului se spune că este *"cerul cel de pe pământ"*, *"cerul cel nou"*. Şi despre sufletul omului se poate spune că este cer nou. Fiecare om care Îl simte prezent pe Dumnezeu în sufletul lui are cumva fiinţa lui făcută cer. Biserica în care se fac sfintele slujbe, în care suntem noi acum, este cerul cel de pe pământ. De ce? Pentru că în Biserica lui Dumnezeu se fac numai slujbele lui Dumnezeu, se fac numai lucrurile care ţin de Dumnezeu, este un loc ales, un loc înalt. Altar, cuvântul altar vine de la cuvântul latinesc "alta ara" şi înseamnă loc înalt. Locul cel mai înalt din lumea aceasta nu sunt Munţii Himalaya, ci locul cel mai înalt din lumea aceasta este Altarul; locul cel mai înalt din lumea aceasta este Biserica. Nimic nu este comparabil cu Biserica. Biserica este un locaş unic, este o realitate unică în lumea aceasta care cuprinde: Sfintele Taine, Sfânta Liturghie.

Sfânta Liturghie este ortodoxia în lucrare. Aşa cum Crezul este ortodoxia în doctrină, în învăţătură, tot aşa şi Sfânta Liturghie este ortodoxia în practică, în lucrare, cu toate sărbătorile pe care le cuprinde. Toate acestea aş vrea să le avem în vedere şi în înţelesul că sfintele slujbe sunt *"vuietul Duhului"*.

În trei locuri se vorbeşte în Noul Testament despre vuietul Duhului. În convorbirea Domnului Hristos cu Nicodim se spune despre vuietul Duhului sau vuietul vântului:

> *"Vântul suflă unde voieşte şi tu auzi vuietul lui, dar nu ştii de unde vine, nici încotro se duce"* **(Ioan 3,8).**

Este vuietul vântului şi vuietul Duhului pentru că în limba greacă şi cuvântul vânt şi cuvântul duh se exprimă prin acelaşi termen, "pnevma". Apoi Domnul Hristos a spus că:

> *"Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura: râuri de apă vie vor curge din pântecele lui"* **(Ioan 7, 38) ,**

Sfântul Evanghelist Ioan lămureşte că e vorba de Duhul care aveau să-l primească cei credincioşi. La pogorârea Duhului Sfânt iarăşi s-a pomenit de vuietul Duhului, căci se spune că:

> *"S-a auzit mai întâi un zgomot ca de vijelie care vine repede"* **(Faptele Apostolilor 2, 2).**

Este vorba de Duhul Sfânt care vuieşte; apele vuiesc, vântul vuieşte, Duhul Sfânt vuieşte. Cum vuieşte? Păi, mai întâi de toate scoate la iveală învăţătura bisericii prin sfintele slujbe şi, în al doilea rând, ne dă posibilitatea ca noi, prin glasurile noastre, să aducem la arătare în biserică, să facem lucrătoare, învăţăturile din cărţile Bisericii. Cărţile bisericeşti sunt pentru noi cărţile cu sfintele slujbe, cu învăţăturile sfinte, sunt cărţi cu învăţăturile izvodite de Duhul Sfânt şi date la măsurile oamenilor, prin care noi apoi aducem mărire lui Dumnezeu cu glasurile noastre, cântând şi rostind ceea ce spune Duhul Sfânt. Iată noi împrumutăm Duhului Sfânt capacitatea noastră de a pune în lucrare ceea ce nu s-ar auzi, dacă nu s-ar citi cu glas tare, dacă nu s-ar cânta. De aceea în biserica noastră este foarte, foarte important să se facă sfintele slujbe cu un recitativ liturgic corespunzător şi cu intensitatea necesară. Greşesc înaintea lui Dumnezeu şi înaintea oamenilor toţi aceia care nu-şi întrebuinţează capacitatea lor reală de mărturisire a cuvântului lui Dumnezeu, de mărturisire a învăţăturii Bisericii prin glasurile lor.

Cei care citesc prea încet, cei care cântă prea încet, cei care nu ajută să ajungă până la urechile ascultătorilor cuvintele de slujire, aceea greşesc şi înaintea lui Dumnezeu şi înaintea oamenilor, pentru că oamenii care sunt de faţă nu pot lua parte la sfintele slujbe, nu pot realiza în sufletele lor sentimente corespunzătoare cu ceea ce se spune la sfintele slujbe. De exemplu dacă nu aude cineva spunându-se:

> *"De tine se bucură ceea ce eşti plină de har toată făptur; soborul îngeresc şi neamul*

omenes; ceea ce eşti biserică sfinţită şi rai cuvântător, lauda fecioriei, din care Dumnezeu S-a întrupat şi prunc S-a făcut, Cel ce este mai înainte de veci, Dumnezeul nostru. Căci braţul tău scaun l-a făcut şi pântecele tău mai desfătat decât cerurile l-a lucrat. De tine se bucură ceea ce eşti plină de dar toată făptura, mărire Ţie”,

el nu se poate bucura de Maica Domnului de care se bucură toată făptura, de care se bucură soborul îngeresc şi neamul omenesc, pentru că nu aude, nu poate participa la bucuria pe care trebuie să o aibă pentru Maica Domnului. Sau:

“Pe tine, Maica lui Dumnezeu, cea mai presus de minte şi de cuvânt, care ai născut negrăit sub ani pe Cel fără de ani, noi credincioşii cu un gând te mărim”.

Ca să o mărim pe Maica Domnului cu un gând, trebuie să ştim de ce o mărim şi atunci dacă nu auzim cuvintele, nu putem avea conştiinţa că Maica Domnului e mai presus de minte şi de cuvânt.

La sfintele slujbe am spus că învăţăm şi ne rugăm:

Învăţăm rugându-ne şi ne rugăm învăţând.

Pentru aceasta cei care sunt puşi să împărtăşească cuvântul, cei care sunt puşi să ofere prin cântare cele din cărţile bisericeşti, sunt datori să-şi facă lucrul cu toată osârdia, cu toată bucuria.

Biserica noastră a admis în rânduielile ei şi cântarea. De ce şi cântarea? Ca să fie frumos, ca să fie oamenii atraşi, şi, printr-o cântare corespunzătoare, să cânte ei înşişi, să participe ei înşişi cu cântare întreit sfântă; să aducă întreit sfântă cântare Prea Sfântei Treimi; să ridice şi ei glas împreună cu îngerii şi să înalţe cântare de biruinţă.

Toate acestea sunt bine rânduite, dar sunt rău făcute. Trebuie să ne silim ca lucrurile să meargă spre slava lui Dumnezeu, să se lucreze lucrul lui Dumnezeu spre folosul tuturor. Este drept: ideile sunt multe şi nu putem să le reţinem, că se învălmăşesc în mintea noastră. Dar începutul trebuie să fie cel bun, să fie cu nădejde că se poate reţine. Pentru aceasta încă odată spun că trebuie o intensitate de rostire care să-i angajeze şi pe ceilalţi, pentru că slujba dumnezeiască este cu angajarea tuturor. Să ştiţi şi vă rog să ţineţi minte că noi la slujbă slujim toţi, nu mergem la spectacol să vedem ceva, ci mergem să auzim ce se spune, pentru noi şi pentru binele nostru, ca să participăm şi noi.

De ce zice preotul la Sfânta Liturghie:

“Pentru cinstitele daruri ce sunt puse înainte, Domnului să ne rugăm”?

De ce nu zice:

“Pentru aceasta mă rog eu voi rugaţi-vă pentru altceva”?

Fiindcă toţi participăm! Toţi credincioşii din biserică şi cei care nu cântă, că nu pot cânta sau nu ştiu cânta, şi aceia participă şi aceia sfinţesc împreună cu preotul Sfintele Daruri. Aşa trebuie înţeleasă slujba noastră!

Întotdeauna când ne ducem la Biserică ne ducem să slujim.

Şi slujim cu capacitatea noastră, cu posibilităţile noastre şi să dea Dumnezeu să avem cât mai multă grijă de ceea ce facem. De ce? Pentru că slujba nu este a noastră; slujba este a bisericii!

În casele noastre ne rugăm pentru că pe lângă rugăciunile liturgice există şi o rugăciune particulară. De altfel rugăciune particulară poate fi considerată şi rugăciunea pe care o facem în biserică atunci când nu este slujbă, adică rugăciunea noastră personală este rugăciune particulară. Chiar dacă ne rugăm doi sau trei împreună, o familie, aceasta este rugăciune particulară nu este o rugăciune cultică. De fapt, într-un

fel vorbind, rugăciunea liturgică este şi rugăciune particulară, în înţelesul că noi trecem prin conştiinţa noastră cele ce auzim la slujbă, participăm în felul nostru la cele ce se spun în biserică, ne apropiem după capacitatea noastră cele ce se afirmă în slujbele dumnezeieşti, fie că sunt slujbe de sărbătorire, fie că e Sfânta Liturghie, fie că sunt slujbe ale Sfintelor Taine sau slujbe de binecuvântare; toate acestea trec prin conştiinţa noastră, prin sufletul nostru, în măsura în care le împropriem, în măsura în care participăm la slujbele dumnezeieşti.

Credincioşii sunt îndemnaţi să se roage dimineaţa şi seara, să-şi înceapă ziua cu Dumnezeu, cu rugăciunile de dimineaţă, şi să-şi sfârşească ziua cu Dumnezeu, cu rugăciunile de seară. Fie că rugăciunile acestea le citesc din cartea de rugăciuni, din Ceaslov, fie că sunt rugăciuni personale, rugăciunile pe care le-au învăţat, din cele pe care le ştiu, din cele pe care le pot improviza ei înşişi, pentru că fiecare dintre noi, într-un fel sau altul, ne-am pomenit în lumea aceasta nu cu carte de rugăciuni în mână; că am ajuns după aceea şi la cartea de rugăciuni şi la Ceaslov este o situaţie bună, spre folosul nostru. Sunt atâţia credincioşi care nu se roagă din cărţile de rugăciuni, fie că nu îi interesează prea mult lucrul acesta, fie că nu au cărţi de rugăciuni, fie că nu urmăresc aşa ceva, fie că nu ştiu să citească, fie că citesc greu; sunt fel şi fel de situaţii, fel şi fel de oameni.

Apoi,

rugăciunea este împiedicată şi de viaţa pe care o ducem, de condiţiile noastre de viaţă, de condiţiile de serviciu, de stres, de preocupări de tot felul, de împrăştiere.

Cei mai mulţi dintre oameni la spovedit spun că dimineaţa sunt grăbiţi, iar seara sunt obosiţi. La drept vorbind ei nu mai au o vreme anume pentru rugăciune, deşi nu este bine lucrul acesta pentru că dacă ai Dumnezeu trebuie să-l ai în vedere pe Dumnezeu. Pe Dumnezeu nu-L poţi neglija. Dacă-L neglijezi n-ai Dumnezeu; dacă nu-L neglijezi atunci trebuie să ai timp şi pentru Dumnezeu. Sunt mulţi oameni care se împrăştie în chestiuni neesenţiale, nefolositoare. Stau seara la televizor şi atunci când trebuie să se roage nu mai au putere, şi-au irosit energiile în privelişti de multe ori nefolositoare şi atunci nu mai au timp pentru Dumnezeu. Aceasta e rău pentru că noi trebuie să ţinem seama de Dumnezeu. Eu zic că 5-10 minute dimineaţa, 5-10 minute seara orice om ar putea să aibă pentru rugăciune, pentru conştiinţa că stă în faţa lui Dumnezeu cu rugăciune de program. Sigur că la Dumnezeu trebuie să ne gândim tot timpul. La Sfântul Munte este o vorbă pe care ne-au adus-o nouă la mănăstire nişte călugări din Franţa care au trecut pe la noi şi ne-au spus că la Sfântul Munte se spune aşa:

"La Dumnezeu să te gândeşti ca la Dumnezeu, nu ca la om, şi să-L respiri pe Dumnezeu cum respiri aerul".

Bineînţeles că Dumnezeu nu este un element care poate fi respirat, dar să-L respiri cum respiri aerul înseamnă să-L ai în vedere pe Dumnezeu, să ai conştiinţa legăturii cu Dumnezeu. Noi respirăm aerul fără să ne gândim la aer; bineînţeles că n-avem de ce să ne gândim căci respiraţia se realizează de la sine; eventual poţi să o dirijezi puţin când zici rugăciunea de toată vremea "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul" lipită de respiraţie. Altfel n-ai de ce să te gândeşti la respiraţie. Respiraţia merge de la sine e o realitate a existenţei; nu se poate trăi fără aer, nu se poate trăi fără respiraţie. Cine nu are aer îşi sfârşeşte viaţa. Deci, la Dumnezeu să ne gândim ca la Dumnezeu, nu ca la om. De multe ori ne gândim la oameni mai mult decât la Dumnezeu, avem în vedere relaţiile noastre cu oamenii mai mult decât relaţiile noastre cu Dumnezeu. Dar la Dumnezeu trebuie să ne gândim cu evlavie. În Filocalie este scris cuvântul:

“Când îţi aduci aminte de Dumnezeu înmulţeşte rugăciunea ca atunci când îl vei uita Domnul să-şi aducă aminte de tine”.

La Dumnezeu trebuie să ne gândim cu evlavie. Ce înseamnă să ai evlavie? Înseamnă să ai supunere cinstitoare faţă de Dumnezeu. Dacă ne gândim cu evlavie la Dumnezeu atunci nu ne mai gândim la Dumnezeu ca la om şi ne gândim la Dumnezeu ca la Dumnezeu şi dacă intensificăm şi amplificăm gândul la Dumnezeu atunci, cu ajutorul lui Dumnezeu, ajungem să-L respirăm cum respirăm aerul, adică să ne gândim la Dumnezeu aşa cum respirăm. Când ne gândim la Dumnezeu trebuie să ne facem şi vreme pentru Dumnezeu şi vreme pentru Dumnezeu ne facem atunci când facem ceva anume pentru Dumnezeu. Ai vreme pentru Dumnezeu atunci când te duci la sfintele slujbe la biserică duminica şi de sărbători. Înseamnă că ţi-ai făcut vreme.

La noi la mănăstire a fost cândva un părinte care a stat de la 12 ani la Sfântul Munte. Acesta a venit la noi în ţară fiind în legătură cu părintele Serafim. Părintele Serafim a fost trimis la Sfântul Munte, înainte de a se face călugăr, ca să cunoască realităţile de acolo. Mitropolitul Nicolae Bălan îşi dădea seama că începe o mănăstire fără tradiţie, o mănăstire de la început, nu o mănăstire care a fost începută mai demult, pentru că mănăstirea de la Sâmbăta a fost dărâmată cu tunul în anul 1785, de duşmanii credinţei ortodoxe, deoarece era centru de rezistenţă ortodoxă împotriva acţiunii de catolicizare.

(Mai veneau unii pe la mănăstire şi mă întrebau: “Cine a dărâmat-o? Turcii?” Şi eu ziceam: “Ce bine ar fi fost să o dărâme turcii că nu era aşa ruşine!”. Nu au dărâmat-o turcii. Au dărâmat-o tot oamenii care ziceau că au o credinţă în Dumnezeu).

Mitropolitul Nicolae Bălan ştiind că reîncepe mănăstirea, a trimis pe părintele Serafim şi părintele Arsenie la Sfântul Munte. Părintele Serafim a stat 6 luni la Schitul Sfântul Ipatie sub îndrumarea părintelui Antipa şi acolo părintele a învăţat lucruri bune şi frumoase pe care le-a adus apoi cu el, în gând, şi a căutat să le realizeze cumva în condiţiile noastre; bineînţeles că nu s-a putut, altceva sunt condiţiile noastre şi altceva sunt condiţiile de acolo; acolo există o tradiţie, sunt nişte principii, nişte rânduieli de la care nu se abat. Zicea părintele Serafim că pe noi, aceştia de aici, călugării de la Sfântul Munte nu ne-ar lăsa nici măcar să le facem papucii, adică e o deosebire mare. Bineînţeles şi acolo sunt tot felul de oameni. De pildă, a venit Părintele Dometie Trihenea pe la noi şi l-am întrebat:

“Părinte, cum sunt părinţii de la Sfântul Munte?”

şi zice:

“Să nu-ţi închipui că părinţii de la Sfântul Munte sunt oameni veniţi din cer pe pământ”.

Tot părintele Dometie în legătură cu pravila, cu rugăciunea, când a venit vorba despre pescuit (că acolo fiind marea aproape au posibilitatea să pescuiască să aibă şi să mănânce peşte), zicea că:

“Se pierde foarte multă vreme de pravilă pentru pescuit; e mai bun peştele decât cartoafele - el nu mai ştia cum se zice cartof -, *dar pierzi foarte multă vreme de pravilă pentru pescuit”.*

Aceasta mi-a plăcut foarte mult. Adică trebuie să ai o vreme pentru Dumnezeu şi vremea aceasta pentru Dumnezeu nu trebuie să o iroseşti cu altceva, nici chiar pentru pescuit; mai bine mănânci cartofi şi nu mănânci peşte, decât să pierzi vremea de pravilă pentru pescuit. Tot în legătură cu pravila spunea părintele Serafim că a venit vremea să plece la Atena, şi atunci părintele Antipa i-a zis:

“Să te ţii de pravilă că dacă nu te îndrăceşti! Când te duci acolo să ai o rânduială că dacă nu te îndrăceşti”.

Eu am zis că dacă părintele numai cuvântul acesta l-ar fi adus încoace de acolo şi ni l-ar fi predat nouă, nu a fost degeaba la Sfântul Munte.

Este bine să aibă omul un program. Bineînţeles că programul îl faci după posibilităţile tale. Sunt zile în care poţi să îl ţii, sunt zile în care nu poţi să îl ţii; sunt zile în care eşti împresurat de preocupări de lucruri care nu sunt numai ale tale, ci sunt şi ale altora şi atunci nu ajungi să-ţi faci pravila. Vin la mine foarte mulţi oameni care spun că nu-şi pot face canonul care l-au primit. Este adevărat că se dau şi nişte canoane peste puterile lor. Mai ales călugării dau canoane grele pe măsura pravilei pe care o fac ei, ori lucrul acesta nu se poate realiza în viaţa civilă; eu sunt convins că nu se poate. Eu personal plec de la mănăstire şi în afară de mănăstire nu mai pot avea rânduiala din mănăstire şi atunci îmi dau seama că alţii nu pot avea pravila din mănăstire sau să citească trei catisme pe zi şi două acatiste ale Maicii Domnului. Chiar nu de mult timp a venit cineva şi mi-a spus că a primit de la Frăsinei să citească în fiecare seară Paraclisul Maicii Domnului şi Acatistul Domnului Iisus Hristos, şi a zis:

“Părinte, mă culc şi mă scol noaptea şi nici noaptea când mă scol nu le pot citi, cât sunt de ostenit”.

Şi m-am gândit:

“Săracii oameni! Cât pot fi ei de asupriţi de oamenii care nu trăiesc în condiţiile lor”.

Sau, ca să mănânce lunea, miercurea şi vinerea fără ulei, oamenii nu-şi mai pot face munca pe care o au. Părintele acela care dă câte un canon de felul acesta, poate stă la umbră şi ştiu eu ce mai face? Mai citeşte aşa câte ceva şi atâta tot, dar nu seamănă de dimineaţa până seara la cucuruz şi nu trage coasa şi nu ştie cum este în condiţiile acestea. Au venit oameni şi mi-au spus că mi-a dat canon aşa şi aşa. Atunci, zic eu:

“Întrebaţi-l pe acela care v-a dat canonul: poate să vă sape cucuruzul dacă nu-l mai puteţi săpa voi?”

Aceasta este realitatea: noi trebuie să fim înţelegători faţă de neputinţa omenească şi faţă de situaţia oamenilor. Poţi să-i dai un canon elastic:

“Uite ar fi bine când poţi, măcar când poţi, o dată, de două ori pe săptămână să citeşti Paraclisul Maicii Domnului. Vezi dacă poţi, dar tu încearcă, ar fi bine, te ajută”,

dar nu aşa că:

“Trebuie să faci că dacă nu, nu te iartă Dumnezeu că ai făcut păcatele cutare şi cutare”.

Dumnezeu nu este terorist; Dumnezeu este milostiv şi iubitor de oameni, Dumnezeu este bun şi iubitor de oameni, Dumnezeu este Dumnezeul milei şi al îndurărilor; lucrarea Lui este a ne milui şi a ne iubi pe noi. Noi trebuie să trecem peste lucrurile acestea. Bineînţeles că nici nu trebuie să avem în vedere să facem păcate că ne iartă Dumnezeu. Nu! Dar, dacă am făcut păcate să credem în bunătatea lui Dumnezeu, în mila lui Dumnezeu şi că Dumnezeu nu ne cere nişte lucruri care nu le putem face la măsurile noastre. Să ştiţi că niciodată nu dau să facă oamenii rugăciuni. Zic:

“Fă rugăciuni de seara, fă rugăciuni de dimineaţa câte poţi; zi ce poţi şi uite dacă ai putea să citeşti măcar cinci psalmi pe zi ca să ai într-o lună citită o Psaltire şi să ai participare”.

Sunt oameni care nici măcar n-au cărţi de rugăciune; bine că acum se pot procura, dar mai demult era greu să aibă omul o Psaltire. De multe ori n-aveai cum să-l canoneşti la lucruri de felul acesta. Apoi sunt oameni care citesc greu; sunt şi oameni care citesc

uşor, că citesc o Psaltire în patru ceasuri. Păi o citesc uşor, dar fac exerciţii de citire şi nu ştiu ce reţin ei de acolo. Este bine să citeşti cu luare aminte, cu meditaţie.

Rugăciunea particulară folositoare este atunci când te gândeşti la ce spui, când vezi în ce măsură se potriveşte cu tine ceea ce zici tu din carte, ceea ce citeşti tu de acolo, cât se potriveşte ceea ce spui cu ceea ce gândeşti, cu ceea ce simţi. Sunt nişte lucruri care trebuie avute în vedere şi de cei care îndrumă suflete, dar şi de către credincioşi. Credincioşii cei mai mulţi nu se roagă. Să ştiţi că este puţină rugăciune în lumea aceasta; rostiri de rugăciuni sunt destul de multe mai ales cei care sunt angajaţi profesional, preoţi, călugări, care citesc rugăciuni, dar aceasta nu înseamnă că se şi roagă cu rugăciunile pe care le rostesc. Rugăciunea ca să fie rugăciune trebuie să fie *"vorbirea minţii cu Dumnezeu".* În Filocalie aşa este definită rugăciunea:

"Vorbirea minţii cu Dumnezeu",

ori când nu este vorbirea minţii cu Dumnezeu, ci recitare de formule de rugăciune, atunci nu este rugăciune; este o angajare exterioară a omului într-o rugăciune particulară, care crede că pentru asta îl miluieşte Dumnezeu, pentru sute de Psaltiri şi de Acatiste citite. Aceasta poate să fie şi spre folos şi poate să fie fără nici un folos, în măsura în care omul nu se identifică cu ceea ce citeşte, cu ceea ce zice. Cineva zicea că:

"Nu este suficient să te închini cu mâna dacă nu te închini şi cu gândul".

Este o dorinţă a noastră de a-I sluji lui Dumnezeu, dar nu cu o chestiune din aceasta exterioară, adică Dumnezeu nu are nevoie de Paraclisele noastre, de Psaltirile noastre; noi avem nevoie de ceea ce facem şi atunci, dacă avem nevoie, putem să facem în aşa fel încât să fie ceva eficient şi pentru noi.

Sunt unii oameni care ajung să se aşeze seara şi nu mai pot zice rugăciuni, pentru că sunt epuizaţi de munca de peste zi, de stresul de peste zi, de solicitările de peste zi din familie, de la serviciu, şi, săracii, se chinuie să zică nişte rugăciuni, ca să zică că au făcut nişte rugăciuni. Să ştiţi că oamenii îşi fac rugăciunile seara nu când le citesc şi nu ştiu ce citesc şi nu le pot înţelege şi le zic de două trei ori că nu le-au înţeles şi tot nu le-au înţeles,. Nu acesta este esenţialul. Esenţialul este să ai conştiinţă că mulţumeşti lui Dumnezeu şi aceasta se poate spune în câteva cuvinte. Gândiţi-vă la rugăciunile din Evanghelie. Femeia cananeancă a zis doar:

"Iisuse miluieşte-mă, fiica mea este rău chinuită de un demon"

şi a mai zis:

"Doamne ajută-mi!".

Tatăl fiului lunatic a zis:

"Doamne de poţi ceva ajută-ne pe noi"

şi:

"Cred Doamne, ajută necredinţei mele".

Sfântul Apostol Petru a zis pe mare, când era să se scufunde:

"Doamne scapă-mă".

Vameşul a zis:

"Dumnezeule milostiv fii mie păcătosului".

Dacă te uiţi în Scriptură rugăciunile sunt scurte, cuprinzătoare, aşa că de multe ori şi noi putem să ne simplificăm viaţa şi nu trebuie să numărăm câte am zis şi câte am făcut.

Sigur că ne miluieşte, dar ne miluieşte cum ştie El, nu cum ştim noi sau cum vrem noi. Dar trebuie să fim cu echilibru, cu luare aminte. În orice caz dacă este Dumnezeu în prim planul vieţii noastre nu-L neglijăm. Un "Tatăl nostru" oricine poate să zică deşi să ştiţi că la mine au venit mulţi care nu ştiu. Bineînţeles că aceasta este o neglijenţă şi nu poţi să-l binecuvintezi pe om într-o situaţie din aceasta. Un "Tatăl nostru" spus cu toată inima şi cu toată căldura sufletului şi cu mărturisirea că nu poţi mai mult şi că asta-i puterea ta, te ajută, nu se poate să nu te ajute. Dumnezeu nu are nevoie de mulţime de cuvinte, Domnul Iisus Hristos a spus că:

"Ştie Tatăl nostru cel din ceruri de ce avţi trebuinţă"

şi ştim că a făcut atâtea pentru noi şi trebuie să facem şi noi ceva pentru slava Lui nu numai cu rugăciuni, că de obicei oamenii când zic rugăciuni se gândesc că trebuie să ceară ceva de la El. Mai trebuie să mulţumim lui Dumnezeu, să ne mărturisim neputinţele în faţa Lui. Toate acestea ţin de rugăciunea particulară pe care o putem face şi din cărţi şi din conştiinţa noastră. Să spunem noi lui Dumnezeu ce simţim, ce ne apasă, ce am dori noi, cum am dori să ne fie viaţa noastră, viaţa familiilor noastre, cum am vrea să fie binecuvântaţi părinţii noştri, cum am vrea să fie binecuvântaţi copii noştri, lumea aceasta întreagă; să avem o conştiinţă de revărsare sufletească faţă de Dumnezeu. Să ştiţi că de multe ori simpla citire a unei rugăciuni, de fapt nici nu ne apropie de Dumnezeu, în sensul că noi nu gândim la ce citim şi nu ne gândim la Dumnezeu pe care Îl avem în faţă. De multe ori rugându-ne uităm de Dumnezeu, ajungem la un profesionalism, la un fel de deprindere, intrăm într-un sistem de gândire, de trăire din care de fapt lipseşte Dumnezeu, adică nu e luat în considerare când ne angajăm la rugăciune. Ceea ce trebuie să facem este să ne gândim la Dumnezeu ca la Dumnezeu, să respirăm pe Dumnezeu în toată vremea, adică să ne gândim mereu la Dumnezeu cu evlavie, cu credinţă, cu încredere în bunătatea lui Dumnezeu; să ne lăsăm în mâinile lui Dumnezeu cu toate ale noastre, să primim de la Dumnezeu îndreptările pe care ni le face Dumnezeu şi atunci suntem pe calea cea bună care ne apropie într-adevăr de Dumnezeu, care ne lipeşte de Dumnezeu:

"Lipitu-s-a sufletul meu de Tine şi dreapta Ta mă sprijineşte".

Sunt aşa de frumoase lucrurile pe care noi le spunem şi apoi le uităm, le spunem şi nu le luăm în seamă, le spunem şi le neglijăm, deşi acestea au fost cândva trăiri ale psalmistului:

"Mare eşti Doamne şi minunate sunt lucrurile Tale".

Fiecare dintre aceste stihuri pot să fie o angajare în rugăciune, o simţire de rugăciune şi o rugăciune particulară a noastră, rânduită de Dumnezeu şi rânduită de noi înşine la capacităţile noastre. Aşadar, să ne gândim mai mult la datoria de a ne ruga, să înmulţim rugăciunea pe cât putem, să înmulţim rugăciunea citită, dar mai ales rugăciunea citită şi simţită, chiar dacă citim puţin din Psaltire, chiar dacă citim puţini psalmi sau un singur psalm, dar să fie trăită de conştiinţa noastră, să fie adâncită de conştiinţa noastră. Cei care aţi fost pe la yoga ştiţi că vi s-a spus să faceţi meditaţii. Noi nu prea contăm pe meditaţie, dar contăm pe o rugăciune meditativă şi nu prea o facem că vrem să facem mult şi facem mult şi rău şi nu facem puţin şi bine. Ar fi bine să luăm în consideraţie anumite stihuri, anumite ziceri din psalmi şi să le gândim, să le frământăm în minte şi să înţelegem că bun este Domnul şi să înţelegem că Maica lui Dumnezeu ne este şi nouă mamă, să înţelegem că sfinţii lui Dumnezeu sunt fraţii noştri, să înţelegem că Dumnezeu ne binecuvintează, că El vrea să ne binecuvinteze, toate acestea să le înţelegem ca să putem avea o viaţă cu Dumnezeu, o viaţă prin Dumnezeu, să avem o viaţă susţinută de o lucrare făcută la măsurile noastre. Dacă putem face mai mult să

facem mai mult, dacă facem mai puţin să nu ne speriem că am făcut prea puţin, dacă ne dăm inima noastră lui Dumnezeu aceasta este rugăciunea cea mai plină şi mai adevărată.

Dumnezeu să ne ajute!

Paternitatea duhovnicească

Miercuri, 14 iulie 1999

Despre paternitatea spirituală, eventual aşa câteva repere şi apoi să încercăm să stăm de vorbă pe baza acestor repere. Eu, personal, pot să spun că am auzit târziu că cineva trebuie să aibă un duhovnic sau că este bine să aibă un duhovnic. După aceea am constatat că cei mai mulţi oameni nu au duhovnic. Adică, sunt oameni care se spovedesc o singură dată pe an, la mare viteză, şi pentru că nici oamenii n-au vreme de spovedanie, şi preoţii au mulţi de spovedit şi atuncea nu se mai poate realiza o spovedanie propriu-zisă, ci doar o schiţă de spovedanie, un simulacru de spovedanie. M-am spovedit şi eu în postul Paştelui. Unde? La catedrală în Sibiu, erau acolo sute de oameni care aşteptau şi unul se spovedea. Nu se poate! Nu se poate realiza un lucru de felul acesta despre care să zici că înseamnă ceva. Ai putea zice, poate, că este un fel de înşelare a conştiinţei, că şi-a împlinit credinciosul datoria şi asta-i tot, restul… nu mai e nimic. În fond, a te spovedi înseamnă a-ţi deschide sufletul şi a primi nişte îndrumări, a te verifica cu o conştiinţă străină superioară ţie care ar putea să-ţi dea nişte directive pe care altfel, tu nu le-ai putea găsi sau le-ai găsi, dar n-ai fi sigur de ele. Sunt nişte chestiuni care trebuie avute în vedere şi care e bine să fie avute în vedere. Orice duhovnic, orice preot care are şi duhovnicie este duhovnic, poate asculta spovedanii, poate da îndrumări, numai că nu toţi duhovnicii au o experienţă. La mine vin de multe ori oameni care îmi spun:

“Părinte, eu la preotul din sat nu mă pot spovedi că sunt om bătrân şi el este tânăr”.

Este tânăr, dar este duhovnic! Tu nu eşti duhovnic şi ai putea să te spovedeşti.

Este o reţinere a omului. Poţi să-i ceri omului să facă ceva ce nu poate face el? Mai întâi de toate nu este dispus, nu este deschis, nu se poate deschide, deşi până la urmă nu are poate probleme deosebite, însă el priveşte aşa chestiunea: *“Domnule acesta este tânăr, iar eu sunt bătrân”*. Ei, un bătrân se duce mai bucuros la alt bătrân decât să se ducă la un tânăr. Ce ştie acela, tânărul să-i spună? De obicei, oamenii la spovedit nu se duc pentru îndrumare, ci se duc pentru iertare; aşa că din punctul lor de vedere se realizează ceea ce urmăresc chiar şi atuncea când se spovedeşte multă lume:

“Multă lume acolo, foarte bine că este multă că n-are vreme de mine dar, dezlegare tot îmi dă”.

Sunt cazuri şi cazuri. De exemplu la mine vine cineva şi-mi spune:

“Părinte, am un băiat. Este băiat credincios. La biserică e drept că nu merge, dar totdeauna în Postul Paştilor se spovedeşte şi se împărtăşeşte”.

Şi eu zic:

“Aş vrea să-l ştiu, să-l cunosc şi eu pe preotul acela care îl spovedeşte şi îl şi împărtăşeşte pe unul care nu merge la biserică”.

Sunt mulţi preoţi care fac lucruri din acestea şi înşeală conştiinţele. Acestea nu sunt lucruri care au rezonanţă în viaţa omului. Nu poţi să zici că acela are duhovnic care s-a dus şi s-a spovedit la cutare preot la câţiva ani. A venit unul la mine care mi-a zis că de opt ani nu s-a mai dus la biserică. Bine, au venit şi alţii, care nu s-au

spovedit de mai multă vreme.

Şi eu am zis:

“Măi, dar dacă n-au trecut opt. Poate au trecut şapte”.

Şi zice:

“Eu ştiu când m-am cununat. Când m-am cununat atunci am fost ultima dată la biserică; acum opt ani”.

Cu oameni de felul acesta, bineînţeles că nu ai ce lucra; şi acela n-are nevoie de duhovnic şi acela n-are nevoie de iertare şi n-are nevoie de spovedanie.

Vine unul la mine şi dacă l-am întrebat de nişte chestiuni aşa, cum îi întrebi pe tineri:

“Domnule dar cu păcatele trupeşti cum stai?”,

a zis:

“Ce-mi pui întrebări din acestea? Lasă că mă duc eu la Catedrală în Sibiu că acolo nu mă întreabă nimeni”.

“Du-te!”,

şi mai zic când văd că oamenii au ezitare:

“Dragă să ştii că pe mine nu mă interesează pentru mine, mă interesează pentru tine ca să pot să trag o concluzie. Să pot să dau o soluţie la chestiunea respectivă; doar atâta, nu că mă interesează pe mine ce faci tu, dacă-i vorba”.

Vine unul şi îl întreb dacă îşi înşeală soţia. Zice:

“Din când în când”.

“Când ultima dată?”.

Zice:

“Demult”.

“Când de mult?”.

“Acum două săptămâni”.

Dragă, oamenii se joacă cu treburile acestea. Şi dacă se joacă ei nu ne jucăm noi. Adică, bineînţeles că trebuie să-i spui omului:

“Domnule, ce înseamnă asta?”.

Părintele Arsenie zicea că te mint oamenii şi în genunchi. Şi avea dreptate, şi pe el l-au minţit şi pe mine m-au minţit şi eu nu sunt văzător cu duhul să ştiu că mă minte omul. A venit unul la mine şi mi-a zis:

“Părinte să ştiţi că rândul trecut m-aţi întrebat de cutare lucru şi eu am zis…”,

eu anticipez imediat: Şi tu ai zis *“nu”* şi trebuia să zici *“da”*, nu? Noi înţelegem neputinţa omenească. Părinţii cei de demult erau foarte serioşi cu chestiunile acestea, şi cu mărturisirea gândurilor şi cu soluţiile pe care le dădeau. Gândiţi-vă, de exemplu, la spovedania călugăriţei care zicea că a învăţat Vechiul şi Noul Testament pe de rost, că a postit mult, că şase zile posteşte şi a şaptea dezleagă; părintele a întrebat-o:

“Ţi s-a făcut ocara ca cinstea?”.

Şi ea zice:

“Nu”.

Atunci, duhovnicul îi spune:

"Aceasta înseamnă că eşti iubitore de slavă deşartă; că dacă n-ai fi iubitore de slavă deşartă ţi-ai expune sufletul şi ai primi ocara cum primeşti cinstea pentru că eşti vrednică de ocară".

Dragă, acestea poate că până la urmă sunt chestiuni de performanţă. Cine ştie, dintre mii de oameni, care ajunge în situaţia aceasta să zică:

"Da domnule, uite, eu sunt smerit",

în sensul că poate să primească şi ocara şi să nu ezite, să nu se retragă.

Lângă mănăstire, acolo la noi, a fost un preot care se cam lăuda că copiii lui se spovedesc la mine şi odată erau mai mulţi preoţi de faţă şi a zis:

"Uite copiii mei se spovedesc la Părintele Teofil".

Şi zice un preot de acolo dintre ei:

"Se spovedesc ei acum până nu au ce spune, dar să vedem dacă vor avea ce spune se mai spovedesc?"

Şi a avut dreptate că acum nu se mai spovedesc la mine. Se vede că au ce spune! Acum, bineînţeles că pot oamenii să-şi rânduiască lucrurile şi altfel. Unul dintre ei a ajuns preot, altul este la studii în străinătate, dar în orice caz la mine nu s-au mai spovedit de ani şi ani şi atunci înseamnă că s-a împlinit ce a zis părintele acela. Să ştiţi că cu spovedania lucrurile nu sunt aşa de simple. Până eşti fără probleme poate că este simplu, dar după ce începi să ai probleme şi să ai chestiuni de ascuns şi când ajungi să mai şi ascunzi, nu este bine. La spovedanie e mare primejdie să ascunzi ceva pentru că zice preotul că păcatele le vei avea îndoite dacă nu le spui. De exemplu ai o mie de păcate; dintr-o dată ai două mii de păcate pentru că n-ai spus un păcat. Cum am zis: pe mine personal nu mă interesează viaţa oamenilor şi să ştiţi că nici nu scormonesc; eu în general nu scormonesc. Poate că aţi băgat şi voi de seamă, cel puţin unii dintre voi care v-aţi spovedit la mine. Sunt nişte puncte de reper care trebuie totuşi avute în vedere: De exemplu, dacă merge omul la biserică. Păi, dacă nu merge la biserică ce să stau de vorbă cu el? Ce să-i spun? Bineînţeles că îi spun să meargă la biserică, dar pot să-i dau dezlegare de păcate pentru că nu merge la biserică? Spovedania este părăsirea păcatului: deci n-am mers la biserică, dar am început să merg sau de acum încolo o să merg sau ceva de felul acesta. Nu că n-am mers, să mi se ierte păcatele că n-am mers.

Păcatele nu se iată că se fac; păcatele se iartă că se părăsesc.

Nu există nici un păcat care să nu poată fi iertat dacă se părăseşte. În Scriptură zice că hula împotriva Duhului Sfânt nu se iartă, dar Domnul Iisus Hristos n-o spus care este hula, în ce constă hula împotriva Duhului Sfânt şi cei care au cercetat lucrurile acestea au ajuns la concluzia că este vorba de un păcat pe care omul nu-l părăseşte; ori că are prea multă nădejde în iertare şi face păcate că are prea multă nădejde în Dumnezeu, în bunătatea lui Dumnezeu, ori că a ajuns la deznădejde, că nu mai crede că Dumnezeu îl iartă şi face păcate că şi aşa dacă a făcut unele, poate să facă şi altele sau că stă în mod vădit împotriva adevărului. Ştie că nu e în adevăr şi totuşi socoteşte sau mărturiseşte că adevărul nu e lucru adevărat. Adică ***sunt nişte lucruri care nu se iartă*** în acest înţeles ***că nu se părăsesc***, dar

părăsirea păcatului aduce cu sine şi iertarea păcatului.

Bineînţeles că sunt şi lucruri care ţin de neputinţa omenească pe care omul le face. Zice, uite, de acum am să fiu atent să nu mai judec pe nimeni, dar e atent şi tot judecă şi atunci nu înseamnă că nu poţi să ierţi păcatul acesta pentru că nu l-a părăsit. Nu l-a părăsit pentru că nu l-a putut părăsi. E o chestiune foarte la îndemână şi atunci în felul

acesta e mai greu de socotit că trebuie să părăsească păcatul. Îl părăseşte în sensul acesta că-l detestă, că îl contestă, că nu-l vrea, că îi pare rău că, uite:

"nici acum n-am ajuns după atâta vreme să fiu atent, să fiu cu grijă să nu mai judec pe nimeni, să nu mă mai împotrivesc nimănui sau dacă mă împotrivesc să nu mă împotrivesc de nervi. N-am ajuns să fiu destul de calm, îmi sare ţandăra imediat; n-am ajuns să fiu destul de atent cu părinţii mei, că mă cert cu ei ca şi când am fi egali".

Mă rog, nişte lucruri de felul acesta. Da! Înţelegem neputinţa omenească! Dar aşa ca să nu mergi la biserică, când trebuie să mergi la biserică, sau să nu faci nişte lucruri care trebuie făcute şi le poţi face. De exemplu, în privinţa postului: e mai comod să nu posteşti şi nu posteşti. Dar aceasta este deja un lucru rău. Sunt şi excepţii: pentru un om care lucrează în mediu toxic, să zicem. Păi dacă lucrezi în mediu toxic îţi dă acolo lapte şi să nu-l bei că este post. Nu cred că e cazul; adică noi înţelegem situaţiile după situaţia omului, nu că este scris că trebuie să posteşti şi că numai atunci ai postit dacă lucrezi în mediu toxic şi nu bei laptele de acolo, că mai bine mori de toxicitate decât să calci porunca postului. Chestiunea nu se pune aşa, pe muchie de cuţit. Sunt şi lucruri care se pun pe muchie de cuţit, dar acelea sunt lucruri mai mari. De exemplu, faptul acesta că se uită cineva la lucruri necuviincioase la televizor, ai putea zice că acesta-l poţi pune pe muchie de cuţit. Dacă îţi bagi în suflet spurcăciuni, porţi în suflet spurcăciuni şi atuncea nu am ce discuta cu tine până când nu te mai uiţi ca să nu mai ai şi altele şi le scoţi pe acelea care le ai deja în suflet. Vine unul la mine şi zice:

"Părinte, dumneavoastră ziceţi să merg la biserică, dar dumneavoastră nu aveţi de unde să ştiţi câte spurcăciuni duc eu în biserică în mintea mea".

Eu n-am de unde să ştiu, dar uite, cu ele cu tot trebuie să te duci la biserică că altfel nu le poţi rezolva.

Sau vine unul la mine şi zice:

"Părinte aş vrea să mă spovedesc la dumneavoastră".

Şi eu zic:

"De ce?".

Zice:

"Am un drac în mine".

Şi eu zic:

"Unde îl ai?".

Zice:

"Îl simt că mişcă prin stomac".

Acum bineînţeles că nu tot ce mişcă în om este drac, dar, în sfârşit, am luat-o de bună şi zic:

"Bine".

Şi a venit vremea să se spovedească şi spune printre altele că s-a dus la un spectacol cu femei goale.

Zic:

"Mă, n-ai un drac, ai mai mulţi. Şi nu îi ai în stomac, îi ai în cap dacă tu te duci la treburi din acestea".

Şi zice:

"Părinte, dar n-am fost numai eu acolo că au fost vreo patru mii de oameni".

“Păi toţi acei patru mii de oameni au draci în ei. Tu zici că eşti credincios şi te duci la biserică şi totuşi te duci şi la un loc de felul acesta. Nu se poate una ca asta”.

Avea dreptate **Sfântul Ioan Gură de Aur** că la teatru sunt dracii şi îndemna să nu se ducă oamenii la teatru. Noi am ajuns la alte concluzii, adică nu contestăm ce zice pe Sfântul Ioan Gură de Aur, dar ne dăm seama că există posibilitatea să te duci la teatru şi să nu te întâlneşti cu dracii, pentru că sunt şi spectacole care nu sunt cu draci, şi sunt spectacole care nu sunt cu păcate, ci sunt lucruri din care poţi învăţa. Îmi aduc aminte că am fost la teatru la Sibiu, când eram student la teologie. Nu prea mergeam că nu aveam nici bani şi nici nu puteam, era programul de aşa fel că nu puteam merge, dar am fost la o piesă foarte interesantă şi foarte educativă, de **Schiller** *“Intrigă şi iubire”*. Excepţională! Nu pot să spun că m-am dus la un loc unde nu trebuia să mă duc. M-am dus la un loc unde trebuia să mă duc. Deci, noi înţelegem lucrurile, în valoarea lor, dar trebuie să selectăm, că dacă nu selectezi atunci foarte multe lucruri pot să nu fie bune. Aceasta este ceea ce aş vrea eu să ştim: că este bine să ai un îndrumător duhovnicesc şi să-l asculţi cât poţi. Acum, mai sunt şi alte probleme. De exemplu, se zice că prin duhovnic îţi vorbeşte Dumnezeu. Poate să îţi vorbească Dumnezeu, şi poate ca să nu-ţi vorbească. Acum eu am fost pe la doctori şi mi-au dat tratamente diferite, şi ziceam:

“Doctorii sunt ca duhovnicii; nu sunt la un gând”.

Fiecare are stilul lui, fiecare are felul lui de a vedea lucrurile, dar e bine totuşi să ai conştiinţa aceasta că, dacă te duci la un preot care are mai multă pricepere decât tine şi mai multă înţelepciune şi are şi dar de la Dumnezeu, totuşi te poată îndruma. Eu am avut noroc de la Dumnezeu în viaţă, şi mai ales la mănăstire am avut, pentru că am avut un părinte bun, un duhovnic bun; nu toţi ziceau că este bun, dar eu l-am considerat bun pentru că avea inimă de părinte, inimă de frate, inimă de prieten. Era gata totdeauna să te ajute, era gata totdeauna să te ridice, era gata totdeauna să te mângâie, era gata totdeauna să te liniştească, avea o dorinţă de a te ajuta şi acesta este lucrul cel mai de căpetenie, pentru că să-ţi dea cineva un canon după o pravilă, după o carte, e o chestiune foarte simplă. Nici nu trebuie să ţi-l dea că te uiţi tu în carte şi poţi să ţi-l iei singur, dacă-i vorba - deşi nu este acelaşi lucru. Însă, un duhovnic trebuie să ştie cum este omul, care este situaţia lui, cum s-a ajuns la ce s-a ajuns, ce poate el face, ce-ar fi putut face în alte condiţii, ce condiţii au fost care l-au dus la păcătuire. Sunt o mulţime de lucruri pe care trebuie să le ai în vedere, şi eu, cum zic, am avut mare noroc de la Dumnezeu că părintele Serafim - Dumnezeu să-l odihnească! -, era un om de care s-au bucurat oamenii, era un om bun, liniştit, doritor de bine, cald la suflet, gata să te ridice. Nu era cu pravila în faţa ta. Cred că nici nu ştia, nici nu era foarte bine orientat în ceea ce spun canoanele despre cutare sau cutare lucru. Avea inimă şi-i spunea inima lui ce are de făcut, nu îi spunea cartea, nu îi spunea pravila. Zicea:

“Hai să începem o viaţă frumoasă, hai să fim buni, hai să căutăm să înlăturăm păcatul”.

Ne dădea de citit Psaltirea. El era cam cu Psaltirea. Dădea la oameni să citească Psaltirea de câteva ori. Mai citeau oamenii, mai nu citeau. Mă gândesc de multe ori la ai mei de-acasă. Să ştiţi că totdeauna am ca punct de comparaţie pe cei apropiaţi ai mei, pe cei pe care îi cunoşteam eu, de exemplu bunicii, mai ales pe bunicii mei. Bunicii mei dinspre tată nici măcar nu ştiau carte - să nu credeţi că dacă spun lucrul acesta sunt pentru analfabetism. Nu! Nu sunt pentru analfabetism, sunt pentru cultură, dar situaţia lor a fost de aşa fel că era multă lume care nu ştia să citească, nu ştia să scrie, dar aveau credinţă în Dumnezeu. Ei nici nu ştiau că sunt ortodocşi, de exemplu. Nu aveau de unde să ştie pentru că cuvântul “ortodox” nu avea circulaţie pe atunci. Şi cu toate acestea ştiau de post, ştiau de rugăciune, ştiau de biserică, ştiau de rânduială, ştiau de cinste, ştiau de

omenie, ştiau de lucruri pe care astăzi oamenii, chiar citind prin cărţi, nu le ştiu atâta cât ar trebui. Să ştiţi că - Dumnezeu să-i odihnească! -, mă gândesc aşa la ei cu multă cinstire. Bunicii mei ştiau "Crezul". Spuneau "Crezul" seara când se culcau, şi eu stăteam pe pragul uşii şi era uşa deschisă şi-i auzeam când ziceau "Crez într-Unul Dumnezeu" şi ziceau "Crezul" şi-l ştiau. Şi astăzi sunt atâţia oameni care citesc, ştiu să citească, şi "Crezul" nu-l ştiu. Rânduiala la Spovedanie este să-l pui pe om întâi, când vine la spovedit, să spună "Crezul". Dar să ştiţi că nu am pus pe nimeni să spună "Crezul" că dacă i-aş pune nu ştiu câţi s-ar mai spovedi.

Eu îi pun pe oameni - adică îi întreb dacă ştiu -, să zică: "Cuvine-se cu adevărat", pentru că atunci când m-am spovedit eu prima dată la părintele Arsenie, părintele după ce mi-a dat dezlegare a zis "Cuvine-se cu adevărat". Este scris în Molitfelnic că preotul după ce spovedeşte, după ce dă dezlegare, să zică "Cuvine-se cu adevărat" - şi eu am învăţat, de fapt, din practică, de la un episcop. Arhiepiscopul de la Constanţa, Preasfinţitul Lucian, a fost cândva vicar la Sibiu şi venea la noi la mănăstire şi ne spovedea în Postul Paştilor sau al Crăciunului şi după ce ne spovedea spunea:

"Zi: ***"Cuvine-se cu adevărat",***

şi noi, fiecare, ziceam: "Cuvine-se cu adevărat", şi, după ce ziceam "Cuvine-se cu adevărat", ne dădea dezlegare. Cu ocazia aceasta îi şi verific pe oameni dacă ştiu, dacă se gândesc la Maica Domnului, dacă au cinstire faţă de Maica Domnului, şi spun:

"Ştii să zici: "Cuvine-se cu adevărat?"

şi câte cineva zice:

"Ştiu!",

"Zi" - îi spun.

Unii chiar ştiu, şi spun, şi se miră cumva că întreb că doar e de la sine ştiut că trebuie să ştie "Cuvine-se cu adevărat".

Zic:

"Ştii să zici: "Cuvine-se cu adevărat?"

Zice:

"Ştiu!",

şi spune:

"Cuvine-se cu adevărat",

ca şi când asta ar fi tot.

O dată îmi vine o femeie la spovedit şi zic:

"Ştii să zici: "Cuvine-se cu adevărat?"

Şi ea zice:

"Ştiu!",

şi zice:

"Cuvine-se cu adevărat".

Şi eu zic după aceea, aşa ca în continuare cumva:

"Nici nu ştii despre ce e vorba".

Şi ea zice, după mine:

“Nici nu ştii despre ce e vorba”.

Şi după aceea şi-a dat şi ea seama că a zis ceea ce n-a trebuit să zică.

În sfârşit, asta-i viaţa. Noi nu idealizăm lucrurile pentru că n-avem de ce să le idealizăm, dar să ştiţi că oamenii totuşi, mai ales acum, în vremea aceasta de nepăsare în ale credinţei, nu s-au statornicit, dar nici nu le-a atras cineva atenţia. Acum mai vin la mine unii, şi zic:

“Ştii să zici: “Cuvine-se cu adevărat?”

şi zice:

“Da părinte că l-am învăţat că am ştiut că o să mă întrebaţi”.

În sfârşit, chestiunea asta cam aşa stă: este bine să ai un îndrumător, dar nu ai un îndrumător atunci când te spovedeşti rar şi te spovedeşti la oricine. Să ştiţi că eu sunt de acord ca cineva să se spovedească şi la orice preot care spovedeşte. De ce? Pentru că nu totdeauna eşti aproape de duhovnic, deşi ar fi foarte bine ca duhovnicul să-l ai la îndemână. Noi la mănăstire ne spovedim la duhovnicul de la mănăstire. Acum să ştiţi că dacă m-ar întreba pe mine cineva cine este duhovnicul meu, aproape că aş putea zice că n-am duhovnic. Nu în înţelesul că nu mă spovedesc, că mă spovedesc la un părinte de la noi de la mănăstire, că unde să mă duc să mă spovedesc, dacă-i vorba? Şi apoi nici nu este corect să pleci din mănăstire să te duci să te spovedeşti în altă parte, cum sunt unele maici că s-au spovedit la ce ştiu eu ce părinte de la Frăsinei şi apoi, de la mănăstire, după ce se încadrează în mănăstire, au pretenţia să le lase să se spovedească la părintele acela. Păi de ce n-au stat atunci cu el acolo, la Frăsinei, dacă trebuie să se spovedească la acela? Nu mai merge! În momentul în care te-ai încadrat într-o mănăstire, nu te mai duci în altă parte. Îţi găseşti un părinte, te spovedeşti la el că, mă rog, eşti mai apropiat, că eşti mai îndepărtat, dar în orice caz de spovedit mergi să te spovedeşti şi te spovedeşti cum te poţi spovedi şi “Doamne ajută!”. Cam aceasta este ceea ce mă gândeam eu o să vă spun. Acum, dacă vreţi să întrebaţi ceva eu sunt aici la îndemână.

Întrebare: Spuneaţi mai la început că dacă omul nu merge regulat la biserică nu îi prinde atât de bine Spovedania şi Împărtăşania.

Răspuns: Dragă, dacă nu merge la biserică ce să vorbeşti cu el? Ştii ce înseamnă să nu mergi la biserică? Înseamnă să nu te intereseze mai întâi de toate biserica, să nu te intereseze Liturghia, să nu te intereseze slujba, să nu te intereseze preoţia, să nu te intereseze binecuvântările de la slujbă, să nu te intereseze faptul de a-i închipui pe heruvimi, să nu te intereseze să cânţi împreună cu îngerii, să nu te intereseze Evanghelia, să nu te intereseze predica, la atâtea şi atâtea lucruri renunţi. Păi, dacă poţi renunţa la toate acestea înseamnă că nu te interesează în general credinţa în Dumnezeu.

Întrebare: Părinte, dar pentru un elev care trăieşte într-un mediu, nu foarte impregnat de spiritualitate?

Răspuns: Programul pe care îl dau eu pentru îndrumare duhovnicească este cu mersul la biserică. Primul punct e acesta:

“Să meargă duminica la biserică”.

N-am pretenţia să meargă când nu poate merge în zilele de sărbătoare că poate este angajat. Nu zic să lase serviciul şi să se ducă la biserică. Nu! Dar duminica când e liber să meargă la biserică şi să ştie că aceasta e o datorie fără de care nu se poate şi că, chiar dacă are şi piedici, să caute să le înlăture pentru că e o chestiune foarte importantă. Dacă nu e

importantă chestiunea aceasta, atunci înseamnă că nu este important nici altceva. Pentru mine un om care nu merge la biserică este numărat la păgâni. Să ştiţi! În ***"Lumini de gând"*** spun că:

"Eu pe cei care nu merg la biserică la păgâni îi număr".

Şi cineva şi-a băgat nasul acolo şi a scris că:

"Pe cine nu merge la biserică îl socotesc credincios nepracticant".

Să ştiţi că eu acolo n-am scris aaceasta! Dacă găsiţi acolo să scrieţi printre rânduri:

"La păgâni îi număr".

Întrebare: Aceasta este singura greşeală?

Răspuns: Este o chestiune foarte importantă. După aceea faptul de a te ruga dimineaţa şi seara. V-am spus azi dimineaţă: nu am pretenţia să se roage omul foarte mult, însă 5-10 minute dimineaţa, 5-10 minute seara trebuie să găseasc,ă să zică un "Tatăl nostru", "Cuvine-se cu adevărat", "Născătoare de Dumnezeu", eventual "Psalmul 50" dacă îl ştie, dacă nu, altul, sau să zică altceva:

"Doamne îţi mulţumesc că uite am petrecut (trecut) ziua asta",

sau:

"Doamne, am avut împotrivirile acestea te rog, ajută-mi altă dată să fiu calm".

Are omul ce să-I spună lui Dumnezeu, dacă-i vorba. Nu trebuie să-i spună lui Dumnezeu numai din cuvintele altora. Poate să-i spună şi cu cuvintele lui:

"Doamne am constatat astăzi că am fost rău. Nu vreau să fiu rău. Ajută-mi Tu altădată să fiu bun".

Mă rog, lucruri de felul acesta. Cu Dumnezeu trebuie să vorbeşti ca şi cu prietenul tău, ca şi cu tatăl tău, ca şi cu cineva pe care îl ai apropiat şi îi spui tot ce ai de spus.

Întrebare: Părinte, care este avantajul de a avea un duhovnic în mănăstire?

Răspuns: Dragă, dacă eşti în mănăstire avantajul este că îl ai pe duhovnic la îndemână; acesta este lucrul cel mai de căpetenie să-l ai la îndemână, nu să faci sute de kilometri ca să te întâlneşti cu el să-i spui nu ştiu ce. Vin unii la mine la spovedit şi mă gândesc:

"Măi, săracii, cât fac pe drum!"

Şi mă gândesc că-mi spun ceva deosebit, dar îmi spun lucruri foarte obişnuite. Ei, în cazul acesta nu trebuie să faci sute de kilometri, te poţi spovedi la orice preot care spovedeşte. Îl vezi cu patrafirul acolo că spovedeşte te duci şi spui:

"Părinte, uite, eu aş vrea să spun că am vorbit răstit cu cineva, am avut o nemulţumire cu unu', că am judecat…"

Întrebare: Da, dar a avea un duhovnic nu înseamnă doar a te spovedi la el.

Răspuns: Da bineînţeles. A avea duhovnic înseamnă a-l consulta în lucruri care ţin de viaţa spirituală. În Sfânta Scriptură sunt nişte afirmaţii care pot fi aduse în legătură cu paternitatea spirituală. Sfântul Apostol Pavel îl numeşte pe Timotei fiu al său. Spune Sfântul Apostol Pavel în Epistola întâia către Corinteni:

"Căci de aţi avea zeci de mii de învăţători în Hristos, totuşi nu aveţi mulţi părinţi. Căci eu v-am născut prin Evanghelie în Iisus Hristos" **(1 Cor 4, 15)**,

iar în Epistola către Galateni spune:

"O copiii mei, pentru care sufăr din nou durerile naşterii, până ce Hristos va lua chip în

voi!" **(Gal 4, 19)**.

Noi nu ştim de fapt la ce s-a referit Sfântul Apostol Pavel în mod special când a spus cuvintele acestea sau când a scris cuvintele acestea, dar e vorba de un părinte. Un duhovnic trebuie să fie un părinte spiritual al celui care îl consideră ca părinte şi să-l ajute din acest punct de vedere. Nu e numai omul la care te spovedeşti, v-am spus că într-un fel toţi preoţii sunt duhovnici, dar un duhovnic special îl ai atunci când în toate chestiunile tale te orientezi după el. Ce poate face el pentru tine? Poate să se roage, poate să-ţi dea cuvânt de învăţătură, poate să te orienteze, poate să tragă nişte concluzii pe care nu le tragi tu. În scrierile Cuviosului Dorotei din "Filocalie", volumul IX, se spune că îi zicea gândul:

"Nu te duce la duhovnic că doar tu ştii ce o să-ţi spună. Lasă aşa".

Şi el se ducea totuşi şi-i spunea şi duhovnicul îi spunea exact ceea ce gândea el că o să-i spună. Şi după aceea zicea gândul:

"Vezi că ţi-a spus ce ştiai tu? Nu trebuia să te mai duci".

Şi el zicea:

"Da, dar acelaşi lucru înainte era de la satana şi acum e de la Duhul Sfânt".

Totuşi, contează asistenţa aceasta prin duhovnic, prin omul lui Dumnezeu pe care-l consideri tu că e mai bun decât tine şi că i-ar putea descoperi Dumnezeu mai bine decât ţie însuţi ceea ce trebuie să faci.

Întrebare: Care sunt calităţile pe care trebuie să le aibă un asemenea duhovnic? Când ne orientăm pentru un duhovnic, ce trebuie să urmărim?

Răspuns: Dragă, mai întâi de toate eu cred că nu este o chestiune din aceasta că trebuie neapărat să cunoşti multe. Chestiunea este simplă: să te simţi bine în preajma lui, să crezi că el e un om superior ţie şi atât. Calităţi?! Calităţile oricărui creştin trebuie să le aibă mai întâi de toate duhovnicul: să iubească pe Dumnezeu, să iubească pe aproapele, să fie bun, să fie milostiv, să fie iertător, să fie învăluitor şi câte şi mai câte, care poate le are, poate nu le are sau poate nu le are la măsurile la care ne aşteptăm noi sau poate şi el ştie că nu le are, dar e în rostul acesta de a-l putea îndruma pe om mai bine decât se îndrumă el pe el însuşi.

Întrebare: Dar dreapta socotinţă?

Răspuns: Bineînţeles că trebuie să aibă şi o iscusinţă şi dreaptă socotinţă şi să ştie cum să chivernisească oamenii şi să ştie cum să împartă pentru că oamenii nu sunt fiinţe STAS, ca să procedăm la fel cu toţi. Nu merge aşa! Fiecare om e altul. Şi atunci pe fiecare trebuie să-l chiverniseşti după ceea ce poţi ştii tu despre el sau după ceea ce poţi înţelege de la el că este. Dragă, să ştiţi că chestiunea aceasta, **duhovnicia**, este o chestiune foarte grea de dus şi de realizat. Văd că nu se prea pune accent pe treaba asta şi se fac duhovnici când se fac preoţi. La 19, 20 de ani dacă îl face preot îl face şi duhovnic şi gata, ca şi când aceasta ar fi ceva ce pot face toţi, dar nu este chiar aşa.

Întrebare: Părinte, păcatele ce opresc de la hirotonie pot fi iertate?

Răspuns: Dragă, Dumnezeu iartă tot, dacă-i vorba, dar depinde şi de conştiinţa celui care se spovedeşte şi depinde şi de conştiiţa arhiereului. Eu de obicei pe cei ce au păcate opritoare de hirotonie îi îndemn să se consulte cu episcopul care urmează să-l hirotonească şi constatarea mea este că toţi care se consultă pot să fie hirotoniţi.

Întrebare: Care este efectul pe care îl are asupra unui tânăr faptul de a avea un duhovnic?

Răspuns: Dragă, în primul rând îl orientează. E o chestiune esenţială aceasta dacă se poate să ai un duhovnic, un îndrumător care îţi spune ce ai de făcut şi care te orientează; e o chestie foarte importantă.

Întrebare: De ce?

Răspuns: De ce?! Pentru că îl orientează, îi dă o siguranţă, îl cercetează, îi dă posibilitatea să se verifice el pe el însuşi. Sunt o mulţime de lucruri care sunt nişte avantaje.

Întrebare: Părinte, care ar fi şi responsabilităţile pe care le are duhovnicul faţă de fiul său duhovnicesc?

Răspuns: Duhovnicul are responsabilitatea în sensul acesta, să-l lămurească, să-l îndrume bine, să aibă conştiinţa că nu-l încurcă şi să fie cu bunătate, cu inimă de părinte, cu inimă de frate, cu inimă de prieten. De fapt, el e cu inima care o are.

Întrebare: Şi ucenicul?

Răspuns: Şi ucenicul să asculte. Aceasta este primul lucru! Eu înainte de a ajunge să spovedesc am fost mai întâi 7 ani monah simplu şi apoi 23 de ani am fost diacon, deci au trecut 30 de ani de când am intrat în mănăstire şi abia atunci am ajuns preot şi duhovnic. În timpul cât nu eram duhovnic îmi ziceam:

"Ce-i cu oamenii aceştia că se tot spovedesc şi tot aşa sunt ca şi când nu s-au spovedit? Sunt tot nespovediţi. Nu-şi fac duhovnicii datoria!" - am zis eu, în gândul meu.

După aceea, am ajuns eu să fiu duhovnic şi am avut conştiinţa că-mi fac datoria şi am văzut că oamenii sunt tot aşa ca şi când nu s-au spovedit. Şi atunci am zis:

"Domnule, de oameni depinde!"

Oamenii zic că n-au duhovnici şi duhovnicii zic că n-au credincioşi care să-i asculte. Şi aceasta este realitatea. Să ştiţi că aşa cum cei care n-au duhovnici spun că n-au duhovnici, tot aşa spunem şi noi care avem credincioşi care se spovedesc că sunt puţini aceia care ne ascultă. La mine, de exemplu, vin în Postul Paştilor foarte mulţi oameni la spovedit şi cam la îngrămădeală şi nu îi ţin mult. Nu îi ţin mult că în două-trei minute mă lămuresc totdeauna cum îi omul, dar la toţi le spun să se spovedească mai des decât o dată pe an, decât în Postul Paştilor. Şi ne înţelegem noi ca să se spovedească în toate posturile. Bine. Mai trece un an vine iară Postul Paştilor, vine iară omul la mine - nici nu-l cunosc dintre câţi vin la mine - şi îl întreb:

"Când te-ai spovedit ultima dată?",

zice:

"Anul trecut în Postul Paştilor".

Şi zic eu:

"La cine?".

"La dumneavoastră".

Zic:

"Măi, dar nu ţi-am spus să te spovedeşti în toate posturile?".

Zice:

"Da, Părinte. Dar acum ce să fac?".

Zic:

"Acum ce să fac eu cu tine că nu mai ascultat?"

Bineînţeles că dacă n-are păcate mari, dacă merge la biserică, dacă se roagă, dacă posteşte, dacă face ce trebuie făcut, atât cât poate omul la limitele lui, la baremul care-l socotesc eu că trebuie să facă, nu iau în consideraţie faptul că nu m-a ascultat, că mă gândesc că nu mai e cazul să-l mai amân un an că s-a amânat el un an. Şi îl las să se împărtăşească, dar îi spun:

"La anul viitor dacă se întâmplă tot aşa, te rog ceva, frumos de tot te rog: să nu mai vii la mine cel puţin. Du-te la alt părinte. Să nu mai ştiu eu că nu m-ai ascultat. Du-te şi ce va vrea alt părinte să facă cu tine aceea să facă".

Deci, oamenii nu sunt interesaţi pentru lucrurile acestea ca să zici că îi ai în mână. Ei se spovedesc în Postul Paştilor pentru că s-au pomenit cu rânduiala aceasta. Îl mai întreb pe câte unul:

"Dar dacă într-un an nu ar fi Postul Paştilor, te-ai mai spovedi în anul acela?"

Şi zice:

"Părinte, eu nu m-am gândit la aceasta".

"Uite că m-am gândit eu! Să ştii că tu nu te-ai mai spovedi, că tu ai aştepta Postul Paştilor, că numai în Postul Paştilor te spovedeşti."

Întrebare: Părinte, ce rol are ascultarea în cadrul relaţiei între duhovnic şi fiu duhovnicesc? Mai are rolul pe care îl avea în vechime?

Răspuns: Dragă şi în vechime, ca şi întotdeauna, au fost oameni ascultători şi au fost oameni neascultători. Oamenii sunt oameni în toate vremurile, dar poate au fost mai hotărâţi duhovnicii şi poate au fost mai exclusivişti când a fost vorba de neascultare. Dacă ai inimă de părinte faci ca un părinte. Zici că de-acum nu îi mai dau bani, nu-l mai iert şi când vine tot îl ierţi că dacă eşti bun, ce să faci? Te gândeşti că hai, să mai încerc o dată., hai să-l mai ridic o dată. Cu bunătatea cred că ridicăm mai mult decât cu răutatea şi cu autoritatea. Îl luăm cu binele:

"Hai măi frate să mai încercăm o dată, poate dă Dumnezeu de te faci om de treabă".

Aşa a venit un cetăţean la noi la mănăstire şi îi spun eu unui părinte că soţia lui nu este cumsecade, că nu este duhovnicească că nu ştiu ce. Şi părintele când s-a întâlnit cu ea, din vorbă în vorbă zice:

"Poate te faci mai duhovnicească".

Şi am plecat eu cu soţul ei şi cu ea şi după ce am făcut aşa vreo câţiva paşi, zice ea către soţul ei:

"Dar de unde ştie el că nu sunt duhovnicească?"

Întrebare: Părinte, ce se întâmplă cu păcatele care la spovedanie vrei să le spui, dar nu apuci să le spui sau le uiţi? Se iartă ele?

Răspuns: Dragă, dacă uiţi păcate la spovedanie eu cred că nu mai e cazul să fii preocupat de lucrul acesta. La mine vin unii care spun că au uitat să spună rândul trecut asta şi asta, lucruri de obicei minore, pentru că lucrurile mari oricum nu se uită. Şi omul are întotdeauna impresia că trebuie neapărat să spună sau că dacă nu a spus nu i s-a iertat. Nu este aşa! Pentru că formula de dezlegare e aşa:

"Te iert şi te dezleg de toate păcatele tale".

Nu zice că:

"Te iert şi te dezleg de păcatele pe care le-ai spus iar cele pe care nu le-ai spus, să le spui altă de dată, că dacă nu, nu ţi-s iertate".

Deci:

"Te iert şi te dezleg de toate păcatele tale".

Toate păcatele poţi să consideri că ţi s-au iertat în cazul când ai fost sincer şi ai spus ce-ai avut de spus. Dacă îţi aduci aminte:

"Stai că n-am spus cutare lucru: într-o zi de miercuri n-am postit sau nu ştiu ce..."

Nu se mai pune problema. Ai primit dezlegare, te duci înainte. Ei, dacă ai o conştiinţă scrupuloasă care te scormone, atunci când te mai spovedeşti o dată spui că:

"Rândul trecut am uitat…",

dar eu nu cred că mai e cazul.

Întrebare: Dar despre cosmetizarea păcatelor? Când le cosmetizăm, le facem să nu pară chiar aşa de grave, ce părere aveţi?

Răspuns: Acum, asta e o diplomaţie cu Dumnezeu cum ar zice părintele Arsenie. Dragă, pe om trebuie să-l înţelegi în starea în care este. Să ştii că de multe ori şi o chestiune de felul acesta arată din partea omului că el nu e de acord cu ce a făcut şi cu păcatul. Cel mai bine este să fii clar, dar dacă nu poţi să fii clar, eşti cum eşti. Toate ale omului sunt la nivelul omului. Eu am ajuns la concluzia asta: toate câte le face omul bune, rele, rugăciune, post, toate sunt la nivelul lui. Şi spovedania este tot la nivelul omului. Şi atunci omul spune ce poate spune, spune cum poate spune şi tu ca părinte duhovnicesc eşti cu inimă de părinte. Eventual dacă n-ai o lămurire, nu-nţelegi un lucru, îl întrebi şi îi spui:

"Domnule eu nu-nţeleg ce spui, ia încearcă poate găseşti altă modalitate de exprimare".

Dar pe noi, pe mine cel puţin, nu mă interesează niciodată ce fac oamenii. Nu mă interesează! De ce să mă intereseze?! Dar în acelaşi timp vreau să-l ajut pe om. Şi atuncea el dacă nu spune, nu-şi descarcă sufletul dacă are ceva de spus. Sunt oameni care duc ani şi ani şi zeci de ani anumite păcate pe care nu le-au spus niciodată şi găsesc un părinte şi zic:

"Părintele acesta-i bătrân, hai să-i spun lui că să mă uşurez".

Şi spune. Şi tu ce să mai zici acum de lucruri de acum 20, de lucruri de acum 30 de ani, de lucruri de acum 50 de ani? Să-i dai canon, sau nu ştiu ce? Nu îi mai dai nimic. Că a avut el canon destul chinul pe care l-a avut sufleteşte că n-a putut spune sau că a dus povara pe suflet.

Întrebare: Părinte, ce se întâmplă cu păcatele pe care nu conştientizăm că le avem?

Răspuns: Dragă, dacă nu le conştientizezi n-ai cum să le mărturiseşti.

Întrebare: Şi cu cele pe care le ascundem?

Răspuns: Cu acelea e rău când se ascund. În rânduiala de la spovedanie e o învăţătură care spune că:

"De vei ascunde de mine vreun păcat, toate păcatele îndoite le vei avea".

Aceasta este, să zicem, cea mai mare primejdie: să ascunzi păcatele. Dar vedeţi, şi ascunderea aceasta e un fel de neputinţă. Sunt oameni care au anumite lucruri pe care nu le pot spune şi nu le-au spus niciodată la nimeni, doar ei le ştiu şi ei rămân la ele şi dacă le pot spune e bine şi dacă nu, nu. Dragă, acum noi nu trebuie să gândim aşa că Dumnezeu nu poate să ierte şi altfel păcatele şi Dumnezeu chiar dacă a dat rânduiala aceasta, Domnul Hristos, El Însuşi este iertătorul păcatelor şi poate să ierte păcate şi în afara spovedaniei, dacă-i vorba. Noi avem rânduiala aceasta şi ştim că păcatele se iartă la

spovedanie şi e bine să ştim şi e bine să căutăm modalitatea aceasta, dar nu putem să ne gândim că Domnul Hristos nu poate ierta şi altfel păcatele, şi în afară de spovedanie.

Fiecare om are conştiinţa lui. Oamenii sunt foarte feluriţi în felul de a vedea lucrurile şi atuncea noi îi ajutăm cât putem. Părintele Arsenie zicea:

"Ajutaţi-mă să vă pot ajuta!".

Dacă ne ajută ei să-i ajutăm, îi ajutăm. Dacă nu ne ei ajută să-i ajutăm, nu îi putem ajuta. Noi le ieşim în întâmpinare cu dorinţa de a-i ajuta, cu dorinţa de a-i linişti, cu dorinţa de a-i mângâia, cu dorinţa de a-i încredinţa că Dumnezeu e bun şi iubitor de oameni. Sunt oameni chinuiţi de anumite lucruri, sunt oameni care nu pot părăsi păcate. Bineînţeles că dacă sunt păcate mari pe care nu le pot părăsi nu le putem da dezlegare, dar totuşi căutăm să le dăm o încredere şi să le spunem să caute, să evite. E foarte greu de găsit o modalitate pentru toţi, dar totuşi dacă ai inimă de părinte, dacă ai inimă de frate, ai inima care trebuie să o aibă un duhovnic. Şi dacă nu o ai nu eşti duhovnic cum trebuie.

Întrebare: Părinte, sunt anumite păcate foarte grele. Nu-l întinează oarecum şi pe duhovnic în momentul în care îi sunt mărturisite?

Răspuns: Eu cred că nu. De ce să-l întineze, că doar el trebuie să fie mai presus de lucrurile acestea? Poate să mai fie şi obsesii, aşa să te urmărească vreun lucru, dar îl eviţi aşa cum eviţi alte ispite, dacă chiar se întâmplă.

Întrebare: Trebuie prezentate în amănunt păcatele?

Răspuns: Nu trebuie prezentate în amănunt. Dragă, dacă ai conştiinţa că eşti păcătos şi că ai trebuinţă de iertarea lui Dumnezeu n-are rost. Găseşti o formulă prin care să se înţeleagă ce vrei să spui şi "Doamne ajută!".

Întrebare: Părinte, ce se poate spune despre un om care se spovedeşte regulat, dar nu se poate apropia mai mult sufleteşte de un părinte?

Răspuns: Nu se poate spune nimic. Se spune că este aşa cum ai zis tu că este şi atâta tot.

Întrebare: Dar este semn rău?

Răspuns: Păi, semn rău, semn bun …

Întrebare: Ce-ar putea să facă?

Răspuns: Dragă, nu poţi realiza nişte simpatii şi nişte apropieri aşa numai că vrei tu să fie. De obicei oamenii de care eşti apropiat, eşti apropiat fără să ai o metodă de apropiere. Eşti apropiat pentru că ai ajuns să poţi fii apropiat. Nu există posibilitatea aceasta de a găsi o metodă de a te apropia de cineva. Dacă vibrezi la fel, te apropi, şi dacă nu vibrezi la fel, nu te poţi apropia. Important este să fii apropiat atâta cât trebuie ca să poţi să-ţi deschizi sufletul.

Întrebare: Părinte vă mulţumim pentru cuvântul pe care l-aţi ţinut acum.

Răspuns: Eram sigur.

Rugăciunea de toată vremea

Marţi, 14 iulie 1999

Preacuvioase Părinte Stareţ, cinstiţi părinţi, iubiţi fraţi şi iubiţi credincioşi, pentru seara aceasta am socotit că e bine să ne oprim cu gândul la rugăciunea de toată vremea. Am vorbit despre cea liturgică, am vorbit despre rugăciunea particulară, am spus că e necesar un program de rugăciune, scurt, lung, cât îl poate face omul şi acum e cazul să vorbim câte ceva şi despre rugăciunea de toată vremea. Eu am un program de viaţă, un îndreptar de viaţă pe care îl dau celor care vreau să se lase conduşi de mine. Şi anume programul constă din cinci puncte:

1. Să meargă la biserică la Sfânta Liturghie cel puţin în duminici şi dacă poate şi în sărbători;

2. Să se roage dimineaţa şi seara; să înceapă ziua cu Dumnezeu şi să o sfârşească cu Dumnezeu şi să aibă şi rugăciunea de la masă;

3. Să citească în fiecare zi două capitole din Noul Testament;

4. Să-şi păzească mintea prin rugăciunea de toată vremea cu "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu miluieşte-mă pe mine păcătosul";

5. Postul, cu mâncare de post în zilele de post.

Dacă cineva ţine seama de aceste 5 puncte e nădejde să mai facă şi altceva. Dacă acestea nu le împlineşte sau nu se sileşte să le împlinească înseamnă că nu e încadrat într-o viaţă religioasă autentică şi nici în viaţa religioasă ortodoxă. Pe lângă aceasta mai dau şi un îndreptar de viaţă de la Părintele Arsenie pe care l-a dat unui tânăr – am aflat după aceea că de fapt nu numai unui tânăr – dar un tânăr care a fost la Părintele Arsenie şi după aceea a fost la noi. L-am întrebat ce i-a spus părintele şi mi-a dat un răspuns scurt aşa cum l-a dat şi părintele, ca îndrumare, şi anume:

1. Oxigen;

2. Glicogen;

3. Somn;

4. Să-ţi păstrezi hormonii;

5. Să ai concepţie de viaţă creştină.

Mie tare mi-a plăcut îndreptarul acesta de viaţă şi atunci îl conjug cu îndreptarul meu de viaţă, cu programul meu de viaţă. Deci, sunt 10 puncte. Pe lângă cele 5 care privesc viaţa spirituală în esenţă, mai sunt încă 5 dintre care, de fapt, numai unul priveşte viaţa spirituală, celelalte privesc viaţa fizică, însă părintele, pentru că a avut şi cunoştinţe de medicină a dat îndreptarul acesta privind chestiuni de viaţă fizică, de viaţă trupească să zicem aşa, pentru că dacă trupul este în ordine atunci şi sufletul poate fi în ordine şi dacă trupul nu este în ordine nu se ştie dacă sufletul poate să treacă peste barierele pe care i le pune trupul.

Oxigen. Ce legătură are oxigenul cu viaţa spirituală? Ai zice că nici o legătură n-are şi are totuşi, pentru că dacă trăieşti în aer bun e una, iar dacă trăieşti în aer viciat e alta. În mediul toxic nu este simplu să trăieşti şi atunci oxigenul te ajută să gândeşti mai

bine. Cu cât îţi este creierul mai oxigenat cu atât gândeşte mai bine, eşti mai disponibil pentru o gândire mai bună.

Glicogen - e vorba de zahărul din ficat. Dar bineînţeles că părintele nu a avut în vedere glicogenul ca glicogen, ci a avut în vedere echilibrul organic realizat prin hrană raţională. Adică nici prea mult, nici prea puţin, pentru că sunt boli de trai bun şi sunt boli de trai rău, dar de trai de mijloc nu este nici o boală.

Somn. În general în asceza creştină se insistă pentru priveghere, pentru priveghere şi în înţeles de nesomn. Nu ştiu dacă e foarte bine lucrul acesta pentru că gândiţi-vă că noi mulţumim lui Dumnezeu că ne dă somn. Dimineaţa Îi mulţumim că ne dă somn, seara Îl rugăm să ne dea somn liniştit, somn în pace; deci somnul este o binefacere pentru om. Să ferească Dumnezeu să n-ajungem în situaţia să nu putem dormi pentru că asta e un chin. Părintele a avut în vedere că există şi o terapie prin somn şi a avut în vedere şi binefacerea pe care o prezintă somnul şi atunci a zis somn. Nu a zis priveghere, ci a zis somn. Bineînţeles că e vorba şi de priveghere, adică privegherea nu în înţeles de nesomn, ci în înţeles de trezie. Când eşti treaz să fii priveghetor, să fii luător aminte, iar când dormi, să dormi bine ca să poţi mulţumi lui Dumnezeu pentru somnul pe care ţi l-a dat. Părintele zicea că:

“Cel puţin şase ore de somn în 24 de ore”.

Să ştiţi că mie îmi pare bine că părintele a zis: “cel puţin”, că mie nu îmi ajung şase ore de somn.

Să-ţi păstrezi hormonii – să nu faci risipă de energie sexuală în nici un fel. Deci, să fii abstinent, asta vroia părinte să spună, să nu foloseşti nişte metode – poate unii care aţi făcut yoga aţi învăţat acolo nişte lucruri care de fapt nu consună cu învăţătura creştină, nişte lucruri care se împotrivesc poruncii lui Dumnezeu. Nu trebuie să ne lăsăm noi conduşi de păgâni. Avem noi pe Domnul Hristos, avem noi Biserica noastră şi ne ajunge.

Şi, în sfârşit:

Să ai concepţie de viaţă creştină şi să nu te duci după concepţii străine de creştinism.

În programul meu de viaţă duhovnicească sunt două puncte care privesc rugăciunea. Punctul al doilea care priveşte programul de rugăciune şi punctul al patrulea care priveşte rugăciunea de toată vremea, adică rugăciunea lărgită, rugăciunea care nu rămâne numai la program. Rugăciunea aceasta este:

“Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul”.

De fapt este rugăciunea cu care se mântuiesc călugării - cum spunea Părintele Arsenie. Când te faci călugăr primeşti metaniile, care sunt un suport material pentru lucrarea aceasta spirituală. Când i se dă candidatului metaniile, se spune mai întâi în faţa obştei credincioşilor care participă la slujba de călugărie:

“Fratele nostru (i se spune numele) *primeşte Sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu, spre rugăciunea cea din tot ceasul către Mântuitorul Hristos”,*

şi apoi adresându-se candidatului îi spune preotul slujitor că: **“Eşti dator!”.** Fiţi

atenţi:

"Eşti dator în toată vremea a avea în minte, în inimă, în cuget şi în gura ta numele Domnului Iisus şi a zice: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul".

Rugăciunea de toată vremea aş zice eu că este repetarea cu cuvântul vorbit, cu cuvântul gândit, cu cugetul, cu simţirea, cu toată puterea omului a acestei rugăciunii: *"Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul"*, pentru că se spune: *"Eşti dator în toată vremea a avea în minte, în inimă, în cuget şi în gura ta numele Domnului Iisus şi a zice: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu miluieşte-mă pe mine păcătosul"*. Deci cu această rugăciune sunt datori călugării, adică nu e un sfat pentru călugări. Nu se spune:

"Fiţi atenţi aţi putea să vă folosiţi de darul acesta, de metoda aceasta, e cazul să o aveţi în vedere".

Nu e aşa! Ci: *"Eşti dator"*. Deci, e o datorie. De ce e datoria aceasta? Pentru paza minţii, pentru îmbunătăţirea sufletului, pentru înmulţirea gândului la Dumnezeu, pentru liniştire, pentru înaintarea în viaţa duhovnicească, pentru observarea de sine, pentru înlăturarea gândurilor celor rele, pentru ocolirea pricinilor patimilor, pentru o preocupare oarecare, pentru toate acestea este de folos rugăciunea, ne ajută rugăciunea aceasta. Eu am învăţat rugăciunea de la Părintele Arsenie în 1942. A spus că mă învaţă rugăciunea cu care se mântuiesc călugării; mi-a spus să o fac cu gândul; mi-a spus:

să lipesc rugăciunea de respiraţie;
să zic între respiraţii **"Doamne",**
trăgând aerul în piept să zic **"Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu"**
şi dând aerul afară să zic **"miluieşte-mă pe mine păcătosul".**

Deci asta am învăţat-o de la părintele, cu asta am plecat, n-am mai avut de la nimeni nici un fel de îndrumare. Să ştiţi că de fapt eu nici n-am găsit, cât am umblat eu şi pe unde am umblat şi câţi am întrebat, n-am găsit un încă om de care să am eu personal încredinţarea că se ocupă în mod deosebit cu rugăciunea şi care îmi poate da nişte îndrumări. Adică eu dacă am întrebat pe cineva, chiar şi pe Părintele Cleopa dacă l-am întrebat, Părintele Cleopa a început să-mi spună de cutare Sfânt de la Valaam şi de cutare ce a zis. Acestea le citesc şi eu din carte, nu acestea mă interesează pe mine. Pe mine mă interesează experienţa personală a omului în legătură cu rugăciunea aceasta. Adică ce putem face noi. Am citit când eram student la Teologie o carte ***"Pelerinul Rus",*** spovedania unui pelerin rus, în care se ocupa în mod special de rugăciunea aceasta, de experienţa unui pelerin rus. Bineînţeles că ceea ce a făcut pelerinul rus nu poate face oricine, pentru că nu oricine este pelerin dacă-i vorba. Pelerinul rus n-avea nici o treaba numai să zică *"Doamne Iisuse"* şi să umble de la o mănăstire la alta; n-avea o treabă, n-avea o angajare socială, n-avea ceva anume de făcut în societate, deci el poate fi luat în considerare, dar nu poate fi urmat. Nu poate fi urmat pentru că nu ai condiţiile lui. Cine n-are condiţiile lui nu poate face ce a făcut el. Dar putem intensifica, putem înmulţi rugăciunea, ne putem preocupa mai mult de rugăciunea aceasta, rugăciunea cu care călugării sunt datori şi ceilalţi sunt de fapt îndemnaţi. Adevărul este că acum în ultima vreme, în ultimii, hai să zicem, nouă ani de la revoluţie încoace s-a făcut un fel de atmosferă pentru rugăciunea aceasta, dar să ştiţi că eu nu cred că sunt mulţi oameni care o au în vedere şi care o folosesc totuşi destul de bine. În Făgăraş este o societate, o filială a unei societăţi: *"Asociaţia pentru isihasm"*, o asociaţie care este şi în Sibiu. Pe mine m-a întrebat odată Î.P.S. Antonie:

"Ai vreun isihast în mănăstire?"

Şi i-am zis:

“Nu am şi nici eu nu sunt”.

Şi zice Înalt Prea Sfinţitul:

“O! Păi, la Sibiu sunt mulţi”.

Adică aceia care sunt cu societatea, cu asociaţia, aceia sunt isihaşti. Nu e adevărat. Eu îi cunosc pe cei de la Făgăraş. Nu e nici un isihast din cât pot eu cunoaşte. E o asociaţie care de fapt nici nu pune în valoare foarte mult isihia, liniştea adică, şi îmbunătăţirea sufletească. De exemplu ne adunăm la conferinţe. Eu am ţinut timp de 3 ani vreo treizeci şi ceva de conferinţe acolo, aproape toate conferinţele le-am ţinut eu, pe subiecte diferite, subiecte pe care le-a dat cel care conduce filiala “Asociaţiei pentru isihasm”, însă niciodată nu să a pus problema:

“Haideţi să zicem “Doamne Iisuse” măcar un sfert de oră aici cu toţii, că tot ne-am adunat”.

Nu a pus nimeni probleme de felul acesta. Bineînţeles că nu puteam eu să pun problema pentru că eu nu fac parte din asociaţie dar, cei care au programat lucrul acesta ar fi putut programa şi un sfert de oră de rugăciune cu “Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul”. Deci, chestiunea nu este serioasă, asta-i realitatea! Şi nu este serioasă acolo, nu este serioasă nici în altă parte şi nu e ceea ce trebuie să fie. Se pare că există acum un neoisihasm. A scris un părinte de la Timişoara ceva împotriva neoisihasmului dar, nu avea dreptate. După aceea am scris şi eu ceva împotriva a ceea ce a scris el şi am zis că am dreptate, asta-i viaţa. Adevărul este că totuşi neoisihasmul acesta dacă există ajută la ceva, anume la punerea în valoare a unor realităţi la care oamenii nu ar ajunge dacă nu s-ar pune în valoare, dacă nu s-ar lua în consideraţie. Eu am fost acum în Franţa de curând şi am întâlnit o persoană acolo care a zis către mine că a devenit ortodoxă prin rugăciunea aceasta “Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu miluieşte-mă pe mine păcătosul”, adică nu atât prin rugăciune, ci prin faptul că era informată că în ortodoxie această rugăciune are o importanţă. Da, într-adevăr are importanţă pentru cei care ştiu de ea, dar să ştiţi că şi călugării sunt aşa puţin angajaţi în rugăciune, în a zice rugăciunea, în a folosi rugăciunea deşi, ei sunt datori. “Că eşti dator!”, se spune la călugărie. Călugărul este mai îndatorat cu rugăciunea de toată vremea, mai mult decât cu pravila pe care o face, cu închinăciunile, cu metaniile, cu canonul. De ce? Pentru că atunci când te faci călugăr nu ţi se spune să faci o pravilă oarecare:

“Fii atent că de acum încolo eşti dator să faci atâtea metanii, atâtea închinăciuni; fii atent că de acum trebuie să citeşti în fiecare zi atâta şi atâta”.

Nu se pune nici o problemă de felul acesta. Dar că:

“Eşti dator să zici Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul”,

e o chestiune pe care nu o poţi ocoli. De aceea şi primeşti metaniile, care sunt un suport material pentru lucrarea aceasta spirituală. Ce rol au metaniile, şirul acesta de noduri? Are importanţă în sensul că te ţine atent la rugăciune adică, îţi aduce aminte că trebuie să zici rugăciunea. Le ai în mână, le ai între degete, ştii de ce le ai, şi dacă nu le-ai avea, ai zice de câteva ori şi ai uita şi te-ai gândi la altceva că e mai comod să te gândeşti la altceva şi după aceea iar ţi-ai aduce aminte şi iar ai uita, dar aşa, dacă ai metaniile în mână, zici pentru că le ai în mână şi ţi se atrage atenţia prin acest obiect. Au ştiut cei care au făcut această rânduială ce fac. Dar noi acum avem în vedere nu ceea ce trebuie să facă

călugării, ci ceea ce pot face cei care nu sunt călugări.

Eu am ştiut de rugăciunea aceasta cu 11 ani înainte de a mă face călugăr. Părintele Arsenie nu mi-a atras atenţia că trebuie să iau legătura cu cineva care practică rugăciunea, cu cineva care ar putea să-mi dea nişte îndrumări, cu cineva care ştie mai mult decât mine. Probabil părintele şi-a dat seama că nici nu aş avea pe cine să întâlnesc. Poate ceva călugări, dar dacă nu o zic nici ei nu mă pot îndruma nici pe mine. Şi atunci am rămas cu ceea ce mi-a spus părintele şi am început să zic. Părintele nu mi-a spus cum le spun eu la oameni, zi un sfert de oră de exemplu, sau jumătate de oră; fă-ţi timp anume pentru aceasta să vezi cum se comportă mintea ta, interiorul tău în faţa acestei lucrări, în faţa acestei rugăciuni. Părintele nu mi-a spus nimic. Eu am plecat. Ziceam când îmi aduceam aminte. Totuşi mi-am făcut un fel de pravilă în sensul că fiind la şcoală, la Timişoara, şi mergând de la internat până la şcoală cam o jumătate de oră pe drum, ziceam întruna, dimineaţa în special dacă mergeam singur, ziceam întruna: "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul". Pot să zic că aceasta mi-a fost un fel de pravilă. Ce-am constatat? Eu acum le spun la oameni că:

Se pot dezlănţui furtuni de gând; te poţi întâlni cu mizeria din tine; poţi să ai nişte surprize în ceea ce priveşte negativitatea existenţei ş.a.

Am constatat că se răscolesc nişte gânduri că se formează nişte împotriviri. Nu aveam nici pe cine să întreb parcă nici nu-mi venea să întreb pe cineva. Mă gândeam că toată lumea are aceleaşi împotriviri în general, în suflet, dar nu le spune că nici eu nu spuneam, dacă e vorba. Dar, ceea ce a fost bine, bine de tot, a fost faptul că n-am pus răscolelile acestea în legătură cu rugăciunea pentru că dacă le puneam în legătură cu rugăciunea poate că ziceam că trebuie să renunţ la rugăciune. Ori eu ziceam că acestea sunt fireşti, că asta ţine de existenţa umană, de existenţa negativă; suntem toţi aşa structuraţi şi pe bine şi pe rău ş.a.m.d. M-am dus înainte. Dar, cu ajutorul lui Dumnezeu, lucrurile s-au limpezit, nu s-au limpezit de tot dar, totuşi s-au limpezit, s-au mai limpezit şi am ajuns şi la nişte bucurii extraordinare, credeam că nici nu pot suporta mai mult, şi aceasta prin pravila aceasta pe care o făceam mergând la şcoală. Aşa am ajuns la nişte bucurii extraordinare şi de aceea eu şi recomand rugăciunea aceasta din toate puterile mele. Însă să ştiţi că s-a făcut cam mult caz de rugăciunea aceasta, de rugăciunea numelui lui Iisus: *"Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul"*. Da într-adevăr aşa este, nu este alt nume în care ne mântuim. Dar, asta nu înseamnă că numai un anumit stil de rugăciune ne ajută. De aceea eu consider că se pot face şi alte rugăciuni, nu numai *"Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul"*. Se pot face şi alte rugăciuni care sunt tot rugăciuni în fond. Nu se poate zice că rugăciunea *"Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul"* e mai de valoare decât altă rugăciune pentru că rugăciunea e tot rugăciune până la urmă şi pentru că rugăciunea aceasta "Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul" este de fapt o rugăciune de cerere, nu este o rugăciune de preamărire. Ori noi trebuie să facem şi rugăciuni de preamărire, să-I aducem mărire lui Dumnezeu. Şi atunci am putea foarte bine să alegem anumite stihuri din psalmi sau anumite părţi din slujbele noaste pe care să le repetăm aşa cum repetăm *"Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul"*.

De exemplu, poţi să zici la un şirag de metanii întruna numai aceasta:

"Doamne, cât de minunat este numele tău întru tot pământul",

sau:

"Slăvescu-te Doamne că sunt minunat întocmit",

sau:

“Slavă Ţie Doamne, slavă Ţie”,

sau:

“Fie numele Domnului binecuvântat de acum şi până-n veac”,

sau:

“Mare eşti Doamne şi minunate sunt lucrurile tale şi nici un cuvânt nu este de ajuns spre slava minunilor tale”,

sau:

“Viu va fi sufletul meu şi te va lăuda şi judecăţile tale îmi vor ajuta mie. Rătăcit-am ca o oaie pierdută, caută spre robul tău că poruncile tale nu le-am uitat”.

Sunt atâtea şi atâtea lucruri care pot fi aduse înaintea lui Dumnezeu şi sigur că nu o să zică niciodată Dumnezeu că nu ai zis ce a trebuit, ci ai zis ce ai vrut tu. Orice zici spre bine e spre bine, adică nu există o contabilitate dincolo de lumea aceasta ca să se socotească de câte ori ai zis şi de câte ori n-ai zis şi de câte ori puteai să zici şi n-ai zis şi de câte ori ai neglijat şi de câte ori te-ai silit ş.a.m.d. Toate lucrurile acestea se înscriu în existenţa noastră. Toate se adună în tine. Acesta-i lucrul de căpetenie. Viaţa noastră se înscrie în existenţa noastră. Se spune, e o vorbă, că:

“Te spune faţa cum ţi-i viaţa”.

Cartea vieţii suntem noi înşine. Nu este o carte a vieţii scrisă undeva în afară de noi, în memorie cosmică cum iscodesc unii şi alţii. Toate se înscriu în noi; cu toate ne ducem în faţa lui Dumnezeu, Dumnezeu citeşte în existenţa noastră.

Există o alcătuire lăuntrică realizată prin ceea ce facem noi, prin ceea ce acumulăm. Prin toată contribuţia noastră la viaţa noastră superioară ne unim cu Dumnezeu şi Dumnezeu vine în conştiinţa noastră şi se revarsă cumva şi în existenţa noastră, în privirea noastră, în fizionomia noastră. Nu se poate să nu se simtă că eşti preocupat de Dumnezeu. Deci, toate lucrurile acestea se realizează în timp şi se realizează nu atât intenţionând să se ajungă la aşa ceva, ci slujindu-I lui Dumnezeu. Eu când m-am gândit să merg la mănăstire, m-am gândit să-I slujesc lui Dumnezeu în condiţiile de mănăstire. Acesta mi-a fost scopul, asta mi-a fost dorinţa şi aceasta am şi făcut cât am putut face. E adevărat că m-am împrăştiat cu multe, m-am împrăştiat pentru că am socotit şi alte lucruri de valoare şi am crezut că şi alte lucruri pot fi ajutătoare. Adică, nu am fost cu exclusivitate: numai asta o fac, şi de asta mă ţin şi altceva nu mai fac şi nu mă mai interesează nici literatură şi nu mă mai interesează nici altceva, ci tot ce m-a interesat şi mi-a ajutat Dumnezeu să acumulez. Şi dacă mi-a plăcut ceva am adunat în suflet şi sunt bucuros că le am în suflet şi le pot revărsa din sufletul meu în sufletele altora şi că am putut să fiu preocupat să se răspândească lucrurile bune şi i-am îndemnat şi pe alţii să facă la fel şi Dumnezeu ştie ce va zice El despre mine la sfârşitul vieţii. Eu ştiu ce voi zice în faţa lui Dumnezeu.

Două lucruri voi zice în faţa Mântuitorului când mă voi întâlni cu el la judecata particulară:
pe de o parte:

“Slavă Ţie Doamne, slavă Ţie”,

şi pe altă parte

“Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul”.

Altceva nu ştiu dacă ar trebui să mai zic sau dacă aş mai avea ceva de zis. Că viaţa spirituală de fapt se rezumă, nu este cu lărgime, că trebuie să spui multe. Nu! Maria

Magdalena când s-a întâlnit cu Domnul Hristos, după învierea Domnului Hristos şi când şi-a dat seama că e Domnul Hristos nu a putut zice mai mult decât "Rabuni!" şi i s-a tăiat cuvântul de pe buze. O uimire din aceasta fără cuvinte, o uimire fără stihuiri. Uimirea aceasta e mai mult decât ai zice foarte multe vorbe fără uimire. **Sfântul Isaac Sirul** spune că:

"Încă nu a cunoscut pe Dumnezeu cel ce nu se minunează de Dumnezeu".

Cu Dumnezeu te-ai întâlnit numai atunci când te minunezi de Dumnezeu când îl vezi mare şi minunat, când îi aduci slavă, când te simţi dator să zici:

"Că sfânt eşti Dumnezeul nostru şi ţie mărire înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin";

când poţi zice:

"Că Tu eşti mărirea noastră şi ţie mărire înălţăm";

când lucrurile acestea nu mai sunt lucruri de ritual pur şi simplu că le-ai auzit, ci sunt nişte lucruri care se pot revărsa din suflet, din conştiinţă înaintea lui Dumnezeu. Aş vrea să vă spun două lucruri în legătură cu cunoştinţa de Dumnezeu din întâlnirea cu Dumnezeu. În 1965, după 23 de ani după ce m-am întâlnit cu părintele Arsenie am fost la Bucureşti iară să-l întâlnesc. Părintele Arsenie zicea că omul trebuie să se întâlnească de două ori cu el, o dată când se întâlneşte întâi şi a doua oară la moarte ca să vadă dacă a făcut ce i-a spus. Are dreptate. Dar, eu am ajuns după 23 de ani să mai vorbesc o dată cu părintele şi a fost foarte bine că părintele mi-a atras atenţia asupra unor lucruri la care singur nu m-am gândit şi anume: întâi că teologie se poate face şi fără credinţă în Dumnezeu, deci şi păgânii pot face teologie şi necredincioşii pot cunoaşte teologie, pot avea cunoştinţe teologice, dar important e altceva şi anume important este cunoştinţa de Dumnezeu din ceea ce îţi descoperă Dumnezeu: *"Fericit eşti Simone fiul lui Iona nu că trup şi sânge ţi-a descoperit ţie aceasta ci Tatăl Meu cel din ceruri"* sau *"Te laud pe tine Părinte, Doamne al cerului şi al pământului, că ai ascuns acestea de cei înţelepţi şi pricepuţi şi le-ai descoperit pruncilor că aşa a fost bunăvoinţa Ta înaintea Ta"*. Deci, inima curată este receptacolul descoperirilor lui Dumnezeu. Inima trebuie să fie curată, pentru că dacă-i întinată schimonoseşte totul; schimonoseşte şi chipul lui Dumnezeu. O inimă întinată schimonoseşte orice, dar inima curată este receptacul pentru prezenţa lui Dumnezeu. Şi atunci părintele mi-a pus în vedere o alcătuire de la slujba Înălţării Domnului, anume prima catavasie din catavasiile Înălţării:

"Cu dumnezeiescu nor fiind acoperit, gângavul a spus Legea cea scrisă de Dumnezeu. Că scuturând tina de pe ochii minţii, vede pe Cel ce este şi se învaţă cunoştinţa Duhului, cinstind cu dumnezeieşti cântări".

E vorba de Moise, gângavul e Moise, el care a fost învăluit cu dumnezeiescul nor, cu Duhul Sfânt, pe muntele Sinai şi a spus legea cea scrisă de Dumnezeu. Să ştiţi că oamenii din vremea noastră vor să apară deştepţi şi tot mai deştepţi şi fac pe deştepţii şi nu sunt deştepţi. Anume, în legătură cu alcătuirea aceasta au schimbat cuvintele; şi în loc de:

"a spus Legea cea scrisă de Dumnezeu",

au pus:

"a spus despre Legea cea scrisă de Dumnezeu".

Să ştiţi că este greşit! Cei vechi traduceau mai corect pentru că se ţineau de cuvânt; ori una este să spui Legea lui Dumnezeu şi alta este să spui despre legea lui Dumnezeu. Când spui despre Legea lui Dumnezeu faci comentarii, când spui Legea lui Dumnezeu

comunici Legea lui Dumnezeu, ori Moise asta a spus; nu a făcut comentarii despre Legea lui Dumnezeu, ci a spus Legea lui Dumnezeu. Le-a spus la oameni ce au de făcut: asta-i Legea lui Dumnezeu. Cum s-a ajuns la aceasta? Prin aceea că a scuturat tina de pe ochii minţii şi a văzut pe **Cel ce este**:

"Că scuturând tina de pe ochii minţii vede pe Cel ce este (pe Dumnezeu),
şi se învaţă cunoştinţa Duhului (cunoştinţa care o dă Duhul),
cinstind cu dumnezeieşti cântări (cântările cele izvorâte din cunoştinţa Duhului; nu cântările impropiate de undeva, ci cântări izvorâte din Duhul Sfânt)".

Duhul Sfânt i-a dat ce să cânte şi avem cântarea lui Moise care este inspirată, sigur este inspirată de Duhul Sfânt. Asta-i una. A două: în legătură cu cunoştinţa de Dumnezeu. Aceasta este realizată prin rugăciune, prin gândul la Dumnezeu, din întâlnirea cu Dumnezeu, din ceea ce poate omul cugeta şi spune despre Dumnezeu, deci nu atât din studii, pentru că studii pot face toţi, ci din curăţia inimii. Aş vrea să vă pun în atenţia imnul al V-lea din imnele Sfântului Simeon Noul Teolog versificat de Zorica Laţcu, de maica Teodosia. Vorbeşte **Sfântul Simeon Noul Teolog**, ca un cunoscător de Dumnezeu, cu Dumnezeu, şi iată ce îi spune:

"Cum de foc eşti ce ţâşneşte, şi eşti val răcoritor?
Cum de arzi şi-alini îndată, cum mă faci nemuritor?
Cum de faci din vameşi îngeri şi-ntunericul lumină?
Cum de scoţi din iad şi cum de curăţeşti pe cei din tină?
Cum tragi bezna în lumină, cum de noaptea o cuprinzi?
Cum de mă prefaci cu totul, inima cum o aprinzi?
Cum Te împreuni cu robii, fii ai Tatălui de-i faci?
Cum de-i arzi de dor rănindu-i, cum de iarăşi îi împaci?
Cum de rabzi şi suferi Doamne, cum nu răsplăteşti îndată?
Cum de vezi cele ce-n taină, numai Ţie Ţi se-arată?
Cum fiind aşa departe, vezi ce facem fiecare?
Doamne, robilor tăi dă-le îndelunga Ta răbdare!"

E o alcătuire de uimire. Se uimeşte Sfântul Simeon Noul Teolog de Dumnezeu: cum de eşti foc?, foc ce tâşneşte, şi cum eşti şi val răcoritor?, adică şi foc şi răcoare;

"Cum de foc eşti ce ţâşneşte şi eşti val răcoritor?"
"Cum de faci din vameşi îngeri şi-ntunericul lumină?
Cum de scoţi pe cei din iad şi cum de curăţeşti pe cei din tină?"

Cum se-ntâmplă aşa ceva?

"Cum de foc eşti ce ţâşneşte şi eşti val răcoritor?". Cum de arzi şi în acelaşi timp şi răcoreşti?

"Cum tragi bezna în lumină, cum de noaptea o cuprinzi?". Cum faci să nu mai fie beznă? Cum faci de-i numai lumină?

"Cum de mă prefaci cu totul?", cum mă schimbi cu totul? Cum de nu mai sunt acela care am fost? Prin puterea Ta sunt altceva. Cum? Cum se face asta?.

"Cum te împreuni cu robii, fii ai Tatălui de-i faci?".

E un gând foarte interesant în sensul că noi de obicei zicem că suntem fii adoptivi ai lui Dumnezeu. Da, suntem fii adoptivi pentru că nu suntem de o fiinţă cu Dumnezeu. Dar suntem şi fii uniţi cu Dumnezeu adică, Dumnezeu se uneşte cu noi şi ne face ai Săi, noi participăm la existenţa dumnezeiască, iar Dumnezeu participă la viaţa noastră. De ce? Pentru că iubirea se comunică. Noi ştim că Dumnezeu este iubire şi dacă Dumnezeu este iubire atunci şi omul trebuie să fie iubire. Dumnezeu care este iubire

îşi comunică iubirea şi omul care este iubire se aseamănă cu Dumnezeu şi-şi comunică iubirea către Dumnezeu. Şi o idee pe care mi-a pus-o în atenţia Zorica Laţcu, **Maica Teodosia**, în poezia *"Te port în mine"*, este că:

> **De fapt, numai atunci iubeşti pe cineva când îl ai în tine. Dacă nu-l ai în tine nu-l iubeşti; dacă nu-l transferi din afară înăuntru nu-l iubeşti.**

Bineînţeles că nu poţi să-l transferi cum a zis Sfântul Nicodim către Domnul Hristos: "Cum poate omul odată ce e bătrân să intre în pântecele maicii lui şi să se nască?". Nu se poate. Să-l aduci în tine, cu existenţa lui, dar îl aduci într-un fel în tine încât face parte şi din tine. Pentru că acesta-i rolul iubirii, aceasta-i lucrarea iubirii. Şi atunci îl ai şi în afară, dar îl ai şi înăuntru.

> **Dacă nu-l porţi în tine, nu-l ai în iubire, ci îl ai în consideraţie, îl ai în vedere, ai relaţii oficiale, ai relaţii de colegialitate şi câte altele, chiar şi relaţii de prietenie, dar încă nu e ceea ce trebuie pentru că numai atunci când îl porţi în tine face parte din tine şi îl iubeşti cu adevărat.**

Aşa este şi la om, aşa este şi la Dumnezeu. Adică Dumnezeu ne poartă în El, ne învăluie. E vorba de o îmbrăcăminte în Hristos, asta înseamnă învăluire în Hristos. E vorba de o sălăşluire a lui Hristos în noi. Asta înseamnă o venire a lui Hristos în existenţa noastră. Sunt nişte lucruri pe care noi trebuie să le gândim şi să le avem în vedere şi să avem în consideraţie că aşa cum noi purtăm pe cineva în noi, prin iubire, tot aşa şi Dumnezeu ne poartă în El prin iubire. Deci:

"Cum de foc eşti ce ţâşneşte, şi eşti val răcoritor?
Cum de arzi şi-alini îndată, cum mă faci nemuritor?
Cum de faci din vameşi îngeri şi-ntunericul lumină?
Cum de scoţi din iad şi cum de curăţeşti pe cei din tină?
Cum tragi bezna în lumină, cum de noaptea o cuprinzi?
Cum de mă prefaci cu totul, inima cum o aprinzi?"

Deci, am inima aprinsă, Tu mi-ai aprins-o. Noi vrem să ne aprindem inima singuri. Nu se poate! Dacă nu vine focul dumnezeiesc ca să ne-o aprindă, nu avem inima aprinsă. Avem inimă doritoare de foc, dar nu avem foc.

"Cum Te împreuni cu robii, fii ai Tatălui de-i faci?
Cum de-i arzi de dor rănindu-i, cum de iarăşi îi împaci?"

Ar fi cazul să medităm puţin asupra acestor lucruri. Avem un dor într-adevăr după Dumnezeu sau avem numai consideraţii şi numai lucruri de dinafară? Ori cineva care are dor după Dumnezeu aceluia trebuie să-i fie potolit, să-i fie potolit dorul după Dumnezeu de către însuşi Dumnezeu prin venirea lui Dumnezeu.

"Cum de rabzi şi suferi Doamne, cum nu răsplăteşti îndată?
Cum de vezi cele ce-n taină, numai Ţie Ţi se-arată?
Cum fiind aşa departe, vezi ce facem fiecare?
Doamne, robilor tăi dă-le îndelunga Ta răbdare!"

A trecut vremea hotărâtă pentru predica aceasta. Eu o să prelungesc numai puţin în sensul că vreau să vă spun şi poezia ***"Te port în mine".***

"Te port în suflet, ca pe-un vas de preţ,
Ca pe-o comoară-nchisă cu peceţi,
Te port în trup, în sânii albi şi grei,
Cum poartă rodia sămânţa ei.
Te port în minte, ca pe-un imn sfinţit,
Un cântec vechi, cu crai din Răsărit.

Şi port la gât, nepreţuit şirag,
Strânsoarea caldă-a braţului tău drag.
Te port în mine tainic, ca pe-un vis,
În cer înalt din noapte te-am închis.
Te port, lumină rumenă de zori,
Cum poartă florile mireasma lor.
Te port pe buze ca pe-un fagur plin.
O poamă aurită de smochin,
Te port în braţe, horbote subţiri,
Mănunchi legat cu grijă, fir cu fir.
Cum poartă rodul floarea de cais,
Adânc te port în trupul meu şi-n vis."

Dumnezeu să ne ajute să ne putem purta unii pe alţii în iubire şi în sufletul nostru!

Rugăciunea "Tatăl nostru" ca îndreptar de viaţă

Joi, 15 iulie 1999

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin.
Prea Cuvioase părinte stareţ, cinstiţi părinţi şi fraţi şi iubiţi credincioşi.

În continuarea celor spuse aseară aş vrea să ne oprim puţin cu gândul asupra rugăciunii "Tatăl nostru", ca îndreptar de viaţă. Înainte însă de aceasta vreau să precizez că gândurile care ne vin în vremea rugăciunii, în vremea rugăciunii particulare nu toate sunt rele, nu toate sunt vinovate; există gânduri bune şi gânduri rele, gânduri pătimaşe şi gânduri nepătimaşe, există gânduri, într-un fel indiferente, numai că noi ne-am bucura ca în timpul rugăciunii să nu avem gânduri străine de rugăciune. Aceasta însă nu se poate realiza pentru că mintea noastră este - aşa o cunoaştem noi şi aşa este ea de fapt - cu posibilităţi multiple, adică nu rămâne mintea la un singur gând. Nu ştim cum a fost creată mintea de Dumnezeu de la început , ştim însă cum este ea de fapt acum. În viaţa pe care o trăim avem trebuinţă de asociaţii de idei; avem trebuinţă de atenţie, avem trebuinţă de legături între cele ce le facem şi între cele ce urmează să le facem şi mintea este făcută în aşa fel încât să poată trece de la una la alta şi e bine că este aşa. Dacă am putea să rămânem la un singur gând nu întotdeauna ar fi foarte bine. Aşa că, să nu ne speriem când vedem că ne vin în minte fel de fel de lucruri şi mai ales lucruri care nu sunt negative, nu trebuie să ne facem probleme. Poate numai în lumea cealaltă, dincolo de lumea aceasta, vom ajunge să avem statornicie într-un gând. Şi mai ales atunci vom ajunge să avem această statornicie când ne va prelucra Dumnezeu, când nu vom mai fi noi în acţiune. Câtă vreme e omul în acţiune nu se poate mărgini la un singur gând. Nu poate să rămână la un singur gând. E necesară această trecere de la una la alta aşa încât să nu ne speriem, ci să dăm slavă lui Dumnezeu pentru toate, să ne facem datoria pe cât putem, să căutăm să statornicim un gând de căpetenie faţă de care să se dizolve celelalte gânduri care nu au consistenţă şi care nu ar trebui să fie asociate la gândul de rugăciune dar, probleme să nu ne facem. Aş vrea să reţineţi lucrul acesta: împrăştierea aceasta chiar dacă există nu întotdeauna este vinovată; e vinovată atunci când căutăm noi împrăştierea, când nu vrem să ieşim din împrăştiere, dar când e vorba de o împrăştiere firească nu trebuie să ne facem probleme. Aducem toate înaintea lui Dumnezeu, câte ne vin în minte, câte le avem le aducem în faţa lui Dumnezeu, ca El să hotărască şi să le rânduiască cum ştie El. Aş vrea să mai spun că, rugăciunea este:

"Judecată şi judecătorie şi scaunul Judecătorului înainte de judecata cea viitoare" (Sf. Ioan Scărarul);

"Oglinda sufletului";

"Cunoaşterea aşezării sufleteşti";

"Arătarea nădejdii";

"Secure împotriva deznădejdii";

"Vorbirea minţii cu Dumnezeu";

"Zid împotriva ispitelor";

"Punte peste răutăţi";

"Hrana îngerilor";

"Veselia dreptţilor";

"Bucuria sfinţilor";

şi atâtea şi atâtea se spun, şi toate acestea sunt adevărate şi e bine să le avem şi noi în vedere şi să ne raportăm la ele să căutăm să ne verificăm pe noi înşine în ceea ce suntem noi. Lucrurile acestea le poate constata cineva mai ales atunci când intensifică rugăciunea şi când înmulţeşte rugăciunea. Dacă-i vorba de o rugăciune de cinci minute, bineînţeles că nu poţi să te cercetezi pe tine însuţi foarte bine în ceea ce eşti. Dacă este o rugăciune de 5-10 minute, făcută şi aceea cu neluare aminte, sigur că nu putem să constatăm prea multe. Însă dacă facem o rugăciune în care ne cercetăm pe noi înşine atunci constatăm şi pozitive şi negative în viaţa noastră pentru că viaţa noastră, de fapt este cu amestecare, nu este numai pe o direcţie, nu este numai într-un fel. Şi acum să trecem la rugăciunea "Tatăl nostru" privită ca îndreptar de viaţă. Mai întâi de toate să precizăm că rugăciunea "Tatăl nostru" este o rugăciune pe care ne-a dat-o Domnul Hristos Însuşi; le-a dat-o ucenicilor Săi, şi prin Evanghelie şi în propovăduirea Bisericii, şi în practica Bisericii s-a menţinut şi a ajuns până la noi şi o folosim şi noi. Câteodată cam în grabă, câteodată fără destulă preocupare faţă de ceea ce se cuprinde în rugăciunea "Tatăl nostru".

În două locuri se găseşte rugăciunea "Tatăl nostru" în Evanghelie: în Sfânta Evanghelia de la Matei în capitolul VI şi în Sfânta Evanghelie de la Luca, în capitolul XI. În varianta de la Matei, vorbind despre rugăciune Domnul Hristos le spune ucenicilor: "Voi aşa să vă rugaţi" şi le spune cum, rostind rugăciunea "Tatăl nostru". Avem aici:

*o invocare (**"Tatăl nostru care eşti în ceruri"**);*

şapte cereri şi

*o încheiere (**"Că a Ta este împărăţia şi puterea şi mărirea, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh acum şi pururea şi în veci vecilor. Amin"**)*

Se zice că în manuscrisele cele mai vechi nu există această încheiere, ci aceasta a fost adăugată pe margine şi după aceea a intrat în text. A fost adăugată de altcineva, nu de Sfântul Evanghelist Matei. În orice caz încheierea aceasta o avem în Biserică sub forma: *"Că a Ta este împărăţia şi puterea şi mărirea, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh acum şi pururea şi în veci vecilor. Amin"*. S-a menţinut în Biserică, în practica Bisericii, ca ecfonis pe care îl spune preotul. Credincioşii spun până la: *"şi ne mântuieşte de cel rău"* şi încheierea aceasta: *"Că a Ta este împărăţia şi puterea şi mărirea, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh acum şi pururea şi în veci vecilor. Amin"* ar putea să o spună şi credincioşii dar în rugăciunile lor particulare, dat fiind faptul că în rugăciunile care se spun împreună cu credincioşii în biserică, la cult, se face aşa un fel de nedumerire, un fel de întrebare că oare e bine, că oare nu este bine, că asta trebuie să o zică preotul, că asta nu trebuie să o zică mireanul. Bineînţeles acestea sunt nişte frământări care nici nu ar trebui să fie pentru că, la drept vorbind, noi vorbim cu Dumnezeu cu ceea ce gândim şi cu ceea ce ştim şi cu ceea ce putem. Dar, în sfârşit, asta este!

În Sfânta Evanghelie de la Luca în capitolul XI de asemenea avem rugăciunea "Tatăl nostru" ca răspuns al Mântuitorului nostru Iisus Hristos la cererea ucenicilor care au zis:

***"Învaţă-ne să ne rugăm cum i-a învăţat şi Ioan Botezătorul pe ucenicii săi"* (Luca 11,1),**

şi atunci Domnul Hristos le-a spus rugăciunea "Tatăl nostru" într-o variantă mai scurtă decât cea de la Matei.

Rugăciunea aceasta este o rugăciune pe care o ştiu şi oamenii mari şi o ştiu şi copiii. Sunt însă şi oameni mari care nu ştiu rugăciunea. La mine au venit destui care nu ştiu rugăciunea sau care nici nu ştiau că n-o ştiu, dacă-i vorba. Ziceau că o zic seara şi o ziceau, dar nu o ziceau bine. De ce? Pentru că nu aveau cum să se verifice. Nu au zis-o de multă vreme, au zis-o cândva, au început să o zică şi nu au ştiut-o şi o zic cum ştiu. Au mai venit şi oameni care au spus de la început că nu o ştiu. Au venit alţii care şi când au greşit-o au zis că o ştiu. Fel de fel de oameni.

Aceasta este rugăciunea cea mai la îndemână. Două rugăciuni le-am învăţat din copilărie. Eu nici nu ştiu când le-am învăţat: *"Tatăl nostru"* şi *"Îngerelul"*. Şi să ştiţi că şi oameni mari de 80 de ani vin la mine şi când îi întreb:

"Zici rugăciunea?"

Zic: *"Da!"*

Şi când îi întreb: *"Ce rugăciuni?"*

Răspund: *"Tatăl nostru" şi "Îngerelul"*.

Zic: *"Tu de îngerelul ai cam trecut că eşti bătrân acum; oare tot aşa zici: "Eu sunt mic, Tu fă-mă mare / Eu sunt slab, Tu fă-mă tare"?*

Bineînţeles că sufleteşte toţi suntem mici şi toţi suntem slabi, dar parcă nu mai merge, asta-i rugăciunea copiilor, nu este rugăciunea oamenilor mari. Păi, zice:

"Părinte, asta am învăţat-o, asta am ştiut-o, asta am zis-o".

O viaţă întreagă a spus rugăciunile din copilărie! E şi bine şi nu este bine pentru că, să ştiţi că omul trebuie să şi progreseze şi să aibă rugăciuni corespunzătoare cu viaţa lui, cu starea lui, nu cu rugăciuni care le-a învăţat în copilărie. Bineînţeles că "Tatăl nostru" merge oricând dar, "Eu sunt mic, Tu fă-mă mare / Eu sunt slab, Tu fă-mă tare", parcă nu mai merge.

Rugăciunea "Tatăl nostru" este comentată de Sfântul Maxim Mărturisitorul în Filocalia vol. II. Aici este prezentată şi ca o rugăciune care nu este numai rugăciune, ci este şi îndreptar de viaţă, în înţelesul că cererile rugăciunilor "Tatăl nostru" ne obligă şi pe noi, şi dacă luăm în consideraţie cele 7 cereri din rugăciunea "Tatăl nostru" dinspre sfârşit spre început avem în aceasta şi un fel de urcuş duhovnicesc, un îndreptar de viaţă. Deci, ultima cerere din rugăciunea "Tatăl nostru" este "şi ne mântuieşte de cel rău". Unii cunosc varianta "şi ne mântuieşte de cel viclean". Este acelaşi şi "cel rău" şi "cel viclean"; este vorba de diavol, de împotrivitor, de vrăjmaşul mântuirii noastre, de satana, de cel care nu vrea binele, ci vrea răul şi este răul; pentru că este rău şi noi cerem să ne mântuiască Dumnezeu de cel rău. De rău în general, de rău în cele trei forme ale lui. Să ştiţi că răutatea are trei forme de existenţă: în gând, în cuvânt şi în faptă, dar dacă ai rezolvat gândul de la început atunci la celelalte nu mai ajungi. În Pateric este o istorisire cum că la Cuviosul Pimen s-a dus cineva şi l-a întrebat:

"Cum se răsplăteşte răul cu rău?",

pentru că Sfântul Apostol Pavel spune:

"Luaţi seama ca nu cumva să răsplătească cineva răul cu rău".

Şi atunci s-a pus problema aceasta: *"Cum se răsplăteşte răul cu rău"*. Şi răspunsul Cuviosului a fost acesta:

"Răul cu rău se răsplăteşte mai întâi în gând, apoi în privire, apoi în cuvânt şi la urmă în faptă".

Învăţăm de aici că dacă ai înlăturat gândul cel rău la celelalte nu mai ajungi, pentru că gândul cel rău e pricina celorlalte forme ale răutăţii. Dacă ai înlăturat gândul

cel rău nu mai ajungi la privire urâtă, nu mai ajungi la cuvânt rău, la faptă rea. De aceea toată viaţa noastră, cheia vieţii spirituale, a îndreptării, este totuşi rezolvarea gândurilor. Pentru că gândurile sunt realităţi şi pentru că sunt cunoscute şi de Dumnezeu şi pentru că sunt rădăcini ale celorlalte forme de existenţă: gândurile bune pentru cele bune, gândurile rele pentru cele rele. Atunci când noi ne rugăm lui Dumnezeu să ne izbăvească de cel rău, ne rugăm să ne mântuiască, să ne scape: *"şi ne mântuieşte de cel rău"* sau *"şi ne mântuieşte de cel rău"*. Cuvintele *"izbăvire"* şi *"mântuire"* sunt cuvinte identice ca şi conţinut, dar în forme de exprimare diferite, *"a izbăvi"* fiind de provenienţă slavonă, *"isbavi nas"* zic ruşii. *"Mântuieşte-ne pe noi", "scapă-ne pe noi",* e acelaşi lucru, numai că în româneşte s-au adoptat cuvintele acestea fără explicaţii, cum e şi *"pocăinţă",* care de fapt nu spune nimic pentru cineva care nu cunoaşte noţiunea, sau de exemplu *"prihană"*: *"şi le dăruieşte lor să-şi petreacă viaţa fără prihană"*. Ce-i *"prihana"*? Păi te gândeşti că e ceva ce nu este bine, că dacă trebuie să fie viaţa fără prihană e ceva ce nu e bine. *"Prihană", "prihănire"* înseamnă *"vină"*, înseamnă *"pată"*. Deci, să aibă o viaţă curată, o viaţă ireproşabilă. Se spune la Cununie:

> *"Binevoieşte să-şi petreacă viaţa lor fără prihană şi să ajungă bătrâneţe fericite cu inimă curată păzind poruncile Tale".*

Este o rugăciune care se spune pentru cei care se căsătoresc, pentru cei care se cunună, şi care are în vedere viitorul pentru că tinereţea are în faţă viitorul; bătrâneţea are în spate trecutul dar nu mai are viitorul, are veşnicia eventual. Bătrânii nu-şi mai fac planuri de viitor, dar tinerii îşi fac şi e foarte bine să-şi facă. Să-şi facă planuri bune şi frumoase de viitor. Cuvintele acestea nu mai au circulaţie dar, totuşi, noi trebuie să recunoaştem că cuvintele noastre bisericeşti, cuvintele de vorbire bisericească, în general sunt aceleaşi cu care ne exprimăm noi între noi. Sunt puţine cuvinte care au tentă din aceasta veche şi care nu mai sunt destul de bine cunoscute dar, totuşi, e plăcut să te întâlneşti şi cu nişte noţiuni din acestea în vorbirea bisericească. Parcă nu ţi-ar conveni să fie foarte modernă exprimarea. De exemplu în Biserica greco-catolică a fost o tendinţă din aceasta de a moderniza cuvintele şi de a le latiniza şi atunci la *"fecioară"* i s-a zis *"vergură"*, de la *"virgo"*. Profesorul Ghibu a făcut un fel de pamflet în legătură cu tendinţa aceasta şi a zis că ei traduc în loc de *"Schimbatu-Te-ai la faţă", "Transfiguratu-Te-ai la fizionomie",* dar n-are dreptate. Nu avea dreptate. Nu ziceau: *"Transfiguratu-Te-ai la fizionomie arătând discipolii Tăi gloria Ta pe cât le era cu posibilitate"*. Când vrei să râzi de ceva găseşti, dar să ştiţi că până acolo nu s-a ajuns. Însă adevărul este că nu e bine să se renunţe la toate cuvintele şi să înlocuieşti un cuvânt cu alt cuvânt care tot nu are înţeles. De exemplu acum şi în Evangheliile noastre pe care le citim la biserică în loc de *"hulă"* e *"blasfemie"*. Aproape că nu se ştie nici ce-i *"hulă"*, nici ce-i *"blasfemie"*, dacă-i vorba. Deci, primul lucru care trebuie să-l avem în vedere în urcuşul duhovnicesc este înlăturarea răului în special din gând pentru că celelalte sunt consecinţa acestui fapt şi nu mai ajungi la celelalte. Aşadar să avem grija de minte, de a ne disciplina mintea.

După aceea a doua cerere dinspre sfârşit spre început este: *"şi nu ne duce pe noi în ispită"*. Problema aceasta cu *"şi nu ne duce pe noi în ispită"* este şi în limba greacă şi în limba latina ca şi cum Dumnezeu ne-ar duce în ispită, ori nu despre aceasta este vorba. În franceză s-a tradus: *"nu ne lăsa să cădem în ispită", "să cădem sub povara ispitei"*. Ei, în limba română s-a tradus *"şi nu ne duce pe noi în ispită",* ca şi cum Dumnezeu ar fi pricinuitorul ispitelor. În realitate noi înţelegem, trebuie să înţelegem, că este vorba de *"nu ne lăsa pe noi să cădem în ispită"*, fă cumva Doamne ispitele să nu aibă putere lucrătoare spre rău în conştiinţa noastră. Cuvântul *"ispită"* este de origine slavă. În limba latină este *"tentatio, tentare"* - tentaţie. S-a tradus cu ispită.

Vedeţi e greu de urmărit în istorie cum a fost înainte sau de când s-a introdus cuvântul *“ispită”*, pentru că cuvântul este totuşi slav şi e singurul cuvânt de origine slavă din rugăciunea “Tatăl nostru”. Haşdeu a făcut o cercetare în legătură cu “Tatăl nostru” şi a constatat că un singur cuvânt de origine slavă este în rugăciunea “Tatăl nostru”, cuvântul *“ispită”* şi restul toate sunt cuvinte de origine latină. Ce înseamnă *“ispită”? “A ispiti”* înseamnă *“*a cerceta”; nu înseamnă *“a tenta pe cineva spre rău”,* ci înseamnă *“a-l cerceta”, “a-i da posibilitatea să se verifice”*. De aceea se vorbeşte în limbajul bisericesc şi de *“ispitire canonică”*. Pentru un arhiereu, pentru un candidat la episcopie, se face *“ispitire canonică”,* adică se cercetează dacă este vrednic după viaţa, după pregătirea şi după credinţa lui, dacă e vrednic să fie episcop; aceasta este ispitirea canonică. Ispita e un fel de examen. Este ca şi cum am zice şi *“nu ne lăsa să cădem la examen”*. Este o examinare, o cercetare.

Ispita nu duce întotdeauna la păcat. Şi Domnul Hristos a fost ispitit. Este vorba de ispitirea din pustia Carantaniei, cum citim în capitolul IV de la Matei şi în capitolul IV de la Luca. Domnul Hristos a fost ispitit, dar nu a căzut în ispită, şi ispita a fost spre folos, a fost spre bine, căci:

ispitele spre rău pot fi spre bine pentru cei care nu se lasă duşi spre rău.

Dar pentru aceasta trebuie ocolirea ispitelor. Sigur că dacă te duci acolo unde sunt ispitele şi dacă îţi bagi în suflet lucruri rele, atunci bineînţeles că nu poţi să nu cazi în ispită, adică nu poţi să nu ajungi la păcat. În Pateric este o istorisire că:

Un părinte ştia un ucenic dintr-o obşte, un frate, care era osârduitor la rugăciune, era rugător, dar nu-şi împlinea celelalte datorii. Şi zice că diavolul i s-a arătat părintelui aceluia şi a spus: “O, minune! Cutare frate mă strânge în braţe pururi făcând voile mele şi apoi zice către Dumnezeu: “Doamne, mântuieşte-mă de cel rău” şi “Doamne, nu mă duce în ispită”.

Nu se poate aşa ceva! Deci, ocolirea ispitelor ar fi a doua treaptă în urcuşul duhovnicesc.

Apoi, iertarea: *“Şi ne iartă nouă păcatele noastre (sau greşelile noastre) precum şi noi iertăm greşiţilor noştri”*. Cât priveşte cuvântul *“păcate”* sau *“greşeli”* în cărţile de rugăciuni în general este *“şi ne iartă nouă greşelile noastre”*. Se poate zice foarte bine *“şi ne iartă nouă păcatele noastre”,* dat fiind faptul că faţă de Dumnezeu păcătuim, şi faţă de oameni greşim, şi în Sfânta Evanghelie de la Luca este şi expresia aceasta *“şi ne iartă nouă păcate noastre”* sau în Sfânta Evanghelie de la Matei, în loc de *“şi ne iartă nouă greşelile noastre”* este *“şi ne iartă nouă datoriile noastre”*, adică datoriile neîmplinite. Biserica noastră are formula: *“şi ne iartă nouă greşelile noastre precum şi noi iertăm greşiţilor noştri”*. A venit cineva la noi la mănăstire, înainte cu vreo 25 de ani, poate mai mult, şi a constatat că la noi la mănăstire “Tatăl nostru” se spune în vreo patru feluri. De ce? Pentru că unii zic într-un fel, alţii zic în alt fel. Unii zic: *“păcate”*, alţii zic: *“greşeli”;* unii zic: *“izbăveşte-ne de cel rău”,* alţii zic: *“mântuieşte-ne de cel rău”;* unii zic: *“pâinea noastră cea spre fiinţă”*, alţii zic *“pâinea noastră cea de toate zilele”*.

În limbile franceză, germană şi italiană catolicii au introdus pentru “Tatăl nostru” o singură formă de rugăciune. Deci, se spune rugăciunea “Tatăl nostru” într-un singur fel, pentru că s-a dat o versiune oficială, şi au zis: *“De acum toată lumea spune aşa rugăciunea “Tatăl nostru”*. Eu de exemplu zic *“pâinea noastră cea de toate zilele”* pentru că aşa am învăţat din copilărie. Nu am spus niciodată *“pâinea noastră cea spre fiinţă”*, deşi în Evanghelie este *“pâinea noastră cea spre fiinţă”*, dar *“pâinea noastră cea de toate zilele”* tot aceasta înseamnă numai în altă variantă. Aşa că chestiunea nu este

atât de importantă din acest punct de vedere. Ca să ne ierte Dumnezeu greşelile noastre trebuie să iertăm şi noi greşelile greşiţilor noştri. Am găsit oameni care nu mai zic *"precum şi noi iertăm greşiţilor noştri"*, dar să ştiţi că nu este corect. Cine face aşa înseamnă că-L contrazice pe Domnul Hristos. Domnul Hristos a ştiut ce spune. A vrut să ne oblige la iertare şi de aceea a zis *"precum şi noi iertăm greşiţilor noştri"*. Deci, iertarea greşelilor este o datorie şi a treia treaptă de urcuş duhovnicesc, al treilea îndreptar de viaţă.

În ceea ce priveşte *"pâinea noastră cea de toate zilele"* sau *"pâinea noastră cea spre fiinţă"* nu este vorba numai de pâinea fizică, deşi şi de aceasta e vorba, ci este vorba de pâinea spirituală, care poate fi cuvântul lui Dumnezeu. "Foloseşte cuvântul lui Dumnezeu ca pâinea cea de toate zilele" este o zicere în limba germană, după cuvântul Domnului Hristos: *"Nu numai cu pâine va trăi omul, ci şi cu orice cuvânt care va ieşi din gura lui Dumnezeu"*. Deci, poate fi pâinea şi cuvântul lui Dumnezeu, şi poate fi şi pâinea euharistică pe care o cerem să ne învrednicească Dumnezeu să o primim cu vrednicie şi cu folos.

Următoarea cerere dinspre sfârşit spre început este: *"Facă-se voia Ta, precum în cer aşa şi pe pământ"*. Ce înseamnă: *"Să se facă voia lui Dumnezeu pe pământ cum se face în cer"*? Înseamnă că aşa cum îngerii slujesc lui Dumnezeu în cer, tot aşa să-I slujim şi noi pe pământ; aşa cum îngerii sunt preocupaţi să facă voia lui Dumnezeu, să fim şi noi preocupaţi să împlinim pe pământ voia lui Dumnezeu, atât cât o ştim şi putem noi să o împlinim, dar, cerem de la Dumnezeu să ne ajute să împlinim, aici pe pământ, voia Sa aşa cum aceasta se împlineşte în cer.

"Vie Împărăţia Ta". Dacă se realizează aceste lucruri adică înlăturarea celui rău, înlăturarea ispitelor, iertarea, contribuţia noastră la realizarea pâinii celei de toate zilele (indiferent ce înţelegem prin aceasta din cele trei forme de pâine), facem voia lui Dumnezeu şi atunci *"Vine Împărăţia lui Dumnezeu"*, căci Împărăţia lui Dumnezeu vine acolo unde se împlineşte voia Lui, după cuvântul Domnului Hristos:

> *"Nu oricine Îmi zice: "Doamne, Doamne", va intra în împărăţia cerurilor, ci cel care face voia Tatălui Celui din ceruri"* **(Matei 7,21)**

Împărăţia cerurilor noi trebuie să o înţelegem ca o realitate în care sufletele slujesc lui Dumnezeu. În concepţia noastră ortodoxă Împărăţia lui Dumnezeu este şi Sfânta Liturghie; sfintele slujbe în general şi Sfânta Liturghie în special, pentru că Sfânta Liturghie este Împărăţia lui Dumnezeu aici pe pământ, în cerul cel de pe pământ care este Biserica, cu toate câte le are Sfânta Liturghie; cu preamărirea pe care o aducem în general prin ecfonise lui Dumnezeu: *"Că bun şi iubitor de oameni Dumnezeu eşti şi ţie mărire înălţăm"*, *"Că sfânt eşti Dumnezeul nostru şi ţie mărire înălţăm"*. Deci, preamărirea lui Dumnezeu este o lucrare din Împărăţia lui Dumnezeu.

Să ne cercetăm pe noi înşine şi să vedem în ce măsură suntem încadraţi în Împărăţia lui Dumnezeu ca preamăritori de Dumnezeu. Şi apoi vine ***sfinţirea numelui lui Dumnezeu***. Sigur că numele lui Dumnezeu e sfânt, dar noi cerem să fie sfinţit şi de cei care nu-l consideră sfânt, de cei care nu se gândesc la Dumnezeu. *"Sfinţească-se numele Tău"* de către noi, de către toţi oamenii, de către toţi credincioşii; toţi să aibă în vedere preamărirea lui Dumnezeu. Şi ajungem apoi la invocarea: *"Tatăl nostru care eşti în ceruri"*. Domnul Hristos a insistat asupra faptului că Dumnezeu este Tatăl nostru şi că noi suntem fraţi şi fiii lui Dumnezeu. Deci rugăciunea "Tatăl nostru" este o rugăciune în care ne rugăm pentru toţi, nu numai pentru noi personal, cum ar fi

“Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-mă pe mine păcătosul”.

La Essex în Anglia unde a fost Sfântul Sofronie, ucenicul Sfântului Siluan, au întrebuinţat şi întrebuinţează mereu forma aceasta: *“Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu miluieşte-ne pe noi şi lumea Ta”.* Ei aşa zic în rugăciunea pe care o fac de obşte. Adică ei fac în loc de rugăciunile liturgice rugăciunea “Doamne Iisuse” şi au ajuns la formula aceasta *“Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi şi lumea Ta”.* Putem zice şi noi aşa *“Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi şi lumea Ta”,* nu e greşit; este cu folos să zicem şi aşa.

Şi aş vrea să mai spun ceva, şi anume că rugăciunea “Tatăl nostru” deşi se spune de multe ori în Biserică şi se spune în viaţa particulară a credincioşilor, trebuie să avem în vedere faptul că Biserica, la Sfânta Liturghie şi la Cununie, precede rugăciunea aceasta de o altă rugăciune, şi anume:

> *“Şi ne învredniceşte pe noi Stăpâne cu îndrăznire, fără de osândă, să cutezăm să Te chemăm pe Tine Dumnezeul cel ceresc, Tată şi a zice…”.*

Adică cerem să fim învredniciţi să-L numim pe Dumnezeu *“Tată”,* să aveam o viaţă de felul acesta încât să fim cu adevărat fii ai lui Dumnezeu, fraţi laolaltă, şi atunci putem să-L numim pe Dumnezeu “Tată”, pentru că altfel am putea să-i zicem “Tată” lui Dumnezeu cu osândă, în sensul că nu suntem vrednici a-L numi “Tată”, că nu ne comportăm ca fii ai lui Dumnezeu. Deci, cerem şi zicem:

- *“Şi ne învredniceşte pe noi Stăpâne”* - îi zicem lui Dumnezeu “Stăpâne”, nu “Tată”;

- **Ce să ne învrednicească?** *“Cu îndrăznire, fără de osândă,” - adică să nu fim osândiţi pentru îndrăznirea noastră;*

- **Ce să facem?** *“Să cutezăm”, “Să îndrăznim”;*

- **Ce să îndrăznim?** *“A Te chema pe Tine, care eşti Dumnezeul cel ceresc”;*

- **Cum a Te chema?** *“A Te chema, a-Ţi zice “Tată”, a-Ţi zice “Tatăl nostru”.*

Aceasta înseamnă că Biserica consideră că rugăciunea aceasta care se cuprinde în Liturghia credincioşilor, nu în Liturghia celor chemaţi, are o însemnătate specială şi trebuie gândită ca ceva deosebit. Şi atunci este nădejde că Dumnezeu ne primeşte dacă ţinem seama de lucrurile acestea. Eu, lucrurile acestea vi le-am prezentat ca o sugestie. Puteţi să vă interesaţi mai mult, dacă citiţi comentariul Sfântului Maxim Mărturisitorul la rugăciunea “Tatăl nostru”, din Filocalia volumul II, cât şi alte comentarii. Comentariu la rugăciunea “Tatăl nostru” are şi Sfântul Grigorie de Nyssa şi Origen, dar cel mai important este să zicem rugăciunea “Tatăl nostru” cu inimă smerită şi cu dorinţa de a se împlini cererile. Să nu fie o simplă formulă rugăciunea “Tatăl nostru”.

Dumnezeu să ne ajute!

Comunitate şi comuniune

Joi, 15 iulie 1999

Am să încep cu o constatare din viaţa mea, o constatare şi din vremea studenţie şi din vremea de când sunt la mănăstire, anume, în anul 1961, a fost la noi la mănăstire un profesor cu nume mare şi cultură bine pusă la punct, profesorul Onisifor Ghibu şi am vorbit cu el mai multe. Erau deja nişte ani de când m-am aşezat la mănăstire, din 1953 se împliniseră opt ani, şi i-am spus că nu prea sunt mulţumit, că nu prea există o omogenitate în viaţa noastră de mănăstire, şi profesorul, om cu minte, om cu experienţă, cu cultură bine pusă la punct, mi-a atras atenţia asupra faptului că mai mult nu se poate - de ce? -, pentru că suntem oameni cu trecuturi diferite, cu preocupări diferite, cu cultură diferită, cu educaţie diferită şi că deocamdată atâta se poate. Bineînţeles am mers înainte pe aceeaşi linie. Mi-a părut bine că n-au fost tensiuni, că nu s-au făcut grupuri între oameni, dar se constata că oamenii se potrivesc cu unii şi nu se potrivesc cu alţii şi de fapt aceasta e situaţia şi acum, după atâţia ani.

Îmi aduc aminte că părintele Serafim spunea:

"Măi frate, aici ar putea să fie raiul pe pământ",

ziceam:

"Da părinte, dar cu alţi oameni".

Bineînţeles că fiecare dintre noi ne silim să odihnim pe celălalt, să fim odihnitori cu oamenii. Acesta este un lucru pe care l-am învăţat de la Sfântul Apostol Pavel din Epistola către Filimon. Nu ştiu dacă v-a atras atenţia această scrisoare, e o scrisoare pe care o scriem noi unii altora, mică, de două pagini, în care Sfântul Apostol Pavel îl recomandă pe Onisim, un sclav fugar, îl recomandă stăpânului lui ca fiind acum creştin şi să-l primească şi să nu-l pedepsească pentru că a fugit de la el. Şi acolo zice:

"Inimile sfinţilor (adică ale creştinilor), *s-au odihnit prin tine, frate"* **(Filimon 7)**

şi mai departe zice:

"odihneşte inima mea în Hristos" **(Filimon 20).**

Dorinţa aceasta de a fi spre binele celuilalt este de fapt ceea ce realizează comuniunea, pe lângă, bineînţeles, preocupările pe care le au oamenii, aceleaşi preocupări, aceleaşi dorinţe, aceleaşi angajări. Acestea aduc apropierea între oameni şi comuniunea se realizează prin apropiere. Însă trebuie să se ştie că omul din orice grup de oameni, mai mare sau mai mic, poate să fie corect cu mulţi, dar prieten cu puţini. Cine zice că este prieten cu mulţi, nu este prieten cu nimeni. Prietenia şi apropierea se realizează în nişte coordonate care nu se pot dirija şi care merg de la sine. Ai o apropiere faţă de cineva, te simţi bine cu el, te apropii, te împrieteneşti şi comuniunea cam asta ar fi, însă, de exemplu, nu poţi să zici că într-o clasă de liceu, sau într-un an de facultate, sau într-un grup chiar, oamenii sunt în comuniune. Nu sunt, pentru că oamenii sunt supuşi unii altora şi au preocupări comune, dar nu se poate zice că au comuniune. De obicei comuniune se realizează între oameni puţini între cei care se potrivesc unii cu alţii, iar potrivirile acestea merg de la sine.

Eu am fost în Franţa şi am fost în multe parohii ortodoxe. Acolo parohiile ortodoxe

sunt mici pentru că sunt ortodocşi puţini. Faţă de parohiile catolice sunt foarte mici şi, de aceea, parcă sunt mai consistente ca şi comuniune. Îi şi zic la parohie comunitate: comunitatea ortodoxă din Toulouse, comunitatea ortodoxă din Bordeaux; bineînţeles acestea sunt parohii, dar este vorba de o comunitate care se simte atrasă în comuniune. Acolo este ceva ce nu e la noi şi nici nu se poate realiza la noi decât poate parţial şi în anumite locuri. De exemplu, după slujbă se dă şi o agapă, adică oamenii aduc de mâncare, mănâncă unii cu alţii, se organizează ceva de felul acesta şi asta-i ţine apropiaţi pentru că ei, altfel, ca locuinţă sunt foarte îndepărtaţi la zeci de kilometrii unii de alţii. Când se adună la biserică se simt legaţi în comunitatea respectivă. După slujbă, stau de vorbă, îşi împărtăşesc bucuriile pe care le au, poate necazurile care apar.

Între modalităţile de apropiere, de comuniune de aici de la noi, de o vreme încoace a apărut Asociaţia Studenţilor Creştini Ortodocşi din România, o asociaţie de studenţi cu preocupări creştine, cu dorinţa de a ţine legătura cu biserica, cu ortodoxia, cu dorinţa de a-i angaja pe studenţi, de a fi împreună, că la tinereţe omul se simte mai mult doritor de a fi împreună, mai ales că nu are o familie a lui; şi, pentru că nu are o familie a lui, are o comuniune. Cine nu are familie are nevoie de a se comunica, de a primi comunicări sufleteşti, de a primi un cuvânt din partea altora, şi A.S.C.O.R.-ul are darul acesta de a-i grupa pe oameni. Comunităţile acestea sunt cam mici faţă de mulţimea de studenţi asta înseamnă că de fapt în astfel de comunităţi nu pot intra decât oameni de o anumită factură şi de o anumită măsură, altfel, ceilalţi care nu au astfel de preocupări, care nu merg la biserică, care nu se roagă, care nu postesc, care nu manifestă ortodoxia în mod practic, nu pot să facă parte dintr-o asociaţie A.S.C.O.R.. Avantajul este că se pot supraveghea unii pe alţii, se pot verifica unii pe alţii, îşi pot atrage atenţia unii altora, se pot îndruma unii pe alţii. Este o bucurie să-i vezi pe studenţi cu gândul la Dumnezeu, cu preocupări de slujbe, cu bucuria de a realiza conferinţe cu subiect religios nu numai pentru ei, căci, dacă-i vorba conferinţele se realizează pentru public, dar dacă nu ar exista această grupare nu ştiu dacă s-ar ocupa cineva de astfel de lucruri. Eu la Timişoara, de exemplu, merg din 1992 şi am ţinut peste 30 de conferinţe şi totdeauna am fost bucuros şi totdeauna m-am simţit bine în asociaţia aceasta şi m-am simţit bine cu oamenii care au fost atunci, la început, cu cei care sunt acum mă simt bine şi, Dumnezeu ştie, viaţa poate să fie încă înainte şi, dacă îmi ţine Dumnezeu mintea şi sănătatea, cum zicea profesorul Onisifor Ghibu:

“Părinte Teofil, Dumnezeu să-ţi ţină mintea şi sănătatea”,

voi mai merge.

M-am gândit de multe ori la vorba aceasta: “Să-mi ţină Dumnezeu mintea şi sănătatea”, căci dacă sunt cum sunt acum pot să merg în continuare şi să-mi împlinesc dorinţa de a împărtăşi din experienţa mea, din concluziile mele, din acumulările mele; acum poate că v-aţi dat seama că am acumulat ceva de-a lungul anilor de viaţă. La bătrâneţe am zis că: “Este rezumatul”. Pentru mine rezumatul este ACUM. Am acumulat, am adunat nişte cunoştinţe; Dumnezeu ştie dacă voi mai putea aduna de acum încolo, căci nu-mi mai slujeşte mintea ca să acumulez; trebuie să tocesc, trebuie să fac treabă de tocilar, altfel n-am cum să reţin. Chiar să ştiţi că acum când reiau o carte îmi dau seama: *“Uite pe asta am uitat-o”* sau *“Uite asta n-am băgat-o în seamă”,* dar, dacă îmi mai ţine Dumnezeu mintea, eu nădăjduiesc să mai pot să servesc pe cei care sunt şi vor fi în continuare în asociaţia aceasta.

În principiu vă spun că e mare bucurie să se unească oamenii, cum zice psalmistul: “Bine este să fie fraţii împreună”. Acolo Dumnezeu trimite binecuvântare până-n veac, unde-i dar de la Dumnezeu. Nu putem să desfiinţăm temperamentele, acumulările, dar

putem să fim binevoitori. Aşa cum în matematică există o operaţie de aducere la acelaşi numitor comun, tot aşa poate exista şi în viaţa noastră o strădanie de a ne ajuta unii pe alţii. Nu trebuie să eradezi imediat pe cineva care nu se simte bine, care ştiu eu, a avut o ispită oarecare; nu este corect, corect este să fim împreună. Unirea face puterea şi în aşa fel cum trebuie salvată familia, trebuie salvată şi comuniunea, mai ales că avem dar de la Dumnezeu cunoştinţe pe care alţii poate nu le au, avem şi motive să ne întemeiem unii pe alţii în comunitate şi comuniune. Am să vă răspund acum la întrebări dacă vor fi!

Studenţii: Părinte, mănăstirea reprezintă un model de viaţă în comunitate sau şi familia poate fi luată ca un model de comunitate?

Părintele Teofil: Se consideră că mănăstirea. Cel puţin Dostoievski aşa vedea lucrurile, că mănăstirea este aceea care dă tonul în viaţa oamenilor pentru viaţa în comun, pentru redresarea umană. Acum nu ştiu dacă a avut el dreptate în toate că mănăstirea e cumva departe de oameni şi are alte rosturi, alte directive, dar ca mod de viaţă, de apropiere, chiar de reuşită, poate să fie luată mănăstirea ca model, pentru că cum v-am spus că există şi diferenţieri între oameni şi unde există diferenţieri între oameni trebuie să existe şi silinţe de apropiere. Mănăstirea poate fi luată la nivel de comuniune, chiar dacă comuniunea nu este chiar la măsura la care am dori noi să fie, pentru că diferenţele rămân diferenţe. Vrei să te uneşti cu omul - e distanţă, e diferenţă de vârstă! Poate cei tineri nu se unesc aşa de bine cu cei în vârstă, apoi cei în vârstă nu îi înţeleg aşa de bine pe cei tineri. Totuşi trebuie să fie împreună şi totuşi trebuie să fie la program. Există în mănăstire şi un fel de înstrăinare în această comuniune pe care oamenii din afară o văd comuniune şi oamenii din înăuntru o văd şi ca un fel de necomuniune, dar deocamdată la măsurile umanului asta este ceea ce se poate realiza.

Studenţii: Aţi spus într-o conferinţă aici la Poşaga, legat de mănăstire, că:

“La mănăstire nu-ţi mai slujeşti ţie, ci trebuie să-i slujeşti celuilalt”.

Părintele Teofil: Da.

Studenţii: Vorbiţi-ne despre acest sacrificiu ca rost în comunitate.

Părintele Teofil: Dragă, când ai venit la mănăstire te gândeşti la mănăstire nu te gândeşti la tine, adică te gândeşti şi la tine pentru că făcându-ţi datoria în mănăstire şi pe tine te serveşti, dar întotdeauna trebuie să te gândeşti la binele celui de lângă tine şi de fapt nu numai în mănăstire, ci şi în viaţa de familie e foarte important ca fiecare dintre soţi să se gândească să-l fericească pe celălalt, să facă în aşa fel încât să se simtă celălalt bine şi apoi simţindu-se celălalt bine să ai şi tu personal bucuria că ai contribuit, să ai şi tu spor de mulţumire sufletească şi bucurie. Şi aceasta peste tot; dăruirea aceasta de sine e foarte importantă. Părintele Serafim, Dumnezeu să-l odihnească, mi-a spus mie odată la spovedit un cuvânt pe care bineînţeles că l-a uitat el, dar bine că nu l-am uitat eu că mie mi l-a spus nu şi l-a spus lui, a zis:

“Să te depăşeşti şi să te dăruieşti”.

Dăruirea aceasta este foarte importantă în viaţa oamenilor, să faci ceva pentru altul. Iubirea, spre exemplu cere lucrul acesta, fă ceva pentru binele omului de lângă tine şi atunci e nădejde de bine şi pentru tine. Sunt unele mânăstiri în care se insistă pe lucrul acesta şi din partea celor care au rol de conducători, de rânduitori în mănăstire. Totdeauna s-a insistat în felul acesta. Nu ştiu care este situaţia acum, dar în începuturile sale şi în primii ani de existenţă Mănăstirea Vladimireşti de la Tecuci a fost rânduită în sensul acesta de a se interesa unul de celălalt, de a trăi unul pentru celălalt, în mod

conştient nu aşa că mă duc acolo, am intrat - Doamne ajută! -, mergem înainte cum o fi, ci fiecare căuta să-l servească pe omul de lângă el.

Studenţii: Părinte, tot legat de silirea de a fi în comuniune şi de a te dărui celui de lângă tine şi de a te sili să-i fie bine şi lui, ce se poate face în cazul în care, să zicem, într-o familie unul dintre soţi e mai apropiat de biserică, amândoi soţii merg la biserică, dar unul e mai apropiat şi duminica când merg la biserică unul dintre ei zice: *"Ce mă scol aşa dimineaţa, mă duc la Utrenie, las' că mă duc atunci când să înceapă Liturghia sau imediat ce începe"* şi celălalt se duce dimineaţa; ce să facă acesta?

Părintele Teofil: Acum nu se poate da un principiu sau o reţetă, dar cel mai bine este ca oamenii să se unească după nivelul acela, nu după aceea să se constate că unul merge la biserică. Sunt lucruri care se spun de la început pentru că altfel n-ajungi să-ţi faci un program de viaţă religioasă în familie, dacă nu pui problema de la început. Se poate pune problema şi se poate insista pentru anumite lucruri şi mai ales dacă îl câştigi pe celălalt cu bunăvoinţa ta cu stilul tău de viaţă, de prezentare, atunci se poate face mai mult. Creştinismul e cu cruce. Sfânta Elena ce bucurie a avut când a găsit Sfânta Cruce! Cruce a găsit, cruce duce! Aşa este şi în viaţa de familie, dar trebuie insistat pentru că să ştiţi că nu este o simplă teorie că: *"vor fi cei doi un trup",* ci e într-adevăr o modalitate de exprimare a unităţii în diversitate pentru că în trup sunt doi ochi, o singură vedere, două urechi, un singur auz, două nări, un singur miros, două mâini, o singură lucrare, două picioare, un singur mers, tot aşa şi în viaţa de familie trebuie să fie o unire în toate, dacă-i aşa e ideal, dacă nu este aşa trebuie să se insiste. Dumnezeu ştie ce se poate realiza pentru ideal. Eu m-am trezit într-o familie în care mersul la biserică era o chestiune esenţială, adică nu se putea pune problema că ar putea fi şi altfel. Era o uzanţă socială, dar aceasta nu însemna că îi reprezenta pe părinţii mei sau pe familia mea ca pe o comuniune, că mai apoi, de la o vreme, lucrurile s-au schimbat: au început oamenii să nu mai meargă la biserică, au început tinerii să nu mai meargă la biserică, nu se mai simţeau bine fraţii mei să meargă la biserică între bătrâni. A venit odată mama la mine şi venise fratele meu cel mic din Arad, Vasile, şi am întrebat:

"Ce face Vasile, merge la biserică?".

Şi a zis mama:

"Să ştii că nu prea trage, că dacă îi zic: "Gată-te şi vino la biserică" zice: "Ia mai lasă-mă că nu este nici unul de vârsta mea acolo".

Aceasta înseamnă că a fost uzanţa socială, nu a fost o necesitate spirituală.

Studenţii: A-ţi spus mai devreme că în comunităţile acestea A.S.C.O.R. sunt destul de puţini studenţi. E adevărat că raportat la câţi studenţi sunt, sunt foarte puţini în A.S.C.O.R., de exemplu la Bucureşti sunt foarte mulţi tineri, nu numai în A.S.C.O.R., dar şi la biserica studenţilor, foarte mulţi, neluaţi în seamă şi le e şi lor greu să se integreze.

Părintele Teofil: E greu pentru că în momentul în care sunt mulţi, cu greu te încadrezi între cei mulţi. Comuniunea se realizează între mai puţini. Spre exemplu când am fost în Bucureşti au fost doi tineri, un băiat şi o fată, doi doctori şi ei mă ştiau, m-au văzut la biserica studenţilor, am slujit acolo, m-au auzit la conferinţe şi au venit să mă vadă. Şi zic:

"În ce relaţii sunteţi unul cu altul?"

Şi au răspuns:

"Suntem colegi, mergem la aceeaşi biserică".

Mi-a plăcut, zic uite ce frumos că există şi conştiinţa aceasta că mergem la aceeaşi

biserică. Aceasta era relaţia lor cea mai adevărată până la momentul respectiv: *"Suntem colegi şi mergem la aceeaşi biserică"*.

Studenţii: Părinte, aş vrea să ne vorbiţi despre importanţa faptului că într-o familie şi într-o comunitate cum e A.S.C.O.R.-ul, cei care o alcătuiesc să aibă acelaşi duhovnic, deci dacă este important acest fapt şi dacă nu este important şi în ce măsură ajută.

Părintele Teofil: Dragă, la cununie şi la Liturghie, numai la cununie şi la Liturghie există îndemnul:

"Unirea credinţei şi împărtăşirea Sfântului Duh cerând, pe noi înşine şi unii pe alţii şi toată viaţa noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm".

Aceasta înseamnă că la Liturghie şi la cununie se pune problema aceasta a unirii. Unirea trebuie realizată, fără unirea aceasta nu ar exista o comuniune nici în căsătorie. Chiar căsătoriţi fiind oamenii pot să fie singuratici şi uneori se destramă căsătoriile şi prin motivul acesta că nu se împlinesc unul prin celălalt, nu pleacă amândoi genunchii seara, cum zice Zorica Laţcu în poezia aceea:

"Când plecăm genunchii seara amândoi".

Sunt nişte lucruri care trebuie făcute. Să ştiţi că lucrurile nu vin de la sine, ci lucrurile trebuie urmărite, faptul de a mânca împreună, de a sta de vorbă împreună. Dacă ai o tendinţă de evadare, nu poţi niciodată să realizezi comuniunea chiar dacă zici pe de altă parte că eşti unit în numele Domnului.

Cred că are importanţă ca cei dintr-o comunitate să aibă acelaşi duhovnic. Sigur, oamenii ştiu când intră în A.S.C.O.R. că intră într-o realitate, într-o atmosferă; ştiu ce se face acolo. Constatarea este că sunt puţini care se încadrează şi poate că sunt puţini pentru că puţini sunt cei care pot să se încadreze, ceilalţi nu pot să facă nici puţinul acela care se face la A.S.C.O.R., căci sunt preocupaţi de alte lucruri, nu îi interesează aşa de mult slujba, ş.a. Ştiu eu, voi vă adunaţi acolo, faceţi rugăciuni de seară - care vin, vin, care nu vin, nu vin; bineînţeles că nu pot veni toţi şi eu la studenţi le mai şi spun că nu sunt obligaţi să meargă la toate întrunirile şi la toate slujbele. Când poţi mergi, când nu poţi, nu mergi, pentru că asta nu înseamnă că nu mai eşti în A.S.C.O.R. - că n-ai fost la biserică, că eşti departe; Sunt atâtea şi atâtea lucruri împiedecătoare. Important e să ai o ţinută care să te recomande. Care sunt studenţi buni şi la carte şi la ţinuta morală, atunci să fie şi înaintea lui Dumnezeu uniţi şi să-şi desfăşoare activitatea şi în această asociaţie. Eu sunt recunoscător asociaţiei de studenţi că de obicei conferinţele pe care le-am ţinut în ţară - şi-s multe -, le-am ţinut în raport cu A.S.C.O.R.-ul şi ca invitat al studenţilor din A.S.C.O.R. Nu m-au invitat ierarhii sau preoţii. M-au invitat cei din A.S.C.O.R., eu am răspuns şi bine că am răspuns, că m-am trezit cu ceva, măcar cu nişte casete înregistrate şi cu faptul că am făcut ceva ce nu aş fi făcut la mine acasă de exemplu. Cărţile care au apărut de pe urma conferinţelor, sunt cărţi pe care eu nu le-aş fi scris la masa de lucru, ci le-am vorbit şi după aceea s-au scris, şi acesta-i mare lucru. Acestea eu nu puteam realiza acasă, ci le-am realizat răspunzând invitaţiei pe care mi-au făcut-o studenţii. Aici sunt pentru a cincia oară şi e ceva!

Studenţii: Părinte, cum se poate înfrânge frica de a te apropia de Dumnezeu. Spre exemplu mergi la Maslu şi acolo se manifestă nişte persoane bolnave şi te sperii sau te apuci să zici rugăciunea *"Doamne Iisuse"*.

Părintele Teofil: Dragă, ***de Dumnezeu nu trebuie să-ţi fie frică pentru că nu este terorist. Dumnezeu e Tatăl nostru.*** Trebuie să ai încredere în Dumnezeu, în bunătatea Lui; aşa cum ai încredere în părinţi, tot aşa ai încredere şi în Dumnezeu. Dacă sunt nişte

antecedente care nu te recomandă, Dumnezeu ştie neputinţa omenească şi e totdeauna gata să-l primească pe om. Părintele Arsenie Boca spunea că:

"Iubirea lui Dumnezeu faţă de cel mai mare păcătos e mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt faţă de Dumnezeu".

Trebuie să avem încredere în Evanghelie. Evanghelia este dătătoare de nădejde. Spre exemplu, să ne gândim la a doua rugăciune de la Maslu care zice:

"Din iubirea de oameni Te-ai făcut om pentru făptura Ta; Tu eşti Cel ce ai zis: n-am venit să chem pe cei drepţi, ci pe cei păcătoşi, la pocăinţă; Tu eşti Cel ce ai căutat oaia cea rătăcită; Tu eşti Cel ce cu osârdie ai căutat drahma cea pierdută şi ai aflat-o; Tu eşti Cel ce ai zis: pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară; Tu eşti Cel ce nu Te-ai scârbit de păcătoasa care a spălat cu lacrimi cinstitele Tale picioare; Tu eşti Cel ce ai zis: de câte ori vei cădea, scoală-te şi te vei mântui; Tu eşti Cel ce ai zis: bucurie se face în cer pentru un păcătos care se pocăieşte".

Sunt nişte lucruri pe care noi contăm. De ce contăm? Pentru că nu-L înţelegem pe Dumnezeu altfel decât aşa cum este prezentat, ca *"tatăl fiului risipitor".* Eu v-am mai spus şi în alte dăţi că despre tatăl fiului risipitor se spune în Sfânta Evanghelie că a alergat în faţa fiului ce se apropia, nu a mers încet, nici nu l-a aşteptat să vadă ce zice, ce face el, cum se manifestă după atâta vreme, pentru că nu era cercetător ştiinţific, nu era psihiatru, nu are psiholog, ci era tată şi inima lui de tată nu l-a lăsat să stea pe loc şi să aştepte, ci i-a dat ghes să alerge. Acestea sunt nişte lucruri pe care noi nu trebuie să le uităm niciodată sau nu numai să nu le uităm, ci să le avem în vedere, pentru că sunt de multe ori lucruri pe lângă care trecem şi nu le luăm în consideraţie de la început, dar realitatea aceasta trebuie să fie:

Să avem încredinţarea că Dumnezeu ne este favorabil.

Studenţii: Părinte, cum putem să ajungem să ne gândim la Dumnezeu ca la Dumnezeu, că de obicei se întâmplă să mă gândesc la Dumnezeu, aşa, ca la om.

Părintele Teofil: Dragă, la Dumnezeu trebuie să ne gândim ca la Dumnezeu în sensul că e mai presus de ce face omul, e mai presus de om. Noi de obicei ne gândim la om ca la om şi avem dreptate să ne gândim la om ca la om, dar uite, la Dumnezeu nu ne gândim ca la Dumnezeu, că de multe ori neglijăm faptul că:

"Pe cât e de departe răsăritul de la apus depărtat-a de la noi fărădelegile noastre".

Expresia aceasta mie îmi place foarte, foarte mult. De ce? Pentru că nu zice: *"Pe cât e de departe răsăritul sau apusul de mine",* ci *"Pe cât e departe răsăritul de apus atât a depărtat de la noi fărădelegile noastre",* sau:

"Cum iubeşte tatăl pe copiii săi, aşa miluieşte Domnul pe cei ce se tem de Dânsul".

Nu ne gândim destul la bunătatea lui Dumnezeu, la măreţia lui Dumnezeu, la Dumnezeu Cel care miluieşte şi mântuieşte. Pentru noi de multe ori gândul la Dumnezeu este un gând obişnuit şi de aceea părinţii de la Muntele Athos spuneau ca să te gândeşti la Dumnezeu ca la Dumnezeu, adică să-L ai în vedere pe Dumnezeu în măreţia Lui, bineînţeles că aceasta nu este treabă de începător, dar e o treaba de om care ştie că altceva e Dumnezeu şi altceva e omul.

Studenţii: Părinte, în cazul în care prieteni de-ai noştri ne ştiu de mai demult şi sunt acum nemulţumiţi de faptul că nu le mai alocăm atât de mult timp din cauza faptului că mergem la biserică şi ne reproşează faptul că mergem prea des la biserică şi nu mai stăm cu ei…

Părintele Teofil: Dragă, acum fiecare zice ce vrea, dar să ştii că prietenia nu e cu

cereri, prietenia e cu ofertă, adică ei pot să-şi dea seama că nu se mai realizează lucrul acela cum s-a realizat înainte, dar aceasta nu înseamnă că este o pierdere în prietenie; e un câştig în prietenie în sensul că dacă tu te apropi de Dumnezeu atunci şi prietenia e mai statornică, e mai sigură. Bineînţeles că nu mai ai timp disponibil ca atunci când nu trebuia să mergi două ceasuri la biserică, de exemplu, într-o zi de duminică.

Studenţii: Cât de deschis trebuie să fie A.S.C.O.R.-ul ca şi comunicare în raport cu tinerii, să zicem "cei mai puţin buni", şi în raport cu unele asociaţii care nu sunt religioase, dar au unele scopuri umanitare? De exemplu "Asociaţia pentru sprijinirea handicapaţilor".

Părintele Teofil: Da, dar o asemenea asociaţie poate să aibă şi tentă religioasă. Dacă tu te angajezi într-o asociaţie din aceasta, te angajezi cu capacităţile tale, şi apoi nu te îndepărtează nimeni de convingerile religioase pe care le ai. Tu faci în asociaţia respectivă ce poţi face, dar cu gândul la Dumnezeu, spre deosebire de ceilalţi care fac numai cu gândul la oamenii care-i sprijină.

Studenţii: Deschiderea A.S.C.O.R.-ului faţă de aceşti tineri care ar trebui să fie? Căci Sfinţia Voastră spuneaţi că în A.S.C.O.R. rămân până la urmă cei mai buni, cei care învaţă mai bine.

Părintele Teofil: Da, eu aş fi de părerea asta: să fie reprezentativi, că dacă nu sunt reprezentativi atunci nu sunt nici atractivi în sensul că dacă pe oricine îl faci călugăr înseamnă că călugăria nu este ceva deosebit

Studenţii: Noi ce atitudine trebuie să avem?

Părintele Teofil: Păi, atitudinea de a-i stimula pe cei care vin acolo să fie reprezentativi din toate punctele de vedere: din punct de vedere religios, din punct de vedere moral, din punct de vedere social, să nu creadă că acum se poate oricum, că doar eu sunt în A.S.C.O.R.

Studenţii: Părinte, în vederea apropierii dintre tineri A.S.C.O.R – ul de la Bucureşti a organizat la sfârşit de săptămână, nişte hore, cu dansuri populare. Ce părere aveţi se poate realiza o apropiere între tineri în aceste condiţii?

Părintele Teofil: Da, cred că şi aceasta poate apropia pentru că tinerii nu sunt desprinşi de astfel de manifestări. Este o bucurie pentru ei să vină să danseze un dans. Să nu mă audă cineva de la Alba Iulia că am fost odată acolo şi am primit o scrisoare că am fost de părere cu dansul, că nu trebuia să fiu aşa, dar adevărul este că oamenii se manifestă şi în felul acesta şi pot să se manifeste şi în felul acesta, nu este exclus, doar se spune şi în pilda fiului risipitor că fratele fiului risipitor a auzit cântece şi jocuri. Bineînţeles că nu trebuie să faci abuz şi nu trebuie să amesteci răul în bine, dar e totuşi un lucru pe care îl fac tinerii bucuroşi şi pe care îl pot face chiar dacă au credinţă în Dumnezeu. Nu trebuie să fie înţepeniţi undeva că nu este slobod să se mişte într-un ritm.

Studenţii: Vă întreb pentru că după o perioadă de astfel de întâlniri, părerile au fost împărţite: unii s-au simţit ridicaţi, apropiaţi unii de alţii, iar alţii s-au simţi coborâţi de alţii.

Părintele Teofil: Dragă, oamenii sunt foarte feluriţi în felul de a gândi. Sigur că dacă venea un călugăr acolo tot aşa le spunea: *"Nu mai jucaţi că este păcat!"*. Dacă călugărul era cum sunt eu zicea: *"Jucaţi!";* depinde de concepţia omului. Întreaba cineva la Iaşi odată dacă e voie să râdem. Asta ţine de structura umană, de ce să nu fie voie să

râd? Îl aveam pe Părintele Serafim acolo, Dumnezeu să-l odihnească, râdea de te gândeai că se desface şi nu era nici un bai că râde.

Dragă, oamenii sunt foarte feluriţi nu te poţi lua după fiecare, dar părerea mea personală este că omul trebuie să se manifeste. Spun unii să se facă nunţi fără muzică. Păi aceea este pomană nu este nuntă. Se spune:

"Se face o pomană! Haideţi oameni la pomană!"

Oamenii aceia care sunt la nuntă, vor să se distreze după necesităţile lor şi atunci le pui la îndemână şi posibilitatea aceasta. Dacă vrea cineva să nu danseze şi să zică uite la aceştia că dansează, treaba lui, dar cine vrea să danseze, să danseze şi nu poţi să zici că: *"Gata am terminat cu lucrurile acestea; nu-mi mai trebuie!"* Păi atunci înseamnă că renunţi la o tradiţie, la o întreagă tradiţie românească, care este frumoasă şi poate fi menţinută frumos într-o atmosferă bună, plăcută. Că fac oamenii şi rele când au astfel de posibilităţi, asta este altceva.

Studenţii: Părinte, dacă cineva se împărtăşeşte în ziua nunţii, e un lucru nepotrivit ca apoi să danseze?

Părintele Teofil: Păi poate să danseze şi împărtăşit, nu este nici o panică. Dacă-i păcat să danseze când s-a împărtăşit atunci e păcat oricând.

Studenţii: Trebuie să aibă un comportament mai decent pentru că s-a împărtăşit?

Părintele Teofil: Domnul Iisus Hristos este izvor de bucurie, el nu te reţine de la un lucru pe care îl binecuvintează, în cazul că e binecuvântat, şi eu nu cred că o nuntă nu e binecuvântată. La nunta din Cana de ce Iisus le-a dat vin?! Să băgăm de seamă, Domnul Hristos nu a făcut din vin apă, ci a făcut din apă vin.

Studenţii: Părinte, dar în *"Ne vorbeşte Părintele Cleopa"*, în volumul 3, se zice că:

"Dansul este păcat şi că trupul este calul, iar sufletul călăreţul; trupul trebuie să-l struneşti cu metanii când îţi vine să dansezi".

Părintele Teofil: Dragă, o vorbă zice că un ţigan s-a dus la judecată şi acolo judecătorul l-a întrebat:

"Ai furat?"

Ţiganul a zis:

"N-am furat!"

Şi judecătorul zice:

"Ia uite aici cinci martori care te-au văzut că ai furat".

"Păi îţi aduc eu trei sute care zic că n-am furat" - zice.

Şi cu chestiunea aceasta te poţi lua după unii şi te poţi lua după alţii şi atunci, dacă te iei după Părintele Cleopa, faci cum zice Părintele Cleopa, dacă te iei după mine faci cum zic eu. Acum Dumnezeu ştie, şi va alege cumva până la urmă, dar adevărul este că oamenii nu pot trăi şi nu e cazul să trăiască numai o viaţă din aceasta de renunţări, ci o viaţă în care omul se manifestă corect. Eu nu sunt pentru dansuri care nu sunt la locul lor. Eu sunt pentru o viaţă normală, o viaţă pe care omul o duce cu Dumnezeu chiar şi într-un dans pe care-l dansează. Depinde apoi şi de starea omului, pentru că oamenii aşteaptă ceva, pentru că, de exemplu, lumea nu se aşteaptă la mine, călugăr fiind, să dansez, şi atunci eu trebuie să ştiu lucrul acesta şi să nu fac sminteală, dar nu ar însemna că eu am căzut din har că am jucat şi eu acolo cu ceilalţi. Dar, în sfârşit, lucrurile trebuie gândite în raport cu situaţiile speciale în care ai putea să ajungi sau în care ai putea să fi. Ce aşteaptă

oamenii de la tine? Sunt atâţia preoţi care merg la nuntă şi nu dansează pentru că ştiu că credincioşii se smintesc dacă dansează, ori dacă nu ar fi opinia aceasta ar putea să danseze şi nu ar fi nici un bai.

Studenţii: A fost o situaţie când în timpul postului câţiva s-au dus la un film, un film bun, folositor, iar alţii care erau mai de curând veniţi în A.S.C.O.R. au spus: *"Păi dacă şi cutare se duce la film…"*

Părintele Teofil: Ei, totdeauna găseşti oameni şi să te aprobe şi oameni să te conteste.

Studenţii: Şi atunci trebuie să ascundem că mergem la film să nu se smintească alţii?

Părintele Teofil: Nu trebuie să ascunzi nimic, trebuie să te confrunţi, dar să te duci la filme decente şi să te duci undeva unde să poţi să câştigi ceva. Dacă te duci la filme necuviincioase atunci nu te duci. Dragă, fiecare îşi rânduieşte lucrurile în raport cu ceea ce îl învaţă cei apropiaţi ai lui, cu convingerile lui. Eu nu cred că vizionarea unui film, de exemplu "Mizerabilii", ar prejudicia starea sufletească a celui care îl vizionează. Acum este şi multă muzică şi film care stârneşte foarte puternic senzualitatea. Ei, la acela să nu te duci dacă şti că nu este bine. Să ocoleşti muzica care-i stârnitoare de rele.

Studenţii: Cum poate împlini un om cel mai bine porunca Mântuitorului: *"Iubeşte pe Dumnezeu din toată inimă ta, din tot cugetul tău?"*

Părintele Teofil: Aceasta este o chestiune pentru toată lumea nu numai pentru cei din mănăstire, toate ale omului sunt la nivelul omului. Porunca aceasta este o poruncă pe care nu ştiu cine o împlineşte de fapt în totalitate. O avem în vedere, dar nu pot să zic că am ajuns la măsura aceasta şi nu mai am nici o insuficienţă nici când e vorba de Dumnezeu, nici când e vorba de aproapele. E o poruncă pe care ne silim să o împlinim şi o împlinim numai pe măsura nepătimirii, pentru că Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că:

"Dragostea e născută de nepătimire".

Dacă n-ai nepătimire nu poţi avea dragostea duhovnicească pe care o are în vedere Domnul Iisus Hristos. Aşadar soluţia este să faci cât poţi face şi ce nu poţi tu face, face Dumnezeu cum se spune în legătură cu tânărul bogat când l-au întrebat ucenicii pe Domnul Hristos: *"Doamne, dar atunci cine poate să se mântuiască?"*. Şi Domnul Hristos a răspuns: *"Ceea ce-i cu neputinţă la oameni, e cu putinţă la Dumnezeu"*. Nu pot face eu ca om ceea ce face Dumnezeu şi atunci Dumnezeu îmi ajută.

Dragă, noi nu trebuie să stăm într-un fel de asupreală. Credinţa noastră-i despovărătoare; aceasta să o reţineţi neapărat:

Credinţa noastră nu ne ţine închingaţi, nu ne ţine sub presiune, ci e despovărătoare. Şi dacă-i despovărătoare e eliberatoare. Aceasta înseamnă credinţă mântuitoare.

Studenţii: Părinte, există oameni care muncesc foarte mult, de exemplu, bunicii noştri la ţară se duc toată ziua la muncă. Psihologia a inventat un termen care spune că sunt oameni dependenţi de muncă, ca şi cum munca ar fi o patimă în sine. Se poate vorbi de aşa ceva?

Părintele Teofil: Dragă, munca este un dar de la Dumnezeu şi cine munceşte se mântuieşte.

"Despre lene adevărul mi l-a spus a mea bunică:

Omul este ca şi apa - dacă stă mereu se strică”.

Sunt oameni pentru care munca e o lege de viaţă; ce-ar face dacă nu ar munci? Nu se poate! Munca e un dar de la Dumnezeu, e o lege de viaţă, te angajează la ceva din lumea aceasta pentru trebuinţele vieţii şi e un dar de la Dumnezeu. Când l-am întâlnit prima dată pe părintele Arsenie avea nişte mâini bătătorite; a muncit la mănăstire, la zid, la piatră, la drum, la orice unde a fost nevoie a pus mâna şi a muncit şi de aceea i s-au bătătorit mâinile. Când l-am întâlnit a doua oară era pictor de icoane, nu mai avea mâini bătătorite. Şi eu zic că n-am mâini bătătorite, dar poate bătăturile mele sunt la minte.

Studenţii: Părinte, ce părere aveţi despre părintele Nicolae Steinhardt?

Părintele Teofil: De părintele Nicolae Steinhardt nu ştiu decât din cărţile lui, nu l-am cunoscut. A avut mare circulaţie ca scriitor.

Studenţii: Părinte să încheiem aici! Mulţumim pentru cuvânt.

Părintele Teofil: Încheiată gata! Eu vă doresc să aveţi folos!

În şcoala Părintelui Arsenie Boca

Joi, 15 iulie 1999

Cuvântării din seara asta i-am dat ca titlu *"În şcoala Părintelui Arsenie Boca"*. Nu o să fie o expunere deosebit de încărcată de argumentare, ci o să fie o expunere cronologică. Am să spun de când îl cunosc pe Părintele Arsenie Boca şi cine a fost părintele. Se împlinesc anul acesta 10 ani de când a trecut la cele veşnice - poate că e chiar un fel de aducere aminte. N-am străbătut încă tot materialul pe care îl am, ceea ce a scris părintele. Pe lângă ***"Cărarea Împărăţiei"***, părintele mai are şi nişte predici pe care le am pe o bandă de magnetofon, dar nu m-am mai ocupat de mult de ele. Am mai multe casete tot aşa cu predici copiate de pe caietele părintelui şi cu acestea s-ar putea alcătui un material interesant. De ce interesant? Părintele însuşi a fost un om deosebit. Eu dacă ar trebui să răspund la întrebarea: *"Câţi oameni am cunoscut eu lucrători în Biserică sau cine cred eu că e omul cel mai deosebit?"*, sigur, de fiecare dată, aş răspunde că Părintele Arsenie Boca. Acum oamenii deosebiţi sunt mulţi şi sunt multe deosebiri între oameni, dar părintele avea ceva ce îl făcea cu totul aparte, anume pe lângă cultura pe care o acumulase - şi aceasta este o chestiune foarte importantă - *mai avea încă ceva*. A venit odată la noi la mănăstire un cadru universitar din Sibiu, preda la Politehnică la Sibiu, nu îi reţin decât numele de familie, anume Bologa. Ştiam de el că făcuse şcoală la Iaşi şi noi acolo la mănăstire aveam o icoană expusă, o icoană pictată de părintele Arsenie cu Adormirea Maicii Domnului. Cei care aţi fost la noi la mănăstire aţi văzut-o, este în muzeu o icoană în care părintele a prezentat evenimentul ca şi cum s-ar fi întâmplat la Sâmbăta, în sensul că îngerul duce sufletul Maicii Domnului prin fereastra muntelui spre cer. Munţii i-a făcut cum se văd munţii de la mănăstire. De altfel părintele, fiind un om deosebit, în toate ale lui era deosebit. Pictura de la Drăgănescu, care îl prezintă pe părintele ca pictor, se impune conştiinţei celor care privesc. Eu pe cei de la Bucureşti în mod special îi îndemn, că sunt aproape, să meargă la Drăgănescu să vadă biserica pictată de părintele să citească textele care-s scrise pe pereţii bisericii în legătură cu picturile pe care le-a realizat părintele. Dar să revenim la acel cadru universitar. I-am atras atenţia asupra epitafului cu Adormirea Maicii Domnului făcut de Părintele Arsenie şi am spus că după părerea mea Părintele Arsenie este un geniu. Şi atunci el a zis:

"Aceasta înseamnă că are o cultură perfectă şi încă ceva".

Eu i-am răspuns:

"Nu ştiu dacă are o cultură perfectă, dar sunt sigur că are încă ceva, de acel încă ceva suntem siguri".

Părintele, fără să caute, s-a impus atât conştiinţei credincioşilor, cât şi intelectualilor şi oamenilor de la ţară, oamenilor simpli. Oamenii simpli spuneau despre părintele că e un om cu dar, un om cu dar de la Dumnezeu. Orice preot are dar şi, în părţile Făgăraşului se şi spune o urare preotului, de felul: *"Părinte, Dumnezeu să-ţi ţie darul!"*. Părintele avea un dar peste dar. Intelectualii l-au apreciat pe părintele ca intelectual, ca pe un om cu cunoştinţe, nu numai teologice, ci şi cu cunoştinţe laice. Intelectualii l-au ascultat; părintele a ţinut mai multe cuvântări anume pentru

intelectuali. În 1947, în special, s-au adunat mai mulţi studenţi la Sâmbăta şi părintele le-a prezentat anumite lucruri şi se mirau intelectuali de cunoştinţele părintelui şi de puterea lui de sinteză şi de intuiţia lui şi de capacitatea lui de pătrundere şi de toate câte şi-au dat seama că le are părintele. Eu am auzit de Părintele Arsenie în 1942 şi i-am scris o scrisoare la care mi-a răspuns un vieţuitor de mănăstire de atunci care a ajuns doctor la Cluj şi care de fapt nu a mai rămas în viaţa mănăstirească, dar atunci era diacon la Sâmbăta şi mi-a scris ca din partea părintelui Arsenie îndemnându-mă la rugăciunea cu care se mântuiesc călugării. La scurtă vreme am ajuns eu la Sâmbăta şi atunci am vorbit cu părintele. I-am spus că vreau să mă fac călugăr. Bineînţeles că nu era cazul să mă fac atunci - aveam doar 13 ani şi jumătate. Părintele s-a ocupat totuşi de mine ca de un om mare. Mi-a spus la prima întâlnire că:

"Nu toţi cei de la mănăstire se mântuiesc şi nu toţi cei din lume se prăpădesc".

Chiar dacă mi-ar fi rămas numai cuvântul acesta de la părintele era un cuvânt deosebit, un cuvânt pe care nu l-a mai spus altcineva şi nu l-am mai auzit altă dată spus de altcineva, doar că eu l-am mai spus. Avea puterea aceasta de a sintetiza anumite lucruri. Le-a vorbit unor copii cu care a făcut un fel de catehеză despre conştiinţă şi spunea despre cuget sau conştiinţă că este *"glasul lui Dumnezeu care vorbeşte în om şi arată ce e bine şi ce e rău"*. Avea posibilitatea aceasta de a formula nişte lucruri care să se menţină prin formularea lor. Eu l-am auzit prima dată pe părintele slujind şi apoi predicând în ziua de 30 august 1942; a vorbit atunci despre haina de nuntă. Predica am reţinut-o exact şi mai ales aprecierile pe care le-a făcut în legătură cu propria lui haină de nuntă. Şi spunea că s-a poticnit de multe ori de cuvintele acelea din Evanghelie care s-au citit în duminica respectivă la Sfânta Liturghie unde se spune că la nuntă era şi unul care nu avea haină de nuntă, sfida cumva ospăţul respectiv, şi stăpânul a poruncit să-l ia şi să-l lege şi să-l arunce în întunericul cel mai din afară. Cuvintele acestea sunt spuse în Sfânta Evanghelie de la Matei în legătură cu nunta fiului de împărat. Şi părintele a spus atunci că şi-a văzut haina, a văzut că nu era haină de nuntă şi-a văzut haina ca şi cum ar fi fost, zicea el, o spălătoare, adică o haină murdară de tot, şi având această intuiţie a situaţiei s-a gândit cum să-şi cureţe haina de nuntă, cum să-şi facă din haină murdară haină curată. A fi fost dispus să facă orice ca să ajungă să-şi vadă haina curată, să nu mai fie ca un spălător, şi a fost şi la Sfântul Munte 3 luni. Ştiu că a fost acolo şi l-a avut duhovnic pe Părintele Antipa, pe care l-a avut şi părintele Serafim. Să ştiţi că oamenii sunt foarte diferiţii după structura lor, adică nimeni nu poate fi Părintele Arsenie, nimeni nu poate fi părintele Serafim şi nimeni nu poate fi Părintele Teofil, nu poate fi decât acela care este. Nu există posibilitatea să copiezi pe cineva. Dacă îţi dă Dumnezeu har să fi ce eşti, eşti ceea ce eşti şi atâta tot.

Mănăstirea de la Sâmbăta a început cu 3 oameni mari, toţi mari, dar de mărimi diferite, şi de mărimi în alte domenii: Părintele Mladin, care a ajuns Mitropolitul Ardealului şi care a fost un om de studiu; Părintele Serafim care a fost un om de contemplare, de linişte, de bucurie; şi Părintele Arsenie care a fost un om de acţiune. Zic că dacă i-am compara cu Sfinţii Trei Ierarhi am putea zice de Părintele Arsenie că semăna cu Sfântul Vasile cel Mare, Părintele Mladin cu Sfântul Grigore şi Părintele Serafim cu Sfântul Ioan Gură de Aur. Să ştiţi că Părintele Mladin se putea asemăna cu Sfântul Grigorie şi pentru că era poet. Nu ştiu dacă ştiţi lucrul acesta, dar el a şi publicat poezie, nu poezii în cărţi, ci poezii în periodice şi are nişte poezii foarte frumoase şi profunde. Părintele Arsenie spunea că a făcut tot ce a ştiut el, tot ce a gândit şi a ajuns după o vreme, nu a spus când, şi şi-a văzut haina murdară, dar a ajuns să-şi vadă şi haina curată, anume, fiind la Sâmbăta (la Sâmbăta s-a aşezat în 1939), spunea, în

1942, că a avut o vedenie. Se făcea că este biserica mănăstirii şi că un copil stă în faţa lui. Părintele era cu faţa spre altar şi copilul era în faţa lui între naos şi pronaos, acolo unde-i mai strâmtă biserica, dar nu se sprijinea de pereţi. Acesta i-a arătat părintelui să se privească pe el şi s-a văzut că era îmbrăcat cu o haină curată pe care era o pată lungă, cam de jumătate de metru, şi aceasta reprezenta un păcat pe care el nu l-a spus, care a fost, şi copilul i-a spus că mai are unul. Şi atunci părintele s-a întrebat care ar putea să fie celălalt, şi şi-a dat seama că a întâmpinat vedenia cu *"Doamne"*, ori cuvântul *"Doamne"* se adresează numai lui Dumnezeu: *"Doamne Dumnezeul nostru mare şi minunat este numele Tău în tot pământul"*. Când s-a gândit la aceasta copilul a râs, a zâmbit şi atunci părintele a avut în consideraţie că cel de-al doilea păcat este acela că a întâmpinat vedenia cu *"Doamne"*. Asta a spus în predica aceea, şi a mai spus că preotul este responsabil pentru credincioşi şi a citit din cartea proorocului Iezechiel cuvinte în legătură cu străjerul pus să-i avertizeze pe oameni că vine duşmanul şi că dacă îi avertizează el se mântuieşte că şi-a împlinit datoria, iar oamenii pot să piară dacă nu-l ascultă, însă dacă nu îi avertizează atunci sângele lor se va cere din palma celui care nu i-a avertizat. Al treilea lucru pe care l-a accentuat atunci a fost faptul că pentru a ne împărtăşi cu dumnezeieştile taine trebuie să avem o vrednicie, bineînţeles că vrednicia ne-o dă Dumnezeu, dar trebuie să fim şi noi preocupaţi de vrednicie, în sensul că Sfântul Apostol Pavel spune:

> *"Să se cerceteze omul pe sine şi numai aşa să mănânce din această pâine şi să bea din acest pahar, căci cine mănâncă şi bea fără vrednicie, mănâncă şi bea sieşi osândă. De aceea între voi sunt mulţi slabi şi bolnavi şi bună parte mor"*.

Aşa era traducerea Scripturii din care a citit părintele atunci. Am reţinut lucrurile acestea, am străbătut prin viaţă cu ele, şi iată, după 50 de ani şi mai mult, reţin lucrurile acestea pentru că a fost întâlnirea cu un om despre care ştiam că e mare. A doua zi părintele a vorbit cu mine personal, şi mi-a spus să fac rugăciunea de toată vremea; nu mi-a făcut o teorie, ci doar mi-a spus să fac rugăciunea cu care se mântuiesc călugării, ca şi când ar fi zis:

> *"Vrei să te faci călugăr? Fă ceva din ce fac călugării! Călugării se roagă cu rugăciunea aceasta. Spune şi tu rugăciunea aceasta."*

Am înţeles că părintele i-a îndrumat şi pe alţii, şi la spovedit şi în predici, pentru rugăciunea de toată vremea. În ce mă priveşte, mie mi-a apus părintele să fac rugăciunea lipită de respiraţie, cu gândul, nu cu cuvântul vorbit, să zic:

*"**Doamne**"* între respiraţii;

să zic:

"Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu" inspirând;

şi să zic:

"miluieşte-mă pe mine păcătosul" expirând.

Ceea ce m-a surprins pe mine atunci a fost că între întrebările pe care mi le-a pus a fost şi întrebarea dacă mi-a venit în gând să ucid vreodată un om. Eram prea mic să-mi vină în gând să ucid un om, dar întrebarea m-a surprins; m-a surprins pentru că eram prea mic să mi se pună o astfel de întrebare, dar şi pentru că mi s-a pus întrebarea, în general. Părintele, cu aceasta a vrut să treacă dincolo de mine şi să-mi cunoască din înaintaşi, să-i cunoască pe cei care au contribuit prin existenţa lor la existenţa mea.

Cu părintele nu m-am mai întâlnit din 1942 până în 1965 când v-am spus mi-a atras atenţia că:

"Teologie pot face şi păgânii. Şi necredincioşii pot să aibă cunoştinţa de Dumnezeu".

Noi nu trebuie să avem o cunoştiinţă informativă, ci o cunoştiinţă intuitivă, adică conştiinţa întâlnirii cu Dumnezeu. La argumentare a adus întâia Catavasie din Catavasiile Înălţării Domnului:

"Cu dumnezeiescul nor acoperit fiind gângavul, a spus Legea cea scrisă de Dumnezeu, că scuturând tina de pe ochiul minţii, vede pe Cel ce este şi se învaţă cunoştinţa Duhului, cinstind cu dumnezeieşti cântări".

Am luat aminte şi la aceasta şi tot atunci, cuvântul cel mai important din câte cuvinte am auzit de la părintele sau am citit din ce a scris părintele, a fost un îndemn pe care i l-a dat însoţitorului meu, pe atunci student la Teologie la Sibiu (trecea în anul III de Facultate, an după care s-a şi hirotonit pentru că avea Seminarul), căruia i-a spus:

"Uite, ai să te faci preot. Bagă de seamă să ai înţelegere faţă de neputinţa omenească".

Acesta-i cuvântul cel mai important pentru că într-adevăr de multe ori ne întâlnim cu neputinţa omenească - şi din noi şi din alţii - şi trebuie să avem înţelegere şi să avem pogorâre faţă de om, faţă de neputinţa omenească. Aşa că cu acestea am străbătut prin viaţă. Am mai găsit nişte ziceri de-ale părintelui, spre exemplu că:

"În mintea strâmbă şi lucrul drept se strâmbă".

Avea dreptate. Dacă vrei să îndrepţi pe cineva trebuie să-i îndrepţi mintea; degeaba vrei să-i bagi în el lucruri drepte, pentru că mintea e strâmbă.

Sau că:

"Cea mai lungă cale este calea care duce de la urechi la inimă",

adică de la informaţie la convingere şi aceasta se potriveşte mai ales în chestiuni religioase. Oameni de informaţie teologică sunt toţi aceia care studiază teologie, dar oameni de convingere sunt mai puţini pentru că e cale lungă de la informaţie la convingere.

Unui tânăr care a trecut pe la părintele şi era cu capul descoperit, şi era iarnă, i-a spus părintele:

"Să-ţi păzeşti capul de frig şi de prostie!";

şi altui tânăr, care făcea curte unei fete, i-a spus:

"Cine face curte nu face carte."

A poi părintele în ***"Cărarea Împărăţiei"*** a scris că:

"Iubirea lui Dumnezeu faţă de cel mai mare păcătos e mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt faţă de Dumnezeu".

Acesta e un cuvânt foarte încurajator. Tot acolo are cuvântul că:

"Dumnezeu n-are pe nimeni de pierdut";

tot acolo are stăruinţa de a ne considera fii ai lui Dumnezeu şi fraţi între noi. Aproape că fiecare frază din ***"Cărarea Împărăţiei"*** este de reţinut. Este foarte densă cartea; acolo spune el cum trebuie să ne împotrivim diavolului în numele lui Iisus şi al Maicii Domnului cu semnul Sfintei Cruci, cu smerenie şi cu rugăciune. Şi tot în ***"Cărarea Împărăţiei"*** se spune că:

"Fiecare din noi purtăm un necredincios în spate: trupul; că firea trupului e mută, surdă şi oarbă".

Sunt nişte lucruri de adâncime extraordinară, numai că omul citeşte cartea să o vadă

citită şi după aceea o pune deoparte că a zis că a citit-o, dar să ştiţi că aceasta este o carte care trebuie citită cu stăruinţă şi cu buchiseală; spre exemplu cei care a-ţi citi cartea: Ştiţi capitolele cărţii? Sunt 7 capitole, adică 7 scrieri adunate în "Cărare" cu începutul ***"Cărarea împărăţiei",*** însă carte este şi ***"Războiul nevăzut"*** şi ***"Cele 7 surle"*** şi ***"Iconomii tainelor"*** şi ***"Spirit şi ereditate",*** şi ***"Împărăţia iubirii".*** Acestea sunt 7 scrieri fiecare cu capitolele respective. Scrierile nu sunt lungi şi ceea ce zic eu că nu este foarte bine e faptul că, asta este o carte de început. Părintele a scris cartea aceasta în 1949. De fapt nu a avut de gând să scrie o carte, ci a scris nişte note; sunt nişte note cu multe texte din Filocalie pentru că părintele a scris după dictatul Părintelui Stăniloaie când acesta a lucrat la traducerea Filocaliei, adică părintele Stăniloaie traducea şi părintele Arsenie scria după dictatul părintelui, (aşa s-au realizat primele volume din Filocalie până la volumul V sigur, pentru că noi la Sâmbăta avem un volum de Filocalie, un manuscris pentru volumul V), şi asta se realiza chiar în timpul războiului şi printre rânduri a scris părintele *"mitraliază pe stradă"*. Deci ei traduceau şi pe stradă, în timpul războiului, în 1944 când au venit ruşii peste noi, mitraliau pe stradă nemţii. Sunt nişte lucruri care cine nu a trecut prin ele şi cine nu a ajuns la ele nu le ştie. Atunci părintele era foarte hotărât în privinţa oamenilor; nu admitea să nu fie ascultat. S-a dus la Sibiu să le ţină cuvântări studenţilor la Teologie - bineînţeles Părintele Stăniloaie l-a rugat -, şi părintele le-a spus să nu mai fumeze şi după aceea are o notă, tot aşa într-un manuscris, că:

> *"Eu cu studenţii de la Teologie m-am înţeles să nu mai fumeze şi pentru că nu m-au ascultat nu mă duc să le mai vorbesc pentru că nu vreau să le vorbesc la pereţi".*

Mă gândeam şi eu câteodată la un fel de afront ca să nu mai vorbesc cu oamenii care nu mă ascultă numai că oamenii sunt amestecaţi: sunt unii care mă ascultă şi sunt unii care nu mă ascultă şi atunci ca să nu îi păgubesc pe cei care mă ascultă, nu mă orientez după cei care nu mă ascultă, aşa că până la urmă am ajuns la o concluzie că totuşi e mai bine să vorbesc, pentru că eu nu sunt Părintele Arsenie ca să am atitudinea aceasta.

Părintele a îndrumat la început foarte mulţi oameni spre călugărie, multe din călugăriţele care au trăit la Mănăstirea Bistriţa, Mănăstirea Horezu, au fost îndrumate de Părintele Arsenie să meargă la mănăstire, dar spre sfârşitul vieţii, în partea a doua a vieţii nu i-a mai îndrumat.

Aveţi întrebări?

Studenţii: Care ar fi întrebarea la care aţi răspunde cu cea mai mare plăcere?

Părintele Teofil: Nu ştiu, pentru că nu m-am gândit niciodată. Eu nu pun niciodată la superlativ nişte lucruri. La toate răspund cu plăcere dacă sunt întrebări cum trebuie şi dacă au rost.

Studenţii: Trebuie să aveţi cel puţin un subiect preferat.

Părintele Teofil: Dragă, subiectele preferate pentru mine sunt cele ale bucuriei, faptul că Dumnezeu este milostiv, apoi pozitivismul vieţii creştine - lucruri de felul acesta.

Studenţii: Care a fost cel mai fericit moment din viaţa dumneavoastră?

Părintele Teofil: Nu ştiu, pentru că au fost multe şi nu ştiu care a fost cel mai fericit. Au fost momente fericite şi când am făcut la şcoală şi când am fost în liceu. Sunt atâtea şi atâtea lucruri care mi-au plăcut şi care aş fi dorit să se prelungească în viaţa mea. Nu pot însă să zic că: *"Acesta a fost cel mai fericit moment, că dacă nu era acesta nu ştiu ce era"*.

Studenţii: Şi cel mai trist?

Părintele Teofil: Nu ştiu nici care a fost cel mai trist. Dragă, să ştiţi că acestea sunt lucruri la care niciodată nu m-am gândit. Am avut şi tristeţi destule. Gândiţi-vă că într-o situaţie din aceasta specială ai nişte piedici pe care nu că ceilalţi nu le au, dar nu le pot înţelege. Eu am făcut şcoală la liceul de văzători, cu oameni care puteau să citească singuri şi eu aveam nevoie de intermediari şi erau atâtea şi atâtea situaţii în care nu puteam să mă descurc şi bineînţeles că apărea şi întristare. Am avut şi piedici şi confruntări destule, nu pot să zic că n-am avut, dar au trecut, iar după ce au trecut nu te mai gândeşti la ele.

Studenţii: Părinte, sunteţi foarte blând, când aţi început să fiţi aşa blând?

Părintele Teofil: Nu ştiu! Cred că aşa m-a lăsat Dumnezeu pe pământ. Eram odată la Teologie, la Sibiu, într-un cerc de studenţi şi a venit un părinte profesor, părintele Dumitru Călugăr. Eu ziceam că:

"Este călugăr născut, nu făcut".

Era un om foarte glumeţ; de la el e aceasta cu ţiganul care s-a dus la judecată şi acolo judecătorul l-a întrebat:

"Ai furat?"

Ţiganul a zis:

"N-am furat!"

Şi judecătorul zice:

"Ia uite aici cinci martori care te-au văzut că ai furat".

"Păi îţi aduc eu trei sute care zic că n-am furat" - zice.

Era foarte glumeţ şi stând acolo de vorbă intră între noi a venit vorba despre un episcop vicar de la Sibiu, Prea Sfinţitul Teodor, un om tare calm, tare cumsecade, cald la suflet, binevoitor. Când m-am dus eu la Teologie, să primesc aprobarea să fac teologie, m-am dus cu părintele Nicolae Mladin - viitorul mitropolit. Pe atunci el era profesor. După ce am aranjat că o să fiu student, am ieşit în curtea şcolii şi ne-am întâlnit cu Prea Sfinţitul, şi părintele Mladin m-a prezentat:

"Uite un candidat la teologie".

Părintele Mladin a spus că sunt fără vedere, iar Prea Sfinţitul a zis că:

"Nu este nimic! I-a dat Dumnezeu alte daruri!"

Eu l-am ţinut minte de-atunci, cu întâmpinarea aceasta, pentru că nu toţi ziceau aşa, sau nu toţi vedeau lucrurile în perspectiva aceasta. Nu ştiu cum a venit vorba atunci, fiind Părintele Călugăr de faţă, că

"Prea Sfinţitul prin ce osteneli a ajuns să aibă aşezarea sufletească?",

cum aţi întrebat voi de mine, şi Părintele Călugăr zice că:

"Este osteneala lui Dumnezeu; că aşa l-a lăsat Dumnezeu".

Eu nu sunt totdeauna foarte blând, îmi mai sare câteodată şi mie ţandăra şi mai ales când nu mă ascultă oamenii. Eu spun:

"Nu mai spovedesc!";

şi ei spun:

"Vai părinte! Păi ne lăsaţi?"

Şi eu strig odată la ei:

“Păi, vă las!”,

şi atunci aceia n-au să zică că sunt blând.

Studenţii: Părinte, lumea vă ştie aşa blând şi ne întreabă pe noi care vă avem duhovnic de ce nu suntem şi noi aşa blânzi?

Părintele Teofil: Fiecare e aşa cum e cum a venit în lumea asta. Maica Teodora, care a venit la noi la mănăstire, spunea că Părintele Arsenie i-a zis că aşa cum am venit pe lume aşa suntem. Se vede că eu am fost adus pe lume la vreo veselie, că eu sunt vesel.

Podoabe de gând

Vineri, 16 iulie 1999

După ce ne-am unit odată nu mai putem fi ca cei care nu s-au cunoscut, ca cei care n-au fost împreună. Plecăm şi rămânem şi rămânem şi plecăm; ne vom purta în suflet unii pe alţii. Poate au rămas nişte gânduri care ar putea să vă fie de folos în cealaltă vreme a vieţii voastre şi la acestea vreau să mai adaug câte ceva astăzi. Eu nu am venit aici cu un program foarte precis. Şi mi-am zis că o să-mi fac eu programul aici şi mi l-am făcut şi cred că a fost bine făcut. Am primit şi sugestiile altora; de exemplu, aseară stăteam în cumpănă despre ce să vorbesc: *"Despre Biserica creştină"* sau *"În şcoala Părintelui Arsenie*", s-a preferat *"În şcoala Părintelui Arsenie"*. Dimineaţa aceasta m-am gândit să vorbesc despre *"Nădejde şi Bucurie"*, dar în acelaşi timp m-am gândit să vorbesc despre *"Podoabe de gând"* şi am rămas la aceasta. Purtăm fiecare bucurii în suflet şi bune şi rele; căutăm să ne umplem sufletul cu cele bune şi după aceea dacă le putem să le oferim şi altora. Eram la Timişoara acum mai mulţi ani, acum vreo 5-6 ani, şi era programată o seară de poezie *"Medalion Zorica Laţcu"* şi poate că unii au stat la îndoială în legătură cu această seară de poezie, dar după ce a trecut, a zis Părintele Iustin: *"Aţi lăsat vinul cel bun până la urmă"*. Şi acum aş vrea să vă las nişte gânduri bune tot pentru gânduri bune în legătură cu unele lucruri pe care le port în minte şi pe care vi le ofer măcar pentru clipa de faţă. Cel mai mult şi mai mult, din câte gânduri port în minte, apreciez ca extraordinar, ca ceva ce reprezintă cel mai bine Ortodoxia, *"Cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur de Paşti"*, şi îmi pare rău că se citeşte o singură dată pe an; ar fi bine să se citească în fiecare duminică, că fiecare duminică într-un fel este Paşti, pentru că în fiecare duminică e învierea Domnului nostru Iisus Hristos. Dar, în fine, aceasta este rânduiala Bisericii; noi ne ţinem de ea, însă putem să purtăm în suflet acest cuvânt de la Paşti şi să-l avem în conştiinţa noastră, să-l spunem pentru noi sau pentru alţii, că e extraordinar:

> ***"De este cineva binecredincios şi iubitor de Dumnezeu, să se îndulcească de acest praznic bun şi luminat. De este cineva slugă înţeleaptă, să intre, bucurându-se, întru bucuria Domnului său. De s-a ostenit cineva postind, să-şi ia astăzi plata cea dreaptă. De a lucrat cineva din ceasul cel dintâi, să-şi ia acum dinarul. Dacă a venit cineva după ceasul al treilea, mulţumind să prăznuiască. De a ajuns cineva după ceasul al şaselea, nimic să nu se îndoiască, că de nimic nu se va păgubi. De a ajuns cineva în ceasul al nouălea, să intre, nimic îndoindu-se. De a ajuns cineva numai în ceasul al unsprezecelea, să nu se teamă că s-a zăbovit, că milostiv fiind Stăpânul, primeşte pe cel de pe urmă ca şi pe cel dintâi. Odihneşte pe cel din al unsprezecelea ceas ca şi pe cel ce lucrat din ceasul cel dintâi; şi pe cel de pe urmă miluieşte, şi pe cel dintâi mângâie; şi acestuia plăteşte şi aceluia dăruieşte; şi faptele le primeşte; şi gândul îl ţine în seamă, şi lucrul îl preţuieşte, şi voinţa o laudă.***
>
> ***Pentru aceasta, intraţi toţi întru bucuria Domnului nostru, şi cei dintâi şi cei de al doilea, luaţi plata. Bogaţii şi săracii împreună dănţuiţi. Cei ce v-aţi înfrânat şi cei leneşi, cinstiţi Ziua. Cei ce aţi postit şi cei ce n-aţi postit, veseliţi-vă astăzi. Masa este plină, desfătaţi-vă toţi. Viţelul este mult, nimenea să nu iasă flămând. Toţi vă îndulciţi de ospăţul credinţei; toţi luaţi bogăţia bunătăţii. Nimenea să nu plângă pentru sărăcie, că s-a arătat Împărăţia cea deobşte. Nimenea să nu se tânguiască pentru păcate, că iertarea din mormânt a răsărit. Nimenea să nu se teamă de moarte, că ne-a izbăvit pe noi moartea Mântuitorului; a stins-o***

pe ea Cel ce a fost ţinut de ea. Prădat-a iadul Cel ce S-a pogorât la iad; amărâtu-l-a pe el, pentru că a gustat trupul Lui. Şi aceasta mai înainte apucând Isaia, a strigat: Iadul, zice, s-a amărât, întâmpinându-Te pe Tine jos: s-a amărât că s-a stricat. S-a amărât, că s-a batjocorit; s-a amărât, că s-a omorât; s-a amărât, că s-a legat. A luat trup şi de Dumnezeu s-a lovit. A luat pământ şi s-a întâmpinat cu cerul. A luat ce a văzut şi a căzut întru ce n-a văzut. Unde-ţi este, moarte, boldul? Unde-ţi este, iadule, biruinţa? Înviat-a Hristos şi tu te-ai surpat. Înviat-a Hristos şi au căzut dracii. Înviat-a Hristos şi se bucură îngerii. Înviat-a Hristos şi viaţa vieţuieşte. Înviat-a Hristos şi nici un mort nu este în mormânt; că Hristos înviind din morţi, începătură celor adormiţi S-a făcut. Aceluia se cuvine toată slava şi stăpânia, în vecii vecilor. Amin."

Poate fi ceva mai frumos? Din câte am citit eu, din câte gânduri au venit în mintea mea, nu am găsit nimic mai frumos, nimic mai dătător de nădejde decât această sinteză a ortodoxiei care bineînţeles cuprinde şi Evanghelia şi toate ca un fel de rezumat, de aceea recomand acest cuvânt ca îndreptar de viaţă, ca cuvânt de bucurie şi de veselie pentru toţi credincioşii, ca podoabă de gând. Bineînţeles nu există o singură podoabă de gând, sunt atâtea şi atâtea podoabe de gând în biserica noastră. Îmi pare rău că nu sunt aici şi studenţi de la literatură ca să poată aprecia şi din punct de vedere literar anumite lucruri. Mă gândesc în mod special la ***Icosul de la Paşti***, în care se arată măiestria celui ce a reuşit să-l alcătuiască şi să ne dea o astfel de podoabă de gând.

"Pe Soarele cel mai înainte de soare, Care a apus oarecând în mormânt, întâmpinatu-L-au către dimineaţă, căutându-L ca pe o zi, mironosiţele femei şi, una către alta, strigau: O, prietenelor, veniţi să ungem cu miresme Trupul cel de viaţă purtător şi îngropat, Trupul care a înviat pe Adam cel căzut, Care zace în mormânt. Să mergem, să ne sârguim ca şi magii şi să ne închinăm, şi să aducem miruri în loc de daruri, Celui ce nu în scutece, ci în giulgiu a fost înfăşurat, şi să plângem, şi să strigăm: O, Stăpâne, scoală-Te, Cel ce dai celor căzuţi ridicare."

E minunat, e minunat pentru figurile de stil, e minunat pentru concepţia ca atare. Sunt nişte legături pe care bineînţeles femeile mironosiţe nu le-au spus, dar sunt nişte lucruri într-adevăr îmbucurătoare. *"Soarele cel mai înainte de soare"*, adică Domnul nostru Iisus Hristos, prin Care s-a făcut soarele. Pe El care este Soare mai înainte de soare, care a fost mai înainte de a fi Soarele creat, care acum a apus în mormânt, prin moartea pe cruce, prin înmormântarea pe care I-a făcut-o Iosif şi Nicodim. La Acesta au mers, mai înainte de ziuă, până nu s-a făcut ziuă, căutându-L ca pe o zi, căutându-L ca şi când ai căuta o zi după o noapte lungă.

Mers-au mai înainte de ziuă mironosiţele, *"căutându-L ca pe o zi, şi una alteia strigau: O, prietenelor, veniţi să ungem cu miresme Trupul cel de viaţă purtător şi îngropat, Trupul care a înviat pe Adam cel căzut, Care acum zace în mormânt"*.

Presupuneau că au să-L găsească în mormânt:

"Trebuie să ne sârguim ca şi magii" - fac o legătură între magii, care au adus daruri, şi ele care dădeau miresme;

"şi să ne închinăm şi să aducem miruri în loc de daruri, Celui ce nu în scutece, ci în giulgiu a fost înfăşurat".

Iată legătura:

scutece - giulgiu;
mir - daruri;
închinarea magilor la naştere - închinarea mironosiţelor la înviere;
daruri la naşterea Mântuitorului - miruri în loc de daruri *"Celui ce nu în scutece, ci în giulgiu a fost înfăşurat";*

"să plângem şi să strigăm: O, Stăpâne, scoală-Te! Cel ce dai celor căzuţi ridicare".

Nu ştiu dacă poate fi ceva mai frumos în legătură cu Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, cu mironosiţele, cu mirurile, cu darurile, cu Soarele cel mai înainte de soare, cu ziua pe care o căutau mironosiţele mai înainte de zi.

Sunt nişte lucruri la care noi singuri nu ne-am fi putut gândi şi nu le mai are nimeni. Acestea sunt comorile ortodoxiei; acestea sunt lucrurile cele mai deosebite pe care le are Biserica noastră. Apoi, bineînţeles că la Paşti sunt atâtea şi atâtea ziceri dătătoare de nădejde, de exemplu:

"Cerurile după cuviinţă să se veselească şi pământul să se bucure. Şi să prăznuiască toată lumea cea văzută şi cea nevăzută; că Hristos a înviat, Bucuria cea veşnică."

"Să aducem şi noi în loc de daruri miruri". Care sunt mirurile noastre? Ni se spune la Paşti:

"Să mânecăm cu mânecare adâncă şi în loc de mir cântare de bucurie Stăpânului".

Mirul nostru este cântarea noastră de bucurie sau, mirul nostru este pocăinţa cum se spune într-o altă alcătuire de slujbă. În legătură cu femeia păcătoasă, cea care a uns cu mir picioarele Mântuitorului, le-a şters cu părul capului ei, le-a udat cu lacrimi şi le-a sărutat, se spune următoarele:

"Lacrimi dă-mi mie Dumnezeule, ca oarecând femeii celei păcătoase şi mă învredniceşte să ud preacuratele Tale picioare, care din calea rătăcirii pe mine m-au izbăvit şi mir de bună mireasmă să aduc Ţie, viaţă curată* (acesta-i mirul nostru)*, întru pocăinţă mie agonisită ca să aud şi eu glasul Tău cel dorit: Credinţa ta te-a mântuit, mergi în pace!"

Tot în legătură cu Învierea Domnului nostru Iisus Hristos este o alcătuire în Duminica glasului al cincilea, la Utrenie, care zice aşa:

"Doamne, după învierea Ta cea de a treia zi şi după închinarea apostolilor, Petru a strigat către Tine: Femeile au luat îndrăzneală, iar eu m-am temut; tâlharul, Dumnezeu te-a cuvântat, iar eu m-am lepădat de Tine. Oare mă vei mai chema pe mine încă ucenic, sau iarăşi mă vei arăta vânător al adâncului? Ci mă primeşte pe mine Mântuitorule, cel ce mă pocăiesc şi mă mântuieşte".

Bineînţeles că nu s-a întâmplat aşa. Sfântul Apostol Petru s-a pocăit, dar pocăinţa nu face literatură. Pocăinţa e cu simplitate. Alcătuitorul acestui text liturgic a avut darul de a face o legătura între Petru şi femeile mironosiţe: *"femeile au luat îndrăzneală, iar eu m-am temut, tâlharul Dumnezeu Te-a cuvântat"* - tâlharul de pe cruce care a zis: *"Pomeneşte-mă pe mine întru împărăţia Ta"*. Sunt nişte alcătuiri care ne fac mare bucurie dacă luăm aminte la ele şi dacă le auzim cum trebuie. Acestea sunt nişte prilejuri de meditaţie, dacă le spun cum trebuie cei care le spun sau le cântă cum trebuie. Deci: *"femeile au stat lângă cruce şi eu am fugit; tâlharul cel răstignit cu Tine, te-a mărturisit ca Dumnezeu, iar eu m-am lepădat de Tine"*. Sunt lucruri cu totul deosebite, prin contrast pot fi înţelese mai bine.

Încă ceva, la duminica Tomii este o alcătuire de slujbă, numită Icos, care spune aşa:

"Cine a păzit mâna ucenicului nearsă, atunci când s-a apropiat de coasta cea de foc a Domnului? Cine i-a dat ei putere, de a putut pipăi osul cel de văpaie? Cu adevărat ceea ce s-a pipăit. Că dacă aceasta n-ar fi dat putere dreptei celei de lut, cum ar fi putut pipăi semnele Patimilor care au zguduit şi cele de sus şi cele de jos? Acest dar lui Toma i s-a dat de a o pipăi pe ea şi a striga lui Hristos: Domnul meu eşti şi Dumnezeul meu".

La istorisirea Evangheliei de la Sfântul Ioan, cu referire la întâlnirea Domnului Iisus Hristos cu Toma care dorea să pipăie coasta Domnului Iisus Hristos, e adevărat că nu se spune în Sfânta Evanghelie că acesta a pipăit sau nu coasta Domnului nostru Iisus Hristos, dar Biserica ne spune clar că Toma a pipăit coasta Domnului: *"Cine a păzit mâna ucenicului nearsă, atunci când s-a apropiat de coasta cea de foc a*

Domnului?” Deci, Domnul Iisus Hristos care este Dumnezeu adevărat este şi foc mistuitor; coasta Lui este coastă de foc, pentru că este coastă dumnezeiască.

> *“Cine a dat putere dreptei celei de lut de a putut pipăi osul cel de văpaie? Cu adevărat ceea ce s-a pipăit”* - adică coasta; coasta Domnului i-a dat putere!

“Cum de foc eşti ce ţâşneşte şi eşti vas răcoritor?”; Coasta a dat putere dreptei de lut, că de nu ar fi dat atâta putere dreptei de lut cum ar fi putut să pipăie patimile cele ce au zguduit şi cele de jos şi cele de sus? E vorba de Patimile Domnului Iisus Hristos, la care s-a cutremurat pământul, s-a întunecat soarele şi luna - adică a fost o eclipsă mare de tot, cum se aşteaptă şi acum pe 11 august.

Sunt calculate lucrurile foarte bine pentru că pot fi calculate; gândiţi-vă câtă rânduială este în univers încât se pot calcula cu sute de ani înainte nişte lucruri care se vor întâmpla şi care se întâmplă de fapt. Aceasta înseamnă că e o precizie în univers, o precizie de neclintit. A fost şi atunci o eclipsă mare; patimile Domnului Iisus Hristos au zguduit şi cele de sus şi cele de jos, şi Toma a pipăit coasta Domnului Hristos, adică pătimirile Domnului Hristos care au zguduit toate cele de jos şi cele de sus.

> *“Cu adevărat acest dar lui Toma i s-a dat de a o pipăi pe ea şi a striga lui Hristos: Domnul meu eşti şi Dumnezeul meu”.*

Nu vă pot spune câtă bucurie am din aceste alcătuiri, din aceste podoabe de gând care sunt pe lângă valoarea pe care o au ca texte liturgice, nişte alcătuiri literare care se impun atenţie noastre.

> *“Cămara Ta, Mântuitorule, o văd împodobită, şi îmbrăcăminte nu am, ca să intru într-însa. Luminează-mi haina sufletului meu, Dătătorule de lumină, şi mă miluieşte.”*

Este o alcătuire din Săptămâna Sfintelor Pătimiri ale Domnului Iisus Hristos în care mărturisim că nu avem haină de nuntă şi cerem de la Domnul Iisus Hristos să ne mântuiască şi să ne lumineze El haina sufletului.

Iubiţi credincioşi lucruri de felul acesta sunt multe în rânduielile noastre de slujbă. Dacă le căutăm, le găsim şi e bine să ne împodobim mintea cu ele şi să le avem în vedere pentru înaintarea noastră spirituală. În loc să ne gândim la lucruri fără valoare, în loc să căutăm satisfacţii fără consistenţă, iată, putem avea nişte lucruri de valoare în conştiinţa noastră, nişte podoabe de gând care ne aduc bucurie, care ne împodobesc viaţa, care ne dau putere pentru cealaltă vreme a vieţii noastre. Ar fi, însă, o mare greşeală dacă am crede că podoabe de gând sunt numai în Scriptură, numai în slujbele noastre, numai în scrierile Sfinţilor Părinţi, nu este aşa. Sunt şi în afară de acestea podoabe de gând, lucruri minunate care ne dau bucurie, pentru că tot de la Dumnezeu sunt. Spunem noi la sfintele slujbe ale Bisericii noastre, la Sfânta Liturghie, că:

> *“Toată darea cea bună cea bună şi tot darul desăvârşit de sus este, pogorând de la Tine Părintele luminilor”.*

Deci, şi valorile literare, câte sunt, tot de la Dumnezeu vin prin oamenii lui Dumnezeu, oameni inspiraţi de Dumnezeu. Aş vrea cu acest prilej să vă pun în faţă, mai întâi câteva valori literare religioase din medalionul acela de la Timişoara, *“Zorica Laţcu”*, aduse până aici în această sfântă biserică unde se potrivesc foarte bine şi mai întâi aş vrea să vă prezint poezia ***“Filă de acatist”,*** adresată Maicii Domnului:

Bucură-te, leagăn alb de iasomie,
Către care-n roiuri fluturii coboară,
Bucură-te, raza stelei din vecie,
Şipot care curge lin cu apă vie,

Bucură-te, Maică pururea Fecioară,
Dulcea mea, Marie.

Bucură-te, floare fără de prihană,
Albă ca argintul nopţilor de vară,
Spicul cel de aur veşnic plin cu hrană,
Mirul care vindeci orice fel de rană,
Bucură-te, Maică pururea Fecioară,
Ploaia cea de mană.

Bucură-te, brazdă plină de rodire,
Munte sfânt, în care s-a-ngropat comoară,
Bucură-te, cântec tainic de iubire,
Clopot de chemare, cântec de mărire,
Bucură-te, Maică pururea Fecioară,
Blândă fericire.

Bucură-te, mărul vieţii care-nvie,
Pomul greu de roadă-n plină primăvară.
Bucură-te, iarăşi, ţărm de bucurie,
Dintru care curge miere aurie,
Bucură-te, Maică pururea Fecioară,
Sfânta mea Marie.

Iată nişte figuri de stil de toată frumuseţea, am putea zice mai consistente şi mai pregnante decât multe dintre figurile de stil care sunt întrebuinţate în acatistele clasice:

"Leagăn alb de iasomie"; "Şipot care curge lin cu apă vie"; "Ţărm de bucurie dintru care curge miere aurie"; "Floare fără de prihană, albă ca argintul nopţilor de vară"; "Spicul cel de aur veşnic plin de hrană"; "Mirul care vindeci orice fel de rană"; "Bucură-te Maică pururea Fecioară, ploaia cea de mană".

Sunt lucruri extraordinare, mai presus de tot ceea ce putem noi să apreciem; ne copleşesc pur şi simplu.

O altă podoabă de gând preferată în special de cei care au viaţă de familie este poezia ***"Ectenie",*** scrisă tot de Zorica Laţcu.

Pentru ca iubirea noastră să-nflorească,
Albă cum e crinul Bunelor Vestiri,
Pentru ca mlădiţa dragostei să crească,
Plină de miresme, dulce de rodiri;
Pentru ca din neaua grea de peste iarnă
Rod de viaţă caldă iarăşi să legăm,
Pentru ca lumina peste noi să cearnă,
Domnului să ne rugăm.

Pentru ca să-Şi verse binecuvântarea,
Ca un zvon de vânturi line, peste noi,
Pentru ca în suflet să-I simţim chemarea,
Când plecăm genunchii, seara, amândoi;
Pentru ca-n iubirea Lui să ne-mpreune,
Când, cuprinşi de patimi, numele-I strigăm,
Pentru ca-n vecia Lui să ne cunune,
Domnului să ne rugăm.

Pentru ca belşugul ţarinilor grele

Să ne facă traiul rodnic şi umil,
Pentru ca răsfrângeri din surâs de stele
Să sclipească-n lacrimi ochii de copil;
Pentru ca sudoarea să ne miruiască
Şi-n lumina morţii viaţa s-o cercăm;
Pentru ca din muncă pacea să rodească,
Domnului să ne rugăm.

Pentru ca-n mulţimea îndurării Sale
Însuşi să-şi pogoare pasul către noi,
Pentru ca să-I ducem sufletul în cale,
Cu miros de smirnă şi cu ramuri moi;
Pentru ca-n lumina alb-a dimineţii,
Din strânsoarea cărnii să ne dezlegăm,
Şi-ntr-un pas să trecem pragul larg al vieţii,
Domnului să ne rugăm.

E o valoare care nu poate fi preţuită. Apoi haideţi să luăm aminte şi la poezia ***"Un oaspe".***

Străinul, care-aseară a poposit la noi,
L-am ospătat cu pâine, cu vin şi cu măsline.
I-am aşternut în grabă un pat de frunze moi,
N-am întrebat nici cine-i şi nici de unde vine.

Făcuse cale lungă, străinul, până-n sat.
Cu poala hainei mele i-am şters de praf piciorul.
Ulei de levănţică pe plete i-am turnat,
Cu vin bătrân şi dulce umplutu-i-am ulciorul.

Era frumos, cu barba ca floarea de alun,
Cu ochii plini de vraja tăriilor albastre.
Eu mi-am adus aminte de veacul cel străbun;
Oare vre-un zeu să şadă pe prispa casei noastre?

El mi-a vorbit, surioară, dar nu ştiu ce mi-a spus.
Ca rodia-i de dulce pe buza lui cuvântul,
Ca murmurul de ape, ca freamătul de sus
Din pomi cu floarea albă, când îi adie la vântul

Vorbea despre iubirea cea fără de păcat,
De-o patimă, curată ca flacăra de soare,
Despre o jertfă sfântă pe-altarul nepătat,
Spunea despre durerea de-a pururi roditoare.

Şi mi-a pătruns în suflet şi chipul lui cel drag,
Şi vraja nesfârşită din vorba lui domoală;
În liniştea de seară torceam fuioru-n prag.
Şi lacrimi mari căzură din ochii mei în poală.

Străinul, care-aseară a poposit la noi,
Mi-a tulburat odihna cu sete negrăită.
Am stat o noapte-ntreagă alături amândoi.
Dar el nu-ntinse mâna spre floarea dăruită.

Cu dragoste de frate mi-a mulţumit în zori,
Când a plecat - străinul - pe drumul ud de rouă.

Şi mi-au rămas în urmă, ca mirul curs din flori,
Cuvintele lui stranii şi blânde: "Pace vouă".

L-am urmărit în zare, cu gene arse-n plâns,
Privind lumina albă cum îi juca în plete
Şi aşternutu-i moale cu dor în pumni l-am strâns,
Lăsând mireasma caldă de frunze să mă-mbete.

Cu aceasta se potriveşte poezia ***"Cer nou"***

Grăit-am ieri prin lacrimi cu Domnul şi i-am spus:
"De noi cum nu ţi-e silă Prea Scumpul Meu Iisus?
Cum nu-ţi întorci Tu faţa cu silă de la noi
Şi cum mai vrei să suferi făptura de noroi?
Cum vrei să calce-n lume piciorul Tău curat
Cel care peste aripi de înger a călcat?
Cum poala prea curată, Stăpâne, n-o fereşti,
În tină omenească să nu ţi-o murdăreşti?
Cum poţi să suferi, Doamne, miros de putregai,
Când ai tămâia dulce a crinilor din rai?
Cum suferi bezna noastră, Tu, soare strălucit,
Cum poţi să rabzi ocara, Tu, Domnul prea slăvit?
Şi cum fiind căldura iubirilor cereşti,
În inima mea rece Tu vrei să locuieşti?
Tu, cel ce stai în ceruri cu mari luminători,
În iadul meu, Stăpâne, cum vrei să Te cobori?

Ca Petru ani de-a rândul eu te-am gonit mereu
Ieşi de la mine, Doamne, că păcătos sunt eu.
Dar n-ai plecat! Ba, încă, cu pasul Tău curat,
Ai coborât tot cerul în iadul meu spurcat.
Cu pasul Tău pe mine de tot m-ai curăţit,
Cu raza ta tot chipul tu mi l-ai strălucit.
Cu focul tău pe mine, cel rece, m-ai aprins
Şi peste sărăcia mea goală ai întins
Un colţ al hainei Tale şi m-ai făcut bogat,
Mi-ai dat inel, coroană, porfiră de-mpărat.
Mi-ai încăput în suflet, Tu, cel neîncăput,
Şi sufletul meu, iată, cer nou Tu l-ai făcut.
În sufletul meu astăzi Tu însuţi locuieşti
Cu Maica Prea Curată, cu cetele-i cereşti.

Şi pentru toate acestea, Iisuse prea iubit,
În cerul nou din suflet să fii în veci slăvit.

Poezia "Mama" de Coşbuc pe care am învăţat-o la şcoală, pe care poate n-am băgat-o destul de mult în seamă şi care este ceva extraordinar.

În vaduri ape repezi curg
Şi vuiet dau în cale,
Iar plopi în umedul amurg
Doinesc eterna jale.
Pe malul apei se-mpletesc
Cărări ce duc la moară –
Acolo, mamă, te zăresc
Pe tine-ntr-o căscioară.

Tu torci. Pe vatra veche ard,
Pocnind din vreme-n vreme,
Trei vreascuri rupte dintr-un gard,
Iar flacăra lor geme:
Clipeşte-abia din când în când
Cu stingerea-n bătaie,
Lumini cu umbre-amestecând
Prin colţuri de odaie.

Cu tine două fete stau
Şi torc în rând cu tine;
Sunt încă mici şi tată n-au
Şi George nu mai vine.
Un basm cu pajuri şi cu zmei
Începe-acum o fată,
Tu taci ş-asculţi povestea ei
Şi stai îngândurată.

Şi firul tău se rupe des,
Căci gânduri te frământă,
Spui şoapte fără de-nţeles,
Şi ochii tăi stau ţintă.
Scapi fusul jos; nimic nu zici
Când fusul se desfiră…
Te uiţi la el şi nu-l ridici,
Şi fetele se miră.

…O, nu! Nu este drept să te-ndoieşti!
La geam tu sari deodată,
Prin noapte-afară lung priveşti –
"Ce vezi?" întreab-o fată.
- "Nimic… Mi s-a părut aşa!"
Şi jalea te răpune,
Şi fiecare vorbă-a ta
E plâns de-ngropăciune.

Într-un târziu, neridicând
De jos a ta privire:
- "Eu simt că voi muri-n curând,
Că nu-mi mai sunt în fire…
Mai ştiu şi eu la ce gândeam?
Aveţi şi voi un frate…
Mi s-a părut c-aud la geam
Cu degetul cum bate.

Dar nu a fost el!… Să-l văd venind,
Aş mai trăi o viaţă.
E dus, şi voi muri dorind
Să-l văd o dată-n faţă.
Aşa vrea poate Dumnezeu,
Aşa mi-e datul sorţii,
Să n-am eu pe băiatul meu
La cap, în ceasul morţii!"

Afară-i vânt şi e-nnorat,
Şi noaptea e târzie;
Copilele ţi s-au culcat –

Tu, inimă pustie,
Stai tot la vatră-ncet plângând:
E dus şi nu mai vine!
Ş-adormi târziu cu mine-n gând
Ca să visezi de mine!

Iubiţi credincioşi sunt nişte podoabe de gând pe care vi le-am pus în atenţie şi la care puteţi adăuga şi voi alte şi alte podoabe de gând pentru voi şi pentru alţii. Dumnezeu să vă ajute!

CUPRINS

1. **DESPRE SUTAŞUL DIN CAPERNAUM ŞI DESPRE FEMEIA CANANEANCĂ** 2
2. **DESPRE IISUS HRISTOS MÂNTUITORUL** 9
3. **DESPRE TÂNĂRUL CEL BOGAT** 21
4. **DESPRE ÎMPĂRĂŢIA LUI DUMNEZEU SAU ÎMPĂRĂŢIA CERURILOR** 25
5. **DESPRE SAMARINEANUL MILOSTIV ŞI SAMARINEANUL VINDECAT DE LEPRĂ** 42
6. **DESPRE OMUL ÎMPĂRĂŢIEI CERURILOR** 47
7. **OAMENI CARE I-AU PLĂCUT MÂNTUITORULUI** 61
8. **PREDICA DE PE MUNTE – ÎNDREPTAR DE VIAŢĂ** 65
9. **ÎNTÂLNIRE CU TINERII DIN TABĂRĂ** 77
10. **DESPRE MĂNĂSTIRE** 85
11. **PREDICĂ LA SF. ILIE** 94
12. **DESPRE FERICIRE** 100
13. **ÎN FAŢA MÂNTUITORULUI NOSTRU** 109
14. **ÎN FAŢA SFÂNTULUI POTIR** 119
15. **ÎN FAŢA VIEŢII ŞI A MORŢII** 127
16. **ÎN FAŢA VIITORULUI ŞI A VEŞNICIEI** 136
17. **DESPRE AVANTAJELE ORTODOXIEI** 154
18. **DESPRE CĂLUGĂRIE ŞI CĂSĂTORIE** 166
19. **LA VENIREA ÎN TABĂRĂ** 175
20. **RUGĂCIUNEA LITURGICĂ** 184
21. **PATERNITATEA DUHOVNICEASCĂ** 198
22. **RUGĂCIUNEA DE TOATĂ VREMEA** 211
23. **RUGĂCIUNEA "TATĂL NOSTRU" CA ÎNDREPTAR DE VIAŢĂ** 221
24. **COMUNITATE ŞI COMUNIUNE** 228
25. **ÎN ŞCOALA PĂRINTELUI ARSENIE BOCA** 238

26. **PODOABE DE GÂND**..... 245